

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ VYDÁVÁJÍ

**PŘÍSPÍVÁNÍM MNOHA DUCHOVNÍCH A
UČENÝCH MUŽŮ**

FRANT. XAV. HAVRÁNEK a D^{OR.} EDUARD TERSCH;

onen: kněz řádu křižovnického s červenou hvězdou, novicmistr a duchovní správce kleriků téhož řádu, knížecí arcibiskupský přísežný notár, spoluzakladatel dědictví svatého Jana Nepomuckého; tento: doktor v bohosloví na universitě Vídeňské, docent církevního práva na ústavu bohoslovním.

PÁTÝ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVADCÍTILETÍ.

LEDEN.

V PRAZE 1852.

Tisk a sklad knížecí arcibiskupské knihtiskárny.

In omnibus charitas.

S. Augustinus.

JAN VALERIAN,

**z Božího milosrdenství a z milosti apoštolské stolice
biskup Česko-Budějovický, *)**

všem věřícím Budějovické diecese pozdravení a požehnání od Hospodina!

Prozřetelností Boží na biskupskou stolicí Budějovickou povolán, a poprvé otvíraje k vám ústa svoje co vrchní pastýř váš, přede vším s rozníceným srdcem volám: Pochválen buď Pán Ježíš! Ó kým bych mohl vás všechny, co jest vás koli po městech a dědinách rozlehlého ovčince mého, shromáždit okolo sebe! Pozdravil bych tak vás všechny živou řečí; a vím, v jistotě vím, že bych z úst vašich uslyšel odpověď: Až na věky věkův! Nemoha však toho osobně a živou řečí, činím to tímto listem. I „pozdravuji vás v Pánu,“ ¹⁾ a žádám vás snažně, abyste jak toto pozdravení tak i další řeč mou s toutéž láskou přijali, kterouž srdce moje k vám jest naplněno. Nežádám zajisté ničeho tak vroucně, než aby Pán Ježíš na vždy chválen byl mezi vámi, a aby se

*) An jsme tento časopis přijali z rukou Nejdůstojnějšího Pana Biskupa Budějovického, kterýž během posledních čtyř roků, v nichž redakci vedl, o zvelebení téhož časopisu znamenité zásluhy sobě získal: uznali jsme za slušno i povinno, s Jeho pastýřským listem na lid vydávání své započítati; za slušno: an tím patrně na jevo dáváme, že jsme redakci přijali z Jeho rukou, a že míníme v tomtéž smyslu pokračovati, jakž On nám ukázal, že si tedy nejvíce hleděti budeme praktické stránky; za povinno: a sice nejprve Jeho Biskupské Milosti, abychom osvědčili svou vděčnost za všechny Jeho zásluhy o českou bohoslovní literaturu, — i velebným pp. odbíratelům, kteříž milující Jeho Biskupskou Milost, žádostivi jsou dočísti se, jak tento nový vrchní pastýř stáde svého pozdravil.

1) Řím. 16, 22.

milost a svatý pokoj jeho na vždycky uhostily v srdcích vašich. Protož činím také tento list k vám, milované ovečky moje, bych vám hned při nastoupení ouřadu svého nějaké prosby a žádosti na srdce položil, jichžto plněním milosti Boží a svatého pokoje dojíti lze. Slyšte tedy ochotně a pochopným srdcem, jesti to první řeč nového biskupa vašeho.

Za onoho času napomínal svatý Pavel svých milých Filippenských takto: „Protož, jestli jaké napomenutí v Kristu, jestli které potěšení lásky, jestli které společenství ducha, jestli které srdečné slitování: naplňte radost mou, abyste jednotejného smyslu byli, jednotejnou lásku majíce, jednomyslní jsouce, jednotejně smejslejíce. Nic skrze svár, ani pro marnou chválu: ale v pokoře, jedni druhé za vyšší, nežli sami sebe držíce, nehledíce jedenkaždý toho, co jeho jest, ale toho, co jest jiných. To zajisté cíte v sobě, což i v Kristu Ježíši.“¹⁾ Podobně i já dnes k vám, drahé ovečky moje, volám: Jestli jaké napomenutí v Kristu u vás něco zmůže, jestli láska vaše chce mi nějakou útěchu poskytnouti, jestli osvědčiti chcete, že mezi vámi a mnau jest v skutku duchovní společenství, a jestli chcete mně těžký ouřad usnadniti: naplňte radost mou tím,

abyste, jak apoštol napomíná, jednotejného smyslu byli, jednotejnou lásku majíce, jednomyslní jsouce, jednotejně smejslejíce.

Těmito slovy i já vás napomínám:

1. k jednotě u pravé víře, a
2. ku pravé, oučinné lásce.

Napomínám vás předně k jednotě u pravé víře, abyste totiž všickni jednotejně smejsleli, všickni jednu a touže víru stále vyznávali. Kterak na této jednotě u víře mnoho záleží, vysvitá z toho, že nejvyššímu Pánu a Spasiteli našemu nakrátce před jeho utrpením a odchodem z tohoto světa nic důležitějšího, nic světějšího na mysli netanulo, než tato

2) Filipp. 2, 1—5.

jednota. Protož pozdvihl oči k nebi, a modlil se za všechny věřící, řka: „Prosím, aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli.“¹⁾ Vysvětá to dále i z toho, že svatý Pavel v každém téměř svém listu věřících k jednotě a víře napomínal, jakož na příklad v prvním listu ku Korintům píše: „Prosím pak vás bratří, skrze jméno Pána našeho Ježíše Krista, abyste jednotejně všickni mluvili, a aby nebylo mezi vámi roztržek: buďte pak dokonalí v jednotejném mínění.“²⁾

A medle proč bychom u víře nebyli jednotejného smyslu? Proč bychom se neuvarovali všech roztržek? Vždyť jest to víra pravá, kteráž nemá žádného člověka za původce, ježto svůj počátek upřímo od Boha odvozuje. Tu víru přinesl vtělený Syn Boží s nebe, světu ji hlásal a krví svou zpečetil. Proto také víra ta nestaví učení své na domnění mylných a klamných lidí, nýbrž na pravdomluvnost Boží, a přijímá se „ne jako slovo lidské, ale jako slovo Boží.“³⁾ Za tou příčinou, že víra tato z Boha pošla, a Boha za svého původce má, nikdy se také nemění, nýbrž po všechny časy a po celém světě stejně a ne jináče se jí učí, než jak se jí učilo hned za apoštolského věku. Již v druhém století napsal svatý Ireneus, mučedník Páně: „Jakkoli ve světě mnozí nacházejí se jazykové od sebe rozdílní: přece víra a církev jedna jest i tatáž. Ani ti, kteří v Němcích jsou, něco jiného věří, než ti, ježto v Hebrejsku, Celtsku, na východu, v Libyi a v Egyptě bydlí. Nebo jako slunce stvořené od Boha v celém světě jedno jest a totéž: tak podobně svítí všady i zvěstování pravdy, osvěcujíc všechny lidi, pravdu poznat chtějící.“⁴⁾ — Dále poskytuje víra tato všecko, čehož po pravdě prahnoucí rozum k upokojení svému žádá. On s tím, čemuž učí zdravý rozum, překrásně se srovnává, aneb pokudž tajemno jest, aspoň nic rozumu odporného při ní se nenachází. Víra tato pro každou života potřebu staví člověku před oči

1) Jan 17, 20, 21. 2) 1. Kor. 1, 10. 3) 1. Tss. 2, 13. 4) Advers. haeres. I, 10, 3.

nějaké pravidlo, podle kterého by se řídit, a ušlechtilé vzory křesťanské spravedlnosti, jichžto by následovati měl. Není cnosti, není zbožného smyslu, jichžto příkladu by nám v životě nesčíslných Svätých a Světíc Božích před oči nekladla, a sice na Svätých každého stavu, každého věku a obého pohlaví. Víra tato otvírá též srdci hojný pramen nejsladší útěchy. Není jednoho článku víry této, ježtoby, rozumí-li mu člověk náležitě, srdci jeho neposkytoval podnět ku potěšení a radosti. Víra tato podává proti všem utrpnostem života hned pomoc, hned lék, hned nejlepší radu, a není zajisté strasti, v kteréž by tato víra člověku ku pomoci nepřispívala. Posléz tuto víru sám Bůh pravým svým učením býti dokázal, potvrdiv jí a oslaviv mnohými divy a zázraky, které se jen proto staly, aby lidé pozorní byli učiněni, že víra ta pravým jest zjevením jeho.

Než kde tuto víru najdeme? Kde medle složena jest? Najdeme ji v církvi té, kteráž katolická, to jest, obecná sluje; poněvadž všecko drží a vyznává, co Pán Ježíš učil a svatí Apoštolové kázali, a co se po všecky věky a na všech místech učilo a vyznávalo. Církev tato „na skále“¹⁾ a „na základ apoštolů a proroků jest vzdělána.“²⁾ Ona jest „dědičkou Apoštolů.“³⁾ Jí přislíbil Pán Ježíš, že bude s ní po všecky dny až do skonání světa.⁴⁾ Jí přislíbil i dal Duchu svatého, aby s ní zůstal na věky, a vyučoval ji všem věcem, a připomínal jí všecko.⁵⁾ Poněvadž ale sám Syn Boží jest po všecky časy s církví katolickou, a poněvadž na ní odpočívá Duch svatý, jenž jest duch pravdy a věčné moudrosti, protož na jevu leží, že nemůže nikdy blouditi, nikdy od pravé víry Kristovy odpadnouti. Církev katolická jest tedy zajisté „dům Boží, sloup a utvrzení pravdy.“⁶⁾

Jeli však církev tato „dům Boží,“ a jediné pravý dům Boží, na jevu též leží, že nelze se kromě jí spasení nadíti. Ona zajisté jest jedinou jistou a bez-

1) Mat. 16, 18. 2) Efes. 2, 20. 3) Tertull. de praescript. edit. Rigolt f. 245. 4) Mat. 28, 20. 5) Jan 14, 16, 26. 6) 1. Tim. 3, 15.

pečnou provoditelkyní k životu věčnému. Ona jest podle slov svatého Petra lodí života, nápodobněnou korábem Noemovým. Vše, co nebylo v tom korábu, zahynulo. Rovněž tak, co není tuto, na této lodičce Petrově, utone u vlnách tohoto světa. Vždyť již Origenes pravil: „Nikdo ať se nemýlí, kromě tohoto domu, kromě této církve není spasení.“¹⁾ Nejinák i svatý Athanas vece: „Kdo spasen chce býti, musí přede vším katolickou víru míti.“²⁾ Toliko církev katolická bezpečně k spasení vede, poněvadž ona toliko jediného má prostředníka a Spasitele, Ježíše Krista, v celé pravdě; poněvadž pravda nemůž býti, nežli jedna, a poněvadž toliko jednu církev Syn Boží na jedné skále, kteráž jest Petr, založil. Již ale toliko pravda může spasiti, nikoli pak blud; neb Pán Ježíš pravil: „Pravda osvobodí vás.“³⁾

Jakkoli však církev katolická od samého Syna Božího jest štipena, pravou víru Boží předkládá, a kromě ní nelze se spasení nadíti: nicméně ji svět v nenávisti má, a jí se protiví všemi způsoby. Od věků měla mnoho nepřátel, a má je posud. Co Apoštol předpověděl, řka: „Bude čas, kdyžto zářavého učení nebudou snášeti, ale podle svých žádostí sobě shromažďovati budou učitele, majecí svrblavé uši,“⁴⁾ to se brzo naplnilo, a podnes se vyplňuje. Hned na počátku, když se vzdělával tento „dům Boží,“ pozdvihly se proti němu brány pekelné. Odevšad jej „nepřítel“⁵⁾ obklíčil, mučiv a mořiv ohněm a mečem ty, ježto v domě tom přebývali. Než ale každá krůpěje prolité krve stala se semenem, z něhož tisícové nových vyznavačů Kristových vyrůstali. Když tedy kruté pronásledování nespomohlo, chopil se „nepřítel“ vydatnější zbraně. Chopil se lži, potapy, hany, kroutil slovo Boží, rozsíval svár a bludy, zlehčoval a v poodezření uvozoval víru. Vida, an se mu snažení jeho týmž během dobře daří, pilně užíval a užívá posud zbraně této. Není vás tajno, co se vše děje, by tato

1) Homil. 8. in Josue. 2) Symb. s. Athan. 3) Jan 8, 32. 4) 2. Tim. 4, 3. 5) Mat. 13, 25.

svatá a nepoškvrněná choť nebeského ženicha byla zostuzena, zlehčena, zahlazena. Víte, a vy sami víte, kterak falešní proroci usilují, zlehčiti učení a obřady církve svaté. Víte, kterak se snaží, služebníky její oloupiti o důvěru a lásku lidu Páně, a syny a dcery její podpáliti k nenávisti proti svaté matěři naší. Víte pravím, co se mluví, co se píše proti víře a církvi katolické, a kterak synové světa jí zlořečí a mluví všecko zlé o ní, lhouce. Než nebojme se o ni! Jako druhdy z ohně krutého a krvavého násilí vítězně vynikla: tak a nejinak i z nynějších těžkých protiventství slavně vyjde, jako ryzí zlato zkušené ohněm. Ani ústíčky, ni potupa, ni posměch; ani mudráci svým povrchním hloubáním, ani mělci rozumáři svými rozumy — ani moc a moudrost tohoto světa nebyla, není a nebude s to, aby ji vyvrátily. „Brány pekelné ji nepřemohou!“¹⁾

Tuto se snad tážete, proč jí svět tak velice nenávidí? Svět církve nenávidí, poněvadž není z tohoto světa. By byla z tohoto světa, milovalby ji svět: ale že není ze světa, proto jí nenávidí.“²⁾ Svět jí nenávidí, poněvadž její učení na uzdu pojímá všechny vášně a nárůživosti, a na to doléhá, aby se člověk zapíral, přemáhal, a „jako ve dne poctivě chodil, ne v hodováních a opilstvích; ne v smilstvích a nestydatostech; ne v sváru a závisti.“³⁾ I ký tedy div, že se synům tohoto světa víra a církev taková protiví? — Dále stojí víra a církev katolická v cestě těm lidem, kteří by rádi všechen společenský řád vyvrátili, aby na zříceninách blaženosti a pokoje lidí a národů vzdělali sobě své větrné paláce, a udělali se pány na zemi. I opět není divu, že tací lidé v nenávisti mají tu víru a církev, která jim v tom překáží. Není divu pravím, že i kněze nenávidí, ježto učí, by dáváno bylo, co jest císařova, císaři, a co jest Božského, Bohu. Vědí dobře, že pokudž církev stávati bude, oni neblahých záměrův svých k místu nepřivedou, alebrž že všechna usilování jejich zmařena budou. Církev však

1) Mat. 16, 18. 2) Jan 15, 19. 3) Řím. 13, 14.

stávatí bude po všechny věky až do skonání světa, poněvadž dílo Boží jest, a poněvadž zaslíbení Páně neklamou. I nepomine církev, nepomine nikdy, by ji třeba pokolení synů tohoto světa sebe více nenávidělo, sužovalo, pronásledovalo.

Že by však u nás a mezi námi nemohla ujmu utrpěti, toho nám nezaručil Hospodin nebeský. On odjímá Evangelium národům, ježto se ho činí nehodnými, a dává je jiným, činicím užitky jeho. Že tomu tak, uči dějepisové církve. Země, kterouž Syn Boží svou nejdražší krví skropil, úpí teď v porobě nevěřících. Kde druhdy kříž Kristův panoval, Turek sužuje křesťany. Tak i my nemáme žádného upsání, že by svaté Evangelium nevěrou a prostopášností lidskou nemohlo mezi námi ztenceno býti. Ach nastojte, může utrpěti ujmu, a skutečně ji po vlasti naší již utrpělo! Kdo sečte ty duše, ježto se již svaté víře odcizily! Kdo přehledne všechny ty, z jejichžto srdcí pekelným namáháním símě svaté víry se trátí! Ach mnoho koule již nasil nepřítel do myslí lidských, a už zde onde vchází koukol tento a ovoce nese, ovoce žalostné a zhoubné. Každý šlechtitný člověk, jenž národ svůj a vlast svou miluje, zplakati musí, vidá, jak se nevěra a neznabožství i do této naší od Boha požehnané a tolikými Svatými oslavené země z ciziny vtírá.

Avšak právě proto, že víra katolická v mnohých srdcích hyne, že se rozmnožil počet těch, „ježto zdravého učení nesnášejí, a od pravdy odvracují sluch, k básním pak ho obracují, jenž lahodí nezřízeným žádostem jejich,“¹⁾ právě proto, bratři milí, svírají a obkličují nás nyní tak smutné a žalostné časy. Proto blaženost a svatý pokoj v nejedněch rodinách klesá, nemravnost se rozvodňuje, pobožnost a uctivost i k božským i lidským zákonům mizí, poslušnost se trátí, a viklají se všeliké základy, na nichž jindy společnost lidská bezpečně spočívala. Ano netajme sobě, že zle jest, a ještě hůř bude, neobráti-li se lidstvo k Bohu,

1) 2. Tim. 4, 3.

a nenabude-li víra a církev katolická větší zase moci a vydatnějšího působení i na život i na srdce lidské. Církev katolickou ustanovil Bůh za jedinou pravou pěstounku jak pravé svobody tak i trvanlivého blahobytu národův, a toliko pod její stráží, pod její správou může člověčenstvu dobře a blaze býti.

A protož drahé ovečky, opět volám s Apoštolem, jestli jaké napomenutí v Kristu u vás něco zmůže, jestli láska vaše chce mi jaké útěchy poskytnouti, jestli osvědčiti chcete, že mezi vámi a mnou jest v skutku duchovní společenství, a jestli chcete mi těžký ouřad můj usnadniti: držte se, prosím, držte se pevně víry a církve katolické! Šetřte a chraňte se těch, ježto různice a pohoršení činí proti učení, a kteří skrze lahodné řeči a pochlebování svozují srdce sprostých a neutvrzených.¹⁾ Těch a takových falešných proroků pilně se varujte, abyste sami z víry Boží nevypadli. Vždyť jest to tatáž víra, kteráž vám co drahé dědictví připadla po vašich otcích, dědech a předcích. Jeť to víra, kterouž svým dětem a potomkům povinni jste opět odevzdati nezlehčenou, neztenčenou, nezprzněnou, odevzdati ji tak, jak vám ji počestní vaši otcové a bohabojní dědové byli odevzdali. Jeť to víra ta, kteráž vám zplodila a odchovávala miláčky vaše: Ludmilu a Václava, Prokopa, Vojtěcha a Jana Nepomuckého. Jeť to víra ta, kteráž na nejvyšší stupeň slávy milou vlast naši povznesla, činící ji dotud slavnou a mocnou před obličejem celého světa, dokud samojediná srdcem národu vládla. Jak mile však víra tato počala klesati, klesal též i národ, hynula sláva a mizel blahobyť jeho. Nedejte se tedy, milované ovečky, ošáliti o dědictví, o nejdražší poklady, zůstavené vám od otců vašich! Pevně se držte víry katolické, jednosvorně ji vyznávejte, v ní setrvejte, a seč jste, i proti útokům zlovolných a nešlechetných ji braňte, aby vám a dětem vašim nebylo odjato království Boží.

1) Řím. 16, 17, 18.

Nepostačí však v Kristu rozmíli, jenom pravou víru míti. Co by nám platno bylo, bychom celé a pravé učení Kristovo měli, kdybychom však podle něho živi nebyli! Víra naše byla by mrtva, byla by stromem bez ovoce, lampou bez oleje, a tělem bez duše. Máli víra spasiti, nesmí býti bez lásky, a to bez lásky té, kteráž se ukazuje bohumilými skutky. Za tou příčinou doložil Apoštol: „Jedno stejnou lásku mějte.“

Kterak ale právě i na lásce mnoho a velmi mnoho záleží, vysvítá z toho, že Spasitel náš zákon lásky učinil předním příkázáním svým a nazval znamením, po kterémž poznati lze, jsmeli jeho učenníci, an pravil: „Po tom všickni poznají, že jste moji učenníci, budete-li míti lásku jedni k druhým.“¹⁾ A co pověděl nebeský mistr, to opětuje i svatý Apoštol jeho. Jako k víře tak též i k lásce v každém téměř listu svém věřících nepamíná, jakož na příklad v prvním listu ku Korintům, kde praví: „Kdybych měl všecko víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak neměl, nic nejsem.“²⁾ A jak krásně naznačuje Apoštol nebeské ovoce této lásky, když něco málo níže takto ji popisuje: „Láska trpělivá jest, dobrotivá jest, láska nezávidí, nečiní nic na chloubu, nenadýmá se, není cti žádostivá, nehledá, co jejího jest, nepouží se, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale raduje se pravdě; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká.“³⁾

Hřešilo-li se, hřešilo-li se proti víře: hřešiloť a hřešilo se bohužel ne méně i proti lásce. Proti lásce se prohřešuje bohatec i chudý. Boháč hřeší, když chudého, nuzného nepovažuje, leč co nástroj k rozmnožování bohatství svého, a když pokladu a zboží svého toliko pro sebe, pro své pohodlí, pro svou rozkoš užívá, nic nedbaje o rozmnožení obecného blahobytu, nic nechtěje obětovati ku prospěchu svých bratří. Hřeší dvojnásob proti lásce, jestli zlým příkladem připravuje chudého o víru, o tuto mocnou berlu,

1) Jan 13, 35. 2) 1. Kor. 13, 2. 3) 1. Kor. 13, 4—7.

o kterouž by se v opuštěnosti své mohl podepříti. Hřeší, pravím, dvojnásob, když svou náboženskou nečestnost veřejně na odiv lidu dává, když náboženskými a církevními osobami a obřady pohrdá, když v den nedělní nebo sváteční služebné práce a nepotřebné služby pro svůj zisk aneb pouze pro svou kratochvil konati velí, a týmž během lid pro chléb vezdejší o chléb nebeský, a pro vyrazení světské o radosti duchovní okrádá. Nadarmo se ten a taký honosí, jako by měl lásku, jako by právě blaho lidu na srdci mu leželo. By měl pravou lásku do sebe, by mu štěstí lidské bylo svatou věcí, neodjímal by lidu špatným učením a pohoršlivými příklady té nejstálejší, té nejbezpečnější podpory zde na světě, kteráž se mu prýští z víry. — Avšak i nuzný a chudý nebývá bez viny. Také ten mnohdy zahání od sebe angela lásky, Řízením Božím nejso spokojen, mnohý takový majícím závidí, práce se štítí, a pracuje-li, nepracuje s Bohem, nepracuje pro Boha. Povinností svých k manželce a dětem si nevšímává, a zatím co tito hynou, on sám výdělek, potem a mozoly nabytý, v mrzké rozkoši pojednou utrací. I s této strany se tedy hřeší proti lásce. A protože tak mnohá strast, tak těžké soužení všecky stavy svírá, hněte boháče i chudého. I pravím vám ve jmenu Páně, nebude lépe, pokudž mezi námi neoživne láska, láska ta, kteráž se rodí z pravé víry Kristovy, a kteráž vládla mezi prvními křesťany. Ó kýžby tedy svatý oheň této lásky vás všecky, milované ovečky moje, zachytil! Kýž by Bůh naklonil srdce těch, jenž mají, k těm, kdož nemají, aby se k nim co bratřím v Kristu znali! Kýž by ale také Bůh spravoval srdce všech chudých, aby sami lásku majíce, majícím nezáviděli požehnání Páně. Mějme všickni dle napomenutí Apoštola „jednostejnou lásku!“ Pak moji Nejmilejší bude zase dobře na zemi, potom, jak dále praví apoštol Pavel, nebudeme také „nic činiti skrze svár, ani pro marnou chválu.“

Zde bych rád mysl vaši na něco důležitého obrá-

til. V milé vlasti naší bydlí dvojí národ, bydlí Čechové a Němci. Boží prozřetelnost vykázała v poženané zemi této jedném i druhým vedle sebe společné stánky. A že tak usoudil Hospodin Bůh náš, veliký tudíž i káže, abychom milující se vespolek, v svornosti a pokoji bratr bratra snášeli. Nechať nás tedy žádná vášeň nedělí! Já k vám přicházím, zároveň k Čechům i Němcům, co biskup váš, a by možno bylo, přivinul bych vás všechny k srdci svému, Čecha i Němce. Vždyť pak jste všickni ovečky mé, svěřené mi od Krista Pána. Před Kristem ale, Pánem a Bohem naším a svatou církví jeho, jak svatý Pavel vece, není ani Řeka ani Skyty,¹⁾ a protož po něm i já pravím, že před Bohem a jeho svatou církví není rozdílu mezi Čechem a Němcem. Všickni, jedni i druzí jsme synové Otce, kterýž jest v nebesích, jsme vykoupenci Kristovi, a jsme Duchem svatým posvěcení za dědice Boží. Nuže tedy, jakož já vás všechny zároveň a stejnou měrou miluji: nejinač i vy všickni vespolek bratrsky se milujte co synové jednoho Otce na nebi a draze koupené děti jedné a též matky, církve na zemi. Nenadsazujte jednu národnost nad druhou. „Necíňte nic skrze svár,“ aneb jak zde svatý Augustin čte, „skrze dráždění,“ kterým byste jiných k rozepřím a roztržkám podpálili. Necíňte tolikéž nic „pro marnou chválu“, jako by byl druh, nade druhu vzácnější a lepší. Nechtějte se pro národnost sváriti, trhající tudy svazek bratrské lásky. Pamatujte, že hned při seslání Ducha svatého v Jerusalemě všechny jazyky, všechny národnosti stejnou měrou posvěceny jsou byly utěšitelem, Duchem svatým, kterýž národy rozličných jazyků v jednotu víry shromáždil. Milujte národ svůj, miluj Čech i Němec jazyk svůj. Hodeň jest národ, z kteréhož jsme posli, bysme ho milovali, a jazyk, kterýmž nás matka učila modliti se k Bohu, hodeň jest, abychom si ho vážili. Nezapomínej ale nikdo, že všickni jsme nejprvé a přede vším křesťané, katolíci, a potom teprv Čechové a Němci.

1) Kol. 3, 11.

Avšak týž apoštol, kterýž pravil: „Nic nečinite skrze svár, ani pro marnou chválu“, di hned na to dále: „Ale v pokoře, jedni druhé za vyšší nežli sami sebe držte.“ A proč medle tak praví? Věděl svatý Pavel, že kde pýcha vládne, tam že též i boře a bída panuje. Bohdejž byste drahé ovečky mé, i tato slova hluboce do srdce sobě vstípily! Volám tedy a prosím, varujte se pýchy — buďte pokorní! Vždyť pak překrásnou cností jest pokora, ohavnou však nepravostí pýcha. O pýše zajisté svědčí písmo, že jest počátek všelikého hříchu.¹⁾ Pýchou padli angelé, pýchou ztratili jsme ráj, pýchou hubíme sami sebe po dnešní den. Pýcha první zpouř zplodila na nebi proti Bohu: pýcha plodí tolikéž i na zemi zpupnost, zpouř a odboj proti řádným od Boha ustanoveným vrchnostem.

Dvoji veliké zřízení ustanoveno jest zde na zemi od Boha, aby člověku i podle duše i podle těla dobře bylo. Mním tu církev a stát. Že však pýcha jak v církvi tak i v státu mnoho zlého natropila, dosvědčují letopisové. V církvi, jak již svatý otec Augustin pověděl, zplodila všeliké kacířství, jenž nic jiného není, než zpouřa odbojství proti té neomylné učitelkyni, kterouž Syn Boží zřídil na zemi. Nejinák činí to pýcha i ve státu. Jakož pohrdá zákonem Božím, tak pohrdá i zákonem lidským. Pyšný nerad strpí koho nad sebou, nerad se řádu podrobí.

Stát jest veliká rodina, společnost to lidí, ježto jsouce k pejištění a ochraně svých časných práv a k rozmnožení svého vezdejšího blahobytu spojeni, řídí se těmitéž zákony a stojí pod touže vládou. Aby se tohoto prospěšného účelu dosáhlo, musí někdo býti, jenž by to, co obecné blaho rozmáhá, povýšil na zákon. Musíť pak spolu v rukou jeho býti i moc, aby mohl každého zavázati a přiměti ku plnění vydaného zákona. Mimo to potřebí jest, aby někdo byl, kdož bdí, aby se zákony plnily a přestupitelové soudili, trestali. Slovem, musí býti vrchnost. Tak již rozum

1) Slrach 10, 15.

učí, tak toho žádá blaho lidské společnosti, a tak káže zjevení Boží, kteréž výslovně dokládá, že všeliká vrchnost jest úřízením Božím. Za tou příčinou velí svatý Pavel: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; neboť není mocnosti, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. Protož kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví, odsouzení sobě dobývají.“¹⁾ Odtud tedy vyplývá povinnost, aby nikdo proti vrchnosti zřízené od Boha nestrejl zpouřu, aby nerušil zákona a v nebezpečenství neuvozoval státu, nýbrž abychom všickni naopak blahobyť vlasti rozmnožovali i svědomitým plněním zákonův i všelikými jinými řádnými způsoby, nelitujice v čas potřeby nasaditi i statek i krev. O tom o všem slovo Boží tak jasně se vyjádřilo, že nemůž býti žádné pochybnosti. Podle něho zvláště jsme povinni Mocnáři uctivost a poslušnost.²⁾ Povinni jsme mu uctivost a poslušnost, poněvadž vůlí a řízením Božím o ty nejdražší statky vezdejší, totiž o pořádek, spravedlivost a jistotu našeho života, našeho jmění a naší cti pečuje. Protož napomíná kníže apoštolské, svatý Petr, všech věřících: „Boha se bojte, a krále v uctivosti mějte.“³⁾ A jakož Krále máme v poctivosti míti, sluší zajisté ctíti též i ty, jenž jsou od něho ustanoveni, aby na místě něho konali spravedlnost, hájili práva i množili blaho, moc i sílu země, a odstraňovali vše, což by překáželo, podporovali pak, což by prospívalo k rozmnožení království Božího mezi národy.

Jestliž ale, moji nejmilejší, rozmnožení království Božího mezi námi netoliko úlohou vrchnosti, knížat a králův, církve a státu, nýbrž jestliž to též společný účel náš. Nepraví zajisté Apoštol národu nadarmo: „Nehledíce jedenkaždý toho, co jeho jest, ale toho, co jest jiných.“ Význam slov těchto jest patrný. Apoštol chtěl říci: Chcete-li, aby se zachovávala mezi vámi láska a království Boží rostlo, snažte se o to, aby jedenkaždý nehleděl toliko na

1) Řím. 13, 1. 2. 2) Mat. 22, 21. — 1. Petr. 2, 17. 18. — Řím. 13. — 1. Tim. 2, 1. 2. 3) 1. Pet. 2, 17.

svůj prospěch, nýbrž také na to, co jiným k dobrému prospívá. Těmito slovy nás svatý Pavel napomíná, abychom nikdy bližnímu svému na jeho jmění a právech neubližovali, nýbrž spíše dle možnosti blaho jeho rozmnožovali. Dvoji se tedy zahrnuje zde povinnost: všecko opustiti, čímž by se mohlo bližnímu ukřivditi, a všecko činiti, čím bychom blahobyť jeho rozmnožili.

Zde opět musím něco podotknouti, co do těchto našich časů hluboce zasahá, záhubou hrožící společenskému i občanskému životu. V některých zvrčených hlavách urojila se ta myšlénka, jako by nikdo neměl míti práva ke statkům a zbožím, polím, lukám a zahradám, slovem práva k majetnosti, nabyté buď prací rukou svých, aneb dědictvím; poněvadž prý dle zdání jejich všechnyk vesdejší statky stejnou měrou zároveň všechněm náležejí. Kdyby se tato smyšlénka v obecné smejslení a snažení vedrala, ach pak veta po blahobyťu a dobrém řádu na zemi, všechn život společenský i rodinný by se rozviklal, rozpadl, vzal by za své, a bída a chudoba a nouze rozhostily by se mezi námi.

Člověk má právo, míti nějakou majetnost, míti něco takového, coby mohl nazývati svým vlastním. On má toto právo, poněvadž jest duch, tvor to rozumný, sobě svědomý. Bůh stvořiv člověka, dal mu právo, aby vládnul a panoval nade vším, co mu připravil na zemi. Když však z milosti Boží vypadl, bylo nutnou potřebou, aby obecné majetství stalo se majetstvím osobním, to jest, aby měl všeliký člověk něco sám pro sebe. Příčiny toho leží na jevu. Kdyby všechny statky byly všem společné, nikdo by o ně nepečoval, nikdo by nechtěl prací rukou svých vydělávati sobě chleba vesdejšího. Dám příklad. Dejme tomu, že by u prostřed obcí vašich byl kus země, a to země dobré a vorné, o které by se tvrdilo, že nenáleží nikomu, nýbrž všechněm. Komu z vás by se chtělo, vorati, kopati, osívati, žíti toto pole, vědouce, že z něho ani pro sebe, ani pro své děti kliditi a svázeti nebude? Pomněte jen, kterak to vyhlíží

s občinami. Co medle na nich roste? Z většího díla kopřiva, blín a bodlák. A proč? Že nenáleží nikomu zvláště, ale že prý náleží všem. A co viděti na občinách, to by se shledalo na sadech, vinnicích, lukách a lesích. Kdyby nenáležely nikomu, nýbrž všechněm, nikdo by nechtěl o ně se starati, ale každý z nich brátí. Věci by hynuly a lidé o ně by se drali, že posléze nebylo by lze ani skyvy chleba bezpečně pojisti. I přišlo by to tak daleko, že kdo s koho, ten s toho, a že by bezpečnost a všecken pokoj života zmizely se světa na věky. Blaho tedy jak jednotlivců tak i blaho obecné žádá toho, aby se každému nechávalo, což jeho jest. Za tou příčinou již pohané, byvše k tomu pouhým světlem rozumu svého vedeni, měli osobní jmění v uctivosti. Za touže příčinou i starý Zákon osobní majetství dvěma příkázáními — sedmým a desátým — výslovně zasvětil, a svaté Evangelium Kristovo nejen tyto rozkazy potvrdilo, nýbrž jim i větší ještě váhy a platnosti přidalo.

Každý má právo k nějakému majetku, nikdo však není oprávněn, žádati, aby všickni tohoto světa stejnou měrou požívali. Nestejné rozdělení vezdejších statků jest přirozený následek prvotního pádu člověka. Bůh chce, aby každý spasen byl, nechce ale, aby mezi námi nestávalo ani boháčů ani chudých. On své dary rozdává podle dobré vůle své a moudrosti, jednomu méně druhému více. Jako hory a doly na naší zemi jeho jsou dílem, tak podobně i bohatství i chudoba jejich obyvatelů pochází od Boha. Jeho vůle jest, aby lidé potřebující jedni druhých, tím více k sobě se blížili a krásným svazkem věrné, oučinnivé lásky a vděčnosti vespolek spojeni byli co oudové jedné rodiny. Obmejšleti a chtíti u příčině té rovnost nějakou, byla by to tedy zpoura proti Bohu, spolu ale také třestivost, nerozum a věc zhola nemožná, poněvadž by ani od svítání až do soumraku netrvala.

Drahé milované ovečky! varujte se tedy každého takového přemrštěnce a falešného proroka, jenž by chtěl toto nesmyslné učení rozšiřovati. Veliký apoštol,

jehožto slova učinil jsem základem tohoto svého listu, nejen sám v potu tváří dobýval chleba svého, nýbrž také nás napomíná, abychom pilně pracovali rukama svýma, a pokojně a poctivě chodili, cizího staku ne-žádající. ¹⁾ Nuže máme cizí statek v poctivosti, všeho se vystříhající, čím bychom bližnímu na jmění a právech jeho ublížili. Nejenom se nedotýkejme statků a práv jeho, nýbrž dle možnosti činme všechno, co by mu prospělo, a čím bychom vezdejší blahobyt jeho rozmnožili. A to jest ta druhá povinnost, kterouž nám Apoštol ku paměti přivozuje, když praví: „Nehledíce jedenkaždý toho, co jeho jest, ale toho co jest jiných.“

Právo k osobním jmění jest svaté; nicméně nemá člověk tímto svým zbožím nakládati po své libosti a choutce. Zhřešil by, kdyby všechny užitky, ze svého jmění vyplývající, jenom výhradně ke svým potřebám, kratochvilám a rozkošem obracel. Zhřešil by dokládám, kdyby nechtěl jich i ku prospěchu svého bližního a k ulevení nouze a bídy jeho vynakládati. Bůh jest vlastně sám jediný a nejvyšší pán všeho, což jest: člověk pak jest toliko jeho vládařem na zemi, a bude muset jednou oučet klásti, jak se statkem sobě svěřeným hospodařil a těžil s hřivnami od Pána mu odevzdanými. Je-li však Bůh pravý a svrchovaný pán našich statků, má zajisté také právo i na jejich užitky, a může jich od nás žádati. Již však v skutku od nás jich žádá, žádá jich ku prospěchu chudých, žádá jich od nás skrze ruce chudých. Proto považuje Pán Ježíš skutků lásky, chudým bratřím prokázaných, jako by jemu samému byly prokázány, an vece: „Amen pravím vám, pokudž jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste to učinili.“ ²⁾ Povinností jest tedy vzhledem na Boha, aby boháč chudého v bídě a nouzi neopouštěl. Za to se mu slibuje odplata hojná a naopak se mu vyhrožuje věčným trestem, kdyby neostříhal povinnosti této. Avšak i láska káže, aby mající pomáhal nemajícímu. Neb chudí jsou naši bratři, jsou děti Boží a vykupenci Kristovi jako my, a jako my jsou povoláni k životu věčnému. I nehylo by v nás

1) 1. Thes. 4, 11. 2) Mat. 25, 40.

lásky Boží, kdybychom před jejími bédou a nouzí srdce, ruce a dvéře svoje směli zavírat. „Kdo by měl statek tohoto světa a viděl by bratra svého, an trpí nouzi, a zavřel by vnitřnosti své před ním: kterak láska Boží zůstává v něm? Soud bez milosrdenství tomu, kdož neučinil milosrdenství.“ ¹⁾ A protož „synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou.“ ²⁾

Toto napomenutí miláčka Páně, svatého Jana, připusťme sobě všickni k srdci. Chudé vždycky máme s sebou, ³⁾ a všady se nám naskytuje příležitost, lásku jiným prokazovati. Máme mezi námi opuštěné děti, sirotky, choré i mrzáky a ku práci neschopné. Ó prokazujme jim tedy lásku a milosrdenství! Vždyť mají právo, utíkat se k lásce naší, a Kristus Pán sám je posílá k nám. Mncho jest všady bídy a strastí lidské, a není k tomu vždy velikého bohatství potřebí, aby se jí odpomohlo. Mnohdy i dobré slovo, přátelská útěcha, spasitelná rada a dobrotivá přímluva mnoho může. A k tomu zajisté není ničeho jiného třeba, než míti jenom citelné a outřpné srdce. I ten tedy, kdož není časnými statky bohatě nadělen, může se mnohdykrát státi dobrodincem jiných, může nezřídka chudému ku pomoci přispěti ne méně než boháč. Láska zajisté jest i dovtípná i mohutná. Onať umí malými prostředky veliké věci působiti. Chtějme jenom, mějme dobrou vůli a větší obětovnost, pak uvidíme, seč jest láska s pomocí Boží.

Avšak chceme-li se u konání skutků lásky ujistiti pomocí Boží, což dobrého koli jiným činíme, pro Boha činíme. Činme to z lásky k Spasiteli, činme to, jak to činíval Kristus Pán, kterýž vše, co byl a co měl, dal pro nás a spasení naše. A to právě připomíná Apoštol nejposléze, an dí: „To zajisté cíte v sobě, což i v Kristu Ježiši.“ Jako by byl řekl: Taková bezzištná, oučinná, obecná láska, jakovouž Kristus Ježíš

1) 1. Jan 3, 17. — Jak. 2, 13. 2) 1. Jan 3, 18. 3) Mat. 26, 11.

vás miloval, nechať vládne i ve vašich srdcích, abyste tak, jakož on vás miloval, i vy vespolek se milovali.

Již jsem moji Nejmilejší podle svatého Apoštola pověděl vám, k čemu mne láska Kristova pudila. ¹⁾ Tatáž láska Kristova pudí mne ale také k tomu, bych vám ještě nějaké žádosti a prosby na srdce položil.

Nejprvé prosím vás, otcové a matky, prosím ve jmenu Ježíše Krista za vaše miláčky. Budtež dětem svým viditelnými angely strážnými. Život váš, slovo i příklad, budiž jim světlem, vedoucím je ke Kristu. Vychovávejte je ve víře a bázni Boží. Buďte jim pečlivými Josefy a laskavými Mariemi. Vodívejte je do chrámu, a modlivejte se s nimi před Hospodinem. Zasvětivše je Pánu, posílejte je do školy svědomitě a pilně. Vždyť pak víte, že škola jest místo, kteréž jim církev odevřela pro spasení jejich. Tam zajisté se jim podává nebeské mléko křesťanského učení; tam se všemožně o to pečuje, aby se všechny jejich schopnosti rozvily, tam se jejich mravný cit budí, duše přivodí k moudrosti a srdce podpaluje k cnosti; tam se prýští pramen, z něhož se vylévá požehnání na rodiče i na děti, na rodiny, obce i celé národy, na přítomná i budoucí pokolení. A protož opět a opět prosím i napominám, přivádějte a posílejte pilně a svědomitě drahé miláčky své k tomuto živému pramenu. Pečujte pak, aby nikdo ni doma ni jinde nekazil, co se do outlých srdcí vstípilo, neboural, co se tam vzdělalo, a pohoršováním malíčkových neuvaloval hněv Páně na sebe i na vás.

Že však o škole mluví, musím též zároveň prositi vás, mějte učitele dítek svých v uctivosti. Ctihodné jest zajisté učitelské povolání. Učitel, kterýž hledí dokonale dostáti k povinností stavu svého, hoden jest, aby si ho vážil každý otec, každý křesťan. A jak těžký a pracný jest to ouřad, jak veliké spojeno jest s ním odpovídání před Bohem i před lidmi! Přece však malá a nepatrná bývá odměna jeho na tomto světě. Nuže přičiňte se, milí rodičové, ať se vaší vlídností a úctou, vaší uznaností, vděčností a láskou usnadní bří-

1) 2. Kor. 3, 14.

mě starosti a osladí práce učitelům dítek vašich. Je-li který dělník hoden mzdy své: hoden jest jí zajisté etný učitel. — Vás však, milí školní učitelové, silíž sám Bůh, abyste dostali k té úloze, kterouž církev a stát na vás vzkládají. K vám jiným časem zvláště promluví. Zde toliko řeknu, že škola jest dcera církve, že z církve pošla, a že církvi nemůž a nesmí býti odcizena, nemá-li pozbyti všeho křesťanského rázu a blahodějného vplyvu na lidstvo. Církev má dvě ruce. Její pravice jsou kněží, vy máte býti její levicí. Ruka ale ruce pomáhěj, a protož společně s námi kněžími rozšiřujte zde na zemi království Boží.

Druhá žádost má týká se všech, a zahrnuta jest v příkázání Božím, jenž dí: „Pomni, abys den sváteční světil.“ Pomněte i vy moji drazí a milí, pomněte prosím, abyste den sváteční světili! Že však tuto již, an poprvé mluví k vám, ke svěcení dne svátečního zřetel váš obrácím, mám k tomu nejednu příčinu. Proč medle mnozí mezi námi živi jsou tak nectně a nešlechtně? Nemají dne svátečního! Zapomínají na Hospodina, jenž je stvořil, a v jehož rukou leží tak osud jejich, jakož osudové celých národů. Zapomínají, že mají duši nesmrtelnou, kteráž země této vyšší má povolání. Oni se nemodlí, neslyší slova Božího, nepřijímají svátosti a nemají účastenství v té nejsvětější oběti, která se koná na oltáři, a z nížto se prýští požehnání. Neospravedlňují, nesílí, nekrmí a neposvěcují duši svých. Protož království Boží k nim nepřichází, proto duše jejich hynou, a jako pole, kteréž se nevzdělává, koukolem a trním zlých žádostí zarůstají. Možno-li však, aby tak spustlá duše urodila něco, co by mohlo lidskou společnost obradovati, oblažiti? Nižádnou měrou. Taký člověk není ani dobrým otcem, ani dobrým manželem, ani dobrým synem, ani dobrým představeným, ani dobrým služebníkem. Neočekávejte, že vám bude věren, kdož věren není Bohu. Nemněte, že bude vděčen lásky vaší, kdož ani k Bohu v srdci svém necítí žádné vděčnosti. Nedomnívejte se, že věrně plniti bude povinnosti k vám, ježto neplní povinnosti

k Bohu. Nelze, aby lidem dával, co lidem jest povinen, kdož nedává Bohu, co jest Božího. Že tedy království Boží mezi námi hyne, a tak mnohé bídy a strasti a těžkosti bolestně svírají lidstvo, přední příčina toho jest zajiště ta, že se den sváteční a nedělní nesvětlí, a že se nesvětlí tak, jak velí Bůh. Dokavad den Páně tím nebude, a nebude všechněm, čím dle zákona Božího i církevního býti má, nedočkáme se, moji Nejmilejší, utěšenějších časů.

Toho by měli dobře povážiti ti, ježto žádají, aby jim dělníci nejen celý týden, nýbrž i v neděli ještě až přes poledne pracovali v dílnách a továrnách jejich. Chlebem vezdejší obživují sice dělníků svých. Co ale platno, jestli je připravují o chléb, který živí a krmí k životu věčnému, jestli je připravují o modlitbu, o slovo Boží, o svátosti? Zdali medle takovým jednáním sami nad hlavou svou střechu nezapalují? — Toho by měli pamětlivi býti i rodičové, hospodáři a vůbec všickni představení. Vše prospěšné působení jejich nejvíce od důvěry závisí. Kterak by sobě všeliký představený u svých podřízených získati mohl důvěru, není nikoho tajno. Jak by jí ale dojista pozbyti mohl, a tím svou blahodějnou oučinnost překaziti, vysvětá z následujících slov, která často z úst lidu slyšeti jest: „Kdo nemá zevnitřního náboženství, nemá i vnitřního; kdo nemá vnitřního, nemá také svědomí; kdo nemá svědomí, není našim přítelem, a není neporušitelným, pravdě a spravedlnosti věrným, nýbrž je člověk pouze dle libovůle své a prospěchu svého jednající.“ Suď každý sám, co pravdivého jest v slovech těchto. Důvěra ke představeným zajisté by se zvýšila a rozmnožila, kdyby pilně a pobožně obcovali společné a veřejné službě Boží, a povinnost dobrého příkladu častěji sobě přivozovali ku paměti.

„Nebudeli Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kteříž stavějí jej.“¹⁾ Pravda slov těchto od věků se potvrzovala a potvrzuje se posud. Kde Hospodin Bůh náš nepomáhá, a požehnání svého neuděluje, tamť da-

1) Žalm 126, 1.

remná jest všecka práce, tam se nedaří nic. Pomoci a požehnání Božího jest nám potřebí, abychom se z ovoce prací svých radovali. Kdo však tlačí, tomu se odvírá, kdo prosí, tomu se dává. Milované, drahé ovečky, tlačme tedy, prosme, modleme se! „Prosím pak přede vším, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti, díky činění za všechny lidi, za krále, i za všechny kteříž jsou ve vysokých úřadech postaveni.“¹⁾ Modleme se za církve, aby přemohši všecka protivenství, v úplné bezpečnosti a svobodě Bohu sloužiti mohla. Modleme se za svatého Otce, Pia IX., aby Hospodin ho zachoval, a obživil ho a blahoslaveného učinil ho na zemi, a nevydával ho v ruce nepřátel jeho. Modleme se za Císaře a Krále našeho Františka Josefa, aby, an skrze Boží nařízení knížetem země učiněn jest, jeho též ochranou svůj lid dobře zastával a spravoval. Modleme se za všechny představené, aby vše dobře řídili a spravovali, k obecnému pokoji a našemu prospěšenství. Modleme se za sebe vespolek, abychom odolali útokům nepřátel spasení svého, a „pokojný a tichý život vedli, ve vši pobožnosti a čistotě.“²⁾ Modlete se konečně, a za to vás prosím pro lásku Boží, modlete se i za mne vrchního pastýře svého. Netoužil jsem nikdy po této hodnosti, alebrž často jsem k Pánu Bohu vzdychal, by nevzkládal na má slabá ramena úřad, kterýž a to zvláště za těchto našich časů žádá sílu Pavlovu, učinnost Augustinovu, lásku Karla Boromejského a tichost i pokoru Františka Saleského. Modlete se, prosím, aby mi nebeský Hospodin udělil všech těchto darů a cností. Potřeбен jsem jich zajisté jak ke svému tak i vašemu spasení. Co do mne, já „bez přestání“³⁾ modlití se budu za vás za všechny, a modlití se budu až do posledního vzdechnutí svého. Den co den budu Pána Boha vzývati, aby odvrátil od vás všeliké zlé, a dal vám všecko, čím byste se mu líbiti a z čehož byste se v něm radovati mohli po všechem čas.

1) 1. Tim. 2, 1 — 2. 2) 1. Tim. 2, 2. 3) 1. Thes. 5, 17.

A již vás všechny drahé a milované ovečky mé poručím do mocné ochrany Boží. — „Milost budíž se všemi, kteříž milují Pána našeho Ježíše Krista v neporušení,“ ¹⁾ a „pokoj Boží, kterýž převyšuje wszelký smysl, ostříhej srdce vašich i myslí vašich v Kristu Ježíši.“ ²⁾ Amen.

1) Efes. 6, 24. 2) Filip. 4, 7.

Dán z mého biskupského obydlí v Českých Budějovicích,

v den všech Svatých 1851.

Jan Valerian,
biskup.

Pojednání.

Vnitřní Missie.

Velmi zajímavý a pro rozmyslného pozorovatele světových záležitostí velmi poučlivý jest pohled na usilovné snahy, kterýmiž různé strany rozkolísaným našeho společenského života poměrům chystají léky a nápravy. Katolíci, protestanti a mužové „čisté inteligenci“ totiž dobře nahlízejí, že na politickém trhu, kdež mezi kramáři o naše blaho se hádajícími právě největší hluk se ozývá, spása světa se nerozhodne. A věru, nejvíce ponížující byla by pro člověka myšlenka, kdyby jediné od politizujících tlachalův aneb od del-fických věstí diplomatických bůžkův *majorum et minorum gentium* očekávati musel nápravy časových neduhův. Perikles, muž zajisté „čisté intelligenci“, posuzoval pochod vývoje historického dle bursy a dle věstí telegrafických, a předce nikoli on, nýbrž Sokrates a Platon, ačkoli v tichém ústupu rozjímali, bývali touhami o novém, svět přerazujícím, živlu — o křes-tanství ovívání. I podnes mnozí se domýšlejí, že osud světa od pokynutí jich ruky závisí, zapominajice, že na nejvyšš mohou býti orgány Prozřetelnosti, a že v pochodu historie není improvisatorův, jimžto by dáno bylo, dle osoblivé chuti veletok událostí buď zarážeti aneb libým jej hnáti korytem. Vzpírají se proti úmě-rům Páně proto, že porozuměti jim, pozbyli schopnosti, odřeknutím-se křesťanství. Jeden se radí s Minervou své vlastní hlavy, hraje sobě na samotvorného Joviše, druhý nepochopitelnou rozpustilostí rozdmychuje v utro-bě národu sopku, jakoby kouzelné věděl slovo, kte-rýmž zhoubný proud lávy v okamžení dá se zastaviti, avšak vede se mu jako Göthově kouzelnickému učňovi, jenž sice svolávati duchy od mistra se byl na-

učil, ale strachem divohrůzných příšer, když jejob-
klopily, tak se pomátl, že slovo, kterýmž se zapuzují,
zapomněl a od nich roztrhán byl. Bůh obyčejně z ru-
kou samozvancův, kteříž na trůn Jeho vtíratí se opo-
važují, netušeným obratem děje vymýká, a z pyšných
odpůrcův činívá otroky Svě vůle, jejížto volnými no-
siči býti ve hloupé zpupnosti své se zdráhali. Tichý
a nepozorovaný bývá pak původ zjevův, jenž za krát-
ký čas životem národův otřásají, nežádka se skrývá
co nepatrné semínko, a hle! v určenou dobu mohutný
z něho vyrůstá strom a ten opět v husté se rozkládá
lesy. Takový hustý, tmavý a dasný les jest kommu-
nismus, o němžto před 15 léty co o nějakém podiv-
ném vrtechu sobě lidé vykládali, a hle! za našich
dnův jeho ruch hýbe Evropou! Byltě anekdotou, kteráž
znenáhla se stala důležitostí světodějinnou.

Rovněžně s komunismem vyvinuje se vnitřní
Missie. Pod tímto jménem vyrůstá cosi u prostřed
naší společnosti, majíc doposud podobu skromné fiálky
na břehu tichého potůčka vypučelé, avšak neklame-li
se oko naše, ukrývá v nitru svém zárodky k mohutné-
mu cedru na Libaně. Katolíci a protestanti o závod
ujímají se vnitřní missie, kruhy její činnosti den ode
dne šířeji se rozvádějí, Berlínský ústřední výbor mluví
o stu a více agentů rách (žabí křik) po Německu pů-
sobících.

Kommunismus, zaručiv se vyléčení neduhy spole-
čenské, podává své líky proti zmaňajícím-se proleta-
riátu, proti množícím-se zločinům, proti přelidnění, proti
všeliké bídě mravní a tělesné. Tentýž jest úkol mis-
sie vnitřní. Kommunismus zasazuje se o nápravu člo-
věčenstva, vnitřní missie hledí napravití člověka.
Obojí strana v tom se srovnává, že více nedostací
přikládati obvazky na ten neb onen oud nemocného.
že nové budovy nám třeba. Kommunismus žádá radi-
kalní organizaci společnosti, jejížto uhelní kámen slove:
stejně právo všem na statcích pozemských! Pokus
však na těle francouzském učiněný nepovedl se
lékařům kommunistickým, stál mnoho krve a svět

nezdarem přestrasený počíná se přísně ohražovati protiv opětování dalších zkoušek. Co zámýšlí lékař drubý?

Jádro vnitřní missie jest snaha, svět na mnoze odekřesťaněný přivesti opět ku přesvědčení, že mimo Krista není jména, v němž by spásy mohl dojíti, že vnitřní obnova člověka křesťanstvím jedinou jest cestou ku spáse. Nejen že za mořem bydlí pohané, uprostřed nás nechť jich hledá apoštol křesťanský; ochablost víry v lidu nechť se zpruží hlubším vníkaním do Svätyně náboženství, nevěra nt se poráží mečem vědy, zjevná nenávisť Krista nechť na prsou obětivé lásky se rozplývá v toky lůstných slz oné lásky, kteráž umřítí volí za toho, kdož se jí rouhá. Kdekoli vrata, tam zaklepejš vnitřní missie; kdekoli mravní zkáza, chudoba a nemoc zuří, všudy vcházejš, a i tam, kdež se domnívají, že nejméně lékaře potřebují, — slovem, vnitřní missie pronikej všechny vrstvy naší společnosti, všechny stavy hlediž získati Kristu: neboť jen tehďáž, když pokolení naše ku pramenu života, od něhož se na mnoze odvrátilo, opět a to srdcem upřímným se navrátí, jen tehďáž okřeje člověčenstvo, a onen pokoj, jehožto svět dáti nemůže, znova se uhostí v kruzích našeho vezdejšího obcování. Tato zdá se nám býti čelní myšlénka vnitřní missie.

Dějiny církevní dokazují nám, že, kdykoli odpůrcové království Božího buď různě neb sborně proti němu se pozdvihli, vždy povstali též rázní a výteční jeho ochrancové. Všichni svatí Otcové náležejí vlastně do počtu vnitřních missionářův proti vědeckým a sociálním bludařům svého věku. Sv. Augustin porážel vědce gnostické svým geniem, František Assíský, aby pýcha a nádhera svých vrstevníkův zahanbil, zasnoubil sobě chudobu, vdovu dle krásných slov Dantových opuštěnou od oné doby, když první její choť na kříži byl skonál. Dominik a sbor jeho kazatelský bojoval proti zlobě kacířské, Ferrer břímal proti mravní zkáze, Kapistran byl pevnou hrází proti rozbujněnému polo-měsíci, Karel Borromejský reformoval duchovenstvo, František Saleský vítězivě přemáhal tvrdošijnost kal-

vínskou neodolatelnou jemnocitností a laskavostí. Onen však, jenž ve smyslu našeho věku založil missie, jest Vincenc de Paulo. Byv povolán do vzdálené osady k nemocnému, jenž vysoké ač nezasloužené vážnosti u svých sousedův požíval, přesvědčil se z celoživotní jeho zpovědi, kterak blahodějně na rozšíření křesťanské osvěty zvláště mezy horáky by působiti musely stálé missie. Hned první pokusy s neobyčejně poženanými zajisté se potkávaly účinky, avšak dobře nahlížel Svatý, že celé dílo v brzce musí zaniknouti, nebude-li od řádných zprávcův duchovních horlivě a stále podporováno. Protož spolčiv se s některými biskupy, jal se sám obcházeti města a dědiny, všudy zaváděje podobná duchovní cvičení. Tu zajisté, ač sám jsa chudobný, pro blaho chudobných, opuštěných, morem a hladem a vojnou sužovaných, více učinil, o nápravě vyhýralých rozkošníkův a zatvrzelých hříšníkův více pracoval, než všichni samozvaní oblažitelé člověčenstva všech věkův dohromady. On jest a zůstane všem vzorem, kdož vnitřní missii své sly obětují. Opět vniknul pohled na zanedbané pastýře v horách Apenninských sv. Alfonsovi myšlénku k založení sboru, jemuž položil za úkol, chudobným hlásati Evangelium a napomáhati duchovním jich potřebám výkladami učení křesťanského, odkudž vzaly počátek missie nedávno od tak nazvaných liberalních listův zuřivě osočované a tupené: že prý znepokojují svědomí, že prý duše útlocitné v zoufalství uvádějí a t. d. Vizme, kterak laskavá to pečlivost o pokoj duší našich najednou se ozývá v ústech pánův, kteříž sami ode dávna všelikému výkonu náboženskému odvyknuvše, vůbec nenavídí ruchu (hnutí) náboženského! O zločinných schůzkách politických rýpalův, o směšných výstupech quasi-nebožtíkův Rongeanových nic úkorného nevěděli; — zoufá-li pak sobě kdo ze zklamané lásky, ztráty jmění, z uražené ctižádosti a z jiných pozemských přčin: toho všeho podotýkají se šetrnými slovy; jak mile se však v něčem dosti nepatrná zpozoruje stopa náboženská: ihned větrí v tom působení

nějakého jesuity. Jestli tento úskok nová ovšemže „*castigata editio*“ klassického: *Si bellum, si pestis, si fames urget — Christiani ad leonem*.

Obraťme se nyní k otázce: Zdali vnitřní missie vůbec jest na čase?

Jako vody s vrcholův hor znenáhla do úvalův a nížin se stikají a zde teprvé širším se rozprostírají tokem: podobně náboženská netečnost a bezuzdá nemravnost ve vysokých vrstvách společenských počatá a vypěstovaná za našich dnův až do nejnižších tříd národu vniká. Tehdáž, když tak zvaní vzdělanci a osvícenci nábožnému citu v lidu se posmívali a obřady církevní v potupu uváděli, zajisté se nenadáli, žeby kdysi mohla přijíti doba, kdež tentýž lid svým mistrům osvětářským řekne: „Vy ste nám vzali naše jmění duchovní — náboženství, tuto máti blahé naděje na konečné vyrovnání všech nerovností časných v nebi; byla by tedy křiklavá nespravedlnost, abyste vy, kdežto předce dle vašich zásad všichni jsme sobě rovni, toliko sami užívali nebe pozemského. Vyrovnajme tedy nestejně jmění své, rozdělme se!“ Osvětářské vlády, proticírkevní písati všech barev kladli sobě za zvláštní zásluhu, působení Církve všudy obmezovati, počet slavností a svíček na oltářích předpisující, vliv živlu náboženského na školy kazíce a právo spolkové v domosprávě Církve a obce zhořadující. Strážcové mezi tím dřímali a koukol bujně pučel po brázdách národů. Náboženství a mravnost vůči hledě klesaly, ano i víra v Bohu mizela, následovně i ucta církevní a světské vrchnosti, věčné naděje a touhy člověka napořád tupené a oslabované slovem, tiskem a příkladem utkvívaly tím touzeji v blahobytu pozemském. Za našich dnův hláše se holý atheismus čelem studu prázdňým, a vrch moudrosti kladou v bažení po rozkoši smyslné. Zde jestli hledati původ směru materialistického, oné šilené zlata žíznavosti, kteráž skoro jedinou bývá pružinou činnosti našeho věku. Jelikož ale prostředky k upokojení chtíčův se

nacházejí v rukon jednotlivcův, a tím stejné ostatních právo se ruší: nechť tedy padne jmění osobní! hlásá kommunismus a za zády jeho zdvihají mohutné pěsti tisícové proletářův, jimž práce hnusná a rozkoš jediným nebem. Zápor života věčného plodí zločince, nesylychanou druhdy chladností sebe, otce a matku vraždící, aniž při tom ostnu svědomí pociťující. Věrnost manželská stala se bez mála pohádkou; nikoli věčné ducha křesťanského pravdy, nýbrž mrav ve společenském životě právě převládající stanoví, co hříchem a co pouhou interessantní slabostí lidskou. Což divu, že dítky tratíce uctu rodičův, poslušností jim vypovídají; vždyť rodičové sami se zapomínají, a tudíž z většího dílu vinu nesou rozmarilé mládeže. Bažnost pánův rouškou stkvělé uhlazenosti zastřená vystupuje v čeledinstvu celou hrubou ohyzdností, rozdmýchanou nezřídká od oněch; kteříž jsou zavázáni býti jemu obrazem spořádané domácnosti a vzorem ctností rodinných. Svazek mezi mistrem řemeslnickým a tovaryši a učenníky jeho zhola rozpoután, poměr patriarchální zrušen, tovaryši nepatří více k rodině, oni jsou samostatní dělníci, pčňové dřívě než dostávají za vyučenou dávno již nakažlivým vlivem kočujících tovaryšův se stali mistry v nemravnosti všeho druhu. Poměr mezi fabrikanty a dělníky jest, možná-li, ještě nevázanější, o vychování nikde zmínky, zanedbanost dítek sverchovaná. Dnes naznou se věti mzdou, zítra, zastaví-li se stroj, k němuž osud jich přikoval, mřítí budou hladem. Kde jsou spolky, aby těmto schudlým ostatně snad počestným dělníkům nedaly klesati v ruce lichvářův a dražebníkův? Cechové a jejich kapitály zmizely, kapitál náboženský a mravní summa za sumou se trátí, stavy a rodiny rozpadávají se, ano celé obce pozbývají znenáhla vzájemného spojidla. Kdo zastaví úplné rozpadnutí společnosti? Jenom náboženství! Jenom duch křesťanský přinese pomoc a sílu léčivou, jenom křesťanství umí strojiti balsám proti mravní shnilotě člověčenstva.

Mimorádné časy vymáhají mimorádné prostředky. Napřed musí národ z ochablosti a náboženské netečnosti býti vybureován, duch a srdce musí vlivům vyšších zájmův se státi přístupný, v ohledu na mládež školou, v ohledu na věk dospělý missiemi. Zde však nikdo se nedomnívejž, že bychom kočující missie za jedinou páku ke konečné spáse považovali; zajisté nám nepomůže ani láta, ani příštipek, nové budovy nám zapotřebí. Z velikých obtížností a překážek, s nimiž celý ohromný podnik (podniknutí) musí zápasiti, vysvítá již nedostatečnost jediné toliko páky. Zdali to malá úloha vymýtití pahanství nové, starého mnohem šerednější, jenž nad hlavy nám vzrůstí hrozí? Missie musí pádu kypřiti, pak jemniti, a zde počíná již úkol missie vnitřní. Duchovenstvo nesmí se déle národu vzdalovati, aby toliko ve zpovědnici a s kazatelnou k němu řečí národní mluvilo, ostatně však po cizínsku smýšlelo a hovořilo způsobem kastovním. Do zprávy duchovní musejí právě ti nejschopnější kněží se vysílati, oni musí v prvních řadách horlivcův a spisovatelův národních se stkvíti, národ musí *viděti*, že kněžím nejde o statky pozemské, nébrž o království Boží, a to musí vysvítati nad bílý den ze všech jejich skutkův, nejen ze slov. Nebude-li chudobného ve farnosti, jehožby kněz laskavě se neujímal, nebude-li nemocného, jehožby z vlastního aneb ze sbírek od dobrodincův sehnanych nepodporoval, návštěvami nesílil, utěchou náboženství nepřikájeť, bude-li do mladistvých srdcí horlivě vštěpovati Krista, svolávati okolo sebe tovaryše a učně do spolkův čtenářských v díle spasitelném podporován jsa od představených ku stejnému cíli směřujících — jen tehdaž získá úplnou důvěru národa, na mnoze kněžstvu odcizeného, princip autority nabude ztraceného základu, lid opět uvěří v lásku nezištnou, a v trampotách života vezme opět útočiště k náboženství a ne k zoufalství, slovem: národ musí *viděti* a ne *slyšeti* toliko náboženství a pak jistě bude opět nábožným. Tehdaž i život rodinný na mnoze rozčuchaný se podaří proniknouti duchem křesťanským a náprava naší společnosti bude pojištěna. Ohlasy těchto tužeb ozvaly se ve schůzkách Piusových, v nichž

se rokovalo o prostředcích proti hmotné a duchovní bídě, kroky v tom ohledu učiněné jsou mnohoslibné. Sem náleží Jednota sv. Alžběty, jenž strastem bližního s podporou hmotnou poskytlá útěchy náboženské. V ohledu na slušné svěcení dne svátečního a nedělního upozorňují na bralstvo v 68 diocésích Francouzských rozšířené a k tomu cíli zaražené, aby údové jeho všemožné hleděli šlechetnými skutky nahraditi urážky a rouhání-se, jimiž den Páně a jeho svatých bývá zneuctíván. K nemalému potěšení slyšíme o spolcích mládencův, a o spolcích panen, o jednotách ku podporování tovaryšův, učňův a dělníkův, a pečujících o vychování nemanželských opuštěných dětí; též známe jednoty, kteréž se ujímají mládeže zanedbané, káráncův ze žaláře propuštěných. Kterak Jednota katolická v Brně v těchto ohledech blahodějně působí, nechť sobě naši čtenářové známost váží z knížky nedávno od tétož Jednoty vydané. Avšak všechno to přede jen jsou závody a počátky na obětivosti a vytrvalosti jednotlivých horlivcův se zakládající, massa posud v tupé nevšímavosti trvá, ba mnozí tyto snahy v podezření uvádějí, ač sami mimo to, že umí notně láti na jesuity a ultramontány, ničeho těmto snahám podobného posud neučinili. Velmoži sice schvalují, ale velmi skoupě mocnou k dílu přikládají ruku. Má-li však věc prospívat, nevyhnutelno jest, aby se ode všech stran pomocné stikaly prameny u mohutný veletok, nesoucí útočištní koráby člověku ve zkáze mravní a tělesní tonoucimu, aby se zarážely bojovní listy, útoky nevěrcův vědou odrážející, zhýralce důstojnosti mravní zahanbující, aby mezi lidem se rozširovaly knihy nejen mravního obsahu, nýbrž o všelikém povolání člověka důkladné poučení poskytující. Pisně škodlivé musejí se vymýtití dobrými, zvyky národní, jimž náš lid bohužel odvyká, musejí se oživití a pěstovati. Takové listy a spolky musejí bohatcům hřimati do svědomí hlasem, troubě angelské podobným, že nejvyšší čas ku zmrtvých vstání, aby city obětivosti, lásky bratrské a útrpnosti s bližním chorým a chudobným ve svých srdcích křísili, aby sobě připustili pravdu, že jsou ponhými vladaři statkův pozemských, kteréž jim nebeský

Hospodář, dobrovolně-li z nich sobě nenadělají přátel, brzy odejme, a to snad způsobem hrozným. Chudobným naproti tomu necht hlásají, že chudoba není stavem nectným, nýbrž stavem, ježž Syn Boží svým příkladem zasvětil, napominajíce spolu k píllosti, mírnosti a šetrnosti. Vida potom chudobný vůkol sebe všude ruky ku pomoci laskavě přispívající, vida, an se ve všech očích láska bratrská září, vida, žeť náboženství učiněno skutkem a pravdou: — porozumi opět milostným slovům Páně: Chudobným Evangelium se hlásá! opět sepne ruce a opět pomodlí se za ony, od nichž nyní beze vděku bere dary co povinnou daň. Totot jest ulohou vnitřní missie. Usudky o posavádním působení vnitřní missie nechceme vybírat z pramenův domácích, uvedeme raději slova, kteráž Wolfgang Menzel o missiích katolických pronesl v *deutsche Vierteljahrsschrift*, čisl. 52: „Nedá se upříti, že missie katolické zvláštní vnadu do sebe mají, dílem co obrazy navráceného pokoje svědomského, dílem co důkazy o neporušené posud síle náboženství u prostřed nákazy času. Ani ti, kdož nepříznivým okem předsudku na ně patřili, nemohli se ubrániti úžasu vidouce veliké účinky jimi vyvozené. Patrně z nich, kterakou stará církev před námi má výhodu, ana tak valné schůzky svolati a beze všeho se-obávání nějaké směšnosti a vyšinuti-se z určité koleje odbyvati může. Před svatou přisností jejich obřadův umlká všeliký úsklebek!“

Vizme nyní, jakým okem na snahy vnitřní missie pohlédají mužové „čisté intelligenci!“ Jakožto zástupce této strany vyvolíme sobě Karla Gutzkova. V Lipském časopisu: *deutsches Museum*, r. 1851, nacházíme od něho článek o vnitřní missii, z něhož čtenářstvu podáme čelní myšlenky. Nás mezi jiným zvláště mile překvapil porovnaním vnitřní missie katolické s protestantskou.

„Kde máme hledati,“ táže se Gutzkov, rozsáhlou činnost vnitřní missie v lůně protestantismu před okem čtenářovým rozvinuv — „kde máme hledati původ tohoto ruchu? Zdali v srdci nad strastmi chudobného a nemocného člověka roztklivěném? Zdali ve svaté nevoli vzniklé z hlubokého přesvědčení o zhoubném bludu ne-

věřících? Srdce nábožné nechť věří cokoli, zasluhuje všudy uctu, milosrdní samaritáni, nechť odkudkoli k nám zavítají, vždy najdou přijetí uznalé. Koho láska vodí k lůžku nemocných a do žalářův, koho láska učí bližního vyváděti z bezceští hříchu na královskou dráhu ctnosti a pravdy, kdož by mu z celého srdce nepřál koruny Svatých? Péče o nemocné a nuzné samoděk se vyvinula z původní zanícenosti křesťanstva, celé člověčenstvo bez nejmenší boční tendencí svatou láskou objímajícího; v protestantismu však Lutherova jízlivá polemika proti dobrým skutkům připravila tyto účinné zjevy křesťanské lásky bez mála o všechn úvěrek, církevní život více a více jalověl a dřevnější svíží barvy napořád tratil. Za této doby ale jakoby náhle ze sna se probudiv pospíchá náš starnoucí protestantismus mezi ploty, káže na rozcestích a na veřejných ulicích, skládá příspěvky na zakoupení kolovrátkův k spívání svatých písní, zaráží jednoty mezi mládeží, vydává a roznáší na tisíce bibli a traktátův, běží o závod s ústavy katolickými, slovem, jeví činnost, kteráž nás bezděky úžasem naplňuje. My ale předce nepřestáváme k tomu kývati hlavou; proč? Nám se zdá, že náš protestantismus na svá stará kolena ještě se namáhá, státi se interesantním, an mermomocí usiluje zatříti své šediny vnadou oné původní křesťanské naivnosti, kteráž katolicismu tak dobře svědčí. Církev katolická beze hluku, bez polemické tendencí koná, plní dávno, čeho naši Hamburští, Berlinští, Baselští a Duisberští spasitelové naši společností ve skutek uvéstí tak z čista jasna se rozhorlili. Strom katolicismu, ač mnohým zdá se usychati, denně nás překvapuje nevyváženou svojí pučivostí, novými a života plnými obrostaje od mladky řádův, bratrstev a sestrstev, kteréž nechť již školu, již nemocnici aneb galeje sobě zvolily za pole činnosti, vždy a všudy zastávají svůj úkol s jakousi přirozenou humanitou, s vroucnou a nelíčenou přesvědčeností bez ohledův osoby člověka. Hans Döring, vycházeje z nemocnice Ženevské, divil se, že ani na jeho jméno nebylo tážáno, aniž dikův žádáno; když pak k sestře, kteráž jej obsluhovala, poněkud volněji promluvil,

pouze odpověděno: „Vy se zdáte, Pane! býti protestantem?“ — Protestantismus, oddav se jednostranně přestování světa myšlenkového pozbyl této působivé moci na život společenský, nyní usilují naši šediví asketové příliš pozdě zahraditi, čeho po dlouhé věky pomíjeli. Nám se zdá celý tento ruch páchnouti duchovní reakcí s tendencí politickou. Dary, s kterýmiž tato missie se nám nabízí, jsou dvojsmyslné a v této dvojsmyslnosti skrývá se právě její nebezpečnost, avšak i její slabá stránka. Necht' se tváří sebe pobožněji, ochromuje vedlejší tendence její působení, čistá vůně, kterouž čistá láska v službě člověčenstva nás tak příjemně ovívá, schází darům naší missie. Zdali nevíme, kdo stojí v jejím pozadí? — Soudíce tak o vnitřní missii musíme předce tázati se: Smíme-li pak *my* se honositi, že zamítající blouznivost organizace komunistické a roucho beránců vnitřní missie podezírajíce máme pohotově výdatnou pomoc pro choré člověčenstvo? Není-li náš rozum kritický k bolestem světa velmi chladný a příliš pohodlný? Zdali *my* strážliví myslitelé v okamžení, když se o čin a skutek jedná, daleko nekulháme za nadšenci, kteréž horoucí bytí i na bludu založená přesvědčenost k bodré činnosti pobádá? Zdali *my* mužové čisté inteligencí necítíme, že nám schází obětivost, kteréž obsluha nemocných požaduje, že, co *my* rozumujeme, kterak by se věci lépe zříditi daly, jiní zatím ochotným pomocným rukou příkládáním vlády se zmocňují? Kde máme *my* ty síly, ježtoby s vnitřní missií závodily? Avšak proč bychom nad sebou zoufali? I tato síla, kteréž posud pohřešujeme, musí se konečně mezi námi vyvinouti. Ze středu státního života vynoří se ctnost, jenž co výpuk naší vyšší vzdělanosti a osvěty, naší literatury a umy úplně nahradí vnitřní missii. Tato ctnost, kterouž nazveme veřejnou, bude obleskem naší spokojenosti v osvobozeném státu, v němžto rádi budeme navštěvovati nemocné, jedná-li se o to, abychom osvědčili naši politickou čest a ctnost veřejnou. Veliký, svobodný národ, jenž ve svých státních ústavech sebe sám zří a miluje, nedá sobě kaliti vlastní blahocit bédou a nouzí spoluobčanův. Kdo zakládá nád-

herný palác, vida bídnou chatrč sousedovu neustane, azby aspoň poněkud úhlednější tvářnosti nabyla a souměru jeho vlastního bytu nevadila.“

Kdo by v těchto mužích „čistě inteligenci tolik víry hledal? I my věříme, že přijde věk, v němžto ctností bude veřejnou, navštěvovati nemocné. Že by ale tato ctnost, kterouž provozovati p. Gutzkov velmi pohodlně sobě ponechává až k dobám osvobozeného státu, z literatury a umy vypučela, tomu neusmátí se ponecháváme zatím mužům „čistě inteligenci.“ Proč pak jemnocitá uma řecká, proč ohromná literatura starého Říma nenaučila pohanstvo zakládati nemocnice? Proč nezabránila potopování nuzákův, když státu obtížnými se stali? Kdožby ovšem se nerozplakal radostí nad něžnou láskou k bližnímu onoho občana státu osvobozeného, jenž chatrč sousedovi proto úhledněji vystavěti pomáhá, aby mu nekazila výhlídky z vlastního paláce! Kdož by ovšem vyhýralému boháčovi, jenž nedopouští, aby soused třel nouzi, protože by mu myšlénka o hladu pokaziti mohla jeho vlastní oběd, kdožby mu ovšem z nás nepřál z celého srdce *dobré chutnání*? — Jak ona ta „čistá inteligenci,“ v chobot věhnaná, podivně se vrtí a sama sebe klame, jen aby nemusela hledati pomoci u Krista! *Náš veřejná ctnost* musí se Sv. Martinem svůj jediný plášť mečem obětivosti na dvě rozříznouti a nahotu bližního přikryti, a tuto ctnost může míti každý, komu Kristus spásou světa jedinou, byt nebyl ani hluboký politikus, ani krásocitý aesthetikus, ani boháč. *) Tato ctnost stane se veřejnou, až veliká většina občanův na základě *nabozenství* křesťansko-katolického stavěti počne domosprávu zemskou a vládařové pokorně přisvědčí slovům Onoho, jenžto pravil: „Beze mné nic nemůžete učiniti!“ Až se duch Jeho rozhojní v člověčenstvu utýraném, pak se jednotlivci osvobodí z pout egoismu a tehdaž se octneme v osvobozeném státu a národní hospodářství, zakoreněné v křesťanské lásce, rozměří statky pozemské mezi občany a Bůh dá požehnání všechněm. Mnohým jest již

*) A předce pouze tento pravý jest stavitelem osvobozeného státu.

tato pravda jasná, ale posud nehrubě vnikla do massy; až se ale úplně rozední po všech krajinách, pak rozestrou malé a velké koráby své plachty pod vlájkou kříže ku plavbě do přístavu osvobozeného státu a pravého bláha občanského. —

Fr. Škorpík.

Kdy přijde osadník k svému duchovnímu pastýři nevhod ?

Podivná a předece na mnoze potřebná otázka. Abychom ji ale dokonale zodpověděli, tak aby lichým výmluvám nezůstalo žádného místa, nahlédneme do svatého Evangelium, bychom poznali, kdy kdo našemu nebeskému mistru přišel nevhod.

Nikodém přišel k němu v noci, a jak se pravdě velmi podobá, přišel k němu v noci, že se fariseů bál a lidu styděl, hlásiti se co učenník k Pánu Ježíši. Mohl mu tedy celým právem říci Pán Ježíš: „Co pak přicházíš ke mně noční dobou? Co mne nyní obtěžuješ? — A proč se za mne stydiš, anebo proč se lidé bojíš, ježto mne dle skutkův za proroka uznáváš.“ — Však hle ne, přišel *Nikodém* Pánu Ježíši nevhod ani v noci: ničeho mu nepředstíral, ničeho mu nevytýkal, nébrž přijal ho laskavě, trpělivě ho vyučil: a právě touto šetrností a vřidností ho získal. — *Maria Magdaléna* přišla k němu mezi stolováním, když byl pozván od farisea, jemuž bylo jméno Šimon. I té mohl říci: „Co mne nyní obtěžuješ? Mohla si vyjevití svou lítost dřív, než jsem do domu hostitele svého přišel, anebo aspoň dřív než jsem zasednul ke stolu; tak-li si ale neučinila: měla si čekat, až bych se bral odtud.“ — Vímeť pak, že ji Pán tak neodbyval, nébrž že trpělivě dopustil, aby se umístila u jeho nohou, aby je slzami smáčela, vlasami vytírala, líbala a mazala masťou drahou. Když pak to vše bylo Šimonovi proti myšli, ani tomu nic nevytýkal Pán, nébrž ho s tou největší vřidností vyvedl z omylu, a kající Magdalény se zastal. Podobně se jí ujal, když v Bethanii opět mezi stolováním drahou masť vylila na hlavu jeho, a když jí učenníci

původem Jidášovým obtížni byli. — Poznáváme tedy, že mu ani Magdaléna nepřišla nevhod, když mu jevila mezi stolováním tam svou skroušenost, zde svou úctu. — Jednou přinesli dobrosrdeční sic, ale velmi sprostí a nedočkaví lidé *dnou sklíčeného* člověka i s ložem, když Pán Ježíš v jednom domě *vyučoval*; a poněvadž nemohli přistoupiti k němu pro veliké množství, spustili nemocného i s ložem skrze podlahu před něj. Mohl jim zajisté říci: „Proč mne nyní vytrhujete z vyučování, a to sice ještě tak hrubým způsobem? Což jste neměli sečkat, až bych vyučování skončil, a lid až by se rozešel? Pro nějakou chvíli nebyl by zahynul nemocný tento.“ Však hle, ani jediné podobné slovo nevyšlo ze rtů Páně; netoliko že nikomu ani toho nejmenšího nevytýkal, nébrž jakž svědčí svaté Evangelium: „Vida jejich víru, řekl dnou sklíčenému: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ — Nepřišli mu tedy nevhod ani tím, že ho vytrhovali z vyučování. — Žena *Samaritánka* přišla k němu, když *umdlen* cestou, u studnice *Jákobovy* *odpočíval*. Ta sice od něho nežádala nic, zatím ale tím více od něho potřebovala. Nehledě Pán na svou tělesnou mdlobu, dal se s ní do řeči, do vyučování, aby ji získal, a s ní zároveň mnoho Samaritánů obrátil. Jak horlil pro spasení duší, zapomínaje takoruka na sebe samého, z toho poznáváme, že lačen jsa, ani pokrmu přijmouti nechtěl, odpovídaje učenníkům pobízejícím, aby jedl: „Já mám pokrm jísti, kteréhož vy nevíte. Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal.“ — Nepřišla mu tedy tato Samaritánka nevhod ani tenkrát, když umdlen cestou, lačněl, a pro ni, jakož i pro ty, kteréž k němu brzo přivedla z města — dobře si to rozvažme — lačný nechal pokrmu. — Když po vyučování ve škole vstoupil do domu Šimona, a uzdravil jeho thýni, podobně i všecky nemocné z celého města neduhů zbavil: odešel po krátkém odpočinutí na pusté místo, aby se *modlil*. (Mar. 1, 35.) Tu ho hledal Šimon Petr, a ti, kteříž byli s ním. Nepřišli mu ale nevhod, a nevytýkal jim, že ho z

modlitby vytrhli; ani té nejmenší zmínky nečiní o tom svatém Evangelium. An ale byla jejich žádost nemožná, an chtěli totiž, aby z Bethsaidu neodcházel: nejevili Pán předce ani toho nejmenšího hněvu, nébrž odpověděl jim laskavě a vřídě: „I jiným městům musím zvěstovati království Boží: nebo na to jsem poslán.“ (Luk. 4, 43.) — Slepec u Jericha obrátil se k němu, když byl *na cestě*, volaje hlasem prosbým: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou.“ Domnívali pak se mnozí v zástupu, že by to neslušné bylo, obtěžovati Pána, an jest právě na cestě; protož mu přimlouvali, aby mlčel. Nedal si ale brániti ubohý onen člověk, ale mnohem více volal, opakuje svou prosbu. Zdálo-li se ale jiným, že by takové volání neslušné bylo: nebyl jím Pán Ježíš uražen, a neodbyl nevidomce, že mu přišel nevhod, nébrž zastaviv se, a rozkázav ho přivesti, navrátil mu zrak. (Luk. 18, 35—43.) — Když se ubíral Pán do domu knížete židovského, jemuž bylo jméno Jairus, aby z mrtvých vzkřísil jeho dceru: přistoupila k němu z zadu *žena*, kteráž trpěla *krvotok dvanáct let*. Měla sice víru silnou, že pouhým dotknutím se podolka roucha uzdravena bude; chtěla ale uzdravení své jako *ukrástí*, a bez povinných diků odejiti: i ani tím nepřišla Pánu Ježíši nevhod, učinil zajisté, aby se uzdravila, a potom vyjevil její úmysl, aby jiných u víře posilnil. (Mat. 9, 20—22.) — Když se potkalo s ním deset malomocných, an se ubíral do Jerusáléma prostředkem Samarií a Galilee, dobře věděl, že devět z nich bude nevděčných: avšak *ani tito nevděční* nebyli mu nevhod, také je uzdravil. Věděl, že se nepřirovnaně horšího nevděku dočká na lidu vůbec, že na jeho žádost vydán bude na smrt kříže; a předce ani tento jistý nevděk mu nezbránil, dobře činiti všem, kteříž potřebovali pomoci jeho. — Když sstoupil jednou s hory, a stál na místě polním: přihnul se k němu *veliký zástup* lidu ze všeho Judstva i z Jerusáléma, z Tyru i Sidonu, a *všechn* zástup hledal se ho dotknouti: nebo moc z něho vycházela, a uzdra-

vovala všecky. (Luk. 6, 17—19.) Nepřišli mu ale tito lidé nevhod ani tím, že se k němu přihnuli v takovém zástupu: neboť nestěžoval sobě na jejich množství, aniž koho z nich propustil od sebe neuzdraveného. — Přistoupili k němu zákonníci a fariseové, *strojice mu ouklad*, an přivedli ženu postiženou v cizoložstvu (Jan 8, 3—5.): nezpouzel se ale ani proti těmto oukladníkům; zmařil sice jejich ouklad, ostatek ale nejevil hněvu ani v tom nejmenším. Podobně učinil, když ho chtěli polapiti v řeči, poslavše učedníky své k němu s Herodiány, by se ho tázali, sluší-li daň dáti císaři, čili nic. (Mat. 22, 16—17.) Tenkrát jim sice řekl: „Co mne pokoušíte *pokrytci*?“ Tak ale promluvil proto jenom, že mu ošemetně pochlebovali, a přetvářeně na rozum dávali, že placením daně zdržování jsou od služeb Božích. Pokrytce je tedy sice nazval, žádné křivdy jim nečině, při tom ale zachoval úplnou tichost a mírnost; zmařiv pak jejich chytré nastrojený ouklad, předce jim pověděl, co v té věci činiti sluší. Aniž tedy oukladníci tito nepřišli mu nevhod.

Z toho vidíme, že nebylo času ani místa, kde by byl někdo přišel Pána Ježíši nevhod; nepřišli mu nevhod jednotliví lidé, nepřišli mu nevhod, když se přihnuli u velikém zástupu. Milostiv byl vděčným, nevďečným ale milosti své předce neodepřel; přišel-li kdo k němu s upřímným srdcem: učinil mu dle žádosti jeho; přišel-li kdo k němu s nesličným anebo docela s neslechetným úmyslem: nejevil předce žádného hněvu. A protož ani takoví lidé mu nepřišli nevhod.

Nepřišel-li ale *nikdo nikdá a nikde Pánu Ježíši nevhod: kdo, kdy a kde může přijíti nevhod duchovnímu pastýři*, v jehožto životě obraziti se má viditelné obcování Kristovo. *Není služebník větší, nežli Pán jeho.* (Jan. 15, 20.) Nehoví-li si ale Pán: jak si může hověti služebník? Nepřišel-li on na svět, aby si sloužit dal, nébrž aby sám lidem sloužil (Mat. 20, 28.): který učedník jeho bude v tom hledati slávu svou, že nerad a neochotně slouží věřícímu lidu? —

Jsmo-li tedy učedníci Kristovi, podobejme se svému mistru; a má-li život Kristův zobrazen býti v našem životě, neoklamávejme spravedlivé naděje lidu svého.

Mnohý si ale pomyslí u sebe sám: *Co bylo možná vtělenému Bohu, není možná křehkému člověku.* — Nemožných, právě nemožných věcí nežádá ovšem ani Bůh; jen že se mnohá věc člověku *nemožnou* vidí proto jenom, že ji vykonati *nechce*. Dobrá vůle přemáhá veliké překážky, odstraňuje domnělé nemožnosti. Žet pak není nemožnou věcí následovati příklad Páně v přívětivosti, v služebnosti a trpělivosti, na svědectví nám jest život svatých apoštolů, a život přemnohých svatých biskupů a kněží. Vymlouvá-li se ale který duchovní pastýř, že mu nelze následovati příkladu Páně v služebnosti: jakým způsobem, jakým právem povzbuzuje lidu svého, aby následovali téhož příkladu? Tuť káže buď něco nemožného, anebo odsouzení sám na sebe.

Jiný řekne: *Jako jest v každém úřadě vytknutý čas, v kterémž se lidem slouží, tak to má být též v duchovní správě, aby byla nějaká aspoň doba bezpečného odpotínutí* — Na to neodpovídáme leč slovy svatého Pavla, a slovy Pána Ježíše samého. „Nerovnávejte s tímto světem.“ Řím. 12, 2. „Králové národů *panují* nad nimi, a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou; *ale vy ne tak*: ale kdož větší jest mezi vámi, budiž jako menší, a kdož předchůdce jest, jako *sloužící*. Já mezi vámi jsem, jako ten, kterýž slouží; *vy pak jste*, kteříž *jste zůstali se mnou v mých pokušeních*.“ (Luk. 22, 25—28.) Když po uzdravení ženy zlým duchem sklíčené školní kníže pravilo: „*Šest dní jest, v nichž se dělati má: protož v těch dnech přicházejte, a buďte uzdravováni, a ne v den sobotní*“: odpověděl Pan: „Pokrytci, zdali jeden každý z vás v sobotu neodvazuje vola svého neb osla od jeslí a nevodí napájeti? Tato pak dcera Abrahamova, kterouž svázal satan, aj již osmnácte lét, což neměla býti rozvázána z svazku tohoto v den sobotní?“ (Luk.

13, 11—16.) Pracovitý lid nemá vždycky času: ale *čas náš má vždycky býti hotov. (Jan. 7, 6.)*

Abychom ale služebnost nadlehčili tomu, komuž se příliš obtížnou býti vidí: hledme *na věc*, kteráž se od něho požaduje, a *na osobu*, kteráž jí od něho požaduje.

Náleží-li ta věc, kteráž se od něho žádá, *přímo k úřadu pastýřskému*, jakož udělování svatostí, křesťanské vyučování, vyhotovení matričních listin: povinnen jest, aby to vykonal, a nelze ani, aby se tomu vyhnul; jediné ten jest při tom veliký rozdíl: koná-li všechno ochotně, má z toho sám veliký duchovní prospěch, a k tomu získá důvěru a lásku osadníků svých; pakli ale vše vykonává s mrzutostí, trátí před Bohem zásluhu; je-li ale tato mrzutost k tomu ke všemu viditelná, děje se pohoršení lidu; pohoršen-li pak lid, kam se podeje důvěra a láska jeho k duchovnímu pastýři? — Aj synové světa opatrnější jsou, než synové světla v pokolení svém. Vede-li kdo jaký obchod: nelenuje sobě posloužit kupci, přijde-li mu buď mezi jeho jídlem, buď před otevřením anebo po zavření krámu, dobře věda, že by si kupce odehnal, a následovně škodu trpěl, kdyby jim buď v čas buď nevčas ochotně nesloužil; aniž se hněvá, přijde-li mnoho kupců najednou, nébrž přičiní se, aby všechněm co nejrychleji posloužil.

Nemá-li aspoň tak jednati duchovní pastýř pro spasení své, jakž horlivě se přičinují synové světa pro časný zisk. Sejde-li se mu kdy více této duchovní práce najednou: což to jest něco zlého, an se mu právě tím naskytuje příležitost, nabyti velikých zásluh? A nelze-li mu, aby všechněm posloužil jedním časem: nepohorší nikoho, vyjeví-li jenom dobrou vůli, že by rád posloužil všechněm bez čekání, a když při tom bez přijímání osob k tomu se dříve nese, což samo sebou, zvlášt pro nastávající nebezpečenství přednějšího jest. V takovém případě nepochybuje, že ostatní trpělivě na něho sečkají.

Netýká-li se ale ta věc, kteráž se od něho žádá, přímo úřadu pastýřského: jest *buď možná, buď nemožná; slušná buď neslušná. Možná-li jest a slušná: propůjč se v ní duchovní pastýř k prosbám svých osadníků, aby osvědčil, že jest pravým jejich otcem. Nemožná-li pak jest a neslušná kněžského důstojenství: neodbyvej jenom nikdá prosebníka pouhým: to jest nemožné, neslušné; nébrž vysvětli mu jasně, laskavě a trpělivě, by buď nemožnost neb neslušnost prosby své poznal, a potom sám od prosby své upustí; ježto by naproti tomu v bludném domnění zůstal, že prosba jeho byla možná anebo slušná, ale že ho duchovní otec vyslyšeti nechtěl.*

Co so *osob prosebníků* týká, jsou buď lidé *upřímní*, anebo *ošemetníci*. Budtež ale jaci budtež, opatrný duchovní pastýř řídí se vždycky následujícím pravidlem: *Nepropustím od sebe žádného horšího, než ke mně přišel.* Upřímný-li tedy kdo jest, má-li ke mně důvěru a lásku: propůjčím se mu ochotně, abych jej v spravedlnosti jeho zachoval a potvrdil. A nemožu-li ho potěšiti, aspoň ho nezarmoutím. Ošemetný-li ale kdo jest, neuctivý a hrubý, i k tomu se laskavě zachovám, a pokud mi lze bude, ochotně se mu propůjčím, abych ho svou tichostí, služebností a láskou o jeho chybě přesvědčil, a tak Kristu získal. Tak zajisté činil svatý Pavel, kterýž o sobě dí: „Učinil jsem se všechněch služebníkem, abych mnohé získal. Těm, kteříž pod zákonem jsou, jako bych pod zákonem byl (ježto jsem sám nebyl pod zákonem), abych ty, kteříž pod zákonem byli, získal; těm, kteříž bez zákona byli, jako bych bez zákona byl (ježto jsem nebyl bez Božího Zákona, ale byl jsem v Zákoně Kristově), abych získal ty, kteříž bez zákona byli. Učiněn jsem mdlým mdlý, abych mdlé získal. *Všechněm všecko učiněn jsem, abych všechny k spasení přivedl.*“ (1. Kor. 9, 19—22.) — Nedá sobě dokonalý duchovní pastýř zbytečně sice ublížiti, ježto i Pán se hájil proti nařknutí svých nepřátel a nastrojenému oukladu jejich se vyhnul, a ježto nám výslovně na-

řídil, abychom *opatrní byli jako hadové*, naproti tomu ale bude pečovati o to, aby člověka zlého, kterýž k němu přišel, nevlidností svou ještě více nepoharšil; a protož se zachová dle druhého rozkazu Páně: *Budteš sprostní jako holubice*.

Nemůžeme-li mistra a Pána svého následovati v konání zázraků, následujme ho aspoň tím více v trpělivosti, v přívětivosti, v upřímnosti, v ochotné služebnosti a v lásce; a jestliže místem a časem pochybili v tom naši předkové, a odvrátili srdce lidu i od sebe i od nás: chtěje se pokojnějších dočkat časů, přemáhejme zlé dobrým, — následováním příkladu volnoslužebného Pána.

H. . .

Dovoleno-li knězi a duchovnímu pastýři zvlášť zacházeti s druhým pohlavím? *)

An každý kněz bez rozdílu dle příkladu a vůle (Mat. 19, 12. 28. 29.) nebeského mistra svého i dle předpisu jeho svaté Církve (Conc. Trid. Sess. 24. can. 9.) dokonalou čistotu zachovati má, aby hoden byl vykonávati nejsvětější tajemství nového Zákona: zdálo by se, že by mu bylo prospěšno, kdyby s druhým pohlavím docela nikdá v ničem nezacházel. A byli

*) Následovati budu o té věci více velmi důležitých k poučení a výstraze zvlášť mladého duchovenstva veleprospěšných článků, avšak každý bude sám v sobě ukončen. Ustanovili jsme na tom, jednati o této věci zvlášť proto, že časem, nezachovávali potřebné opatrnosti na obě straně, že i tomu nejdokonalejšímu knězi, jakož i docela pobožné osobě ženské i z počáteční *pouhé pobožnosti* strašné pokušení a nebezpečnoství hanebného hříchu nastati může. Aby ale věc byla celá a přirozeně sestavená, museli jsme s přítomnou počítí otázkou, Žádáme zároveň velebných pp. spisovatelů, by ten, kdož obšírnější věc do časopisu podati hodlá, aby ji rozdělil tak, by každá částka o sobě sama jistý činila celek, a nebylo třeba nemilého pokračování.

jsou skutečně svatí, kteří i své oči drželi na uzdě tak, že nepohledli na žádnou osobu ženskou, ani na svou matku. Činil-li to ale který z svatých Páně, činil zajisté víc, než byl povinen; a chtěl-li se od sebe sám tak velice zapřítí, nebyl dojista na vinnici Páně. Obdivujeme-li ale v tom kterého svatého, nevyplývá předce ani v tom nejmenším, abychom ho v té věci následovali; nebylo by pak ani radno, aby takovýto příklad některých činů byl obecným pravidlem. Neboť sloužilo-li komu takovému, nad Boží Zákon přísnější zapírání sebe samého k zachování svaté čistoty, sloužilo by přemnohým jiným k mnohem většímu pokušení, aby ji ztratili, jakž smutná zkušenost na mnohem přepjatém knězi skutečně osvědčila. Čím víc se mnohý z počátku zdržoval i toho, což ani Bůh ani plnomocnice jeho, svatá Církev nezapovídá, což tedy samo sebou doveleleného a slušného jest: dopustil se naposledy i toho nejhoršího. Již tedy tato smutná zkušenost jest nám postačitelým důvodem, že knězi nepřirovnaně nebezpečněji jest, všelikého obcování s druhým pohlavím docela se vystříhati, než se vši počestností s ním zacházeti.

Žeť ale knězi vůbec a duchovnímu pastýři zvlášť přísluší, ctně a bohabojně i s druhým pohlavím zacházeti, nejlépe a nejbezpečněji odůvodníme ze svatého Písma, jakož i z života některých slavných církevních Otců.

Ze starého zákona víme s celou jistotou, že Eliáš nepoznal žádné ženy: předce ho poslal Hospodin sám do Sarepty k jedné ženě vdově, a tam ho živil zázračným způsobem až přišel déšť na tváři země. Bydlel-li ale Eliáš u ženy vdovy, a to z rozkazu samého Boha, a pobyl-li u ní za víc než dvě léta: samo sebou se rozumí, že s ní mluvil, a že potřebné obsloužení od ní přijímal; žeť pak skutečně nebyl němým a slepým hostem; dosvědčuje samo Písmo. (3. Král. 17.) — I Eliseus prorok zůstal panicem, a předce jednal s druhým pohlavím. Poradil jedné z manželek prorockých, když ji věřitel po smrti manželově chtěl

utlačiti, poradil jí, jak by se s ním vypokojila. (4. Král. 4, 1—7.) Mluvil s ní osobně, a což mohl dle lidského smýšlení zpravit na jednou, učinil na dva-krát; ponejprv jí nařídil, aby vypůjčila sobě ode všech sousedek co nejvíce nádob prázdných, a nemajíc doma nic jiného, než trochu oleje, aby ho lila do těch nádob. Když se to stalo, a všechny nádoby naplněny byly, po druhé přišla ta vdova k Eliseovi s otázkou, co s tím olejem dělati má; kterýž jí řekl, aby ho prodala, věřitele zaplatila, z ostatního ale aby se živila se syny svými. — Když se ubíral Eliseus skrze Sunam, dopustil, aby ho jedna manželka přinutila, by v jejím domě jedl chléb; i to přijal, že mu ve svém domě s vědomím manžela svého večeradlo připravila, v kterémž by vždycky, bera se tou krajinou, odpočíval. Žet ale ani Eliseus nebyl němým a slepým hostem v domě této Sunamitské ženy, z toho vidíme, že jí předpověděl, že se stane matkou, ač byl její manžel věkem sešlý. Když pak toto mužem Božím předpovězené pacholátko po nějakém čase zemřelo: dopustil Eliseus, aby se tato žena ujala noh jeho, a když jí v tom Giezi, služebník Eliseův brániti chtěl, maje to za něco neslušného a opovážlivého, pravil k němu Eliseus, řka: „Nechej jí; nebo v hořkosti jest duše její, a Hospodin to zatajil přede mnou, aniž mi oznámil.“ Dovědév se ale příčiny jejího zármutku, sstoupil s ní do domu jejího: a mrtvé pachole vzkřísil. (4. Král. 4, 8—37.) Žet ale ani jedno ani druhé nebylo nic neslušného, nedovoleného před obličejem nejsvětějšího Hospodina, osvědčuj patrné a veliké zázraky.

Tolik víme ze starého Zákona, že panickým prorokům nebylo nedovoleno mluvit a jednati s druhým pohlavím. Když ale na konci starého Zákona svatý Jan křest pokání kázal, a přicházeli k němu zástupové mnozí s blízka i s daleka: přicházeli v těchto zástupech nepochybně také ženy a vdovy, aby slyšeli učení jeho. An ale výslovně svědčí svaté Evangelium, že svatý Jan každého v Jordáně křtil,

kterýž slíbil napravití svůj život: kdož bude z nás o tom pochybovati, žeť i mnohá žena tu byla pokřtěna? Stalo-li se ale i to, nezadal tím svatý Jan nic své důstojnosti, aniž se poskvřnil, křtě tělo osoby ženské.

Poněvadž ale o tom nečiní svaté Písmo výslovnou zmínku, nedáváme témuž příkladu příliš mnoho váhy, ale odvoláváme se raději na vzorní příklad všech dokonalostí, na Pána a Spasitele našeho Krista Ježíše.

Svědčí-li nám svaté Evangelium, že Pán Ježíš přijal pozvání na svatbu v Káně Galilejské: již tenkrát jednal s druhým pohlavím, anež se svatba pouhými muži neodbývá. Mnohem pak jasnější svědectví máme ve 4. Kap. svatého Jana, když Pán Ježíš tak mnoho jednal se ženou Samaritanskou u studnice Jakobovy. Když byl pozván od jednoho z fariseů, dopustil, aby se ho dotýkala jedna žena, kteráž k tomu ke všemu byla v městě veliká hříšnice; dopustil, aby slzami svými jeho nohy umývala, vlasami aby je vytírala, líbala a by je mazala mastí drahou. Když pak toto chování Páně i farisejskému hostiteli proti myslí bylo: ospravedlnil sebe Pán i tu kající ženu, tak že proti tomu žádný ničeho namítnouti nemohl. Podobně přijal Pán Ježíš pozvání k jídlu, od Marthy, od sestry Lazarovy; když pak před jídlem vyučoval, dopustil, aby sestra její Maria seděla u nohou jeho; když ale i Martha to těžce nesla, že jí ku pomoci nejde: byl sám Kristus Ježíš zastupitelem Marie, ujišťuje, žeť vyvolila tu nejlepší stránku, kterážto nebude odjata od ní. Při vzkříšení Lazarově taktéž mnoho jednal Pán i s Marthou i s Marií; když pak brzy na to seděl za stolem v domě Šimona malomocného, dopustil opět, aby Maria tato vylila na hlavu jeho nádobu masti drahé; žeť mu ale toto jednání příjemné bylo, vyděti jest z řeči, kterouž mluvil k svým učedníkům, když za tou příčinou obtížni byli této ženě. — Žeť se Pán Ježíš pohlaví ženského neštítí, jakož mnozí chtějí, aby se ho štítí kněz, vidíme z toho, jaké milosti mu prokazoval konáním zázraků.

Uzdravil thýni Petrovu, ujav ji za ruku (Mar. 1, 31.), dopustil, aby žena majeci dvanácte let krvotok, doteknutím se podolka roucha jeho uzdravena byla; dceru kněze židovského vzkřísil, také ji za ruku ujav; an ale úhrnkem praví svaté Evangelium, že celí zástupové přicházeli k němu, že se ho každý dotýkal, aby uzdraven byl ode své nemoci: dojistá to nebyli sami mužští toliko; dotýkaly se tedy Pána i nemocné ženy, a Pán jim milosti své neodepřel. Matky prosili Pána, aby požehnal jejich dítkám; neodepřel jim toho; an ale nepochybně požehnání tohoto uděloval dle obyčeje starého Zákona vzkládáním rukou, mezi těmito pak dítkami dojistá byla též mnohá děvčátka: nedomníval se Pán, že dotknutím se těla dívčího poskvrní rukou svých. Tak též víme, že přijímal Pán posluhování dobrosrdečných žen, z nichž se výslovně jmenuje Maria Magdalena, Maria Jakobova, Salome, Joanna, manželka Chuzova, úředníka Heródesova, a Susanna; žeť to ale nebyly ještě všechny, svědčí nám svaté Evangelium, an dokládá, že k těmto jmenovaným náleží *mnohé jiné*. (Luk. 8, 3.)

Komu pak se po svém z mrtvých vstání nejprvé zjevil? Ai právě nábožným ženám. — Nevylučoval-li tedy Pán Ježíš z obcování svého pohlaví ženské: který pošetilý přepiatec chce nám lepiti na rozum, že nesluší na kněze jednati s ženským pohlavím, jediné leč při udělování svátostí, anebo jen při vykonávání církevních obřadů?

Žeť ale minil Pán Ježíš, aby svatí apoštolové a nástupci jejich následovali jeho příkladu, jasně ukázal tím, že umíraje na kříži poručil panenskou matku svou ochráně svatého Jana. Stálat pod křížem Maria Jakobova, manželka Kleofášova: mohl jí matku svou poručiti, aby se jí Kleofáš ujal; anebo Marii Magdaleně, aby se jí ujal bratr její Lazar; anebo mohl jí poručiti skrze svatého Jana buď Nikodémovi, buď Josefovi z Arimathee: a není ani té nejmenší pochybnosti o tom, že by si to byli oba pokládali za velikou milost, pečovati o matku Spasitele světa, a to

tím spíš, an oba mohoviti byli: a hle Pán Ježíš neodevzdal svou matku ani Nikodémovi ani Josefovi z Arimathee, aniž kterému jinému muži ze svých přátel, kterýchž k stavu duchovnímu nepovolal, nébrž odevzdal ji apoštolovi svému, svatému Janovi. To-li ale učinil Pán Ježíš, osvědčil jasně, že kněz nejedná proti svaté čistotě, aniž přestupuje slušnosti zákon: těší-li zarmoucenou ženu, ku pomoci-li přispívá opuštěným vdovám, ujímali se v nebezpečenství postavených panen; osvědčil, že sluší na něho jednati s druhým pohlavím víc, než což předpisuje udělování svátosti a vykonávání církevních obřadů.

Sluší-li pak na kněze, aby se propůjčoval pohlaví ženskému v jeho potřebách, a to sice nejenom v těch, kteréž se více méně týkají spasení duše, nébrž i v tom, což náleží k tělesnému zaopatření: kdož jest, jenž by tvrditi chtěl, že by se naopak na něj neslušelo, přijímati od ženského pohlaví podobné posloužení, a vůbec že by na něj neslušelo zacházeti a jednati s ním?

Dobře věděli svatí apoštolové, co by slušelo na jejich vznešené povolání, a zajisté nejednali proti tomu: a předceť víme, že na svých cestách doprovázení bývali od žen, kteréž jim posluhovaly a o tělesné potřeby jejich pečovaly. Výslovně o tom činí zmínku svatý Pavel 1. Kor. 9, 5. řka: „Zdaliž nemáme moci ženy sestry t. křesťanky s sebou voditi, jako i jiní apoštolové a bratři Páně, a Petr?“ Z čehož se rozumí, že svatí apoštolové k zapravení nevyhnutelných tělesných potřeb netoliko službu ženskou přijímali, nébrž i pro bezpečnější obsloužení křesťanské ženy při sobě měli, (ač se zapříti nedá, že užívali pomoci jejich zároveň u vyučování a při křtu pohlaví ženského) — a následovně že se za příkladem svého nebeského mistra neštitili, zacházeti a jednati s druhým pohlavím. Neužíval-li svatý Pavel téhož práva: nedělo se to jako by toho za neslušnou věc byl pokládal, nébrž proto jenom tak činil, aby mu nikdo předstírati nemohl, že mu v čem obtíž-

ným jest. Z té příčiny nežádal od nikoho ani pokrmu, kteréhož dobýval rukou prací i pro sebe i pro své duchovní pomocníky. Že se ale ani svatý Pavel pohlaví ženského neštil, ať vše jiné pustím stranou, dost jasně viděti jest z toho, což o něm znamenal svatý Lukáš v Skut. 16, 12—15., kdež se v městě Filippi nejprve obrátil k ženám, a od jedné z nich i pohostinství přijal. A vyřizuje-li ve svých epistolách pozdravení od žen anebo pozdravení na ženy: kdož zapře, že i tento svatý apoštol mnoho jednal a zacházel s druhým pohlavím.

Což uznávali svatí apoštolové dle příkladu nebeského mistra svého za dovolené a slušné, nejinak se zachovali i nástupcové jejich, mužové moudrostí i svatým obcováním stejně proslulí. Abych těžek nebyl dlouhým vyčítáním mnohých příkladů, některých jenom v krátkosti podotknu. Svatý Kliment zacházel s druhým pohlavím, zvlášť když do vyhnanství byl poslán do Chersonesu, tak též svatý Cyprian, svatý Urban, Papež, zacházel se svatou Cécílií, svatý Jeronym mnoho a důvěrně zacházel s nábožnou Pavlou, svatý Ambrož se svatou Monikou, totéž víme ze života svatého Jana Zlatouštího, svatého Severa, sv. Athanasia, svatého Jana Božího, svatého Vincencia de Paula a přemnohých jiných.

Jestliže všickni tito svatí mužové ani sebe neposkvrnili, ani těm ženským nebyli závadou, s kterýmiž nejednou i důvěrně zacházeli: jak se poskvrní bohabojný a čistotný kněz, anebo jak dá skutečné pohoršení komu jinému, když neustále máje na zřeteli svůj stav a vznešené povolání, jako *pravý* duchovní otec i s druhým pohlavím jednati bude? Otec miluje netoliko své syny, alebrž stejnou měrou dcery své, a zle by činil, kdyby se od nich odvracel, nemaje k nim žádné náklonnosti, žádné lásky. Miluje-li ale otec své dcery, nemiluje a nemá jich milovati jinak než otcovskou láskou. Hoden-li tedy kněz a zvlášť duchovní pastýř toho vzácného a velebného jména *duchovní otec*: miluj všecky duchovní dítky, syny i dcery, kteréž duchovně porodila neposkvrněná matka

naše svatá Církev, miluj je všechny stejnou měrou, miluj je ale *právě otcovskou a duchovní láskou*; ano nikdo nechtěj býti, jsa otcem duchovních synů, nechtěj býti dcerám Kristovým duchovním očím, i kdyby někdo z toho bral pohoršení. Horší-li se kdo, když kněz ve *vší počestnosti a svaté čistotě* jedná s druhým pohlavím, ten nejedná v duchu Kristově; a protože neberme ohledu na něj, jakož Pán a Mistr náš na pokrytské farisey žádného ohledu nebral, a zpravujeme se příkladem jeho, příkladem jeho svatých apoštolů a příkladem jiných učením i svatostí proslulých mužů.

Literatura.

Nákladem dědictví svatojanského vyšly s počátkem nového léta dvě velmi zajímavé knihy :

1. Cesta po Itálii, od Pavla Ignacia Freye, kněze řádu Prémonstratského, kanonie Teplské, ředitele Marianských lázní, spoluouda dotčeného dědictví.

Cestopis jest setou sám zajímavý: seznamuje člověka s krajinami a s národy, kterýchž očitě neviděl; psán-li jest ale od muže vzdělaného a upřímného: stává se mnohem zajímavějším, anot jest úplnější a zcela věrohodný. V německém jazyku jest cestopisů po Vlaších, a popsání Říma zvlášť nemalý počet: an ale na mnoze vzdělány jsou od mužů, jichž oko rozličnými předsudky zakaleno bylo, anebo jimž se dokonale klassické vzdělanosti nedostávalo: nejsou dosti věrné anebo ne dosti úplné. Vzdělal-li zvlášť který jinověrec podobný cestopis: líčí obyčejně mnohou věc zcela naopak, neznaje života katolického ani posvátních obřadů církevních; pak-li ale docela zlomyslný: dotýká se jako naschvál nejvíce jenom takových věcí, jimiž se jeví nedokonalost katolického lidu.

Zapříti se ovšem nedá, že vlašský lid není naskrze dokonalý: kde ale najdeme na světě národ, jenžby docela žádným nedokonalostem nepodléhal? A přichází-li cizinec do které země, musí nazvíce jednati s hospodskými a s čeledí jejich: tento pak druh lidu mnoho sobě nikde neodevzdá; ne-

žádej tedy nikdo od vláských hospod, čehož cizincové v hospodách jeho vlasti také pohřešují. Soudí-li tedy který cestovatel obyvatele cizích zemí, suď je nestranně, a, na čemž nejvíce záleží, vždycky s křesťanskou láskou. Náš p. cestovatel ale jest muž nepředpojatý: a protož nestranně soudil povahu vláského národu, osvědčuje, žeť to lid prostosrdečný — ovšem ale k těm, jenž umí mluvit jazykem jeho, k jiným pak že jest nedůvěrný, zamejšli-li pak kdo oklamati jej, že popuzen ošemetností cizincovou, tím spíše každého nedůvěrníka přelstí. — Ptám se, nejedná-li český náš lid skorem taktéž? Mluví-li cizinec mezi Čechy česky: vítán jest co vlastenec; neumí-li ale ani slova českého: není mu pouhý Čech nepřítelem, ale bojí se ho co nepřítele; shledá-li konečně v něm jakého podvodníka: právem se na pozoru má, by nebyl sklamán; a veselejší-li povahy jest — což u všech Vlachů shledáváme — pečuje o to, aby podobně přelstil cizího úskočníka. Kdyby tedy vše pravda bylo, čehož nám jiní cestovatelé o Vlaších namluvili, musel by skoro tentýž usudek platiti i o našem upřímném národu českém. Poněvadž ale náš p. cestovatel dobře vlásky umí: shledal tolik upřímnosti, prostosrdečnosti a lásky po celé veliké zemi, co si jenom žádati může každý cizinec; při tom ale zároveň svědčí, jak veselého ducha a hodré mysli jest tento veliký národ, a, čehož ani u nás neshledáváme, — že se i při těch největších veselostech v mezích slušnosti a pěkného pořádku držeti umí, ježto se tisícové na pouhé znamení v té největší tichosti rozházejí, byt se byli sebe více rezveselili. I toho podotknouti třeba, že při takovýchto veřejných a obecných veselostech, jichž tam předce hojný počet, o úrazu nikdá, o krádeži zřídka kdy co slyšeti.

P. cestovatel se vydal do Vlach netoliko s myslí nepředpojatou, a protož tak spravedlivě nám naznačil celou povahu onoho národa, nébrž nastoupil zároveň tuto cestu s klassickou vzdělaností: a protož hledal sám i zočil, což v každém městě, v každé krajině ze starého světa paměti hodného jest, k čemuž všude krátký dějepis uvedl, a spolu podotknul, kdo kdy si nashromáždil zásluh o zachování těchto klassických památek. Cestuje-li kdo po Vlaších bez umění klassického, a zpoléhá-li se jenom na zprávy svého tlumočníka: ten si

mnohé věci ani nepovíámne, a pozoren-li na ni učiněn, nepochopí, nespamatuje jí, aby ji mohl jinému sdělit. Náš p. cestovatel ale zná výborně netoliko celou klassickou starobylost, nébrž jest zároveň v umění přítomného věku dokonale vzdělán: a protož důkladně popisuje, což pozdější čas až na naše dny vznešeného v stavitelském, v sochařském i malířském umění vyrobil, a jak velebně hudební umění se ve Vlaších vůbec a v Římě zvlášť pěstuje. Aby si čtenář všecko živě představití mohl, přirovnává p. cestovatel, pokud možná věci neznámé s budovami povědomými, kteréž viděli buď na své vlastní oči, anebo aspoň kteréž spatřujeme často ve věrném vyobrazení. Což při tom katolickému křesťanu tím vzácnějšího a příjemnějšího jest, že v této knize nachází, jak veliké, ano přeznamení zasluby sobě získali římsí papežové o zvelebení všeho, což potřebného a krásného jest, a že při tom nešetřili docela žádného nákladu. V jiných knihách podobného obsahu podotýká se toho jen povrchně, a to na mnoze z pouhé závisti, aby o zásluhách římských papežů a jiných vznešených církevních osob veliká zmínka se nemusila činiti.

Protož i tím předčí náš pan spisovatel mnohého jiného stejným uměním vzdělaného, že jest katolický křesťan a kněz. Jakožto kněz měl všude volnější přístup, a načež se mnohý cestovatel jenom z dálky dívati může, toť spatřil z blízka, anebo se stal docela účastníkem. Takt u p. sám také byl podělen hromnicí na den očišťování Panny Marie, palmou v květnou neděli, a na zelený čtvrtek přijal též nejavětší svátost z rukou samého svatého Otce, taktéž i na něm vykonána byla svatá památka umývání noh. An ale byl všech slavností a ceremonií nejen obětým, ale i spolu blízkým svědkem, mohl ovšem věrněji všecko popsati, než mnohý jiný, jemuž není přístupu dáno. Poněvadž ale co kněz liturgii zná a sám všecko má v uctivosti, což svatého a ctihodného jest, popisuje také všecken řád důstojně a slavně. Že by ale jakého kramaření bylo v Římě s církevními odpustky ve jménu svaté Církve, o čemž jsme od jiných cestovatelů, ovšem k nemalému pohoršení svému na své vlastní uši nejednou slyšeli, o tom neví náš p. cestovatel docela nic. Mnoho a často mluví o tom, že v Římě pravověrný a skutečně kající křesťan plnomocných odpustků dojíti může, o čemž zajisté žádný katolík

nikdá nebude pochybovati, že by jich ale kdo jiným a to snadnějším způsobem dojíti mohl, než jakž sami v Čechách věříme a učíme, o tom ani té nejmenší zmínky. Možná tedy sice, že ten, kdož se z hlouposti neb zlé vůle schválně obrací na kramáře, na podvodníky, že kramářského a podvodného zboží nabývá; všude jsou zajisté lidé zlí a chtivi zisku; což se ale děje bez vědomí a proti vůli svaté Církve obecné, anoť což přímo čilí proti jejím nezměnitelným zásadám: z toho nikdo nevíh svaté Církve, a věz, žeť toliko sám podveden, kdož jakéhokoli klamu a podvodu hledá.

Popisování pak samo jest velmi plynuté, slohem velmi čistým a živým, následovně velmi zábavné, zvlášť což se týká měst, ohrámů, katakomb, zasypaných měst Herculanium, Pompeji, sopek a j. Přiznávám se, že jsem při čtení nejednou trnul úžasem, a nepochybuji docela nic, že se jiným čtenářům taktéž povede.

Kniha sama tištěna jest antiquou, první tedy, kteráž nákladem svatojanského dědictví takovým písmem vyšla. Stalo se to ovšem na zvláštní žádost p. spisovatele, k čemuž slavná redakce ještě jiné příčiny anebo výmluvy v předmluvě uvádí: doufáme ale, že zvědavost sama, seznatí Vlasy a zvlášť Řím odstraní překážku u mnohého čtenáře, kterýž si posud oblíbuj písmo fraktury; a to tím víc, an tato kniha přiozdobena jest 52 kamenotisky a mappon.

Obohacena jest zajisté naše literatura touto knihou, kterouž se právem honositi můžeme; převyšujet mnohé jinotajčné téhož druhu důkladností, úplností a věrohodností; v oboru literatury české jest ale v způsobu svém zcela jediná. Vzdáváme tedy učenému p. spisovateli vroucí díky ve jménu všech spoluodů svatojanského dědictví, že se nakloniti dal k prosbám páne redaktorovým, by věnoval tento svůj rukopis dědictví dotčenému (mělť dle vůle p. spisovatele v knihovně Tepelské netištěný zůstatí), a díky vzdáváme nej-důstojnější knížeci arcibiskupské konsistorii Pražské, že tuto velmi nákladnou knihu v té nejlevnější ceně prodávati míní, aby si ji zaopatřil i ten, kdož není spoluodem dotčeného dědictví.

Proti všem, kteří by chtěli
v tomto díle něco změnit

2. Ozdoba Církve katolické objasněná proslonárodním vysvětlením všech sv. obřadů. neb ceremonií, kterýchž užívá svatá Církev katolická při veřejných službách Božích. Z Rippelova navedení Jindřichem Hiniobenem po páté vydaného s několika proměnami vypsál Josef Šrůtek, kněz církevní.

Tato kniha jest i zábavná i užitečná. Žeby zábavná byla, potřebuje ovšem výkladu. Zábavná jest, protože vzdělána jest v rozmluvách. Stalo se, že duchovní pastýř osady Křesťanovské k večeru šel z procházky domů, a shledal, že na obci pod lípou bylo dosti četné shromáždění sousedů Křesťanovských, mezi sebou o něčem důležitém rokujících. Zastavil se u nich, což bylo všechněm velmi příjemno, neboť právě potřebovali jeho rady. Jeden z jejich sousedů, jménem Tomáš, za příčinou svého řemesla dlouho pobýv mezi jinověrci v cizích zemích, a mnoho věcí slyšev proti víře i obyčejům svaté katolické Církve, zavrhoval docela katolické obřady. Sousedé mu odporovali ovšem, nejsouce ale dost jasně poučeni o tom, nebyli s to, aby mu dokonale vyvrátili námitky jeho. Požádali o to pana faráře. Poněvadž ale ta věc právě tak jest obsírná jakož i důležitá: učinil p. farář tohoto večera jenom přípravu k delšímu vyučování, a vyložil jasně, že člověk, co rozumný sice, ale spolu smyslný tvor Boží, bez obřadů býti ani nemůže, že se cítí nuceným, aby své vnitřní city, myšlení a žádosti zevnějšími znameními na jevo dával. Následovně že i služba Boží, má-li člověku býti dokonale přiměřena, a má-li býti s pravým duchovním užitkem, že se nevyhnutelně jevití musí zevnějšími obřady. Když ale tohoto večera učinil jako předmluvu o církevních obřadech vůbec, sezval své osadníky, aby každého večera se scházeli pod lípou, dokud dovolovati bude letní počasí a příjemná povětrnost, a slíbil, že jim jádrně i pochopitedlně vyloží všecko, čehož svatá katolická Církev užívá, aby ukázala hluboký smysl naší svaté víry, a vznešenou milost, kteráž se nám ve svátostech uděluje. Pozvání a povzbuzení toto bylo ode všech přítomných s velikým nádsením přijato.

Křesťanovští se scházeli na každý den, a stále se množil jejich počet, a pan farář vyvracuje námitky Tomášovy, a

zodpovídaje otázky jiných osadníků, učinil obšírný výklad o ceremoniích, a sice dokud trvalo letní počasí: pod lípou; když ale se všim nebyl ještě hotov, a podzim již nastal: ve škole. Pod lípou vyložil během mnohých večerů po sobě sběhlých celý církevní rok a všechny slavnosti jeho; na podzim ve škole vyložil obřady při udělování svátostí a při mši svaté. An se to vše podává v rozmluvách, již tento způsob dodává celému dílu rozmanitosti, živosti a zábavnosti. Ač se ale často činí výslovná zmínka, že zástup horlivých osadníků jest velmi četný a účastnost jejich velmi významná: nic méně rozvinul původní spisovatel v němčině celou rozmluvu toliko mezi farářem, mezi věrným Prokopem a mezi pochybujícím Tomášem, ostatně ale po všechny ty mnohé a dlouhé večery ozval se velmi zřídka který jiný hlas; v tomtéž způsobu vzdělal vel. p. Šrůtek svůj český rukopis. Nezáleželo by na tom docela nic, by i těchto málo osob mluvilo, věc sama sebou by tím ani v tom nejmenším netratila; aby ale při rozmluvách nebyly všechny ostatní osoby neustále pouhými poslouchači, vybral nejdůstojnější P. redaktor jména spoluodů dědictví svatého Jana, a postavil je na místě neunaveného otazovatele Prokopa. Tak chtěl naznačenou rozmanitost celé knihy rozmnožiti, a spoluodům dědictví svatoj. se zavděčiti. Že rozmanitost rozmnožil: leží na jev; že se spoluodům zavděčí: lze doufati, ježto postaveno jest pouhé přijmení a ne osoba, a každá otázka, kteráž se tu klade, jest slušná, tak že by se žádný spoluod za ni stydět nemusel. Námitky a odpory podržel pro sebe nedůvěrný a u víře zviklaný Tomáš.

Jakž se ale rozmluvami celá věc utěšeně oživuje, tak jest sama sebou velmi prospěšná pro kněze i pro laika. Pro kněze: protože mu podává celou liturgii v obsahu ne krátkém aniž příliš obšírném, a to v takovém způsobu, jakéhož u vyučování lidu sám užívati může. Pravil jsem, že se tu podává celá liturgie: tím jsem mínil, že tu není ani jednoho ritu ani jednoho katolického obyčeje vynecháno, a že u výkladu obřadův posvátných církevní úmysl trefně jest vytknut, tak že by ani ten nejprísnejší rubricista ničeho nemohl namítati ani pohřešovati, ačkoli není ani *pontificale romanum*, ani *rituale dioecesarum* do slova přeloženo, čehož ovšem není třeba, an by si jich bez toho jinak žádný nepamatoval. Což se ale do

slova přijmouti dalo, přijalo se; zvlášť co se týká posvátných hymnů, výbornou službu prokázal překlad páně Sušilův. Jakož ale vzeleučený a důstojný p. prof. Sušil dobrou službu prokázal svým mistrným překladem církv. hymnů vel. p. Šrůtkovi, tak jsme tím docela ubezpečeni, že také tak výbornou službu prokáže p. Šrůtek všemném duchovním pastýřům *Ox-dobou katolické Církve*; budet to velmi vhodná rukověť při křesťanském cvičení tomu, kdožby německou knihu Ripplovu „*Schönheit der katholischen Kirche*“ neměl. Jedno není to pouhý doslovní překlad, ježto p. spisovatel se ztetele nespustil potřeby našeho českého lidu; a kdyby to také byl jen pouhý překlad: dán jest slohem prostonárodním, právě tak, jak ho u vyučování našeho lidu potřebujeme.

I toho zvlášť podotknouti třeba, že chování páně farářovo k novověřícímu a dílem dosti zpurnému Tomášovi velmi příkladné jest. Ač se tento lichými domněnkami a hrubou neumělostí jinověrců nakvašený Tomáš kolikrát dosti hrubě zpouzí a proti svaté Církvi nevážně se vyjádřuje: nic méně zůstává p. farář tichý a vlídný; aniž pak katolické pravdě třeba, aby se hájila podobnou zbraní, kterouž se na ni doráží. Beze hřmotu vychází slunce, beze hřmotu zapadá, když svítilo celý den: a právě proto si libujeme v jeho světle nepřirovnaně víc, než v hřimajícím blesku, kterýž oslepujic neosvětluje, burácejic srdce nevábí, požárem hroze mille nezahřívá. Chmury a bouře musejí býti zapuzeny, má-li svět býti osvěcen a zahřát: nevlídný vzhled a hněvivost musejí býti odstraněny při každém duchovním pastýři, má-li jeho vyučováním zatemnělý rozum osadníků býti osvěcen, a srdce jejich Kristově pravdě býti získáno. Čím více budeme následovati nebeského mistra svého v tichosti a pokoře, jakž nás k tomu sám vyzývá, tím více v jeho svatém díle dokážeme. Vímeť pak, že když mu zlořečili, nezlořečil; když trpěl, nehrozil; nevádil se, nekřičel, nikde nebylo slyšení na ulici svárlivého hlasu od něj; třtiny nalomené nedolomil, knotu doutnajícího neudusil, dokudž by nevydal soudu k vítězství. Právě tak jest naznačen charakter p. faráře, a právě proto získal srdce Tomášovo.

Jakož ale nám duchovním tato kniha velmi bude v ne-jednom ohledu prospěšna, tak bude i v rukou věřícího lidu

prevzácným pokladem. Výklad církevních obřadů jest sebou sám přede velmi obšírný, tak že s ním nemůže duchovní pastýř v krátkém čase býti hotov, aniž možná, aby se s ním neustále obíral. Což se pak lidu neustále neopakuje, toť velmi lehce zapomíná, a předceť mu této vědomosti tak velice třeba, an nepřátelé pravé víry právě s této strany velmi častý činí na něj útok. Tato kniha bude mu tedy prostředkem, aby to, což od svého duchovního pastýře slyšel, užitečně opakoval a tím hlouběji do paměti vstúpil; toho pak, což teprv v příležitém čase uslyší, by pravý smysl tím dokonaleji poznal; posléze pak aby se mohl čím brániti proti útokům nepřátelským, že jeho víra jest pravá, kteráž jeho srdce každým i sebe menším obřadem mocně pozdvihuje k nebesům.

Nový kalendář katolický, čili poutník z Prahy na přestupný rok po Kristovu narození 1852. pěti a pomoci jednoty katol. v Praze vydaný od Václava Štulce, kněze a učitele náboženství na c. k. akad. českém gymnasiu na starém městě v Praze.

Co mám o této knize říci? Není mi třeba jiného nic, než že byla před novým rokem již rozebrána, a že, ač v 9000 výtisků na světlo vyšla, že nestačila potřebám českého katolického lidu, a že muselo býti druhé vydání do nového léta obstaráno. Buď pochváleno jméno Páně, že po přestálých bouřích jsou Čechové a chtějí zůstat katolíci, což dojista osvědčili tím, že s takovou láskou přijali kalendář katolický. — Ačkoliv ale všecky články dobře voleny jsou, předceť bych byl přál, aby článek o Husovi byl něco obšírnější a více v slohu prostonárodním vzdělán: tím by se bylo našemu lidu mnohem dokonaleji posloužilo. Což se ale nestalo článkem, staň se brzo celou knihou.

První všeobecný sjezd důvěrníků všech jednot katolických na Moravě. V Brně, dne 22., 23. a 24. září 1851. Vel. 8. str. XXIV. a 62. za 16 kr. stř.

Obecný tento sjezd byl hned po svém skončení obšírně a slavně popsán ve *Vídenském Denníku*, kteréžto popsání *Blahověst* do nejbližšího čísla svého beze změny přijal: a pro-

tož není zde třeba, aby se velebným pánům čtenářům opakovalo, čehož se v dotčených listech již dočtli, anebo aspoň dočísti mohou.

Jedno nám nemůže lhostejné býti, že o tomto sjezdu docela nie neví „Katholisches Blatt aus Mähren,“ ač vychází v tomtéž městě, v němž byl onen sjezd slaven. Nemysli nikdo, že by kdo byl čekal na jeho chválu; kdyby důvěrníci katolických jednot v Brně se byli sešli pro jakou marnou chválu, byli by osvědčili, že nejsou hodni katolického jména, an by nebyli znali pokory Páně. An ale žádný nehledal slávy své, nébrž an útvrzením u víře a roznícením v lásce rozmnožiti chtěli čest a slávu Boží; mimo to an tento sjezd skutečně svého cíle došel: divná to předce věc, že *katolický* list o tom docela nie neví, ježto podobné schůzky v německé říši obšírně a věrně popisuje. Snad se mu nelíbilo to, že celý tento sjezd byl se svým vrohním pastýřem jedné myslí a jedné vůle? Komu se ale takového spojení nelíbí: jak se opovažuje honositi katolickým jménem? Čili mu bylo to proti myslí, že se ve všem zachoval dokonalý pořádek, a že sjezd svého cíle došel? Rmouti-li se ale kdo ze zdaru bližního svého, ten ovšem nemá žádné lásky: a zač stojí sebe přesnější vira, není-li oživena láskou? Čili posléz mu nebylo po chuti to, že se tímto sjezdem osvědčil horlivý, katolický život mezi *slovanským lidem*? Tomu-li tak, potom se ptám: kdo komu činí křivdu, an jej viní, že národnost staví nad svaté náboženství? „Katholisches Blatt aus Mähren“ byl velmi ochotný přijímati články, kteréž ku potupě sloužily slovanský jazyk milujícím katolickým kněžím; a když byl ve vši mírnosti přesvědčen, že to byla pouhá útržka, předceť toho neodvolal. Z čehož souditi lze, že kdyby byl mohl a směl o sjezdu slovanských katolíků v Brně jakou hanu rozhlašovati, že by se byl k tomu dvakrát pobizeti nedal; následovně tedy že mlčí proto jenom, že *haněti nemůže*. My se ale takovýmto příkladem porušiti nedáme, a jakž jsme to činili podnes, budeme činiti vždycky: budeme si vážiti všeho, což ku prospěchu pravé víry a k roznícení upřímné lásky slouží, byť to nebylo psáno jazykem slovanským; neboť víme, že se tu jedná o něco víc než pouhý jazyk. Ostatek víme i to, že byť se tento katolický sjezd nelíbil nepřátelům svaté Církve a nepřátelům slovanského jazyka,

kteříž ho potupně nazývají *Selbstverherrlichung*, žeť upřímní katolíci všech národů velebiti budou nejsvětější jméno Páně, když se dovědí, že slovanský národ k dokonalému křesťanskému životu se probouzí, a že se s tou největší srdečností line k svaté Církvi.

Takového probuzení a oživení pravé křesťanské víry ale nejsnáze a nejbezpečněji dojdeme v našich dnech zřizováním a pěstováním katolických jednot. Kdož by o tom pochyboval, ten vezmi k ruce dotčenou knížku, a čti od str. I. až do str. XXIV. a shledáš mezi promluvami důvěrníků filialních jednot, jak i sprostý, neučený katolík mluvití umí, když probuzením horlivého duch. pastýře svého osvědčil sobě, jak neocenitelný jest klénat jeho svatá víra. Věz ale každý, žeť promluvy těchto lidí sprostého stavu nebyly napsány přede svým přednesením, alebrž že ti lidé mluvili to, což jim té chvíle nábožné, a pro Krista roznicené srdce kladlo najazyk, a teprva mezi přednášením byly stenografovány (rychloupisem znamená). Nepochybujit ale nic, že se mnohý kněz srdečnosti a jádrnosti těchto, ač jednoduchých promluv divítí bude.

Od str. 1 — až do 52. sestaveny jsou konferenční řeči, z kterýchž mnohem jasněji vysvítá, jak blahé působení jest katolických jednot, když náležitě zřízeny jsou. Zdeť shledá každý, co vlastně jest ulohou katolických jednot, a že docela jsou liché všechny námitky, kteréž se činí proti nim. Řekneť mnohý duchovní pastýř: „Což není katolické moje kázání, křesťanské cvičení a vyučování školní mládeže? A což nejsou osadníci moji katoličtí křesťané?“ — Co se působení duchovního pastýře dotýká, o tom žádný nepochybuje, že činí svou svatou povinnost; to nám ale i ten nejhorlivější připustí předce, že ji jen tak dalece plní, pokudž dochovní potřeby lidu svého zná. An ale nikdo z nás není vševědouce, aniž věc možná, by se s lidem radil, o čemž by mu kázati měl: zůstává proti vůli i dokonalého duchovního pastýře mnohá pochybnost u víře nevyrácena, mnohý tajný duchovní neduh, nezléčen. An se ale ve schůzkách katolické jednoty duchovní otec sám dotazuje, aby se údově vyjádřili, v čem by sobě zvláštního poučení žádali: snáze se doví, k čemu by dříve ruku svou přičiniti měl. — Není-li to znamenitá výhoda pro něho samého? — Co se dru-

hého dotýká, každý jest ovšem jmín katolickým křesťanem, kdož nezapřel svatou víru, a nepřistoupil k některé protivné straně. Kázemeť pak sami, že ani jméno ani pouhá víra člověka nespasí. Což ale platno dohovnnímu pastýři, kdyby třeba na své osadě ani jednoho jinověrce neměl, když předce nezachovávají všickni náležitě sv. Zákon, a někteří také veliké pohoršení dávají? Duchovní pastýř káže sice k jejich naučení a napravení: ale co na plat, když mu neplicházejí ani na kázání ani na křesťanské cvičení ani k sv. zpovědi? Násilím jich k tomu doháněti nemůže, a to by ani neprospělo. Věz ale každý, žeť jednou i z takových duší skládati bude oučet Bohu, zdali všech možných prostředků k spasení jejich užíval. Seč ale není sebou sám, s to bude pomocí horlivých katolíků osady své, kteříž prostředkem katolické jednoty seštedří sílu svou, by srdce vlažných a špatných osadníků naklonili duchovnímu pastýři, a tak aby mezi sebou probouzeli a zvelebovali právě křesťanský život. — V krátkosti se to všecko zde popsati nedá; kdož se ale dotčenou knížkou zaopatří, ten dojiista přestane podezřelivým hleděti okem na jednoty katolické. — Mnohý ale řekne: „Jak pak bych měl zříditi u sebe katolickou jednotu? V městě to jde, tam jest více kněží, já jsem ale sám!“ V městě jest více kněží ovšem, a jsou tam též jiní študovaní mužové, kteříž mohou i skutečně jsou v té věci duchovnímu pastýři na pomoc: za to ale bývá v městě také více potřeb, a tak se to vyrovnává. Věziž ale každý duchovní zprávce, žeť mu velmi snadná věc, zříditi v každé obci osady své katolickou jednotu, bude-li chtíti jenom, a to sice za příležitosti křesťanského cvičení. Tuť bez toho dochází do každé obce, a to častěji do roka: svolaj si tedy nejprvé ty muže, o nichž doufá, že by ho podporovali; vyptej se jich, jaká pochybnost by se mezi jejich sousedy namítala, jakýhřích by mezi nimi panoval: dle toho napotom zříd své naučení, a dožádej svých důvěrníků, aby byli strážcové pravé víry a svaté kázně. Žeť pak i křesťanské cvičení nabude víc živosti a zajímavosti, když duchovní pastýř sám vyzve, aby z přítomných někdo upřímně vyjevil, co mu na srdci leží, a když se předložená otázka hned zodpoví, — nepotřebuje dalšího důkazu.

Kalendář pro čas a věčnost. Šestý ročník. Mlhy a slunce. Sestavil Fr. Pet. Poimmon. V Brně, 1852.

Není to překlad práce Albana Štolce, nébrž v jeho duchu sestavená, mnohými rytinami ozdobená, a velmi praktická knížka.

V Jitčíně vychází prací p. Dra. Leopolda Kotrbelce, učitele nábož. na gymn. Jitč.: :

Úvod do dějepisu Zjevení Božího vůbec a dějepis Zjev. Božího v starém Zákoně zvlášť.

Pro nedůstatek místa ohlašujeme toliko tento spis, budoucí měsíc ale podáme o něm obšírnější zprávu.

Pisně Václava Jaromíra Picka, co básní svazek III. k dostání jsou v Praze u Jar. Pospíšila.

Vážený p. skladatel jest vůbec znám co plodný, šťastný a právě nábožným duchem nadšený básník: jeho jméno jest tedy postavitelným rukojemstvím, že práce dokonalá, a jasným svědectvím, že čím dokonalejším katolíkem jest básník, že tím zpanilejší jsou jeho práce.

Pozorno činíme velebné duchovenstvo na velmi znamenitou knížku :

Die Rückkehr zur katholischen Kirche. Eine Aufgabe unserer Zeit und eine Stimme aus der Mitte der Protestanten. Leipzig 1851. Verlag von Ignaz Jakovitz.

S pochvalou oznamujeme :

Populäre polemische Dogmatik. Fünfzig Abende des Pfarrers von Kirchenfels zur Belehrung und Erbauung für Katholiken, Protestanten, Juden und Heiden des 19. Jahrhunderts. Von Hier. Ant. Jarisch, Weltpriester der leitmeritzer Diözese. Wien 1852, bei Leopold Sommer.

Zprávy.

Encyclica našeho svatého otce Pia IX. všem patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům a jiným ordinariátům, jsoucím v milosti a v obcování svaté papežské stolice.

**Papež Pius IX. ctihodným bratřím
blaho a apoštolské požehnání!**

Srdce naše zaplésalo v Pánu, ctihodní bratří, a děkovali jsme v nejhlubší poníženosti a vroucenosti předobrému Otci milosrdenství a Bohu všeho potěšení, poznávše u prostřed neustálých a tráplivých starostí, kteréž na nás pro strast a bídu nynějšího věku se všech stran doléhají, z přemnohých vašich správ hojné a radostiplné ovoce, jenž od Nás udělené milostivé léto v národech vaší péči svěřených milostí Boží způsobilo. Vědomost jste Nám dali, kterak při této příležitosti věhící obyvatelé vašich biskupství v duchu pokory a skroušeným srdcem u velikém počtu jako o závod do chrámů spěchali, by hlásání slova Božího přítomní byli, by očištění svátostí smíření od hříchů svých, k nebeským hodům se přiblížili a spolu vřelé své modlitby Nejvyššímu Bohu na oumysl Náš přednášeli. Odtud počali mnozí po stezkách ctnosti a pravdy kráčet, a spasitelný život vésti, povstavše milostí Boží z bahna svých nepravostí, a opustivše tmy bludů, v nichž pohřženi

byli. To vše Nás na nejvyš potěšilo, Nás, jenž o bláho nám Bohem svěřených lidí pečujeme, zajisté ničehož více sobě nezádáme, a o nic více dnem i nocí v žádostech svých a modlitbách v pokoře srdce svého Boha neprosíme, než aby všickni národové, a všechna pokolení krácejíce po cestě víry, Boha vždy více poznali, milovali, Jeho svatý zákon zachovávali, a setrvali na té cestě, kteráž vede k životu.

Neníť zajisté žádnému z vás, ctihodní bratří, neznámo, jakou lstí, jakou podivnou převráceností myslí, a jakými nepravými oustkami všeho druhu nepřátelé Boží a lidského pokolení se společně snaží, by duše všech lidí pomátli, mravy pokazili, náboženství, byť možno bylo, všude potlačili, vazby občanské společnosti roztrhali, a zcela je vyvrátili. Tent přívod strašlivé zaslepenosti duší mnohých; kruté války proti obecné katolické církvi a apoštolské stolici; ohavná nenávisť ctnosti a počestnosti; a každá sebe opovrženější nepravost počtena jménem ctnosti; nevázaná opovážlivost, všechno mysliti, činiti, a všeho se odvážiti. Odtud pocházejí spoury proti každé vládě z mocnosti; opovržení a posmívání posvátných věcí, nejsvětějších zákonů a nejlepších ustanovení; odtud politování hodné svedení neopatrné mládeže; odtud smrtonosný mor špatných kněh, a z každého kouta vycházejících a nepravost hlásajících spisů, novin a lístků; odtud přehrozný jed netečnosti a nevěry; bohaprázdná spiknutí; pohanění všech božských a lidských práv. Neníť vám neznámo, ctihodní bratří, jaké pochybnosti, jaké ouzkosti a jaká bázeň tudy tíží a souží srdce všech dobře smeyšlejících, an se těch nejhorších strastí z soukromných a veřejných důvodů tam co obávají jest, kdež opouštějí lidé pravidlo pravdy, spravedlnosti a náboženství, hovíce svým neskcroceným žádostem, a všechnu slost v srdci svém přechovávajíce.

V takovém obecném nebezpečení každý nahlíží, že jedině v Boha se důvěřovati, a vroucí modlitby před ním vylévati máme, aby On bohatství svého milosrdenství všem národům milestivě udělil, duše všech světlem své nebeské milosti osvítil, bloudící na cestu spravedlnosti přivéstí a spurné oumysly nepřátel obrátiti ráčil, aby ráčil všem lásku a bázeň svého svatého jména vlíti, by duchu dal, vždy jen to mysliti a činiti, což pravého, čistého, spravedlivého a svatého jest. A jelikož

Pán přívětivý, tichý a milosrdný jest a štědrý ke všem, jenž Jej vzývají, jelikož na modlitbu ponížených hledí, a všemohoucnost svou zvlášť slitováním a smilováním jeví, přístupmež ctihodní bratří, důvěrně k stolici milostí, bychom milosrdenství, milosti a pomoci došli v času přiměřeném. „Neb každý, kdož prosí, vezme, kdo hledá, najde, a tlukoucímu se otevře.“ Předě vším neustálé díky vzdávejme Pánu slitování a rtoma plesu ctěme Jeho jméno svaté, že v mnohých zemích katolického světa zázraky svého milosrdenství činiti ráčí. Pak nepřestaňme, jednohlasně, stejnou věrností víry, pevností naděje a vroucností lásky bez ustání Boha poníženě a všele prositi a žádati, by svou svatou církev ze všech ouzkokostí vysvobodil, by ji mezi všemi národy a ve všech dílech světa den ode dne rozšiřoval, rozmnožoval a povyšoval, by svět všech bludů sprostil, všech lidí k poznání pravdy a na cestu spasení v nesmírné dobrotě své přivedl, by metlu svého hněvu, kterouž zaslubujeme pro hříchy své, milostivě odvrátil, by větrům a moři přikázal a utišení způsobil a všem žádoucího míru udělal, by svůj lid vysvobodil, svému dědictví požehnal, a je k nebi vedl a řídil. By však Bůh ucha svého k našim prosbám tím spíše naklonil a žádosti naše vyslyšel, pozdvihněmež oči a rukou svých k nejsvětější rodičce Boží, k neposkvrněné Panně Marii, jejížto přímluva u Boha nejbližší a nejmocnější jest, jenž jest také naše nejmilejší matka, naše naděje, ba všecken základ naší důvěry, jenž všecko obdrží, zač prosí, a nikdá nadarmo neprosí. Prosmež také o přímluvu i knížete sv. apoštolů, jemuž Kristus sám dal klíče nebeského království a jehož ustanovil skalou církve své, kterouž brány pekelné nikdá nepřemohou; i spoluapoštola jeho Pavla, i zvláštního patrona každého města a každé země, i všech nebeských zástupů, jimiž předobrá Pán hojně dary své dobrot v plné míře rozdává.

Protož, etihodní bratří, co My ve Svém slavném městě veřejné pobožnosti nařizujeme, zveme tímto listem vás a vaši péči světené obyvatele, by jste spolu s Námi se modlili, vzýváme vaši výbornou pobožnost a horlivost všemožně, by jste i vy v biskupstvích svých veřejné modlitby k vyprošení nebeské milosti nařídili. By ale věřící tím horlivější myslí od vás nařízené pobožnosti konali, uzavřeli jsme, nebeské po-

klady církve v způsobu milostivého léta opět otevřítí, jak z našeho druhého listu poznáte.

Máme tu pevnou naději, ctihodní bratří, že angelé míru, majíce zlaté nádoby a zlatou kaditedlnici v ruce svých, ponížené prosby naše a celé církve k zlatému oltáři Páně přinesou; Onť zajisté přijme je milostnou tvář, uslyší žádosti naše a všech věřících v nesmírné dobrotě své, rozptýlí tmy bludu, roztrhne bouře všeho zlého, a pomůže věci křesťanské a společenské mocným ramenem svým; onť učiní, by ve všech lidech tatěž věrnost smýšlení, tatěž pobožnost v jednání, tatěž láska sv. náboženství, ctnosti, pravdy a spravedlnosti, tatěž snaha míru, tentěž svazek lásky panovaly, aby tím způsobem království Jeho jednorozeného Syna, Pana našeho Ježíše Krista na celé zemi dea ode dne se rozšířilo, potvrzeno a povýšeno bylo.

Konečně přijměte ce závďavek všech nebeských darů a na svědectví Naší vřelé lásky k vám apoštelské požehnání, kterěž vám, ctihodní bratří a všem duchovním, i všem věřícím nekňěžďm, svěřeným vaší bedlivosti, z vnitřní náklennosti srdce svého laskavě udělujeme.

Láno v Římě u sv. Petra dne 21. Listopadu 1851; našeho papešství v šestém roce.

Pius IX.

V druhé encyklice též od 21. Listopadu 1851. praví sv. Otec, by biskupové dle své vůle sami ustanovili měsíc k této pobožnosti. Duchovní milosti pak udělí se těm, kteříž v tom měsíci 1) se vyzpovídají a přijmou svátost oltářní, 2) jednou ve třech kostelích, neb třikrát v jednom kostele na enmysl sv. otce za povýšení a blaho svatě církve a apoštelské stolice, za vyplenění kacířstva, za pokoj a svornost křesťanských kněží, a za pokoj a sjednocení křesťanských národů pobažně se pomodlí, 3) jednou se postiti budou, a 4) nějakou almužnu chudým, a příspěvek k rozšířování víry dají, to jest některý spolek, jenž o rozšířování víry pěčuje, podporovati budou.

Z Říma. Aby sv. otec Pius IX. tím spíše pobíhal všech, vyzývá ochranu nejsvětější rodičky Boží v pokušeních proti čistotě, udělil předešlý měsíc následujících odpustků:

Kdož koli se tuto modlitbu každodenně ráno a večer po

5"

angelském pozdravení pomodlí, získá každý den jednou odpustky 100 dní, a jednou za měsíc plnomocně, odpustky jestliže se vyzpovídá svátost oltární přijme, a v chrámě nebo veřejném modlitebním místě něco na oumysl svatého otce se pomodlí. Modlitba tato zní:

„O Domine mea, o mater mea, tibi me totum offero, atque ut me tibi probem devotum, consecro tibi hodie oculos meos, aures meas, os meum, cor meum, plane me totum. Quoniam itaque tuus sum, o bona mater, serva me, defende me, ut rem ac possessionem tuam.

Kdo pak v pokušení, kdykoli na něj přijde, takto alespoň vzdechne: „O domina mea, o mater mea, memento me esse tuum, serva me, defende me, ut rem ac possessionem tuam“ získá po každé odpustky 40 dní. Poroučí se tato modlitba a tento způsob vzdechnutí všem zpovědníkům, by je zdělili kajícím hříšníkům a v pokušení postaveným; jelikož zajisté nic více duchovní síly v pokušení neposkytuje, než důvěrná modlitba k Rodičce Boží.

* Že Nejdůstojnější Pan biskup Budějovský dne 1. listop. 1851. nastoupil svou vrchní pastýřskou zprávu, a s jakou důvěrností a láskou byl od duchovenstva i ode všeho lidu přijat, nepotřebujeme zvlášť vypisovati, an to již politické i duchovní listy před námi učinily. Nemůžeme ale v tomto časopise nezmíniti se o tom, aby v něm nechybělo milé upamátování pro budoucnost, kdy slavně na svou biskupskou stoliici dosednul. I toho zde pro památku Jeho zde podotýkáme, jakž v Blahověstu již obšírně vypsáno jest, že hned z počátku osvědčil, že jest a chce zůstatí pravým nástupcem apoštolským.

Z Ostrihomu. Jeden z posluchačů p. prof. Starka, jenž pod ním ve Vídni studoval, a uslyšel, že milovaný jeho professor ve Vídni dne 15. listopadu zemřel: zřídil, aby slavné Requiem vykonáno bylo za něj. Totéž se stalo v Praze dne 27. listop. u sv. Salvatora.

P. Ministr. osvěty shromažďuje každý čtvrtek u večer ve svém bytu všechny pp. professory vídeňské university.

Z Lucemburku. Dne 1. Prosince mělo 13 děkanů farních duchovního okršlku Lucemburského audienci u prince místedržícího za příčinou navrácení se apoštolského vikáře

biskupa Laurenta. Tento horlivý muž totiž, jsa v Lucemburském okršlku vikářem apoštolským velmi rázně si počínal, a přísně doléhal na protivníky církve katolické, zvláště na holandské kalvinisty. I byl proto od nebožtíka krále vypovězen z Lucemburského okršlku, a bydlí až dosavad v Cáchách u svého bratra, kdež ho letos v srpnu potěšila milá návštěva též vyhnaného pro věc Kristovu arcibiskupa Fransoní. Již častěji žádal svatý otec, by dovoleno bylo jeho vikari, navrátiti se do okršlku své činnosti; vždy se ale odpovědělo, že kněží Lucemburští sami docela nechť, by se Laurent navrátil. Protož osvědčili děkanové ve jménu všech spolubratří svých, že nejen spokojeni jsou s Laurentem, nýbrž že i žádají a prosí, by se Laurent navrátiti směl. Kdyby i někteří z lidí biskupa nenáviděli, na ty se nemá bráti ohled, sic by se musila pro některé nespokojence všechna vrchnost ze země vypověditi. Princ je velmi vlídně přijal, namítl však předně, že by navrácením se Laurenta zkalena byla slavná památka nebožtíka krále, a pak že papež jinak nyní nejedná než dříve; dříve prý svolil, by Laurent odstoupil a slíbil, že nechce nic bez srozumění s králem ustanoviti, nyní ale žádá, by na všechny způsob Laurent se navrátil. Na to odpověděli děkanové: jen když kdo bezprávi činí, kalí svou čest, ne ale kdo učiněnou křivdu napravuje; při tom nebožtík král před smrtí svou již již chtěl biskupovi dovoliti, by se navrátil, nahlížeje chybu svou, však smrt jej překvapila. Svatý otec ale pro to nyní jinak mluví, než v roce 1848, že dříve všemu uvěřil, což holandská vláda proti Laurentovi mluvila, teď ale jsa lépe poučen a přesvědčen o horlivosti Laurentově musí jinak mluvit. Na to je propustil princ s tím doložením, že mu самому na tom záleží, by tyto spory brzo se vyrovnaly. Ostatek sluší podotknouti, že v Lucemburku církev katolická silné kořeny má, že i duchovenstvo i lid katolickým duchem naplnění jsou, ba i ve vyšších stavech ukazuje se náboženská mysl, a v komo již potečínají s církví lépe zacházeti než prvě. Vláda pak holandská vždy více přála kalvinistům než katolíkům, poznává však nyní, že se spíš může zpoléhnutí na katolíky než na kalvinisty.

Z Paříže. Slavný Kostel svatě Jenovefy, patronky francouzské země stal se, jak známo, na konci předešlého sto-

letí obětí reveluce, byl totiž proměněn v chrám bezbožnictví a spoury proti Bohu a zákonům lidským. Postavily a cílily se tam sochy známých svědků, jenž přehrozné neštěstí na Evropu uvalili. Jako v Římě starém Pantheon byl k poctění všech bohů a bůžků, tak i v Paříži stál tento bývalý ohrám sv. Jenovefy pode jménem Pantheon k poctění všech, kteříž nebeskou i zemskou vlast haní a tupí. Než prezident republiky francouzské Louis Napoleon vydal 6. prosince 1851 následovné nařízení:

1) Starý chrám sv. Jenovefy, patronky Pařížské, vydá se dle oumyslu zakladatele k vykonávání služeb Božích a k vyvádění nadřečené sv. patronky. Nařídí se dále, co se má státi, aby slavení katolických obřadů v tomto chrámu pro všechny budoucí časy se díti mohlo. 2) Ordonnance ode 26. srpna 1830 se odvolává. 3) Ministr veřejné osvěty a náboženství a ministr veřejných prací mají na starosti, by toto nařízení se vykonalo.

Kýž by Bůh ráčil milostně způsobiti, by v skutku ve Francouzích bohové a bůžkové nepravosti, nesmyslů a pekla poctění byli, jako jednou Dagon před archou umlavy. Zajisté se ani ve Francouzích, ani v jiném státu pravý mír a pokoj, pravé štěstí obyvatelů neumístí, dokud nepočne národ důvěrně ke Kristu Pánu volati: „Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně“.

Z Prahy. V Teynském chrámu Páně učinili místní duch. otcové minulý advent každého dne o 5½ hod. ráno krátké rozjímání, a odpoledne o 3. hod. scházel se lid k nábožným zpěvům adventním, načež následovaly litanie s požehnáním. — V křižovnickém kostele měl vel. p. Veselý v neděli a o svátcích v měsíci prosinci 6 konferenčních kázání: že sv. Církev kat. jest pěstitelkyně všeho pravého, dobrého a krásného.

Na poutním místě „*Marie Chlum*“ obnoven jest chrám Páně a křižová cesta s velikým nákladem.

Redakci k pl. tit. pp. odbíratelům.

Tímto prvním sešitkem poroučíme se přízni velebného duchovenstva, jak k odbírání, tak ku podporování literárních pracemi; časopis jest zajisté tím zábavnější, čím více hlasů se v něm ozývá. Zvláště prosí první redaktor o literární po-

moc z prvního počátku, by své sváteční kázání, na kteréž tolikero doptávání se činí, a kteréž dávno již rozdělané pro mnohé jiné práce k tisku podati nemohl, brzo vydati mohl, o nichž doufá, že se jimi veleb. duchovenstvu mnohem více zavděčí, než se to nedělními stalo. Máť též přichystáno pět ciklů postních kázání; by to ale všecko mohlo přijíti na světlo, potřebuje pomoci v díle přítomném, v kteréž se téměř jenom z posluženství uvázal. Při tom oznamuje, že druhé vydání kázání jeho postních: „O nedůvěře v lidi, důvěře v Boha“ k do-
stání jest u Václava Hessa v Praze. — An ale o pomoc v literárních pracech prosíme, nemíníme tím, aby nám zasilána byla jednotlivá obyčejná kázání: těmi by se velebnému duchovenstvu neposloužilo, leč by to byla práce v skutku klasická. Má-li ale kdo v zásobě své dokonalé školní kázání, anebo poděkování po skončené žni: za to prosíme; neboť v těchto případnostech přichází veleb. duchovenstvo spíš do rozpaků, an každoročně o tomže předmětu mluvití má. Co se dotýká církevních zpráv, jenž přicházejí z jiných krajů, přičiníme se, abychom nevynechali žádnou, kteráž by našim přichylným čtenářům vzácná byla: což se ale mezi námi děje, o tom se radakní nesnadno doví, nedá-li se jí o tom vědomost s té strany, kdež se to stalo. Velební Páni Bratři! Časopis pro katolické duchovenstvo jest Váš organ, v kterémž se jevití má náš katolický život; život se ale jeví tam, kdež se něco k zvelebení svaté Církve jakýmkoli způsobem děje. Kdež se neděje nic, tam jest doba ustrnutí, doba smrti. Kdež se ale něco stalo, buď si veliké, buď si malé: proč by se to nemělo uvéstí v známost, aby to jiným sloužilo k probuzení, k následování — anebo také k výstraze. Přijímají se budou tedy zprávy, byť obnášely třeba jediný toliko řádek, aby se sešlo hodně mnoho účastníků, a všickni abychom sobě podali ruce k rozmnožení svých vědomostí a k zvelebení téhož jedného organu svého. *Fr. Havránek, Dor. Eduard Tersch.*

Osobní věstník duchovenský.

V Panu zesnuli:

V arcidiěcesi. P. T. pp. Tureček, pens. far. Chotětovský v Praze 10. listop. — p. Čschura, kapl. v Žebráce 30. listop. —

V diéc. litom. Jos. Hille, koop. 23. listop. — Důst. p. Jos. Kramář, bisk. konsist. rada, a osobní farář ve Vysoké 13. pros.

Na odpočinutí se odebrali:

Pl. t. pp. Anton Eber, kapl. v Kouřimi; Jos. Guber, lokal. v Sachsengrünü; Desider. Prockázka, osob. děk. v Přelčích; Jan Přibyla, far. v Počaplu. — V litom. diéc. Jos. Kretschmer, kooper. Seifersdörfský; Sigm. Merkel, děkan Mašovský; Ant. Fiedler, far. Blžanský (Flöha); Fr. Bitterlich, koop. Türmitzký.

Přesazení a povýšení:

Varcidiéc. pl. tit. pp. Petr Divíšek, za psallistu k sv. Vítu; Ant. Pipota, za zámeck. kapl. do Dymokur v brad. diéc.; Thadd. Kiesewetter, za far. do Vranova; Christof Müller, za far. do Lauterbachu; Abrah. Rustler, za lok. do Seifen; Vojt. Sitte, za far. do Janovic; Václ. Möstl, za far. do Svojsína; Joh. Franz, za far. do Kvítkova, v litom.; Fr. Tauschek, za far. do Oujezda kamenného, v buděj.; Fr. Havlíček na pomoc do Tmaně; Jan Scharnagel, za kapl. do Bleistadtu; Jos. Pavlík, za admin. do Meyersgrünü; Jos. Martin, za kapl. do Sandau; Jos. Hammer, na pomoc do Neubäusl.; Joh. Payer, na čas do Hals.; Fr. Hauptmann, za admin. do Sachsengrünü; Joh. Stech, admin. v Smolnici; Jos. Chyžský, za admin. do Kounova; Jak. Bien, admin. v Tuřanech; Ant. Burian, admin. v Přelčích; Joh. Kroupa, admin. v Malotcích; Jos. Petráš, admin. v Brandejse; Ant. Hora, vychovatel u kníž. Oettingen Wallerstein.; Václ. Malý, zámeck. kapl. v Křimicích; Bedř. Hingst, kapl. v Ojprnicích; Aloys Stryal, špital. kapl. v Teresíně; Matěj Mára se navrátil do buděj. diécese; Ant. Walter, propuštěn z buděj. diéc. a zůst. kapl. v Jáchimově; prof. Vinc. Náhlavský propuštěn z litom. do praž. diéc.; Jos. Menzl, na čas kapl. v Brandejse.

V litom. diéc. pl. tit. pp. Joach. Jindra, farářem v Krupě dolejší; Anton. Cihlár, zám. kapl. v Klášteře; Leopold Zumann, kapl. v Hradišti; Fr. Zima, koop. v Hlavicích; Ant. Langhans, na nejistý čas z diéc. propuštěn a far. učiněn ve Pfannberku v Stýrsku; Neomist. Karel Totzauer, na čas do Bylé; Václ. Knízek, koop. v Rosavicích; Fr. Rösler, na pomoc do Maffersdorfu; důst. p. Jos. Kromer, vikariát, tajemník okresu Heinsbachského. Do Turnova přišel řádu františk. z Votic Emmanuel Hubáček za Quardiana, a Pavel Pelikovský za kazatele. Do Kadaně Placid Grünert za Quardiana; Reh. Römisch a Viktor Miláček za kazatele. Do koleje piarist. v Mostech přišli Rochus Erhardt z Mor. Třebovy za Vicerectora, Isidor Voigl z Mikulova, Dionys Niewalt z Budějovic a Konrad Böhm z Mor. Třeb. za professory. — D. P. Karel Kutscha vikářem okresu litoměř. Vinc. Rösler koop. v Seifersdörfu; Jos. Hanf, admin. v Mašově; Fr. Richter admin. v Blžanech; Fr. Brousek, far. v Boskově; Jos. Kunt, far. v Nabochádech (Něschwitz); Vilém Müldner, admin. v Niedergrundu; Anton Nittel, koop. v Eulau; Václav Reiss, vikářem okresu Mosteckého a konsist. rad.; důst. p. Vojt. Zuman biskup. notář.; Fr. Manžel, admin. ve Vysoké; Fr. Soreys, děk. v Rožďalovicích; Fr. Knesch, far. v Dubé; Eduard Hoffmann, far. a Fr. Schwertner, koop. ve Vidimi; Jos. Kubath, admin. a Fr. Focke, koop. v Kuřivodě.

Upřázdňená místa:

Mayersgrün, Malotice, Tuřany, Kounov, Smolnice, Sachsengrün, Přelce a Chotětov. — V litom. děkanství Mašovské; lokal. Niedergrund, Kuřivoda.

Cís. král. lokalie Strojeticcká jechnického vikariatu stala se farou.

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

P o j e d n á n í.

Řehoř Veliký,
papež.

Veliký zákonodárni sněm v Chalcedóně přivlastnil stolici Carhradské neocenitelné právo, přijímati odvolávání z ostatních patriarchátů říše. Stalt se takto patriarcha hlavního města knížetem církevním. Zdá se však, že to právo své málo kdy směl konati, protože ostatní patriarchové si takového snížení ušetřiti hleděli. Ani císař Justinian se do toho nemíchal, nechtěje, aby rušen byl pokoj říše.

Důležitá změna sběhla se v tom r. 587. Patriarcha Antiochenský, Řehoř, rozbouřil svým pohoršlivým životem lid proti sobě tak, že ho obžalovali u dvora. Náhle přišel ode dvora rozkaz, aby vinník byl vyšetřován, a sice ne doma, nýbrž na sněmu v Carhradě. Patriarchové a metropolitě pozváni jsou byli k tomuto sněmu, na němž předsedal Carhradský. Byl pak jím tehdaž Jan, příjímím *ιησαυης* (postitel), nejprv řemeslník, potom jáhen v Carhradě. Ze však přísným postem nejen po nebi, nýbrž i po výšinách církevních toužil, za to nám ručí úsudek Řehoře Velikého, o němž doleji. Tento Jan byl tedy předsedou na sněmu dotčeném. Vše se mu dařilo ku prospěchu obžalovaného, kterýž se co vítěz do Antiochie vrátil, kdežto žalobník zmrskaný do vyhnanství odvezen byl. Hlavní však výsledek toho byl ten, že Carhradský počal se podpisovati ve spisech snémových „*patriarchou oekumenickým*.“ Papež Pelagius uznal hned, že to namířeno proti stolici svaté, jakož i nástupce jeho

Rehoř Vel., oba jsouce výteční politikové. O tom svědčí i to, že bylo vyšetřování ne doma, kdež mohlo snadnější býti, a že bídník Rehoř byl za nevinného prohlášen. By býval skutečně *nevinným*, nebyl by uznal *nadvládu* Carhradčana; že ale již napřed měl ujistění příznivého rozhodnutí, uznal jeho vrchnost, a nechal se bez odporu souditi.

A nyní přicházíme teprv k jádru. Patriarcha nemohl záměr svůj provéstí bez císaře. Bez něho nemohl svolati sněm, ku kterémuž se ostatní dostavili *museli*. Z toho patrně, že dvůr a velekněz měli *jeden záměr*, neb určitěji, že tento se propůjčil za *nástroj dvora*. Dvoru pak nešlo o to, aby patriarchy východní, podřízením jich pod velekněze hlavního města, učinil od koruny odvislejšími; byliť jsou zajisté již dávno v moci její. Rána byla nastražena na jiného, kteréhož císař ještě v moci neměl — *na papeže*.

Pohledněmež na tehdejší stav Italie. Za vlády Ostgothův a v čas války, kterouž Justinian proti nim vedl, ano na díle následkem jejím, rostla moc papežova tak, že Byzantinci, vydobývše znovu Italii, nesměli považovati papeže za poddaného říše, nýbrž museli jej co *samostatného vládáře* ctíti. Vpádem Longobardů nezměnilo se nic v prospěch Řekův. Byliť zajisté již tak seslábli, že jim ustoupiti museli přes polovici Italie. Což tedy? Jak, kdyby papež, získav Longobardy víře, s nimi novou politiku proti Řekům zosnoval? Jak, kdyby jiné výbojce z Němec (kdež, jak se vědělo, živé spojení udržuje) proti Byzantinům vybědnul? — Papežova moc tedy sáhala již dále, než moc císařova; byliť zajisté knížetem církevním, jehož nebylo radno vzdorné k poslušnosti doháněti, ale raději opatrně co spojence považovati, kterýž aby *věrným* zůstal, velice přáteli si musel byzantinský dvůr. Kdo však rozumí politice, ví, že není lepšího prostředku zachovati si nezpolehlivého spojence, nežli přistříhnouti mu křídel. Neboť čím slabším jest, tím méně bude chtíti se rozdvojit s tím, kterýž ho trvale upoutati chce.

A skutečně učiněno dvě podniká k tomu směřujících při dvoře byzantinském. Předně se postavila v Carhradě

naproti stolici římské moc, kteráž se mohla měřit s ní, anof ji i převyšovala, a proto se doufalo, že v rezbnoji snadno svítězi. Zároveň se pastaral císař o to, aby papež již nemohl ničeho dále vydobýti. To stačilo ku přesvědčení, že stolice sv. měla dostatečné právo, opřít se proti novému titulu patriarchy Carhradského, jakož i že protestantští historikové valně bloudí, vydávajice dlouhý a zarputilý odpor tento dvou papežů, Pelagia II. a Řehoře Vel. proti onomu titulu za nesmyslný a prázdný spor o jméno. — Papež Pelagius II. zrušiv proto s Carhradem církevní obcování, ač bez prospěchu, na to v brzce zemřel (590 v unoru).

1. Po smrti Pelagia II. zvolen byl jednohlasně od duchovenstva, lidu a šlechty Řehoř, muž hodný obdivu všech století. Narozen byl r. 540 z rodiny bohaté a vážené. Otec jeho byl senator Gordian. Záhy se stal prefektem v Římě, kterýžto úřad do r. 573 zastával. Srdce jeho však plálo pro kněžství. Po smrti otcově za velikou část dědictví zřídil kláštery, šest na statcích svých v Sicilii, sedmý ve vlastním palácu v Římě, do kteréhož pak sám r. 575 co *mniich* vstoupil a v řeholi sv. Benedikta se uvázal. Brzo jej jmenoval papež, ač se zdráhal, *sedmým jáhnem* stolice sv. R. 579 odešel co plnomocník papežský ke dvoru byzantinskému. Tam vešel v přátelství s *Leandrem*, biskupem sevillským. R. 585 navrátil se, stal se *opatem* kláštera svého, a po smrti Pelagia II. papežem. Řehoř pak psal císaři, aby nepotvrzoval zvolení jeho, ano odešel i z Říma, což mu někteří vytýkali co přetvářku. Předc však byl posvěcen v září 590. Naproti tomu káral ho biskup Jan z Ravanny, že se strání úřadu, k němuž není žádný schopnější nad něho. Za odpověď sepsal po svém nastoupení dílo, kteréž posavad máme, a kteréž má titul: „*Regulae pastoralis liber*,“ ve kterémž mluví s takovou přesvědčeností a vroucností o těžkých povinnostech, jež úřad biskupský ukládá, že všim právem ono vyhybání-se úřadu smíme považovati za upřímné.

Stojí za to, obrátiti zřetel na stav, v jakémž se nalézalo město svaté v té době, an Řehoř papežovati po-

čal. Vypravujeť sám co očitý svědek: „Města, dědiny (italské) rozbořeny, osení zmařeno, země na pouštku jest obrácena. Každou hodinu musíme přihlížeti, kterak jedni putují do zajetí, druzí podstupují všeliké otrapy a smrt. A jak to vypadá s Římem, někdejším vládcem okrsku, na jevě leží. Tisicerym bolem skličén, vidí umíratí občany své, v rupy padati stavby své, a co den zakouší příkoří nepřátel. Senát jest ten tam, lid na vyhasnutí, vše rumem pokryto!“ — V jednom listu svém touží na to, že na vlastní oči viděl, kterakž Longobardové pod Agilulfem odváděli tlupy Římanů za provazy kolem krků, jako hejna chrtů, co otroky na prodej do Francie. Pro nejistotu leželo všecko v Římsku ladem; odtud povstal strašlivý nedostatek, a chudnoucí občanstvo bylo by zhynulo hladem, kdyby jich nebyl papež výnosem statků svato-petrovských po celé zemi roztroušených vyživil. Obecná bída zmnožila se zuřením živlů. L. 590 zvodnila se řeka Tiber přílišným deštěm až tak, že zaplavila rovinu, jmenovitě nížiny kolem sedmera pahorků. Stáním vod povstal mor, kterýž tak strašně zuřil, že při slavném průvodu k ukojení Boha 80 osob za hodinu padlo. Obíhala pověst sv. Benedikta, že se sesuje město věčné.

V tomto nesmírném neštěstí stalt se Řehoř ochráncem a angelem strážným Říma; ano dále za 14letého panování obhájil neodvislost stolice sv. proti Byzantu; pouto, jímžto Řím k někdejším provinciím vázán byl, podivně a trvale upevnil; on založil světskou vládu papežův nad zvláštním knížectvím, a při tom všem povinnosti své jako první farář co nejsvědomitěji plnil.

Vylíčmeť dějiny tohoto papeže méně dle pořádku časového, než raději dle událostí, aby byl snadnější přehled. Jedna z nejdůležitějších starostí jeho byla ta, aby se spor s patriarchou Carhradským ukončil. I odeslal proto list veleknězi Carhradskému plný tuhých předházek. „Osobils sobě (píše v něm) nové jméno, kteréž „všem ostatním biskupům, bratřím tvým, jest pohoršením. „Protož jsem nařídil vyslanci svému, aby u tebe mši sv. „nesloužil, pak-li nesložils hrdé to jméno. Pavel netrpěl,

„aby se někdo nazýval po něm nebo po Apollovi. Kterak
 „za to odpovídati budeš někdy na soudu před Pánem,
 „obecnou hlavou Církve, pak-li osobeným titulem oním
 „vládu nade všemi sobě přivlastňovati nepřestaneš. Po-
 „hřichu! vzorem tobě jest onen satanáš, kterýž u proroka
 „Isaiáše o sobě dí: Vstoupím na oblohu a povýším trůn
 „svůj nad hvězdy nebeské. Viš, pane bratře! že sněm
 „Chalcedonský biskupy římské jmenoval *biskupy obec-
 „nými*, ale žádný z nich nepsal se tím jménem hrdým,
 „aby se nezdálo, jakoby chtěl bratry své zastíniti atd.“ —
 V tentýž smysl psal i císaři Mauriciovi a jeho choť
 Konstantině. V onom listu vyličuje povahu patriarchy
 Jana, nazýváje ho člověkem, kterýž, an tělo mrtví postem,
 v duši pýchou tyje; kterýž své tělo v nejchatrnější roucho
 obléká, kdežto jeho ctižádosti ani purpur nestačí; kterýž
 se v popelu válí, a pánovitostí hoří, kterýž je zevnitř
 ovečkou, ale ve chřtánu skrývá vlčí zuby. Dále zaklíná
 císaře, aby slovem svým potlačil opovážlivosti, kterouž
 se ruší pokoj Církve. Potom pokračuje dále: „Kdo či-
 tal sv. evangelium, aby nevěděl, že náš Pán a Vykupitel
 sv. knížeti apošt. Petrovi svěril dohled nad celou Církví.
 Neboť stojí psáno: Petře! miluješ-li mne? Pas ovečky
 mé atd. Ejhle! Petrovi svěřeny jsou klíče říše nebeské,
 dohled a první místo mu propůjčeno, a předce se nikde
 nenazývá *obecným biskupem*. Proč si ho tedy osobuje
 můj spolubiskup Jan? O časové, o mravy! Celá Evropa
 jest v moci barbarů, města zbořena, tvrze zhlazeny, kra-
 iny vymřelé, modláři denně proti nám zuří, a my kněží,
 imisto co bychom měli v prachu a popelu se káti, toužíme
 po titulech marných, sháníme se po jménech nových a
 bezbožných atd.“

Avšak všechna tato výmluvnost byla nadarmo. Mau-
 ricius, kterýž jako Marcian rád byl pánem v domě svém,
 nechtěl trpěti dvou veleknězů stejné důstojnosti, a držel
 s domácím. Tu se chopil papež prostředku, kterýž již
 několikrátě předkům jeho výborně posloužil: Získati si
 totiž dva patriarchy, *Alex.* a *Antioch.*, a s nimi podnik-
 nouti boj proti stolici Byzantinské. K tomu cíli psal
 Eulogiovi Alexandrinskému a Anastasiovi Antiochenskému

list, jehož obsah byl v krátkce ten, že titul, jež biskup Carhradský přijal, proti důstojnosti ostatních patriarchů čelí; protož aby se spojili s Římem a se opřeli proti tomuto pokusu ďábelské opovážlivosti. Avšak z celého vyjednávání nevykvetlo nic. Viděti z toho, že patriarchové tito již byli přivykli poslušni býti rozkazů dvorních. Jen zdráhavě a pod rukou, více přáním než skutkem, opovážili se ještě poněkud odpor vésti. Časové, v kterýchž vystoupili Athanasiové, již byli uplynuli! —

Jan postítel zemřel r. 545. Jeho nástupce *Cyriak* neodložil titul sporný. Řehoř však nedal se odstrašiti. Odporem svým alespoň docílil tolik, že (jak se zdá) dvůr a patriarcha nevytasili se hned tak směle se svými tajnými úmysly, jakoby se to snad jindy bylo stalo. Neočekávaná událost ale zavdala věci Řehořově příznivý obrát. Mauricius byl v listopadu r. 602 zavražděn. Zprávu o tom přijala Itálie s jásáním, nebo jen daně tu vybíral a nic nečinil. I Řehoř se radoval. Když uchvatitel trůnu dle obyčeje odesláním obrazu svého Římanům své nastoupení oznámil: vydal Řehoř list, v kterémž mu přeje štěstí a brzo z hovorného tónu na praktické věci přechází, klada novému císaři na srdce nejedno přání, zvláště pak se kojí naději, že utiskování občanů přestane, a každý občan v pokoji svého majitku bude moci požívat, a že dřevní svoboda obnovena bude. V tom že záleží rozdíl (dokládá na konci) mezi pohanskými vládci a říditelem státu zřízeného, že onino nakládají s občany jako s otroky, tento pak nad svobodnými vévodí. — Protestanti vychrlují pro tento list na papeže nejtrpěi důtky. Phokas totiž projevil se časem býti jeden z nejbídnějších uchvatitelův, kteříž kdy seděli na stolci Byzantinském. Proto nemohou sudílkové prominouti papežovi, že s takovým člověkem tak promluvití mohl. Avšak Řehoř psal slohem dvorním, jehož se užívalo v celém světě ke králům a knížatům; dále r. 602 s těží věděti mohl, že Phokas někdy bude ohavou vládařů. Ostatně patřil na změnu vlády Byzantinské jako papež a Říman, a nikoliv jako protestantský historik. A v tom světle se mu viděla býti změna ta šťastnou událostí, jako se v tom

i nezmylil. Nebo Phokas, citě se slabým býti na trůně, raděj se chtěl vyrovnati s Římem. Proto psal papeži, aby obcování s dvorem jeho zase obnoveno bylo. Tu počalo vyjednávání, kteréž se ukončilo teprv několik let po smrti Rehořově. Phokas povolil druhému nástupci Rehoře Vel., Bonifácovi III., aby římská Církev, jako dříve, měla první místo v říši, načež spor ten na čas umkl.

Spor ten jest i proto důležitý, že vrhá znamenité světlo na charakter Rehoře Vel. — Bylť jest zajisté přesvědčen o tom, že náleží stolici sv. Petra právo nejvyššího dozorství nad celou Církví. Vyznává to v uvedených listech, ještě pak důrazněji v jiných, k. p. „Nikdo nemůž v pochybnost bráti, že církev Carhradská jest podřízena římské, nebo: každý biskup, kterýž něco nepravého spáchal, musí se dostaviti k soudu před stolicí Petrovu.“ — Proto se měl Rehoř ve sporu tomto vlastně tak vyjádřiti: *nikoliv stolici Carhradské, nýbrž stolici Římské patří titul: „biskupa oekumenického.“* Ale jeho křesťanský cit nedovolil mu, aby si něčeho osoboval, co mu, jako papeži, patřilo právem. Raději ono jméno zcela zavrhnul, a na důkaz, kterakž svrchovanost stolice římské pojmul, nazývá se v listech svých: *Servus servorum Dei*; o smyslu pak slov těchto vyjadřuje se takto: „Jsemť sluhou všech kněží, pokudž jako kněží obcují. Kdo by pak proti vůli Boží a proti zákonům otcův z marné chlubenosti pozdvihnul šíje své: tomu se nepodaří — tak doufám ve Všemohoucího — aby sklonil mou, i kdyby proti mně meč napráhnul!“ — Nejsouť to prázdná slova, nýbrž doslovná pravda, že Rehoř jediné proto vymáhal stolicí sv. právo nejvyšší svrchovanosti nad celou Církví, z přesvědčení, že toho žádá *blaho všech*.

2. Obrátíme-li zřetel k tomu, co Rehoř podniknul, aby vážnost stolice svaté na západě upevnil nebo rozšířil, neubráníme se úžasu nad jeho obezřetností. a) Odštěpené od jednoty církevní biskupy istrianské nemohl získati pro jejich tvrdošijnost, císař pak jej málo v tom podporoval z řevnivosti proti rostoucí moci papežské. Mělť jest zůstatí maličkým a slabým, aby tím snadněji byl dvera poslušným.

b) Mnohem horší sousedé byli *Longobardové*. Řím, ano celá Itálie trásla se před nimi. V této pak době nahodila se příležitost ku zkrocení jejich zuřivosti ariánské, jižto se Rehoř hned uchopil. Vdova po Authurisovi, bavorská *Theodolinda*, katolička, hleděla získati víře katolické i *Agilulfa*, druhého chotě svého. Zdlouha se jí dařil úmysl její. Zisk byl u Longobardův mocnější nežli víra; proto nechtěli šetřiti papeže, an Itálie byla cílem jejich ctížádosti. Ač katolík, vypravil Agilulf vojsko na Řím, a sotvy se podařilo papeži, uchrániti město své. Nicméně neopominul ničeho, čímžby skrze Theodolindu na Longobardy působiti mohl. V dopisu svém k císaři píše takto: „Kdybych se chtěl míchat do záležitostí lombardských a zrychlití záhuby jejich, bylo by mi to věci snadnou, takový zmatek ztropiti mezi nimi, žeby neměli ani krále, ani vývod, ani hrabat. Avšak boje se Boha, ostýchám se díl míti v něčí zkáze.“ — Místo toho, by úskoky (jakýchž politika užívá) nepřátely rozdvojl a mezi sebou potřel: dověřoval sobě získati je duchem víry, jejímžto sluhou byl. Pomocí Theodolindy, jižto mu i strana katolická odcizovala, učiněn jest mír mezi Lombardy a Římem. Z toho viděti, žeť se bylo podařilo papeži, v takový poměr s Longobardy vejíti, jakého vůbec okolnosti dovolávaly.

c) Snadněji mu bylo povznésti vážnost stolice svaté v *říši Franské*. Arelatenský arcibiskup Virgilius poprosil papeže (594), by mu dle starého obyčeje propůjčil důstojnost vikáře apoštolského a pallium. Rehoř vyplnil prosbu jeho, avšak jen pod výmínkami. Psalť mu totiž takto: „Od lidí z Gallie přichozích doslechl jsem, že se tam jinak na biskupské stolice nedostane, leč za hotové peníze. Je-li tomu tak, tenkrát naplňuje stav Církve gallické duši mou nejhlubším bolem. Nebo jestli se kněžský řád rozpadne uvnitř sebe, neudrží se ani zevně dlouho. Čteme ve svatém evangelium, že Pán náš, vkročiv do chrámu, rozkotal stoly holubářů. Tím odsoudil nepravost svatokupectví; nebo holuby prodávati znamená, z úřadu Ducha sv. (biskupství) hnusný zisk táhnouti. Dále slyším, že u vás laikové ze ctížádosti

přijímají pleš, by mohli se státi biskupy atd.“ — Řehoř tedy co nejostřeji ukládá na svědomí pastýři Arelatskému, aby s králem obojí tento mrzký neřád zamezili. Jediné pod tou výmínkou vyplňuje prosbu jeho, a napotom práva vikáře apoštolského zejména vypisuje. — Úkol na Virgilia vznešený byl příliš choulostivý; nebo ku provedení ho muselat se přede vším moc královská obmeziti a ústava říše proměnit. Rehoř učinil alespoň, seč byl. Spolu psal i biskupům gallickým i králi Childebertovi. V onom napomíná biskupy, aby vikáře apoštolského poslušni byli a ke sněmům od něho vypsáným se dostavovali. V druhém žádá na králi, aby simonii a dosazování novosvěcených laiků na stolice biskupské vymýtil. L. 396 opět psal králi a matce jeho Brunehildě v tomtéž slohu dvorním, přívětivém, jako před tím o listu k Phokovi jsme byli pověděli. I toto koření-se bylo mu velmi za zlé pokládáno. Karatelové títo a sudílkové mluví zajisté tak, jakoby bylo obecným obyčejem a povinností, velmožům tohoto světa pravdu nezahaleně do očí mluvit, kdežto, jak celý svět ví, vždy a vsudy na opak se stává. Kdo od králů žádá, co jest právo, musí jejich velikomyslnost obdivovati, jejich milost vzývati, nechce-li se s cílem svým minouti. Avšak Řehoř ani takto nedosáhl cíle svého. Nebo králové frankští neuznali za dobro, ustati od kupčení s úřady biskupskými, ježto Řehoř ve jménu Církve a člověckosti odstraněno míti chtěl. Ježto se mnoho nadopisoval v té příčině, ano i vyslance do Gallie vypravil, by na sněmu vše do pořádku uvedeno bylo, avšak to se mu nechtělo zcela podařiti. Až o několik let později zasvítla naděje, že králové frankští zamýšlí vyhověti spravedlivým žádostem papežovým. Stará Brunehilda chtěla ve prospěch Theodoricha, vnuka svého, učiniti smlouvu pokoje se dvorem byzantinským, v čemž chtíc míti papeže za prostředníka, žádala ho, aby hned vyslance do Gallie vypravil, by se dávno žádoucí sněm církevní sešel; sama pak co nejrázněji slibovala přispěti k tomu, aby, cokoli posud bylo činěno proti posvátným stanovám církevním, již napotom nikdá se nestávalo. Papež připověděl službu svou. Předce však nepřišlo ke sněmu, snad proto, že

papež již r. 604 zemřel. Snahy jeho v Gallii směřovaly jediné k pravému blahu Církve; avšak mocné překážky zastoupily mu cestu; bylť mu potýkati se zároveň se surovostí lidu a s lakotou králů. Nicméně dobýval poznenáhla půdy. Spojení mezi Církví gallickou a stolicí římskou, během VI. století velice uvolněné, pevnilo se vezdy tuzeji. Síla dotazů odtamtud dobíhala do Říma; a papež rozhodoval v nejdůležitějších záležitostech církevních Gallie, jako sbírka listů jeho svědčí.

d) *Španělsko* setrvalo v úzkém obcování s Římem, i když westgothští vítězové se kořili bludu arianskému. Ještě příznivěji se podobaly věci, když se král Rekkared obrátil na víru katolickou. K tomu přišlo, že Řehoř již jako vyslanec v Carhradu se sprátelil s nejvyšším vládcem církevním ve Španělech, s *Leandrem*, arcibiskupem Sevillským. Seznámivše se ve hlavním městě východu, vešli jsou vespolek v přátelství dověčné. Jestli to nejkrásnějším důkazem mravní důstojnosti Leandrovy, že Řehoř mu celé srdce své otevřel, a své těžké starosti do náder Španělových vylil, jak uvidíme. Již v prvním roce po nastoupení svém přál Řehoř biskupovi Sevillskému štěstí k obrácení krále, vyzýváje ho ku bdělosti nad tím, aby král lichocením nebyl pokazen. Mimo to si natíká na velikou tíži nového povolání. Čtyry léta na to poslal mu dílo své o úřadě pastýřském a výklad knihy Jobovy darem. Muselť se Leander od té doby velice zasazovati o to, aby krále k veřejnému uznání primátu papežova nad církví španělskou přiměl. Soudíme to z toho, co se r. 598 událo. V dotčeném roku totiž poslal Rekkared velmi povděčný list papeži, v kterémž omlouvá, že byl posud sv. otci své obrácení sám neoznámil. Času měl k tomu dojísta dosti; neboť od té doby již uplynulo skoro 10 let. — Potom vybízi Řehoře, aby s ním písemně obcování započal, a posléz papeži poroučí Leandra jako muže, skrze kteréhož ctnosti papežovy byl poznal. K listu byl přidán stkvoštný, drahými kameny ozdobený koflík co dar do pokladnice sv. Petra. Odpověď svou na to odeslal papež zvláštním vyslanstvím. Opat Cyriak, kterýž byl před tím v Gallii vyslancem, byl vypraven i do Španěl

s trojím psaním. Jedno bylo na krále Rekkareda, v kterémž ho varuje před úklady ďáblovými, jimiž tak rád pýchu a nadutost do duší dobrých lidí vštěpuje. Zdá se nám vysvítati z těch slov, že král biskupům své říše snad říkával, jakoby obrácení jeho bylo dílem politiky, nikoli slepého horlení, a že, jakkoli nyní katolíkem jest, biskupům v ruce se nevydá. Patrně píše Řehoř v listu svém tak, jakoby takové smýšlení u krále za jistotné pokládal. Poslal mu též stkvostné dary: klíč s pilinami z řetězu sv. Petra a j.

Třetí psaní, kteréž patřilo Leandrovi, jesti pro nás nejdůležitější, ježto nám dovoluje, hluboce nahlédnouti do ušlechtilé duše papežovy. Leander mu byl kdysi dříve psal, že jeho život jest vzorem pro všechny lidi. Řehoř mu odpovídá, že tuto chválu nelze mu přijíti, obávajícimu-se, že, an nejvyšší úřady zastává, mravní ceny pozbývá. „Hluboce na mne doléhá obtížná čest, nesčíslné starosti znepokojní mne, a rozsápují jako meče duši mou, anaf se k Bohu vznášeti chce. Není pokoje v srdci mém. Podléhám v prach pod těžkým břemenem obmyslů svých. Nikdá neb. zřídka jen zalétá perut' rozjímání k nebesům. Duch vadne světským pečováním, jež naň padá jako psové zlí. Nucen jest obírat se věcmi světskými, brzo zase, což tělesného jest, konati, an' někdy i pro ostudu lidskou věci veleti, kteréž nejsou pravé. K čemu šířiti slov? V prach sehnutá břemenem, potí se krví duše má. Nebo kdyby pod krví nemyslel vinu, kterak mohl pěti Žalmista: *Vysvobod' mne Pane! od krve* (Ž. 51, 16); a hromadíme-li vinu na vinu: tu platí o nás slovo prorokovo: *krv' za krví se hrne* (Osea 4, 3), takže míra nespravedlnosti se plní. Prosím Boha, abys Ty modlitbou Tvou mne z těchto vod vytrhnul. — O jak blaženým jsem bývával druhdy, když jsem meškal v tichém klášteře svém! — Nežbrzose strhla bouře, zachvátila mne s sebou, až jsem se minul s cestou pravou. A jak zevnější poklid zmizel, utonul vnitřní člověk atd.“ — Zajisté zní přesvědčenost a ryzí pravda z těchto památných slov. Čistá duše Řehořova ráda by byla učinila zadost všem předpisům evangelickým, avšak to bylo nemožno. Odtud ho

přikvácily péče trudné. Každý, kdo na vrcholku lidské velikosti stojí, vidí se obkličena tížností, úskokem, zradou. By se takovým odpůrcům ubránil, musí, byť i nevolně, stejnou zbrani hájiti se. Není možno, pustiti mimo sebe pikle panovnické. Duch pozemský vymáhá své oběti.“

V tomže roku, v kterémž Cyriak do Španěl odešel, sešel se sněm, kterýž zatal simonii do kořenů jejích. Odtud vyšly moudré předpisy strany zvolení a svěcení duchovenstva i obsazování stolců biskupských, jejichž původcem jistě byl Řehoř, jemuž i ještě jedenkrát se udála příležitost, rozhodnouti v záležitostech Církve španělské.

e) Jakkoliv stkvělé byly tyto snahy Řehořovy v Italii, v Gallii a v Španělsku: nicméně v těchto krajinách byloť mu jediné dále stavěti na základě již dříve položeném. Avšak on vydobyl Církvi novou říši, kteráž již od 1½ století pro ni byla ztracena. Musímeť se nyní obrátiti do *Brittanie*. Od III. století kvetlo na tomto ostrově křesťanstvo, avšak od polovice pátého zavládla zde cizí moc k záhubě Církve. Brittanové, od císařů římských sobě zůstaveni, od severu svíraní, povolali na pomoc z Němec *Sasika*. Avšak 100letou válkou přemohl Sasík Brittana a ostatky kmene jeho do západních hor zapudil. Zřidivše 7 říší téměř veskrz německých, žili v pohanstvu. Katoličtí Brittové a Irčané nepomyslili ani na to, zvěstovati jim evangelium, nebo nikdy by byl Sasík nepřijal je od Brittana nenáviděného a od Irčana opovrženého. Zdaleka přišli blahověstové k vítězům těchto. Nejbližší příčinu k obrácení jich zavedla *Berta*, kněžice Franská, choť Ethelberta, vladaře v Kentu (580), kteráž, jsoucí katoličkou, přála, aby choť její i lid víru tuto přijal. Muselať k tomu pilně klesti dráhu, nebo v jednom listu Řehořově, kterýž byl zřízen ke knížatům Franským, píše se: „Došla nás zpráva, že národ anglo-saský cítí velikou touhu po kázání sv. evangelium“ — načež hned kárá biskupy Franské, že na to nepomyslili, vyhověti potřebě náboženské sousedů za průlivem. To se stává tím pravděpodobnějším, an Řehoř napotom nejvíce na

podporu Bertinu čítal. — Známe svědectví Bedy Cūhodeného o otrocích anglo-saských, jež Řehoř na trhu v Římě koupil, což patrně až do báječna zabíhá. Nicméně z bezpečných událostí původnost, že Řehoř již před rokem 596 úmysl míti musel, obrátiti Angly na víru křesťanskou. Nabo o rok dříve psal zpravci papežských statků v Gallii, knězi Kandidovi, takto: „Nakup za zlaté peníze Franské, jež vybíráš, mladých otroků anglických mezi 17—18. rokem a pošli je do Říma.“ — Nenít pochyby, že papež zamýšlel, vychovati mladíky tyto za missionáře do vlasti jejich. My si to představujeme takto: Patrně si byl položil Řehoř za úlohu životní, krajiny druhdy k Římu připojené, nyní pak odtržené, zase se stolicí sv. Petra spojit a zříditi duchovní veleobec křesťanskou. Dle toho musel tédy obrátiti zřetel i na Anglii, a odtud posel ten rozkaz k nakoupení otroků. Avšak vybidnutí, učiněné mu z Anglie (jak se zdá) od Berty samé, byloť u příčině, žeť svůj úmysl dříve uskutečnit musel. I vybral k dílu tomuto 40 mnichů s opatem Augustinem z kláštera římského. Stanuvše na ostrově Tanet východně od Kentu, oznámili králi účel příchodu svého. Král přišel osobně k nim; boje se však čarování, neosmělil se mluvit s nimi mezi čtyřmi stěnami, nýbrž pod širým nebem se domluviv s nimi, povolil jim zvěstování křesťanské víry. I dařilo se jim to výborně. Král sám a mnozí Sasikové přijali křest svatý. Augustin, přeplaviv se do Gallie, dal se tam na rozkaz papežův vysvětit za biskupa pro Anglii. Po návratu svém (598) pokřtil najednou 10.000 Sasikův. Potom poslal dva zpravodaje do Říma, aby spolu o nové missionáře prosili a některé otázky k rozhodnutí Řehořovi předložili. Mezi jiným táže se Augustin: Odkud to pochází, že, kdežto jen jediná jest víra, tak různé jsou obyčeje v Církvích, jako k. p. v římské a gallické, a co v tom ohledu činiti má? — Řehoř odpověděl: „Znáš obřad Církve římské, v kterémž jsi vycvičen byl. Avšak nejsi zavázán, držeti se jediné obřadu římského; alebrž, co se ti zdá kde býti nejlepšího, vyber pro Církev anglickou.“ Potom zpořádal Řehoř zřízení Církve anglické, takže po smrti Augustinově má

tam býti dvoji sídlo metropolitické, a sice Londýn a York. Prozatím pak zůstalo Kanterbury sídlem arcibiskupským. Moudrost papežova vysvětluje též z dopisu k opatu Mellitovi do Anglie, kdež stojí: „po dlouhém uvažování, co by se mělo dít s chrámy modlářskými, mám za prospěšnější, aby se nezbořily, nýbrž zachovalé svěcenou vodou pokropily, sv. ostatky ozdobily a v chrámy pravého Boha proměnily. Neboť lze jest očekávati, že se lid na místech jemu obvyklých tím ochotněji scházeti bude. I hostiny obětní nechtěl lidu náhle odejmouti, nýbrž dovolil je mít na posvíceniny chrámů ke cti Svatých Božích, ať prý nemožno, jedním rázem pohany obyčejům dřevnějším odnaučiti. Kdož na příkrou horu vyléztí zamýšlí, nedojde tam skokem, nýbrž po kroku poznenáhla.“

Tak se moudrosti jeho šířila a pevnila Církev v Anglii.

Avšak nejenom v dalekých krajinách rozšiřoval Řehoř učení o kříži; i ve svém nejbližším blízkou byl ot vykořenění stopy pohanstva, a sice na ostrově Sardinském. A takovým během všudy nové kraje pro víru získal a nově povstálé říše křesťanské se stolicí sv.-Petrskou spojoval. Že to k pravému prospěchu Církve čelilo, samo sebou bje do očí. Jediné s pomocí biskupův mohl dosáti účelu svého ve státech germánských; nikdy by však ti to se mu byli tak ochotně nepropůjčovali, leč pevně jsouce přesvědčeni tím, že svrchovanost Říma všem prospívá. Na ochranu papežovu se opírajíce, byli jsou s to, aby nespravedlivým přechmatům vládařův odporovali a sverepost lidu krotili.

3. Přihledněmež nyní k tomu, kterak Řehoř si počínal uvnitř Církve. Přisen sám na sebe, žádal i od jiných bezúhonné obcování. Každý biskup měl býti světlem etností křesťanských obcí své. Bídni břichopáskové, lidé, jimž byl úřad pastýřský řemeslem, poznaliti v něm neuprositelného soudce. Za úkony duchovní zakázal něco žádati, dovolil však dary přijímati. Nejvíce však horlil proti simonii.

Jakkoliv však Řehoř neustupně na to doléhal, aby řád církevní nebo vážnost stolice sv. zachovaly se, i

tak vlídně se choval v obyčejném obcování k hodným biskupům. Jednal s nimi jako s bratry; úcty jemu obmyšlené si zapovídal. Biskup z Messany poslal mu stkvostné roucho; Řehoř mu odeslal peníze za ně s prosbou, aby ho budoucně takovými dary ušetřil, neboť prý nesluší tam zasílati dary, odkudž mají vycházeti. Zprávci statků svato-petrských v Sicilii, kterýž se k prospěchu těchto práv cizích ujmul, vytyká takové jednání; tenkrát, dokládaje, že bude pravým sluhou sv. Petra, když i v jeho záležitostech pravda a právo mu nade všechno platí. V krátce, papež pro sebe prazádné cti nežádá, tím však větší žárlivostí bdí nad tím, aby vážnost knížete apoštolského, jehož sluhou on se býti cítil, neztrpěla ujmy. Takových charakterů jest pořádku. Kacířů a schismatiků nenáviděl Řehoř, jakožto duch věku sebou nesl, aniž k získání jich násilných prostředků užívatí se nezdřáhal. Tentýž však papež, kterýž kacíře bezohledně stíhal, k Židům byl velmi shovívavým.

Řehoř, byv sám před povýšením svým mnichem, kladl stav tento nade všechny jiné, neboť v něm viděl nejjistější cestu do nebes. Sotvy se stal papežem, již proměnil palác papežský téměř v klášter. Místo mladíků světských, jako dosaváde se stávalo, vzal si pro obsluhu mniachy, jenž ve dne v noci byli kolem něho, s nimi se modlil a pracoval. Četné a moudré jsou nařízení jeho ve prospěch mnišstva. Největší však dobrodiní prokázal mnichům tím, že je důrazně proti ukrutnosti biskupů obhájil.

Zastáváve lesknavý úřad svůj jako klíčník nebes a nástupce Petrův, nezanedbával Řehoř nikoliv ono skromné a užitečné povolání, z jehož pudy ono prvnější bylo vzrostlo. Jinak řečeno, Řehoř se nehanbil za to, konati povinnosti prvního faráře v Římě. Posud nás došlo mnoho jeho kázání, kteréž buď sám k lidu míval, nebo skrze jiné lidu činiti velel. Mimo to se postaral ještě jinými ústavy o vznešenost a důstojnost bohoslužby katolické. Mnohé z obřadů v Církvi katolické posavad obvyklých jsou jeho dílem. Jmenovitě v tom se shodují všickni, že on mši svaté tu způsobu dal, v kteréž se až posaváde vykonává.

Konečně založil Řehoř v Římě zvláštní školu pro zpěv církevní, k čemuž dal podnět, jak se zdá, bezřád, jehož byl se žalostí zpozoroval. V jednom nařízení jeho stojí takto: „Ode dávna vloudil se do Církve římské zlý návyk, že jáhnové za zpěváky ustanovení jediné na hlas svůj všelikou péči nakládají, kdežto by raději ouřadu kazatelskému a obsluze chudých se oddati měli. Odtud se stává, že při volení čekanců duchovních na krásný hlas více se ceny klade, než na život ctnostný; protož je mnoho duchovních, kteříž lid zpěvem svým obveselujíce, Boha mravem svým urážejí.“ — Na to poroučí, by budoucně jenom duchovní na nižších stupních v posvátném zpěvu vycvičováni byli. Později i jinak ještě určil v téže příčině.

Jeho životopisec *Jan jáhen* vypravuje, že Řehoř založil školu pro zpěv duchovní, kteroužto statky a dvojím příbytkem nadal. „Podnes,“ di jáhen, „ukazuje se v Římě stolice, na kteréž seda, předzpěvoval, a mella, kterouž mladíkům, zpěváčkům vyhrožoval.

4. Ještě nám zbývá, bychom poznali Řehoře jakožto *vládaře světského*. Taková byla ocháblost, druhdy i zlá vůle exarchů řeckých v Ravenně, že papež, jako nejmocnější poddaný císařův v Italii, při útoku Longobardův o sebe samého a o Řím pečovati musel. Postavil se nejen v čelo všelikého obhajování, nýbrž i sám s nepřátely vyjednával. Posud chováme psaní (ep. 11, 31), z něhož vysvitá, že se mněl oprávněným býti, v důtklivých případech i k ochraně měst zakročiti. V jiném listu (ep. 5., 21) vysvětluje císařovně, že jediné peníze sv. stolice Řím posud uchráněn a řecká vláda ve Vlaších udržena jest byla. Zdá se pak, že exarcha i dvůr byzantinských odměňoval se papeži za to nevděkem. Touží totiž Řehoř v listu (ep. 11, v. 6) r. 592 Janovi, arcibiskupu Ravennatskému, že si exarcha převráceně počíná, vyjednání míru překáží, že Řím dostatečné posádky nemá a hrat vojáků, co tam jest, že pro zadržený žold službu odepirá. Zkrátka, věc ta vypadá zcela tak, jakoby exarcha ode dvora svého měl nařízení, papeže v tísní nechati, nebo jediné tolik mu přispěti, co by k zachování Říma

postačiti mohlo. To pak se výborně hodí k poměrům s hůry vyličeným. Čím více papež od Longobardů byl úžen: tím jistěji počítali Rekové, že k nárokům stolce Carhradského bude povolnějším. Tu se chopil Řehoř sám sebe, by z tísně té vyváznu.

I pohnul Longobardů dary r. 595, že odtáhli od Rima, a vyjednal s nimi za 4 léta mír. O čemž když císař Mauricius zvěděl, zahorev hněvem, vytýkal papeži osobivost, a jmenoval jeho počínání *pošetilým* (ano hloupým). Papež písemně císaře prosil, aby každé zlostné útržce slepě nevěřil, uváděje mu na mysl příklad Konstantina Vel., kterýž žalobu proti biskupům zadanou u přítomnosti žalovaných do ohně uvrhnul. Dále mu vysvětluje příčiny, proč vláda řecká v Italii hynouti musí, a nazývá mezi jiným dření, jež úředníci si dovolují na lidu ubohém.

Krom velikých vlastností osobních mohl také papež i proto v politice italské tak důležitou osobu hráti, protože měl *dědictví sv. Petra*, kteréž, ač nesouvislé v jeden celek, sestavovalo se již v úhledné knížectví. Nejvíce statků bylo v Sicilii. Řehoř nezpravoval statky svatopetrovské nikdy skrze laiky, nýbrž jediné skrze duchovníky, maje za to, že jen ti to k přísné poslušnosti zavázáni jsou. Navíc užíval podjáhňů za zpravce, k nimž mnohá psaní byl zřídil, s velikou znalostí v jednotlivosti hospodářské vcházeje. Nic neušlo pozorů jeho. Ještě čestnější proň však jest lidskost, s jakovouž Řehoř práva sedláků na statcích papežských pojistil. List k podjáhnovi Sicilskému (ep. I, 44) samojedin by šlechtnému papeži vděčnou pamět potomstva ujistil. Jestli to list výbavní sedláků na statcích papežských a nad míru důležitý pro zpytování poměrů poddanství ve středním věku. Z něho vysvítá, že břemena, kteráž posud sedláky tížila, nebyla jsou vynálezem germanických výbojců, nýbrž že pocházejí z náklonu říše římské. Papež doslechl, že sedláci sicilští od zpravců velice bývají vyseáni, a nyní obšírně nařizuje, kterak se v té příčině budoucně dítí má. „Doslechl jsem“ — dí — „že sedláci církevní ohledem na svou obilní příliš utlačeni bývají, ježto se jim v čas úrody

u odčítání při účtech nesráží plná, napřed určitá summa (za obilí odvedené). Protož nařizují, by se jim budoucně odvedené obilí, ať ho málo nebo mnoho rostlo, dle úředních cen počítalo. Obilí, kteréž při převozu na moři utone, ať se za ztracené považuje. Nespravedlivě jest, aby sedláci měli odváděti obilí dle větší míry než ta jest, jižto se v stodolách církevních užívá.“ Nyní vyměřuje papež míru obilí a cenu nájmu, a co nejdůrazněji zapovídá, od nájemníků ještě něčeho žádati. Na to pokračuje dále: „Aby pak po mé smrti sedláci novými břemeny nebyli tíženi, poroučím tobě, abys každému z nich listinou ujistil, k čemu každý povinnován jest. — Předě vším přeji, abys nespravedlivou míru a váhu vsudy odstranil. Kde bys koli takovou nalezl, rozbi ji, a nahraď spravedlivou. Doslechnul jsem dále, že první roční odvádění nájmu sedláky velice rozpakuje, ježto musejí platiti přede žněmi, dříve než něco obilí svého prodati mohou. Protož upadávají potom, jakž slyším, do rukou lichvářů, od nichžto vypůjčují peníze za těžké úroky. Protož tobě poroučím, abys jim summu, kterouž od lichvářů vypůjčovali, z kasy naší propůjčil, a jim dovolil, by, jak jim možno, zase zpláceli, aby nebyli nuceni, vytěžek polností svých příliš záhy a za malý peníz odčívati. Dovéděl jsem se, že sedlák za dovolení k ženění příliš mnoho platiti musí. Poroučím, abys nikdá více než žádal než jeden zlatý. Je-li sedlák chudobný, vezmi méně, nikdy však více. Také nechci, aby se tato daň mně odváděla, nýbrž ve prospěch lidu samého obrácena byla. — Musel jsem slyšeti, že se příbuzným zemřelých nájemníků nepřipouští, nastoupiti dědictví, nýbrž že se jmění nebožtíků odjímá. Nařizují tuto, že mají příbuzní sedlákův právo, děditi po svých rodičích a jiných pokrevných. Zanechal-li nájemník nezletilé dítky: ustanov jim za poručníky rozsáhlé muže na tak dlouho, až těch let dojdou, v kterýchž sami hospodařiti budou moci. — Slyšel jsem, že nevolníci, kteříž něco provinili, nikoliv na osobě, nýbrž na jmění jejich trestání bývají. Nařizují tobě, každého vinníka na osobě jeho, jakž právo zní, trestati; peníze od něho žádati jest zapovězeno. Pra-

cuji-li lidé, kteříž ve službě tvé jsou, mimo statek, ať z toho mají skrovný zisk, kterýž však jim popřán budiž. Neboť nechci, aby *měšec církevní špinavým ziskem pokálen byl*. Též zapovídám, ceny nájemné častým označováním uměle zvyšovati; nechci, aby osoby nájemníků měněny byly. Raději dovoluji, aby nájemy umírněvány byly.“ — Dále přicházejí nařízení stran jednotlivých případů, jimiž tentýž duch spravedlnosti a lidskosti provívá.

A kterak vynakládal Rehoř nadbytek důchodů svato-petrských. — Slyšme jeho životopisce, jáhna Jana, kterýž okolo r. 880 psal. Vypravuje takto: Čtyřikrát za rok, na čtvero nejvyšších slavností (na Velkonoc, na den sv. Petra a Pavla, sv. Ondřeje, a v den výroční jeho zvolení) dával Rehoř duchovenstvu, domácím, klášterům, chrámům, hřbitovům, chudohnám a nemocnicem v Římě a v diécesi jejich určený podíl. Každý první den v měsíci rozdával chudým, dle času, vyměřenou míru obilí, vína, syra, zelenin, tuku, masa, ryb, oleje. Vyšší dostávali vzácnější vína. Denně rozesílal na vozech nemocným a chorobným vařená jídla; stydliví chudáci měli podíl na stole papežově. Tři tisíce jeptišek dostávalo ročně k výživě z pokladu sv. Petra 80 liber zlata (neboť to připisoval jejich modlitbám, že posavád u prostřed mečů Longobardů ochráněn jest byl). —

Diakon Jan vypravuje dále: že jednoho dne nalezen byl žebrák mrtvý v jedné uličce římské, z čehož Rehoř tak velice se zarmoutil, že po několik dní ani službám božím neobcovoval, sám sebe za vraha pokládaje, an za vlády jeho člověk hladem zemřel. „Ještě za mého času,“ končí jáhen, „uchovává se v listovně lateranské kniha účtovní obsahu převelikého, v kteréž zaznamenána jsou jména všech těch, co od Rehoře přijímali dobrodiní.“ — Listy Rehořovy jsou plny darů a ročních podpor, jež povolovával. V jednom z nich nazývá sv. Petra obecného ochránce chudých a utištěných (ep. VI, 58). Z jednání Rehořova patrno, že za jeho zprávy tato pověd stala se doslovně pravdou. Bez jeho přispění bylo by obyvatelstvo v Římě hladem pomřelo. Neboť neměli od posledních časů republiky žádných polností, a jen málo se jich ži-

vilo řemeslem; protož již po šestero století z důchodů státních byli jsou vydržováni. Již nyní nebylo císaře římského, kterýžby byl mohl poskytatí obilí a vína, jako dříve. Protož tento úřad zastala Církev. Řehoř zachoval nejen věčné město, jako politický celek, od záhuby, nýbrž stal se i tělesným vyživitelem římského lidu.

5. Řehoř byl zahrnut nejdůležitějšími starostmi a pracemi. Nicméně ještě se mu dostalo pochvili, aby i jako spisovatel působil. Zanechal po sobě více knih, než který papež před ním a po něm. Posud máme od něho mimo sbírku listů, mimo dílo o úřadě pastýřském a o svátostech (o nichž jsme se již zmínili), dílem kázání, dílem výklady knihy Jobovy, Ezechiele, první knihy královské, 7 žalmů kajících, písně Šalomounovy, sv. evangelií, konečně čtvero kněh o životě a zázracích vlašských otců, jakož i o věčnosti duše.

Sbírka listů jesti pramenem první třídy; lze jest z ní, jak náš pokus dokazuje, sestaviti přesnou historii Řehoře, dílem i věku jeho. Chcemeť naznačiti jednu zvláštnost jejich. Řehoř v nich počítá, na mnoze již nikoliv dle starého obyčeje římského, dle Kalendů, Idusů, Nonů, nýbrž jako my, čítaje od dne prvního měsíce až do posledního. — Též exegetické spisy jeho mají do sebe velikou cenu dějepisnou, jelikož z nich smýšlení theologické onoho věku poznati lze. Učení jeho o očistci jest dokonale vyvinuto.

Řehoř dále sdíli se všemi výtečnými otci latinskými viru, že dar zázraků není obmezen na věk apoštolský, nýbrž že ještě co den vyvoleným mužům udělován bývá. Jeho kniha rozmluv zanáší se na mnoze zázraky takových Svátých. O nadpřirozených účincích ostatků svátých jestiť pevně přesvědčen. I to bylo všeobecné mínění věku. Císařovna Konstantina poprosila ho, aby hlavu sv. Petra nebo některý jiný oud jeho těla do Carhradu poslal. Řehoř jevi v odpovědi své žel, že nelze jest mu vyplniti tuto prosbu její. Neboť, dokládá, že těla sv. apoštolů takovými zázraky oslavena jsou, spolu však tak magická hrůza že je obkličuje, že sotvy k modlitbě bez bázně k nim blížiti se možno. Za to ale slibuje jí poslati

piliny z onoho řetězu, kterýž sv. Pavel druhdy kolem krku a na rukou nosil, „*pak-li jen to možná bude.*“ Neboť častokrátě prý (dokládá) již se pilovalo po celé dny na něm, aniž se mohlo co odpilovati. — Není pochybnosti, že papež z přesvědčení mluví, ač uznává, že se tytýž s ostatky provádějí klamy.

Ačkoliv sloh ve spisech Řehořových jest mužný a rázného ducha prozrazuje: předc již na něm pozorovati věk železný a poznenáhlou zkázu jazyka latinského. Počalot se na zříceninách latinského již nové nářečí (italské) utvořovati. Ostatně byl Řehoř toho mínění, že není důstojno biskupa, mluvnici vyučovati; rhetorikou školní opovrhoval, Mythologii, jížto se mlád' trápila, měl v ošklivosti. V tom smyslu psal biskupovi Desideriovi Vídeňskému: „K veliké bolesti mé doslechl jsem, že mladíkům mluvnici přednášíš. Nemohut toho schvalovati; neboť se nehodí chvály na Jupitera a na Krista do jednéh úst!“ Papež mínil, žeby biskup lepší věci na práci měl než takové děcké hračky. Dle našeho mínění měl pravdu. Žeby však byl všecky pohanské knihy v bibliotéce Vatikánské popáliti dal, jak jistý spisovatel XII. věku o něm se zmiňuje, nemá žádného důvodu. Žádný souvěký ani starší svědek se o tom ani slovem nezmiňuje.

Po celý čas života svého snášel Řehoř mnoho tělesného trápení. Celé měsíce, týdny a dny musel jako papež strávit na loži nemocném. Pakostnice ho trápila neustále až do konce života jeho. Onť sám Boha o smrt prosíval. Zemřel 12. března r. 604, seděv na stolici sv. Petra 13 let, 6 měsíců, 10 dní. Co Leo Veliký, nikoli bez etížadosti, ač co nástroj prozřetelnosti započal: dokončil Řehoř bezvinně, s duší čistou. Kdež bylo třeba organisujících hlav, tu stojí pravý muž na pravém místě.

Slavně zavírá Řehoř dějepis církevní VI. století. Dráha budoucích událostí jest naznačena.

Lze již tušiti, jaký tvar věk nastávající na sebe vezme.

Jan Bílý,

kooperator v Tišnovicích, kandidát
bohosl. doktoratu.

Mané, Thekel, Fares.

Buď si to uloženo v radě Boží, by se před Jeho moci a velebností vše chvělo, vše hynulo; — jediné Církev Kristova — jediné ona — se nezachvěje, nezahyne; pro ni jest předpovězení posledních věcí (Mat. 24, 15—35) pravé evangelium, t. j. radostné návěští; neb ona kráčí přes bídu a hořekování posledního dne přímo k svému věčnému vítězství, k své věčné slávě. — — —

Jak se Církev v posledních dnech — v odporn k bídě tohoto světa — ve své slávě stkvíti bude, jestiž předmět našeho rozjímání. Počínám ve jménu Páně.

Známoť z knihy proroka Daniele, jak babylonský král Balthasar, strašlivým oznámením poděšen, konci a záhubě veškeré slávy své vstříc hleděti musel. Seděl se všemi svými dvořeníny při stkvostné hostině — opojen pěněvými poháry: a aj, ukázali se v tuž hodinu prstové, jako ruky člověka píšíciho, naproti svícnu na svrchu stěny paláce královského, a král hleděl na články ruky píšící. Tehdy tvář králova změníla se, a myšlení jeho zkormucovalo ho, a spojení ledví jeho oslabovalo se, a kolena jeho třesouce se, vespolek se srážela. — A vystoupil Daniel do síně na úzkostný křik králův, a vysvětlil mu tajemnostiplné písmo — co předchůdce věčného soudce, s kárajícím hlasem řka:

„Balthazare, neponížil jsi srdce svého, ale proti Panovníku nebeskému pozdvihl jsi se, a nádobi domu jeho přinesena jsou před tebe, a bohy, kteříž ani nevidí, ani neslyší, chválil jsi; Boha pak, kterýž má dýchání tvé v ruce své, i všecky cesty tvé, neoslavil jsi. Protož od něho poslán jest článek ruky této, kteráž napsala toto, což napsáno stojí. A toto jest písmo, kteréž naznamenáno jest: *Mané, Thekel, Fares*. — A tento jest výklad řeči: *Mané*: Sčítl Bůh království tvé, a doplnil je (ku konci přivedl). *Thekel*: Zavěšen jsi na váze, a nalezen jsi méně mající. *Fares*: Rozděleno jest království tvé, a dáno jest Medským a Perským.“

Totéž, čímž Balthasar trnul, co zlý svět hrůzou naplní na konci časů — totéž zvěstuje církvi radostné

návěští o jejím vítězství, o její konečné nejslávější slávě. —

A. U viru zhýralého odpadlictví, jenž si na konci časů prostopášněji ještě než za dnův Neemových na zemi počínati bude — v čas, kdež ohavnost mravního zpuštění nejvyššího stupně dosáhne — v čas, kdež lež myšlenky a života dopuštěním Božím železným svým žezlem nad pokoleními panovati bude; — kdež se pohoršení tak nahromadí, žeby i věrní vyvolení od kříže (od víry) odpadli, kdyby Bůh ony dny trápení (bídy) nezkrátil; — v čas, kdež celá téměř víra všeobecné nevěře podlehne; kde veškerá láska všeobecné nelaskavosti ustoupí; kdež kříž — znamení vykoupení — posměchu a rouhání utrpí, většího než kdy jindy; v čas, kdež Hospodin, by hříchy všech věků pokáral, zhoubnou moc strašlivé kletby hříchu na čas vypustí, a připustí, by se všechny moci pekelné pozdvihly proti Pomazanému Jeho — kdež připustí, by při strašlivé zátopě posledních dnů lodička Ježíšova od propasti pobouřeného moře pohlcena téměř byla: v čas ten v pravdě přijde najednou den hrůzy, o němž v známé Sequenci napsáno: *Dies irae, Dies illa, solvet saeculum in favilla, teste David cum Sybilla* — tenkrát bude to okamžení, v němž na obloze nebeské psáno bude: *Mane, i. e. numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud!* — Ach! strašné to slovo pro Balthasara — strašlivý začátek spravedlivého nálezu na svět, na němž se kletba hříchu co nejúžasněji doplnila a vyvinula. —

Mane i. e. numeravit Deus regnum tuum et complevit illud. — Sečtení jsou dnové nevěry, odpadlictví a lži; — sečtení dnové velikého kacířství, jenž si od ráje až do poslední hodiny mocně cestu klestilo; — sečtení dnové drží, rouhavé Usurpaci, kterážto již od Adama proti Hospodinovi zápasila, a proti právu a pravdě, proti rozumu a víře, proti Kristu a Jeho Církvi bojovala; — sečtení dnové oné hrůzovlády, kterouž hřích děsil svět; — — plná — ach přeplněna jesti nádoba bídy, v nížto milliony duší pro čas i věčnost ztraceny jsou. — *Mane, numeravit Deus regnum tuum!* —

Mane; — ach, smutné bude to slovo sice i pro církev v oněch posledních dnech; neb i ona musí, vzhledem na to, což při ní lidského jest, ohněm posledního soudu — hrůzou poslední zátopy vytržena býti. — Ano — až se ona znamení ukáží na nebi a na zemi — až se děje k svému konci uchýlí, a dnové veliké bídy nastanou — ach, tenkrát bude i církev v svůj svatý týhoden uvedena — tu se jí přiblíží bolestný veliký pátek, na němž jí s Kristem tajemným způsobem umřiti bude. Tím chci říci, že veškeré bouře a strasti, s nimižto Církev od své kolébky až do nynějška zápasila — s její poslední zkonšbou nemohou ani porovnány býti; — chci říci, že veškeré její boje pouzí začátkové a přípravy byly k onomu rozhodnému duchovnímu zápasu, ježž za dny Antikristovy bude muset podstoupiti; — chci říci, že veškeré bouře, jenž se na její svatý stěžen během všech věků shlukly — jen jako předchůdcové oné náramné zátopy jsou, z jejíhožto příboje k svému věčnému přístavu plouti musí, — chci říci, že veškerá její utrpení, o nichžto až posud vypravovati může, jen jednotlivá zastavení na její křížové cestě jsou; — chci říci, že ještě až posud nepřišel onen den, kdeby ona v pravém smyslu s Kristem ukřížována byla, — kdeby všecky Jeho bolesti — Jeho ouplnou ouzkost a Jeho opuštěnost pocítila, — kdeby s ním téměř umřela, a do hrobu vložena byla. Proto se ale též, pokudž se pásmo jejích dějin ouplně nevyvinulo, nemůže se honositi úplným vítězstvím velikonočním; stojí a padá, padá a povstává skrze celý čas svého vezdejšího života; má-li se své věčné velikonoci oučastnou státi: musí se veškerou hrůzou a trpkostí svého velikého pátku probrati.

Když tedy přijdou dnové, jichž hrůzyplný nákres Pán Ježíš na dotčeném místě podává, — dnové, o nichž praví, že tenkrát lidé hynouti budou strachem a očekáváním věci, jenž přijdou na celou zemi, — dnové, v kterýchž již z veliké dálky uviděna bude ruka mstitele — ruka, kteráž ne slovy, nébrž strašnými skutky všemohoucnosti na nebi a na zemi napíše: *Mane*; numeratum est regnum tuum et completum — o tenkráte pocíti i církev vzhledem na svůj lidský život smrtelný strach svého ženicha, — —

odpadlí synové ji zradí světu odpadlému; — pohůnci nevěry ji přivlekou k soudné stoličce lži; — divé „Ukřížuj ji“ zazní po celém okruhu zemském od Židů i od pohanů; — vyvlekou ji na popraviště, by ji zabili. — — Ach ano, tak veliký bude hřích a zmatek posledních časů — tak mocná bude nevěra a odpadlství, že Církev zouplna oněmí — zouplna jako umře. — — Slovo z kříže zazní jen lítostně a úpěnlivě; žízni bude Církev — za vrahy své se modlití, bolestně ale povzdychne: Eli, Eli, lama sabachthani! — V tomto čase zkoušení bude se zdátí, jakoby evangelium a obět ze světa zmizely. A vzhledem na takovouto strast mohl Kristus předpovědět: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, et nisi breviarentur dies illi: non fieret salva omnis caro.* Neb povstanou falešní proroci, církev Ježíšova bude tak sklíčená, že, kdyby to jen možné bylo, i vyvolenci by v blud uvedeni byli. Jako ale Kristus, když přišla hodina jeho, uvnitř plesal, ačkoliv co do své lidské podstaty veškerou bídu utrpení a smrti pocítil: tak i Církev, třebaš mocně doléhala tíž kříže na její ramena, předce bude u vědomosti svého božského života útěchou, radostí naplněna; neb to, což svět a jeho lež co nejstrašlivěji poděsí, totéž zazní v útrobách Církve jako hlas volající k její poslední a věčné vítězoslávě!

Mane i. e. numeravit Dominus regnum tuum et complevit illud. — O přeutešené *Mane* pro Církev Ježíšovu! Pán četl dny jejího panování na zemi; — sčítl veškeré její slzy a vzdechy; — sčítl všechn její strach a úzkost; — sčítl všechny její boje a strasti; — sčítl rány, jenž jí na cestě utrpení ve světě byly zasazeny; — sčítl bouře, jež ona na moři byla překonala: *Mane*; — numeravit Dominus regnum tuum et complevit illud! O raduj se, Církví Ježíšova, a plesej! mira utrpení tvých a bojů jest naplněna; — ještě jedna bouře — a ty se ocíneš v přístavu věčném; — ještě jedna zkouška, a budeš nad zříceninami světa slaviti svoje věčné vítězství, — — ještě do hrobu vložena budeš na veliký pátek tvůj, a procítneš na boží hod věčný k věčnému oslavení! Ano, tak jest. — Až na konec časův nebe a země zahynou, tenkrát i církev.

strašlivé roztržštění s úzkostí spatří; neb v strastech znamení posledních bude i ona muset úplně umřítí; — ale z roztržštění pozemského přichází jí vstříc věčné vykoupení, a protož i navzdor hrůze a bídě oněch dnův chrabře a důvěrně pozdvihne hlavy své. Ji a jejím věrným synům pak zazní milostiplné slove Páně: *Levate capita vestra, quia appropinquavit redemptio vestra.*

B. U víru zhýralého odpadlství, jenž se na konci časův svým vítězstvím nad Bohem a Jeho Pomazaným s nestydatostí a rouháním honositi bude; — v čas, kdež zpoura proti Kristu a jeho kříži — kde panovnictví veliké lži, jenž z hříchu byla vzrostla, nejvyššího stupně dosáhnou: tu přichvátá najednou den hrůzy; — *Dies illa tremenda*, praví církev, *quando coeli movendi sunt et terra*. Pak nastane okamžení, kdež mimo ono *Mane* bude i osudné *Thekel* uviděno. *Thekel*, tak napíše tenkrát ruka soudce Hospodina, *Thekel* i. e. *appensus es in statera, et inventus es minus habens*. — Ach, strašlivé zase slovo Balthazarovi, — strašlivé vyzvání k soudu pro svět, jenž se sám byl již odsoudil, poněvadž nechtěl uvěřiti ve Jméno Pána Ježíše. *Mors stupebit et natura, cum resurget creatura, judicanti responsura!* — O jak bude úpěti všechněm nepřátelům kříže, až se ukáže toto znamení Syna člověka na nebi, by soudil veškerá pokolení pozemská. — *Appensus es in statera, et inventus es minus habens*. Na této váze budou se pak vážiti svět a církev, — lež a pravda, — temnota a světlo, — nevěra a víra, — nenávisť a láska, — rouhání a vyznávání, — bezbožnost a zbožnost; na této váze se setkají proroci Hospodinovi s proroky Baalovými, — apoštolé kříže s apoštoly těla, — učedníci Kristovi se stoupenci Belialovými, — přátelé Ježíšovi s Jeho nepřátely; — ach, na této váze budou pýcha a lež, jenž co jakási černá nit pásmem dějů veškerých věků se protahují, až příliš lehké uznány. *Appensus es in statera et inventus es minus habens*. —

„O padněte na nás, hory a skály!“ volati budou v zoufalství všickni, jenž odpadli od Boha a Krista, od církve a svého vlastního svědomí — jenž odpadli slovem a skutkem; — „padněte na nás, hory a skály!“ budou

volati, jenž v jizvách krvácejícího Messiáše jen pohoršení a bláznovství hledali; — „padněte na nás, hory a skály!“ budou volati všickni, jenž světlo a sílu od Boha jim udělenou jen k boji a odporu proti Kristu a Jeho Církvi nadužívali. *Appensus es in statera, et inventus es minus habens.*

O jaká to vítězosláva pro Církev, jenž na znamení kříže svou víru, svou naději a svou lásku vystavěla! *Thekel*, bude i ona čisti — i ona vyvýšena bude na váhu stkvonciho kříže! O jakby neměla s radostí zkoušku posledních časů snášeti, když se jí vsířic opodál na obloze nebeské oblažující *Thekel* třeptí! Jak by se měla Církev obávati, že příliš lehká nalezena bude, anť veškerou váhu zázračného vykoupení ve svém lůnu chová; anť uprostřed bouře a zátopy tohoto života náklad sv. kříže zcela neporušený odvede; — anť mezi nepřátelskými výtržky nepřehledné pšeničné pole Páně modlitbou a slzami k ouplnému dozrání přivede; — anť nocí a mlhou, se síti naplněnou Pánu a mistru svému v onstrety přijde! — O nikoliv, — byťby se vše chvělo, vše hynulo před hrozným hlasem, jenžto svět před sondnou stolicí kříže svolá; Církev — Církev jediná se bude radovati z tohoto hlasu, poněvadž bude Kristus v ní, a ona v Kristu slaviti onu velikolepou vítězoslávu, jakéž čas a věčnost ještě neuzřely. — Neb tenkrát se odhalí všeliká nevěra a lež před nebem i před zemí, — tenkrát se ukáže, že ona jest pravé světlo národu — ta jediná nositelkyně pravdy, — věrná posluhovatelkyně všech milostí — neporušená nevěsta Kristova, — matka lásky a krásného milování — pěstitelkyně všech zasloužilých věd; žeť ona pravá loď — pravá vinnice — pravé role, — pravá církev Ježíšova jest; tenkrát otavře poklady své, a nebe a země bude jí muset svědectví vydati, že tajemství kříže (víru) věrně zpravovala. A jaké oslavení, až vystoupí apoštolové a nesčíslní zástupové mučedníků, vyznavačů a sv. panen, jež Církev nebi vychovala. A jaká vítězosláva, až se kniha jejího života otevře a na váhu položí, co všecko velkolepého a podivuhodného, Církev svým evangelium — svými tajemstvími — svými obět-

mi — svým utrpením vydobila a vyzískala! — Jak bohatý a velebný jestiž život vnitřní a zevnější tak mnohého jednotlivého ouda Církve! — Tenkrát ale se zjeví život a činnost církve v milionech jejích duší, kteréž ona šťastně k spasení přivedla — ano, veškerá její víra a namáhání, — veškerá její láska a úpění, jimižto tisícovým způsobem životopis její naplněn jest, — vše, vše, co ona byla a jest, bude na váhu kříže položeno! O velikolepé pohlednutí, o divuplný úkaz, o nevyslovné věčné oslavení, jenž z bidy posledních časův pro Církev vykvěte! — Ano tak jest a ne jinak! Až na konci časů nebe a země se zachvějí, a pohledem na znamení v oblacích veškerá pokolení zahynou: tenkrát ani Církev hrůza roztržtění nemine, neb i ona musí své klénoty a své hospodářství skrze smrtelné ouzkosti posledních svých dnů pronésti; — jak mile však soud lidský mine, vstoupí před soudnou stolicí Pána svého, — jak mile roztržtění tvorstva přežije, dočká se svého vlastního věčného vykoupení, a protož pozdvihne ona na vzdor bídě oněch dnů chrabře a důvěrně hlavy své. Jí a jejím věrným synům zazní pak milostiplné slovo Paně: *Levate capita vestra, quoniam appropinquavit redemptio vestra!*

C. U víru zhyřalého odpadlství, jenž se na konci časů po oboru pozemském rozvodní; v čas, kde bude chtít všeobecná záhuba Pána Boha Stvořitele a Vykupitele o panování nad nebem a zemí téměř oloupiti: tenkrát přijde i najednou den hrůzy, — *dies illa*, praví církev, *dies ira, calamitatis et miseria, dum veneris Deus judicare saeculum per ignem*. Tenkrát přijde i okamžení, kde se k tajemnosti plnému *Mane* a *Thekel* přidruží i neméně strašlivé „*Fares*.“ *Fares* i. e. *divisum est regnum tuum!* Ano, strašlivé zase slovo Balthasarovi, — strašlivější ale světu, jenž dle oumyslu božského smilování pro nebe stvořen byl, — svou vinou ale věčnému odporu odevzdán býti má. *Lacrymosa dies illa, qua resurget ex favilla judicandus homo reus!* O jak hrozné rozluštění, jenž se u věčném rozsudku strácí! „*Fares*;“ *divisum est regnum tuum!* — Vymazán lesk veškeré svatokrádežné velebnosti, — zapuzen všeliký odpor lži a nevěry — zhaslé má-

mici bludičky soběcké vědy, — souzena rozkoš, vilnost, chlipnost, — odsouzené prodajné Symbolum tělesnosti; — — vše — vše, což se v tomto životě proti Bohu a svědomí, proti Kristu a Jeho Církvi rozhodlo; ach vše musí též na věčnosti při svém nepřírozeném vlastním rozhodnutí vytrvati v usmrcujícím — nyní ale málomocném nenávidění a odporu ustrne jedenkaždý odpadlý tvor!

Divisum est regnum tuum! Vyloučení od Boha a Jeho vyvolené Církve *musí* nyní zavrženci věřiti, avšak toto světlo poznání poslouží jim jedině k tomu, by tím traplivěji osvítilo strašlivou mezeru, kterážto strmí mezi Bohem a jejich svědomím, — vyloučení od lásky jejich opovrhovaného Spasitele budou muset hleděti na výšku a hloubku Jeho oběti, avšak toto pohlednutí jim bude jen k tomu sloužiti, by tím bolestněji pocítili veškerou chudobu a prázdnotu, v nížto duch pro Boha stvořený, stal-li se *věčným* odpadlíkem, *věčně* umirati musí, a předce nikdy neumře. O strašlivé tajemství — představiti sobě — věčně umírání ve věčném životě — věčný život u věčném umírání! O hrůzy plný odpor, Boha poznati, a nemoci Jej milovati, — od Něho a pro Něho stvořenu býti, a býti pak od Něho odloučenu na věky věkův! Divisum est regnum tuum! —

Naproti této bidě ale nalezne Církev právě v tomto oddělení své nejblahoslavenější dokonání. *Fares!* — tak i ona bude na obloze nebeské čisti; *fares*, divisum est regnum tuum! Ona, jenž v den své pozemské zkoušky nad koukolem kvílila, jež nepřítel v posvátnou její pšenici rozsíti uměl; ona, kterážto odporem lži a nevěry zdo na zemi tak mnohdykrát ponížena byla; — ona, kterážto kacířstvím hříchu uездеjším spojení s nebem tak trapně vytrhována — v stavbě lásky tak rozličně zapneprázdňena — v boji a sporu tak bolestně raněna bývala; — ona, kteráž po celé své pouti k Hospodinu volati a vzdychati musela: *Judica me Deus, et discerne causam meam; ab hoc iniquo et doloso erue me*: o jak stkvělé vítězoslávě bude vstříc hleděti při tomto věčném oddělování? — Když tenkrát přestane býti Církvi bojovnou, nébrž naskrze bude nazvána vítěznou toli-

ko Církvi Páně, vítěznou v tom nejdokonalejším smyslu; — — tenkrát přestanou veškerá její nářikání a vzdychání, — veškerá její pokušení a všeliká bázeň; z toho, což pro věčnost sobě byla získala, věčně věkův nic neztratí; — — tenkrát ospravedlněnou stane před nebem a před peklem; a království, v němž věčnost svou trávit bude, sluje královstvím lásky! —

Ano tak jest. Až na konci časů nebe a země zahynou, musí i Církev hrozné dokonání ne bez těžkosti minouti; neb v hrůze posledních znamení úplně podobnou učiněna bude ukřižovanému Spasiteli — v zátopě světa musí svou poslední a svrchovanou zkoušku přestáti; — blaze jí ale: neb ona kráčí prostředkem zkázy světa svému vykoupení vstříc, — prostředkem stínu smrti k životu — a s tímto zaslíbením pozdvihne i u veškeré hrůze a bídě a soudu nepřemoženě a radostně hlavy své.

Jí a jejím věrným synům platiti bude pak milostiplné slovo Páně. *Levate capita vestra, quia appropinquavit redemptio vestra!*

A tak jest dotčené slovo Páně při veškeré hrůze, kterouž obsahuje, pravé Evangelium t. j. radostné návště v dnech nepřestávajících bolestí, utrpení a bojů, jimiž k svému dokonání do věčnosti vstříc kráčí. —

O nedejme se nikdy másti, jak mocně a nebezpečně by i bouře času proti církvi zúřila. Vždyť jsou veškeré bouře, kteréž Církev od začátku života svého až do této chvíle přečkala, a ode dneška až ku konci dnů ještě přečká — jen jednohlavá znamení, jenž nás pamatují, že konci světa ustavičně vstříc kráčíme; a jako každý boj síly bojovníka utvrzuje: tak jsou i ustaviční bojové a odporové, jenž se v dějích církve vyskytují, bolestná sice, ale předce vítaná k připravování k onomu obrovskému boji, z něhožto církev k své věčné velikosti vyjde. — A tak nám již neschází, bychom úplně útěchu tohoto našeho vyznání, a veškerý obsah naší naděje patřičně oceniti a zakusiti mohli, neschází nám již ničeho více, ač bychom se na tom usnesli, utrpení a radost s Církví sdíleti. Přijmeme jejího ducha, její kříž, její život v nás, — přidružíme se k její víře, k její naději, k její lásce — přivlast-

něme si její slzy její modlitby — její požehnání — její věčnou obět: a tenkrát bude slovo Páně i pro nás pravé evangelium — radostné návštěi; pak ať se co kněží — co její vesláři v jakýchkoli bouřích a trápeních octneme: budeme vždy veškerých těchto obětí považovati za znamení, jímž věčný veslár Ježíš Kristus i nás radostným povoláním ubezpečiti chce: *Levate capita vestra, quia appropinquavit redemptio vestra.*

Dr. Karel Prucha.

Kněz a přede vším duchovní pastýř jest povinnen, zvlášt sobě všímati druhého pohlaví.

To se mi nezdá, pomysli u sebe mnohý, neboť to čelí přímo proti svatému Pismu a proti stanovám svaté Cirkve. — Dobře nám povědomo, že Job učinil smlouvu s očima svýma, aby o panně ani nepomyslel (Job 31, 1); víme též, jak strahovitě moudrý Sirach všech ctných mužů napomíná, aby se varovali ženských. Dí zajisté, říká: „Nevzhlédej na pannu, aby snad nepohoršil se na kráse její. Odvrát tvář svou od ženy vystrojené, a neohlédej se na krásu cizí. Kráse ženy cizí mnozí divíce se, zlí učinění jsou. S cizí ženou nikoli nesedej, aniž zpoléhej s ní na lokty“ (t. j. nestoluj s ní). Sir. 9, 5. 8. 9. 11. 12. Tak zde a na mnohých jiných místech. Taktéž dí sám nebeský mistr náš, Kristus Ježíš: „Každý, kdožby pohleděl na ženu ku požádání ji, již zcizoložil s ní v srdci svém.“ Mat. 5, 28. Dává-li ale zjevení Boží výstrahu mužům vůbec, aby se varovali ženského pohlaví, ježto předce v pořádné manželství vstoupiti mohou: tím víc se týká toto naučení a napomenutí osob Bohu posvěcených, osob duchovních. A napomíná-li svatý Pavel Timothea zvlášt, aby se mladších vdov varoval (1. Tm. 5, 11.), napomíná tím veškerého stavu duchovního, a to zajisté, aby se varoval netoliko vdov mladších, nébrž druhého pohlaví vůbec, poněvadž taková známost, na niž zde sv. Pavel naráží, i při pannách i

při manželkách stejným způsobem nebezpečná jest. — Za příčinou takového nebezpečení tlačila na to vždycky svatá Církev, aby každý kněz té největší opatrnosti užíval i vzhledem na svůj byt i vzhledem na posloužení, kteréž od pohlaví ženského přijímá, by ani sám v pokušení nebyl uveden, ani osobě ženské příčinou k pokušení se nestal, ano by také všeliké podezření v té věci před obličejem jiných lidí, co nanejvýš možná, odstraňoval.

Povědomo-li pak nám z jasných výroků svatého Pisma a z ustanovení svaté Církve, jaká opatrnost se knězi ukládá, když mu s druhým pohlavím jednati jest: jak jsme mohli a směli sobě obráti za úlohu, *žeby kněz a přede všim duchovní pastýř povinen byl, zvlášť sobě všimati druhého pohlaví?*

Neminíme, že by jedno druhému odporovalo. Dává-li se knězi výstraha, aby se druhého pohlaví varoval, děje se to jenom za tou příčinou, aby se nestal *předmětem tělesným* ani sobě sám, ani které osobě ženské, ježto má býti a zůstati — jakž sluje — *duchovním otcem*; pravíme-li ale, že si má kněz a přede všim duchovní pastýř obzvláště druhého pohlaví *všimati*, nemíníme tím dojista jiného nic, než aby o to pečoval, *zvlášť je získati Kristu Ježíši a choti jeho svaté Církvi*. Jedná-li se ale *duchovnímu otci* o takovýto *duchovní zisk*: nebude zajisté žádného, kdožby mu v tom překážeti směl: poněvadž ale i tento duchovní zisk *ziskem* předce býti má: samo sebou jde každému na rozum, žeby ho duchovní otec *nepříčiněním, nevšímavostí*, anebo snad docela *pohrdáním* žádnou měrou nedošel.

Bude se nám ale i to namítati: povinen-li jest duchovní pastýř *všecky* sobě svěřené duše Kristu Pánu získati a u věrnosti k němu zachovati: proč se činí rozdíl mezi pohlavím? proč se zde radí a poroučí, aby na pohlaví ženské *zvláštní* měl zřetel? Učini zajisté povinností své zadost, a dojde vytknutého sobě cíle, když bude na duchovním vzdělání *obého pohlaví stejnou měrou* pracovati. —

Avšak právě o to se tu jedná; má-li *ršecky*, t. mužské i ženské Kristu Pánu získati a spaseny učiniti, musí se svatým Pavlem *ršechněm všecko se státi* (1. Kor. 9, 22), a následovně musí obzvláštní obracetí zřetel na pohlaví ženské, a to sice: *pro pohlaví ženské samo* a zároveň *pro pohlaví mužské*.

1. Hodno jest pohlaví ženské, aby každý duchovní otec a přede všim duchovní pastýř jak při vyučování školním, tak v kázání a u jiných naskytlých příležitosti obzvláštní na ně obracel zřetel, by símě Božího slova do útlého a citelného srdce jeho hluboce vstípeno a náležitě zárodněno bylo: *přijímat* je s velikou *horlivostí a láskou*, jakověž u mužského pohlaví vždýcky neshledáváme; zahorevši pak láskou k Bohu, osvědčuje zároveň *větší věrnost a stálost*. Přirozeně-li se pak nese ženské pohlaví větší a horlivější k Bohu láskou: již proto zasluhuje, aby je duchovní pastýř obzvláštně na zřeteli měl, a právě tím jeho upřímnost a lásku odměňoval. Mimo to víme, že jako u mužského pohlaví převládá rozum, že u pohlaví ženského převládá srdce. Snáze-li pak jest upřímné a bezelstné srdce úskokem a ošemetností podvésti, než chladný rozum záludami omámiti a bludem zaslepiti: již tím se ukládá pastýři duchovnímu zvláštní povinnost, aby u všelikém vyučování pohlaví ženské na zřeteli měl, a přičinil se jeho srdce získati Kristu Pánu a jediné pravé choti jeho svaté Církvi katolické; neboť právě tím zabrání, aby nikdá nebeskému ženichu, Kristu Ježíši a plnomocníci jeho svaté Církvi odcizeno nebylo. Měj tedy duchovní pastýř na pohlaví ženské obzvláštní zřetel, aby přirozenou jeho *lásku k Bohu odměnil* a přirozené jeho *slabosti posílňil*, by se nepodařilo nepřátelům svaté víry, podvésti a Kristu Pánu odciziti jeho srdce.

a) Žeť se pohlaví ženské skutečně již od přirozenosti větší horlivostí a láskou nese k Bohu, vidáme na své oči jak ve škole, tak v kostele a u všech jiných příležitostech, kdež se služba Boží vykonává. — Ve škole nenachází katecheta u vyučování mezi děvčátky nikdá tolika roztržitosti, nepozornosti a netečnosti, jako — Bohu

žel — mezi pacholátky. Naskytuje se výjimka ovšem, že srdce mnohého děvčete daleko horší jest, než srdce i těch nejrozpuštějších chlapců z celé školy. *Exceptio autem firmat regulam*. Ta věc jest ale docela přirozená: i povaha i způsob zábav a her pacholátek jsou tak sporádány, že mysl činí roztržitou, má-li delší čas k něčemu jinému býti obrácena, než v čemž nachází vyrazení své. Poněvadž ale povaha, práce i zábava děvčátek mírnějšího způsobu jsou, protož netrpí tolik roztržitosti při výkladu Božího slova. Činí-li tedy děvčátka katechetovi méně mrzutosti, již proto hodna jsou, aby jim uznanost svou dal na jevo, a pochválil jich časem k zahanbení a k napravení chlapců. Kdyby to opominul: uškodil by děvčátkům i chlapcům; děvčátka by časem umdlela, a pustila by z částky aspoň pozornost mimo sebe, a chlapci by neznamenalí příklad dobrého chování ve škole, a posléze by o něj docela byli připraveni. Chce-li tedy katecheta míti dokonalý pořádek ve škole: všiměj si děvčátek, jejich pomoci ho snáze dojde, a spravedlivě-li budejeviti svou uznanost, snadno ho zachová. — Pozornější-li jsou ale vůbec děvčátka při svatém náboženství, samo sebou následuje, že vůbec činí také větší prospěch. Jsou sice také v odpovídání výteční chlapci; výtečná-li ale škola vůbec, nacházíme mezi děvčátky větší počet těch výtečných žáků, a mezi těmi nejvýtečnějšími stává zas obyčejně děvčátko na prvním místě. Má-li ale hospodář více kusů pole, z nichž jedna část jest nejourodnější: nebude zajisté žádné části prunedbávati, ano učini všecko, čehož třeba k zlepšení pole méně úrodného; dojistá ale bude míti na zřeteli roli nejvíce úrodnou, poněvadž na něm jeho práce největší odměny dochází, a poněvadž by při dosti malém zanedbání té role příliš velikou škodu utrpěl. Podobně i zahradník bude sice všechny stromy okopávati, od housenek čistiti, a snětivý-li který strom v jeho zahradě, k uzdravení a k zachování jeho činiti vše, čehož potřebí: bude si ale při tom předc nejprvé a nejvíce těch stromů všimati, kteréž mu každého léta nejvíce chutného ovoce přinašejí; neboť čím outlejší jest štěp, tím spíše by

utrpěl pohromu, kteráž by se napotom tak snadné napraviti nedala. — Mohou-li ale školní děvčátka přirovnaná býti k nejournodnějšímu poli a k nejvýnosnějším, spolu pak k nejoutlejšim štěpům: samo sebou se rozumí, že katecheta, jakožto dobrý hospodář a opatrný zahradník sadu Kristova, má sice všechny dítky bez přijímání osob, a následovně i bez přijímání pohlaví na své péči míti, při tom ale při všem na děvčátka obzvláštní obracovati zřetel, poskytovat jim — bez ublížení chlapcům — víc příležitosti k odpovídání, k odřikávání, poněvadž právě tím celé škole nejvíce prospěje. Děvčátka byla u výkladu pozornější, proto jsou při odpovídání vůbec bystřejší; vyptává-li se tedy katecheta při opakování dříve jich, než chlapců: ušetří mnoho na čase; a poněvadž se vůbec děvčátka nesou s větší horlivostí k přijímání Božího slova: učiní tedy zároveň na ten způsob v jednom čase znamenitější prospěch. Že napotom chlapci prospěchem děvčátek povzbuzeni bývají k větší pilnosti, aby zahanbení ušli, nepotřebuje zvláštního důkazu. — Kdyby tedy katecheta zvláštní zřetel neobracel na děvčátka, jak by uškodil jim? jak by uškodil celé škole?

Vystupuje-li mládež ze školy, a přichází do věku mladeneckého, panenského: ptám se všech duchovních pastýřů, *které pohlaví vůbec řídí se dokonaleji dobrým naučením, ktercz bylo ve škole přijalo?* A docela jsem tím jist, že každý duchovní pastýř mně odpoví: *Panny mně tolik starostí nedělají, co jinochové na mé osadě.* Tomu-li tak, co jest příčinou toho? Panny zůstávají obyčejně delší čas pod dohledkou svých rodičů, a přirozená jejich větší stydlivost chrání je také mocněji před každým hříchem; podobně se panna již přirozeností svou k pravé pobožnosti nese víc, než jinoch vůbec. Vida tedy duchovní pastýř přirozený tento rodil: nespouštěj panen osady své s mysli, a hled' jejich tichost, stydlivost a nábožnost zachovávat. Dojdeť toho snadně a jistě, když jim na jedné straně dá příležitost, aby modlitbami a přede všim dokonale zřízeným zpěvem oslavovati mohly Pannu všech panen, nejblahoslavenější Královnu angelskou, a na druhé straně když dá na jevo, že si všimá jejich po-

božnosti a dobrého chování vůbec. Zet' na ten způsob duchovní pastýř na osadě své mezi pannami pravý křesťanský život zdokonalí a zachová, není pochybnosti; neboť panna, kteráž se již přirozeností svou k tomu nese, aby se *libila*, a kterouž její stydlivost k tomu vede, aby se *chtěla* toliko *libiti počestným lidem*, panna, kteráž ve škole tou nejčistší láskou milovala katechetu co svého duchovního otce, a o vzájemnou jeho lásku tak usilně pracovala, nedopustí tomu tak lehce, aby se nectným chováním nehodnou učinila jeho zalíbení, jeho přízně, jeho lásky. — Kdyby si ale duchovní pastýř panen své osady zvláště nevšimal, ustydlá by jejich horlivost za krátký čas, poněvadž by se počaly domnívati, že duchovnímu pastýři na jejich dobrém chování nezáleží docela nic a tak by zbaveny byly jedné z nejmocnějších pohnútek k zpanilé mravné ušlechtilosti, čímž by celá osada velikou zkázu trpěla.

Jakož se u ženského pohlaví již ve škole jeví zvláštní horlivost k svatému náboženství, a jakož to nacházíme vůbec u panen, tak to stojí spolu i u manželek a vdov. Ženské jsou nejhorlivější v domácí pobožnosti, nejhorlivější v přijímání svátostí; a kdekoli se vyskytne jaká jiná soukromná anebo veřejná pobožnost, počítá vždycky nejvíce účastníků z ženského pohlaví. Žena jest vždycky u přirovnání s mužem vůbec jemnějšího srdce, a protož se také přirozeností svou nese k Bohu a Spasiteli svému horlivější a stálejší láskou, než muž. Jak to shledáváme v našich dnech, tak to bylo již za času Krista Pána. An svaté Evangelium bezpečné a smutné svědectví dává, že muži od počátku Pána Ježíše pronásledovali (Herodes, knížata kněžská, zákonníci, fariseové a starší lidu), že muž byl jeho zrádcem, že muži ho při jeho zasetí opustili, že muži ho nespravedlivě soudili a odsoudili: nenacházíme ani té nejmenší bezpečné stopy, že by se která žena zúčastnila těchto hříchů; ano právě naopak žena to byla, kteráž Pilátovi dávala výstrahu, aby s tím spravedlivým ničeho neměl; ženy to byly, kteréž plakaly, an se ubíral Kristus k smrti své; ženy to byly, kteréž se nestyděly za nebeského miláčka svého, když

na kříži pněl, i tenkrát mu osvědčovaly svou věrnost a lásku, mezi nimiž byl ze všech svatých apoštolů a ze všech jiných přátel jediný svatý Jan. Josef z Arimathee a Nikodem ujali se Pána svého teprv když na kříži dokonali, když se jeho nepřátel neměli co báti. A ptáme-li se, kdo první po sobotě u hrobu Kristova byl, aby tělu tam položenému náležitou poslední čest prokázal: svědčí nám opět svaté Evangelium, že to byly nábožné ženy. — An ale pohlaví ženské Spasiteli svému jeví podnes tak upřímnou a věrnou lásku: ptám se, nejednal-li by duchovní pastýř *nespravedlivě*, kdyby si toho nevšimal, a nejednal-li by *neopatrně*, kdyby nepečoval o to, aby upřímných a věrných učednic Kristových v horlivé lásce k Bohu potvrzoval a zachovával? Nespravedlnost takové nevšimavosti bije do očí sama sebou; žeť by ale neopatrně, nepastorálně zároveň jednal, vysvítá z následujícího.

b) *U ženy převládá srdce nad rozumem*, což u muže bývá naopak. Nepečuje-li duchovní pastýř o to, aby srdce žen, kteréž mu od sebe samy s tou největší horlivostí přinášejí, v pravý čas laskavým povšimnutím samospasitelné víře a spravedlnosti získal a docela pojistil: snadno se může naskytnouti svůdce, kterýž by je k bludu a hříchu naklonil, což se mu tím snáze podaří, budou-li ženy od svého duchovního pastýře nenáviděny, a bude-li jimi pohrdáno. Každý člověk chce někomu náležeti, něčí lásku míti; ženská pak zvlášť, protože jenom v lásce jest živa, a proto že jenom láska jest jí pravdou. Znamená-li tedy, že její duchovní pastýř v duchovních věcech se od ní odvrací, a nepečuje o to, aby jejímu lásky plnému srdci učinil zadost: uražené její srdce bude hotovo, nakloniti se i falešným prorokům, bude-li se *domnívatí*, že u nich aspoň dojde lásky, bez kteréž mu živu býti nelze. Pamětliv buď toho každý duchovní pastýř, že lhář a vrah od počátku, ďábel k ženě se obrátil, a před ní že rozestřel osídlo své, dobře věda, že by se mu tak lehce nepodařila jeho lest, kdyby se byl nejprve k muži obrátil. Jakého úskoku ale užíval ďábel, takového úskoku užívají všickni náhonci jeho, svůdčové k hříchu a falešní proroci, vědouce, že srdce ženino sna-

ze může býti oklamáno, než chladný rozum mužův přelstěn a ošálen. Komuž pak zadala žena jednou své srdce, ten jím napotom vládne, byť i vyšlo na jevo, že jest podvodníkem; neboť nepřiznává-li se rád k tomu rozum, že zbloudil, tím méně se k tomu přiznává srdce, že bylo oklamáno. Protož učí zkušenost, že snáze jest, deset mužů svedených přivést k poznání pravdy, než jedinou ženu. Nejvíce toho zakusili ti duchovní otcové, kteříž na cvičení měli ty osoby, jenž se hlásily k odpadnutí od svaté víry katolické: vždycky bylo snáze jednati s pobloudilým rozumem mužovým, kterýž předc nějaký důvod přijímal, než s převráceným, odcizeným srdcem ženiným, kteréž nedopouštělo, aby rozum byl osvícen neomylným a jasným světlem pravdy. Protož se také ukazovalo, že byl větší počet ženských, jenž se k odpadnutí hlásily, a že velmi zřídka kdy která z nich upustila od předsevzetí svého, ježto spíš mužský se přesvědčiti dal o holém bludu, k němuž byl váben; taktéž učí zkušenost po dnešní den, že v smíšeném manželství mnohem spíše katolická manželka k vůli nekatolickému manželovi a příbuzným jeho opouští svatou víru katolickou, než manžel katolický k vůli manželce jinověrecké. — Tomu-li ale tak, že ten vládne srdcem ženiným, kdož je první úplně získal: přičiň se tedy každý duchovní pastýř, aby vřidností, přívětivostí a neošemetnou láskou srdce všech žen, mladých i starých, svobodných i vdaných, chudých i bohatých na své osadě Kristu Pánu a svaté Církvi jeho získal. Získá-li jejich srdce, napotom lehce vzdělá jejich rozum, a čím více vzdělá jejich rozum, tím více nakloní srdce jejich neomylné pravdě; zadáno-li pak bude jejich srdce dokonale jednou Kristu Ježíši a jediné pravé Církvi jeho katolické: napotom nevyřídí u nich docela nic žádný svůdce, žádný falešný prorok, byť by mluvil do nich ošemetností samého ďábla, a byť by jim všechna království země a slávu jejich sliboval. — Jakož ale získané jednou a pojištěné ženino srdce Kristu Pánu a jeho svaté Církvi k žádnému bludu nakloniti se nedá, tak také nesvolí k žádnému zjevnému hříchu, aspoň ne tak lehce. Neboť právě tím, že zasvětila žena své srdce Spasiteli svému,

Kristu Ježíši, právě tím nabyla mnohem outlejšího svědomí a větší stydlivosti, kteréž jí mocně pomáhají k slavnému vítězství nad pokušením k hříchu. Protož vidíme tak nepřemožitelnou stálost v boji proti bludu a hříchu na všech svatých mučedlnicích, kteráž, nepřevyšuje-li v čem stálost svatých mučedlníků, aspoň se jí docela vyrovnává. Z částky pak to vidíme až po dnešní den na dokonalých křesťanských manželkách a pannách, činí-li jim nešlechtník jakékoli úklady: odřikají se těch nejpřívabnějších výhod světských, snášejí raději nouzi a bídu, protivenství a posměch, soužení a jiné strasti, než aby učinily dle vůle toho bezbožníka. — Toho ale nespouštějme nikdy s mysli, že se každá ženská svou přirozeností k tomu nese, aby se líbila, a touží-li po pravé dokonalosti, aby se líbila ctným a vážným osobám, mezi něž právem staví duchovního pastýře svého na prvním místě. Pouštěl-li by ji ale duchovní pastýř s očí, a tím jí dával jako na jevo, že mu na tom nezáleží docela nic, jak se chová a jak stálá jest ve svaté víře: právě tím by ji zbavoval přemocné podpory, kteréž její slabší rozum potřebuje, a po kteréž její citelné, outlé srdce neukojeně touží. —

Chce-li tedy duchovní pastýř na své osadě míti samé ctnostné a bohabojné Susanny a hrdinské Aněžky, Kateřiny: nespouštěj jich nikdy s očí, a zřetelně jim dávej na jevo, že si jich všimáš, a že sobě velice libuješ v horlivé jejich nábožnosti a ve zpanilých jejich mravech; a napotom se koj blahou nadějí, že ani panna, ani manželka, ani vdova zcestným životem srdce jeho nezarmoutí, aspoň ne tak lehce. Bude-li kdy která z nich uvedena v jaké pokušení: první její pomyšlení bude: *Co by tomu řekl můj duchovní pastýř? Já bych nesnesla jeho pohledu, zahynula bych hanbou před obličejem jeho: a protož nesvolím k hříchu!* Ačkoliv i muži podobná bázeň s nemalým prospěchem jest, nicméně mu není tak potřebná, poněvadž chladný rozum jeho citem srdce tak snadno se nedá překonati, zaslepití a tudy všechny následky každého skutku moudře uvažuje; následovně nejeví se toho tak nutná potřeba, aby duchovní pastýř dospěle

muže tak pilně na zřeteli měl, ježto se zpoléhati může na jejich rozum, že jim tak lehce nedá, aby se uhnuli z pravého koleje; ale povaha ženská požaduje toho sama sebou, aby ji duchovní pastýř obzvláště na zřeteli měl; sice jest se co báti, aby slabší rozum ženský návalem citů vzbuzených od nějakého svůdce v blud a hřích ne- byl zaveden.

Béřeme-li ohled na povahu ženskou, vidíme, že již duchovní blaho téhož pohlaví toto požaduje, aby na ně duchovní pastýř obzvláštní zřetel obracel; hledíme-li ale zároveň na hlavní povolání pohlaví ženského a na jeho působení v rodinách: ne snadno se o tom přesvědčíme, že povinen jest duchovní pastýř, *obraceti na ně obzvláštní zřetel i pro pohlaví mužské.*

2. Z děvčete dorůstá panna, z panny se stává manželka, a manželka stává se matkou. Mimo to nám svědčí zkušenost, že děvče požívá obyčejně znamenitější, upřímnější lásky otce svého, kteréž sobě dobývá svou přirozenou tichostí, přítulností a čistotou; dospívá-li děvče v pannu, a rozvíjí-li se s věkem i zevnější zpanilost: dochází obyčejně v též míře větší lásky před obličejem otcovým, a i srdce bratří kloní se k ní láskou; a vyniká-li sestra půvabností a krásou bývat i chloubou svým bratřím. Tomu-li tak, snadno k tomu přisvědčíme, že již malé děvčátko velmi spasitelně působiti může na otce, že hrubý jeho mrav může jemnějším učiniti; v dospělejším věku pak že může co panna velmi mnoho také přispěti k napravení a k ušlechtnění divoké povahy svých bratří — ovšem ale jenom tenkrát, když sama jest nábožná a chování šlechetného. — Otec i bratří ji milují, a právě proto dávají často na sebe pozor, aby jí nedali pohoršení. Spasitelné-li ale bývá působení bohabojného děvčete, bohabojné panny na otce i bratří: tím spasitelnější bude její působení, stane-li se takováto ctnostná a bohabojná panna manželkou a matkou; požívát upřímné lásky svého manžela, upřímné lásky svých dětí, a tu přede vším lásky svých synů. Kdo koho ale miluje, rád mu činí něco k vůli.

Jedná-li se tedy duchovnímu pastýři o to, aby měl na své osadě pořádné chlapce, pořádné jinochy, pořádné manžely a otce: pečuj o nábožné vychování děvčátek ve škole, bdi nad zpanilým obcováním panen a všimej si křesťanského života manželek a matek; neboť napomáhali budou jemu k utvrzení pravé víry a k ušlechťení dobrých mravů v rodinách i v celé obci.

a) Čím více jest u víře utvrzeno děvče, čím bohabojnější vede život panna, tím šlechetnější bude také manželkou, tím dokonalejší matkou. Pak-li ale manželka dokonalou jest křesťankou, velmi blaze a velmi spasitelně působí na svého manžela; a to sice: buď jej u vyznání pravé víry zachovává, anebo ho k horlivému křesťanskému životu povzbuzuje. Že se to všecko děje přirozeným toliko způsobem, v krátkosti se přesvědčíme. Že muž ledaco k vůli ženě udělá, aby získal milost před očima jejima, anebo aby jí osvědčil svou lásku, nebude žádný pochybovati. Mimo to podotknouti třeba, že se neprovádá žádná dokonalá křesťanská panna za muže, k němuž by žádné upřímné náklonnosti neměla, anebo kdyby nebyla ujištěna tím, žeť ji také on srdečně miluje. Právě proto, že srdce dokonalé křesťanské panny rozníceno jest tou nejsvětější láskou k Bohu, a že touží přede vším po spasení duše nesmrtelné; nebude při volení k manželskému sňatku hleděti na marné světské ohledy, a ničím se přinutiti nedá k takovému sňatku, v němž by nedoufala dojíti pravé manželské lásky. Vstupuje-li tedy *bohabojná, u víře utvrzená panna v manželský sňatek*, vstupuje v něj *vždycky z lásky jenom*, a nikdá z jiných příčin. Miluje-li ale svého manžela, a ujištěna-li jest i jeho láskou: aj, jak bude o to pečovati, aby její manžel — dokonalým-li jest také křesťanem — aby jím také zůstal; není-li ale utvrzen u víře a spravedlnosti, aby k jednomu i k druhému dospěl. Bude ho předcházeti dobrým příkladem, bude se horlivě modliti za něho, by Hospodin osvitil jeho rozum, a naklonil jeho srdce k plnění přikázání svých, bude mu přimlouvati šetrně a s láskou, aby pilen byl soukromných i veřejných služeb Božích, pilen poslouchání svatého evangelium, pilen přijímání

svátosti a zachovávání křesťanských obyčejů: a manžel, — byt' toho z počátku nečinil z vlastního puzení, — činí to aspoň z lásky k své manželce; přichází ale znenáhla k lepšímu poznání, a stává se dokonalým křesťanem, kterýmž by se nikdá nestal, kdyby nebyla choť jeho věrnou služebnicí Kristovou. Manželka si ale dává na tom záležití, aby úplně získala manžela svého Kristu Pánu: poněvadž ví, že jenom tenkrát blahé a šťastné bude manželství její, když bude s chotěm svým i v tom jedné mysli a jedné vůle, což každému člověku to nejdražší a to nejsvětější bytí má. Mimo to ale zároveň osvědčuje právě tím tu nejhrořivější, tu nejvěrnější lásku manželovi svému, an pečuje o spasení jeho.

Působí-li ale pravá křesťanská manželka tak blaze na zachování anebo i na zvelebení svaté víry manžela svého, kterýž jí povolným jest, poněvadž ji miluje: tím blaženější a spasitelnější jest působení její u vychování dítek, stává-li se matkou. Vímeť, že první základy svatého náboženství vštěpuje matka do útlého srdce dítěte svého, že ona je učí Boha znáti a jemu se modliti. Vssálo-li ale dítě takor'ka s mateřským mlékem pravou víru, ano bylo-li již před svým narozením od matky Bohu posvěceno, a odrůstajíc pod její laskavou péčí neustále k Bohu vedeno, a v pravém učení křesťanském neustále potvrzováno: o takovém dítěti můžeme doufatí napřed s velikou jistotou, že buď nikdá u víře nepobloudí, anebo, kdyby také, svedeno jsouc falešnými proroky, v pochybnost mělo bráti na čas samospasitelnost svaté Církve katolické, žeť aspoň nezahyne v bludu svém. A to zvlášť platí o synech. Neboť vinou-li se dcery horlivější láskou k otci, vinou se synové horlivější láskou k matce; a protož nodopustí tomu syn, aspoň ne tak lehko, aby svou matku zarmoutil zapřením svaté víry, a byla-li by již na věčnosti, vyvede ho památka její dřív neb později ze záhubného bludu.

Spasitelné-li jest ale působení horlivé křesťanky na jejího manžela a na její dítky: nepotřebujeme o tom mnohých šířiti slov, že skorem v tétěz míře blaze působí co hospodyně na všecku čeleď, a co sousedka na vše-

oky známé. Jedno, pravý křesťanský život dodává jí takové půvabnosti, kteráž se žádným od tohoto světa schváleným vychováním docílit nedá, a již za tou příčinou požívá i před obličejem čeledi i před obličejem svých známých veliké vážnosti a lásky — vážnost pak a láska jsou mocnou pohnůtkou k přesvědčení; a mimo to dodává ženě dokonalý křesťanský smysl znamenitého důvtipu, kterýž s neočekávanou obratností a lehkostí poráží blud, a v jasném světle ukazuje pravdu. Takť se již nejednou stalo na světě, že jediná žena, vedena toliko jsouc křesťanským smyslem, k obhájení svaté víry katolické anebo k utvrzení jejímu dokázala víc, než kolik učených mužů mnohými důvody.

Že tu nemluvím nic vymyšleného, na svědectví mi jest církevní dějepis, kterýž nám vykazuje, že působením nábožných žen netoliko jednotliví lidé a obce, nýbrž i celé národy na křesťanskou víru obrácení jsou. Již v I. století byla matka svatého Marka velikou podporou pronásledovaným křesťanům: neboť v jejím domě kázal a služby Boží vykonával svatý Petr. Z II. století víme, že Flavia Domitilla, římská panna, velmi mnoho přispěla k rozšíření křesťanské víry za času svatého Klimenta; takť jediné působením svaté Cécilie obrácení jsou bratři Tiburcius a Valerian od mrtvých model k sloužení Bohu živému, načež oba došli koruny mučednické. V III. století získala sobě znamenité zásluhy o Církev Páně blahoslavená Lucina, kteráž za času svatého Marcella, papeže, pronásledovaným křesťanům připravovala bezpečné útočiště, jejížto dům byl zasvěcen v chrám, aby se v něm uprostřed krvavého pronásledování scházeli křesťané, a slovem Božím a přijímáním svátosti nejsvětější aby se posilovali k šťastnému boji proti nepřatelům Kristovým. Komuž není povědomo, že na počátku IV. století výmluvností a moudrostí svaté Kateřiny 50 pohanických mudrců Církvi a nebi získáno jest? Anebo kdož neví, jak mnoho přispěla svatá Helena, matka císaře Konstantina velkého hledáním a nalezením svatého kříže, jakož i nábožným životem vůbec k zvelebení křesťanské víry na celém světě. Taktéž nám svědčí církevní dějepis, že se na

počátku IV. století do Iberie dostala křesťanská víra jediné prostřednictvím nábožné ženy, jejížto jméno ale neznámo jest. A komu to mám teprva povídati, že předně modlitbami, slzami a prosbami svaté Moniky Církvi Kristově získán jest jeden z nejprvnějších Otcův jejích, svatý Augustin? V století V. svolán jest přičiněním svaté Pulcherie sněm Chalcedonský, na němž blud Eutychův zavvržen, a víra v pravé člověčenství Kristovo, jež s pravým Božstvím spojuje v jedné osobě, potvrzena. V VI. století uvedeno aneb aspoň obnoveno jest křesťanství v zemi francouzské královnou Klotildou; a Teodolindou vypuzeno jest kacířství Ariánské mezi Longobardy. Edilberga získala Kristu krajinu Nordhumberlandskou v VII. století, a Alchfleda rozšířila víru v Angličanech. Iréne hájila Církve proti obrazoborcům v století VIII., a v století IX. přispěla svatá Lidmila vychováním svatého Václava k zachování a rozšíření křesťanské víry v naší milé vlasti. Což byla svatá Lidmila Čechům, to byla v X. století Dombrovka Polákům a Olga Rusům. Podobné zásluhy sobě získaly o svatou Církev Páně ss. Beatrix a Mathilda v stol. XI., Blanka, sv. Alžběta a sv. Klára v stol. XIII., sv. Kateřina Sienská a sv. Brigitta v stol. XIV., Isabella, královna Španielská, v stol. XV., Maria, královna Anglická a sv. Theresie v stol. XVI. Přemnohé pak jsou nábožné ženy po dnešní den, kteréž modlitbou a příkladem velice prospěšny jsou svaté Církvi Páně.

Bylo-li ale tak mnohé a slavné působení pohlaví ženského po všechny věky k uvedení, k rozšíření a zvelebení svaté víry katolické mezi lidmi, krajinami, ano i celými národy: kdož bude ještě pochybovati o tom, že, jedná-li se duchovnímu pastýři o to, aby manželý, otce a syny, jakož i všecku čeleď mužskou ve svaté víře zachoval a upevnil, že povinen jest, zvláštní obraceti zřetel na pohlaví ženské, aby si nadlehčil svou práci, a účinek její v mnohem ujistil. — Způsobná-li jest ale žena napomáhati duchovnímu pastýři k zachování a k utvrzení svaté víry, tím způsobnější jest pomáhati

b) *K ušlechťení mravů.* Příliš surový musel by býti manžel, kterýž by po boku jemnocitné, nábožné

manželky nestal se pilnějším v zachovávaní Božího Zákona; příliš tvrdého srdce musel by býti syn, kdyby neuposlechl milostného matčina hlasu, když ho napomíná; čeledín by musel býti úplným zlosynem, kdyby docela nic nedal na slovo bohabojné hospodyně. Nemluvit žena s hrůzou, anaf celá její bytost (je-liť dokonalá křesťanka) na vznešené lásce svaté se zakládá; a kdyby se také hněvala: i v hněvu jest půvabná a milostná; a protož rozhrívá oheň její čisté, svaté lásky ledové, kamenné srdce hříšníka, aby pokání učinil. Vyřídíť kolikrát žena jediným pohledem víc, než muž dlouhým napomináním, a její slzy mívají do sebe větší mocnost, než tuhá pokuta. Žet ale žena, zanícená pravou k Bohu láskou, dodávati umí hrdinské mysli mužům k vítězství nad pokušením k hříchu, vidíme na matce synů Machabejských, na svaté Felicitě, na svaté Mariě, manželce svatého Mária, kteráž i manželovi i synům svým dodávala zmužilosti, aby se nelekali smrti pro Ježíše Krista, a na mnohých jiných.

Chce-li tedy duchovní pastýř míti šťastné manželstvo a rodiny ve své osadě: pilně si všímej ženských, tyť mu budou horlivé a věrné pomocnice ve všem dobrém. Aby si ale získal srdce jejich, hled' si jich již ve škole. Čím více bude míti na své straně panny, manželky a matky, tím snáze bude vládnouti také srdcem jinochů a mužů, a šťastněji bude pracovati na tom, aby všechny Kristu získal.

Táže-li se pak nás kdo, jakým způsobem duchovní pastýř pohlaví ženské pravdě a ctnosti nakloňovati má, odpovídáme zkrátka: *chovej se k němu toliko s tou vlídností a přívětivostí, s kterouž nebeský mistr náš, Kristus Ježíš, všechny lidi předcházel, a tak nám příklad pozůstavil.*

Z p r á v y.

Z Říma, dne 1. ledna 1859. Pamětihodná jsou slova, kteráž promluvil tohoto dne general Gemeau k svatému Otci ve jménu francouzské posádky v Římě, totiž: „Podruhé mám tu čest, hlavě Církve dictu a oddanost vojska osvědčiti. K tomu musím přidati i vyjádření živé a upřímné uznalosti všech dobrodiní a otcovské péče, jimižto Vaše Svatost francouzského vojína pocítili a oslaviti ráčila. Vojsko se této přízně hodným dokáže tím způsobem, kterýmž své povinnosti pozná, a vůlí, kterouž je v skutku vykoná. Důstojníci a vojáci vědí, a denně o tom mluví, že oči celého světa na francouzské vojsko v Římě obráceny jsou. Tato myšlénka nás k pilnějšímu uvažování povzbudila. Každý jest přesvědčen, že Francouzsko, jakkoli se jeho budoucnost rozhodne, vždy za nejkrásnější svůj čin bude považovati, že svatého Otce do hlavního města celého světa nazpět přivedlo. By ale tato sláva dokonalá byla, dává vojsko dobrý pozor, jehožto heslem jest: *opatrnost a zmužlost, oddanost a úcta*. V tom choeme nepřemožitelně setrvati. Způsobí-li události těchto dnů zde jaké zbouření, jsme hotovi a očekáváme pokojně, co se stane, ale i zmužile: neb Francouzsko nám něco velikého světilo, totiž, bychom v Římě tu největší zásadu zachovali, byť bychom i poslední krůpěj krve vycediti měli. Třeba by to těžko bylo, s Boží pomocí toho dokážeme. Těmito city obnovujeme přání, jež jsme vloni tohoto dne vyslovili, aby Církvi a veškerému katolickému světu v osobě Pia IX. ještě dlouho papež popřán byl, kterýž tolikými ctnostmi, spojenými s rozřafnou dobrotou, zachovati má základ katolické Církve, božskou a všemohoucí obranu pravého

vzdělání proti všemu barbarismu. Ať žije Pius IX.“ — Na to svatý otec odpověděl, že již dávno přesvědčen jest o pravdě pronešených slov, že francouzské vojsko v skutku výbornou kázní a vojenskými ctnostmi se stkví. Že zajisté doufati lze, že všechny nenadálé události jen k pořádku a k zachování svatého náboženství povedou. On sám že vyzýval z rána nejsv. jméno Ježíše, kterýmž tohoto dne božské dítě nazváno bylo; toto prý jméno podává všem doufajícím v ně neomylné vítězství. On že se modlí za všechny bloudící, jenž toto mocné jméno tupí, a Spasitele Ježíše si nevšímají. Spolu že žehná Francouzsko, Řím a státy své, a ustavičně k Bohu volá, by veliká rodina lidského pokolení byla spolu rodinou veškerých bratří, a všlekní aby se v nebi v lůnu Božím spolu sešli. Konečně pozdvihl rukou svých a žehnal všechny přítomné vojíny, kteříž všickni, od prvního generala až do posledního důstojníka uctivě klekli. — Kdož to náležitě uváží, a spolu všeko, což se nyní ve Francouzích pro víru a Církev děje, ku příkladu zákon, vydaný o svěcení neděle a odpočívání od veřejných prací, list Napoleonův svatému Otci poslaný, v němž osvědčuje, že chce zaceliti rány, kteréž strýc jeho Církvi zasadil, a skvrny vymazati, kteréž on zanechal, obmezení svobody škůdného tisku a nekřesťanských spolků, veliké působení francouzského duchovenstva na obyvatele této země atd. — ten zajisté musí poznati, kterak zde prst prozřetelnosti Boží vládne. Ne špatně pravil kdosi, že veškerá Evropa slavnou má svatou zpívá, a sice ubohé Švýcary *Kyrie eleison*, slavné *Gloria* Anglicko, *Credo* ale Francouzsko, neboť tam mnozí výteční muži celým srdcem volají: *Credo in Deum, et in Jesum Christum, et in Ecclesiam unam, sanctam, catholicam et apostolicam*, dále pak *Vlaši Sanctus a Benedictus*, protože v Římě bydlí onen, kterýž požehnáný se běže ve jménu Pána Ježíše Krista, jehožto osobu viditelně představuje, a konečně v našich krajinách zpívá prý se *Agnus Dei, miserere nobis, et dona nobis pacem*, onen pokoj, kterýž nám svět svou moudrostí dати nemůže. Jest sice v Němcích a u nás v Rakousích mnoho víry v Boha, v Krista a v Církev, ale víry takové, kdež musíme ještě mnoho volati a prositi: „Pane, smiluj se, dejž Ty pokoj Církvi a pravou avěhodu, by tak jednati mohla, jakž Ty žádáš a velíš.“ Mocně ale všechny události našich časů nám hlásají,

že všechno pomíne, víra pevná v Krista však trvá, a že v skutku Kristus s Církví svou jest po všechny dny až do skonání světa. S protestantismem, jak jej založili Luther, Kalvín, Melanchton a jiní, s tím jsme již hotovi, ten ještě jenom dle jména trvá, ovšem že teď máme krutšího nepřítele před sebou, totiž úplnou nevěru a opovržení osobního Bohem, však až dosavad všudy se ukazujc, že se ani této pŭtky nemáme co báti, a že pevnou důvěrou v Boha a dobrou, statečnou vůlí i v těchto smutných a zapletených dobách jedenkaždý bojovník může viděti, kterakž sám Bůh mocně svým věřícím ku pomoci přichází, a nedovoluje, by těžší pokušení na ně přišlo, než mohou snést.

— Seznam katolický v Angličanech podává následující zprávu o pokrocích Církve katolické v Angličanech: v roce 1851 obrátilo se 39 anglikánských duchovníků k Církvi katolické, z v tšího dílu samí faráti a doktoři znamenití, jenž veliké příjmy opustiti museli, a rádi to učinili pro vyznání pravé Církve Kristovy. Nejznamenitější z nekněží, kteříž se obrátili, jsou: Lord Nigel Kennedy, markýsa z Lothian, lady Newny, lady Kateřina Howard, lady Emma Peat se svou rodinou, královský rada James R. Hope, kapitán Haliburton s manželkou a dcerou, miss Scott, abbatise protestantského kláštera v Perth, miss Lav a mnoho jiných paní z kláštera a Knightsbridge a v Margaret-Street v Londýně. Katolických duchovních jest dohromady více než osm set, a kostelů a kaplí více než šest set. — Mimo to nás dochází zpráva, že se v té zemi loňského roku vystavělo 19 nových katolických kostelů, a 4 že roze-staveny jsou.

— Jak každoročně, tak se i letos velmi slavně světíl v Římě svátek Zjevení Páně s celou oktávou. Zvlášť pak to byl kostel Santo Andrea della Valle, kdež se nejslavnější pobožnosti konaly. Oučel těchto pobožností pak byl, dílem dokázati ráz katolické Církve, v nížto se všickni národové jakéhokoli jazyka co bratři objímají a spolu Spasiteli se klanějí, dílem modlitby vřelé k Bohu zasílají za všechny bloudící u víře, nevěřící, kacíře a odstěpence. O deváté hodině se počaly služby Boží, konány kněžími rozličných řeholí Římských, o desáté hodině pak čtla se mše svatá rozmanitými způsoby: Řeckým, Armenským, Chaldejským, Melchitským, Syrským, Maronitským, ačkoliv podstatné věci drahé této oběti vždy

stejně se zachovávají; o jedenácté hodině bylo kázání vždy v jiné řeči, ve francouzské, anglické i německé, a tu se shromážděla kollegia rozličných národů, německé, anglické, skotské, irské, řecké a propaganda; o poledne bylo cvičení křesťanské v jazyku vlaském, nešporní pobožnost a kázání vlaské. Kardinál — vikář sám zval k těmto pobožnostem, a svatý Otec obdaril je mnohými odpustky. I skončila se tato slavnost rozličnými řeči, kteréž se i ve východních jazycích v propagandě odbývaly. — Tento krásný svátek bohužel u nás se nesvětívá, jak by se patřilo. Obyčejně se na to zapomíná, že jest Zjevení Páně jeden z největších svátků celého roka, a sice rovně slavný jako vánoční, velikonoční a svato-dušní Boží hod; k těmto dnům ještě se počítá svátek Božího Těla: máme tedy pět svátků dohromady, kteréž zvláštním způsobem, více než všechny druhé se světiti mají. Ačkoli celým srdcem horlíme pro svěcení všech svátků Mariánských, přede musíme podotknouti, že by se neměly některé tyto svátky slavněji světiti, než svátek Zjevení Páně. Oumysl Církve v svěcení svátku Zjevení Páně již z toho vysvitá, že v církevních hodinkách kněžských po celou oktavu nesmí se žádné jiné officium modliti, než o tomto svátku, co jen nalazáme ještě v oktávě vzkříšení Páně a seslání Svatého Ducha. Byla by to tedy povinnost všech duchovních zprávců, již napřed lid na svěcení tohoto svátku pozorný učiniti, jemu již dříve říci, že tento svátek tak důležitý jest, jako vánoční Boží hod, jelikož by nám nic nebylo platno, že se Kristus narodil, kdyby spolu by se světu nebyl zjevil, a kdyby apoštolským kázáním jako hvězdou stkvělou i nám nebyl se ukázal; a to vlastně jest, což se tento den světí, ne pouhá památka svatých mu-drců východních, ale památka milosrdenství Božího, kteréž nám zvěstovati dalo Krista a nenechalo nás seděti v mrákotách a v stínu smrti, jako mnohé jiné národy. Měly by se tedy tento den zvláštní díky Bohu vzdávati za dar svatého evangelium, za dar zjevení Páně, měli bychom děkovati, že u prostřed pohoršení tohoto světa až dosavad nám Bůh víru zachoval, a prositi, by i budoucně pevná víra v Krista a jeho svaté slovo v nás zachována a rozmnožena byla. Mělo by se konečně prositi, by Bůh i jiným národům světlo svatého učení Kristova vyjeviti velel, by se stáde Kristovo vždy více roz-

množilo po celém světě, a by také ubozí naši bratři, kteříž znají sice evangelium a Církev, ale svévolně jimi pohrdají, k Bohu se obrátili a s Kristem znova se smířili. Může se i tohoto zvláště svátku použití k vzbuzování věřících, by i oni všemožně misijnáři se stali, buď domácími podporováním chudších kostelů, napomináním a vyučováním sobě svätených, dobrými příklady a nelíbenou pobožností, čtením a rozšiřováním dobrých katolických knih atd., buď zahraničními podporováním spolků o rozšiřování víry pečujících a modlitbou. K tomu z většího dílu jsou svátky v Církvi ustanoveny, by upamátováním na tajemství víry srdce křesťanské se pohnulo a k dobrému se nachýlilo, a spolu ta samá milost se obnovila v srdcích všech, kteráž ponejprv tímto tajemstvím, jenž se slaví, lidskému pokolení udělena byla. K tomu tedy jest i svátek Zjevení Páně (ne dobře svátek sv. tří králů nazván), bychom rozmnožení milosti víry obdrželi, a spolu si umínili, tím horlivěji se snažiti, by v nás i ve všech lidech svatá víra upevněna byla ke cti a slávě Krista Ježíše a k spasení duší našich.

Z Vídne. Dověděli jsme se dle bezpečné zprávy, že na žádost nejdůst. uherských pp. biskupů Pasmaneum t. j. bohoslovní učiliště a semeniště pro uherské jinochy ve Vídni netoliko má býti zachováno, nébrž i rozmnoženo, tak aby na místě 40 až 100 jinochů připravovalo se tam k stavu duchovnímu. — Frintaneum ale, t. j. ústav pro vyšší duchovní vzdělání, má býti přeneseno na jiné místo, a tudíž nebude pod zprávou dvorního faráře, nébrž pod dohlídkou jiné důstojné církevní osoby. — Sestavena, prý, jest zvláštní kommissi ku přehlédnutí manželského práva zcela dle církevních zákonů. Není nám povědomo, kdo všecko do této rady jest povolán; dej ale Pán Bůh, aby stál i v tom i v každém jiném ohledu s Církví byt' jedné myslí, jedné vůle: neboť tak, a jenom tak pojištěno bude jeho vlastní blaho.

Z přátelského dopisu z Uher dovidáme se, že v té krajině, kamž náš horlivý a výtečný vlastenec Merklas za profesora dějepisu povolán jest, že protestanté, budtež si maďarského anebo německého jazyka, že v této zemi nepřizniví jsou pravomocnému panovníku, v kteréž nenávidějí svaté Církev Kristovy; ježto naproti tomu katolíci — jen že slabší počtem a chudší jméním — právě tak jsou věrní občané, jakž horliví

jsou křesťané. V obecném onom zmatku sveden byl ovšem i nejeden katolík, a stal se buřičem, čímž zajisté, mimo jiné zlé, každého pravého katolíka velmi zarmoutil, poněvadž v pohánění vydal svatou víru, jako by také ona chovala v sobě semeno odboje. Však povážíme-li, že náčelníci všech odbojů byli buď zjevní protestanté anebo špatní katolíci, a že jenom zas právě takoví lidé nejvíce se přidružili k nim: poznáme, že svatá Církev katolická jest matkou a pěstitelkyní svatého pokoje, nevěra pak a protestantství že jest zdrojem záhubných odbojů. Kdyby byli všickni lidé praví katolíci, neznali bychom krvavé války leč z dějepisu. Komu se tedy jedná o zachování svatého pokoje, osvědčuj, že mimo spasení duše ni vezdejšího pravého blaha bezpečně nikde jinde dojíti nelze, leč ve svaté Církvi katolické.

V Kouřně nad Rýnem zřízen jest spolek pod vedením slovátného hraběte Kaja Stolberga k vydávání rozličných spisů v duchu katolickém, kteréžto spisy buď z polovice, buď docela darmo mezi lid rozšiřovány budou, aby, což bezbožný tisk pokazil, aby tiskem zas napraveno bylo. K tomu účelu sbírají se peněžité příspěvky také v Čechách. Bezbožným tiskem pokažen jest od posledního času na mnoze i náš lid, však; díky Bohu, nepronikla předece tato zkáza všecky vrstvy jeho: pečujmež tedy o to, aby se dostaly našemu lidu dobré knihy do rukou, a tak zapuzením temnoty, bludu a nevěry aby rozšiřována byla pravá osvěta.

Z Prahy. U svatého Klimenta konána byla zvláštní pobožnost k uctění nejsvětějšího jména Ježíš po 9 dní, od 17—25. ledna o 6. hodině na večer, při kteréž zpívány byly od lidu nešporní žalmy. Chorálnímu velebnému zpěvu se ale naučil nábožný lid přičiněním jednoty katolické. An tyto chorály samy sebou nejsou příliš těžké, a lid náš vůbec zpěvu jest milovný, zpíval při varhanách velmi zdařile. Aby ale každý rozuměl, což zpívá, učinil se po pět dní as půl hodinu před nešporami jednoduchý výklad téhož patera žalmů s krátkým mravním naučením. Účastenství bylo znamenité, a lid si brániti nedal ani deštivou povětrností, každý den se zpívaly tyto žalmy při plném a velebně osvěceném kostele; po obě neděle byl ale tento dosti prostranný kostel nábožným lidem znamenitě přeplněn.

Co jest to zas nového? pomyslí mnohý u sebe. Nového to není docela nic. Kdo zná starožitnosti křesťanské, ten ví, že i při ranních i při odpoledních službách Božích lid zpíval žaltář s knězem, a tento obyčej že pochází ze starého Zákona, a že v něm svatí apoštolové ničeho nezměnili. Mimo to buď každému dáno v známost, že o způsobu odpoledních služeb Božích, jakž nejenom v naší milé vlasti, nébrž skoro v celé severní Evropě v obyčej vešel, že o tomto způsobu ničehož se neví ani ve Vlasích, ani ve Francouzsku, ani ve Španělsku, kdež všude a vždycky odpolední služby Boží pro lid nezáležejí v ničem jiném, než v církevních nešporách. Tak to bylo tedy nepochybně z počátku i mezi námi. Ovšem rozumí Vlach i Francouz i Španiel jazyku latinskému; nerozumí-li mu ale náš lid: což brání, aby se mu podal do rukou od biskupa schválený překlad dotčených žalmů? Svaté Písmo má lid v rukou, chorální zpěv není tak příliš těžký, *Capitulum* a *vers* jest pro kněze bez toho obsažen ve svatém Písmě, na místě *Hymnu* může se voliti zatím jiná píseň, *Magnificat* se také zpívá nápěvem žalmovým: pozůstávala by tedy k přeložení jenom připadající modlitba; a posléze mohla by se závěrečná antifona k Rodičce Boží buď jen od kněze, anebo sborně od lidu říkati: z čehož ze všeho viděti jest, že není to nic nemožného, aspoň o větších slavnostech zříditi odpolední služby Boží zcela v církevním smyslu.

Jakž se ale o to postarala katolická jednota v Praze, aby nešporní pobožnost s vědomím a schválením Jeho Eminence jako na ukázkou aspoň v jednom kostele pražském uvedena byla, není pochybnosti o tom, že se také o to postará, aby vydána byla knížka, kterážby úplně obsahovala nešporní pobožnost na celý církevní rok.

Panuje-li ještě Josefinismus v Rakousích? Na tuto otázku odpovídají velmi mnozí: „ba ovšem že panuje a skorem ještě hůře než dříve.“ Jistý veřejný list jme se ale naopak odpovídati, a sice (dle smyslu a ne dle slov podávámé myšlenky tohoto listu): nesmí žádný mysliti, že zastaralé představy a staré zvyky dají se jediným rázem vykořeniti. Toť právě byla chyba roku 1848, že se chtělo všecko v Rakousích takřka jednou minutou obnoviti, a to přede nejdě. I příroda pokračuje v léčení nemocí a chorob zvolna a pozmenáhla, tak

ř jednotlivce; chce-li se všech svých nedokonalostí odříci, musí jednu po druhé odkládati: najednou nestane se svatým člověkem, a kdo pospěchá příliš, ten obyčejně nesvede nic. Jen když snaha, pilnost a dobrá vůle jest, — to druhé časem všecko půjde. Tak máme i o Josefinismu v Rakousích sou-
diti. Jest sice pravda, že s mnohých stran ještě se ozývají hlasy protivující se svobodě církve, jest pravda, že v mnohém ohledu svoboda církve teprv na papíře napsána jest a v životě se nenachází. Nezapomínejmež ale, že mezi samým duchovenstvem stojí až dosavád mnoho Josefinistů. že mnohý starý duchovní vezme Josefinismus s sebou do hrobu, protože jest to přetěžko odložit, čemuž kdo až do vysokého stáří přivykl. Nechoťme zde kamením házet na tyto bratry; je-li to hřích, že ještě sami nepřejí církvi svobodu, bývá to zhusta hřích více časů, v nichžto vychováni byli, než hřích osob. Jestliže zvláště mladší duchovenstvo duchem novým (nedím novým, nýbrž starým, právě církevním, kterýž skutečně tak star jest jako církev sama, ale od některých novým se nazývá) nadšeno jest, a pro svobodu církevní horlí, není to větším dílem jeho zásluha, ale milost Boží, kteráž se smilovala nad časy smutnými, a leckterého církevního učitele i nám poslala. Protož „festina lente,“ jen zvolna, mnoho dobrého se již stalo, mnoho dobré vůle mezi námi jest; i náš nejmilestnější pánovník osvědčil, že chce dáti církvi, což jejího jest. Jestliže místem někteří ouředníci hrubě s církví nakládají, bývá to spíše jejich vina než vina vlády. Jestliže se farářům vyvazováním majetností mnoho uškodilo, pamatujme na přehrozný rok 1848, kdež se k tomu základ položil; jestliže se až dosavád škoda nenahradila, pamatujme na smutný stav našich financí, snad se i to časem podá. Neznousejme, důvěřujme nejprve v Boha, pak v slávu našeho mocnářství a v pobožnost i spravedlnost domu císařského — snažme se ale my sami činiti, seč jame, a napomínejme bratří, kteříž ještě omylně o té věci smýšlí — a Bůh dá, že se nebude ještě dlouho mluvíti: panuje Josefinismus v Rakousích.

Reformace a revoluce. Již mnoho katolických episkopatů dokázalo, že reformace 16. století matkou se stala revoluce, kteráž zvláště v předešlém a v nynějším století Evropu hubí. To až dosavád nevěděly jisté pruské noviny (Kreuz-

zeitung); teprv se toho nedávno dověděly, a počínají takto se brániti: Jak by mohla reformace býti matkou všech revolucí, jelikož již před reformací mnoho revolucí v Evropě nalezáme. V jaké pak církvi stala se reformace? Zajisté povstala na půdě katolické církve, tedy církev katolická jest matka revoluce. Což, myslí dále oni páni, že reformace 16. století stala se jen pro ukrácení chvíle a vyrazení? Zajisté jen za tou příčinou nasadilo tisíce obyvatelů německých svůj život a svá občanská práva, že církev, od kteréžto se odtrhli, pokazená byla. Což nevyznali křesťanští biskupové sami, shromáždění na sněmu Basilejském, že zapotřebí jest reformace „hlavy a oudů?“ — byli snad také přívrženci tajní reformátorů? Nezapomínej katolíci, že právě následkem reformace 16. století církev katolická mnoho zlého odvrhla a znovu se stkvíti počala, že by sotva tím byla, čím nyní jest, kdyby nebylo revoluce. A konečně ohlídneme-li se po zemích, kde revoluce nejvíce panovala a ještě dlema pauzuje, po Francouzích, Vlaších, Španělech a t. d., jsou to země protestantské čili katolické?

Mnoho pravdivého zdá se v těchto slovech býti, a snad by se mělo říci: oni spisovatelé katoličtí se přenáhliili a ukřivdili reformaci. Než povážíme-li, co vlastně oni spisovatelé praví, uvážíme-li pilněji podané námítky, přesvědčíme se, že v skutku se nemýlí, kdož dí: reformace jest matkou revoluce. Ovšem není reformace 16. století matkou všech revolucí, tot by byl historický omyl, ale to, v čem vlastně každá reformace náboženská záleží, to jest původem všech revolucí, to jest spousta proti nařízené vrchnosti duchovní, kteráž ne sama ze sebe, ale od Krista obdržela klíče království nebeského. Kdo se naučí pohrdati duchovní vrchností, jí láti a tupiti, kdož chce sám býti pánem ve věcech víry a království Božího, kdo rozumem svým proniknouti chce všechna tajemství Boží, kdo z evangelium věří, co se mu líbí, a co se mu nelíbí, nevěří, kdo k uspokojení svědomí svého jenom dle vůle vlastní způsobenou věrou všechny nepravosti sám sobě odpouští a pokání za zbytečnou věc má: ten zajisté nebude milovati krále a vrchnost světskou, tenť zajisté neposlechne pro svědomí, ale jen z bázně; tenť ukazuje, že sám chce býti pánem, a náruživostí svých že krotiti nechce; ten na oko vykoná, co vrchnost

káže, ale kde se mu příležitost podá, odmítne obližné pouto a protiví se zákonům. Jako pravili staří, že nejlepší poddaní byli dobří křesťané, tak se může naopak říci, že špatní křesťané jsou nejhorší poddaní. Kdož ale náležitě zná hlavní zákon církve Kristovy, poníženost a lásku, ten sotva řekne, že reformatoři byli dobří křesťané. Byly sice revoluce již před 16. stoletím: protivili se zlí angelé Bohu, protivili se první rodiče v ráji Bohu, protivili se jiní národové svým knížatům, že žádné však jiné příčiny, než z té, že nechtěli krotiti svých vášní, že nechtěli zachovati zákonů ustanovených, že sami sobě o soběvali práva, kteráž jim nepříslušela; že ale reformace z těchže příčin povstala, koho jest to tajno?

Pravdať, že to katolíci byli, kteří reformaci 16. století způsobili. Táži se však: jest to jedno, několik katolíků a katolická církev? Školní dítě na to odpoví. Tím samým, když počali reformatoři a jich přívrženci pohrdati katolickou církví, přestali býti katolíky; pokud dobrými byli katolíky, zajisté nemyslili na žádnou reformaci. Zlí angelé také byli dříve duchové, stvoření v spravedlnosti a svatosti; byla tato spravedlnost a svatost jim Bohem daná příčinou jich pádu? neb je snad nebeské obydlí, kde prvé byli, k hříchu vedlo? Neb uškodil ráj Adamovi? Ráj mu neuškodil, ale zlá vůle, jižto poslechl více ďábla než Boha. Kdyby reformatoři byli více četili hlasu svého svědomí a církve, zajisté by je některá pohoršení nebyla svedla.

Z toho, že nekatolíci nasadili život a práva, by se od církve odtrhli, ještě nevysvítá, že věc, pro kterouž vše nasazovali, byla skutečně dobrá. Mnohý člověk, kterýž hovoří lenosti a žádostem tělesným, nasazuje zdraví a jmění, a uvrhuje se v bídu a chudobu. Zlí angelé nasadili nebeské království, a uvalili na sebe věčné tresty; proto ale ještě ani lenost, ani zlá žádost, ani hřích angelů není chvalitebná věc. V každé revoluci nasazují svědčové život a jmění a jiné drahé věci, proto však revoluce přede zůstane strašlivým a trestu hodným hříchem.

Co se tkne biskupů katolických, všickni pořádní byli příznivci reformace, a ne tajné, nýbrž veřejné, ale pravé reformace; ovšem že žádali reformaci hlavy a oudů, ale pravou reformaci, a žádnou revoluci, kteráž se zlým i dobré zavrhuje,

kteřáž si přisobuje práva, jež jí nepatří, kteřáž sama sobě ouřad přivlastňuje, jenž Kristus jen Petrovi a apoštolům a jich nástupcům svěřil. Církev katolická nikdy nepřestane býti pravou, svatou církví Kristovou; jako však slunce často zakryto bývá chmurami, a oblaky a světlo své čisté vydávati nemůže: tak se i stává, že pro bezbožnost jednatlivců zastíněna bývá lesk církve svaté; Bůh pak sám prozíratelností svou spomůže; zbojníci ale pominou a zemrou; slabí posilnění, a Duch Páně právě v smutných dobách církve vzbuzuje vyšší moci ozbrojené muže, tak že církev bez těch, jenž se reformatory nazývají, opět oslavena bývá. Reformatoři napraví ale počinají si tak jako hloupý člověk, kterýž by, chtěje opravití malbu jakousi, všecko pomazal, a konečně celý obraz zničil. Tak to učinili; dříve všecky pravdy katolické porušili, konečně celou církev zavrhlí, a takovou reformaci nechtěl žádný katolický biskup, ano ani ti, jenž shromážděni byli v Basileji, ačkoli mnozí z nich málo katolického ducha měli.

Jestliže ale právě následkem reformace 16. století se sešel sněm Tidentinský, jestliže vystoupili Duchem Božím nadšení mužové a oslavili církev, a posilnili, což slabého, a oči-stili, což bylo poškvřněného: tím se reformatoři také honositi nemohou. Milosrdenství Boží to jest, kteréž nedopouští, by milujícím Boha něco škodilo, moudrost Boží nejvyšší to jest, kteréž i ze zlých věcí umí dobré vyváděti těm, jenž se přidržují Boha. Protož prozpěvuje církev: „O felix peccatum, o felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere redemptorem,“ šťastným nazývá hřích Adamův, ne ale proto, že byl hřích, ale proto, že Bůh se smiloval, a následkem toho hříchu stal se naším bratrem a přítelem.

Žádnému předce ale nenapadne, z toho Adama chváliti, že hřešil. Jidáš zradou svou, Židé ohavným křikem svým připravili Krista na kříž, a tak způsobili spasení lidské: kdož ale bude je za to chváliti?

Poslední námitka zdá se nejtěžší býti; jest to skutečně pravda, že v katolických zemích také revoluce panuje, jestli více neb méně než v Němcích? — to závisí od příčin místních a od všelijakých okoličností, do čehož zde se nedáme. To však jistá jest věc, že v těchto zemích revoluce vznikla jen proto, že i ty země odpadly od církve, a sice dílem chováním svým,

treba by zevnitřním jménem katolickým ještě znamenány byly, dílem i pohrdáním křesťanského jména, jako ve Francouzích, dílem potlačováním církevních práv, soužením všelijakým církve, obmezením škodným jejího působení. Takový odpad od církve panoval ve Vlasích, ve Francouzích, v Španělsích, i v jiných katolických zemích, a ten porodil revoluci, jest ale ouzee spřízněn s reformací 16. století, ba nelší se od reformace té, jen pouhým jménem, a proto předce zůstane pravdou: reformace, totiž spoura proti církvi katolické jest matkou nevěstnosti u víře, jest matkou všelijakých nepravostí, jest matkou protivení-se od Boha postavené vřehnosti, jest matkou revoluce.

K dějepisu tajčkatolíků. Jan Ronge, pověstný onen reformator, přišel v srpnu roku 1851 s průvodním listem, na jméno Versaint vystaveným, do Bruselu, provázen paní Bertou Frounovou, rozenou Meyerovou, kteráž, jsouc matkou dvou dítek, muže svého a dítky opustila, a s Rongem z Hamburka, kdež její manžel přebývá, uprchla. Tento vzdělaný a osvěcený párek vykonával delší čas povinnosti své z reformovaného náboženství, ovšem ne v čistotě srdce (bydleliť spolu delší čas v jistém předměstí Bruselském). Než opatrná policie Bruselská vypátrala, že Rongeův průvodní list nepatří jemu, nýbrž že majetník tohoto listu, Versaint, bydle v Strassburku, jej na cestě po Rýně ztratil, a Ronge jej našel, a pod šlitem jeho dále svou náboženskou pout s polovicí svou (jelikož neníť dobře člověku, býti samotnému) konal, a v Bruselu se umístil. Tu se roznášela mezi přívrženci Rongeovými pověst že prý tento se zasnoubí s mladou a bohatou vdovou Hamburskou. Než policie vyzvala pana Ronge, by se k soudu dostavil, a z falešného svého průvodního listu se zodpověděl. Čehož ale Ronge nechal býti, a opět se svou drahou a bohatou milenkou uprchl do Anglicka. Následkem toho byl od soudu první stolice Bruselské na nedostavení-se k soudu k ročnímu trestu v káznici a k zaplacení oúředních outrat odsouzen. Tent osud nového apoštola. Může se ovšem honositi pan Ronge, že jako svatí apoštolové, jen že ne pro jméno Kristovo, trpěl. Jako sám p. Ronge byl odsouzen, tak povstalo i pronásledování nového evangelium tajčkatolíků v zemích rakouských; neb, jakž víme, zcela jest zapovězeno,

— Výtečný náš P. Hellich maloval před nedávnem pro sirotčí ústav u Brna obraz bolestné Rodičky Boží, anť má ve svém lůnu s kříže snatého Krista, kterýžto obraz, prvé než ho odvezl, v přibytku svém na podívanou vystavil. Jestliť to obraz i v celosti i ve všech dílech svých dokonalý mistrovský kus. Kdokoli ho viděl, každý byl zajat, a jenom s těžkostí se od něho loučil. Stál před ním také veleduštojný p. kanovník Veith, a pravil, že křesťanská duše pohledem na něj k tomu nejsrdečnějšímu rozjímání na kolik hodin může býti povzbuzena. Největší mistrovství jeví se v tom, že v tváři Rodičky Boží značně viděti jest sice bolest, skrze kterouž ale bezpečná naděje prosvítá; takť i tělo Páně jest sice jako bezdušné, avšak předce má do sebe neomylné známky, že ten, jemuž náleží, pánem jest života. Vypodobnění Panny Marie není tedy pouhý obraz milující matky v zármutku nad smrtí synovou, nébrž jest obrazem Bohorodice v celé její důstojnosti, a usmrcený Ježíš není mrtvolou, nébrž vtělený Bůh, maje v sobě sám život věčný. Takovéto protisady v jednom obličejí naznačiti, tak že jich a přirozeného jejich spojení pozorovatelovo oko přehlédnouti nemůže, a duch že se diví a k pobožnosti rozněcuje: to není žádná maličkost. To jest ale také spolu důkazem, že p. Hellich jest dokonalý, nábožný katolík, sice by jinak podobného eos barvami dostihnouti nemohl. V stejné míře pak uznáváme za svou svatou povinnost, abyhom jej velebnému duchovenstvu pro kostelní malby poručena učinili s tím spolu doložením, že se mu více jedná o čest a slávu Boží, než o jeho vlastní zisk.

Literatura.

Úvod do dějepisu Zjevení Božího vůbec a dějepis Zjevení Božího v starém Zákoně zvlášť, od Leopolda Kotrbelce, dokt. v bohosloví a učitele náboženství na cis. král. gymnasiu v Jitčíně.

Není toto dílo dokončené, leží před námi toliko několik vytištěných archů; poněvadž ale podobné dílo teprva tenkrát náležitě oceněno býti může, když jest dokončeno: nelze nám jiného nic, než poukázati, jak podobný spis sebou sám důležitý jest, a jak dalece p. autor k dosažení vytknutého mu účelu hned na počátku svého díla směřuje.

Celé křesťanství se zakládá na dějepisu; a protož se vynasnažovali nejouhlavnější nepřátelé zjevení Božího, aby podvrátili tento základ. U kohokoli se jim podařilo, v pochybnost uvéstí nejstarší dějepis lidského pokolení, tak, jakž zaznamenán jest v knihách Mojžíšových, toho zajisté připravili o svatou víru. Kdyby nebylo pravda, že Bůh prvnímú člověku dal přikázání, kteréhož člověk nezachoval, a tím celému potomstvu uškodil: nač by bylo třeba jakého Vykupitele? a nač celého křesťanství? Aby se ale ukázalo, že zavržení svatého dějepisu ten největší nesmysl jest, potřebujeme mimo vnitřní kriteria také svědectví, vážených ze spisů pohanských; a tu se musí napotom pochopitelně a jasně vyložití, že by nebylo ani možná, aby se všickni, vzdělání i nevzdělání národové pohanští v některých věcech srovnávali, jakož jsou: počátek všeho neštěstí na světě a potopa obecná; kdyby tyto pověsti, ač se na rozličných místech rozličně vypravují, kdyby neměly skutečného dějepisného základu. Když se mimo to

vyloží, že za pravost všeho toho, což jest obsaženo v knihách Mojžišových, celý Israelský národ ručí, kterýž, ač byl nevzdělaný, nebyl předce zbaven zdravých smyslů, a že by ty věci nebyl za pravé přijal, kteréž se tam vypravují, kdyby se nebyly skutečně sběhly, ježto byli sami všeho toho očití svědkové; když se toto všecko předběžně vyloží, a dějepisný základ opodstatní: napotom sluší s dějepisem spojití dogmatiku.

Takovýto ale způsob, vykládati svatý dějepis, jest vědecký a kritický. An ale v počátku dotčeného spisu takového hájení svatého Písma nenacházíme, alebrž an p. autor dějepis spojuje hned s dogmatikou: na jevu jest, že nemínil psáti kritickou knihu, nébrž rukověť pro studující anebo pro mládež odrostlou vůbec, kteráž takovýmto dějepisným provedením Božího zjevení netoliko příjemně opakuje učení svaté víry, alebrž i pravost jeho jasněji nahlíží, a právě tak se u svaté víře tím víc utvrzuje. Že nejvíce na zřeteli měl p. autor odrostlou křesťanskou mládež, i z toho vysvítá, že zřídil celé své dílo dle otázek a odpovědí. Otázky jsou dobře systematicky složeny, a odpovědi nejsou příliš dlouhé; za to ale tím jadrnější a předce i méně vzdělanému člověku pochopitelné.

Aby ale velebné duchovenstvo nahlédlo samo, co si o této knize slibovati máme, uvádíme z ní některé otázky, jak v *dějepis*u Božího Zjevení samém po sobě postaveny jsou, a k poslední klademe také i odpověď.

„Co obsahuje dějepis zjevení Božího v starém Zákoně? Kdy počalo původní zjevení Boží, a jak dlouho trvalo? Kterak je vyličuje písmo svaté? Co do sebe zahrnuje původní zjevení Boží? Co za místo byl ráj? Jaký byl původní stav prvního člověka? Za jakou příčinou dal Bůh člověku příkázání? Jak vypadla zkouška svobodné vůle člověka? Co do sebe zahrnuje hřích vůbec a hřích Adamův zvláště? v čem záleží vina?“

Odp.: „Hřích vůbec obsahuje v sobě: 1) *vina*, které se člověk hříchem dopouští, 2) *následky*, které buď sama vina spáchaná za sebou táhne, aneb kterými Bůh hříšníka neprospědně *trestá*. Rovně tak se to má s hříchem Adamovým zvláště; dlužno tedy ohledati nejprve *vina*, které se Adam neposlušností dopustil. Bůh stvořil člověka: 1) k obrazu svému, vloživ v něho ducha, rozumem a svobodnou vůlí nadaného.

V tom, že obrazem Božím jest, záleží největší *důstojnost* člověka, ježto se mu skrže ni dostává toho, co sám Bůh má. I dal také Bůh člověku, co tvorů svobodnou vůli nadanému: 2) *to právo*, aby se samočinně rozhodnul, a tudy buď Boha se přidržel, aneb od něho se odvrátil. A však co se týče 1) *důstojnosti Boha*, tedy *neskončeně vyšší* jest nad důstojností člověka, anto Bůh takřka *praobraz* jest, a to sice svrchovaně dokonalý a od věčnosti trvajcí, podle něhož obraz Boží v člověku časem počátek svůj vzal. I má se důstojnost člověka k důstojnosti Boha rovně tak, jako důstojnost tvora k důstojnosti Tvůrce a Pána svého, od něhož tvor všecken závisí. Co se týče 2) práva, jehožto mocí člověku, co tvorů svobodnému, samočinně se rozhodnouti přináleží, tedy dlužno, aby se člověk co tvor jinak nerozhodnul, leč jedině *pro Boha*, co Tvůrce a Pána svého. V takém se rozhodnutí pozůstává vlastně *pravá* svoboda člověka. Neb jak mile se člověk *proti* vůli Boží rozhodne, tedy rovně tak sobě počíná, jakoby na Bohu nezávisel, jakoby nebyl *tvor*, ale *Tvůrce* a *Pán* svůj. I má Bůh, co Tvůrce a Pán člověka, *právo požadovati*, aby se člověk, co tvor, *pro něho samého rozhodnul*. — Z přirovnání důstojnosti a práva člověka k důstojnosti a právu Božímu patrno jest, jak a kterak se Adam viny dopustil, vůle Boží neposlušen jsa. Neboť tudý: 1) *zléčil důstojnost Boží*, ježto vůli svou nad vůli Boží položiv, nezávislou a neobmezenou důstojnost sobě zosobňoval, jaké se toliko Bohu samému dostává. Chce-li člověk, tvor jsa, — Tvůrcem a Bohem býti, pročez ďábel také řekl: „Budete jako Bohové.“ 2) *Opovrhl právo, náležející Bohu*, anto se nerozhodnul co tvr závislý, ale spíše co bytost nezávislá, nic nedaje na vůli Boží. Protož uražením velebnosti Boží se provinil. I že sobě první rodičové viny zpáchané vědomi byli, patrno jest z toho, že se hned jak ztřešili, před Bohem skrývali, Boha se báli, před ním se styděli, a na domluvu učiněnou se omlouvali. Čtemet v písmě sv.: „Když byli zaslechli a t. d.“ Gen. 3, 8—14.

— *Jen s pravdou ven*. Dílek 6. Obsahující 3. částku Zida, od našeho nejvýtečejšího profesionálního spisovatele, p. Václava Frösta.

V této části vypravuje a vyvrací se mimo pokračování bezbožné smyšlenky Eugena Sue, zvlášť holý nesmysl

přeučného a neposlaného apoštola epistol Kutnohorských. Taktéž se vyličuje, že velebitel knihy „*Wichtige Enthüllungen über die wirkliche Lebensart Jesu*,“ kterýž také sliboval, že touto nezáživnou německou krmí, kterouž neznabožští traviči připravili k zahubení duchovního života, i české žaludky pokazit hodlá, — ač se jmenuje evangelickým kazatelem, — že předce nic jiného není, než holým nevěrcem. Ják sobě vel. p. Frost rázně počínati umí, dobře jest všem povědomo. Něsmysl nevěrecké, ale učené postavené sady nejlépe se ukáže tím, když se jí sejme učená rouška, a když se potom objeví ve své jednoduchosti a ohavnosti. Kdož se jí z počátku divil, odvrací se od ní s tou největší ošklivostí, jako od stvůry klamu pekelského. V takovémto odhalování bezbožného nerozumy jest p. spisovatel nepřekonaným mistrem.

— *Růže a trní*. Básně p. prof. Sušila; jak znamenité ceny jsou, obšírně vylpžíme v budoucím svazečku, poněvadž nám nelze bylo, celé dílo pokojně přečísti.

Co zábavné spisy pro mládež i dospělý věk poručíme velebnému duchovenstvu:

Povídky z kraje díl II. od Františka Pravdy, jehož pravé jméno ale nám nepovědomo jest; víme toliko, že tento Pravda jest pravý katolický kněz, jemuž se o to jedná, aby zábavným způsobem vzdělal a ušlechtil pravověrný lid náš.

Pražský Posel, svazek II., za 12 kr. stf., od Týla, psán jest opět tak, jakž jinda Týl psával, k nevinné a užitečné zábavě lidu.

Kdo s slzami rozzívá, s plesem pak zažívá. Povídka z učitelského života dle Hofmannova vypravování od Jos. Šrůtky, známého duchovního spisovatele. Jeho jméno i duchovní stav ručí, že může každému beze škody do rukou se podati.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V arcidiecesi: P. T. pp. Josef Blažek, far. ve Skalici 1. ledna; Frant. Haubner, farář v Holostřevách (Hollegräb) 7. ledna; Dominik Artner, řádu přem. kan. Strahov., farář v Radonicích 12. ledna.

V litom. diéc.: d. P. Jos. Budej, far. a osob. děkan v Habichtsteinn 5. ledna.

V hrad. diéc.: v. p. Frant. Řehák, far. v Kacelřově; d. p. Václav Kysilka, bisk. vikár a far. v Limberku (Laubendorf).

Na odpočinutí se odebrali:

V arcid.: v. pp. Jos. Kopal, far. ve Tmani, Jan Pothorn, far. v Novoměstí (Neustadt). — *V litom. diéc.:* v. p. Ignác Hujer v Rupprechticích. — *V hrad. diéc.:* v. p. Frant. Moric, far. v Přelouči.

Vyznamenání jsou:

V arcidiéc.: v. pp. Matěj Moravec, lok. v Ovčaru, osobn. farátem; Frant. Wotzl, vikarista, dostal *expositorium canonicale*. —

V litom. diéc.: v. pp. Ferdin. Elger, bobosl. professor, dostal *collare canonicum*; Joach. Preiss, lokalista ve Htensku (Herrenfretschken), dostal *synodalia*.

V hrad. diéc.: v. p. Frant. Hajnovský, pol. kapl., ozdobný zlatým křížem (pro plus meritis) a křížem král. sask. Albrechtova řádu, nyní jmenován biskupským notárem.

Přesazení a povýšení:

V arcid. v. pp.: Karel Hušek, far. u sv. Václava, za far. do Starého Kolína; Ant. Burian, far. v Přelčicích; Václav Weber, kapl. Svojsínský, za 2. theol. adjunkta; Anton. Wiesner, adm. far. u sv. Václava v Praze; Frant. Wild, kapl. v Cerehovicích, za adm. do Počaplu; Frant. Havlíček, za adm. ve Tmani; Jos. Menzl, kapl. Brandejský, za kapl. do Vnoře; Fr. Hlinský, kapl. Načeradec, za kapl. do Brandejsa; Jos. Scharnagl, kapl. Kinšperský, za koop. do Bleichstadtu; Ant. Gebert, kapl. v Novoměstí, tamtéž za administ.; Jan Schön, kapl. Brodecký (Brudč), za koop. do Tří sekýrek; Fr. Pánek, admin. v Klobouku, za kapl. do Votěcha; Matěj Choděra, kapl. v Slušticích, za adm. do Skalice; Fr. Lichtenberger, kapl. Kladrub, za adm. do Holostřev; Jan Vodička, kapl. v Steknách, za zámek. expos. v Kladrubech; Edmund Knlich, konvent. Strahov, za adm. do Radonic.

V litom. diéc. v. pp.: Václav Nekola, kaplan Blešanský, za kaplana do Schaboglück; Antonín Taubner, admin. Merlický, za kapl. do Bíliny; Ant. Procházka, zám. kapl. v Eisenbergu, za far. do Merlic; Jan Hoffmann, kapl. Radonický, za koop. do Strojedic; Fr. Brousek, far. Dlouhomostecký, za faráto do Boskeva; Ant. Henke, kapl. v Dlouhomostí, adm.

tamtéž; Fr. Horčie, kapl. v Rupprechticích, adm. tamtéž; Jos. Ješina, kapl. Rožďalovický, na pomoc do Rupprechtic; Jos. Langer, adm. v Nabočadech (Neschwitz), za koop. do Jilové (Eulau), Ant. Nittel, neomista, za kapl. do Nabočad; Jos. Klein, adm. v Bitozevsi (Wittosfeß), za kapl. do Postoloprta (Postelberg); Fr. Dvorský, far. v Štíhlavi, přítomován za far. do Hlavic; Ant. Prade do vídeňské arcid. propuštěn; Ant. Dlaske, za adm. v Habichsteinnu.

V hrad. diéc. v. pp.: Antonín Černý, farn. administr. v Kněžicích, za faráře v Žlunici; Jan Zedníček, administr., nyní farář v Zbyslavi; Frant. Záruba, admin., nyní lokalista v Smrčné (Simmerdorf); Antonín Novotný, administr., nyní lokalista v Teleci; Josef Štändera, admin., nyní co lokalista v Černikovcích; Ferdin. Chmelík, lokal. v Mičově, co farář v Plotišti; Jan Novotný, admin., nyní lok. v Břešťově (Bürglitz); Václ. Čermák, far. ve Mřičné, co farář na Poučově; Vinc. Blaschke, lok. v Pilníkově, nyní farář v Mladých Bukách (Jungbuck); Jos. Pohorelý, co polní kaplan v 18. o. kr. pěš. pluku velkoknížete Konstantina; Ant. Citta co koop. v Slavoňově; Ant. Kulháněk, co adm. v Koclířově; Ant. Kopp co koop. ve Velké Úpě; Jan Schmied co koop. v Marešově (Marschen-dorf); Jos. Jitíček co farní admin. v Kněžicích; Václ. Kotland co adm. v Mičově; Václ. Šimerka co zatímni koop. v Slatinách; Jos. Kopecký co kaplan v Poličce; Václ. Killinger co koop. v Borové; Vinc. Mlejnek co kapl. v Zbyslavi; Vilém Veith co admin. v Pilníkově; Rudolf Schmidt co zatímni koop. v Pilníkově; Ant. Lukesle co admin. v Přelouči; Jos. Dremel co adm. v Limberku (Laubendorf); Frant. Zástěra co adm. v Mřičné; Karel Hejný co koop. v Kuklenách; Matiaš Novotný, farář v Německé Bělé, prozatím vikář poličského okresu.

V litom. diéc.: Lokalie Nakleřovská (Nollen-dorf) a Roztocká (Rongstodt) jsou farami učiněny; do Rumburku jest třetí koop. povolen.

Uprázdňená místa:

V arcidiéc.: Skalice, far.; Holostřevy, far. — *V litom. diéc.:* Vysoké, Rupprechtice, Radovesice a Habichstein, fary. — *V hrad. diéc.:* v Koclířově fara od 19. listop., v Limberku fara od 6. prosince, v Mičově lokalie od 17. prosince, v Mřičné fara od 23. pros., v Pilníkově lokalie od 22. pros., v Přelouči fara od 1. ledna.

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

P o j e d n á n í.

Praktický důkaz,

*že známost řeckého jazyka k dokonalému porozumění Písmům
svatým Nového Zákona velmi potřebná jest. *)*

Věnuje československým milovníkům biblického studium:
Jan Kv. Krbec, Rektor.

Že bez známosti jazyka řeckého nelze smysl Písem
svatých N. Z. náležitě postihnouti, nepotřebuje býti ob-
širně dokazováno; jestli to věc sama sebou patrná. Nebo
naš latinský, ačkoli authentický překlad nepostačuje všude
k tomu konci, a ať nic nedíme o tom, že latinskému vy-
kladači zde onde chybné čtení, někdy i vlastní nedo-
patření v náležitém vyznačení pravého smyslu řeckého
textu překáželo, vadil mu mimo to latinský jazyk sám,
kterýž k úplnému postihu jazyka řeckého nikoli všu-
dež nepostačuje. Ještě méně k tomu postačuje jazyk ně-
mecký; ještě náš český a slovanský vůbec v této stránce
mnohem šťastnější jest. Týká se to obzvláště řeckého
slovesa, a při něm časů minulých a napřed formy aoristní.
Nedávno proslovil jeden z našich, že Němci dosavade
významu řeckého aoristu neopochopili, aniž ho tak snadno

*) Přítomné pojednání ukazuje netoliko, jak potřebí jest známosti
řeckého jazyka k biblickému studium, nýbrž i přednost jazyka
našeho před mnohým jiným, což v našich dnech tím důležitější
jest, ježto se řecký jazyk počíná víc pěstovati, než se v po-
sledních letech dlo. Důležité jest tedy pojednání toto nejen
vzhledem postihu smyslu sv. Písem a obhájení sv. víry, nýbrž
i k zvelebení našeho mateřského jazyka. Red.

pochopi. Tomu na odpor ozval se někdo v programu štyrskohradeckého gymnasia, velebě snahu německého učencetva ve zpytování řeckého jazyka, i také formy aoristní. Jakkoli toto pravda jest, předce to ještě nevyvracuje výrok dotčeného našince, aniž dokazuje, že by byli němečti gramatici význam a moc řeckého aoristu úplně pochopili. Neb dle našeho zdání překáží jim v tom jejich jazyk sám, kterýž nic řeckému aoristu podobného nemá, aneb lépe říci, nic tomu příhodného dosud udáno a užíváno nebylo, nýbrž spíše naopak se udávalo a užívalo. Ujal jsem se tedy toho i já a sepsal jsem pojednání o *Významu řeckého aoristu*, jež pan professor Jan Jungmann ve svém *Časopisu ku prospěchu času přiměřených oprav na gymnasiích* (ročník II., svazek XI., str. 237—241.) ochotně umístil. Výsledek toho pojednání jest zkratka ten: „že německý *polominulý čas* (haſſb. 3.), jehož Němci dosaváde k výkladu řeckého aoristu užívají, nevyvažuje té řecké času-formy, a že pokud by se tak německy překládalo, aneb i v grammatikách učilo, jakž se skutečně překládá i učí (viz *Grammatiku Kühnerovu*, vydání r. 1842, str. 193. atd.), nemohlo by se říci, že význam řeckého aoristu pochopen a náležitě vyznačen jest.“

Poněvadž pak ta věc neméně do biblického studium zasahá, umínil jsem sobě i v našem časopisu o ní pojednati, jakž tuto hned a přímo učiním. Doufám, že se tím milovníkům Písma sv. a zvláště novozákonního studium poněkud zavděčím, i snad mnohého k tomu důležitému studium také na domácí česko-slovanské půdě šťastně probudím, tak aby i tato větev národní vědecké snahy opět se zotavila, zkvětla i příslušného ovoce vydala, kteráž za času Českých Bratří, ač na ne-pravověrném poli, pěkně zkvetši, brzo zanikla, a od té doby téměř ladem ležela.

Bohatost řeckého jazyka záleží obzvláště ve slovesu a jeho rozmanitých formách, v čemž se mu zajisté žádný jiný jazyk, ani latinský nevyrovná. Ale (jakž brzo ukázati míním) my Slované máme to potěšení, že jazyk náš v té části jest šťastnější, tak že někde tu řeckou

bohatost dostihuje, a někde ji i převyšuje. Promluvíme zatím jen o *způsobu ukazovacím* (indicativ), *rozkazovacím* (imperativ) a *neurčitém* (infinitiv); o ostatních až někdy jindy.

Čas přítomný (præsens) jest ve všech jazycích trvalý (durativ); k. př. *γράφω, scribo, ið sçriebe, píšu; ποίω; facio, ið tñue, činím, dělám; βάλλω, jacio, ið werfe, vrhu či vrhám*. Zde tedy není ani v řeckém nic zvláštního.

Čas minulý (præteritum) jest v řečtině nad jiné rozmanitější. Nejprve o *aoristu*, jehož Řek vůbec u vypravování užívá, a tedy *vypravovacím* slove.

Aorist jest čas minulý ukončený, a vyznačuje věc minulou a v minulosti ukončenou docela samostatně, beze všeho potahu na jinou, buď současnou aneb pozdější minulost. Latiník ho vykládá časem docela-minulým (præterito perf.); Němec pak posud chybně svým polominulým časem (Halbberg. Zeit). K. př. *εγραφα, scripsi, nikoli ið sçriebe, psal jsem, nýbrž ið habe geschrieben, aneb ale- spon ið sçriebe auf, napsal jsem*. Čteme u sv. Mat. 9, 7.: „Diligenter didicit (*ἐκρίβωσεν*) ab eis tempus stellæ“; česky: „*pilně se jich vyptával*“, což chybně jest: nýbrž má býti dle řeckého i latinského „*vyptal*“, ukončené, poněvadž v řeckém stojí aorist. Neméně chybně jest (v. 11.) „*klaněli se jemu*“ (*προσεκύνησαν αὐτῷ, adoraverunt eum*), ale má býti: „*poklonili se jemu, učinili, složili mu svou poklonu*.“ — Mat. 4, 1. není v řeckém „*veden jest*“, nýbrž ukončeně „*vzveden, nahoru vyveden jest*“ (*ἀνέχθη, ductus est, a ne ducebatur*). — Mat. 4, 24. překládá se: „*Podávali mu všech zle se majících, a uzdravoval je*“. Čech si tu nepochybně představoval, kterak znenáhla se všech stran k Ježíšovi přicházeli a své nemocné s sebou přiváděli, a kterak Ježíš čas po času, jak mu je po sobě podávali, tak je uzdravoval. Ale Řek jinak tu věc pojal a vyslovil; on pojal všecko v jedno a dí: „*Podali mu*“, či „*přinesli neb přivedli k němu*“, t. všecky, kteréž tu měli, — „*uzdravil je*“, t. všecky; *προσέφηκεν — καὶ ἰθεράπευσεν*; tak i Latiník: *obtulerunt — curavit*. — Mat. 13, 1. stojí dobře: „*V ten den vyšel Ježíš z domu, seděl podlé moře*“, ne pak: *sedl, posadil se vedlé moře*,

ἐλάττω. Latinik též dobře „*sedebat*“ (t. dle našeho mínění). — Mat. 26, 26. překládá Latinik dobře: „*Accipit Jesus panem, et benedixit ac fregit, deditque discipulis suis.*“ Čech také dobře: „*vzal,*“ ale chybně: „*dobrotěl*“ (či *žehnal*), *i lámal a dával.*“ Mát byli: „*Požehnat* či *díky učinil, vykonal nad chlebem modlitbu.*“ Dále má býti: „*zlamal* či *rozlámal,*“ t. na jistý počet kusů, a „*dal,*“ t. každému jeho díl. V následujícím v. nedobře Latinik: *Accipiens, nybrž měl říci: Accepto calice;* ale zas dobře „*gratias egit et dedit.*“ Čech má dobře: „*Všav kalich,*“ ale chybně „*díky činil*“ místo učinil; a zas dobře „*dal jim.*“ Všecky ty vyčtené nedostatký povstaly nepochybně z neouplné známosti řeckého aoristu, a že se více dle zdání a vlastního citu překládalo, než dle jistého vědomí, co Řek a za ním Latinik právě pověděl. Tolik o aoristu. —

Polominulý čas (imperfectum) vyznačuje minulost neukončenou, trvalou, a užívá se ho u vypravování a vypisování položmo na jiný minulý čas. K. př. *ἔγραφε, scribebam, ich sčrieb, psal jsem.* — U sv. Mat. 1, 25. čteme o obcování Josefa s Marií: *Καὶ οὐκ ἐγινώκειν αὐτήν;* což Latinik dobře „*et non cognoscebat eam*“ přeložil. Naši starí, a sice bible pražská od r. 1529 (Severinka starší) též dobře má: „*a nepoznával jest ji,*“ ale Bratři a za nimi ostatní, i Procházka, mají chybně „*a nepoznal ji.*“ Myslíliť nepochybně jen na jediný skutek Mariina početi Ježíše, ježto bylo z Ducha sv. A však se zdá, že evangelista vůbec o obcování Josefovu s Marií pověditi chtěl. Neb že nás edující: *donec, až* — ne tak k předešlé jako k zadní průpovědi náleží a s ní se víze, zdá se býti nepochybné, i jest dosti citedlé. Protož naši starí, jmenovitě výše dotčený *Pražský* rozděluje tu puntíkem a počíná novou průpověď takto: *Nepoznával jest ji. I porodila syna svého prvorozeného, a nazvala jest jméno jeho Ježíš.* Tol citili i Bratři, kteříž to „*až*“ umírnili a blíže s následující povědí spojili, přidavše „*i*“: *Až i porodila* atd. — Dále u Mat. 2, 4. dobře přeloženo „*tázal*“ či *vyptával se jich, vyzvídal na nich* (*ἐρωτάωντο σθένιζατο*): ale chybně, jakž jsme již svrchu dotkli

v. 7. „vypτάval“ místo *vypтал* (ἡκρίβωσε, didicit). Zás-
pak dobře (v. 16.): *Podlé času, na kterýž se byl pilně*
vypтал (ἡκρίβωσε). — Velmi patrně lze pozorovati roz-
díl mezi aoristem a imperfektem v následujícím místě
(Mark. 12, 41—43.): *Aspiciebál, εἰσεώκει* (imperf. *divál*
se), *quomodo turba jactaret* (βαλλες, *jactat*); *acs in*
gazophylacium (*metla, vrhá, hází, či metal, vrhal, há-*
zel); *et multi divites jactabant nulla* (ἐβαλλον, *metali*
či vrhali; totliž pořad, trvale, jeden po druhém, jak při-
cházel). *Cum venisset autem una vidua, misit duo*
nithuta, εἰσάλε (aor.), *vrhla či uvrhla* atd. „*Vidua*
haec pauper misit (εἰσάλε, *uvrhla*) *plus omnibus,*
qui miserunt in gazophylacium. Latinik tu chybne; má-
byli *mittebant*, βαλλόντων; Čech dobře: *Metali, a ne, vrhli*.

Znameníť jsou v tom ohledu i následující místa, tý-
kající se smrti dcéry Jairovy u evangelistů Matouše, Marka
a Lukáše. — Matoušovo 9, 19. dobře česky přeloženo:
dcera má nyní „umřela“ či skonala; dle řeckého: ἀπε-
τελευτήσεν; a dle latinského: modo defuncta est. Ale Lu-
káš (8, 42.) svědčí, že dcera teprv „umírala,“ ἀπέθνησκον
(imperf.); „moriebáth.“ Podobně také Marek (5, 23.)
vypravuje; jenž otcí tato slova do úst klade: „Filia mea in-
extremis est“; řecky: ἐσχάτως ἔχει; což dobře po česku
dáno: „skonává,“ či: jest v posledním tažení. Až později,
když byl již s Ježíšem na cestě do svého domu, dostal
otec zprávu, dle Marka (5, 35.), že dcera jeho „umřela,“
ἀπέθνηκε (aorist), „mortua est,“ lépe „obit,“ aby tedy
mistra dále nehrácel; ale dle Lukáše (8, 49.) bylo zvě-
stováno: οτι τεθνήκεν, že jest „mrtev,“ zprávně latinsky:
„mortua est“; kteréžto poslední českým: „umřela“ jen slabě
vyloženo, jakž se potom při celém následném čase (přesetím
perfect.) ukáže. Není pochybnosti, že když Jairos k Ježísovi
odcházel, dcera jeho teprv umírala a v posledním tažení
byla; a že tedy nemohl Pánu říci: dcera má nyní „umřela,“
nybrž: „umírá,“ jest v posledním tažení; ale pojd, vlož
na ni ruku a bude živa. Jest-liž tedy svrchu položený
český překlad „umřela“ či skonala, pravý smysl Matoušova
(9, 18.) ἀτελευτήσεν? Ovšem že jest! Dáť sice místa
podobná (loca parallela), jako jsou právě dotčená, jistým

nedávno minulé doby vykladačům, kteříž se u svém na mnoze libovolném vykládání příliš na paralellismus opírali, příčinu, i ono Matoušovo „defuncta est“ dle Marka a Lukáše přistříhnouti, tak že ukončené *ἐτελεύτησεν*, „skonala“ slouti muselo: *Σίε στίρβτ, ίστ im Sterben*. Avšak, jakož nyní nejnovější vykladači, obzvláště za naučením velezasloužilého Winera uznávají i činí, nemá si interpret sám smysl slov dělati a k tomu i sv. čtení přistříhovati: nýbrž má ho nechati a vykládati, jak jest a stojí, navzdor jiným podobným, avšak v některých případnostech rozdílným místům, buď u téhož spisovatele, aneb u jiných o též věci vypravujících. Neboť při výkladu čtení nejde o to, jak se as věc sama v sobě dala: nýbrž jak ji spisovatel sám pojal a vyslovil. A tak se může státi, že dva neb tři tuže věc vypravující, v tom neb onom se liší dle toho, jak ji každý pojal a sobě uvědomil: tak v našem případě neví Matouš nic o prvním, při odchodu otcovu trvalém „umírání“ dcerušky, ani o pozdějším zvěstování, že již „umřela a mrtva“ jest: nýbrž on ví toliko, že umřela, a že Ježíš ji vzkřísil, a tak to i vyslovil: ježto druzí dva zevrubněji věc pojavše a vypravující, i o umírání i potom o skutečném umření zmínku činí. Podobné od jiných, jmenovitě od Luk. 7, 1. etc. rozličné vypravování, nalazáme u Mat. 8, 5. etc.

To budiž o významu *polominulého* času (*imperfectum*) k rozeznání od aoristu a ostatních minulých časů dosti povědino. —

Dávnominulý čas (*plusquamperf.*) jest potažmo na jinou minulost, dříve minulý a ukončený čas. Užívá ho jazyk řecký nejináče, než i jiní jazykové. Ku př. Joan. 11, 29—30. „*Illā, ut audivit, surgit cito et venit (præs.) ad eum*“ (lépe Čech: „*Vstala rychle, ἤνερθη, a šla, ἦρχετο, k němu*); *nondum enim venerat (ἐληλύθει) Jesus in castellum etc.*“ Čech: „*neb ještě byl Ježíš nepřítel*“ atd. — Avšak jest zde mezi Řekem a Latiníkem i Němcem ten rozdíl, že tito dva velmi bedliví jsou v pozorování té „dříve ukončené minulosti“, a v užívání svého dávnominulého času, zvláště u vypravování. Ne tak Řek; nýbrž ten vypravuje častokráte minulé věci i bez ohledu na jejich dřívější ukončenost pouze aoristně.

V tom ho i Čech následuje a bez způsobení nějakého nedorozumění následovati může. K. p. u „sv. Jana“ 4, 45—46. takto čteme: Cum ergo *venisset* (Řek pouze aorist. ἦλθεν, „*venit*“; Čech podobně jen: *přišel*) in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia *vidissent* (ἑώρακότες, part., perf. et plsqupf. Čech podobně: *viděvše*) quæ *fecerat* (Ř. aor. ἐποίησεν, *fecit*; Čech chybě: *činil*, místo *učinil*, aneb *byl učinil*.) Jerosolymis in die festo. Překládání této času-formy nemá tedy žádné nesnáze, ane Čech může někdy, jakž to zvlášť Latiník a Němec činí, pro lepší vyrozumění potažnému vyznačení dřívější minulosti i řecký aorist dávnominulým časem přeložiti, ačkoli, jakž jsme již pověděli, v českém jazyku toho méně než v kterém jiném potřebí jest. Tak k. p. může se i výše uvedený plusquamperfect „nondum enim venerat“ (ἐληλύθει) v českém pouze aoristně „ještě nepřišel“ vyložiti, aniž bude jaké nedorozumění.

Velmi znamenitý a vlastního významu jest řecký *docela minulý čas* (præteritum perfect.) Vyznačuje sice, jako aorist, minulost ukončenou, ale v jistém potahu na přítomnost, ješto, jak prvé řečeno, aorist tu minulost dokonce samostatně a nepotažně vyslovuje. Totiž řecké perfectum vyznačuje děj minulý a docela ukončený, kterýž pak až do nynějška, či do té doby, an se o něm mluví, ukončený trvá, načež aorist žádného ohledu nebere, hledě toliko na jeho v minulosti ukončení, ačby se snad potom změna byla v tom stala. Latiník ten čas dobře svým perfectem překládá (i Němec svým docela-minulým časem), ačkoli dle našeho zdání ve formě „činné“ ne zcela úplně, poněvadž v té formě jest perfectum spolu, i vice aoristem. Ale zcela úplně jej vyznačuje ve formě trpné, v níž se užívá participia se slovesem sum; nebo řecké perfectum vyznačuje výhradně, co minulo a ukončeno *jest* a *trvá*. In activo máme toho nejznámější a nejpochoptitelnější příklad na obyčejném „dixi“ latinských řečníků ku konci řeči. Toto „dixi“ není jen tolik, jako když se ho užívá u vypravování, k. p. jam tibi hoc dixi, již jsem ti to řekl, nýbrž jest to docela zvláštní význam, jako by řekl: domluveno! konec

řeči! Nikoli: *Ich habe gesprochen, nýbrž: Es ist gesprochen.* Ve formě trpné stůj za příklad známé: „*Conclamatum est,*“ všemu a na vždycky konec! Neméně osvětlí věc Pilatovo (Jan. 19, 22.) *ὅ γέγραφα, γέγραφα, Quod scripsi, scripsi!* Němci porozličně překládají; *Allho!*, *Kistemaker* i *Luther*: *Was ich geschrieben habe, habe ich geschrieben,* což velmi mdlé jest a nedostatečné; lépe *Van Ess*: *Was ich geschrieben habe, das bleibt geschrieben.* Aneb dle našeho zdání ještě lépe: *Was geschrieben ist, bleibt geschrieben.* Aneb: *Was ich aufgeschrieben, bleibt aufgeschrieben.* Češi i Bratři zcela špatně: *Co jsem psal, to jsem psal,* či *psal jsem*; lépe Draský: *Co jsem napsal, napsal jsem.* Ale ještě vrubnější: *Co jsem napsal,* aneb *co napsáno jest, zůstane napsáno.* Aneb konečně zkrátka: *Napsáno jest napsáno!* Nebo Židé nepřišli jen, aby pověděli, že dle jejich mínění chybně napsáno, nýbrž aby Piláta k změnění toho nápisu přivedli. A Pilát také nemyslel jen říci, že na tom tolik nezáleží, což napsal, nýbrž zkrátka Židy odbyl, doloživ, že, což napsáno, nebude změněno. — — Patrně se také ukazuje rozdíl u významu aoristu a perfectu v následujícím místě (sv. Marka 15, 44.): „*Joseph ab Arimathea . . . petiit (a Pilato) corpus Jesu. Pilatus autem mirabatur, si jam obiisset (lépe: mortuus esset, εἰ ἤδη τεθνήκειν, že již umrlý, mrtev jest, bať er schon todt sei), et accersito centurione interrogavit eum, si jam mortuus esset, lépe: „obierit,“ ἀπέθανε (aorist), zda-li již umřel, ob er schon gestorben, verschrieben sei?* Latinik tu naopak položil; kde měl říci: *Mortuus esset,* řekl: *obiisset etc.* — Konečně třeba doložiti, že činné *γέγραφα, πεποίηκα, scripsi, feci,* znamená tolik, jako když řeknu: „*Mám napsáno, uděláno.*“ — Doufáme, že zvláštní význam řeckého perfectum tímto již dostatečně osvětlen jest. Poněvadž pak význam toho času u přirovnání k ostatním minulým tak zvláštní a ouzký jest, nebude nikomu divno, že v řeči a zvláště u vypravování velmi zřídka přichází.

Tempus futurum. U významu času budoucího zůstává Rek i Latinik i Němec za Slovanem; nebo Slovan rozlišuje i v budoucím časování trvalost a ukonče-

nost, čehož oni nemohou. K. p. γράψω, ποιήσω, „scribam, faciam,“ ič werde sčreiben, ič werde thun; Slovan: budu psáti, a napíšu; budu dělati a udělám. V tomto pádu musí Cech jen s svým citem, aneb raději říci, s věcí samou, s její přirozeností a s jejími okoličnostmi se poraditi, aby věděl, kterého budoucího časování, trvalého-li či ukončeného užiti má. K. p. Mat. 10, 17—18. „Cavete autem ab hominibus; tradent enim vos in conciliis, et in synagogis suis flagellabunt vos; et ad præsides et ad reges ducemini propter me“ — nebt vás budou vydávati do rad, a ve shromážděních svých budou vás bičovatí, a před vládaře i před krále budete vedeni (lépe voděni) pro mne atd. A u Luk. 18, 32—33. a Mark. 10, 33—34. „Ecce ascendimus Jerosolymam et consummabuntur omnia, quæ scripta sunt de Filio hominis. Tradetur principibus sacerdotum — et damnabunt eum morte, et tradent eum gentibus. Et illudent ei (gentiles), et conspuent eum et flagellabunt eum, et postquam flagellaverint, occident eum, et tertia die resurget.“ Čech: Aj, vstupujeme do Jerusalema, a dokoná se tam všecko, co napsáno jest — o Synu člověka. Vydán bude knižatům — i odsoudí ho na smrt a vydají ho pohanům. A budou se mu posmívati, a uplvají ho (budou na něj plvati) a ubíjují ho (budou ho bičovatí), a když ho ubíjují (zbičují), zabijí ho, ale třetího dne vstane z mrtvých, etc. —

Času-forma *futurum tertium*, není nic jiného, než *futurum exactum medium*. K. p. βεβουλευόμεαι, ič werde mič berathen haben, ič werde berathen worden sein; a česky ukončeně: „až se poradím.“

Pověděvše tolik o indicativu či způsobu mluvení, ukazovacím, přikročme k *imperativu*. V tomto způsobu zůstává Latiník i Němec za Řekem, kterýž nejen, trvale, ale i ukončeně aoristem rozkazuje, jakož i Slovan. K. p. γράψω, scribe, sčreibe, piš, a γράψον, scribe, sčreibe, napiš. — Mat. 2, 8. klade: „Ite et interrogate diligenter de puero,“ gehet hin und forschet genau nach dem Kinde. Ani z latinského, ani z německého nelze vrubně poznati, zdali co trvalého aneb ukončeného se rozkazuje

Ale Řek má *ἐστιάετε*, *vypjtejte se*, a protož chybně překládají našinci: Procházka, Draský i ona Pražská: *ptejte se*; ale dobře Bratři, jenž mají: „vypjtejte se pilně“ etc. — Mat. 2, 13. „Accipe (παράλαβε) puerum et matrem ejus et fuge (φεύγε) in Aegyptum;“ dobře Čech „vezmi,“ ale špatně „utec,“ nýbrž má býti: *utikej*, protože Řek má *φεύγε*, a ne *φυγε*. — Mat. 26, 26. čteme řecky: *λάβετε, φάγετε*, oba aoristy, tedy ukončeně. Latinsky čteme: „accipite et comedite *); česky: „vezměte a jezte,“ německy: *Neßmet und effet* (Ban &ß); *Neßmet hin und effet* (All.); Latinik dobře na smysl těch slov uhodil; nebo předložka „ad,“ spojená s „capio, capite,“ působí poněkud ukončenost, „accipite“ (špatně u sv. Marka 14, 22. sumite); a tak i Čech dobře: „Vezměte,“ a nikoli — *berte*. „Comedite“ opět dobře Latinik, poněvadž předložka *con* může znamenati nějakou ukončenost. Čech neouplně „jezte,“ nýbrž má býti „snězte,“ t. j. každý svůj díl, jež mu na ruku dávám. Němec obě špatně, jakoby řekl: *Berte a jezte* — kdo chce, a mnoho-li chce a pokud chce. Lépe Allioli: „*Neßmet hin*“ — pokud přídavek „*hin*“ nějakousi ukončenost znamenati může, ale „*effet*“ má podobně špatně. Ten od Řeka a poněkud i od Latinika udaný smysl slov Páně srovnává se docela s věcí a s okoličnostmi. Pán totiž nepochybně rozdělil tajemný chléb těla svého na jistý počet kusů, na tolik, kolik přítomno bylo apoštolů, a zajisté ho nevrhl před ně, aby, kdo chce, a mnoho-li chce, bral a jedl, a zbytek nechal, jakžby se z německého výkladu rozumělo: *Neßmet, effet, berte, jezte*: nýbrž důležitost věci žádala, aby každý vzal díl a jej celý snědl či požil. Podobně verš 27., týkaje se kalicha; *πίετε ἐκ αὐτοῦ πάντες*; „bibite ex hoc omnes“; Čech: *píte z toho všickni*; *trinfet Alle baraus*. Řek má opět aorist, tedy ukončeně; nikoli „píte,“ ale „vypíte, napíte se.“ Latinikovo: „*bibite*,“ jest tedy nedostatečné, a dle toho podobně i „píte“ a „*trinfet*.“ Právý smysl slov a také oumysl Páně byl patrně, aby všickni pili, ale ne co by každý chtěl, nýbrž tak, aby měl každý na to ohled, by se také ostat-

*) Chybně v missálech: *Manducate*.

ním dostalo. A pak aby také nic nezbylo, nybrž aby všickni tak pili, by se všechno vypilo. K tomuto smyslu a oumyslu se můžeme jen poněkud přiblížiti, překládajíce: „*Napíte se z toho všickni.*“ Tamto nebylo třeba říci, než: *Vežměte a snězte* (co Vám dávám); poněvadž každý měl svůj odměřený díl: ale tuto, kde částky nebyly odměřeny, a mělo býti vespolek pito i vypito, a měla se na každého částka dostati, tu muselo býti přidáno: „*všickni*“ se z toho *napíte*; „*všickni*“ — každý částku z toho *vypíte*.

Týkáje se konečně *způsobu neurčitého* (infinitivu), tu má Řek opět velikou bohatost, též i Latiník a poněkud i Němec. Nebo Čech nemá v způsobu neurčitém než jediný přítomný čas, ježto oni i tu všechny časy mají. Ale Čech má zase tu výhodu nad Latiníka a Němce, že může i v infinitivu, nejináče než Řek, trvalost i ukončenost času vyznačiti. K. p. *γράφειν*, *scribere*, *schreiben*, *psáti*; *γράφας*, *scribere*, *schreiben*, *napsati*. — Mat. 1, 19. „*Et nollet eam traducere.*“ Tu mohl by Slovan překládati: nechť ji v lehkost *uváděti*, *sahanbovati*, aneb ukončeně: v lehkost *uvěsti*, *sahanbiti*: ale Řek ho v tom svým aoristem *σηματίσας*, správi, že musí býti *určsti*, *sahanbiti* atd. atd. —

Myslím, že jsem již dostatečně ukázal, jak velmi třeba jest k dokonalému pochopení smyslu Pisem N. Z. míti dobrou známost jazyka řeckého, poněvadž jazyk latinský a nad to německý k tomu všudež nepostačuje. Ano myslíme, že jsme spolu i patrně dokázali, jak nevyhnutelno pro našince, jazyk řecký a biblické studium, na základě našeho mateřského jazyka vzdělávati, poněvadž, jak věc sama do očí bije, naše mateřčina na mnoze velmi příhodná jest k dostižení řeckého významu a biblického smyslu, kdežto latina někdy jen málo a někdy nic, a němčina ještě méně postačuje. Ano, jestliže jsme v této stránce dosavad jen ve tmě makali, jakož tomu bohužel skutečně tak jest, zajisté byla toho jediná vina, že zanedbavše, ano pohrdše v tom studium přímou a volnou cestou jazyka svého, po řebříku cizích jazyků, obzvláště

němčině, k umění tomu vedení jsme byli a ho dostupiti hodili. Kéžbychom se tedy jednou poznali a již od cizoty také k svému vlastnímu se obrátili; zajisté bychom ve všem více prospěli!

Praktické nástiny k některým světským zřízením a změnám v katolických církevních a školních věcech na venkově v království Českém.

Složil neknež.

Pod tímto názvem zasláno jest nám krátké pojednání, jenž velmi mnoho dobrého do sebe má a dokazuje, že neznámý nám pan spisovatel, ačkoli neknež, předce o blaho Cirkve pečaje. Než mezi mnohými dobrými myšlénkami nalezati se také nejedna méně dokonalá, s kterouž některak srozumění býti můžeme. Za tou příčinou také nemůžeme ono pojednání vydati tak, jak nám zasláno bylo, ale nuceny se vidíme, přidati k němu všelicos, z čehož by vysvítalo, co dobrého a co méně dobrého se v něm vynachází. Při tomto posouzení nechceme však podati své vlastní náhledy, aniž toliko dle nich se řídit; náš záměr jest, říci, co Cirkve o tom soudí, s čím se zákony Cirkvní srovnávají, a čemu odporují. Tím způsobem, zdá se nám, že nejlépe posloužíme ctihodným členům našim, a jednomu každému látky podáme, chtěl-li by kdo dále uvažovati věci tyto. —

Přede vším nelíbí se nám v dotčeném nápisu slovíčko „světským.“ Zdá se, jakoby toto slovíčko naráželo na staré josefinské učení, dle něhož se odevzdává zpráva všech časných církevních záležitostí jediné státu pod jménem „*jus circa sacra, jus advocatiae, jus supremacie inspectionis* atd.“ a Cirkvi se zůstává jenom to, což se týče zprávy duchovní, totiž učení křesťanské víry, přísluhování svátostmi a slavení svatých obřadů. Neboť mluví se v tom pojednání mnoho o zřízení Cirkve vzhledem na jmění její, na faráře, na patronátní právo, na tak zvané štolní poplatky atd., a tomu se dalo jméno „světské zřízení.“ Což

tedy má světská vláda toto všecko jak se patří zříditi a změniti? Anebo bude pak všecko dobře, když vláda světská skutečně to tak učiní? Nikoli, nébrž směle musíme vyznati, že i v tom pádu, kdyby v skutku velmi dobře sama vláda světská všechny časné záležitosti Církve zřídila a zpravila, i v tom pádu, pravím, byla by to bolest jako bolest, a nebylo by Církvi tím poslouženo, neboť se nám nejedná jen o pár zlatých, neb o tu neb onu jednotlivou změnu, ale jedná se nám přede vším, aby se uznalo církevní právo, aby se odevzdala Církvi svoboda, by si své záležitosti zpravovala sama dle svých zákonů, by se jí v tom nepřekáželo, a jen tehdaž aby se jí se strany vlády pomáhalo, kdyžby o to sama žádala. Bohužel, že ještě mnoho jinak učených mužů myslí: Církvi patří jen věci duchovní, státu ale věci časné; tedy časné věci Církvní také náležejí státu, on je musí řídit a zpravovati. A tato zásada, abychom to zjevně řekli, není nic jiného, než protestantismus. Neboť reformatoři, nechťce uznati moc Církve katolické a svatovlády, nemohli si jinak pomoci než tím, že řekli: *všichni křesťané jsou kněží, všichni mají stejnou duchovní moc, Církev jest neviditelná, záležící z těch, kteříž v skutku dokonali a spravedliví jsou, a o kterýchž toliko Bůh ví.* Vlastně by se mělo z toho souditi, že tedy Církev viditelného pořádku potřebi nemá: nic však méně pravi reformatoři, že potřebi jest zevnějšího pořádku; k tomu cíli také ustanoveni jsou duchovní zpravci, jimžto náleží péče o věci duchovní, všechny jiné věci časné ale, kteréž také potřebné jsou, odevzdávají se tomu, kterýž i o jiné věci časné pečuje, totiž mocnáři, a vším právem dle jich zásad, neboť všichni křesťané jsou kněží, mocnář tedy jakožto syrochovaný panovník, a sám také jsa křesťanem, jest nejvyšší kněz, a vládně shromážděním křesťanů. Tudy se stalo, že mnozí hledají rozdílnost Církve a státu v tom, že Církev jen o duchovní a věčné věci, stát ale jen o časné věci pečuje. — Dle katolického učení jest to však docela jinak. Katolíci pevně se drží slova svatého evangelium (Jan. 1, 14.): „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi;“ to jest: Syn Boží, dle svého Božství navidi-

telný, stal se jako člověk viditelným, protože člověk i viditelným, i neviditelným způsobem měl vykoupen býti. Člověk záleží z těla i z duše, a má-li zde na tomto světě vlastním přičiněním ovoce vykoupení Kristova účastným se státi, musí se mu toto vykoupení viditelně podati, sic by o tom člověk nic nevěděl, a musí spolu člověk i viditelné skutky vykonávati, právě proto, že *člověkem* jest, a ještě dle způsobu angelského docela duchovně a neviditelně jednati nemůže. Dále chce Bůh, aby lidé, jak viditelně všickni spojeni jsou prvním zrozením dle těla, a společným rodem Adama prvních, také viditelně spojeni byli druhým zrozením (vodou a Duchem svatým a společným rodem duchovním Adama druhého čili Krista) viditelně; proto že právě za tou příčinou shlazen jest hřích Adama prvního, že Adam druhý tělo na sebe vzal, a stal se bratrem našim viditelným. Než nechceme zde mnoho mluviti o Církvi, kteráž má viditelná býti, a jen tak cíle svého dojíti, což bez toho známo jest: nýbrž zde jen dokázati chceme, že Církvi náleží také věci časné, věci viditelné, jinak by ani kněží, ani svátosti, ani vlády, ani kostelů v Církvi nemohlo býti. Kdož by Církvi chtěl časné věci vzíti, zabil anebo dojista omráčil by Církev; neb jak by mohli kněží živi býti, kde by vykonávali služby Boží, jak by přisluhovali svátostmi, jak by i zprávu duchovní věsti mohli bez časných věcí, bez časného pořádku vezdejšího. Tyto časné věci jsou tak úzce s věcmi duchovními spojeny, že se zcela rozloučiti nedají, a protož kdož by upíral Církvi právo, vládnouti časnými věcmi, a zpravovati její časné záležitosti, ten by ji důsledně musel i upřiti právo vlády a zprávy ve věcech duchovních. Na příklad stůj zde jen to: jest to duchovní věc, světiti na kněžství, a žádný, kdo jen poněkud náboženství katolické zná, nemůže o tom pechybovati, že to jediné Církvi náleží, jelikož Kristus toliko k apoštolům řekl: „jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás,“ t. j. jako mne poslal Otec, zde založiti království Boží, a náměstky sobě vyvoliti, kteříž by dílo mnou založené zachovali a rozšířili: tak i já posílám vás, abyste i vy šli, a sobě nástupce ustanovili a jim té

moci udělili, kterouž já jsem dal vám. Však k svěcení na kněžství potřebí jest osob schopných; tyto osoby schopnosti dojdou delším vychováním, by se všemu naučili, což jako kněží musejí věděti, aby se jich mravy uslechtily a právě kněžskými se staly. Dále k svěcení jest třeba, by se těmto osobám také slíbilo, že se o ně Církev starati bude, by měli vezdejší chléb; neboť hoden jest dělník pokrmu svého a mzdy své; to pak tím víc, an se odříká světských řemesel, umění a ouřadů, jimiž by zaopatřen býti mohl; musíť se církevním služebníkům pojistiti zaopatření i pro tu případnost, kdyby se chorými stali. K tomu však potřebuje Církev stávků pozemských, věci časných. Jestliže ale stát řekne: *věci časné náležejí mně, ty já sám spravuji; tobě nedovoluji, by si jimi vládla*: váže tím samým Církvi ruce i ve svěcení duchovních. Církev by tím způsobem i v užívání práva duchovního, totiž svěcení kněžstva, závisela od státu, a vzalo by se jí tedy i právo duchovní. A tak to jest se vším, právě proto, že zde na zemi duchovní věc od časné zcela se odloučiti nemůže. Chceme-li tedy Církvi právo v duchovních věcech zůstaviti, musíme jí spolu dáti právo, by časnými věcmi vládla. Táže-li se kdo: jaký pak jest rozdíl mezi časnými věcmi, jimiž vládne stát a mezi časnými věcmi, kteréž se vládě církevní zůstaviti mají, odpovídáme na to: tento rozdíl se lehce dá naznačiti tím způsobem: Stát jest od Boha ustanoven, aby pečoval o blaho vezdejší, o zevnější pořádek v těch věcech, kterýchž člověk zde na zemi potřebuje. Církev ale jest od Krista ustanovena, by pečovala o věčnost, o království Boží, by ni duše lidské k spasení věčnému přivedeny byly. Jest sice pravda, že stát zachováním zevnějšího pořádku a míru, utvrzením a rozmnožením blaha vezdejšího mnoho Církvi pomoci a práce jí usnadniti může: jest ale i pravda naopak, že rozšířením pravého křesťanství a utvrzením dobrých a nábožných mravů a křesťanských zásad mnoho vezdejší blaho získá, a že bychom již zde na zemi většího míru a štěstí užívali, kdyby všickni lidé dle víry Kristovy a nařízení církevního živi byli; nic však méně, předceť státu náleží péče přede vším o blaho vezdejší,

a Církvi o blaženost věčnou. Tyto časné věci tedy, kteréž potřebné jsou k zachování blaha vezdejšího, patří státu: časné věci ale, kteréž potřebné jsou k tomu, by Církev svého cíle docházela a své práce vykonávati mohla, patří Církvi. Rádi připouštíme, že mnoho věcí jest, kteréž se týkají Církve i státu, že v zpravování církevních časných věcí šetřiti se má zákonů státních v tom ohledu, by se neuškodilo blahu vezdejšímu: proto však ještě Církev nepřestává míti právo, by samá řídila časné záležitosti své, šetřili-li toliko těch zákonů, kteréž vydal stát vlastníkům, buďsi jednotlivým osobám, anebo jistým spolkům. — Církev tedy viditelná ať si zpravuje sama všechny věci, kteréž církevními slovy, třeba by časné byly, když směřují k cíli a povolání Církve svaté, když Církev pravým a spravedlivým způsobem jich dobyla, a k svému zachování jich zde na zemi potřebuje. To může žádati Církev i od pohanského státu, kterýž pravého Boha a Krista nezná, jelikož to nič jiného není než spravedlnost, a spravedlnosti hájiti má jeden každý stát, třeba pohan- ský; přestává-li ale stát spravedlnosti hájiti, a začíná-li, kde toho potřeba nutná není, práva občanům bráti, sám sobě nejvíce škodí, proto že co není spravedливо, není požehnáno. Majít se aspoň ta práva uděliti Církvi, kteréchž jiné společnosti v státu užívají.

A proto se nám nelíbilo ono slovíčko „světský“, protože z toho vysvítá, že by měl stát o církevní opravy v časných církevních věcech pečovati. To náleží Církvi. Církev jinak si nepomůže, a neřesti, kteréž dosavad trvají, jinak se neodstraní, leč když se dá Bohu, což Božího jest, a Církvi, což jest církevního; pak zajisté dá Církev císaři, což jest císařova, a ani za mák neuškodí jemu. Lépe by tedy znělo, kdyby se místo dotčeného nápisu bylo řeklo předně: Církvi katolické ať se dá svoboda, by si své vlastní záležitosti sama řídila a zpravovala, jen aby při tom všeobecných občanských a státních zákonů šetřila, a nic nečinila, co by státu na ujmu bylo. A za druhé: Co by měli církevní představení v Čechách činiti *po dosažené svobodě* církevní, co by měli zříditi a změnit, aby ve věcech církevních mnohé slůžnosti pře-

stali, neřesti odstraněny byly, království Boží mezi námi se rozšířilo, a tím také časné naše blaho se rozmnožilo a upevnilo. Jelikož ale pan spisovatel také v pojednání svém o školních věcech mluví, a škola všim právem *státu i Cirkvi* náleží; mohlo by se přidati: což konečně duchovní i světští představení mají učiniti, by školy naše zvelebeny a děti lépe vychovány a vyučeny byly. —

Následuje nyní pět hlav mluvících: 1. o církevním jmění a platu farářů, kaplanů a chorých duchovních, 2. o zprávě duchovní, 3. o právu podacím čili o patronátu, 4. o škole, 5. o missiích. Všecky velmi důležité látky, i myslíme, že nebude od místa, v tomto časopisu promluvíti něco více, než co pan spisovatel praví o věcech těchto, co se také v některých článcích státi má, a skutečně by se bylo také stalo, kdyby i toto pojednání nám doručeno nebylo. Jen co se týče missií, o těch podalo se již vloni velmi dobré pojednání, protož zde více o nich mluvíti není třeba. — Jako přístup ale uvádí pan spisovatel několik zásad a náhledů, kteréž při sestavování svých nástinů vždy před očima měl. Což velmi chvalitebno jest, jelikož tím se liší rozumné a dokonalé pojednání od prázdného a lichého mluvení, když za základ má jisté zásady, kteréž dříve odůvodní, a pak na ně dilo své vzdělává. Aby se i těmto článkům našim nějaký základ dal, chceme dříve také promluvíti o zásadách těchto, a prosíme, by se zde i toho co pevné zásady šetřilo, což jsme až posud pravili.

Zásady pak paně spisovatelovy jsou:

I. Stát a Církev jsou nerozlučitelné, za kterouž příčinou dobré politické zřízení nejen pro stát jest potřebné, nýbrž i Cirkvi prospěšné. Duchovenstvo má tedy ku vzniku tohoto prospěchu napomáhati, a chce-li takto činiti, nesmí „na modlitbách“ přestávati, nýbrž musí také pracovati, musí tedy ku vzniku dobrého politického zřízení co možná účinkovati.

II. Podpora státu rakouského, ano výminka jeho trvání jest duch, jenž u venkovského lidu panuje. Je-li duch tento dobrý, může ducha zlého, kterýž v městech se nalezá, zničiti, aneb aspoň na uzdě držeti; je-li

však slý, nemůže i nejlepší duch v městech nic proti němu. Strany měst naráží se tu na veliká, ne však na malá města, kteráž více k venkovskému než k městskému lidu náležejí, a v posledních letech také více svůj zdravý sedlský rozum, než převrácenou městskou osvětu osvědčila.

III. Má-li se vzrůstající zkáze přítrž učiniti, musí celou duši lidu venkovského především účta autority proniknouti, kteráž v srdcích jeho posud zcela nevymřela, bohužel ji ale značně ubývá. Úcta autority světské jest ale teprv výsledek a ovoce úcty autority církevní.

Musíme vyznati, že při čtení těchto řádků nás srdce zbolelo. Neboť zdá se tím pomluva oněch ošemetníků potvrzovati, kteříž se neostýchají, Církev za nic jiného považovati, než za děvku státní, aby hloupý, neučený a nevzdělaný lid v jeho hlouposti zachovala a toliko z lidu otroků nadělala. Známo totiž jest, jak veliké hejno pře-učených a napolo učených panů Církve jen ústavem policejním nazývá, a tvrdí, že jen Církev pro to jest, by lid na uzdě držela, což se pokrytstvím a šizením se strany duchovenstva stává. Zajisté takto pronesené zásady, jako je pan spisovatel uvádí, zdají se na první pohled totéž praviti; ačkoliv ke cti pana spisovatele věříme, že na něco takového docela nemyslí, nýbrž že něco pravdivého jen v méně dobrém způsobu podal. Rozebereme tedy všechno, což bylo řečeno. — Pravda jest, že stát a Církev mají býti nerozlučitelnými, totiž: stát pochází od Boha dle svatého písma: „každá duše mocností vyšším poddána buď, neboť není mocností, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou“ (Řim. 13, 1.), což také mnohými jinými slovy písma sv. se učí. Podobně i Církev od Boha jest, o čemž pochybovati nelze. Jelikož tedy Církev i stát od Boha pocházejí, nemají sobě na odpor býti, ale mají se dle nařízení Božího srovnávati a společně k tomutě cíli, totiž k oslavení jména Božího přispívati, a vespolek sobě pomáhati. Neboť ačkoli nejbližší cíl státu jest zachování vezdejšího pořádku a pozemského blaha, předc konečně všechno, což od Boha

jest, k Bohu má směřovati, jakož psáno jest: *všecky věci pro sebe učinil Hospodin*. Pro větší rozmanitost a pro ulehčení, aby na těch samých ramenách dvojnásobné břímě spočívalo, rozdělil sice Bůh světskou a duchovní mocnost, jako rozdělil muže i ženu; však nerozdělil tak, aby sobě odporovali, nýbrž aby v svatém přátelství živi byli. Ačkoli ale Církev může trvati a kvěsti, třeba by stát jí se protivil, čehož dokázala v prvních třech stolecích; předceť tomu Bůh nechce, a smutno jest, když takové roztržky mezi státem a Církví panují, a naopak mnoho dobrého se působí, když se vespolek podporují. Toť všecko jistá pravda. Však z toho ještě nenásleduje, že by se měl stát do církevních a Církve do politických věci a zřízení míchati. Docela jinak mají si pomáhati. Stát má totiž, jak již podotknuto, Církvi svobodu v záležitostech církevních dáti a ji hájiti, má mečem pozemským pronásledovati bezbožníky a rušitele pořádku, kteříž se však opět mečem duchovním Církve pokoriti a napraviti dají. Naopak Církev má rozšiřovati království Boží, má vzbuzovati v lidech víru, naději a lásku i ochotnost v plnění přikázání Božích, a jelikož mezi přikázáními Božími také jest čtvrté, kteréž se vztahuje i na poslušnost, jenž patří mocnárům světským, zajisté plněním povinnosti těchto svých nejlépe postará se Církev o blaho státu, mnohem lépe, než kdyby kněží politikou se zanášeli. Více také nemůže a nesmí stát od Církve žádati. A protož pravíme: jest sice pravda, nemá kněz na modlitbách přestávati, má i pracovati, ale ne pracovati bezprostředně pro stát, k tomuť jsou státní ouředníci, nýbrž má pracovati pro Církev, tak jak to ouřad duchovní od něho žádá, jak k tomu veden byl učitelí církevními, jak mu v tom naučení dávají výborné příklady svatých kněží a služebníků Církve. A skoro lépe by bylo, kdyby kněz raději na modlitbách trval, než aby si mnoho politiky všimal. Kdyby ale lecjaký svůdce chtěl nerozumných lidí sváděti, a k spouře proti nařízené vrchnosti naváděti, tu ovšem jest svatá jeho povinnost, napomínati lid a jemu zákony Boží mocně hlásati, by lid pro Boha a pro svědomí své opustil cesty nebezpečné a odvrátil se

od hříbů a škůdů. Mluvíti má kněz mnoho a horlivě, když proti Církvi se mluví a její svaté zákony se tupí, když rozsýváním bezbožnosti a nepravosti chtějí si pošelilci proklesiti cestu, by pak tím jistěji mohli zrušiti státní pořádek. Jestliže tedy jen to zamýšlí pan spisovatel, má pravdu, ale tu měl spíše říci: budou-li duchovní *náležitě pečovati o království Boží a o spravedlnost jeho, tím samým nejlépe poslouží státu; a politickým ale zřízením se zabývati nepotřebují. Budou-li duchovní pracovati, aby lid seznal jak náleží Církev a její krásu, aby se největší štěstí si pohládal, že v Církvi katolické jest, bude-li kněz tak jednati a s osadníky nakládati, by oni poznali, že Církev katolická, kteráž jeho poslala, plná svaté lásky a milosti jest: pak milovali bude lid Církev, a láska Církve s přesvědčeností jest nejlepší úcta autority, pak i vášti sobě bude křesťanský lid moci nářá od Boha ustanovených. Co se však týče úcty autority Církevní, pilně at se varuje kněz, chtíti vládnouti s osadě a jako pán si počínati, neb strachem a hrůsou jiných naplniti, tím by zajisté žádné úcty autority, ani duchovní ani státní nedocílil, tím by spíše srdce osadníků od Církve vzdálil. Nezapomínejmež nikdy, že právě tím se liší Církev Nového Zákona od národu Židovského starého Zákona, totiž, že Židé se báli Boha jako mocného a přísného Pána, a dáno jest jim desatero přikázání na hoře Sinajské u velikém hřímání a blyškání, i strachovali se velmi, a obdrželi toto přikázání na kamenných deskách. Křesťané ovšem mají se také báti Boha, ale bázní dobrých i milujících synů, by totiž hříchy svými nerezkněvali dobrého a milovaného Otce, obdrželi křesťané přikázání ne více na deskách kamenných, ale Duch svatý osvícením a milostí svou vryl přikázání Boží do srdce svých věřících, láska Boží jest rozlita v srdcích našich skrze Ducha svatého, kterýž dán jest nám. K tomu cíli pracuj tedy kněz, by tuto lásku Ducha Božího, kteráž v svátostech křtu a břimování každému se uděluje, zachoval a rozmnožil činem i slovem, příkladem a nčením. Jestli že kněz vždy jen do lidu mluvíti bude: vy musíte, vy máte, bude-li jen ustavičně přikázáními s kazatelný hřimati,*

získá snad na krátký čas nějakou úctu autority, však to nepovede k ničemu, a nebude mít trvalého základu. Kněz ať miluje lid láskou Kristovou, ať horlivě mu podává prostředků posvěcení Kristem ustanovených, pak bude i lid kněze a Církev milovati, dá Bohn, což jest Božího, a Císaři, co jest císařova, to bude nejlepší úcta autority. ...

Dále praví pan spisovatel:

IV. Jádra lidu venkovského spadá v držitelích pozemnosti, jádra ale těchto ve velících držitelích pozemných pozemnosti, kteříž stejnojmenní jsou a rodušskou šlechtou.

V. Duchovenstvo a šlechtu musí spolu držeti.

Jestliže přední tři zásady, ačkoli něco pravdivého do sebe mají, proslaveny byly nedokonalým způsobem, takže lehce k nemilému nedorozumění větší mohou; tím více to nalazáme v těchto dvou zásadách, IV. a V. Co se týče duchovního, ten předně nemá jádra lidu hledati v bohatství, nemá toho si více vážiti, kdož bohatší jest. Než takto praví svatý Jakub (Jak. 5, 1—10.), spěš vyklíště duchovním řečeno: „Bratři moji, nemějte v přijímání svých víry v Pána našeho Ježíše Krista slávy. Nebo kdyby přišel do shromáždění vašeho muž, mající zlatý prsten, v krásném rouše, a všel by také chudý v chatrném oděvu, a pohleděli byste na toho, kterýž jest oblečen v drahé roucho, a řekli byste jemu: Ty sedni tūto dobra! — chudému pak byste řekli: Ty stůj tamto, aneb sedni zde u podnoží noh svých; zdali již nasoudíte sami u sebe, a učimění jste soudcové podle myšlení nepravých? Slyšte bratři moji nejmilejší, zdaliž Bůh nevyvolal chudých na tomto světě, bohatých ve víře, a dědiců království, jež Bůh zaslíbil těm, kteříž jej milují? Ale vy jste zneuctili chudého. Zdaliž bohatí neutiskují vás moji svou a narahají-li oni vás k soudům? Zdaliž oni nerouhají se dobrému jménu, kteréž vzýráno jest nad vámi? Jestliže však plníte zákon královský podle Písma: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého, dobře činíte; pak-li osoby přijímáte, činíte hřích, trestání jsouce od zákona jako přerušníci. Kdo by pak koli celý zákon zachoval, ale přerušil by v jediném, učiněn jest všemi vinou.“ Duchovní

pokud mu souditi lze, má se snažiti, aby soudil podle soudů Božích. Bůh ale soudí lidi ne dle bohatství a pozemské důstojnosti, ne dle vezdejšího postavení a jiných hodnot zemských, nýbrž dle jich ctností, podle víry, naděje a lásky křesťanské, dle pokory a chudoby duchem. „Co jest u světa bláznivého, vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co jest u světa mdlého, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné, a neurozené světa a potupené vyvolil Bůh, a to, což není, aby to, což jest, zkazil, aby se nechlubilo žádné tělo před obličejem jeho.“ (1 Kor. 1, 27—29). Ovšem že chudoba a neurozenost sama o sobě ještě docela žádné ceny nemá u Boha, a naopak bohatství a urozenost, jestliže spravedlivou cestou byly dobyty, samy o sobě nečiní žádného nehodného před Bohem. Ale srdce a mysl zpytuje Bůh, a jehožto srdce čisté a bohobojné jest, jehožto srdce nelpí na věcech pozemských a rádo se slituje nad bídným bližním, ten před Bohem více platí, byť si sebe bohatším byl, než chudý, kterýž ustavičně pro svou chudobu proti Bohu reptá, a nenávidí každého, kdož něco má. Proto také nepravil Kristus toliko: blahoslavení chudí, nýbrž *blahoslavení chudí duchem*, totiž ponížení, nehledající vezdejšího bohatství, ale v poníženosti srdce svého hledající království Božího: *nebo jejich jest království nebeské*. Tedy kněz si má toho nejvíce vážiti, kdož nejctnostnější jest, buď si bohatý, buď si chudý: se strany království Božího, o kteréž pečuje kněz, *spočívá jádro lidu v pravověřících křesťanech*, jejichžto víra není mrtvá, ale živá, kteříž slovem a činem, příkladem a dobrými skutky dokazují své víry, a jiné k následování táhnou. Těch si má přede všim kněz všimati, ty má hleděti v dobrém zachovati, ty má poučiti, jak by lépe pro království Boží spolu s knězem pracovati mohli. Tiť jsou bohatí před Pánem Bohem, držitelé statků vzácných, ježto mol nekazí, aniž se k nim zloděj přibližuje. Toť jest *pravá Církevní zásada*.

Za druhé nemá duchovenstvo zvlášť spolu se šlechtou držeti; naopak, duchovenstvo zvlášť posláno jest k chudým dle slov a příkladu Spasitele našeho Krista, kterýž na sebe obrátil prorocství Izaiášovo: „*duch Páně*

nade mnou, i protož pomazal mne, a poslal mne kázati evangelium chudým, uzdravovati skroušených srdcem.“ (Izai. 61, 1. Luk. 4, 18.) Proto i Kristus, aby dokázal Janovým učedníkům, že jest skutečně zaslíbeným Mesiášem, řekl jim: „*chudým evangelium se zvěstuje.*“ (Mat. 11, 5.) Z většího dílu vyučoval Kristus zástupy chudého lidu, chudí nejvíce následovali Krista a poskytovali mu, čehož potřeboval. K chudým nazvíce obraceli se svatí apoštolové, a z chudých nazvíce sestávala po všecka století Církev svatá. A ohlídneme-li se po Církvi, kde nalezáme nejvíce horlivých křesťanů? — mezi chudým lidem. Jací lidé navštěvují nejčastěji chrám Páně? — chudí a sprostí před světem. Jací lidé si nejvíce váží duchovního, a nejspíše uposlechnou rady jeho? — chudí. — A naopak jakých lidí málo kdy jest v kostele a na kázání viděti? — bohatých, urozených a vzácných. Jací lidé nejvíce pohrdají duchovním? — bohátí, a na venkově zvlášť držitelé pozemností, kteříž od roku 1848 na mnoha místech hrdě se vypínají, a duchovním nechťejí toho dáti, což mu dle *Církevního práva* patří. Ne špatně pravil kdosi u veřejných listech: „*pokud si Církev smlášt chudých, sprostých a bidných bude všimáti, bude nuíti vždy rozsáhlou půdu k pracem svým.*“ I co se týče peněžitých příspěvků k Církevním potřebám: více požehnání Božího jest na halěři, daném od chudého dobrým srdcem, než na dukátu, daném od bohatého jen proto, aby zahanben nebyl. Ne nadarmo řekl Kristus: „*Amen pravím vám, že bohatý nesnadno vejde do království nebeského. A opět pravím vám: snázeť jest velbloudu skrze ucho jehelní projíti, nežli bohatému vjiti do království nebeského.*“ (Mat. 19, 23. 24.) Neb bohatství nadýmá srdce, naplňuje pýchu, poskytuje příležitosti k vyhovění zlým žádostem, a jelikož bohatý již zde na zemi ráj-za své peníze má, málo dbá o budoucí ráj po smrti. Naopak chudý; jest více zvyklý poníženosti a poslušnosti, více zvyklý zapírání sebe samého, a právě nouzí a chudobou více donucen jest hledati sobě jiných radostí a jiné naděje, kteréž mu země tato nepodává. Proto že člověk v mysli své zbohatl, vyvrhl jej

Pán z ráje: proto že Kristus chudý byl až k smrti, tak že neměl, kdež by sklonil hlavy své, všípena jest Církev svatá, a otevřena lidem brána nebeská. Protož ať duchovní zvlášť chudoby a chudých si váží, a tím zachová, pokudž jemu lze, nejlépe království Boží na zemi. Toť *zásada právě křesťanská, katolická.*

Nechceme tím říci, že by si duchovní šlechty a bohatých neměl všimati, neb že by bohatí a šlechticové neměli velikých zásluh o Církev Boží. Ne, naopak mile-
rádi uznáváme, že zvlášť za našich časů mezi šlechtou, mezi bohatými i mezi nejpřednějšími osobami v státu nalezá se mnoho horlivých katolíků, kteříž zajisté milují Krista a jeho Církev více, než mnohá částka chudých. Rádi připouštíme, že bohatých a šlechticů s té strany si má zvlášť duchovní všimati, protože jich dobrý příklad velmi mnoho působí, a naopak jich bezbožnost a zlý příklad mnoho zlého vyvodí, a mnoho dobrého kazí. Pak s té strany také má duchovní bohaté a šlechtu zastávat, kdyby jeho osadníci komunistickými myšlenkami naplnění byli, a šlechty co nepřítel vlasti považovali. Tu by musel poučiti a na zákon Boží se odvolávati, kterýž zapovídá krádež statku i ujímání práv a hodností, ba kterýž i žádost cizích statků a práv zavrhuje. Tu ovšem má se snažiti duchovní, by poučil, jak velmi potřebná jest šlechta v mnohém ohledu státu i lidu, a jak méně škodí někteří boháči a šlechtici, třeba by způrně a pyšně a ukrutně s lidem zacházeli, než by spoura proti zákonům a nařízenému pořádku škodila. Jestliže to jen myslí pan spisovatel, tu má ovšem pravdu. Ale slova tak pronesená: „*Duchovenstvo a šlechta musí spolu držeti*“ zdají se říci tolik, co: *duchovní ať pospíchá pod pláštěček bohatých a šlechticů, ať s nimi učiní aristokratický spolek proti chudému lidu; ať pomůže šlechtě a boháčům potlačovati lidu a v podruží uchováti atd.,* kterýmžto výkladem bohužel bez toho od mnoha bezbožníků duchovenstvo pomluveno a zhanobeno bylo. — Ty povinnosti, kteréž v skutku kněz vzhledem na šlechtu a bohaté má, vyplni nejlépe, když se přede vším stane otcem chudých, a pokud jest služebníkem Kristovým a

rozdačem tajemství Božích, vědom si bude vznešeného povolání svého, kteréž jest nad všechna království této země povýšeno. Jestliže kněz co pravý vyslanec Velikého Krále, co milostný otec chudých a nuzných, co neunavený pracovník na vinnici Páně, co pastýř čistý srdcem a dokonalý v mravech a v ctnostech kněžských, jestliže tak kněz k šlechtě a k bohatům přijde, ovšem i s mírností a tichostí, a povinnou šetrností dle příkladu Kristova: tu nejvíce prospěje u šlechty a u bohatů pro království Boží; hodní a nábožní budou ho ctíti a poslouchati, nevěřící a nemravní budou se ho báti. Jestliže ale naopak oulisně se bude míti k šlechtě a k bohatům, a kořiti se jim bude způsobem kněze nehodným, a zapomene-li pro starost o ně na chudé a bídné: tu zajisté nic nepořídí pro království Boží, ale i sami šlechtici a bohatí v krátkém čase pohrdnou jím, a tím více pohrdnou Církví, mající takové bídné kněze. A pak běda tomu skrze něhož pohoršení pochází! — Tím zavíráme pro zatím pojednání své, jako předběžný článek k jiným, kteréž podati hodláme budoucně. O třech ostatních zásadách základních, kteréž p. spisovatel ještě uvádí, promluvíme v článcích, kteréž budoucně podáme.

Sdružení kněze s ženským pohlavím jest velmi nebezpečné.

To víme — řeknou jedni. Odpovídám: jsou mnohé jiné věci, kteréž také velmi dobře víme, chybujeme ale v tom, že časem a místem pouštíme svou vědomost s myslí, anebo že znajíce nebezpečnosti, příliš se na sebe zpoléháme; stává-li se nám ale zapoménlivost anebo nemírné zpoléhání samých na sebe urážkou: není mnoho umenšena naše vina. Abychom tedy ušli docela viny své, spasitelné jest laskavé a šetrné připomenutí. — *Takového napomenutí, buď si sebe laskavější a šetrnější, chvála Bohu nepotřebujeme* — řeknou druzí — *známeť své nebezpečnosti, nespouštíme je s myslí a chráníme se ho*. Však Bohu žel, byli mnozí jiní, kteříž právě tak

mluvili: a předceť klesli v pokušení hodině. Bolestně sobě vzdechna, zvolal svatý otec Augustin: *Vidi cedros Libani turpiter corruisse, de quorum sanctitate non magis, quam Ambrosii et Hieronymi dubitassem.* Ta-li slova bēfeme sobě k srdci, v pokoře vyznati nám jest, že nikdo z nás nestojí tak pevně, by hleděti nepotřeboval, aby nepadl; a pakliže jsme nepadli po dnešní den, že to není naší zásluhou, nébrž jediné působením milosti Boží, kteráž tomu nedopustila, by nás poněkud jenom prudší pokušení nezachrátilo. — *My ale nejednáme, a jednati nemíníme s takovými osobami, kteréž by čistotnému a pobožnému knězi strojiti mohly nějaké pokušení* — řeknou třetí; *s bohobojnými pak osobami jednati jest knězi netoliko dovoleno, nébrž i zlášť duchovnímu pastýři povinno.* Znam tuto dovolenost i povinnost a sám jí mnohými podstatnými důvody hájím; nieméně však i toto jednání spojeno bývá s mnohým nebezpečenstvím, kteréhož z počátku ani jedna, ani druhá strana netušila, stává-li se z něho bližší známost, stává-li se skutečným sdružením.

Sdružením pak nazývám časté jednání kněze s osobami druhého pohlaví bez pravé potřeby, taktéž větší důvěrnost při tomto jednání bez potřebné opatrnosti, posléze silnější přichylnost vespolek jednajících osob bez stálého přemáhání sebe samých.

Aby ale jasně vysvítilo, jaké nebezpečenství z sdružení tohoto pochází buď jedné buď druhé straně, anebo i dokona stranama oběma: považujme

1. *duchovního sdružení pobožného s pobožnými.*
2. *prátelského sdružení slabého se slabými.*
3. *náruživého sdružení neostražitého se zlými.*

1. *Duchovní družení kněze k druhému pohlaví, byť z počátku vzhledem na svůj úmysl a účel sebe šlechetnější, sebe zpanilejší bylo, nezůstává vždycky, anebo aspoň ne ve všech svých následcích čistě duchovním spřátelením.*

Mámt na mysli kněze nábožného, kterýž se sdružil s osobami pověsti bezouhonné, mravů šlechetných, obcování bohobojného. Sdružil se s nimi, aby duchovně pro-

spěl jim, a skrze ně aby prospěl domácím jejich, ano i celé osadě. Šlechetný úmysl tento zdál se mu požadovati, aby s bohabojnými osobami těmito *častěji jednal*. I dával jim tedy delší naučení, napomenutí ve zpovědi, dovoľoval jim přicházeti k sobě do domu, anebo přijímal pozvání, navštíviti je v příbytku jejich: a domníval se, že spasitelně vynakládal svůj čas, když Maria sedávala u jeho nohou, poslouchajíc naučení spasitelného; a že jest dobrým pastýřem, když shromáždil poslušné ovečky okolo sebe, a když s nimi želel ovec bludných.

Avšak toto časté jednání vzbuzovalo vzájemně vždy *větši důvěrnost*, takže skorem každá rozprava takorba zpovědi se stávala, kdež jeden druhému své srdce zjevoval; každé místo jakousi zpovědnicí, ježto se jeden druhému vyznával ze svých chyb; a každá osoba jakýmsi soudcem, ježto jevila své mínění a zdání o skutcích osoby druhé. Jakž ale jednávaly tyto důvěrné osoby o svých vlastních záležitostech, takť se rokovalo i o životě a skutcích jiných lidí, zvlášt o jejich duchovním nebezpečnství anebo i o skutečném poblouzení a poklesnutí. Duchovní otec přijímal takovéto žalostné zprávy; říkával, jakých prostředků zamýšlí užívati k vysvobození, k napravení ubohých duší těchto; radíval se i s těmito horlitelkyněmi, co by jistšího a prospěšnějšího bylo; těšival se z pochvaly, když se věc podařila; trpělivě pak snášel i pobízení k činnosti, když poněkud byl váhavým; nehorsil se ani z laskavých domluv nábožných duší těchto, když někdy něco v povinnostech svých přehlédnul. Považoval pak této smělosti za důkaz, že ty osoby dřív ve všem dobře vycvičil, an všemu nyní náležitě rozumějí; mimo to se domníval, že ty osoby mu osvědčují tu nejšlechetnější lásku, an mu jsou pobídnutím k svědomitému plnění povinností jeho; když pak nejápně dopouštěl, aby ho tyto nepovolané horlitelkyně pobízely, napomínaly, předpisovaly, co činiti má: myslil bloud, že se tím cvičí v pravé pokoře. Že pak se stává žena v té věci, i nechťie, velmi smělou, povoluje-li se jí v čem dost málo, učí mnohá zkušenost.

Seznámil-li se ale tak daleko kněz s jednou, druhou ženou, že se vzájemné jednání jejich stalo velmi důvěrným: napotom není téměř ani možná, aby z toho nenásledovala *osobní přichylnost*. Že se k nim ale osobně kloní, a ony k němu, poznáváme z toho, že je rád vidí, a rád jest od nich viděn; ony ho ctí jako Boha: on v nich vidí vtělené angely; ony velebí všecko, co jim k vůli mluvil a činil: on se nemůže dost vynadiviti jejich dobrému, věrnému a nábožnému srdci. Oko jeho jest tak postřené bělmem, že již ani nevidí mnohou chybu, mnohou nedokonalost, kterouž na nich z počátku dobře znamenal, a kteréž posud podléhají; ano i tyto vady vykládá za potřebné vlastnosti k pravému křesťanskému životu — za spravedlnosti. Slovem: on žije v nich a ony v něm; a dotýká-li se kdo slabé strany těchto pilných učennic (an hledí na ně nezkaleným okem), dotýká se zřítelnice učitele samého, a působí mu velikou bolest.

An se ale takto má kněz k osobám druhého pohlaví: ptám se, zůstává-li pouhým člověkem, čili jest anjelem v lidském těle? — Člověkem-li pak jest: jest schopen hříchu; slab, aby sebou sám nad pokušením svítězil; bludu podroben, a protož není neomylným. Přirozených ale nedostatečností těchto nezbaví ho ani *sklumený věk*, ani *vznešená moudrost*, ani *pobožný a kající život*, ani *vznešené důstojenství*, ani *žádný prostředeck*, leč *jediné útek*. Ne sklumený věk: neboť víme, že David nebyl mladíkem, když zahorel nečistým ohněm k Bethsabée; úkladníci pak Susannini nazývají se výslovně starcové. Ne moudrost: neboť aj, moudrý Šalomoun stal se chlipníkem a z chlipnosti modlářem. Ne pobožný a kající život: toho nám dosvědčuje smutná zkušenost svatého Augustína: „Vidi cedros Libani turpiter corruisse, de quorum sanctitate non magis, quam Ambrosii et Hieronymi dubitasse“; a žalostný příklad kajícího Viléma, jakž viděti z života jeho, an v tuhém pekání jsa, dvakrát zkusil na sobě sám pravost neomylného slova Páně: „Když vyjde nečistý duch z člověka . . . poslední věci jsou horší než první.“ Luk. 11, 24—26. Ne vznešené důstojenství: neboť člověk, buď si knězem, buď si bisku-

pom, bať si v jakékoliv jiné, větší anebo menší církevní důstojnosti postaven, zůstává předce člověkem, člověkem smyslným, citelným, anebo jak se vůbec říká, z masa a z krve; pustil-li ale jednou s myslí přirozenou tuto svou slabost: žádná sebe vznešenější důstojnost nebude s to, aby ho udržela v jeho pádu; a byť jeho pád světu nebyl znám skutkem zjevným, nezůstane předce skryt před Bohem, vševědoncím zpytatelem ledví a srdce. Padne tedy i nábožný a církevním důstojenstvím jakkoli vznešený kněz, nakloní-li se příliš důvěrně k ženské, taktéž nábožné osobě, padne na všecken způsob: ježto není možná, aby člověk v klinu schoval oheň, a předce roucha nepopálil. (Přisl. 6, 27.) A jakého by chtěl užívati prostředku kněz, aby sdružení jeho s ženou nebezpečné a hříšné se nestalo? Snad modlitby? čili postu? čili namáhavé práce? — Dokud bude žena usazena v jeho myslí, dokud bude míti k němu častý a volný přístup, a dokud on bude často docházeti k ní (byť se to dělo pod záminkou i toho nejzpanilejšího účelu): budeť tato žena v modlitbě jeho předmětem, v postu jeho pokušením, v namáhavé práci neodstranitelnou překážkou. Byť pak sebe pevnější předsevzetí činil, že na nic neslušného nepomyslí, ničeho zcestného se nedopustí: na všechno zapomene, jak mile státi bude předmět zalíbení jeho před nim. Povážíme-li, že Job, nevyslovitelnými bolestmi jsa skličen, s očima svýma učinil smlouvu, aby nepomyslíl o panně (31, 1.): nebudeme pochybovati docela nic, že zde není žádného jiného prostředku, než jenom outěk, akž praví sv. Augustin: *Cogita, et iterum cogita, quod libidinis tentatio fugiendo superetur*. Jak brzy kdo znamená, že se jeho srdce důvěrněji naklání k některé ženské osobě, anebo její k němu, tak že vzájemně po sobě toužiti počínají: najednou učiní všemu přítrž. Byl-li by pokonšín, navštíviti ji: přemož se, a nechod; byl-li by ale sám od ní navštíven: vyhni se, a bez meškání vyhni se, k čemuž se naskytne vždycky dosti příležitosti.

Odvelává-li se kdo na příklady svatých, aby svou nerozvážlivost vymluvil, tomu odpovídám: žeť sice mnozí svatí jednali s druhým pohlavím, a to sice nemálo; avšak

bylo-li to soukromí: netrvalo toto jednání nikdy dlouho; bylo-li ale třeba, aby se prodloužilo: nedělo se nikdy bez svědků; dělo-li se pak častěji, jak toho kdy věc žádala: pečovali svatí vždycky o to hned napřed, aby za příčinou rozdílného pohlaví z potřebného jednání nevznikla tělesná náklonnost. Nechtěl-li svatý Augustin ani se svou sestrou mluvit jinak, leč skrze mříž, a pravi-li svatý Řehoř: *Hoc maxime vitio periclitatur genus humanum*: odpovídám každému, kdož se na příklady svatých v té věci odvolává: *měj na paměti, jaké nebezpečnosti v jednání takovém uznávali, a užívej té opatrnosti, kteréž oni užívali; a poťom teprva to, což mu dovoleno, ano i za povinnost uloženo jest, nebude ani jemu, ani osobě ženské nebezpečným.*

Jakož jsem na mysli měl kněze zcela nábožného, a předceť jsem vyložil, jaké mu hrozi nebezpečství s jeho strany, sdružil-li se s osobou ženskou, kteráž také pobožná jest: takť nyní pozůstává, abych ještě vyložil, žeť mu nebezpečství nastává se strany té osoby ženské, s kterouž učinil tuto příliš důvěrnou známost.

Ženská zůstane ženskou, a nezapře nikdy své pohlaví, aniž kdy-jednati bude proti svým přirozeným náklonnostem. Ai, vždyť se již svým pohlavím nesé k tomu, aby se *chtěla líbiti*, aby *přijímala řeči pochlebné*, aby *žádostivá byla milování*. Všecky pak tyto přirozené náklonnosti procitnou v srdci jejím i vzhledem na kněze, jak mile učinila s ním důvěrnou známost. Samať ani neví, co se v jejím srdci děje; a kdyby jí to někdo řekl, že tělesně miluje otce duchovního: hněvala by se na něj-výš, pokládajíc takového přísudku za tu největší krivdu; a předce není jinak. Sama to arci nevidí, poněvadž její oko zaslepeno jest: jiní lidé pak toho mohou lépe a spravedlivěji posouditi. Neboť což jest to jiného, než pouhá tělesná náklonnost, když tato žena počíná se domnívati, že nemůže býti náležitě pobožná při mši svaté, jediné leč ji slouží její duchovní přítel, anebo že žádný jiný kněz tak dobře nekáže, aniž ve zpovědi tak otcov-sky s kajícím hříšníkem nenakládá, jakož on jediný.

Tak se domnívá, tak mluví a také tak jedná: co tohoto kněze blíže poznala, zdá se jí věci nemožnou, aby se k jinému kdy obrátila v duchovních potřebách svých, jako by jediného kněze toliko byl ustanovil Kristus Ježíš, jakoby tímto jediným knězem toliko stalo blaho celé svaté Církve, jakoby všickni ostatní kněží neměli tutéž duchovní moc, jakoby nebyli všickni v stejné míře roz-davači tajemství Božích.

Znamená-li podobného cos nábožný kněz — a musí to brzo znamenati, ježto vidí, co se děje, a ještě kolikrát sám slýchá příliš velké díky, ano i nezaslouženou chválu — znamená-li tedy cos podobného: učí jen bez meškání všemu přítrž, sic bude roznícena ta pobožná duše ohněm nečistým, jehožto plamenem pro blízké přátelství i sám co nejdříve bude zachvácen. — Neříkej nikdo: „Ják bych se mohl čeho obávat, vždyť to jsou *pobožné, svaté* duše?“ Sv. Tomáš Aquinský na to odpovídá: „*Quo sanctiores sunt, eo magis alliciunt*. Veliký ouvěrek jest veliká příležitost, dělati veliké dluhy. V obchodu prospívá ouvěrek, svědomitý-li jest a příčinlivý obchodník; naklání-li se vzájemně oboje pohlaví, a bytť to i skutečně obě duše svaté byly, špatný vezme konec takováto náklonnost; neboť i nevědouce i nechťice, co nejdříve pozбудou svatosti své. — Nikdo neříkej dále: „Vždyť nehlédají ničeho zlého.“ Dobře na to di Bellarmin: *Passio, dum agit, et dum sentit, et dum patitur, passio est*. Že ale takové ženy uchvacuje náruživost, jeví se v celém chování jejich. Byť také horlili pro dobrou věc, n. př. pro čistotu a okrasu svatyně Hospodinovy, pro zvelebení služeb Božích, pro zaopatření chudých a sirotků, může je i pod touto záminkou podváděti ďábel; jsou-li pak oklamané, oklamou i otce duchovního; a to se stane tím spíš, budou-li si na svou horlivost k dobrému něco zakládati. Výslovně pravi svatý Otec Augustin: *Deus enim occultam superbium punit aperta luxuria*. „Nevěřtež tedy, nejmilejší, každému duchu; ale zkuste duchy, zdali z Boha jsou.“ (1. Jan. 4, 1.) — „A čehož bych se bál, řekne posléz jiný; vždy to jsou *osoby věkem seblé*, s nimiž se družím.“ Odpovídám: nechrání-li ani

muže celý věk pošetilosti: nemysli nikdo, že která stará žena lásky zcela neschopna jest. Dostane-li se oheň do starého chrastí: aj, tuť vyšvihne (ač třeba jen na malou chvíli) prudším plamenem, než kdyby se byl dostal do proutí čerstvého; a stojí-li na blízku ten, jenž byl podnětem rezhárání, byť si byl třeba i kněz, bude jím zachvácen.

Naskytuje-li se ale veliké nebezpečení, druží-li se kněz k jaké osobě ženské, i tenkrát, když *oba právě nábožní jsou*, tím větší se stává toto nebezpečení, když jedna neb druhá strana jest méně dokonalá. *Lstivá-li jest žena*, svede časem i toho nejhodnějšího kněze; *lstivý-li jest kněz*, svede časem i tu nejctnostnější ženu, a stane se netoliko rušitelem jejího časného blaha, nýbrž i vrahem duše její nesmrtelné, zbaví-li ji podvodem svým pravé křesťanské víry. Aby tedy ani věrný služebník Boží nebyl sveden, aniž kdo jiný mohl na něj vésti jaký nárek: nejspasitelněji učiní, když *bez důležité potřeby* s žádnou osobou ženskou jednati nebude, když se nestane jejím důvěrníkem *bez potřebné opatrnosti*, a když hned z počátku *přemáhati bude* každou silnější náklonnost i k těm ženským osobám, kterýmž pro jejich horlivou pobožnost a neouhonné před Bohem obcování spravedlivou chválu odepriti nemůže.

Vede-li ale k žalostnému konci sdružení kněze pobožného s pobožnými ženami: zdalíž není mnohem nebezpečnější

2. *Pouze přátelské sdružení slabého kněze se slabými ženami?* — Slabi jsme ovšem všickni, nebo žádný člověk nemůže něco dobrého sám ze sebe. Takovou slabost ale zde na mysli nemám, nýbrž slabým knězem nazývám toho, kterýž jen tak obstojně koná své povinnosti, nejse ani dokonale vzdělaným, ani příliš horlivým pro blaho věřícího lidu; taktéž slabou ženou nazývám tu, kteráž sice stojí v pověsti dobré, ostatně ale žádných podstatných prostředků neužívá, aby svou dobrou pověst zachovala, a čílně ji zasloužila.

Sdružili-li se ale takovýto slabý kněz s podobnou sobě slabou ženou: na všecken způsob jest nebezpeč-

ství jeho nepřirovaně větší, než jakž v první částce tohoto pojednání vyloženo bylo. Neboť

Příčina téhož seznámení nemohla jiná býti, leč pouze *smyslná*. Co vedlo toho kněze do domu té ženy? ani prosba, by se ujala chudých anebo sirotků; nebyloť mu povědomo, že by horlivá byla v prokazování milosrdenství; ani prosba o příspěvek k zvelebení domu Hospodinova a služeb Božích vůbec; nepotřebovalť místní chrám podobných příspěvků, maje bohatou záduš; anebo ten kněz sám o takové zvelebení příliš nedbal; byl-li pak dbalým, nemohl sobě u té ženy slibovati velikého účastenství, věda, žeť ona se k podobným věcem příliš horlivě nenese; aniž proto vešel ponejprv do jejího příbytku, že by z důležitých příčin ho byla k sobě dožádala: aj, mimo chrám nepotřebovala nikdá ani porady, ani pomoci otce duchovního. Jak tam tedy přišel, a jak začal tu známost? Nezaopatřoval-li v té rodině kterého nemocného, vymyslíl si sám nějakou, třeba dosti nepatrnou příčinu, aby známost učinil, a volný aby měl do domu přístup. Zaopatřil-li ale v tom domě kterého nemocného: navštěvoval jej, ale ne pro Lazara, nébrž pro Marthu; když pak se již pozdravil nemocný anebo skonal, když tedy přestala příčina těchto návštěv, kněz ale nepřestal býti navštěvovatelem: na jevu jest, že ne duchovní povolání, nébrž pouze tělesná náklonnost do toho domu jej vábí a vede. — Podobně co vedlo ponejprv tu ženu do domu duchovního? Nehledala ani porady, ani pomoci v duchovních záležitostech, kteréž se nepotřebovati domnívala; ani tam nešla, by sama knězi v podstatné věci obětovala svou pomoc: neboť jakož ten kněz není nejhorlivějším duchovním pastýřem, tak ta osoba ženská není nejhorlivější křesťankou. Jestliže se tedy seznámili, sdružili: nebyli k tomu vedeni duchem Božím, nébrž vymyšlenými záminkami, aby hověli tělesným choutkám.

Jakož ale vedeni byli pouhou tělesností, takť jest celá jejich *známost* již *sama sebou* mnohem *podzřelější*. Potřebuje-li i ten slabý kněz i ta slabá ženská opatrovníka, aby se aspoň ve své míře udrželi: což pak

se stane, když se třtina o třtinu bude opíráti? Kdyby se nestalo jiného nic, již to jest dosti zlé, když máří kněz navštěvováním osoby ženské drahý čas, a pronedbává své povinnosti, a když se ta ženská ani u víře neутvrzuje, ani v srdci svém neušlechťuje. Potřebuje-li ale takového utvrzení, ušlechtění: proč se to neděje u přítomnosti jiných, aby též oni vzděláni byli? anebo proč k té ženské dochází ještě tak často ten kněz, dokonáno-li jest toto jeho dílo?

An ale takovýto slabý kněz vůbec málo mluví o věcech svatého náboženství, ježto něví mnoho co zábavného vykládati, v čemž by mu také ta slabá ženská příliš dlouho sluchu svého nepropůjčovala: o čem tedy nejvíce mezi sebou hovoří? Hovoří se ovšem o hospodářství, o záležitostech tohoto světa, i o tom, což se buď v místě anebo jinde přihodilo. Takovýto řečem ale dochází brzo konec s osobou ženskou, poněvadž ji málo zajímají; mluví se tedy něco jiného, což ji více zajímá: a tu následují řeči pochlebné i žertovné, kteréž, byť samy sebou nic neslušného neobsahovaly, již proto jsou neslušné, protože se na kněze nesluší; a neslušné, protože velmi lehko k skutečně neslušným a hříšným věcem vedou.

A Bohu žel, jak mnoho jest takových známostí, kterýchž kněží s osobami druhého pohlaví toužebně a úsilně kolikrát hledali, anebo s velikou radostí se jich uchopili, a kteréž nejsou jiného nic, než velikou skvrnou stavu duchovního, a konečně obapolným zabynutím těm, jenž se na ten způsob sdružili. Říká se ovšem: *kněz potřebuje také nějakého vyrazení, nemůže ustavičně pracovati; a nestraní-li se věřícího lidu, tím více důvěry nabývá.* — Co se vyrazení a zotavení po práci skončené, anebo posílnění před nastávající prací nějakou dotýká, v tom zajisté knězi ani Boží, ani církevní zákon neklade v cestu žádných překážek; potřebuje-li ale kněz zotavení, posílnění: proč ho nehledá takovým způsobem, kterýž by stavu jeho ke cti sloužil, a s duchovními pracemi jeho pěkně se shodoval? Zábava s ženskou jest ale kněze nehodna, a nečiní jej schopnějšího k nastáva-

jicím duchovním pracem, ježto mu působí ještě mnoho roztržitost. — Důvěry lidu potřebuje ovšem duchovní pastýř; by pak jí došel, musí vliďně, laskavě a moudře s lidem zacházeti; druží-li se ale pro zábavu k ženským vůbec, anebo k některé z nich zvlášť: právě tím důvěru netoliko nezíská, nýbrž i docela ztratí; a to nejen u ostatních osadníků, nýbrž i u těch osob, k nimž se přidruží. Ztratí ji u ostatních osadníků: poněvadž chování jeho velikým právem v podezření bráti budou; ztratí ji u svých známých ženských: poněvadž jim to bude věcí nepřírozenou, bráti od toho vážné naučení a napomenutí, od něhož navykly slyšeti žerty, a bráti jej za předmět veselí svého. V tom ohledu není kněz jako jiný světský člověk, a protož může mu i ta známost s druhým pohlavím nebezpečnou býti, kteréž svět docela za nevinnou považuje. Neboť každé přibližování-se kněze k ženským, k němuž mu jej vede tělesná náklonnost, byť i vně se pořádným býti zdálo, poskvřňuje předce duši nesmrtelnou. Každé důvěrné slovo, byť také nezapáchalo žádnou drzostí, velmi lehce může srdce jednoho neb druhého roznititi dečistým ohněm; a každá rozmluva, kterouž se podporuje vzájemnost rozličného pohlaví, probodá srdce jako dýkou. Libuje-li si v tom kněz, tím pochybnější jest napotom jeho úmysl: poněvadž se již chyíl k jedné osobě; probudil-li ale v srdci jejím stejné smýšlení a stejné city: aj, jak blízek jest napotom zjevného pádu! Dejme tomu, že podobného skutku nezamýšlel, že nechce uvéstí v lehkost před světem ani sebe, ani té osoby, kterouž okouznil svým pochlebným jazykem a lichotivým se k ní chováním; a dejme tomu, že by se oba zhrozili patrného nebezpečení, do něhož je uvedla dlouhá a příliš důvěrná známost: což je bude chrániti, aby v srdci jejich započatý hřích skutkem nebyl dokonán? Snad zpoléhání se na svou mravní sílu? Aj, té se již dávno zbavili oba, an ukonejšili hlasu kárajícího svědomí, že známost jejich jest předce nedovolená. Anebo snad je bude chrániti bázeň hanby světské? Aj, oslepila-li vůle těla jednou rozum, a potlačila-li svědomí: brániti si nedá žádnou zevnější překážkou, aby svého mrzkého ukojení došla.

Anože snad je bude chrániti Bůh? Aj, k vůli lehkamyslným lidem, kteříž prvé svatého Zákona jeho pilně ne-
 nachovávali, a v nebezpečnosti se vydávali, nebude či-
 niti žádných zázraků; a srdce takového kněze dávno již
 nebylo s Bohem, jemuž milejší byla osoba ženská, než
 stánky Hospodinovy. I co zbude jiného takovému knězi,
 než aby padnul: neboť odstoupí od něho milost Boží,
 kteréž se opovažlivostí svou nehodným učinil; padne do-
 jista: užijet neblahé příležitosti, kterouž dávno bidným,
 sebe i vznešeného stavu svého nedůstojným způsobem
 hledal. Překazile-li ale takový skutek zevnější násili,
 n. př. uložení přestěhování, přikázané rozloučení od du-
 chovní neb světské pravomocnosti, anebo i smrt: proto
 není jejich hřích mnoho menší, ani před Bohem, ani před
 světem; ne před Bohem: u něhož platí úmysl za skutek;
 ne před světem: neboť není lidí tajno, jak daleko již do-
 spěla nedovolená tato známost, a co by z ní bylo násle-
 dovalo, kdyby to zevnější násili nebylo všemu najednou
 učinilo přítrž.

Pravdat v té věci leží vždycky nepřírovnaně větší
 vina na straně kněze, kterýž mohl i měl věděti, co si po-
 číná a k jak smutnému konci všechno vede; ano nemohl
 ani nevěděti, jak veliký to jest hřích: neboť on jest va-
 jměnu svaté Církve vykladačem Božího Zákona: avšak
 abychom soudili spravedlivý soud, není ani ženská prosta
 všeliké viny. Někdy — a to se stává dosti často — po-
 čala sama knězi nadcházeti, nevědouc ani proč? (z čehož
 následuje tím větší potupa kněze, že více rozumu neměl,
 a marnostem jejím nejápně shovíval), pak-li ale neroz-
 vážlivým knězem v pokušení uvedena byla: vždyť nebyla
 děckem, mělať rozum i svědomí, jenž ji dojista mluvily
 jinak, než ten kněz v neslušném toulení svém; měla ro-
 diče anebo manžela, anebo jiné příbuzné a sousedy, jimž
 celé to družení nemohlo býti nepovědomo. A protož měla
 se buď sama z počátku hned brániti dotěravosti téhož
 nechvalného služebníka Hospodinova, anebo měli alespoň
 ji v tom dáti výstrahu příbuzní a známí její. Kdož ale
 k tomu nejápně mlčel, anebo docela záštitu k tomu pro-
 poučel, buď že mu vázala jazyk lichá bázeň, anebo že

při tom docházel mrzkého zisku, anebo že celé to jednání v srdci svém schvaloval: ten jest ovšem spoluvinníkem. Což to jest ale všechno platno? kdyby jini lidé jakkoli velikou v tom neshli vinu, předeť vždycky leží na knězi ta největší vina. „Vy jste sůl země,“ pravil Pán svým učedníkům. „Jestliže sůl zmařena bude, čím bude osolena? K ničemu se nehodí více, než aby byla ven vyvržena a od lidí pošlapána.“ Mat. 5, 13. Jestliže stav duchovní ustanovil Pán za strážce na Sionu, na hoře svaté svojí, a jestliže bychom na místo bdění sami se měli dopouštětí loupeže a duchovní vraždy: aj, jak by to stálo zle s pokolením lidským, koupeným drahou krví Kristovou; a jak bychom nesli jednou těžký soud, když bychom skládali oučet z vládařství svého! Bez toho bude tento soud jednou přísný a těžký, a protož si ho nechť žádný zbytečně ztěžovati. Znaje každý svou slabost, nezapletej se do žádné nebezpečné známosti s drahým pohlavím, aniž se dej od něho váhati pouze pro přátelskou známost. Nejlépe jest knězi, když se s žádným neslučuje, s nimž by se dříve neb později nemohl rozloučiti jinak, leč se ztrátou čistého svědomí před Bohem a se ztrátou dobrého jména před obličejem počestných lidí.

Nebezpečné-li pak jest družení nábožného a pro všechno dobré horlivého kněze k ženským taktéž pobožným a upřímně hledajícím spravedlnost, an i dost chvalitebný počátek hanebného dochází konce; nebezpečné-li jest přátelské družení slabého kněze k ženským, jimž se podobně nedostává dokonalého utvrzení v dobrém, an celé toto přátelství velmi lehce a velmi rychle posbývá duchovního rázu, ježto ho z počátku hned příliš mnoho nemělo: co pak se teprva dá očekávati od *náruživého družení neopatrného kněze k ženám svým?*

3. Neopatrný kněz jest ten, kterýž na myslí nemá, *kým jest*; kterýž svědomitě nepovažuje, co činí; a kterýž navzice čini jenom to, k čemuž jej tělesná *chťivost* nese, což smyslům jeho lahodí.

Takováto neopatrnost jest zajisté nebezpečná již sama sebou, i kdyby ten kněz na žádnou osobu ženskou ani nepohlédl. Neboť nemá-li na myslí, že jest knězem,

služebníkem Boha živého a prostředníkem mezi ním a mezi lidem jeho; neběře-li žádného ohledu na své skutky, srovnávají-li se s jeho stavem čili nic; a libuje-li si nejvíce v tom, což tělu příjemného jest: již za tou příčinou nebude ani horlivým hlasatelem Božího slova, ani milosrdným Samaritánem k ulehčení duchovních neduhů prostředkem svátostní zpovědi, ani laskavým otcem školní mládeže — anebo slovem nebude hoden vznešeného jména *duchovního pastýře*. Takový bude dříve vším, a všecko jiné bude dříve činiti, jenom tím a to ne, kýmž by měl být, a což by měl činiti.

Družili-li se ale takovýto neopatrný kněz k pohlaví ženskému, nejspíš se přidruží k osobě mravů pochybných anebo docela špatných. Pořádná ženská, kteráž má Boha v srdci, a kteráž se uráží takovýmto vůbec nepovážlivým chováním, ta mu tak lehce nenakloní ucha svého; naproti tomu si ale neopatrný kněz nedělá z toho nic, s nechvalitebnou ženskou máti známost, poněvadž vůbec na to nehledí, co by se na jeho stav slušelo.

Seznámil-li se ale s ženskou mravů pochybných anebo docela špatných: napotom téměř nelze ani jinak, než aby *družení jeho bylo náruživé*. Náruživé bude družení jeho: poněvadž bude jeden po druhém z pouhé náruživosti jenom toužiti, aby pospolu byli, a poněvadž se budou nazvíce náruživě k sobě míti vespolek, když se někde sejdou, neberouce na nic žádného ohledu.

Jeví-li ale takový kněz neopatrnost i v řečech i v celém jednání svém — ženské mravů lehkých: aj, jak jí snadně nakloní, aby s ním také tak směle a neslušně mluvila a podobně se k němu chovala. Dejme pak tomu, že by na žádné straně nebylo úmyslu, dopustiti se toho, což nejhoršího jest: jak se tomu ubráni, an je svedla hlavně pouhá náruživost, kteráž tak rychle oslepuje rozum, aby záhuby neviděl, a kteráž tak násilně zbavuje člověka svobodné vůle, aby se nemohl zdržeti toho, což sám za hanebné a záhubné uznává? „Kdož ostříhá úst svých, ostříhá duše své: kdož pak bez uvážení mluví, pociť zlych věci.“ Přisl. 13, 3. Kdyby kněz rozpustile nemluvil, žádný by si k němu také ničeho neslušného

nedovoloval: kamž ale směřuje mluvení a jednání jeho, právě tím bude zachvácen; a to tím spíš, setká-li se s lidmi, kteříž ještě horší jsou než on, s lidmi, kteříž neznají žádné kázně, žádného studu, žádné bázně; takoví lidé jsou ke každému zlému skutku hotovi. Padnul-li neopatrný kněz do rukou lidí takových, byť i sám při vši své lehkomyšlnosti neminil, nechtěl poskvřniti sebe a stavu svého smilstvem skutečným, bude k němu lsti a násilím přinucen: nebudeť vládnouti sebou sám, nébrž vládnouti bude jím slepá náruživost, a vládnouti bude jím chlipná žena s ošemetnými náhonci svými.

Mnoho máme smutných příkladů, že mladistvá lehkomyšlnost a neopatrnost v té věci k stáru velmi bolestně trestána byla: a předceť, Bohu žel, nacházíme nejednoho, zvlášť mezi mladším duchovenstvem, kterýž nemíní a nechce spasitelnou z toho sobě vzíti výstrahu!

Zlé jest, když kněz, kterýž má býti světlem světa a solí země, když zaslepených neosvětčuje, chybných nenapravuje, nébrž ku všemu se lhotejně dívá: těžkýť zajisté ponese časem svým soud. Neboť takto praví o něm Hospodin skrze proroka Ezechiele: „Pakli bych já řekl bezbožnému: *Smrti umřeš*: a nezvěstoval by jemu, ani mluvil, aby se odvrátil od cesty své bezbožné a živ byl: ten bezbožný v nepravosti své umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhledávati budu.“ 3, 18. To-li zlé: mnohem horší jest, když kněz, místo co by měl býti napominatelem ku pokání, sám svou vlastní vinou a svým vlastním hříchem chlipných žen v chlipném obcování potvrzuje, a pokání jim buď ztěžuje anebo docela téměř nemožné činí. O takovýchto kněžích zajisté psáno: „Toto praví Hospodin zástupů k prorokům: „Aj, já nakrmím je pelyňkem a žlučí: nebo od proroků Jerusalemských vyšla poskorna na všecku zemi.“ Jerem. 23, 15. Svědomitější ale křesťané mohou celým právem pro některé takovéto náruživé kněze k zahanbení celého duchovního stavu volati k svým manželkám, sestrám a dcerám: „Chraňte se soudcův Israelských mnohem více, než té nejrozpustilejší luzy; vystříhejte se mnohem víc synův Heli, než synův Filistinských; vyhýbejte se víc kněžím Judským, než nečistým Samari-

tanům! — Ach že nepovažuje takový lehkovážný, náruživosti podmaněný kněz, jakou potupu, jakou kletbu uvaluje na přemnohé nevinné své spolubratři a na celý duchovní stav! Avšak i při tom si bolestně povzdechnutí musím, že se věrní služebníci Páně za takové zaslepence horlivěji nemodlí, by je Hospodin ku poznání a k napravení života přivedl, a že jim sami nejsou angely strážnými, by je s opatrností a láskou chránili hříchu!

Zlé jest, když kněz, vida nebezpečenství svěřeného sobě lidu, nedává mu žádné výstrahy: ale to jest mnohem horší, když sám ubíhá v naličené osidlo, kteréž k úpadu jeho položila náruživá a lstivá žena. I zdaliž není takovýto kněz slepý a vůdcem slepých? — Ach, měl každý v živé paměti to, že jakož jest svět veliký, že na něm jsou lidé všelikého druhu; poněvadž ale svět následkem pádu rajského vždycky více k zlému jest nakloněn, žeť ani nelze jinak, než aby na něm bylo mnoho nebezpečenství; a poněvadž na světě tak málo jest bázně Boží, že se dějí na něm mnohé žalostné výstupky. Toho-li s myslí nespustíme, a budeme-li bdíti sami nad sebou: nedopustí tomu Hospodin, abychom ani sami nebyli jinému kamenem urážky, aniž jiný nám; pak budeme vyslyšeni se svatým Pavlem, kterýž, pokoušín jsa ostnem těla svého, třikráte prosil Pána, aby od něho odstoupil tento angel satanův; neboť o jednom každém z nás platiti bude slovo Páně: „Dostí máš na milosti mé, neboť se moc v nemoci dokonává.“ 2. Kor. 12, 9. Pakli ale kdo zahálčivému, rozkošnému a nestřídmému životu se oddává, a při tom se rád k ženskému pohlaví druží: ten budiž sám v srdci svém bujnou náklonnost, a sám si připravuje to nejhorší pokušení. Takový ale potom nedpufej, že ho Bůh téměř jako zázračným způsobem chrániti bude; *míjuel nebezpečenství: a protož zahyne v něm.*

Na to na všecko mnohý řekne: *Jakožto kněz a přede vším jakožto duchovní pastýř jsem povinen, obzvláštní obracetí zřetel na ženské pohlaví: a aj, tato moje povinnost jest spojena s tolikým nebezpečenstvím,*

Co mám tedy činiti, abych odporu povinnosti ušel? — Kdyby kněz a přede všim duchovní pastýř pohlavi ženského zcela se strasil, pronedbal by ovšem velikou částku svatých povinností svých; potřebí jest, aby je pilně na zřeteli měl, a mnoho s ním jednal: avšak *jednej s ním vždycky jako kněz*; jednej s ním nejvíce o *věcech duchovních*, a to se stávej *vždycky veřejně*, buď před obličejem shromážděného lidu, anebo aspoň u přítomnosti jednoho bezpečného svědka; není-li tu ale svědka žádného, zvlášť jedná-li se o jaké tajemství, tenkrát *jednej kněz co na nejvyšš možná zkrátka*. V záležitostech tohoto světa obmezuj se kněz *vždycky*, buď ať přijde ženská k němu anebo on k ní, jenom na *pouhou potřebu*; buď přívětivý a vřelý dle příkladu nebeského Mistra, ale nezačíněj, aniž přijímej přátelský a důvěrný jakýs hovor. *Nebud žádostiv jakých darů a služebností, ano ani jich nepřijímej, nemá-li ta věc slušného a kněze důstojného titulu*. Zavázán-li jest kněz které ženské příliš velikou vděčností, snadno může povstati z toho tělesná náklonnost; mnohá pak ženská právě tím zúmýslně nakloňovala, až i skutečně naklonila kněze k nečistým žádostem svým. Znamená-li tedy kněz dosti málo pochybné chování dárkyně své: nepřijímej docela žádného daru, ano ani na *stipendium*; drazeť by takový dar zaplatil. Třebali kdy, aby se kněz dobrodincem stal kterékoli ženské: staň se to rovněž buď *veřejně*, anebo *skrze jiného bezpečného člověka*; a chce-li se ta ženská napotom poděkovati: poděkuj se takéž buď veřejně anebo skrze doručitele *neznámému* dobrodinci. Pamatuj každý kněz, *že i dobře činiti veliké opatrnosti potřebuje*, aby ani sám v srdci svém, ani v srdci té osoby ženské tělesnou náklonnost nevyzbudil, aneho aspoň v takové podezření se neuvedl.

Kněz jest na všecken způsob *duchovním otcem i duchovních dcer Kristových*, a protož váže ho k nim mnohá svatá povinnost; dobře pak sobě na mysli přemítáje, že duchovní povinnost tato vykonati se musí v křehkém těle a pomocí jeho, kteréž se přirozeností svou velmi lehce kloní k pohlaví druhému: napiš si jedenkaždý,

zvlášť mladý kněz, do hlubin paměti a srdce svého strahovitě napomenutí maudrého Siracha, řkoucího: „Synu, nepozoruj ošemetnosti ženské; nebo plást strdi tekoucí rtové nevěstky, a stkvělejší nad olej hrdlo její: poslední pak věci její hořké jako pelyněk, a ostré jako meč na obě straně ostrý. Nohy její sstupují k smrti, a do pekla pronikají krokové její. Protož vzdal, synu můj, od ní cestu svou, a nepřibližuj se ke dvěrům domu jejího. Hleď Hospodin na cesty člověka, a všechny kroky jeho znamená.“ Sirach. 5, 1—21.

Ř e ě

při slavném uvítání Jeho Biskupské Milosti Jana Valeriana k generalní visitaci v Bechyni dne 8. listopadu 1861, konaná od Františka Felixe, děkana Bechyňského.

Pochválen buď Pán Ježíš! Tak jste Vy, Nejdůstojnější vrchní pastýři, oslovil nás ve svém pastýřském listu, v němž vane duch otcovské lásky a pastýřské péče. Těmiž slovy i já pozdravuji a vítám Vás jménem osady zdejší. Šest a dvacet let uplynulo, co vrchní pastýř osadu Bechyňskou za příčinou udělování svátosti, birmování navštívil. Minulého roku kojili jsme se blahou nadějí, že se nám toho štěstí dostane; než krutá smrt vrchního pastýře všecku radost nám překazila.

Když tak stolice Prokopa, Konstantina a Ondřeje byla uprázdněna, modlili jsme se vroucně, by nám Bůh seslal arcipastýře dobrého, biskupa horlivého. A aj! Hospodin vyslyšel hlasy naše, a dal nám Jana Valeriana, biskupa dle srdce Božího.

I pochválen budiž z toho Pán Ježíš! Když jsem pokornou žádost mé milé osady Vaši Biskupské Milosti byl přednesl, byste si neobtěžil, ještě letošního roku nás navštívit, vyslyšel jste, Nejdůstojnější Otče, prosbu dítek svých, a přislíbil jste k nám přijíti. Však pro nepředvídané překážky kolotali jsme se mezi nadějí a nejistotou. Než všeliká pochybnost zmizela, an jste Vy, Nejdůstojnější vrchní pastýři a otče den příští svého ustanovil a dnešního dne k nám zavítal, nedbaje na nepříznivé počasí

a obtížnou cestu. I pochválen budiž z toho přede vším Pán Ježíš !

Vy pak, přelaskavý otče, dovolte, abych já nehodný sluha jménem několika tisíců drahých svěřenců svých poceloval ruce, jimiž nám žehnati a kteréž na mnohé z nás skládati jste přišel. Starožitné město naše přelá, an v lůnu svém chová hosta tak vzácného, tak laskavého; osada Bechyňská jásá, neboť vrchní pastýř zavítal k ovečkám svým, laskavý otec navštívil dítky své. Sotva že jste byl, Nejdůstojnější Pane, na čekance kněžské ruce vložil, přicházíte hned zase k nám, abyste na biřmovance ruce skládal. Osada zdejší jest tak šťastná, že ji prvotiny svého apoštolského cestování věnujete. O kéž by tato první apoštolská cesta Vaše, jinak dosti obtížná, byla požehnaná a nějakou radůstku duševní Vám přinesla. Kéž bychom se Vám za tu nesmírnou obět, kterouž nám přinášíte, všemožně zavděčili. Kéž bychom v jednotě víry a v pravé účinné lásce setrvali, ku kteréž jste nás svým pastýřským listem otcovsky byl napomenul. Kéž by Svrchovaný vyslyšel srdečné prosby naše, kteréž mu za Vás až do posledního vzdechnutí svého přednášeti budeme. Kéž by Vám udělil síly Pavlovy, zachoval učenost Augustinovu, rozmnožil lásku Karla Boromejského a posvětil tichosti i pokory Františka Saleského.

Kéž by dny života Vašeho prodloužil, abyste tu berlu pastýřskou v rukou právě apoštolských drahá a drahá léta držeti, milým ovčičkám svým dlouho a dlouho žehnati a ruce na ně klásti mohl; napotom celá diéces Budějovická, jakož dnes osada Bechyňská, z hlubokosti srdce zvolá: Pochválen buď Pán Ježíš až na věky věkův. Amen.

Literatura.

Ještě jednou: „Povídky z kraje.“ — Již několikráte byla zmínka učiněna o povídkách neznámého spisovatele pod jménem Františka Pravdy i v našem milém Blahověstu, i v tomto časopise, a to v sešitku únorovém t. r. — I praví se tam, že p. spisovatel jest „pravý katolický kněz, jemuž se o to jedná, aby zábavným způsobem vzdělal a ušlechtil pravověrný lid náš.“ — Nelzeť dokonce pochybovati o nejčistším a nejupřímnějším úmyslu tohoto horlivého bratra našeho; nelzeť mu též upříti obzvláštní schopnost v živém líčení mravní povahy venkovského lidu, — myť bychom aspoň péro jeho přirovnali k štětcí Hogarthovu: a přede nelze nám, p. spisovatele neučiniti pozorným na něco, čehož sobě snad ani on, ani vážení posuzovatelé povídek jeho byli nepovšimli.

Snažení jeho jde zajisté tam, líčením mnohých neřestí, obzvláště in puncto sexti mezi venkovským lidem panujících i následků jejich, od těchto neřestí odstrašiti; než tážeme se: Nejde p. spisovatel v té věci příliš daleko? není-li u své horlivosti příliš neopatrný? není-li se co obávati, že, chtě vzdělávati a ušlechtili, spolu mnoho poboří a pokazi? Nám se aspoň zdá, ano jsmeť o tom zcela přesvědčeni, že ona časté, bezohledné, skoro zevrubné vypravování tolikerych šeredných oplzlostí, tohoto ustavičného milkování a opět milkování, nemůže mladým čtenářům býti leč závadné a záhubné. Prosíme, by náš p. spisovatel i vel. p. p. bratři tyto řádky čtoucí předčítí sobě neobtěžovali s dobrým rozvážením, co napsal p. Fr. Pravda n. př. ve druhém svazku „povídek z kraje“ na str. 47. o mravech dcerušek Kubičkových; na str. 52. o neoudném onom pozvání na nocleh; na str. 88. a 89. o chování-se Martina k Baručce, hlavně o jeho ošklivé otázce, — taktéž o hanebném jeho zacházení s Johannou; na str. 91. o neklechetném jednání otců a matek v Modříně; na str. 94. opět o ohlípném milkování Johanný s vojákem atd. atd. *)

*) Na důkaz, že tuto nikoliv necedíme komáry, odvoláváme se na slova váženého recensenta v úvaze o „Zpěvníku

Víme příklad, že jistý kněz při hlasitém čtení onoho tak-
bím místa na str. 52. vyplivnutím na jevo dal ošklivost nejen
nad tím, že se mu takové hanebné jednání sedlácké dívčice
hnusilo, nébrž, a to hlavně nad tím, že p. spisovatel beze
všeho — jak říkáme — obalu to vyslovil. A nesmíme se
domýšlet, že tímto způsobem v outlošitu přeháněl. Není du-
chovního, jemuž by nebylo povědomo, jak velice již každé
dvojemyslné, aneb jen trochu neopatrné slovo na mládež oušín-
kuje. Živá obrazotvornost její jest jako troud, ano, řekl bych,
jako ručníčný prach, jejíž sebe menší jiskřička napálí. Řekne-li
p. spisovatel, že pro takovou mládež nepsal, musíme mu při-
pomenouti, že to hlavně a vlastně mládež bývá, škola buď
ještě navštěvující, anebo nedávno ze školy vyšla, jenžto od
duchovního neb od učitele knihy vypůjčuje a pak domácím
svým čítá, a tudíž právě mládež tato jest v největším ne-
bezpečení.

Za tou příčinou mnozí duchovní, které známe, a ježto
bychom zejména udati mohli, s právem se obávají, „povídky
z kraje“ mladým čtenářům do rukou dáti, takže, přečtena je
sama, při vši ostatní výbornosti jejich nucení jsou, uložit je
do knihovny své bez všelikého užitku, předvídajíce větší škodu
nežli prospěch.

Nechť se nám nenamítá, že p. spisovatel na taková zá-
vadná místa, jaká jsme za příklad uvedli, hneď následovati
nechává buď slova svá, aneb slova uvedených osob, které ony
opatlosti v ošklivost uvéstí mají; že naproti osobám podlým
staví osoby povahy krásné — mravní. Byť to i ošklivost
vzbudilo proti té neb oné neřesti v tom neb onom mladém
čtenáři: přede podobných věcí na větší díl mladých čtenářů,
kterých zde přede všemi na zřeteli máme, zle působí a působiti
musí. Jsouť oni zajisté buď ještě nepokažení, anebo již vědí
o věcech, o kterýchž by se byli nikdy neměli dověděti. Jsou-li
duše čisté, nevinné, nepokažené: aj, pak se takofka učí vě-
cem, kterýchž neznaly; jsou-li to však lidé myslí i srdcí po-
rušených: ach, kdo nám za to ručí, že jim taková místa ne-

pro českou mládež,“ od p. Janoty — položené ve čtvrtém
svezku „časopisu pro katol. duch.“ ročníka 1851, a sice
str. 93, 94, 95.

badou jiskrou k rozpálení na polo snad udušených zlých žádostí? kdo nám za to ručí, že, co bylo napsáno k jich výstraze a napravení, nebude jim spíše osidlem nových hříchů? — Ono „Semper aliquid haeret“ platí tu více než kde jinde.

Protož nezazlí nám milý bratr náš, když jsme tu vyslovili, co nám opravdu na srdci leželo, a co jsme nemohli, neshlí zamlčeti, ze strachu o tu neb onu nevinnou dušinku, kteráž by při vši dobré vůli p. spisovatele z jeho povídek zásluhy vzít mohla. Známeť již od dalšího času hned z Blahověsta cudné péro p. Fr. Pravdy, a nadějeme se, že bude — (co obzvláště v druhém svazku „povídek z kraje,“ ano i v povídce v „Poutníku z Prahy“ od něho položené, na více místech pokřesujeme) — v budoucích povídkách svých šetřiti v té nejdůležitější věci, čeho nejvíce třeba: *opatrnosti — a opatrnosti — a opět opatrnosti.* F. Ž.

Povídky pro dospělejší mládež. Sebral Jan Karel Škoda, katecheta v c. k. české hlavní škole v Praze.

V Praze 1852. Str. 92. U spisovatele v pasířské ulici č. 721 po 10 kr. str. — V knížce této jest obsaženo několik povídek chvalitebných mravním směrem a zajímavých snadným, příjemným způsobem vypravování.

Úplná modlitební kniha k uctění nejsvětějšího srdce Pána Ježíše a Panny Marie. — Od Vojtěcha Ruffera, děkana starobylého kollegiálního chrámu Páně sv. ap. Petra i Pavla na Vyšehradě. Třetí opravené a rozmnožené vydání. V Praze 1852. Nákladem Bedřicha Stýbla. Str. 457.

Úvaha vznešených básní páně Sušilových „*Růže a trní*“ nemohla ještě pro svou větší obsírnost, kteréž potřebuje a zasluguje, do přítomného sešitku přijata býti.

Zprávy.

Z Říma nás docházejí zprávy, že shromáždění svatých obřadů ustanovilo, by se zakročilo k pokračování neb dokončení procesu vyhlášení za blahoslavené následujících osob: Štěpána Bellesini, poustevníka Augustiánského, Kašpara do Bufalo, zakladatele shromáždění nejdražší krve Pána Ježíše Krista, Gerarda Majella, tehelního bratra shromáždění Redemptoristů a Marie Crucifixy, sestry řádu nejsv. Trojice. -- Tu ledakdos řekne, zase jen klášterníci, jako by žádný jiný nemohl se státi svatým, leč kdo jest v klášteře. Jest sice pravda, že z většího dílu ti, co za časů novějších za svaté bývají prohlášeni, klášterníci neb alespoň kněží jsou; z toho ale ještě nenásleduje, že by mimo klášter žádný svatým býti nemohl. Neb mimo ty, co Církev svatá slavně do počtu svatých klade, jest ještě mnohem více těch, kteříž rovně svatí jsou, ale o kterýchžto nevíme, protože Bůh svatost jejich slavným a zázračným způsobem světu nevyjevil. Za tou příčinou také slaví Církev prvního listopadu svátek všech svatých, by i všickni ti, jichž svatosti neznáme, od nás uctěni byli. Že ale od Církve svaté z většího dílu jen biskupové, kněží a klášterníci za svaté zejména a slavně se prohlašují, to má svou důležitou příčinu. Jelikož Církev všemožně jistoty chce nabýti o skutečné svatosti, žádá tak nazvaných hrdinských čili heroických ctností, žádá zázraků, žádá zvláštní svatosti a dokonalosti křesťanské, kteráž skutky obdivení hodnými se stkví. Že ale takové vznešené svatosti spíše jest v dokonalých klášterích na cestě drsnaté a ouzké, než ve světě na cestě často široké, toť jedenkaždý může věděti, kdož jen poněkud nějaký dokonale zřízený klášter zná, a oběti pováží, kterouž takový přinášá, kdož dobrovolně z lásky ke Kristu do kláštera vstupuje. Že spíše kněz, jenž všechno zanechav, zcela se Bohu a zprávě duchovní často u prostřed té největší chudoby na misiích v cizích krajinách obětuje a nic jiného za to nechce, než Boha a jeho království, že takovýto kněz spíše světu známé svatosti dosáci může, než křesťan ve světě, kterýž radostí domácnosti s manželkou a s dítkama užívá, a rodinou

svou předce k světu poután a rozdělen jest, každý nakládne, kdož jen povrchně toliko křesťanskou dokonalost zná. Proto tedy se z většího dílu klášterníci a duchovní za svaté vyhlašují, proto že jich svatost stkvělejší bývá a spíše dokázati se může; u prostřed ale zkaženého světa přede málo kdy se stane, aby kdo tak čistým se zachoval, a tak Boha svého miloval, kterak to na těchto klášternících a duchovních pozorujeme, a kterak toho církev žádá, by někoho za svatého prohlásiti mohla. Každý z nás ať se přičiní, státi se dle stavu a povolání svého svatým před Bohem, o to ale nemáme se co starati, budeme-li za svaté *prohlášeni* čili nic, to odevzdejme prošetitelnosti Boží, kteráž i to v největší moudrosti své ustanovila, kterého dokonalého člověka svatost se má světu ku prospěchu církve zjevit.

— Poněvadž také u nás mnozí jsou, kteří upřímné snahy mnohých duchovních novotářstvím nazývají, nebude od místa, podáme-li zde myšlenky z osvědčení pana Bedricha Hurtra, bývalého duchovního představeného helvetského, nyní horlivého katolíka; podáme je poněkud proměněné s potahem na naše poměry: „— Staré přísloví praví: počátkům vzdoruj, neb kolikrát z malého nepatrného počátku hrozná a zlá věc povstává, naopak kdož malého počátku potlačí, zruší často velmi záhubnou věc. Takový malý počátek, kterýž ale zlé následky míti může, jest, že někteří užívají toho slova: *novo-katolík*, chlíve tím tolik říci co *revolucionář* v katolických věcech. Kdo užívá toho slova? — často ti, kteříž se katolicstvím honosí, a k tak nazvané staré straně a pravé přísné víře patří. A koho tak nazývají? — často muže, kteříž veřejně vyznávají, že papež není toliko pro parádu, ale že ho všickni katolíci i biskupové poslouchati a jeho zákonů v *Církerních věcech* více než všech světských zákonů šetřiti mají; — kteříž horlí proti tak nazvanému šlendriánů a mechanismu v zprávě duchovní užívanému, kterýžto šlendrián se tím upokojuje, když matriky jsou čistě napsány, při obřadech svatých se ledacos zabručí, čemu snad ani sám kněz nerozumí, a kázání i jiné důležité věci jen tak zhola bez ohledu na potřeby našich časů se odbývají; — kteříž se neostýchají veřejně práv církevních hájiti. Jsou-li ale taci mužové v skutku *novokatolíci*, kde pak medle jsou *starokatolíci*? — jako u Lutriánů se rozdíl činí

mezi těmi, kteříž dávno novědí, čemu Luther vlastně učil — mezi novolutriány a mezi těmi, kteříž ještě staré Lutherovo učení vědí a jemuž věří. A teď se táží, kdo spíše se může nazývat starokatolíkem? — ten-li, kdož se pevně drží zásad a učení svatých otců, Augustína, Jarošíma, Řehoře i novějších učitelů Církevních: Františka Saleského, Karla Boromejského, Filipa Neri a j., kdož je všecky zná, a čemu učili, dobře ví; ten, kdož se pevně drží sněmu Tridentského (k němuž by-ohom mohli my Čechi přidati: sněmu Pražského) a chce, by se Církevní záležitosti dle těchto zákonů řídily: byli ten, kdož nadřečené svaté muže jen dle jména zná, a jemuž sněm Tridentinský a jiné zákonné církevní moci okrojeny, obmezeny byly, a kdož se s touto oktroírkou tak zasnubil, že si jinak kci nedá? Ti, jimž se bezprávně novokatolíků spílá, mohli by dokázati, že ti pánové, kteříž jim tak předzdvíhají, sami se odebýlili od zákonů prastarých Círky svaté katolické, že rozkaz Kristův: „*jdouce, učte všecky národy*“ proměnili v pohodlnější zásadu: „*zůstaňte doma, mlčte a pište, aby se naplnila toliko vaše listovna.*“ A protož vším právem měli byti pánové sami novokatolíky slouti, poněvadž jiným duchem naplnění jsou, než tím, kteréhož dal Pán Ježíš svatým apo-
stolům, a kterýž vane v jeho Církví.“ — Sapienti sat. —

Z Anglicka. Kterak anglická Církev sama v sobě roztržená a bez pořádku jest, a následovně pravou Církví Kristovou býti nemůže, dokazuje opět událost, kteráž se předelý měsíce v Londýně stala. Jakýsi John Gladstone, kaplan v Long-Acre, vykládal v kázání svém učení Vesleyánů neb Independentů, schvaloval je velmi, a konečně řekl, že někteří angličtí biskupové zrádci jsou, zvláště pak že biskup Londýnský, Dr. Blomfield, že jest předchůdce Antikristův. Dověděl se o tom biskup, a tím rozhněván, poslal si pro dotčeného kaplana, kterýž k jeho právomocnosti patřil. Tento přišel, ale ne sám, nýbrž provázen dvěma neknezi, představenými kostela v Long-Acre. Blomfield se jal mírně se ho tázati na celou tu věc, a žádal od něho to pověstné kázání. Místo odpovědi počínal si kaplan velmi hrubě, a zdráhal se kázání podati. Biskup hrozil, že ho z ouhadu esadí. Na to však odpovídají představení: že celou tu při podají soudu, i kdyby je to třeba 1000 šterlingů (as 10.000 zl. stř.) státi mělo, a že dokonce

žádného dílu nechťají míti s oním smýšlením a učením, jehož náčelníkem biskup Londýnský jest. Dále pravili, že, prohraje-li pan Gladstone svou při, že celá obec vedlé biskupské kaple v Long-Acre vystaví jiný kostel, kdež bude pan Gladstone kázati, a kdež ho všickni poslouchati budou. Biskup nařídil Gladstonovi a jeho průvodčím odstoupiti, a poslal druhého dne Gladstonovi záповěd, by se neopovážil, v Londýnské diécesi více kázati. Příteli neděli ale, dne 18. ledna, kázal nieméně pan Gladstone jak obyčejně, a pan biskup, nemoha panu kaplanovi sám se protiviti, musí se obrátiti k soudům. Co ty as k tomu řeknou, a jak tuto při rozhodnou, uslyšíme. K takovýmto neblahým svárům vede odstěpenství od jednoty svaté katolické Církve. Odstěpenoci jásávali, že zbaveni jsou jarma papežského: upadli ale a upadají padnes v skutečné otroctví jednotlivých svévůlníků. Ovšem by mohl ledačdos namítnouti: příkladů bezbožných a neposlušných kněží nalézáme i v katolické Církvi hojnost, a sama Církev odpovídá, že z činů jednotlivých oudů, třeba by i kněží byli, nedá se souditi o veškerém vyznání náboženském. Tak na příklad:

Ve Španělich katolický kněz hrozný spáchal zločin. Právě když královna Španělská dne 2. února b. r. se svým novorozeněátkem k ovvodu do kostela (jiné noviny píší: z kostela) šla, přistoupil k ní kněz v duchovním oděvu, jménem *Martin Merino*, a máchnul po ní dýkou, což jí ale k velikému štěstí žádnou nebezpečnou ránu nezasadilo. Tentýž ničemník již prý střelil po Ferdinandovi VII., a chtěl prý také matku královninu a Narvaeza zavraždit. Jest as 60 let stár, vyobcovaný z kláštera Františkánů, poběhlík, bez duchovního outadu a bez vykonávání duchovních služeb potuloval se po Španělich. Španělské převraty od roku 1808—1822 a dále zcela mu pomátly mozek, a revolucionářská myšlení připravila ho o víru a dobré mravy. Již v roce 1822 byl pro zločin na Ferdinandovi VII. spáchaný zatknut, a delší čas v žaláři držen. Nešťastník byl odsouzen k smrti, na to 5. února b. r. slavně s kněžské důstojnosti svržen, a 7. skutečně odpraven. Den před smrtí však jevil lítost nad svým zločinem, vyzpovídal se, vykonal vyznání katolické víry, a přijal z ruky kardinála-arcibiskupa svaté přijímání. Srdečně prosil královny za odpuštění, a poslal jí následující list od osmi svědků podepsaný: „Señora!

Martin Merino, nehoden, počítati se k poddaným Vašeho Veličensva, by svědomí své upokojil, vidí se nucena, srdečně prositi, by mu ráčilo Vaše Vel. jako křesťanka hrozný zločin odpustiti, kterýž v okamžení politování hodného šlenství spáchal. Nesmírné milosrdenství krále králů dodává mu naděje, že došel odpuštění; by tedy pokojně umřel, chce i Vašeho Vel. odpuštění dosíci, aneb aspoň za ně prositi, je-li ho nehoden. K tomu oučeli u přítomnosti okolostojících, kterýchž prosí, by se podepsali, osvědčuje, že nemá žádných spoluvinníků, a prosí, by Vaše Vel. k mnohým důkazům křesťanské své lásky ráčilo i ten přidati, že chce u věčném zapomenutí pohřbiti strašlivý čin nešťastného Martina Merino.“ Když ale k smrti jej vedli, byl celý zamračen a pln mrzutosti, aniž lítost se jevila na obličeji jeho. — Bohužel jest i v Církvi katolické mnoho nešťastných kněží, kteříž zapomínajíce na vznešené povolání a povinnosti své, jako Jidášové si počínají. Než v tom se liší Církev katolická od spolků nekatolických, že zásady protestantismu ze spoury proti nařízené vrchnosti duchovní vyšly, a důsledně také zas k ní vedou, jelikož rovnoprávnost a stejnost všech křesťanů bez rozdílu mezi duchovními představenými a poddanými u nich článkem víry jest; a protož chtěl-li by představený spolku nekatolického důsledně jednati, nemohl by neposlušnost žádnému za hřích neb přečinění pokládati. Jinak ale Církev katolická, kteráž dle učení svého může zavrhnouti každý čin, protivující-se zákonům církevním. —

Krásné dárky, kterak se s katoliky nakládá.
Z Lucemburska. V Siebenbrunnu v Lucembursku započala se dne 1. února slavná missie, a velmi krásně a slavně se první dny odbyvala. Četní dělníci z dílny páně Bochovy nezameškali svou práci v dílně, jelikož kázání a jiná svatá cvičení časně z rána a pozdě k večeru konána byla. Protož byl kostel vždy posluchači nábožnými naplněn. Všecko obyvatelstvo tamějšího údolí staralo se pečlivě o spasení duší svých, a žádnému to v tělesné živnosti ani neškodilo, ani nepřekáželo. Tu se navrátil pan Boch z cesty jakési, a hned zavřel svou dílnu a prohlásil: že žádný nebude smětí více u něho pracovati, kdož se opováží, k této missii kdykoli jíti neb své domáci k ní dovoliti; dále že všickni, kteříž obývají jeho četné

domy (má jich as 30, v nichž bydlí malé rodiny), že se hned budou muset vystěhovat, jestliže k missii půjdou; že třetí že každý, kdož práci svou podržeti chce, že se musí zaplatit do předloženého seznamu, a tak slavně se odtíci všeho podílu na missii; konečně že se neostaví dříve dílna, a každý dělník že nedostane dříve práci, pokudž kněží misionáři se neodstraní z okolí. K tomu poručil i ministr vnitřních záležitostí, by četnictvo tam přišlo, kdyby se chtěli obyvatelé snad proti tomu hbiti. Kněz Zobel misionář mluvil k lidu, že jest to sice veliký nátlak, učiněn katolickému náboženství, ale že nechce, by mnoho chudých rodin o chléb přišlo, a nepřátelé náboženství měli záminku, žalovali na rukou pořádku obecného. A tak skončila se missie, kteráž na počátku tak mnoho ovoce slibovala.

V obci Geldernské v Nizozemsku má katolický muž protestantskou manželku; jich dcera byla katolicky křtěna dle učiněné před svatbou smlouvy. Matka ale chtěla z dcery protestantku mít, odvedla ji k protestantskému pastora, kterýž ji u sebe skryl. Dověděl se otec o tom, žádal své dítě. Ale již se shromáždili u pastora mnozí protestanté, ozbrojení zbranícemi; z počátku tupili onoho otce, a konečně násilně ho odehnali, a počínali po něm stříleti. Toho však nebylo dosti; druhý den to rozhláslí v protestantských novinách, ale zcela lživě a překrouceně, tak sice, že prý ona dcera od pastora protestantského byla křtěna, a od otce násilně ku katolickému vyznání nucena, atd. Očekává se, co se vláda k takovýmto výstupkům řekne. — Nejspíše mála neb docela nic, neboť katolici v Lucemburku a Nizozemsku jsou již zvyklí, všechno od protestantů trpěti. Při této příležitosti slavně podotknouti, že ku konci letošního roku některé katolické obce z Bohn-Rýna těmto ubohým Hollandským katolíkům patřitelně psaní poslali, kdež jich napomínají k setrvání u víry a lásky katolické Církve, a jich ujišťují, že vždy za ně se modlí, a Bohu, by je posílil a brzo vyvobodil, prosí. Na to odpověděli katolíci Hollandští a vzdali své díky za bratrskou jich lásku a starost, spolu se slibem, že s pomocí Boží chtějí i u prostřed protivenství Bohu a jeho Církvi věrní zůstati. —

Z Prahy. Na počátku tohoto měsíce (na den očišťování Panny Marie) zesnul tichou smrtí věrný kněz, drahý náš

Josef Šmídinger, přebývající toho času v Hostomíciích. Navrátil se z cest svých po vůkolí, zabloudil v lese, upachtěl se, nastýdl, načež počav pítvati krev, ulehl a zářetím plíc přiveden jest do hrobu. Ztráta slechetného a neumraveného tohoto horlitele pro církev a národ jest ovšem nemálo žalostná, jest tím žalostnější, že ho u nás tak snadno nikdo nenahradí. — Dědictví Svatojanské, Museum, Matice Česká — Dědictví Sv. Cyrilla a Methoda pozbyly jím rozšiřovatele neumraveného až do smrti. Ano směle můžeme říci, že ve slechetném tomto smazání nalezl smrti. Mámeť v rukou seznam 31 úřadů, kteréžto byl právě posledním časem sestíral k Dědictví sv. Cyrilla a Methoda v Brně. Dědictví Svatojanské v Praze a Matice obdržely na krátko před svým rokem též opět nemalou hrstku. A co činil slechetník náš mimo to pro vše, cožkoli seznal býti dobrým — blahodějným! — Nejedem z nás bezděky zasílá, až mu dáno bude, čísti poslední vůli nebožtíkovu! Mnohý se podiví, ustne, když se doví, co činil — ehuravce po 20 let k smrti se strojící! — Než o tom, co činil, božská promlouvá budoucně ve stručném životopise, kterýž buďoucně podáme. Stavný pohřeb, kterýž vůkolní duchovenstvo a šlechta pp. *Hostomíčaná* — za což jim veřejné díky! — způsobili drahému příteli našemu; zádušní služby Boží, kteréž konal se již, a kónati se budou, kdekoli znám byl drahý a slechetný přítel náš — svědčí, že se ví v Čechách, jakou ztrátu a kterak ji náleží želiti. Avšak dosti! Nadějeme se, že nebude čtenáři našeho časopisu, kterýž by se za slechetného vřstence našeho, kněze Josefa Šmídingra utěšně nepoměl — ano nadějeme se, že památka jeho mezi námi nezahyne, a Bůh podle milosrdenství svého že mu dá slávu věčnou!

Poslední vůle kněze Jos. Šmídingra;

1) K Strakonickému chrámu Páně věnuji 100 zl. na stříbře na mše svaté.

2) Museum věnuji 200 zl. na stříbře, a sídce odboru archeologickému 100 zl. a přírodopětnému rovněž 100 zl., zejménaž na časopis, jakovýž nyní o přírodních vědách v českém jazyka vydávati se má. — Připomínám pak, že ze všech těchto peněz vědy jehoň úroky k naznačenému účelu věnovati se mají.

3) Úroky ze 400 zl. na stříbře odkazují na zakládání knihoven českých po vlasti, načež si již škola náš obecní, do kterýchž

ovšem, jak se rozumí, jenom dovolené české knihy dávatí se mají.

4) Na okrášení chrámu Páně *sub tit.* sv. Martina, kdež jest špital a nemocnice v Strakoněcích, vykazují 100 zl., ovšem rozumí se opět jenom úroky.

5) Úroky ze 200 zl. v stř. na odměny pro učedníky Strakonické, a sice pro takové, kteříž se pilností a mravopřestností vyznamenali, a v neděli a ve svátek po nešporách na obyčejná průmyslní cvičení v mateřském jazyku rádi a ochotně ohodili. Úroky tyto rozděleny buďtež na čtyry díly, účastenství pak při podělování mátež si nejen učedníci alebří i tovaryši.

6) Na Strakonickou českou knihovnu pode jménem *Jos. Šmidingra* věnují 1000 zl. v stř. žádaje, aby ji zpravovalo 6 měšťanů, a to se rozumí, moudrých, hodných, pectivých.

7) Učitelům, kteřížto budou dítky, učedníky a tovaryše v přírodních vědách, jmenovitě pak v lučbě cvičiti, zanechávám úroky z 1000 zl. na stř.

8) Matici české věnují úroky z 1000 zl. na stř. žádaje, aby úroky tyto dány bývaly údům, Josefem Šmidingrem druhdy získaným a nyní ochudlým aneb na novou fundaci založenou podlé p. děkana Antonína Marka v Libuni, pro čekatele na hlavní české škole. Úroky totiž nechat dají se každého roku za vklad do Matice výtečnému jinochu, kteréhož z prostředku svého dotčení čekatelé učitelští sami vyvoliti sobě mají pod dohlídkou výboru matice České.

9) Úroky z 1000 zl. má Matice právo buď na vyživení Slováků, Srbův, Horvatů aneb Jihoslovánů vůbec obrátiti, aneb jim peníze tyto na vklady do Matice dáti aneb něco takového pro Slovany blahoděnného způsobiti. Výbor Matice České nechat tu rozhodne.

Mimo to žádám, aby se úroky z jistiny mé o 300 zl. nechaly rozmnožiti, a z těch odkazují 100 zl. na stř. pro českou jednotu (katolickou) v Praze. Vybývajících pak druhých 200 zl. nařizují, aby se užilo na vzdělání pomníků významným vlastencům našim. Žádám totiž, aby se u hrobu jich do zdi vkladaly alespoň mramorové kameny s českými nápisy, zlatem vyrytými.

Toto poslední, ale až jak se vystačí.

K ústavu hluchoněmých nechat se dají 200 zl. ve stř. (kteréžto mám jako pensi svou k pohledávání u vlády). Činím pak odkaz ten s tím úmyslem, aby dotčení hluchoněmi v obou jazycích, v českém i německém byli vyučováni. Mimo to odkazuji 200 zl. slepým dětem v ústavu na Hradčanech a 50 zl. odrostlým nevidomcům v Klarovském ústavu. Též prosím 80 zl. stř. dáti ředitelství Pražské jednoty pro zvelebení církevní hudby, a 100 zl., kteréžto mám u Š... ův k pohledávání, nechat připadne Žofinské akademii, bude-li hleděti na rovnoprávnost. Nebude-li však jí šetřiti chtíti, odevzdejtež se peníze tyto jednotě pro opuštěné děti v Praze obzvláště na hlavní škole české.“ —

Poslední tato zařízení drahého přítele a bratra našeho podávající beze všech výkladův, připomínáme toliko, že, jak šlechetný vlastenec náš v této závěti své sám dokládá, J. E. p. ministr *Leo hr. Thun* uskutečnění a provedení blahomyslných záměrův těchto ráčil již před léty a v loni opět přijíti pod svou ochranu. Blahov.

Z Prahy. Čas plnomocných odpustků ustanovil se od 28. února do 28. března z té příčiny, aby venkovský lid, nemaje v tom čase mnoho práce polní, mohl jich získati, a aby v pašiovém téhodnu na své duchovní pastýře, kteříž v tom čase opět i s kázáním i s posvátnými obřady příliš zaměstnání jsou, zástupně nenaléhal. —

Dne 22. února bylo obecné a veřejné shromáždění kat. Jednoty v Praze ku změněni některých §. §. stanov, hlavně aby výbor byl rozmnožen, a k volení nového výboru.

— Nejdůstojnější Litoměřický Pan Biskup, kterýž za příčinou svého ředuhu ve Vídni byl zdržen, jest opět zdrav, a navracuje se domů, pomeškal za krátký čas v Praze.

— R. 1849 přirazil na svém válečném tahu mezi jinými 9. pluk husarů král. pruského vojska do města Fuldy, kdež jeden z jeho důstojníků, baron Kliment Korff, rodilý z Münstru, zůstal. Od toho času se připravoval k duchovnímu stavu, a byl dne 22. ledna b. r. na kněžství posvěcen. Dej Pán Bůh, aby následuje šlepestí svatého Ignáce, také tak byl statečným bojovníkem mečem svatého Evangelium pro zastání království nebeského, jak prvé s ním bojoval pro obhájení království pozemského.

— Roku 1851 konány byly *missie* v Pražské arcidiécesi v následujících místech : v Chodově, v Brodě (Bruck — v Plzeňsku), v Habelschvertě, v Kunzendorfu, v Schreckendorfu a v Piškovcích; *renovace* pak byly : ve svatém Kříži, v Ottenreithu, v Ebersdorfu, v Rengersdorfu a v Neurodě. — Dne 22. února započala se *missie* v Chomoutově, a během tohoto svatopostního času konána bude v Brně dvojí *missie* najednou : v slovanském jazyku ve farním chrámu Páně řádu minoritského, v německém pak jazyku v chrámu Páně u svatého Petra.

V Humpolci se dostavuje stavení pro národní hlavní školu. Měšťanstvo si žádalo míti nižší reální školu, z nedostatku ale potřebného nadání muselo svou žádost askrovniti, a zatím, než by se vyskytnul štědrý dobrodinec, s hlavní školou za vděk vzíti.

Z Budějovic. Velmi horlivě a opatrně si počíná nový nejdůstojnější pan biskup Budějovský v své diécesi, přede vším ale potěšitelně jest, že zavedl kněžské konference, kteréž měsíčně se opakovati mají. A v skutku není, což by u nás více prospělo k rozmnožení horlivosti a církevního ducha, než takovéto konference a diécesanské synody. Tímto prostředkem také nejlépe sezná biskup své kněze, a kněží svého biskupa, a sjednoceně mohou pak biskup i kněží větší silou k prospěchu svaté víry pracovati, než tehdaž, když kněz o biskupovi, a biskup o knězi nic neví, a když nepanuje mezi nimi úzký svazek svaté lásky a poměr otce k synům svým. — Nakřídil také nejdůst. p. biskup, by tak nazvané farní installace na tak dlouhý čas se neodkládaly, ale aby installace se slavila, pokudž možná, *hned první neděli* po příchodu nového beneficiáta, musí-li se ale odložit, by se neodkládala déle než několik neděl, a na nejvýš několik měsíců. (Ačkoli i to poslední se nám velmi dlouho zdá; neboť jaký pak má význam installace, když beneficiát již několik měsíců ouřaduje?) Velikých hostin a častování mnoha hostů má se beneficiát bez toho při této příležitosti varovati, jelikož se to nesrovnává s duchem, jímžto duchovní zprávce a nový pastýř a vůdce k nebi naplněn býti má. — Též se znova v pamět uvádí záповěd Církve, by se oddávky nekonaly s polehne, a pastýři duchovní by žádnou žádost o dovolení takovýchto oddávek

neschvalovali, leč by toho *skutečně nutná potřeba* žádala. — Nepochodně mají býti pastýři duchovní také pozorní na žádosti o prominutí v překážkách stavu manželského, a náležitě vyšetřovati, jestli v jednotlivých pádech skutečně kanonické důvody prominutí se nalézají nejméně dva čili nic, a i v tom pádu, kdež by byly, nemá se hned žádající straně slib prominutí dáti, nýbrž lhůta ustanoviti, kdež se příležitost udá, věc náležitě vyšetřiti a o potřebě se přesvědčiti. Kdež toho potřeba káže, má duchovní zpráve listy matriční, vysvědčení mravů a přestálé zkoušky z náboženství, pak rodový kmen žadatelů v latinském jazyku, též dle potřeby vysvědčení chudoby také v latině, a jestliže se jedná o překážku, spolu i občanskou žádost prositelů na c. k. krajskou vládu, spolu se svým vlastním zadáním vikariátnímu úřadu dodati, kterýž všecko dále pošle. — Napomínají se zpravci duchovní, by více dávali pozor na pouť, a žádnou pouť nedovolovali, kdež by se něco proti pořádku a zákonu církevním ku pohoršení dalo, a za tou příčinou by sami ustanovili, kdo procesi vésti má. —

By všickni dicésanští duchovní, přijíždouce do Budějovic pro kteroukoli příčinu, slušný příbytek měli, připravil také p. biskup zvláštní pokoj s dvěma postelemi a slušným náradím v semeništi k tomu cíli, aby se tam každý ubytoval. — Což ale zvlášť důvěru a lásku zasluhuje, jsou olázky, kteréž nejd. p. biskup všem duchovním klade: 1) co by se mělo ve farnosti jednotlivé a v celé dicési státi, by se dobrému přispělo, 2) a co by se mělo odstraniti, by se dobrému neškodilo. —

Z Chrasli u Chrudimě. Za našich dnů, kdežto počet chudých vůči hleď se množí, a tudíž účinná láska křesťanská přede vším jiným potřebí jest: nemůže býti nic vítanějšího, než zprávy, potvrzující tu pravdu, že ona účinná láska křesťanská právě v církvi katolické, této matce všech bídných a opuštěných, i krásným i mnohotvárným způsobem se jeví. Pravá láska sice nemiluje, když se rozhláší, co dobrého vykonala; nebo máje za základ svatou pokoru, chce, aby nezvěděla levice, co dává pravice; avšak přede jesti třeba, je-dnotlivé důkazy lásky katolické v známost uvést, dilem aby bratři k následování byli povzbuzeni, dilem také, aby se světu t. j. nepřátelům Církve dokázalo, že láska, tato církví vlastní, nevyhnaná, nýbrž vždy nový život ukazuje. A je-li toho

vůbec třeba, platí to hlavně o skutečných mužích, jenžto na svícen církve Boží postaveni byvše, příkladem svým všem svítiti a tak čest a slávu Boží rozšiřovati mají. Ovšemť jim spolu v mysl i v srdci více než komu jinému podržeti jest ona slova svatého papeže Řehoře Velikého, jenž dí: „*Deprædari desiderat, qui thesaurum publice portat in via. Hoc autem dico, non ut proximi opera nostra bona non videant, cum scriptum sit: Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est: sed, ut per hoc, quod agimus, laudes exterius non quæramus. Si autem sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto: ut et de bono opere proximis præbeamus exemplam, et tamen per intentionem, qua Deo soli placere quærimus, semper optemus secretum.*“ (Hom. 11, in evang.)

Toto předeslavše, nešťítíme se, ano pokládáme za svou povinnost, uveřejniti tu skutek ctihodného, bez mála osmdesátiletého kněze, pana Václava Lichtenberga, bývalého duchovního zpravce v Chotěšicích v Jičínském kraji, nyní od více než desíti let v Chrastí u Chrudimi, rodišti to jeho, na odpčinutí živého. Stav se dědicem hezkého staveníčka se zahrádkou v ceně více než 1000 zl. sth., a nemaje sám blízkých příbuzných, vždy byl toho úmyslu, dědictví tohoto použiti jediné v duchu sv. církve — a onť dostal věrně i předsevzetí svému i povinnosti své co kněz, *učinito chudé dědici dědictví svého.*

Stalo pak se to náležitou postupní listinou od 31. ledna 1882, již i řádně do gruntovních kněh vtělenou, — „moci kteréž — (dle slov listiny té) — onen řečený domek pod č. 115. v Chrastí, prázdný všech břemen a poplatků . . . od hodiny svého na věčnost se odebrání, a časné s věčným proměnění všem p. p. obyvatelům městečka Chrastí do úplného vlastnictví bezúplatně odevzdává, s tou vroucí žádostí a s tím úmyslem, aby hned po jeho úmrtí pro schudlé a neduživé starce a stařeny, jenž rodáci Chrastecí jsou, a obydlí vlastního nemají, z něho společné bydliště prozatím učiněno bylo, prvé než by se opět dobrodinec našel, kterýž by s výživou a jinými potřebnostmi ústav tento pro odplatu Boží podporovati mohl a chtěl.“ Vyjevujeť ctihodný onen kněz spolu své přání, „aby tito starci a stařeny dle pohlaví odděleni přebývali, tyto

pak obyčejné práce, jako čistění světnic, topení atd. obstarávaly.“ I klade též představenstvu městčka Chrasti co svatou povinnost na srdce, „aby churavce tyto dle síly jejich k práci přidržovali a od zahálky chránili, v. pť. zaopatřením přediva, kteráž, od nich spředené, po odrážce ceny jeho k jich výživě obráceno býti může.“ — Dosazovací právo zůstavuje řečený, majetnost svou ku prospěchu chudých postupující ctihodný kněz velebnému duchovenstvu Chrasteckému s dorozuměním městské rady Chrastecké a žádá, aby tuto úlohu na sebe přijaly a o to svědomitě pečovaly, by ona schránka pro všechny časy v dobrém stavu, a to jediné k řečenému účelu se zachovala.“

Tot stručný obsah postupující listiny, a tudíž i vůle ctihodného zakladatele budoucího chudince.

Uvedše skutek tento všem velebným p. p. bratřím a čitatelům tohoto časopisu našeho v známost, zdržujeme se velikého dalšího poznamenání, chvalořečení obsahujícího, abyhom snad skromnosti ctihodného dobrodince neublížili. Opus ipsum loquatur!

F. Ž.

V Lineci se konaly v seminářském kostele od r. 1851. služby Boží pro slovanský lid péčí nejdůstojnějšího p. biskupa v jazyku slovanském, an ale vel. p. Mareš, kterýž zde byl českým kazatelem na faru přišel, a Linec opustil: povstala mezi Slovany bázeň, že duchovního vůdce svého zbaveni budou. Postaral se ale nejd. p. biskup o to, aby se této duchovní potřebě vyhovělo netoliko na čas, nýbrž i pro celou budoucnost.

Lamenais, slavný kazatel Pařížský, ustanovil se na tom, do kláštera vstoupiti, a v úplné svaté tichosti život svůj strávit.

K dědictví Svatojanskému přistoupilo od 1. ledna až do 26. února b. r. 151 nových spoluodů. Veliká částka jich jest z budějovické dicése, kteráž byla v tomto účastenství hned od počátku horlivá; avšak i z Moravy, kteráž nyní také má podobný ústav, *Dědictví svatého Cyrilla a Methoda*, a kteráž od počátku v tomto účastenství Čechy samy daleko převýšovala, přihlásil se předce značný počet nových spoluodů také s tímto novým létem. Za všemi dicésesemi ale vždycky daleko po zadu zůstávala Praha sama, z veliké částky ani ne-

vědouc, že jest jaké svatojanské dědictví, a jaký jest jeho účel, ač se to i Blahověstem, i s kazatelnou i jiným způsobem nejednou ohlásilo.

An ale Morava, nábožná a o vše, což katolického jest, horlivá Morava od prvního počátku tak četné účastenství brala na dědictví svatojanské, a po dnes je běže: slušno jest i povinné, aby velební duchovní pastýřové v Čechách v známost uváděli *Dědictví svatého Cyrilla a Methoda*, a povzbuzovali spoluoudů dědictví svatojanského, aby na důkaz vzájemné lásky, kterouž nás Moravané tak slavně předešli, také přistoupali k dotčenému ústavu jejich; kdož ale ještě není společenstvem žádného z těch dědictví: vzbuzován buď, aby přistoupil k oběma; a to sice dříve k dědictví s. Cyrilla a Methoda, kteréž teprva nedávno zřízeno jsouc, ještě tolik peněžitých prostředků nemá, z kterýchž se již těší dědictví svatojanské.

Debly nás také mnohé zprávy, že duchovní pastýřové, místo co by měli k tomu povzbuzovati, táženi jsouce od oadníků svých, ještě je zrázeli přistoupili k tomuto prospěšnému ústavu, a to z bázně, že by potom od spoluoudů jednoho neb druhého dědictví nedostávali na *stipendium*. Ach jak početilá to bázeň! jak nedůstojná kněze to rada! — Početilá to bázeň: vždyť jest na sta jiných příčin, v kterýchž nábožní křesťané žádostivi jsou, aby na jejich úmysl obětování byla mác svatá, v kterýchž to příčinách jí ani jedno ani druhé dědictví spoluoudům svým neslibuje. Dává-li kdo kdy na stipendium, bude na ně také dávati, i když se stane spoluoudem jednoho neb druhého dědictví, ano i mnohem spíš, poněvadž pišným štěním kněh nábožných nábožnějším se státi může. Nedával-li ale kdo na stipendium, nebude ani potom dávati, a to tím méně, poněvadž mu jeho duchovní pastýř tento duchovní prospěch proti své vlastní vůli za něco nepodstatného, marného vložil. — Jak to jest ale kněze nedůstojná rada, aby oadníci jeho k dědictví Svatojanskému neb Cyrillo-Methodskému nepřistoupovali, by mu jejich přistoupením nešlo nějaké stipendium, — stydím se obšírněji dokazovati, že mi jde na mysl, že řekl kdosi, jehož následovníkem snad nechce býti žádný kněz: „K čemu ta ztráta? Zdáliž ta maet nemohla prodána býti za tři sta peněz, a mohlo dáno býti chudým?“ Nazývat se ale tento *o xle pověstí velkij předokřádec*, ne *atamán* nástem, nebří výslovně *zlodějem*.

Nic nového pod sluncem. V díle „Corpus juris canonici“ lze nalézt místo ze spisů sv. Augustina, kteréž tu hrdíž dáno k potěšení oněch velehných pápů, jenž vykoupením desátku v přínosch svých zkráceni byli. Zní pak následovně:

„Majores nostri deo copiis omnibus abundabant, quia Deo decimas dabant, et Caesaris census reddebant. Modo autem, quia discessit devotio Dei, accessit indictio fisci. Nolimus cum Deo partiri decimas: modo autem totum tollitur. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus.“ (Lib. 50. homiliar., hom. 48.)

Z toho patrno, že již za dnů slavného biskupa Hippen-
ského byli lidé, jenž desátek neradi dávali, a tudíž byli i kněží,
kteříž následkem skouposti této trpěli. Nic zajisté nového pod
sluncem! — F. Ž.

K K b r u s u.

Varuj pane „Podkrají!“ — zapacháš již z daleka Unter-
treissem: a dej na vždy místo „okresu.“ A ty pane „Okresní
soudce!“ — což pak se chceš nadýmati jako kumulant,
ježto nejsi než pouzičský actus; a proč hrdopejško chceš
vystrkovati naši starodávnou, ne strašící toliko, anobř bla-
hosnou „cúdu?“ Tať zajisté, od cuditě, ciditi — fr. cudný,
necuda, — pocházejí i lidu rozumnému bude milejší i neje-
diného při ní sloužícího panáčka napomínati bude, k čemu že
mu svěřena ta moc cúdni.

Vy páni „Nadučitelové.“ — zavážíš až puch z toho —
Oberlehrer-mi! — a podle toho Vašeho špatného příkladu řídí
se i ti Vaši „Podučitelové!“ — domnívajíce se, když obdrží
to hezké jméno Unterlehrer — (snad jakoby řekl: učitel, jenž
učí do spodu, tedy čím dále tím nížeji, tím také hůř, —) že
prý kdož ví jak vynikli jsou nad ty bývalé „pomocníky“ uči-
telské. — Proč pak se raději dle ducha jazyka našeho — (u p.
„stárek, mládek, p. starý, podstarší, mládek“) — nechcete a
nenavikáte nazývati: „starší — podstarší a mladší“ — aneb
kdy jen dva jate, zkrátka a přiměřeně „starší a mladší uči-
tel.“ Vádily-li by proti tomu léta dle tola: co z toho? Ci na-
máte býti mládek také starší než stárek, a přece jen bez
úrazu mládkuje. A — nezasahají-li názvy tyto velevážně do
dávné — i jinostranné starobylosti? — Jen dosavadní pan

„červen“ — musí asi býti měsic vše očervenující. A není-li to ten, nýbrž od červů se zmáhajících jméno i připomenutí nese: jeho pan potomek „červenec“ — vše červeniti aneb náké červanky či co toho ploditi musí. „Březen“ zajisté, pradědoušek červnův, činí a sebou nese, že blízy, — „duben“ děd jeho, že skutečně o tom čase duby — a „květen“, tatínek červnův, praví, že všeliký květ — své jarní dílo počíná a koná. Jen ti dva potomci jejich do jakés, ke všemu i nejisté mystiky zabíhají. I což — nesměli by oba ti dva mystikářové již jednou — zcela přirozenému, a ostatním pokrevníkům přiměřenému i dosti důstojnému „růžnu“ a „lipnu“ ustoupiti? —

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V arcidiécesi. Veleb. p. Jos. Šmidinger, deficient v Hostomíciích, dne 2. února; v. p. Jarolím Stopfkuchen, profesor na cis. král. gymnas. v Plzni, řádu přém., kan. Teplské, dne 21. února.

V litoměřické diécesi: Veleb. p. Fr. Vohanka, deficient v Nimburce, dne 29. ledna; vel. p. Viktorin Špackovský, řádu pobožn. škol, učitel 3. třídy v Mladé Boleslavi, dne 2. února; vel. p. Václ. Franzel, řádu cisterc. v Oseku, dne 15. února.

V hradecké diécesi: Vel. p. Jos. Dušek, lokal. v Hněvkovicích, dne 17. ledna.

V budějovické diécesi: Vel. p. Fr. Rull, lokal. v Pohnání, dne 26. ledna; v. p. Jos. Autěcha, deficient v Budějovicích, dne 6. února.

Na odpočinutí se odebrali:

V litom. diéc. vel. p. Florian Schmalfuss, farář ve Fláji. —
V hrad. diéc. vel. p. Josef Kašpar, lokal. v Čachotíně. —
V brněnské diéc. vel. p. Antonín Dostál.

Vyznamenáni jsou:

V litom. diéc.: Důst. p. Ant. Tschochner, far. v Klášterci, vikářem a konsist. radou; vel. p. Ludvík Sommer, říditel hlav. školy litom., professorem katechetiky na bohosl. ústavu litom.; důst. p. Jan Drbohlav, prvofarář ve Velkém Jeseníku a vik. sekret., dostal právo nositi *collare canonicum*; důst. p. Fr. Černohous, farář Všejský, osobním děkanem; vel. p. Pavel

Ehrlich, lok. v Kvítkově, osob. farářem; důst. p. Jos. Schulz, far. ve Štětí (Begräbtl), osob. děkanem.

V hrad. diéc.: Důst. p. Jan Pažout, far. v Lomnicích, osob. děkanem a vikar. tajemn.; důst. p. Aloys Machačka, far. v Nové Páce, tajemníkem vikariatním.

Povýšení a přesazení jsou:

V arcidiéc.: Vel. p. Ullik za faráře do Liboce; vel. p. Ondřej Jäger za lok. do Lobse; v. p. Ant. Ott, za lok. do Radešovic; v. p. Ant. Walter, buděj. diéc. za kapl. do Jáchimova; v. p. Otto Kröpfel, františk., zatím k sv. Václavu v Praze; v. p. Jan Mazanec, buděj. diéc. zatím za zám. kap. do Svinné; v. p. Fr. Tingel, administ. v Ovenci; v. p. Bedř. Hingst, kapl. do Všerub; v. p. Fr. Till, admin. v Štiáhlavi; v. p. Fr. Wild, admin. v Počaplu; v. p. Adam Wiedemann, koop. v Schönlinde; v. p. Jos. Ernst, zatím do Chebu; v. p. Jos. Matoušek na pomoc do Cerhovic; v. p. Václ. Weber, adjunkt bohosl. fakult.; v. p. Jos. Fabián, 1. a Dr. Eduard Terach provis. 2. Vice-Direktor k. arc. semináře.

V litom. diéc.: Vel. p. Václ. Weiss, osob. far. ve Vebšanech, za far. do Hradiště, lounsk. vik.; v. p. Fr. Čermák, za far. do Řepína; v. p. Jos. Waldert za lok. do Louchova; v. p. Kajet. Hartig, lok. Ringelsheinský, za far. do Maffersdorfu; v. p. Jos. Klin za admin. do Vebšan; v. p. Jos. Miller za koop. v Zeidleru; v. p. Ant. Drechsler, prvoexposita Strausnický, za far. do Křešic; v. p. Jos. Neumann, adm. Louchovský za expositu do Strausnic; v. p. Fr. Dvorský, far. Štihlavský, za far. do Hlavic.

V hrad. diéc. Veleb. p. Jos. Just za far. do Hněvkovsi; v. p. Jos. Brouk za lok. do Dobřan; v. p. Fr. Marek za far. do Cerven. Janovic; v. p. Augustín Gross za lok. do Vilíma; v. p. Ant. Kulháněk za far. do Kočlířova (Regelsdorf); v. p. Ant. Doležal za far. do Limberka (Raubendorf); v. p. Jos. Ludvík za kap. do Zbraslavic; v. p. Jos. Svoboda za koop. na Pouchov; v. p. Kar. Hejný za koop. do Kuklen; v. p. Fr. Priol zatím do Limberka; v. p. Jan Pačour za kap. do Černilova; v. p. Fr. Langer za koop. do Žirče (Schurz); v. p. Jos. Spitzer za koop. do Vítkovic; v. p. Jos. Dudych za admin. do Hněvkovic; v. p. Fr. Kouřilek za koop. do Vrbic; v. p. Aloys Nyvelt za kap. do Poděbrad; v. p. Jos. Sychrovský za kap. do něm. Brusnice; v. p. Jos. Müller za kap. do Kočlířova; v. p. Ant. Bulíček za adm. do Cachotína; v. p. Fr. Gruss 2. gymn. katech. v Hradci král.; v. p. Ant. Holman 2. gymn. katech. v Jitčíně; v. p. Jos. Šafránek za adm. do Staršova (Dittersbach); v. p. Jos. Brdičko za kap. do Bystře.

V budějov. diéc. Veleb. p. Fr. Dekara za kap. do Krumlova; v. p. Jos. Svoboda za adm. do Pluhovžďár; v. p. Matěj Mayer za adm. do Zelnavy (Saltau); v. p. Fr. Menšík přijat za vychovance do ústavu vyššího bohoslovniho vzdělání ve Vidni; v. p. Leopold Habersberger za kap. do Budějovic; v. p. Fr. Solber za adm. do Pohnání; v. p. Fr. Brouchal, far. v Seewiesen. za far. do Strážova (Drosau); v. p. Jos. Höbnerberger, řád. cisterc. za adm. do Přidoli (Priethol); v. p. Mikul. Kasper, řád. cisterc. za adm. do Rožmitala; v. p. Maurice Čákr, řád. cisterc. za kap. do Strážova (Driesendorf); v. p. Justin Bauer, řád. cisterc. za kap. do Přidoli; v. p. Matěj Mára za kap. do star. Sedla; v. p. Ignác Paták za kap. do Chrástic; v. p. Jan Vodička za kap. do Kladruhu v Pražské diécesi.

V Brněnské diéc. na Moravě: — Veleb. p. Jan Bílý za koop. do Tišnova; v. p. Jos. Skečovský za koop. do Židlochovic (Seefowitz); v. p. Fr. Sušický na pomoc do Tvrdonic; v. p. Emaan. David propuštěn do Solohradu; v. p. Alexan. Prásek za koop. k sv. Jakobu v Brně; v. p. Jan Svoboda, lok. ve Lhotě, za far. do Chlumu; v. p. Jos. Lepka za adm. do Lhoty; v. p. Petr Kliment, adm. Chlumský, na své místo do Trebiče; v. p. Ant. Gettwald za koop. do Babic; v. p. Fr. Svoboda na pomoc do Bohrové horní; a. p. Kar. Jelínek za adm. in spirit. do Přibic; v. p. Jos. Trávníček, lok. v Neslovicích, za lok. do Archlebova; v. p. Jan Benedikt za adm. do Neslovic; v. p. Fr. Páral, adm. v Archlebově, za koop. do Zarošic; v. p. Aloys Böhm, far. Vážanský, kommutoval s v. p. Jiřím Karásem, far. Rečkovickým; v. p. Vilém Sedlák za koop. do Měřina; v. p. Jan Vichla za koop. do Tvrdonic; v. p. Fr. Sušický z Tvrdonic na své místo za koop. do Přikluk; v. p. Essler za koop. k sv. Tomáši v Brně. —

Uprázdňená místa:

V arcidiéc. fara Ovenec od 4. února. — *V litom.:* lok. Vebšany (Webershan) od 29. ledna; lok. Riegelshain a lok. Langenbruck co nejdříve se vyplní. — *V hrad:* lok. Hněbovice od 18. ledna a Staršov od 12. února.

Pražské něm. Noviny přinesly po vypravení téhož archu tu zprávu, že nejdůstojnější P. světský biskup Vídeňský, Matěj Politzer, dne 21. února skonal.

Malé opoždění tohoto sešitku nestalo se žádnou nedbalostí, nábří toliko nedostatkem stejného papíru, na kterýž se přes 14 dní čekati muselo.

ČASOPIS

P R O

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

P o j e d n á n í.

Co právověřící křesťan smýšleti má o processích vůbec a o processích poutních zvlášť, an za časů našich takového odporu na jedné, a takové obliby na druhé straně nalezají?

Od Josefa Kopsche, kaplana Roudnického.

„Všecko zkoušejte, dobré (však) podržte.“

I. Thess. V. 20.

Mezi všemi obřady církve katolické nenalezá snad žádný tolik obliby, ale spolu i také tolik odporu, jako slavný, veřejný průvod čili processí vůbec a pouť zvlášť; nebo co jedna strana je nad míru vychvaluje a velebí, zavrhuje, ano na prosto zatracuje je strana druhá. Zkrátka, sotva že o processích a poutích za našeho věku řeč, volají jedni: „Hosanna!“ a druzí: „Ukřižuj, ukřižuj!“ —

Dříve než o předmětu tomto pojednám, uznávám za potřebné, aspoň v krátkosti podotknouti:

I. původ a zponenáhle jejich se vyvinování, a za

II. pojem processí vůbec a poutí zvlášť, a co o nich sv. církev a stát nařizuje a drží.

I.

Nejstarší původ tak zvaných processí poutních a dilem i prosebních hledati musíme dle svědectví dějepisu církevního v pohřbích; ¹⁾ neb byl to prastarý zvyk již

¹⁾ Stopy obojích processí nalzáme i v starém již zákoně, jak později na svém místě uvedeno a dokázáno bude.

pohanských národů, těla znamenitých a důstojných zemřelých veřejně a slavným způsobem k hrobu doprovázeti. Když národové tito na víru křesťanskou obráceni jsou byli, podrželi sice tento zvyk, ale připojili mu vyšší cenu tím, že tyto své průvody s nábožnými modlitbami a žalmy spojovali ¹⁾. Tím ctili šlechtné duše zemřelých svých miláčků a mužů sv., když těla těch, v nichž tak bohumilé duše přebývaly, čestným způsobem svěťovali zemi mateřské. —

Větší pak ještě čest proukazovali hned první již křesťané tělům svatých *mučedníků*. Sotva že přestalo krvavé pronásledování v Církvi Páně, sotva pokoj jen poněkud ponechán vyznavačům Kristovým, aj! tu vynášeli s největší slávou a úctou těla rekovných vyznavačů Páně z hlubokých a tajných skryší, a pochovávali je s průvodem veškerého kněžstva a lidu na čestných, schvalně k tomu zřízených místech.

Tak byli hned po mučednické smrti těla sv. Petra a Pavla na zvláštním místě s velikou úctou a slávou uložena a chrám k památce jejich vystavěn. Tak svatý mučedník Ignácius, který l. P. 107 od lité zvěře v amphitheatru roztrhán byl, od Antiochenských z Říma na ramenách nejvýtečnějších mužů do jejich města s nevidanou slávou odnešen a tam pochován. ²⁾ — Podobně učinili Smyrnenští s ostatky sv. Polykarpa (+ 168). ³⁾ To samé stalo se s tělem sv. mučedníka Babyla v Antiochii ⁴⁾; tak s ostatky sv. mučedníků Gervasia a Protasia; tak na usilování sv. Ambrože s těly sv. Nazaria a Celsa do chrámu Milanského; tak s tělem sv. Jana Zlatoústého a v pozdějších dobách s těly mnohých jiných. —

Bylo-li v jednom městě více kostelů, zřízeny jsou tu hned od starodávna tak zvané *štace* ⁵⁾, to jest, každou neděli a svátek konaly se služby Boží v jiném z těchto

¹⁾ Apoštol. L. VI. l. 30.

²⁾ Ensebii Hist. eccles.

³⁾ Jirsík Populární Dogmatika II. vyd. 1847. p. 751.

⁴⁾ Theodoret. hist. eccles. Lib. III. l. 10. — Chrysost. sermones Hom. 58.

⁵⁾ Sacrament. Gelasii et Gregorii in Comment. Mobillonis.

kostelů, kam napotom ze všech ostatních kněží s lidem v slavném průvodu kráčeli, a na cestě se žalmy a pobožné písně prozpěvovaly; po sejiti se všeho lidu konaly se služby Boží, a po skončení jich každý kněz i s lidem svým odebral se tímž pořádkem do vlastního chrámu svého, kdež lid propuštěn byl. Později (ačkoli již dříve sem tam jednotlivé známky toho nalazáme k. př. dle svědectví Nicefora hned v prvních stoletích do Panéy k soše Pána Ježíše), později, pravím, do chrámů znamenitých, zvláště kde těla vyhlášených a znamenitých mučenníků odpočívala, putovali jsou dle svědectví Tertulliana, Jana Zlatoústého ¹⁾, Eusebia ²⁾, Ambrože, Augustina ³⁾, Jeronyma ⁴⁾, Gaudencia, Sulpicia, Pavlína, Bedy ⁵⁾ a jiných otců a spisovatelů církevních lidé i z nejvzdálenějších končin, jako do Říma, do Jerusaléma, do Kompostelly v Španělsku atd. —

Dějepis jak církevní tak světský udává nám některé z nejvýtečnějších osob, kteréž již záhy takováto místa sv. a vyhlášená navštěvovaly, z čehož souditi dlužno, jak hned v prvních již stoletích náboženství křesťanského pouti zhusta v obyčeji bývaly. —

Tak dle svědectví Eusebiova ⁶⁾ putoval sv. Alexandr, biskup v Kappadocii, do Jerusaléma, navštívil místa svatá. Císař Theodosius navštívil tatáž poutnická místa, ano odeslal k těmž cíli i svou manželku Eudocii, jakž píše Sokrates ⁷⁾. Helena, matka císaře Konstantína, do zaslíbené zemi se odebrala a tam mnoho kostelů vystavěla, jak mimo jiné sv. Ambrož svědčí. Sv. Pavlín dle vlastního spisu ⁸⁾ putoval do Říma k navštívení oltářů křižat

¹⁾ Homilia 66. ad populum Antioch. et in 12. Cap. Epist. ad Corinth.

²⁾ Lib. VI. Historiarum Cap. IX.

³⁾ Ep. 137 ad Clerum et popul. Hippon.

⁴⁾ Epist. XVII ad Marcellam.

⁵⁾ Lib. V. C. 67.

I sněm Cabilonenský l. p. 650 činí v 19. a 15. Can. chvalitebnou zmínku o poutích.

⁶⁾ Hist. Eccl. L. VI. C. 11.

⁷⁾ Sokrates Hist. Eccl. Art. VII. k. 47.

⁸⁾ Pavlín Cap. 17.

Apoštolských. Sv. Jeronym navštívil Palestinu, a sv. Augustin píše „o putování k tělu sv. prvomučedníka Štěpána. Sv. Jan Zlatoústý o tom píše ¹⁾: „Mám velikou žádost spatřiti to místo, kdež Petr a Pavel trpěli. Kdyby na mně neleželo břemeno tak mnohých duchovních péčí a starostí, a kdyby nebylo moje tělo tak slabé, rád bych do Říma putoval, bych ty okovy a ten žalář spatřil, v kterýchž Apoštolové jsou trpěli.“ A opět: „Málo horlivých křesťanů vydalo se na cestu, viděti paláce mocnářů zemských, ale mnoho králů putovalo spatřiti divadla míst zázračných.“ —

Veliký obraz všeobecné pouti do zaslíbené země poskytují nám dále *tažení křížácká* (od r. 1093 — 1291). Slyšme, jak o tom píše slovutný a horlivý náš spisovatel, kněz Josef Smetana ²⁾:

„... Svobodnější, rozmanitější se nám otvírá divadlo; ... není tu výjev otroctví a poddanosti; tu svobodná činnost, znáta *vyšším ponětím* rozniceného ducha. „Soudici rozum nazývá sice ten žár pověřeným silenstvím, jimž celá Evropa zanícena byla po dvě století, tehdaž ale sloul ohněm svatým, s nebe seslaným v srdce lidská, v nichž plála *obraznější, živější víra, než u věku našem* osvíceném. S rozšiřováním víry křesťanské rozmáhala se též láska k jejímu zakladateli a vážnost k místům, kde byl zrozen, kde účinkoval a trpěl. „*Odtud pošly nábožné pouti do sv. země, odtud zřetel křesťanstva na místa svatá. Již Konstantín, první císař křesťanský, dal v Jerusalemě vystavěti nádherný chrám sv. hrobu; Helena, matka jeho, u vysokém stáří tam putovala, a příkladu jejího za času vlády Římské mnozí následovali*...“

Nyní vypravuje dále nadjmenovaný p. spisovatel, kterak nejprve země svatá od Koshru III. dobytá, od Heraklia císaře zas opanovaná, však brzo do rukou vlády arabské se dostala, pod nížto se však vykonávání křesťanských obřadů i putování k Božímu hrobu dovolovalo.

¹⁾ Hom. VIII. in epist. ad Ephesios.

²⁾ Všeobecný dějepis občanský, díl II. Art. VIII. st. 490 et seq.

Jinak to ale vyhlíželo, když vláda arabská od Turků byla vyvrácena; tu nejen nalehlo násilí na náboženství křesťanské, ale i všem poutníkům strašlivé nastalo nebezpečení. Než

„Čím větší pak bylo nebezpečení,“ píše dále, „tím více rozněcovala se láska k poutům svatým, neb tím větší zdála se zásluha (a byla i větší, či ne?), tím úplnější pokání . . . Tak putovali mezi jinými roku 1064 Sigfried, arcibiskup Mohučský, Günther, biskup Bamberský, Otlo, biskup Řezenský a Vilém, biskup Utrechtský, do Jerusalema, jehož po mnohých nesnázích a ztrátách konečně dosáhli . . . O rok později (1065) vydalo se na pouť 7000 křesťanů, kteříž od Turků přepadeni, z většího dílu o život přišli. Hrabě Trierský, Theodorich, zavraždil arcibiskupa Kolinského, táhl se svými z pokuty do Jerusalema, nikdy však více o něm ničehož nebylo slyšeti . . . Roku 1093 nastoupil pouť sv. Petr Amienský, prvé poustevník, tehdaž kněz . . . Přetrpěv mnoho, vstoupil do sv. místa, viděl a slyšel, co křesťané trpěli. Tu ho ponoukal duch. přispěti opuštěným ku pomoci . . . Vyžádal si psaní od patriarchy, k papeži a západozemským knížatům . . . převezen šťastně do Vlach, spěchal do Říma k papeži Urbanovi, a přes Alpy ke všem knížatům, prelátům a všemu lidu.“ —

Následek jeho ohnivých řečí jest známý na sněmu církevním v Clermontu ve Francouzích (l. P. 1095) slaveném; věc tato mezi záležitostmi Církve počtlena, a již v květnu 1096 vytáhlo veliké množství lidu ze všech tříd a řádů s Petrem poustevníkem.

Není můj záměr, obšírněji popisovati tato tažení křížácká, aniž jejich další osudy v prvním, druhém a ostatních, toho jsem chtěl toliko dokázati, kterak se zponenáhla putování do znamenitých míst, zvláště pak do zaslíbené země vyvíjelo, v tomto čase pak v největším květu stálo, napotom ale více a více zanikalo, nicméně však i v pozdějších dobách hojných čítalo oučastníků.

Po sklamaném vydobytí zaslíbené země, zvláště pak Jerusalema a okolí jeho, počala zponenáhla obmezovati se pouť křesťanů do míst bližších, jako do Říma, do Lo-

retto ve Vlaších, do Kompostelly ve Španělich, do Marie Cell v Štýrsku, a ve vlasti naší na sv. Horu, do Boleslavi, do Chlumu Marianského, do Hájku atd. Byla-li však místa tato bližší, zdá se, že byla návštěva jejich tím hojnější a četnější, nebo mimo jiné sprostší nalezáme i ty nejvýtečnější hlavy z panujících domů v počtu jejich. Tak víme dílem z dějepisu, dílem z popsání jednotlivých osob, že do Loretto jsou putovali císař Karel V., Maximilian, Ferdinand, Leopold z trůnu Rakouského; Lothar a Ladislav z Polska; Bona a Markéta z Uher, a jiné veliké množství ze všech téměř dílů Evropy. — A což mám říci o Marie Cell, kde tak štědře vždy se měli k místu tomuto panovníci rakouští; o sv. Hoře, o Boleslavi staré, kam často přicházel zvěcnělý císař František, a kde celé reliquiáře z prstenů a z jiných zlatých a stříbrných okras zhotovené a od poutníků darované, zřetelně dosti ukazují světu, mnoho-li a jací lidé navštěvovali a posud ještě navštěvují místa tato.

Zároveň s poutmi a téměř vedlé nich spatřujeme i spolu objevení a vyvinování se *křesťanských processí prosebných*.

A. První z takových křesťanských processí pořádně konané a po všechny budoucí časy slavené jest, jak se zdá, tak zvané *processi tři křížových dní* před slavností na nebe vstoupení Páně. Jméno své má odtud, že se při processích těch počal přednáseti kříž ¹⁾, což se nyní i při jiných průvodech církevních děje, jako by průvod ten vedl sám Kristus Ježíš, a na vyznání, že toliko skrze Pána Ježíše nám doufati lze vyslyšení modliteb našich. ²⁾

Započalo v zemi francouzské l. P. 468 ³⁾ v městě Vienne. Panovaly totiž v nadřečené zemi nakažlivé ne-

¹⁾ Hnojka Katechismus o svatých obřadech katolické církve pag. 108.

²⁾ K Zid. VII. 25.

³⁾ Tak píše p. Hnojek, ale Polidorus Virgilius Lib. VI. C. XI. „de inventione rerum“ píše, že ustanoveno od papeže Leona I. (electus 440; † 10. Novbris 461) l. P. 461.

moci, drahota, hlad, záhubné ohně; z kterýchžto příčin biskup tohoto města, sv. Mamert, k ukojení hněvu Božího třídenní veřejné pobožnosti a processí nejen tohoto roku sám ustanovil a vyplnil, nébrž i v příští léta slaviti rozkázal, což napotom i jiní biskupové následovali, tak že obyčej tento až podnes v celé církvi se zachovává. ¹⁾

Než nedomýšlej se žádný, že by snad až po tuto dobu nebylo žádných prošebných processí v církvi katolické. Byly jsou již dříve, ale ani ne *pořádné*, ani *každého roku*. Sidonius Apollinaris, který za času sv. Mamerta živ byl, píše ²⁾, že i před tím byly jsou podobná processí nejvíce za déšť neb pohodlné povětrí, že ale byly nepořádná a ne k žádoucí pobožnosti rozpěcující. Podobně píše již dříve v svém spisu ³⁾:

„Erant (processiones) quidem prius, quod salva fidei pace sit dictum, vagæ, tepentes, infrequentesque, ut sic dixerim, oscitabundæ supplicationes, quæ sæpe interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur, maxime aut imbres, aut serenitatem deprecaturæ, ad quas ut nihil amplius dicam, figulo atque hortulano non oportuit con-venire.“ —

Ještě starší stopu výročních processí, kteráž se za zdar a vznik požitků zemských konala, nalazáme v tak zvaných „Disputacích“ biskupa Archelausa v Mesopotamii

Rippel (Ursprung und Bedeutung aller Ceremonien) klade je na straně 104. a 114. na rok 474.

Leonard Goffin a po něm Zimmerman ve své Postille (pag. 258) udává na rok 469.

- ¹⁾ V prvním sněmu Aurellánském za času papeže Symacha I. P. 517 nařizeno jest, toto třídenní processí konati. (Can. XII. d. c. d. 3 Rogationes.) Všeobecně pak uvedena jest v sněmu Mensenském a nařizena jest těmito slovy:

„Placuit nobis, ut Litania major (processio) observanda sit a cunctis Christianis diebus tribus, sicut legendo reperimus et sicut sancti patres nostri instituerunt.“ (Can. 33.)

- ²⁾ Sidonius Apollinaris Lib. VII. ep. 1.

- ³⁾ Idem Lib. V. ep. 15.

s kacířem Manem, o čemž Epiphanius ¹⁾ a Cyrillus Jerusalemský ²⁾ výtahy pozůstavili.

I svatý Jan Zlatoústý činí v 4. století o processi zmínku, a Tertullian praví o něm v knize manželce své znějící. —

B. Druhé z processí, které od té doby až podnes se zachovalo, nařídil sv. papež Řehoř I., zvaný Veliký (electus 590; † 12. března 604 v 65. roce věku svého) l. P. 590 *na den sv. Marka*, a to k uprošení Pána Boha, aby se tehdaž ve Vlaších zuřícímu moru stalo ukončení. ³⁾

Při této nemoci, jak Rippel (p. 113), p. Hnojek (p. 107) a jiní piší, bylo ustavičné zdraví a živobyť nebezpečné zívání a kýčání, odkud prý pochází ten podnešní nábožný obyčej, žehnati ústa svá, když zíváme, a když kýčáme, říkati: „Pozdrav Pán Bůh!“ —

Někteří spisovatelové jsou však toho mínění, že toto processí již dávno před sv. Řehořem konáno bylo, a ačkoli o této slavnosti nejprve u sv. Řehoře Velikého zmínka se činí, nicméně tak se o ní mluví, jako o zvyku, kterýž již dávno v obyčeji byl ⁴⁾. —

C. Třetí processí v církvi katolické uvedené jest na den *očisťování blahoslavené Marie Panny čili o Hromnicích s požehnanými svícemi*.

Mnozí ze spisovatelů církevních i světských drží ho za následování pohanského obyčeje, kdež lid v tak zvaných Saturnaliích neb Superkaliích s rozžatými svícemi po městě chodil a rozličně se veselil ⁵⁾.

Někteří z Liturgistů novějších neudávají žádný rok povstání jeho; tak Hnojek, Goffin (přelož. od Chmela

¹⁾ Epiphanius Hæres. 66.

²⁾ Cyrillus Catech. VI.

³⁾ O tomto processí píše sv. Řehoř (In pr. Lib. II. Regist.) takto:

„Solennitas annuæ devotionis nos, fratres dilectissimi! admonet, ut Litaniam, quæ major ab omnibus appellatur, sollicitis ac devotis, auxiliante Deo, mentibus celebrare debeamus.“

⁴⁾ Benedict. XIV. Inst. eccl. Inst. III.

⁵⁾ Tak mezi jinými sv. Ildefons, spisovatel 7. století. (Confer. Bened. XIV. de festis lib. II. Cap. 2.)

1786); Rippel však ¹⁾ připisuje ho papeži Gelasiovi a udává rok 492, dokládaje, že nejprve v Církvi západní ho konati rozkázal, an slavnost tak zvaných Superkalii, kteráž se, jak Varro píše, na začátku února slavila, vyzdvihl a zapověděl. —

Čteme též, že papež Sergius I. (žil 687—701) processí s požehnanými svícemi z chrámu sv. Andriana až do kostela sv. Alaria s kněží svými provázel, ano Makrobius ²⁾ píše, že sv. Eligius dávno před papežem Sergiem v jednom svých kázání mnoho o tajemství požehnaných svící mluvil.

Jisté jest, že všeobecně ku slavení ustanoveno bylo v sněmu Mohučském (Can. 36), jak Caranza ³⁾ svědčí.

Rabbanus, arcibiskup Mohučský, v spisech svých ⁴⁾ činí též o něm zmínku, dokládaje, že lid s kněží s horícími svícemi skrze město Fuldu a Mohuč processí konali. To samé potvrzuje Alminus nebo lépe Albinus, učitel císaře Karla Velikého ⁵⁾. Podobně dokládá též i Beda ⁶⁾. Sv. Bernard ⁷⁾ činí též o tom zmínku slovy: „Processuri sumus bini et bini portantes cereos in manibus.“ —

D. Čtvrté processí veřejné jest „na neděli květnou“ s požehnanými ratolestmi kolem kostela a na ten zvláštní účel, bychom, připomínajice sobě slavné vjíždění Ježíšovo do Jerusalema ⁸⁾, veřejně a radostně vyznávali, že Ježíš nejen poslý jest z Davida krále, však i král

¹⁾ Rippel, nazván „otec novějších Liturgistů“, *Altenthums-Ursprung und Bedeutung aller Ceremonien . . . Straßburg 1723*, pag. 44.

²⁾ Lib. I. Satur.

³⁾ Caranza p. 573.

⁴⁾ Lib. II. de inst. Cler. cap. 33.

⁵⁾ Lib. de dir. offic. Cap. de Purif.

⁶⁾ De ratione temp. C. X.

„Plebs universa,“ píše, „in mense Februario, in die s. Mariæ cum sacerdotibus ac ministris hymnis modulatæ vocis per ecclesias et congrua urbis (Romæ) compta, procedit, datosque a pontifice cuncti cereos in manibus gestant.“

⁷⁾ Sermo de purif. B. Mariæ C. V.

⁸⁾ Mat. XXI. 9.

království Božího na zemi, totiž v církvi své svaté ¹⁾, my pak že jsme poddanými jeho ²⁾.

Počátek této slavnosti není známý, an skoro všickni liturgisté o něm mlčí, ano i Rippel, tento pilný sbíratel obřadů katolických, neudává žádný rok; někteří pak ze starších spisovatelů kladou ho do 8. století, ačkoli dle důkazů, kteréž Benedikt XIV. ³⁾ uvádí, zdá se býti původu staršího. —

E. Páté a poslední z processí větších jest: „*processi Božího Těla*“, kteréž se vede v kostele a mimo kostel s velebnou svátostí v monstranci pod baldachýnem, a účel ten zvláštní má, bychom všemu světu na odiv ukázali rozkošnou viru svou v Ježíše Krista, v této nejsvětější svátosti ukrytého ⁴⁾. —

Ještě pěknější a obšírnější důvody k vedení této velké slavnosti udává Jiří Scherer, kněz z tovaryšstva Ježíšova, ve spisu svém proti Ondřeji Schmiedleovi ⁵⁾, kterýž zasluhuje čten býti. —

Původ tohoto processí jest doba novější, a bylo pro celou církev ustanoveno od papeže Urbana IV. l. P. 1262, nebo jak Rippel píše, l. P. 1261, k čemuž sv. Tomáš Aquinský a jakási řeholnice nedaleko města Litichu, jménem Juliana, mnoho podnětu zavdali. — Než ne na jednou, ale zponenáhla přišlo toto processí v církvi katol. teprv do obvyčeje, a zdá se, že teprv na začátku XV. století všude konáno bylo, an v bullách Martina V. v roce 1429, a Eugena IV. v roce 1433 o tomto processí již zmínka se čini.

Tolik budiž pro obmezenost místa řečeno o „*původu a zponenáhlem vypínování se*“ processí vůbec a pouti zvlášť. — A nyní přikročili třeba k druhé části a naučiti se znáti:

¹⁾ Jan XVIII. 36. 37.

²⁾ Hnojek „Katechismus o sv. obřadech církve kat. p. 274.

³⁾ De festis Lib. I. cap. 4, §. 20.

⁴⁾ Hnojek pag. 275 et 276.

⁵⁾ Georgius Scherer contra Andream Schmiedl Tom. I. pag. 122.

II.

„Smysl processí jak prosebných, tak poutních, a „dále, co o nich Církev svatá a co o posledních stát „Rakouský nařizuje a drží?“

„Processí vůbec jest shromáždění věřícího lidu je-
dné nebo více osad, kteříž pospolu v pořádku na jisté
„Bohem posvěcené místo s modlením a zpěvem se ubí-
rají, aby obecné neb zvláštní potřeby jednomyslně mi-
losrdnému Bohu přednesli a poručili ¹⁾.“ V tomto
smyslu vykládá a poroučí je sněm Menseuský d. P.
813 slavený, když v ta slova nařizuje: „Litanie ²⁾ in-
ducuntur propter rogandum Deum et impetrandum in ali-
quo misericordiam ejus.“ ³⁾

„Pouti však v užším smyslu čili processí poutní jsou
„delší pobožné cestování k nějakému sv. místu.“ ⁴⁾

My na základě toho pravíme:

„Processí poutní čili krátce pouti, jsou nábožná
„cestování křesťanského lidu k vzdálenějším, Bohem
„zvláště oslaveným místům, k vyprošení a obdržení
„zvláštních potřeb.“

Dle toho rozpadá pojem processí poutního na 3
částky, a sice jest:

- a. delší cestování křesťanského lidu,
- b. k místu Bohem zvláště oslavenému,
- c. koná se k vyprošení a obdržení zvláštních potřeb.

¹⁾ Rippel pag. 102.

Téměř těmi samými slovy vykládá Goffin (přel. od Chmela) na str. 328. V krátkosti Hnojek p. 273.

Jirsík „Populární Dogmatika“ p. 777 píše: „Processí jest slavný průvod, kterýž katoličtí křesťané v slušném pořádku, za křížem a pod praporcí jdouce, konají.“

²⁾ Za starodávna užívalo se slova „Litanie“ místo slova „Processio“, processí, jak z uvedeného zde Canonu sněmu Menseuského, a již dříve v uvedených citátech, jako u sv. Řehoře (In prop. Lib. II. Reg.) v sněmu Menseuském Can. 33. atd. se nalezá.

³⁾ Conc. Menseense Can. 33..

⁴⁾ Hnojek p. 277.

Ve všech třech částkách liší se i spolu processí poutní od prosebného, an toto se koná:

- a. v kostele, okolo kostela, neb v bližším okolí jeho,
- β. děje se v kostele vlastním (farním),
- γ. koná se k vyprošení a obdržení obecné (celé církve se týkající) potřeby. ¹⁾

Znajíce již pojem, a rozdíl obojích processí, ukázati musíme:

„Co o nich Církev svalá smýšlí a nařizuje?“

Dříve však, než na to odpovíme, musíme přesný rozdíl činiti mezi oběma, a v krátkosti ho můžeme vyjádřiti tím, když řekneme:

A. *Processí prosebné jsou od sv. Církve k slavení přísně nařizena.*

B. *Processí poutní (pouti v užším smyslu ²⁾) ke konání každému na vůli ponechání.*

Ad A. Že sv. Církev naše i chce i přísně žádá, by se processí prosebná slavila ode všech křesťanů katolických, vysvítá již zřejmě z toho, že je učinila všeobecnými, že je nařídila každoročně slaviti, ano i pod pokutou hříchu každého věřícího zavazuje, by je spolu slavil. Tak jest zavázán každý býti na processí sv. Marka a tři křížových dnů, a zřejmě nařizeno ³⁾), by ten, kdož by z jakékoli příčiny na nich nebyl přítomen, nicméně

¹⁾ Vymouti zde musíme processí „Božího Těla,“ kteréž více k slavnosti než k processí připočtěno býti zasluhuje.— Důkaz toho dává sama sv. Církev, kteráž u všech prosebných processí modré barvy předpisuje, jen na Boží Tělo nařizena barva bílá, svědectví to, že je do prosebných nepočítá.

²⁾ Pout v širším smyslu jest vlastně výroční památka založení chrámu Páně a posvěcení jeho (Konfer. Hnojek Katechismus o obřadech). Nazýváme jí v krátkosti „posvěcení.“

³⁾ Helfert's hl. Handlungen §. 68. Syn. Prag. — Directorium divini officii píše na ten den: „Cui (scilicet processioni) qui non intersunt obligantur ad dicendas . . . Litanias OO. Sanctorum cum psalmo pr. et orationes præsriptas.“

zavázán byl, litanie ke všem Svatým a patřící k tomu modlitby vykonati. Toto nařízení se týká tak dobře kněží jako laiků. — Processi hromničné, na Květnou neděli a na Boží Tělo patří bez toho k službám Božím a ouzce s nimi jsou spojena, a tu veliké množství sněmů církevních nařizují „celou mši,“ t. j. celé služby Boží vykonati. —

Ad B. Jinak však stojí s *processimi poutními*, ku kterýmž žádného nezavazuje Církev svatá a na vůli každému nechává, chce-li je vykonati čili nic. — Ještě lépe to pochopíme, ano úplně se přesvědčíme, že Církev svatá, nechce-li zrušiti posavadní pravidla a nařízení svá, ani „nutiti nemůže žádného, by pouti konal,“ — rozvážíme-li smysl uvedené před tím ode mne definice „o processích poutních.“

Rekl jsem: Poutě jsou *a.* delší cestování křesťanského lidu, *b.* k místu Bohem zvláště oslavenému, *c.* koná se k vyprošení a obdržení zvláštní potřeby. Věnujmež tomu svou pozornost.

a. Pouti jsou *delší cestování* křesťanského lidu. Jsou-li delší, a buď celý den neb více dnů trvající, činí zajisté každému, a kdyby i sebe více spořil, znamenitější výlohy, kteréž každý zaplatiti nemůže. Dále při delší nepřítomnosti vždy více méně trpí hospodářství, obchod . . . jestliže zvláštní dohlížitel a pomocník se nezřídí, což opět výlohu stojí; ano každý ani není schopen, delší cestu bez ztráty a ujmy svého zdraví vykonati. — Na všecko to bere a co pečlivá máti musí bráti ohled sv. Církev, aby ani na jmění, ani na obchodu, ani na zdraví ujma se neučinila a nestala milným dítkám jejím, a proto žádného ani nenutí, aniž pro tyto příčiny nutiti může k delšímu putování. —

b. Pouti jsou dále, jak jsem řekl: „*cestování k místu Bohem zvláště oslavenému.*“ Jsou-li cestování k místu Bohem zvláště oslavenému, vysvítá z toho, že místo to jest chrám nějaký vzdálenější, následovně ne „*farní chrám,*“ sic bychom nemohli říci, že k němu cestujeme, putujeme, pout k němu konáme. Předepsaný však chrám pro pravověřícího křesťana, kdež přítomen

býti má, jest „*chrám farní*“, chrám té osady, kamž přináleží; tam má služby Boží zcela a úplně slyšeti ¹⁾, tam „nejméně“ jednou v roce svému nařizenému knězi se zpovídati, a při času Velikonočním velebnou svátost oltární přijímati ²⁾, důkaz to, že církev katol., dokud tato svá přikázání nevyzdvihne, žádného k pontěm nutiti nemůže.

Jak mnoho na to z počátku Církve sv. držela, by každý do svého farního chrámu přicházel, spatřujeme ze sněmu Nantského, l. P. 656 slaveného, kdež se nařizuje, by kněz před službami Božími veřejně se ptal, není-li přítomen cizí osadník, a jestli jest, aby hned odstraněn byl ³⁾. A sněm Tridentský ⁴⁾ nařizuje všem biskupům pilně lid napomínati a poučovati, by každý do svého farního chrámu na služby Boží přicházel.

1) Sněm Trid. — 2. přikázání církevní.

2) Čtvrté přikázání církevní.

3) Apud Gratianum Caus. 9. quæst. 2. cap. 4. — Item cap. 2. de paroch. et alien. paroch.

4) Conc. Trident. Sess. XXIV. C. 4. de reformatione.

Poněvadž za časů našich mnozí službám Božím ve farním chrámu se vyhýbají a kdekoli pobožnost svou vykonávají, uznávám za nutnou potřebu, něco obsírněji o tom pojednati.

Na začátku Církve svaté, kde skoro každé město svého biskupa mělo, byly jen *jedny* služby Boží, kteréž biskup konal. Tam přicházeli všickni křesťané z města a z celého okolí jeho, „aby lámali chléb a modlili se.“ (Act. Ap. II. 42.) Znameníť jest o tom svědectví sv. Justina z II. století, jenž píše:

„Solis, qui dicitur, die omnium, qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eundem locum conventus fit, et commentaria Apostolorum, aut scripta prophetarum, quoad tempus fert, leguntur; deinde lectore quiescente, præsiciens orationem, qua populum instruit, et ad imitationem tam pulchrorum rerum cohortatur, habet; sub hoc censurgimus communiter omnes, et precesiones profundimus et precibus peractis panis offertur, et vinum, et aqua, et præpositus itidem, quantum pro virili, sua potest, preces et gratiarum actiones fundit, et populus fauste acclamat, dicens Amen; et distributio, communicatioque fit eorum, in quibus gratia sunt acta

c. Pouti konečně dějí se k vyprošení a obdržení *zvláštní potřeby*. Zvláštní potřeby nazýváme ty, kteréž se jen jakési společnosti, k. př. jedné neb několik obcí, manželů, dětí jedné rodiny atd. týkají. Že na takovéto potřeby nemůže nutiti církev sv. všechny pravověřící celého křesťanského světa; by k vyprošení a obdržení jisté, těm neb oněm potřebné milosti pouti konali, vysvitá samo sebou, aniž třeba podotknouti, že, kdyby každému z jednotlivců, celých osad . . . pomoc žádajících tímto způsobem se vyhověti mělo, věru snad všechny dni v roce by nestačily ke konání processí poutních. Ustanovovala sice, a až posud ustanovuje Církev svatá jisté pobožnosti na vyprošení zvláště potřebných věcí, jako jsou: suché povětrí, dešť, odvrácení nakažlivých nemocí, vojny atd., ale tyto průvody jsou, an k obdržení *obecné*

„cuique presenti; absentibus autem per diaconos mittitur.“ (Justin. Apolog. II.)

Ano za schismatika držen byl ten, kdo by se od této společnosti odtrhnouti a jinde zvláštní shromáždění konati opovážil. Tak čteme (Canon. Apost. Can. 30.): „Si quis presbyter contemnens episcopum suum, seorsim congregationem fecerit, et alterum altare fecerit, deponatur quasi principatus amator existens, similiter et reliqui clerici.“ —

I později, an již více kostelů v městech se zřídilo, velice se hledělo na pořádek výše uvedený. Tak činily se k. př. sv. Athanasiovi, kterýž v Hoř Velikonoční služby Boží v jednom od nás nově vystaveném kostele místo v obyčejném slavil, velké předházky, které (IV. Apol. ad imper. Constant.) se sebe svaliti hledí. — Tak i v řecké církvi slavily se a slaví až posud jen jedny služby Boží.

Pro obmezenost místa uvedu ještě pouze nejznámější kanony církevní, které služby Boží ve farním chrámu slyšeti prikazují, jen dle let, an vyřčení jejich každý napotom naléztí může.

Concilium Illiberitanum	Can. 21.	I. P.	305.
„ Gangrense	„ 6.	„ „	325.
„ Sardiense	„ 14.	„ „	347.
„ Carthaginense IV.	„ 24.	„ „	398.
„ Nannetense	„ 1.	„ „	656.
„ Trullanum	„ 80.	„ „	688.

potřeby směřují, dle ustanovené nahoře definice již *processi prosebné* a ne poutní. —

To, což jsem nyní z pojmu ode mne o poutích vytknutého dokázal, nalézáme v skutku a v pravdě potvrzené v jednání sv. Církve, kteráž nejen „*žádného k poutím nenutí*“, ale i, když vidí, že by ditkám jejím škodné býti mohly, „*naprosto těm oněm je zapovídá*.“

Že žádného k nim nenutí: vidíme z celého toho poznenáhlého vyvinování poutí křesťanských, kde, ačkoli ty nejvýtečnější osoby, jak jsem tam uvedl, do vzdálených míst, nejvíce do Jerusalema, putovaly, nikdež ani té nejmenší stopy, že by buď Církev sama neb některý z jednotlivých jích důstojníků (vyjímaje tažení křížácká) to, co často z vlastní vůle konali, jiným rozkazovali, vychvalovali, neb dokona je k tomu nutili. —

Avšak nejen že Církev k nim žádného nenutí, časem svým těm oněm i *naprosto je zapovídá*.

Každá, i ta nejsvětější věc na světě bývá časem svým zneužívána. — Iškariot, kterýž za 30 stříbrných Božského mistra prodal, má až posud mnoho bratří a příbuzných, *jichžto konec zahynutí, jichžto Bůh bricho jest*.¹⁾ Jaký tu div, že někteří z podobných lidí nepořadky a roztržky při poutích dělají, a nejen sami žádného užítu z pobožnosti této nemají, ale i jiným v ní překáží. Jiní zase, zapominajíce na učení církve „o účtě Svatých“, padají do rozličných bludů, a tím zvláště

Concilium Tioinense Can. 7. l. P. 876.

„ Ravenatense Cap. 2. Rub. 9. „ „ 1311.

„ Tridentinum Can. 22. l. P. 1545—1563.

Než od té doby počali se věřící pro množství kostelů brzo sem, brzo tam k službám Božím odebírali, ano Pius V. r. 1560 a Klement VIII. r. 1592 dovolili i služby Boží v kostele mnichů slaviti, což ale někteří tak vyrozumívají, že mniši byli pomocníci farářů, to co za našich časů kaplani, a protož k nim jako k jedné rodině se počítali. — An ale tento zákon svůj „*slyšeti služby Boží ve svém farním chrámu*“, Církev sv. nikde nevyzdvihla, následuje tedy z toho, že věřící až posud zavázáni jsou, mši sv. tam slyšeti.

¹⁾ Filip. III. 19.

jinověrcům převléké dávají pohoršení. A co činí zde máti Církev? Takovým a podobným dokona pouti buď zapovídá, nebo přísně k pořádku napomíná.

Tak čteme q. prvních v Ritualu římském:

„Edendi ac bibendi abusum, secumque esculenta, et poculenta deferendi in sacris processionibus, agrisque lustrandis, et suburbanis ecclesiis visitandis tollere parochi studeant, ac fideles, praesertim die dominica, quae proxime Rogationes antecedit, quam haec dedeceat corruptela, saepius admoneant.“ —

A o druhém, totiž o pověrečných, praví sněm Tridentský ¹⁾:

„Máme obrazům Krista, Marie a svatým patřící čest, prokazovati, ne jako bychom věřili, že v nich něco Božského neb zvláštní jakási moc skryta jest, pro kterouž by uctěny býti zasluhovaly, aneb jako bychom od obrazu toho něco vyprosili chtěli, nebo jako by na ty obrazy důvěra jakási kladena býti měla, jak se to jindy od pohanů dělo, kteříž na bázky své naději svou kladli, . . .“ nobrž proto že čest, kterouž obrazům proukazujeme, na praobrazy se vztahuje, kteréž těmito se představují.

Ano sněm Mohučský, l. P. 1540 ²⁾ slavený, nařizuje, že kdyby biskupové pozorovati měli, že lid k jistému obrazu nemírně se hrne, a na podobu jeho jakousi vyšší cenu klade, a jemu nějakou tajnou, skrytou moc připisuje, tento obraz, po svědomitém a pilném skoumání odstranili neb změnili, neb dokona jiný místo něho postavili, aby lid proti vůli a mínění Církve naději svou ne na jistý obraz kladl, jako by Bůh právě skrze tento obraz pohánut byl to činiti, oč se prosí. —

Tyto sem tam povstale nepořádky při poutích byly jsou i příčinou, že *stát Rakouský jistá nařízení stranu těchto pobožností vydal.* —

Nepořádku „při poutích“ pravím, neb jen těch se týkají a mohou se co shromáždění veřejných týkati, ne

¹⁾ Concil. Trid. Sess. XXV. de invoc. ven. et relig. sanct. et sac. imag.

²⁾ Kan. 42.

ale processí prosebních, kteráž k službám Božím, a proto ne do oboru státu přináležejí.

Roku 1772 dne 11. dubna nařízeno jest dvorním dekretem, by mimořádní processí vyzdviženo, a místo nich jisté modlitební dni v kostele, kteréž každou neděli po tak zvaných suchých dnech (Quatember) pravidelně, a mimo to i při zvláštních událostech mimořádně se konaly. Tím samým nařízením tedy nejprve pouti, kteréž ze země ven, a i ty, které v zemi se konaly, a při kterých se však přenocovalo, zakázány jsou.

Roku 1782 dne 27. prosince poručeno jest, by všecka mimořádná processí (pouti) až na dvě se ztenčila, kteráž v ustanovených svátcích konati se měla; než

Roku 1785 dne 31. března a opět 6. července i ta zakázána jsou, a místo nich modlitby v suchých dnech ustanoveny.

Roku 1791 dne 17. března dovoluje se jen biskupům ve zvláštních pádech a všeobecných potřebách processí na žádost osadníků a ne daleko od farního kostela konati.

Od té doby zde a tam, ale již mírněji nalézáme podobná nařízení (k zamezení jich ¹⁾). — Zdali tato nařízení i ty záповědi spravedlivé jsou čili nic, ponechávám prozatím nezodpovězené, an o tom v námitkách proti pouťem pojednám, a zde toliko to kladu, že podobná nařízení pocházejí nejvíce z časů Josefských, kdež se rušily kláštery a podobné ústavy, by se z nich staly — kasárny a sklady starých koží. — „*Dávejtež, co jest císařova, císaři, a co jest Božího, Bohu*“ čteme v Písmě. ²⁾

¹⁾ Schwertlings prakt. Anwendung . . . Band IV. §. 123 et 124. Helfert: heil. Handlungen §§. 59—61.

Idem: Handbuch des Kirchenrechtes §. 393.

²⁾ Mat. XXII. 15—21.

(Dokončení budoucné.)

Tomý ze Stitného

*řeč na pondělí o masopustě. *)*

Ač světský lid má svého bláznovství větší obyčej dní těchto: také nesluší nám mlčeti, abychom světského rozbroje odvykali, táhnúc žádost k duchovenství. Protož znamenajte, cožť vám chci říci. Čtli jsú a čtú dní těchto masopustních, ještoj Kristus odvedv své mlázi (učenníky), řekl jim: „Ai, jdem do Jerusalema, a syn člověka bude poddán ku posměvání, bude bičován, zeplván, ukřižován a třetí den vstane z mrtvých.“

*) Řeč tato vyňata jest z rukopisu c. k. bibliotéky se znám-kou XVII. C. 15, kterýž psán jest l. P. 1392 na papíře o dvou sloupcích in folio dosti zprávně, a v celku 253 listů drží. Z předu není titule žádného, i prvních listů schází několik, ku konci pak mnohem více. Počínát ale sbírka řečí těch s řečí druhou o sv. Ondřeji, a přinášejí se v ní zejména řeči k následujícím svátkům a nedělím: jedna celá řeč o sv. Ondřeji, řeč o sv. Mikuláši, o sv. Lucii, o sv. Thomě, druhá řeč o témž, na štědrý večer po koledě, řeč na den božieho narození, řeč sv. Leona o bodu tomto dostojném, o sv. Štěpánu, o sv. Janu, o mláden-cích, na božie obřezání, druhá řeč o tom, ež jest Ježíš dáno jmě jemu, o božiem křestění, o sv. Antonu, o sv. Šebastyánu, o sv. Anězce, o dokonání svatby, o sv. Pavlu řeči tři. — Na listě 65 čte se pak toto: „Skonávají se kázanie o svatých, počnúce od sv. Ondřeje až do hrom-nie, jakž na těch kniežkách stálo, z nichž sem psal. A potom nedělnie až do devítníka.“ Jest pak těch ne-dělních řečí od adventu až do devítníka osm, odtud pak až do neděle květné jedenácté, ješto též řeči na pondělí a úterý po masopustě přidány jsou. Na to přichází, od velikého (zeleného) čtvrtka počnouc až do soboty po veliké noci, na každý den řeč jedna. Na listě 200. po-čínají zase řeči o svatých, od devítníku začnouc. Jest pak jich v rukopisu tom ještě deset, a sice: řeč na hromnice, řeč o sv. Hátě, o sv. Dorotě, na stolování sv. Petra, o sv. Matěji, o sv. Benediktu, o zvěstování Máti, na Zdravas Maria řeč krásná, o sv. Ambroži. V celku tedy rukopis ten drží 30 řečí svátečních, a nedělních 32, počteme-li v to i řeči na veliký týden a ty dny po velikonoci. Z tohoto zřízení celého rukopisu vidno, že jest to sbírka řečí na první polovici roku církevního, a

Dnes a tento čas masopustní rozličné veselé mívají lidé; a pak kněží jako smysla zbyvše, čtů v kostele tu zebnú věc a velmi smutnú, ješto by podobněji čtli něco utěšeného k tomuto času a obyčeji. Ale svatý Duch nezbylť jest smysla, ještoj ten pořád zjednal k tomuto času pro ty, ješto mají s tímto světem zahynůti, aby slyšíc, k sobě přišli a světské marnosti odskočili. A tak způsobem Ducha svatého činí kostel svatý. Jakož se čte o jedné vdově, ješto ji zabili muže; ana pak schovala jeho krvavé rúcho pro pamět svým dětem, aby jim je ukazovala, aby, rozžalostíc se, nevcházely v přízeň s vrahy svými. Takéž kostel svatý, vida lest tohoto světa, an se lisá skyta *) veselé marné na vše strany, aby přitáhl k sebe milování, vzpomíná smrt našeho otce, ještoj ji jemu ten svět učinil, abychom s takým našim nepřitelem u přízeň nevešli. Neb Židé světským úmyslem jsú synu božímu smrt učinili, bojíce se, aby lid od nich neodstúpil a nešel po něm; bojíce se, by své cti neztratili, by lacini nebyli lidem, a jako tak řkúc: „My jsme jazyk písem, my živem tím všecky lidi; necháme-li

že tudíž celý jeden rovněž tak obšírný svazek dalších řečí pro druhé půlletí se doposavád pohřešuje. O autorství Thomy ze Štitného vzhledem těchto řečí není pochybnosti, ač se v nich jméno jeho nikde nevyskytá. Svědčí však tomu častá zmínka o ostatních jeho spisech tuto činěná, jakožto o spisech téhož autora. Nad to výklad na zdrávas tulo na vlas týž, jaký v knize jeho o obecných věcech křesťanských. Podáváme pak řeč tu z dotčeného rukopisu nejen z příčiny, abychom tou měrou svou šetrnost k starým spisům našim a k přesnosti jejich jazyka na jevo dali, ale zvláště proto, abychom na zdatilost posvátného řečnictví dob těch upozornili a o tom nezvratně přesvědčili, že to byl naskrz zdravý duch katolický, jenž ovládal národ náš český bezprostředně před výbuchem blouznění Husova a stoupenců jeho. Vedeni tou myšlénkou, podáme během roku ještě některé z řečí dotčených, doufajíce, že se takto u našeho veleb. duchovenstva všeobecná toužebnost probudí, aby spisy nevyrovnaného našeho Thomy brzo naskrze tiskem uveřejněny byly.

*) t. j. rozdávaje.

tohoto, vešken lid odstúpi od nás a pójde po něm.“ — Můžem také druhým činem říci, ež jest svět zahubil našeho otce. Neb umřel jest pro světské hříchy, aby v nás hřích již nekráloval. A ež praví svatý Jakub: „Kdo chce přítel býti tohoto světa, ten bude boží nepřítel“: pomysl každý, které hodnější, cožť naposle *) přijde dobra, cožť by z přátelství božího dobra přišlo. Ačť bůh dlúho trpí své nepřátely, čekaje, zdaliby chtěli k milosti přijíti: silnýť jest, i kdoť bude míti pokoj, protivě se jemu? Nelzeť jest, by se nepřátelóm božím zvedlo dobře. Stane se pomsta nad světem i nad jeho milovníky, jakož prokrováno o babylonu. A protož sbožný uteče z prostředka babylona, jakž moha dále **) se světského hluku, sbožný bude z lidu božího. Neb tak jest psáno: „On svůj lid spasí, divně spasí, umra za ně, smrt jich zboří, a z mrtvých vstane, opraví jich život.“ — Daremnít naději mají, kdož lid jeho nechti býti, radše jsúc lid bláznovství světského v hrdosti, v závisi, v obžerství, v smilné žádosti, lid masopustní a vzteklého rozpuštění. Ne ti, ješto jsú zde utěšení v světské zlosti a u marnosti, budem Bohem utěšení; ale ti, ješto zde truchlejí, pořádně jimž jest řekl Kristus: „Svět se bude radovati, ale vy truchleti budete, a v radost se obrátí truchlost vaše.“ Ale těm, ješto se blaznově veseli a radují s tímto světem, řekl jest neskrytě: „Běda vám, ješto se smějete a svá zde máte utěšení; neb lkáti budete a plakati.“ A protož veliká jest proměna mezi tím utěšením, což jeho vidíte na tržišti těchto dní zvláště, a mezi tím, ješto v kostele pamatuje církev svatá. Tržištěm míním, kdežkolivěk slavi hod tento masopustní v křivém zábylství. ***) Neb tu nejednoho svět k svéj straně vztrhne, a nejeden tak prodá se světu a vrobi za malú pochvalu neb za krátkú rozkoš a libost, jakož na tržišti robotný dobytek prodávaji, ež více bude robiti světu, zdaliby so slíbil jemu, nerozmysle se, co potom bude, kak to skoro všecko mine,

*) t. j. naposledy.

**) vzdaluje se = dáliti se.

***) vyražení.

a jakož koho smrt zastupí, tak jej postaví k božím soudu. A netoliko po smrti, ale i zde z toho veselého nemoudrého bývá nechuť a tíž nejedna. Často mezi mužem a ženou vztrhne se nechuť; ona chce nákladu snad většímu k svým tancům, k své chlupě, nežli stačiti mohli jich uročí. Tuť snad i muž bude činiti pro svú chlupu také náklady, až se i přemož a v chudobu upadne. Ale jiné a lepší utěšení divným činem pamatuje dnes kostel svatý, podobnú truchlost přivodě nám ku paměti, aby nás od toho odvedl zábylstva křivého masopustního a veselého blaznového. Ale pod tú truchlostí tají se divná utěcha. Truchlost má býti, že syn boží tak potupen. Ale když sám k sobě přijde člověk, uzří v tom svú odivnú utěchu a k velikéj radosti čáku vezme, že pro ny trpěl to potupení, tu tryzň, až i smrt syn boží Kristus. Jistě utěšená věc, vzácnu býti tak velikému, a tak vzácnu, že pro ny naši strast trpěl, až i umřel za ny. Ai, svět se raduje ve svém křivém zábylství, v svéj bujnosti a nelzej chyby, by z toho najposlé(ze) nepřišel smutek. Ale kostel svatý truchlú věc vzpomíná: než plnáj ta truchlost utěšení, že syn boží tak ny miloval, ež jest tolik ráčil trpěti pro ny, a svú smrti zbořiti smrt naši, aby svým vzkříšením opravil náš život. Neb i toho nemlčí dnešní čtení: že po utrpení syn boží třetí den měl z mrtvých vstáti.

Také nám praví i to, že *slépému i zrak navrátil*, ještěj snažně volal k němu a nedal se přemoci hluku, ještě naň žehral, mlčeti jemu vele. Ale čím hluk více bránil jemu, on více volal, aby se nad ním ráčil smilovati. A protož ne tolik truchlost vzbuzuje čtení dnešní, ale i utěchu, ež ač jsme slépí, budeme jím osviceni, ač k němu snažně volati budem; ač co trpíme proň protivného aneb střádá kto proň kterého světského utěšení. Vzniknet jistě jeho radost v ten čas, když radost bude najhojnější. Ale k čemu než k hoři mají čáku míti, ještě se jako porúhají Bohu a jako protiví se ustavení církve svaté, ještěj i v kostele ustaveno v tyto časy veselého zpívání i svatební hody zapověděny, to pak najvzteklejší veseli stroji. Než rok do roka kostel svatý pamatuje

pokoru syna božího, a oni ve své hrdosti bujejí a mnozí pesky *) mluví a šeredně jako plijí v tvář bohu takými řeči protivnými. O lidské omámení! jistě není nadarmo, ež o tomto prokletém hodu pamatuje kostel na jitřní obecnú potopu všeho světa kromě těch mála, ješto v korábi zachováni. Neb v tento čas zlým obyčejem tak rozpustěny jsúc lidé, oplynuli v hrdosti, v obžerství, v marného veselí rozpustění a v pustotě, v smilstvě i v mnoho hříších, ježto jako vztekli potoci prudci trpoče lid v hořské moře. A ktoj ten, by as blízkiem nesnědl více nežli jindy? Ktoj ten, by v marném veselí tohoto hodu nevzhledl vše- tečně, ač v chválu nepojde, k tomu; ale když bliž pojde, minú ti dvorníci masopustní, až i postojí dívaje se, až pak i bliže přistúpi a tak k řečenému marnému i velne myslí, jakož sv. Augustýn o jednom svém píše: ješto se nechtěl prvé dívati takovým tržištným dvornostem, a jmaje to i jiným za zlé; až jej jednu pojeli jako bezděky tovaryše, an k nim pravěše: „Ač mě s sebou potáhnete k těm marnostem, tovaryšem mne s sebou jmieti nebudete té marnosti.“ I sta s nimi, zavřev oči. Ale by byl také zatkal uši! Neb když pade jeden, vzvolá naň lid, jakož se často u klamě stává. A tento křik slyše, otevře oči, chtě užítí, co se to sta, a potom s nimi se dívati poče a tu marnost tak oblíbí, ež viec by k tomu hotověji, nežli ti, ježto jej bjechu bezděky najprv pojeli s sebou. Ai, kakt váznú lidé v světská osydla! Jedni v své slepotě neznají pravdy; druzí ač mají rozum osvicený, ale tělesné žádosti a marné libosti dali se jako uvázati. Avšak hoře slepému, upadneť v jámu! A ktož nevidí své slepoty a svého pádu, kak ten stane? A protož svatý Augustýn volaše řka: „Eihle, hoře těm očím, ježto nejsta tebě osvicené, Hospodine! hoře očima krhavýma, ježto nemozta zřjeti k tobě, slunce pravdy! Hoře odvrácenýma očima ale neotevřenýma, aby se divale marnosti, nemozta oči tmě přivyklé zřiti v paprsky světlé pravdy. Jichž bydlo ve tmě jest, jen tmu vidí, tmu chválí, tmy žádají, ze tmy jdúc ve tmu, nevidí, co ztratí. A pakli vidí, co

*) hanebně.

ztratí a přesto trátí, tím jsou ještě hubenější. A zdali ne-
jsou slepi, ještě nevidí bláznovství svého, co jeho činí
v tyto časy a slepě trátí boží milost? A ty pak vidúc,
otevřené majíc oči, jdú do pekla: ježto rozumějíc, ež zlé
činí a ež trátí boží milost, drží se bláznově lidu svět-
ského. A však s ním jdú, lidem se více žádajíc slibiti,
nežli bohu. Ale dí žaltář neskrutě: „Ti, ješto se líbí
lidem, jsou pohaněni; nebo jest bůh pohrdal jimi.“

A kakž koli vždy lidé blúdí, svět milujíc: však nad
to těchto dní takáj tma lidi obkličila, ež by ji smakal.
Ale nechti se na svú nemúdrost rozmysliti. Ai, mú-
drost-lij to, netolik k bohu, ale k světu toliký náklad
učiniti, a v židech snad vezmúc aneb zajdúc v těžké
dluhy tak, ež snad déle budú hyzdití bláznovství jeho,
že tak zašel nežli chválen, že tak učinil; a bude ně-
který těžké trpěti upomináni od rukojmí aneb od hospo-
dáře, že ztravy jemu nezaplatil. A coj obecného lidu
slepoty, ktoby vše početi? Jeden-li prohlí o masopustě
z řemeslníkův více, nežli s pravdú móz vydobýti; nejeden
více sehlí, než móz požití břicho jeho. A zemdleje neb
upadna v nemoc neb v klání vezma úraz, nebude se po-
stíti moci podle ustavení cirkve svaté. Hanbaj mě do-
tknutí mnohé slepoty masopustné, abych se ze zlosti
lidským nezdál zpravovačem. A protož vidí-li kto pra-
vdy, jdi donyďz vidí, ať tmy jeho neobchopí. A v čemž
vidíme svú slepotu: volajme k bohu, jakož od toho sle-
pého máme příklad, o němž nám praví dnešní čtení, je-
štoj snažně volal k synu božímu. A když jdúc zástu-
pové zehrali naň, velecl mlčeti: a on volal velim více a
zaslúžil svú snažnosti, ež osvícené jemu oči jeho. Neb
mrzela jej jeho slepota. Ale kohož nemrzí slepota jeho:
kak ten bude snažen, aby viděl? A pakli již kto počne
volati k hospodinu: svú žádostí brzo se dá leckteréjs
věci odtáhnúti, jakož zřejmé to bývá o masopustě. Ač
kto chtěl by se pokrýti marností světské jako volaje
k bohu svú žádostí, a leckto z hluku těch, ježto jdú ši-
rokú cestú k zahynutí, potrhne jeho, aby s ním šel, po-
žehře naň, vele přestati žádostí jeho, jako řka: „Nechaj
svého náboženství; nebuď nevliden; buď s námi vesel;

masopust chce své právo míti“: tak tento umlkne, ostydi se bohem, raději bude masopustním člověkem slůti, nežli božím. A tak zavíní, ež i to, co viděl, zatmí se jemu. A protož, kdož vidí v čem pravdu, jde po pravdě; jako ten slepý, když byl osvícen, šel po Kristu, chválu vzdávaje bohu. A jestli nám těžko se hluku protiviti: pokřiknem hlasem své žádosti a řkúc svým srdcem, jako dnes kostel svatý mši počíná, řka: „Buď mi bohem ochranitelem a místo k mému útočišti, a pro své jmě budeš můj vůdce i odchováš mne, v němž nás uslyš všech-ných hospodine. Amen.

Základní zákony sv. Církve katolické vzhledem jejího jmění čili záduší.

Slibili jsme, že podáme několik článků o důležitých věcech církevního práva, pohnuti k tomu jsouce spisem pod názvem „praktické nástiny atd.“ o kterémž jsme již v předešlém svazečku více promluvili. Tu tedy následuje o *církevním jmění*, v kterémž však nic nového a nic jiného nechceme říci mimo zákony, jež vydala sama Církev svatá, jelikož to přede vším první pravidlo v církevním právu jest, bádati a vyšetřovati, co velí Církev. Neb jako by to byla chyba, kdyby kdo si sám víru tvořiti chtěl bez Církve, neb písmo si vykládati chtěl bez Církve v těch místech, kdež již Církev sama vyložila: tak také by to byla chyba, kdyby kdo o věcech církevních proti zákonům církevním a bez Církve mluvití chtěl; neb jako Kristus učení Církvi odevzdal, tak odevzdal Církvi i řízení a nejvyšší zprávu všech záležitostí jejích. Z těchto zákonů a zásad církevních můžeme pak lehce poznati, srovnávají-li se některé praktické nástiny s duchem Církve čili nic. Zde však také chceme podotknouti, že se dobře musí šetřiti rozdílu mezi věcmi, kteréž se týkají základních zásad církevních, a mezi takovými, kteréž jen se řídí dle okolností, časů a míst. Prvního druhu věci či zákony zůstávají nezměnitelné, jinak by Církev pozbyla svého pevného základu, své

starobylosti a jednoty, druhého pak druhu věci a zákony dají se snadno proměnití, kde a jak toho káže potřeba. Však i v tom jedině představení Církve mohou něco změnití, jiní směji toliko představeným dobrou radou a upozorněním neb návrhy všelijakými nápomocni býti. Začnemež tedy s základními zákony o jmění církevním, kteréž tím lépe poznáme, ohlídneme-li se dříve na hístorii církevního jmění.

Za prvních století záleželo církevní jmění z obětí, kteréž křesťané přinášeli; obětovali totiž chléb, víno, kadidlo, olej, peníze a prvotiny požitků polních dle příkladu starého zákona. Tyto oběti byly dobrovolné, žádný nebyl k tomu nucen, jak již Tertullian ve své apologii praví (Apolog. c. 39.): „skromnou almužnu jedenkaždý přináší jednoho dne v měsíci, neb kdy chce, jestli může, neboť žádný se nenutí, jedenkaždý obětuje dobrovolně, a jsou tyto oběti důkazy pobožnosti.“ Z těchto darů pak se dalo biskupovi a duchovním, čehož k výživě zapotřebí měli; zaopatřilo se, čeho bylo k slavení služeb Božích třeba; podporovali se ale také chudí, vdovy, sirotkové a pocestní. Podělování se stávalo obyčejné každý měsíc, aneb také při zvláštní příležitosti. Poznamenáhlá obdržela Církev také rozličné pozemnosti, jak poznati lze ze zákonu Licinia roku 313: „a poněvadž křesťané nejen ta místa, kdež se scházívali (totiž chrámy), ale i jiná mají, kteráž nepatří jednotlivým osobám, ale spolkům, totiž Církvim, ta všechna místa ať se zas navrátí těmto křesťanům, to jest jich společnosti a shromáždění.“ (Lactantius de mortib. persecut. 48.) Tehdáž tedy Církev jmění dobývala a dobývali musela, neb jak by mohla jinak žíti, jelikož viditelná jest a z lidí záleží, a k vyživení duchovních i k slavení služeb Božích a k mnohým jiným věcem peněz potřebí má. Vždyť sám Kristus měl peníze, kteréž Jidáš v měšci nosíval. Peníze a jmění miti Církvi a křesťanům se nikdy nezapovídalo, jen se na to hledělo, by se Bohu nesloužilo pro peníze, neb by se žádný pro starost o časné věci nespravedlnosti neb nedbanlivosti ve věcech duchovních dopustil. Církev dále zpravovala si toto jmění sama, dala sama

zákony, dle nichžto by jmění zachováno a příjmy rozděleny býti měly. Žádný ji do toho nesměl nic říci. Toto jmění nenáleželo ale jednotlivým osobám, ani duchovním, nébrž patřilo celému shromáždění, ale ne v tom smyslu, jako kdyby každý jednotlivý neknež nějaký podíl měl. Ne, nébrž toto jmění bylo obětováno celému shromáždění, jednotlivým Církvím, a sice k zapravení duchovních a církevních potřeb, tedy nesměl žádný jiný toto jmění spravovati, než kdo Církev i v jiných záležitostech spravoval, totiž biskup v diécesi, a v vyšší stolici metropolitě, dále patriarcha a papež Římský. Stát do toho zcela nic nesměl mluvit, a jestliže kdy Církvi jmění vzal, byla to část jiných nespravedlivých protivenství, kterýmiž pohanští vladařové Církev soužili. Jmění to bylo Církvi darováno, obětováno od křesťanů; způsob tedy darování a obětování jest tak starý, jakž stará jest Církev sama; z těchto darů, kteréž se velmi brzo i při příležitosti duchovních řízení a služeb Božích obětovaly, povstalo jmění církevní, křesťané to obětovali chudému Kristu, na odpuštění a prominutí svých hříchů, za kterouž příčinou také církevní jmění se nazývalo *pretium peccatorum*, *patrimonium Dei vel Christi*, *vota fidelium*, považovalo se jako odděleno od vlastnictví člověčího, a věnováno vlastnictví Božímu; proto i každý, kdož mimo představené Církevě něco z toho jmění si buď přiosobil, neb s tím proti zákonům církevním nakládal, dopustil se svatokrádeže. — Za časů Konstantína Vel. a jeho nástupců přidávalo se Církvi i také mnoho ze jmění státního a městského, ba celé chrámy pohanské se vším, co k nim patřilo, odevzdávaly se Církvi. Počalť tím způsobem Církev bohatnouti. Však ani teď se nepovažoval stát za nejvyššího majetníka neb správce tohoto jmění, kteréž až dosavad *pretia peccatorum* (jak my můžeme říci „záduši“) sloulo. Ještě spravoval biskup jmění církevní v diécesi, a nesměl si pro osobu svou nic podržeti, leč což mu patřilo dle zákonů, jak praví sněm Antiochen-
ský: „kteréž věci patří Církvi, mají se spravovati a rozděleti se vsí pilností a věrností, kteráž Bohu patří, jenž o všechno se stará a všechno soudí dle rozkazu a s do-

volení biskupa, jemuž duše všeho lidu svěřeny jsou.“ (C. 5. can. 10. qu. 1.) A na jiném místě: „Biskup má moc, zpravovati církevní vlastnost a rozděleti ji s největší úctou a bázní Boží všem, kteříž potřebují. On sám ať si díl vezme, pokud toho potřebuje, jestliže potřebuje pro sebe a pro bratry, kteréž pohostinsku přijímá, by žádný nebyl při žádné příležitosti ošizen, jak dí apoštol: „majíce pokrm a oděv, s tím budme spokojeni. Jestliže nebude s tím spokojen, a bude-li užívatí věcí církevních dle své vůle pro domácí své potřeby bez vědomí kněží a jáhnů, a dá-li moc svým domácím neb příbuzným, neb bratřím neb synům, aby se jimi věcem církevním uškodilo, budiž takový biskup od sněmu provincialního potrestán.“ (C. 23. caus. 12. qu. 1.) To samé ještě potvrzuje mnoho jiných zákonů, vydaných od papežů a sněmů. Dle okolností biskup zpravoval toto jmění rozličně a vybíral církevní příjmy; pozemnosti se obyčejně pronajímaly, a nájemné se odvádělo biskupovi; nic se ale nesmělo prodati, nekázala-li toho nutná potřeba, neb patrný prospěch aneb jiná povinnost. Všecky požitky rozdělil pak biskup, jak již za starodávna se činivale, na čtyry díly: jeden díl pro sebe, druhý pro duchovní, třetí pro zachování kostelů a jich potřeby, čtvrtý pro chudé. Přísně ale bylo zakázáno, místo podílu příjmů církevních dovoliti duchovním, by si sám kterou pozemnost zpravoval, a z jejich požitků se živil. Tak n. p. pravil papež Gelasius: „Uznáváme pro vás a pro vaše dobré jméno za dobré, by místo vašeho biskupa od něho samého a od vás někdo ustanoven byl, kterýž by ve jménu jeho všechno spolu zpravoval, abyste se o všechny pozemnosti starali, a žádnému duchovnímu nebyla církevní páda co podíl jeho svěřena, aby nedbalostí a nečestností nebyla zmenšena, ale ouhrnek všech požitků ze všech pozemností hleďte biskupovi dodati. Z toho pak ať se udělují čtyry díly (kteréž jsme již jmenovali). — Zbude-li ale co po zapravení všech ročních výloh, ať se to složí a ochranci odevzdá, a jestliže více se sejde do pokladnice církevní, ať to pomůže v čas nouze, aneb ať se z toho majetnost jiná koupí, kteráž by prospěla

v obecných potřebách.“ (C. 23. caus. 12. qu. 2.) — Později se ale začalo dovolovati, by biskup dle svého zdání jistou pozemnost církevní duchovnímu postoupil; protože to však zcela záviselo od biskupa, nazývalo se to *precuria*. Co ale bylo dříve vyjmutím, stalo se poznenáhla pravidlem, tak že se skoro každému farnímu chrámu jistá pozemnost přidala, a správce tohoto chrámu spolu s ouřadem církevním i užívání této pozemnosti přijal, z čeho pak povstalo jméno *beneficium* a *beneficiát*.*) Tak se totiž jmenovaly i ouřady státní, s nimižto jisté požitky spojeny byly. — Nový pramen církevních příjmů poskytovaly tak nazvané *desátky*. Domnívali se totiž mnozí, že v svědomí-zavázání jsou, rovněž jak se v Starém Zákoně dělo, i v Novém Zákoně desátý díl všech svých požitků obětovati k oslavení jména Božího (kterýmž se uděluje požehnání pracem našim), k podporování bližního a k zvelebení užitečných ústavů. Svědomitě také větší část křesťanů odváděla Církvi desátky, ačkoli ani církevních ani státních zákonů o tom nestálo. Zvlášť na východě nikdá se nevelelo zákonem odvádění toto, v západních krajinách z počátku také ne, jak osvědčuje sv. Augustin, kterýž odvádění desátku jen jako povinnost svědomím předepsanou poroučí, rovněž jako dávání almužny, což se nemůže zevnější mocí vynutiti, nýbrž jen vnitřním zákonem lásky se káže. Právě totiž onen svatý otec: „Daň nuzných duší jsou desátky. Budeš-li desátky dávat, obdržíš nejen hojnost požitků, ale také zdraví duše i těla. Pán Bůh nežádá mzdu pro sebe, ale čest. Ráčí totiž Hospodin, kterýž bez toho nám všechno dal, což máme, od nás desátky přijímati, ne pro sebe, ale aby to nám prospěšno bylo. Můžeš-li tedy, desátky podává, nebeskou i časnou odplatu sobě získati, proč býváš

*) Nejsme nikterak srozuměni s novějším slovíčkem „*obročí*“, což má vyznamenávati *beneficium*; k čemu takováto nově utvořená slovíčka, kterýmž bez toho žádný nerozumí, leč když se k tomu připíše: to jest *beneficium*? Mohou-li takovito termini technici v každé jiné řeči se zachovati, proč ne také v české? A to tím méně sluší zde užívati jména *obročí*, protože připomíná na příbuzné *obrok*.

zbaven obou svým lakomstvím? Tak jest to pořádek Boží spravedlivý; nedáš-li jemu desátky, budeš nucen dáti desátky jiným způsobem, totiž bezbožnému vojákovi budeš muset dáti, což jsi nechtěl dáti knězi. Bůh vždy hotov jest, nám dobrodiní prokazovati, ale lakomství a zlost lidí mu v tom brání. Tys dlužen a povinen dáti desátky, a kdož se zpěčuje jich dáti, ten sobě přivlastňuje cizí věc. Protože všechny požitky naše jsou dar Boží, Bůh ale velí, bychom z nich část jemu a chudým odváděli. A kolik chudých v místě tom, kde takový přebývá a desátky nedává, hlady umřelo, tolikem vražd vinen jest on před stolicí věčného soudce, protože věc Bohem chudým ustanovenou pro sebe podržel. Kdo tedy sobě zásluhy získati a odpuštění hříchů dosíci chce, ať dává desátky: ať i z devíti dílů, kteréž sobě podržel, hledi almužnu dáti.“ (Can. 66. caus. 16. qu. 1.) — Jinak ale dělo se později. Již v šestém století v jednotlivých krajinách počínalo se to zákonem poroučeti, za časů Karla Velikého i státní zákony to samé velely, a kdokoli se těmto zákonům podrobiti nechtěl, donucen byl duchovními i časnými tresty. Tak praví sněm Mohučský r. 813: „Napomináme a poroučíme, aby žádný nezanechal dáti desátky, kteréž sám Bůh dáti velí; neb jest se co obávati, by Bůh tomu nevzal pro hřích jeho potřebné mu věci, kterýž Bohu povinnou věc bere.“ (Can. 2. caus. 169. 2.) A Mikuláš II. r. 1059 praví: „Velíme, by desátky a prvotiny čili oběti živých i mrtvých věrně se Církví Boží odváděly, a řízení jich biskupům se zanechalo; kdo by ale desátky zadržel, ten ať jest z obcování svaté Církve vyhoštěn.“ Totéž a téměř slovy přikazuje Alexandr II. r. 1063. A sněm Rothomagenský r. 1189 praví: „Všecky zemské desátky, buď z požitků polních, buď z ovoce stromů Páně jsou, a jemu ať se zasvěcují volí a ovce a kozy, kteréž okolo pastýře jdou, cožkoli desáté přichází, ať se Bohu zasvěti. Ať se nevyvolí ani dobré, ani špatné, aniž se co promění. Proměnilo-li se co, zasvěti se Bohu, to což se změnilo, i to, co se místo toho dalo. Jelikož ale mnozí se nalezají, kteříž desátky Bohu dáti nechtějí, ustanovili jsme, aby

dle příkázání Pána našeho byli napomenuti jednou, dvakrát a po třetí. Jestli se nepolepší, vyhoštění budou z Církve, dokud neučiní zadost a se nepolepší.“ (Can. 5. caus. 16. qu. 7.) V anglické zemi potvrdil tuto církevní povinnost král Offa r. 794 a Ethelouth r. 855, v Švédské zemi pak král Erikson r. 1200. Odváděly se ale desátky předně shromážděním duchovních a chrámům křesťným čili farním. Pod nejvyšší dohlídkou biskupovou rozdělily se zde dle zákona v čtyry díly, a z dvou dílů, kteréž biskupovi a kostelu patřily, přísné oučty se klásti musely biskupovi. Díl, kterýž patřil chudým, obyčejně se dal špitálům, kteréž od biskupů a kanovníků pro chudé, nemocné, pcečné a nalezone děti ustanoveny byly.

Štědrosti knížat, nábožnými nadáními a odváděním desátku zbohátla poznenáhla Církev: spolu ale také církevní jmění všelijak přišlo do světských rukou. Již Karel Martell a Karlmann dávali statky církevní tak jako světské svým vojákům a vůdcům. Karel Veliký pro svou zbožnost slíbil sice, že se do jmění církevního bez dovolení Církve míchat nebude, což také nazvíce zachoval, ale Karel Lisý zase rozdával církevní statky i práva a desátky, komu a jak sám chtěl. Neb byl rozdíl mezi desátkem církevním a světským, kterýž se odváděl Církvi dle zákonů církevních pro zachování věrnosti a oddanosti Církve, a mezi desátkem světským, kterýž mimo církevní desátek pánům světským od jejich poddaných se dával. Tedy se podávaly zhusta i církevní statky i církevní desátky světským pánům a zůstávaly jich majetností; čemuž se ale Církev na odpor stavěla, jak patrně jest ze sněmů: Orleanského IV. a V. r. 541 a 549, Pařížského III. r. 557, Tourského II. r. 567 a mnohých jiných. K tomu ke všemu i někteří biskupové, aby si zaopatřili přízeň a ochranu (*Seignberrschafft*) některého mocného pána, podávali mu část církevních pozemností, kteráž mu také na vždy zůstala. Majitelové velikých statků světských nadělali také často ze svých domácích modlitebnic s povolením biskupovým chrámy farní, ale potom všechny desátky, kteréž se tomuto farnímu chrámu

odváděly, podrželi pro sebe. V jedenáctém a dvanáctém století, kdež počala nabývati Církev větší zevnější moci, nemohli více trpěti mnozí statní papežové tohoto nepořádku. Zakázali přede vším všem biskupům, by se nepovažovali, statky neb desátky duchovní někomu povolit, kterémuž nepatří; vyřkli veřejně, že každý světský člověk, maje duchovní statky a bera desátky, nespravedlivě jedná; veleli, by je Církvi zase navrátil, a když by nenavrátil dobrovolně, by církevní klatbou donucen byl. Desátky měly zase jen k tomu účelu odvedeny býti, ku kterémuž byly nařizeny, totiž pro Církev, pro její služebníky, pro služby Boží a pro chudé. Zároveň se ustanovilo, že desátky jsou *duchovní věci*, a kdo by koli jimi chtěl obchod vésti neb je rušiti, aneb dle vůle své s nimi nakládati, nemaje k tomu moci duchovní, by se považoval za stíženého hříchem a trestem svatokrádeže. Paměti hodné jsou v tom ohledu následující zákony církevní: „Zakazujeme, by žádný nekněz pro sebe nebral desátky, kteréž dle církevního plnomocenství k náboženským účelům zasvěceny jsou. Kdokoli tedy desátky přijímá, třeba právo toho od králů neb biskupů, neb od jakýchkoli osob obdržel, jestli je Církvi nenavrátí, svatokrádeží vinným jest a v nebezpečenství, padnouti do věčného zatracení.“ Řehoř VII. na sněmu Lateranském r. 1078 (can. 1. caus. 16. qu. 7.): „Přikazujeme, by každý, kdož by neknězi ve světě bydlícímu desátky, církevní jmění aneb oběť povolil, s stupně svého, jako neužitečný strom, kterýž nadarmo místa zónímá, ssazen a vyřat byl, a dokud by lítost nad tím nevzbudil, ssazen zůstal.“ Alexandr III. r. 1170 (cp. 17. l. III. lit. 30): „Nekněží desátky nemohou míti, aniž jich vydržením právní lhůty dobytí, jelikož desátky duchovní věci jsou, kteráž od nekněze nemůže držena býti.“ Alexandr III. r. 1172 (cp. 7. lib. 2. lit. 26.), rovněž i Řehoř IX. r. 1235 nařídil, že se nemají dáti desátky za některou jinou věc neb za jiné příjmy světské, protože duchovní s časnými věcmi nemají a nemohou se měniti, a každá takevá změna i smlouva, kteráž takovou změnu způsobila, již sama sebou neplatná jest. (Cp. 9. lib. 3. lit. 19.)

Bohužel zůstalo ale přede mnoho desátků v rukou nekneží, tak že sněm Lateranský III. znova naříditi musel, by se navrátilo Církvi, což jejího jest. Ale i to se stalo bez prospěchu, jelikož skoro všickni podrželi desátky, kteříž je měli; protož Církve jim to povolila, by mohli skutečně podržeti církevní desátky, kteréž již ze starých časů měli, jen aby je žádnému jinému nekneží neprodávali a nových desátků církevních nedobývali. Tak povstal rozdíl mezi desátkami církevními *starými*, totiž kteréž byly v rukou laiků již před sněmem Lateranským III., a mezi *novými*, kteréž od těchto dob Církvi připadly. To se však s velikou přísností vyvedlo, že nové desátky církevní žádnému nekneží více se nedávaly. V pozdějších dobách se Církvi více ublížilo; zmizel totiž rozdíl mezi církevními a světskými desátkami, a ustanovilo se se strany vlády světské, mocnářů a panovníků zvláště německých, buď výslovně, buď schválením zmáhající se zvyklosti, by se desátky nedávaly, proto že církevním zákonem nařízeny jsou, ale by se bez ohledu na osoby církevní a světské jen tomu dávaly, kdož právo k nim tak dokázati může, jako se jiná práva majetnosti neb požadavek právní cestou dle zákonů občanských dokazují. Tím se stalo, že desátky zcela pozbyly rázu církevního a duchovního, a staly se věci zcela světskou, tak že panovníci i strany desátků, kteréž jindá přísně církevní byly, zákony vydávali, jako strany jiných statků, práv a jiného jmění nemovitého a movitého; zákonů církevních si žádný více nevšimal. To se zvláště v Rakousích již dávno zákony světskými zavedlo, dle toho se o právu desátků soudilo, a sice od soudů světských; církevní soudy nesměly zcela nic o tom vyjednávat, a pojmenování *světské* neb *duchovní* desátky zůstalo sice, ale nevyznamenává nic jiného, leč že duchovní desátky jsou ty, kteréž osoba duchovní (nikoli ale duchovním, nýbrž občanským právem), a světské ty, kteréž osoba světská drží, rovněž také právem občanským. Tak se stalo, že se vydaly r. 1848 zákony o vykoupení desátků, i těch, kteréž duchovním osobám patřily, zcela bez ohledu na církevní vrchnost, proto že

se již dávno smýšlelo, že desátky nepatří více pod církevní, nýbrž pod světskou pravomocnost; jako tedy všickni jiní světští držitelové práva desátků musejí s těmi zákony spokojeni býti, nemohouce jim odpirati, tak i duchovní. Že ale tento rozdíl desátků církevních a světských v užším smyslu se zrušil, že se zapomínalo na zákony Církve, kteréž vydala katolickým křesťanům mocí apoštolskou od Pána Jesu Krista danou, to již v dřevnějších časech Církve velmi těžce nesla, a často napomínala a žádala, by se tohoto rozdílu šetřilo, by se ohled na to bral, že věřící božskými zákony zavázáni jsou, kněžím a Církvi časné věci dáti, když od nich duchovní věci berou. Však hlas ten Církve stal se vždy hlasem volajícího na poušti, kteréhož žádný slyšeti nechtěl. Ve Francouzích se všechny církevní desátky již na začátku první revoluce dekretem od 4—11. srpna 1789 článkem 5. zcela zrušily.

Co se týká církevních statků, tu se zvlášť v 18. a 19. století zákonů a práv církevních také nic nešetřilo, což bez toho všem známo jest. Již Kateřina II. počala r. 1764 všem kostelům a klášterům katolickým i nekatolickým pozemnosti bráti a je zpráve zvláštního sboru ekonomického; později ouřadům kameralním odevzdávati; za to se duchovním vykázaly jisté roční platy. V Rakousích se z jmění mnohých klášterů, kostelů a jiných ústavů církevních sestavila vládou tak nazvaná matice náboženská, kteráž se také vládou a jejími zákony spravovala, ovšem že se žádný představených církevních, jmenovitě papeže neptal. Ve Francouzích se prohlásily r. 1789 všechny církevní statky, r. 1793 všechny pokladnice kostelů a nadání na mše svaté za jmění národní, jen r. 1795 se dovolilo, by v kostelích obce katolické prozatím slavily služby Boží. Teprv po uzavření konkordátu r. 1802 vydalo se mnoho kostelů a něco z mešních nadání, a přidalo se něco na zřízení nových pokladnic kostelních, statky však se více nenavrátily; za to duchovní skrovný roční plat berou z veřejných pokladnic. V Německu, jak známo, r. 1804 všechny duchovní statky, knížatstva, panství, všechny statky biskupů,

kapitol, opatství a klášterů Církvi se se strany sněmu německého vzaly a odevzdaly se knížatům světským; jen pokladnice jednotlivých kostelů a nadání mešní se ponechaly; za to se dávají z veřejných státních pokladnic dle zvláštních, s jednotlivými vládami učiněných konkordátů platy biskupům, kanovníkům, farářům atd. a na jiné kostelní potřeby. Ovšem že tímto odejmutím statků Církev spokojena býti nemohla, jelikož se jí mnoho vzalo a velmi málo vynahradilo; každý dělal, což chtěl, a Církev se ani neptal. Za tou příčinou také papež Pius VII. r. 1815 dne 14. června prostředkem posla svého Consalvi slavně se proti tomu ozval a odpor proti tomu učinil, jak Consalvi řekl, jehož slova pro jejich pamětihodnost zde uvádíme: „Za příčinou péči svatého otce o stáde Boží a všecky Církev, a za příčinou přísahy, kterouž při svém povýšení na papežskou stolicí složil, nemůže tentýž svatý otec pomlčeti, kterak se velice světským poměrům Církev v Němcích a spolu i katolictví uškodilo a mnoho velikých pomocných pramenů odejmulo, by se nezdálo, že schvaluje tote počínání shovíváním, nýbrž jest povinen, dle příkladu svých předků, kteříž neopominuli i proti menším zkrácením Církev apoštolského hlasu svého pozdvihnouti, prospěchu a práv Církev, pokudž mu možno, hájiti a zachovati. Tedy já, kterémuž zastoupení svatého otce na tomto sněmu uloženo jest, odporuji a protivuji se, následuje příkladu jiných legátů apoštolské stolice, a jmenovitě Fabio Chigi, biskupa Narbonského, apoštolského poslance při slovutném shromáždění míru v Münsteru, všemu, cokoli se na tomto sněmu ke škodě práv a prospěchu Církev v Němcích buď ustanovilo, neb bez změny ponechalo, jako i vši škodě, kterouž utrpí oslavení jména Božího a spasení duší pro věci tyto, a čemu všemu brániti jsem se dle možnosti snažil. Činím to ve jménu svaté apoštolské stolice a našeho svatého otce, pana Pia VII., Boží prozřetelností papeže, veřejně touto listinou, a nejlepším způsobem, měrou i cestou, jak to moci svého ouřadu činiti mám a mohu.“*)

*) Klüber, Akten des Wiener Congresses Band 4. S. 324.

Rozumí se ostatek, že tento odpor, jakož i odpor proti míru vestfálskému nebyl nic jiného, než slavné osvědčení, kteréž papež pro svou důstojnost a své svědomí vydati musel, kteréž ale zevnější právní pořádek zrušiti nezamýšlel.

Z toho, což až dosavad se řeklo, teď lehce vyvésti se dají základní církevní zákony o záduší, kteréž také zde v krátkosti vytkneme:

1. V každém státu, v němž Církev jako společnost (třeba jen jako soukromná) uznána a od státu schválena jest, *má Církev právo, všemi dovolenými způsoby dle občanského práva* (jestli se jí nedají zvláštní výhradní práva) *dobývali sobě jmění*. Tak nazvané zákony úmořní (Amortisations-Gesetze) jsou nyní již bez toho skoro zcela nepraktické.

2. *Vlastnictví tohoto jmění náleží Církvi, a ne státu*, proto se i rozdílně mluví o církevním a o státním jmění; a sice vlastnictví v každém ohledu, přímé a nepřímé, svrchované a bezprostředné, vlastnictví pozemné i užitečné. A sice *Církev* má toto vlastnictví (pod tímto názvem rozumí se tak nazvaná svatovláda čili hierarchie); neboť práva řízení a všelikou moc v Církvi Kristus zvláštěmu dal stavu, totiž duchovnímu. Toto církevní vlastnictví běže se ale z dvojího stanoviska: předně považují-li se jednotlivé kostely a ústavy neb kláštery jako pravomocné osoby, tedy přede vším patří jim záduší, což na jejich jméno zaznamenáno jest, tak že bez vyššího dovolení a velikých příčin nesmí se jmění jednoho kostela dáti druhému. Za druhé považují-li se však jednotlivé kostely atd. jako částky většího celku, jenž slove diécese, a jednotlivé diécese jako částky celého katolického světa: tedy náleží vlastnictví biskupům a papeži, ne však pro osoby jich, jak již řečeno, ale pokud zastávají důstojnost i ouřad svůj.

3. *Vlastnictví svého nemůže se Církev vzdáti, protože nikdy neumře*, ačkoli osoby jednotlivé v ní umírají. Nesmí se tedy nic z církevního jmění odciziti. Odcizení zde zahrnuje všechny způsoby změn jmění neb statků pod jakýmkoli jménem. Dovoleno jest odcizení

to jen předně, když důležitá příčina toho žádá, buď nutná potřeba neb veliký prospěch a užitek, neb dobročinnost a láska Církve, a za druhé, když biskup spolu se svou kapitolou, a ve statech biskupovi vykázaných a jiných důležitých věcech když papež písemně k tomu svolí. Vlastnictví užiteků zůstává se často farářům a jiným jednotlivým duchovním osobám, pokud ouřad svůj zastávají.

4. *Pravidelně zpravuje toto jmění ten, jemuž náleží právo k užtkům, a zpravujeť je tak, jak se mu líbí.* Neb právě to náleží k pojmu vlastnictví, jakž praví náš občanský zákonník §. 354: „považuje-li se vlastnictví co právo, jestliť mocnost, podstatou a užtky věci dle libosti vládnouti a každého jiného z toho vylučovati.“ Vyjmutí bývá jen tam, kdež vlastník není s to, aby své jmění jak náleží zpravoval, jako nedospělí, nezletilí, hluchoněmí, stížení nemoci, kteráž jim zprávu tu nedovoluje, šilenci, marnotratníci atd. Jelikož Církev má ústrojně spojenou svatovládu, nemůže se říci, že by se měla do jedné z těchto tříd počítati, a své jmění si nemohla sama zpravovati, třeba by jednotliví biskupové někdy špatně hospodařili, mají vyšší pány nad sebou: metropolity a papeže. I protož má Církev právo, zpravovati si své jmění a vládnouti jím dle libosti, a od něho každého jiného vylučovati; má právo, zákony si ustanoviti a dle těch zákonů se řídit. Ovšem že v jednotlivých státech musí tak dobře občanského obecného zákonníka šetřiti, jako jiné soukromné, jednotlivé neb hromadné osoby, nebylo-li jí co výhradního od státu povoleno.

5. *Církev má právo, všem svým věřicím daně ukládati, a ti to jsou povinni, chléji-li katolickými křesťany zůstatí, uložené sobě od Církve daně v skutku platiti.* A tento zákon jest Božský a jest úzce spojen s ústavou, kterouž dal Církvi Kristus Ježíš, tak že i všechny kacířské spolky tomutež učí. Jest totiž Církev království, ačkoli ne z tohoto světa, předc na tomto světě, jest království viditelné; v jednom každém království ale poddání jsou povinni, platiti daně, by se kryly potřebné výlohy, a v skutku aby se zachovalo království a tím samým prospěch poddaných; tedy totéž platí i o Církvi, kteráž také

království jest, jehož řízení potřebí má časných výloh. Nechci zde uváděti místa sv. Pavla, kdež praví, že hoden jest dělník své mzdy, a kdež dokazuje práva svého, časných věcí od věřících žádati. I v tom ohledu platí slovo Kristovo, cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi atd. I z pouze juridického stanoviska musíme tak souditi. Jedna každá společnost má právo od svých oudů toho žádati, čehož koli k zachování společnosti a k dosažení cíle jejího potřebí jest, jinak má to právo, oudy se zpěčující vyloučiti. A Církev by to právo neměla míti? Nyní také můžeme odpověditi na často opakovanou otázku: je-li povinnost, dávatí desátky *Božím* příkázáním čili pouze *církevním*? Že předpisy Starého Zákona, pokud se vztahují na kázeň a ústavu lidu Židovského věřící Nového Zákona nezavazují, jest jisto. Proto tedy žádný katolík by nebyl povinen, dávatí desátky, že to Bůh v Starém Zákoně Židům rozkázal. Odpovídáme krátce na předloženou otázku: Způsob tento desátků není v Novém Zákoně příkázáním Božím, nýbrž jen nařízením církevním; neb ani Kristus, ani apoštolové v jeho jménu takového cos nenařídili. Příkázáním Božím toliko jest, by věřící Církvi časné věci dávali, kterýchž potřebí má. Jak mnoho a jakým způsobem dávatí mají, zda-li způsobem desátkovým či na štole atd., to Bůh neustanovil, nébrž to zůstavil Církvi, jako skoro ve všech věcech řízení Církve. Kristus podal jen hlavní zásady a nástin; církevní představení ale mocí Kristem jim danou dle potřeb a okolností časů i místa dle těchto zásad a tohoto nastínění jednotlivá příkázání dávají, a kde toho třeba, zase mění. Tak na příklad schválila Církev obyčej, kterýž teď skoro všude zaveden jest, totiž při některých posvátných obřadech neb udělování svátostí některých podati knězi dárek, ne za svatou věc, kterouž kněz vykonal, a kteráž se nemůže penězi zaplatiti; ale na důkaz vděčnosti a uznalosti, a spolu jako přídavek k výživě kněze, aby tento spíše bez starosti o věci časné býti, a chudé podporovati mohl. Jinde zase panuje obyčej obětí čili darů, kteréž se při jiných příležitostech knězi dávají, neb sbírek všelijakých, zvláště tam, kdež

jmění církevní nestačí, aby kněz slušně živ býti mohl. To všecko ale jak náleží zříditi, zlé užívání těchto obyčejů zamezovati a jiné zákony dáti, by se jistěji o Církev a kněze staralo, právo a povinnost jest *papeže* v Církvi všeobecné, *biskupa* v jeho biskupství.

Tím jsme podali základní zákony církevní strany jmění církevního. Pozůstává, bychom dále vyšetřovali, co by se podlé těchto základních zákonů v naší vlasti české v posavadním zpravování církevního jmění změnit mohlo a mělo. Panují totiž náhledy rozličné, by se *štolá* čili daň štolní zcela zrušila, by se *všelické polnosti* farářům *zcela odhaly* a jim za to *plat v hotových penězích dával* atd. Jelikož *mnoho pravdivého*, spolu ale také *mnoho chybného* tyto náhledy do sebe zavírají, potřeby bude obšírnějšího pojednání, ku kterému základ tímto podaným pojednáním položen jest. Budoucně na tomto základě budeme bohdá dále stavěti.

(Velebným pánům katechetům.)

Kristus Pán náš drahý Spasitel!

(Píseň menších dítek Chrasteckých.)

V c h o d.

Několik hlasů.

Pilně nyní poslouchejte,
Bratříčkové, sestřičky;
A sepnuté při tom mějte
Nábožně své ručičky!
Slyšte, odpovíte nám!

S b o r.

Mluvte, odpovíme vám!

I.

Několik hlasů.

V jeslích dítko krásné leží,
Angelé Mu zpívají;
Pastýřové k Němu běží,
Klečíc' naň se dívají.
Znáte, milujete Je?

S b o r.

Známe, milujeme Je!
 Dítě to jest světa Stvořitel:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

II.*Několik hlasů.*

Hvězda k Němu ukazuje,
 Klaněj' se Mu králové;
 Simeon Ho pozdravuje
 S Annou v síni chrámové.
 Znáte, milujete Jej?

S b o r.

Známe, milujeme Jej!
 Král, jenž pro nás chudý býti chtěl:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

III.*Několik hlasů.*

Dvanáct let jsa, s učiteli
 O Bohu jen mluvíval.
 Bůh i lidé radost měli
 Z toho, co On činíval.
 Znáte, milujete Jej?

S b o r.

Známe, milujeme Jej!
 Slabý daleko do chrámu šel:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

IV.*Několik hlasů.*

Jan Jej pokřtil — a tu chvilí
 Volá s nebe Otec Bůh:
 „Ille, to jestiž Syn můj milý!“
 Nad Ním pak byl Svatý Duch. —
 Znáte, milujete Jej?

S b o r.

Známe, milujeme Jež!
 Ten, v Němž Otec zalíbení měl:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

V.*Několik hlasů.*

Na všech místech, kam jen přišel,
 Bylo slyšet Jeho hlas;
 Aby každý člověk slyšel,
 Co Bůh máti chce od nás.
 Znáte, milujete Jež?

S b o r.

Známe, milujeme Jež!
 Byl ten přelaskavý učitel:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

VI.*Několik hlasů.*

Dítky On měl nejraději,
 Za ně též se modlíval;
 Matky Mu je přivádějí,
 By jim požehnání dal.
 Znáte, milujete Jež?

S b o r.

Známe, milujeme Jež!
 Ó, ten dobrý dítek žehnatel:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

VII.*Několik hlasů.*

Nemocné On uzdravoval,
 Mrtvé křísil slovem svým;
 Tisíců též nasycoval,
 Dobrý byl i k lidem zlým!
 Znáte, milujete Jež?

S b o r.

Známe, milujeme Její!
 Všemohoucí divů činitel:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

VIII.**Několik hlasů.**

Tak všem lidem dobře činil,
 Do konce nás miloval;
 Za nás hříšné krev svou vylil,
 Na kříž přibítí se dal! —
 Znáte, milujete Její?

S b o r.

Známe, milujeme Její!
 Ach, vždyť umřítí za všecky chtěl:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

Závěrek.**S b o r.**

Ó, my všickni Tebe známe,
 Milý Pane Ježíši!
 V myslí, v srdci Tebe máme —
 Za nás umřel's na kříži!
 Miluj nás, ach, každý čas,
 Jak jsi prv miloval nás!
 Tys náš král, náš dobrý učitel:
Kristus Pán, náš drahý Spasitel!

F. Žába,
 kaplan v Chrastě.

L i t e r a t u r a.

Růže a trní. Básně od Fr. Sušila. V Brně 1851 u Nitzsche a Grosse. 12. vel. 201 str. za 50 kr. stl.

Hlubokou učeností, zpanilou myslí a horlivou láskou k vlasti slavně proslulý p. professor Sušil, kterýž bohosloveskou literaturu výkladem sv. Otců apoštolských obohatil, a

překladem církevních hymnů utěšeně ozdobil, kterýž mimo to vydal tak vznešené básně slohu nábožného a mravního, a kterýž uvil tak krásný věnec z moravských národních písní: podělil nás opět ještě výtečnějším plodem své nábožné, zpanilomyslné a pravého prospěchu Slovanského národa hledající Musy. Nazval ho: *Růže a Trní*. Jestliť to zajisté vonná, v nejouplnějším rozkvětu rozvinutá stolistá růže, a netoliko růže, nébrž nemalý růžový věnec, kterýmž by p. spis. tak rád ozdobil Slovanský národ, poněvadž ho upřímně miluje tou svatou láskou, kterouž se co praví křesťané a vlastenci dle rozkazu a příkladu Pána svého milovati máme. Ne bez příčiny ale volil p. spis. symbolický název *růže*, kteráž s *trním* spojena jest: poněvadž nachází mezi svým milým Slovanským lidem, jež by tak rád samým vonným kvítím ověňčil, mnoho neřesti a hloží a trní, jenž se mezi ním dílem cizí, dílem pak jeho vlastní vinou rozmnožilo; a toto hloží, toto trní, tyto mravní neřesti a bludy touží p. spis. vymýtit, vyhostiti, aby Slovanský lid ve zpanilé nevinnosti a půvabné kráse před obličejem ostatních národů se objevil, a slavného věnce z růží byl hoden; věnce z růží bílých: co znamení nevinnosti a mírumilovnosti; věnce z růží červených: co znamení svaté lásky k pravému a živému Bohu, upřímné křesťanské lásky k bližnímu bez přijímání osob a horlivé lásky k vlasti, kteráž se v čas míru jeví pěstováním věd a umění, v čas války pak věrností a nepřemožitelným udatenstvím. — Doufáme, že jsme tímto krátkým nástinem dostihli úmyslu, kterýž p. spis. měl při skládání svých vznešených a pod dotčeným titulem na světlo vydaných básní. Čehož sobě ale šlechtná duše jeho tak toužebně žádala, toho sobě dojistá žádají všickni *praví* vlastencové, přejíce národu svému ne pověsti Herostratovy, nébrž slávu pravou, kteráž ani během času, ani žádným převratem, ano ani smrtí samou nehyne. Dejž nám toho dojítí Bůh! Mají-li ale přítomné básně mohutným k tomu býti podnětem: buďtež pilně čítány ode všeho vzdělaného Českoslovanského lidu, a zvláště od naší nadějně studující mládeže, kteráž ale, Bohužel! v posledním čase úskokem a klamem zlovolných demagogů svedena jsouc, v podlostech a hanebnostech vznešenosti a slávy hledala. Otravována-li ale byla tato ubohá mládež záhubným jedem, buď jí opět podáván zhojitelný lék, kterýmž by její duševní život byl zachován.

An jsme nyní hlavní směr těchto básní seznali, nahlédneme do jejich obsahu.

Rozvrhují se na dvě hlavní části. První zahrnuje básně drobnější, druhá postupuje v sonnettech didaktického způsobu; k závěrku zavěšena jest Anthologie, obsahující dva epigrammy: *Láska Boží a Palivo pekla*.

V drobnějších básních probouzí p. spis. jako ze sna ducha nábožného, an ukazuje, čeho se mu nedostává, k čemu by směřovati měl, a jakých příkladů následovati sluší, aby dospěl k svému vznešenému cíli. Čtenář zajisté žasne rozkoší blahou, an znamená, jak pracuje o to p. spisovatel, aby svou něžnou a horlivou lásku ke všemu, což pravého, dobrého a svatého jest, jakž sám jí jest nadšen, také i jemu do duše vdechnul. Hned v první básni *Nedostatek* ukazuje p. spisovatel, že věku našemu nedostává zpanilého ducha Lumírova, a protož volá:

„Ó vstaň, Lumíre, a pojď k nám.

A zbuduj u nás zpěvů chrám.“

Hned na to opěvá angelské *Zvěstování* Marii Panně, a tak probírá ty nejvznešenější křesťanské pravdy, a přednáší je velebným lyrickým slohem, jako *Velkonoc*, *Vánoce*, kteréž dvakrát popisuje, jednou slohem Saffickým, podruhé Asklepiadeo-ferekratico-glykonickým; a první se více obírá vtělením Božího Syna, druhá básně pak více hledí vytknouti, že příštím Kristovým přišlo k nám království Boží. *Trojí rod Páně* vykládá dle počtu tří mši svatých na Boží hod vánoční předně věčné rození Boha Syna z Boha Otce, potom narození Kristovo dle těla z přecíste Marie Panny, a posléz duchovní narození Kristovo v duši člověka prostředkem svátosti oltární. Ne méně velebná jest básně *Tři králové*, *Pastýři Bethlemští*. Avšak i mnohé jiné básně, kteréž nemají přímo dogmatický nápis, jsou předce obsahu čistě nábožného, což čtenáře utěšeně překvapuje. U př. *Den a noc*. Nikdo by nečekával, že pod tímto nápisem najde něco čistě dogmatického, a to tím méně, an tato básně s rozepří počíná, v kteréž i *den* i *noc* přednost si osobuje; když ale podotkla *noc*, že v ní se narodil Spasitel, jenž jest světlo věčné, a že tenkrát se zastkvěla takovou jasností, jakovouž se žádný den nezastkvěl od stvoření světa: ustupuje *den* přednost své sestře *noci*, a velebí Hospodina za toto prokázané

nevýslovné milosrdenství. Tak též *Tré lilii*. Nikdo by si nepomyslel, že v této básni převedlebně vyloženo jest neposkrvněné a věčné panenství nejsvětější Matky Páně: a hle toto vznešené důstojenství Bohorodice přestaveno jest tímto něžným básnickým obrazem tří zázračně zkvětlých lilí. A takového utěšeného překvapení nachází se mezi menšími básněmi mnohem více. A tak učí angelský náš básník, čím by se měla křesťanská duše nejvíce a nejraději zanášeti, aby nabývala poznáním neomylné a nezměnitelné pravdy dokonalého a věčného potěšení.

Jakž ale ukazuje, k čemu by se křesťanská duše nésti měla: tak také jest jí učitelem a rádcem nad míru příjemným, jakých příkladů by slušelo následovati, by ku pravé dokonalosti dospěla. Z téhož úmyslu volil životy svatých, kteréž zde jsou u veliké hojnosti: by pak zároveň ukázal, že to, což na svatých a vyvolených Páně vidíme, i nám jest možná, připojil některé příklady z života obecného a jiná krásná podobství, z kterýchž jasně vysvítá, že jenom pravá šlechtnost důstojná jest člověka; šlechtnosti ale že nedojde člověk, jedině leč poznáním pravdy; pravda pak naproti tomu že složena jest v Církvi Kristově. Takovýmto duchem jsou nadšeny všechny tyto lyrické básně.

Velebné-li jsou ale již básně drobné, tak že by téměř každá o sobě zvlášť zasluhovala, aby se o ní podal výklad, jak vznešeným se obírá předmětem, jak přirozeně a lehce ukazuje neviditelnou, duchovní krásu v podobenství viditelných věcí, a jak lahodně, neočekávaně i živě se v ní staví na oči vkusně volený obraz: což pak mám teprva říci o básni didaktické, kteráž se rythem sonetovým od strany 97. až do str. 201. přednáší?

V této veliké básni ukazuje náš učený a lidumilovný p. spisovatel, na jaké *neduhy* náš věk *stůně*, a *jakými léky* může opět býti *zhojen*. Nedostává se věku našemu křesťanské víry, a právě pro tento nedostatek stává se lichým a nedokonalým všeliké svobodné umění, vznešené pak schopnosti duše nesmrtelné odsuzují se více méně v službu toliko tělesnou. Kdyby nevěrec a bludař jasně poznával svůj stav, a kdyby věděl, k jakému cíli se žene: není pochybnosti o tom, že by se zhrozil sebe samého, a že by hledal spasení tam, kdež bezpečně k na-

lezení jest. Ale to jest při tom nejvíce k želení, že nepřítel spasení našeho, arci vinou a přivolením lidí samých, těmto nešťastníkům rozum tak pomátl, že lež pokládají za pravdu, blud za pravou víru, záhubu za spasení. Za tou příčinou velebí ty muže co nejhrolivější vlastence, co proroky poslané od Boha, co největší dobrodince lidu, kteříž uvalili na sebe velikou vinu pýchou a vzdorem proti všemu, což ctihodného a svatého jest. A právě to jest, což si položil učený p. spisovatel náš za úlohu, aby jasně ukázal žalostný a záhubný tento zmatek. Poněvadž se ale vítězství nejbezpečněji dobývá, užíváme-li proti nepříteli zbraní jeho vlastních: použil této výhody ostrovtipný p. spisovatel, kde se jí použití dalo, a použil jí tak trefně, že se odpůrce chtěj nechtěj vzdáti musí. Svítěživ ale nad odpůrcem, kloní se k němu p. spis. a dává mu políbení svatého pokoje; neboť nejedná se mu o jiného nic, než aby v nebezpečenství postaveného vysvobodil, účinnou lásku osvědčil, a tak pravého vlastenectví dokázal.

Počínát s nářkem, že sv. víra jest zlehčena; ukazuje ale zároveň, že tímto zlehčením klesá každý národ sám, ač každý národ dle svědectví dějepisu úsilně po spáse touží. Což vložil vůbec, obrací zvlášť na slovanský národ, a protož vyzývá svatého Methoděje, aby povstal a ještě jednou dal svědectví pravdě Boží. Netají sice, jaké se naskytly před časem příčiny žalostného rozkolnictví v Církvi Páně; dobře ale rozeznává, že jich nezavdala Církev svým svatým učením, nebrž že je zavdali v Církvi lidé, kteříž se jejím učením neřídili, pokory pak a lásky Kristovy neznali. Ač ale Církev zcela nevinná jest, žeť předce byla z počátku hned nařknuta, a že po dnešní den pro hříchy neposlušných a nezdárných synův jejích bývá zlehčována. Potouživ, jak nevinně musela trpěti svatá Církev, a místem trpěti musí podnes, s bolestí ukazuje na některé necírkevní obyčeje, kteréž mezi křesťanským lidem z pohanstva posud pozůstávají. Na to přechází, že mnohem zhoubnější pohanstvo, než kdy jindá bylo na světě, vytisknouti usiluje svatou Církev Kristovu. Uvádí zároveň záminky, kteréž předstírají nepřátelé, z kterýchž by sv. Církev odstraněna býti měla; že by totiž překážela prospěchu člověčenstva. Na to ale jasně dovodí p. spis., že sv. Církev Páně od počátku byla ta nejhrolivější pěstitelkyně všech věd a všeho svobodného

umění, a že právě pod její péčí toto duchovní dílo nejšťastněji se vřidyky dařilo; a žeť tedy ona jest vůdkyně pravého pokroku.

Jakož ale dokazuje p. spis., že sv. Církev jest pěstitelkyně všeho, což pravého a dobrého a krásného jest: tak také dovodí, že jest matkou dokonalého vlastenectví, čemuž synové tohoto světa věřiti nechťejí, an se domnívají, že ten jest vlastencem, kterýž mnoho dělá hluku, a kterýž, připovídaje blaho národu svému, trhá svaté vazby, jimiž spojil Bůh každý národ s právomocným, s duchovním i světským přednostenstvem. Doličuje pak jasně p. sp., že takovýto domnělý vlastenec, jenž dobře posloužiti chce národu svému zblůjnetvím, jiného není, než skutečným zhoubeem, jako Hus a Žižka, jejichžto příklad se zde ne nadarmo častěji opakuje, an v našich dnech opět došli nezasloužené chvály, kterouž by dojista nepřijali, kdyby jim možná bylo, vrátiti se do života a na své vlastní uši slyšeti, jaký o nich lidé bez rozumu vynášejí úsudek. Vloživ napotom p. sp., na čem se právě vlastenectví zakládá, na snaze totiž, vzdělávati a šlechtiti národ svůj vykázaným od Boha samého způsobem: připomíná s pochvalou ty nejhorlivější a nejšlechtnější muže, jimž slovanský národ velikou vděčností zavázán jest. An ale mluví p. sp. o vlastenectví, dokazuje také, že ten není a nemůže býti pravým vlastencem, kterýž jednotlivé slovanské kmeny k nenávisti proti sobě popouzí, a to zvlášť ty, jenž i nářečím i sousedstvím sobě nejbližší jsou, an se i tímto rozkolnietvím slovanskému národu vůbec a těmto jednotlivým kmenům zvlášť záhuba a potupa připravuje. Povýšuje-li ale p. sp. všude, kdež toho třeba, hlasu svého co spravedlivý a přísný mravokárce: počíná sobě přede co dobrotivý a milostný otec, kterýž, otevřev zaslepeným oči, láskou je získati se přičiní Bohu, Církvi a vlasti. Zvlášť an k jednotě volá kmeny slovanské, dychá každé slovo takovou lásku, jakovouž horlil o zachování lidu svého prorok Jeremiáš, anebo raději jakověž se naučil na srdci lásky Kristovy svatý Jan. Jediné an kárá zrádné kněze a řeholníky, jenž se během posledních zmatených časů rušiteli stali slavných slibů svých, a proti svaté Církvi pozdvihli paty své, jediné tu nezná žádné útrpnosti, a to vším právem, na paměti máje slove Páně: „Si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? Ad

nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras et conculgetur ab hominibus.“

Slovem, důstojný pan professor Sušil dal vydáním těchto básní nové svědectví, že jest *výtečný básník, osvícený katolický kněz a stejnou měrou horlivý vlastenec*, kterýž hledá *pravého a stálého blaha* národu svého.

Co se básnictví samého dotýká, jest v myšlénkách a v obrazech vznešené, v řeči jádrné, živé a bohaté, v rýmování plynulé a lahodné, a ve všem zcela přirozené; neboť jak bohatý jest páně spisovatelův vědecký poklad, tak jest řeč zcela v moci jeho. Volil-li si kde slovo nové, anebo dal-li kterému slovu význam nový; nestalo se to ani tak skoro *propter licentiam poeticam*, jako víc pro vybrnění, obohacení a ušlechťení našeho jazyka. I volení básnické formy jest všude přirozené. Jedná-li se kde o věc snadnější, vzdělána jest básně v lehčím a plynulejším rytmu; k vážnějším a důstojnějším předmětům volen jest také rytmus vážnější; co se ale didaktické básně dotýká, nemohla zajisté v příhodnější formě vzdělána býti než v sonettech; neboť sonett, co nejdelší ze všech slok, jest také nejzpůsobnější, aby se v ní žalost a touha dokonale vyjevila.

Byla-li od mladého, zvláště studujícího lidu slovanského s velikou horlivostí čítána a čte-li se zvláštní oblibou podnes pro svou *pouze básnickou* velikou cenu *Slávy dcera* od Keblára: mnohem více poroučena a do rukou dávána buď této nadějně mládeži od duchovenstva *tato kniha*; neboť co se básnické ceny dotýká, může se směle *Růže a Trní* se *Slávy dcerou* pustiti v závod; co se ale předmětu a obsahu týká, daleko ji převyšuje. Neboť vede-li *Slávy dcera* pouze a jediné k vlastenectví pozemskému: spojuje *Růže a Trní* vlastenectví pozemské s vlastenectvím nebeským, a právě tím mu dokonale ceny, ano i posvěcení dodává.

Poučení o generální zporočí, dle zásad a výkladů sv. Karla Bor., Františka Sal., Alfonse Liguori, blah. Leonarda a Forto Maurilio, a jiných osvícených duchovních otců, sestavil a vydal Dr. Karel Fr. Prucha, kněz, spiritual v Pražsk. arcibisk. semináři. V Praze 1852. V 12, archy 3, za 3 kr. stř.

Že generalní zpověď jest všemu křesťanskému lidu velmi prospěšná, mnohým pak kajícím nevyhnutelně potřebná, nepotřebuje téměř žádného již důkazu. Co jest čas od času hlavní poklizení lidským příbytkům, aby úplné čistoty nabyly a snáze ji zachovaly; co jest zvláštní a pracné převorávání pole a pilné sbírání pýru a kamení, aby osení nebylo ničím dušeno; a co jest *radikální* léčení dlouhou churavostí hynoucímú tělu: to jest celoživotní sv. zpověď spasení duchovnímu. I to jest každému známo, že kající lid, chtěje celoživotní sv. zpověď vykonati, rady a pomoci sobě neví, jak by ji dobře vykonal, a od zpovědníka dílem pro nedostatek času, a dílem pro zachování potřebné slušnosti nemůže vždycky na všecko zevrub býti připamatován; čímž se děje, že kolikrát při nejlepší vůli na obě strany toto velmi prospěšné dílo aspoň jednou dobou nemůže býti dokonáno, že pozůstává zbytek (kterýž kajícímu na mysl nepřišel, a na kterýž ho zpovědník připamatovati nemohl, časem ani nesměl) až do kolikáté zpovědi, čím napotom kající člověk velmi lehce v malomyslnost a v úzkost upadá.

An ale poslední milostivé léto zvlášť ukázalo, jak vítána by křesťanskému lidu taková rukověť byla, by celoživotní zpověď *najednou a dokonale* vykonati mohl: uložil sobě velehorlivý p. spisovatel, aby v té věci vyhověl potřebám právě kajících.

Jsouť sice podobná navedení k celoživotní zpovědi také v rozličných modlitebních knihách: ale obyčejně zabíhají buď do příliš velikého *rigorismu*, anebo do podobného *laxismu*; není-li ale jednoho ani druhého, není věc dost *slušně* vyložena, tak že se tím mnohému nevinnému děje pohoršení.

Těchto vytknutých nedostatků a chyb jest docela prázden přítomný spisek, a může se beze všeho rozmyslu každému do rukou podati: žádnéhoť nepohorší, žádného na rozumu nepomate, žádnému nebude v jeho zastaralé hříšnosti hovětí; nébrž každému podá jistou a pochopitelnou pomoc, aby se dokonale s Bohem smířil, pokud se jen dokonale smířiti chce.

Aby pak tento spisek vůbec prospěšným se stal, učinil Jeho Eminenci na vydání znamenitý příspěvek: proto se prodává za tak malý peníz. Jest pak tento spisek i v *německém*

jazyku od téhož p. spisovatele stejného obsahu a jedním časem vydán.

Pražský posel. Svazek 3. Obsahuje povídku dojímavou sice, ale ukrutnou: *Bůh rozsoudil*; po té následuje životopis *Benjamína Franklina*, načež obvyčejně se podávají články, v nichž mnoho důvtipného a zábavného jest; a před denními novinami podán jest životopis *Ludvika Napoleona*.

Z p r á v y.

An vychází Časopis měsíčně, není sice možná, aby jen takové zprávy v něm přicházely, kteréž ještě nikomu povědomy nejsou, čehož jen v denníku dojíti lze; vědouce pak, že velebné čtenářstvo naše nemá naskrze všechny jiné časopisy: doufáme, že mu aspoň některým přineseme novinu, když mu sdělíme i to, což se před měsícem událo, a což se již rezhlásilo v jiných novinách.

Počneme tedy s jedním *protestantským bohoslovcem*, ne jako by něco velmi pamětihodného byl vykonal, ale abychom rozmnožili počet oněch svědomitých protestantů, kteříž upřímně pravdu hledajíce, vyznávají, jak často veliká křivda se strany nekatolíků se děje Církvi katolické, kteráž přede obdivení hodna jest. Čteme v psaní tohoto bohoslovce z *Kolína nad Rýnem* ku konci měsíce února: „Dovídám se, jak mnoho se se strany mých nekatolických spolubratří jedná a mluví a píše proti katolické Církvi v kázáních, novinách a sešitcích, zvláště proto, že tato církev sílu a moc svou nyní missiemi a dobročinnými ústavy svými jeví. Za tou příčinou vidím se nucena, Vám toto psáti. Máma za to, že jest to nejsvětější má křesťanská povinnost, k těmto urážkám nemlčet. Nenáviděl jsem sice já také dříve všech jesuitů a katolíků, a byl jsem pln oněch předsudků, kteréž se nalézají mezi protestanty. Však jsem nyní zcela jinak poučen; dílem, že jsem navštěvoval katolické služby Boží, zvláště kázání missionářská, dílem, že jsem pilně studoval *církerní dějepis* a *zákony Tridentského sněmu*, z kterýchž jsem se spolu ale také naučil, že mnozí katolíci sami neznají ono krásné učení, kteréž jim církevní tento sněm podává. Pohnutku k tomu psaní dává mně také

jednání pana Dra Marriotta s missionáři katolickými. Na to ovšem, co o něm „Elberfeldské noviny“ píší, musím odpovědět, že zajisté s katolickými missionáři často tak se nakládá, jako se svatým Pavlem, že i oni mohou říci „ve všem prokazujem se jako služebníci Boží, v mnohé trpělivosti, v souzeních, v potřebách, v ouzkostech, v pracích, v bdění, v postech, v slově pravdy, o moci Boží, skrze odění spravedlnosti na pravo i na levo, skrze slávu i pohanění, skrze zlou i dobrou pověst jakožto svědkové a jsouce pravdomluvní“ atd. 2. Kor. 6, 3—10. Tak praví pan Marriott o panu Hasslachrovi, jenž jest horlivý missionář katolický, že spálil pismo svaté. To leda pravda jest, že spálil oné porušené bible, kteréž se rozdávají basilejskou biblickou společností, kdež scházejí knihy Tobíáše, Judity, Moudrosti, Ekklesiastikus, Baruch, Machabejské obě, a částky knihy Danielovy. Proč ale tyto knihy tam scházejí, patrně jest z vyspání ceny 50 a 30 dukátů, kteréž slibuje zpráva Bádenské vnitřní (nekatolické) missie těm, kteříž by sepsali dvojce pojednání, v němž se mají hodně tyto knihy lupiti, a za bludné, čistým slovem Božím pohrdající, vydávati. Že ale katolická Církev nedovoluje, by se lecjaká bible čtla, ale jen ta, kteráž jest Církvi schválena a s poznamenáním a vysvětlením těžších míst opatřena, tomu by se protestanté neměli diviti, aniž by měli proto Církev zlehčovati. Ostatek pan Hasslach, jako všickni jiní katolíci svědomitě užívají svatého písma, a řekl onen o novém Zákoně: „v této knize jest více pravdy, moudrosti a potěšení, než ve všech jiných knihách.“ Co se však tkne pojednání páně Mariottových, dá se z nich sonditi, co jest za panáčka. Tak na příklad vydal knížku, kteréž předložil obrazy Řehoře XIII. s nápisem: porážka Hugenotů. Tu se ovšem všecka vina této smutné události papeží, jesuitům a kněžím dává, kdež předce Hagenbach, professor Basilejský a zajisté žádný obhájce katolické Církve, praví, že z této události nemohou se obvinit ani náboženství katolické, ani řád jesuitský, ani Hugenoté se dají zcela vymluviti; největší vina prý tíží Karla IX. a jeho matku. Dále vypravuje v této knížce p. Marriott *chronique scandaleuse* papežů a prozrazuje, že je zcela neznámý s církevním dějepisem, jelikož arianské, nestorianské a monofysitické kacířství připisuje papežům.

O Řehoři XVI. praví, že jest medloslužebník, protože vyzval celé křesťanstvo, by vzývalo pomoc a přimluvu Rodičky Boží. Na konci této knížky praví: „*vyjděte z Babylona, katolíci, a pojďte k nám.*“ — Co se k tomu má říci? Jsou to zbraně ducha neb zbraně světla, jimižto spolek protestantský bojovati chce? A dejme tomu, že by všecko pravda bylo, co se tu praví o papežích; což by řekli protestanti, kdyby katolíci *chronique scandaleuse* protestantských pastorů sepsali a k tomu řekli: *protestanti, pojďte k nám?* To by bylo křiku o nespravedlnosti. Dobře. Tedy nezapomínejme my, že vždy mezi katolíky od papežů až k těm nejchudším vesnickým kaplanům muži byli, kteříž v pravdě osvíceni, Ježíše Krista s ponížeností a láskou následovali.“ — To a mnohem více, čehož zde udati není třeba, píše protestant, a když Elberfeldské noviny jej za to tupí a haní, odpovídá mezi jiným následovně: „Klade se mi to za hrozný zločin, že jsem prospěšně mluvil o jesuitech, a katolické missionáře chválil. Táží se, kde jsem jednal o stanovách tohoto řádu? Kde jsem hájil jich kasuistických moralistů a všeho, což mluvili, mezi tím také, nemýlím-li se, všelicos jest, což od papežů zavrženo bylo? Čehož jsem s chvalou podotkl, byly přednášky některých kněží toho řádu, kteréž jsem sám slyšel. V nich ale nemluvílo se zcela nic proti protestantismu, nic, co by bylo jinověrce dráždilo. A jak nespravedlivě by to bylo, kdyby se řeklo, že jinak v zpovědnici mluví než na kazatelnici. Aneb má se říci, jelikož se vyznati musí, že mnoho dobrého, třeba ne nového, ale přede dojímavým, horlivým způsobem mluvili, má se tu říci: jich slova chceme slyšeti, ale oni přede jen jsou jesuité? A máme se potom v bahnu polemiky nového i starého věku až na Eugena Sue'a váleli a bahno to těm pánům do očí metati? Ne, to by nebylo po křesťanskou jednáno! Nic jiného jsem nečinil, než že jsem zavrhl nespravedlivé tupení katolických missionářů. A řekne-li mně kdo, že jsem z těchto mužů apoštoly dělal, odpovídám: toho není třeba; neb tito páni sami dobře vědí, jak co lidé daleko ještě vzdáleni jsou od křesťanské dokonalosti a svatosti svatého Pavla.“ — Kým by i mnohý katolík, ba mnohý katolický kněz, kterýž snad na missie a jesuity, aniž ví proč, vrčí, aspoň tak mírně smýšlel, jako tento protestant. Zajisté má býti zásadou každého člověka, dříve

se přesvědčiti, dříve dokonale rozvažovati a vyšetřovati, než se rozsudek pronáší! Tedy by měl také každý dříve výborné ovoce missií a tohoto řádu skoumati, než beze všeho uvážení jen zhola říci: *Missie a jesuité nestojí za nic.*

Z Marburku. Zdejší sekte Anabaptistů byl před nedávným časem veliký náboženský výkon veřejný zakázán. Sekta tato trvala v našem městě as 10 let, a co do počtu 100 úďů počítala, mezi kterýmiž venkované z blízkých Elbersdorfu a Wolfshausenu nejčetnější byli. V novější době se počet úďů ovšem zmenšil, jelikož se mnozí o svém blouznění přesvědčili, jiným opět nápadná jednání odkolníků oči otevířela. K tomu odešel hlavní této sekty náčelník, knihvazač Grimat, do Ameriky.

Z Mnichova. V těchto dnech započne v Munerstadtu missie, kterouž pp. Jesuité konati budou. Chvalně se musíme zmíniti o p. předsedovi z Zu-Rheinu, kterýž, jako již v předešlém roku, rovněž i nyní biskupská přání co nejrázněji podporoval, ač z povědomých příčin s mnohým se potkal odporem. Chtělo se zajisté s jedné strany, aby ministerstvo vydalo zákon, kterýmžto se všem nebavorským kněžím zapověděti má, v Bavořích missie konati.

Cáchy. Nejdůstojnější p. provikář Lucemburský oznamuje ve svém oběžném listu postním, že rušitel náboženské svobody v Siebenbrunnu propadl trestu exkomunikace. Není ovšem tato tak řečená jmenovitá exkomunikace, jakouž Vratislavský p. kardinál pronesl nad knížetem z Hacfeldu, při kteréž každý, jenž by s vyobcovaným obooval, v tentýž trest propadá. Zdá se nám církevních trestů a jmenovitě veřejných exkomunikací tím více třeba, čím méně ochrany se Církvi státními zákony dostává.

Z Výmaru. Mnoho mladých mužů učinilo zde v posledním čase vyznání katolické víry; v Jéně totéž učinili dva professorové na tamní universitě, *Förster*, doktor v lékařství, a *Pippart*, doktor v libomudrcví; totéž se očekává od mnohých pořádných měšťanů. Vyznávají-li *učení* mužové sv. kat. víru, vždycky to jest s větším, podstatným prospěchem, než když se to děje od *mocných* tohoto světa. Větší bývá sice zevnější účinek obrácením krále: následovníci královi ale čas o se přiznávají z časných ohledů jenom k sv. Církvi. Při-

klad učených jest ale vždycky svědectvím pravdy, zvláště když vyznáním víry katolické trpěti jim jest časné zkrácení.

Z Nizozemska. Sv. Otec Pius IX. poslal vlastnoručné breve radě obecné spolků sv. Vincencia de Pavla, kterýž spolek almužnou a vyučováním péčuje o tělesné a duchovní blaho ohudých a nuzných. Zní pak breve takto :

Naším milovaným synům, předsedům a radním spolku sv. Vincencia de Pavla v Haagu :

P i u s IX. papež.

Milovaní synové! pozdravení a apoštolské požehnání!

Dostali jsme váš list od 16. listopadu loňského roku spolu se zprávami o dvou předešlých letech. Čtení toho listu potěšilo Nás, a velmi jsme se zaradovali z rozšíření spolků velikého Vincencia de Pavla v těchto zemích. Chtěli jsme také na vaše psaní odpověditi, a přejeme vám, milí synové, ježto nejvíce a každodenně více a více důležité záležitosti těchto spolků tíží, štěstí pro vaši horlivost a oddanost, kterouž jevíte. Snažte se vší silou, byste prospěli v tomto díle lásky, kteráž božím požehnáním, jak sami ze zkušenosti víte, bližnímu veliké tělesné i duchovní blaho přináší. A že vy, milí synové, v tom všem bratřím svým dobrým příkladem jste, nepochybujeme, dověděvše se z vaší Nám poslané zprávy, jakouž obětivostí úloze své se oddáváte. Prosíme Hospodina, pramene všeho dobrého, neustalým vzdycháním a modlením, by vám a celému spolku milostí svých hojněji uděliti, a vás posilniti ráčil. Na závdavek toho a na znamení Naší zvláštní přízně k vám všem dáváme jednomu každému z vás, milí synové, a všem oudům toho spolku ve vší lásce Našeho otcovského srdce a s největší radostí Naše apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra 1852, v roce šestém našeho panování.

P i u s IX. papež.

New-York'ský „Journal of Commerce“ praví: „Věděl-li duše zemětělých o tom, co se zde na zemi děje, což si asi pomyslí stín presbyteriánského horlitele Dra. J. Masona, když včera kostel, kde tolikrátě jeho hřímavé řeči se rozléhaly, se zaprodal ženě na šarlatovém zvířeti sedící (totiž katolické Církvi). R. 1812 vystavila obec Dra. Masona pro něj

veliký kostel s věží 200 střeveců. Po smrti Masonově kostel se sboural, a v Novém Městě zase se vystavěl, kamž větší díl obce se odstěhoval. Masonem ale také ztratil tento kostel svého původu, obec neměla dosti peněz a prodala jej Episcopálům. Později zase koupili kostel Presbyteriáné, pak zase Episcopáli, pak Soedenborgiáni, a včera koupil ho katolický arcibiskup Hughnes za 33000 dolarů. Posvěcen bude 1. května, a Dr. Forbes stane se katolickým jeho farářem.“ Dr. Forbes býval protestantský kazatel, a stal se katolíkem. Již jako protestant stkvěl se nábožností a učeností svou, a jeho obrácení bylo tak slavné jako Dra. Newmanna v Angličanech. Kostel, kdež jest nyní farářem, jest 21tý katolický chrám v New-Yorku. Chrámy ale ty nejsou stkvostné, ani prostranné, vejde se do všech jen 30,000 lidí, a počet katolíků, kteříž v posledním milostivém létě v New-Yorku svátosti přijali, jest 100,000. Presbyteriáni opouštějí své chrámy a obce; již 20 obcí se rozešlo, a chrámy jich jsou obráceny v příbytky, sklady a koncertní síně. A všechny jiné sekty v severní Americe rozpadávají se více a více, bohu však žel, že se větší část jejich přívrženců zcela vši víry odřiká.

Ze Sardinska. Ministerstvo předložilo mezi jinými i ten návrh senátu: „o lepším rozdělení církevních statků.“ Jméno církevní úplně konfiskovati se nezdá ještě příhodno býti; má se pak tímto návrhem k tomu kroku cesta prokrestiti. — Neb přiesobil sobě stát právo, statky církevní mezi duchovníky dle své libosti rozdělit, bude se důsledně i za majetníka těchto statků považovati. Vůči hledě to vysvítá z toho, že ministerstvo jmění tovaryšstva Ježíšova za jmění nikoliv církevní, nýbrž státní považuje. „Ministerstvo,“ tak dí p. Cavour v sezení senátu, jest toho přesvědčení, že statky bývalých jezuitů statky církevní nejsou. Sám jsa toho mnění, že přináležely společnosti, po které, když býti přestala, stát přirozeným a zákonným jest dědicem. Neostýchám se nikoliv, Vám náhledy vlády v ohledu tom v známost uvést. Ostatně se toto mínění co nejdříve zvláštním zákonem v skutek uvede.“ Podivná logika! Že tovaryšstvo Ježíšovo jest společnost, kdož medle pochybuje? Že ale společnost církevní jest, a následovně statky její že Církvi přináležejí, koho tajno? Jesuité měli jen právo požívání, a byli takměř jen zprávcové statků, a to

s dovolením Církve, kteréž také právo majetku vlastně přináleží. Přestala-li společnost, nepřestala Církvev. Není-li více jesuitů v Sardinsku, má připadnouti jmění jejich nikoliv státu, nébrž Církvi. Pan Cavour užívá práva násilí, a nebude dlouho trvati, že podobně se bude nakládati i s ostatním jměním Církve. Slovem: loupež tuto bude následovati konfiskace všech církevních statků, jakož vyhnanství nejdůstojnějších arcibiskupů, Turinského a Kagliarského nezůstane samotným.

Ve Švýcarsku žádaly obce Rapperšvyl a Tablat o dovolení, by chudých ústav a nemocnice milosrdným sestrám svěřiti mohly, což se jim ale odeptelo. — Ovšem přijde na to, jak se slovům „svoboda, rovnoprávnost“ rozumí, a jak se tato vykládati mají. —

Ze Solnohradu. Nejdůst. p. arcibiskup Solnohradský vydal rozkaz, by se více šetřilo zákonu sněmu Tridentského, kterýž sess. 24 de reform. matr. o. 1. takto praví: „svaté shromáždění — velí, aby budoucně, než se sňatek manželský posvěti, ohlásilo se to dříve od vlastního faráte snoubenců po tři sváteční dny po sobě v kostele mezi oběti mše svaté, kteříž do stavu manželského vstoupiti chtějí. — Kdyby však někdy povstalo věrohodné domnění, žeby se sňatek tento bezbožným způsobem překaziti mohl, kdyby tolik ohlášek předcházelo, tehdáž ať se stane jen jedna neb dvě ohlášky, aneb ať se aspoň u přítomnosti faráte a dvou neb tří svědků sňatek zasvěti. Pak ale před dokonáním manželství (apůsobem tělesným) ať se stanou ohlášky v kostele, aby, prokážou-li některé překážky, tím spíše se vynášly, jest-li biskup sám nerozsoudí, že by lépe bylo, kdyby se ohlášky vynechaly, což svatý sněm jeho moudrosti a úsudku zanechává.“ Z toho patrně jest, že ohlášky tři nařízeny jsou také Církvi, ne toliko státěm, a protož když obdrželi snoubenci prominutí dvou ohlášek neb docela všech tří od politického ouřadu, přestává sice zavazovati zákon státní, nikoli ale zákon církevní. Má tedy farář ještě posud právo, žádati, aby snoubenci se vykážali, že třikráte dle zákona církevního ohlášení byli, jinak bezohříchu je oddati nemůže, lečby i se strany církevní vrochnosti prominutí byli obdrželi. Toho se ale u nás od časů Císaře Jozefa II. nikdy a nikde nešetřilo, a v Čechách až dosavad nešetří. Nýbrž vykáže-li se snoubenec jenom prominutím dvou

ohlášek se strany krajského souřadu, aneb v nebezpečnosti smrti jednoho ze snoubenců prominutím všech tří ohlášek ze strany místních, obecních představených, beze všeho se oddá, a po církevním prominutí žádný se neptá. A přede se dá toto necírkevní jednání lehkým způsobem odstraniti. To také učinil Solnohradský arcibiskup, jelikož nařídil, aby žádný farář neoddal snoubence bez tří ohlášek, aneb bez prominutí dvou neb tří i se strany církevní. Prominutí toto ale v městě katedrálním dává konsistoř, na venku ale prominutí dvou ohlášek dávají děkanové (u nás vikáři čili střídníci nazváni) v nebezpečnosti smrti ale i všech tří vlastní farářové. Rozumí se samo sebou, že nikdy církevní představení nebudou se zpěčovat, prominutí toto dají, když jen nějaká příčina toho bude žádati; a jestliže není snoubencům za těžko, obrátiti se k tomu ouřadu na krajský souřad, nemá jim býti za těžko co poslušným synům Církve, jejížto svátost přijíti chtějí, obrátiti se také na ouřad církevní. Ostatek prominutí toto má se církevními představenými dáti písemně a docela zdarma, tak že žádný na obnovení tohoto zapomenutého zákona církevního stýskati si nesmí. Vykonávání tohoto zákona má započítati, jak mile po neděli provodné r. 1852 otevře se zase čas k sňatkům manželským.

Z Prahy. Katolická jednota opravivši některé články svých stanov, přistoupila v masopustních dnech k volení nového, a již rozmnoženého výboru 30 oudů a 12 náhradníků. Dne 23. března byla první schůzka téhož nového výboru k volení přednostenstva. Vyvolen jest za *předsedu* opět p. hrabě *Ottokar Černín*, a za jeho zástupce pp. kanovníci *Dor. Mařan* a *Dor. Veith*. Tajemníci učiněni jsou p. *Dor. Mayer*, supplemt morálky v Praze a p. *V. Štulc*; jednatelem jest učiněn v. p. *Sktiván*, a pokladníkem p. *Dor. Tieftrunk*.

V Teynském chrámu Páně konána byla rozjímání během čtyř téhodnů, v kterýchž plnomocné odpustky získati se mohly, o *posledních věcech* člověka; a to sice v těch dnech, v kterýchž v Praze žádného postního kázání nebývá, totiž v pondělí, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu. Uvázali se v tuto práci p. spiritual v arcibiskupském semináři *Dor. Karel Prucha* a *Havránek*. Účastenství bylo velmi hojné, z čehož viděti, že

náš lid skutečně touží po slově Božím, a že je vždycky horlivě přijímá.

Vel. P. V. Štule učinil mimo to postní kázání nedělního času v chrámu Páně u sv. Ignacia. Přidáme-li k tomu, že důstoj. p. kan. Veith místo jednou, dvakrát za týden káže u sv. Jáкова: získala Praha, v tomto svatopostním čase o 29tero kázání víc, než jich obyčejně toho času bývá. Shledáváme-li ale, žeť všude lidu veliká hojnost: doufejmež, žeť dokud budou lidé lačněti po slově Božím, že víra jejich nezahynula. Ač se posud honosili nesmíme, že by nevěra s bludem byly v Praze naskrze poraženy: aspoň tolik říci můžeme s jistotou, že jich docela mine vítězství, kteréhož roku 1848 a 1849 dožiti usilovaly.

— Náš horlivý krajan, Jan Nep. Neumann, rodilý z Prachatic, kterýž po svém vysvěcení v budějovické diecesi pro hojnost duchovenstva žádné šlaci nedostal, a s povolením svého biskupa do Ameriky se roku 1836. odebral, jest nyní pro své veliké zásluhy o sv. missii za biskupa ve Filadelfii od sv. Otce ustanoven.

Z Prahy. Uprázdňené kanovnictví na hradě Pražském u sv. Víta vypsáno jest již, vypsány jsou ale zároveň dvě místa: první pro německou a druhé pro českou kathedru.

— Stavba Karlinského chrámu Páně započne se péčí Jeho Eminencí na všechen způsob letos. Při koncertu dne 8. března k témuž prospěchu sešlo se 1404 zl. stř.

— Passionista P. Ignác Spencer, bývalý anglický lord, kterýž po rakouských zemích cestoval, sbíraje příspěvky na stavení katolického kostela v Angličanech, a všude prose o modlitbu za brzké obrácení Anglicka, přibyl dne 23. března do Prahy, v pohostinství pomeškal u křižovníků, poprosil i v tom městě některých zámožnějších o nějaký příspěvek, kterýž i obdržel; u Jeho cis. Msti Ferdinanda dobrotivého obdržel 300 zl. stř. a dne 25. odebral se po železné dráze k Drážďanům.

— Dle katalogu *dispersae provinciae australicae societatis Jesu ineunte anno 1852.* žije v řádu jezuitském 139 Rakušanů, z nichžto jest: 70 kněží, 28 scholastiků a 41 koadjutorů. V koleji Inomostské přebývá 11 stálých a 8 vypomáhajících kněží, ku kterýmž 6 kněží missionářských přivtěleno

jest. Dále vykazuje ještě 7 v Tyrolích činných oudů. Dům a spolu biskupský seminář pro pacholíky, Freyenberg v Rakousích, počítá 10 kněží, 1 scholastika a 11 koadjutorů. Ve Štýrsku pracují dva, na Moravě 1, v Uhřích 2, v Slavonii 1. V cizozemsku jich mešká: 1 v Bavořích, 2 v Římsku, 13 v Belgii, 14 ve Francouzsku a 10 v Anglicku. Hlásáním evangelium co missionáři obírají se v Africe 1, v Americe 28, v Australii 3.

— Noviny „Národní Posel“ v Mnichově podávají nám počet všech vražd, vykonaných v Evropě od 8. července až do 31. prosince 1851. A sice: 39 politických vražd, 6 vražd, spáchaných na otcích, 2 na matkách, 14 na manželích, 6 bratrovražd, 58 vražd dětí, 155 samovražd a 244 obyčejných vražd, dohromady tedy 524 vražd v 182 dnech, takže na každý den v průměru 3 vraždy přijdou. K tomu ale se přidati musí vraždy, o kterýchž veřejné listy nic nepíší, a kterýchž snad ten samý počet jest, jako těch, co veřejně oznámeny jsou. Zvláště lze připomenouti, že v Bavořích jediné přes 88 vražd se stalo, a sice 77 v tom čase, kdež dovoleny jsou plesy a veřejná hejtní. A skoro všechny zavražděné děti nemanželské asi v ten čas, pokudž vypočísti lze, zplozeny byly, kdež masopust své rejdy prováděl. — Zajisté i u nás každý duchovní se přesvědčiti může, že o masopustě a při tak nazvaných muzikách největší hanebnosti se tropí, že leckterá ctnostná dívka, kteráž až dosavad všemožně všech oukladů proti čistotě jí ustrojených se varovala, v čase masopustním o nevinnost přišla, a do největšího časného a věčného nebezpečení uvržena byla. O kým by všickni duchovní, kým by zvláště všelkni otcové a hospodáři, všechny matky a hospodyně na to víc hleděli, by navštěvování těchto nešťastných plesů a muzik umenšeno bylo. O jak velice bloudí mnohá matka, jenž svou doeru z jednoho plesu na druhý vodí, aby tato si zaopatřila muže. Takoví ale muži, za kterých se dívky prostředkem plesů a tancování dostanou, nestávají obyčejně za nic, a bývají toliko metlou, kterouž Bůh oně dívky a jich nerozumné matky trestává. —

— V Chomoutově neodbývali jsou kněží Redemptoristé první svou letošní missii; neboť kdyby ji byli jen odbývali od 22. února, a dne 2. března odbyli: nebylo by to stálo za řeč. An ale veřejné listy svědectví daly o tom, že počet

posluchačů a těch, jenž svátosti pojali, na *mnohé tisíce* byl rozmnožen; když účastenství měla v tom i gymnasiální mládež, kteráž svým příkladem mnohé vzdělala, a skrze jednoho spolužáka ku konci velebným otcům missionářům za všecka prokázaná dobrodíní vroneně se poděkovala; a mimo to an kommandant tamnější vojenské posádky ctihodných otců prosil, by zároveň vojsku dali naučení zvlášť, a připojili je napotom k ostatnímu věřícímu lidu — : domníváme se, že *právem* tci můžeme i máme: ctihodní otcové ze skromáždění sv. Alfonse pp. *Madlener, Novák, Klob, Maro a Hetscher* vykonali požehnaně svou první letošní missii v Chomoutově, a Bůh jim udělil *téhož* ano i *většího* požehnání na jejich dálejších apoštolských cestách.

Prosíme zároveň, aby nám někdo, jenž jest *přítelem* prospěchu sv. Církve, a není *nesmířenlivým nepřitelem* ctihodných Otců missionářů, *nestranně* sdělil, s jakým požehnáním se potkali dotčení Otcové v *Krymě* a v *Račicích*; a jak se zdálo horlivým jejich Bratrům v *Brně*.

Z Neopatrnovic. Před nějakým časem půjčil otec místního duchovního pastýře jistou summu peněz jednomu sousedovi, kterýž sice ouroky pořádně platil, dokud statek ve svém držení měl. Stalo se ale, že statek postoupil synovi, a při kontraktu se nestala žádná zmínka o dotčeném dluhu. Když vypadlo čtvrtletí, nepřinášel žádný ouroků; upomínán byl dlužník: ten se vymlouval, že nyní jsa výměnkářem, ničeho platiti nemůže; žádán byl nový hospodář, aby platil za svého otce: ten ale pravil, že nepřijal žádného dluhu. Že to bez vády neodešlo, rozumí se samo sebou; co by se ale v té věci činiti mělo, aby se stala spravedlivá náhrada, bylo za jisté rozhodnouti světskému soudu, na nějž celou tu při vněsti služelo. Užito ale jiného prostředku. Když se ubíral nový ten hospodář, kterýž buď sám byl podvodníkem, anebo aspoň ku podvodu pomáhal, když se ubíral v neděli do kostela: zavřel mu duchovní pastýř, syn oklamaného věřitele, dvěře a nepustil ho k službám Božím.

Ptáme se: pomohl-li tím svému otcí k navracení peněz? Získal-li tím co na důvěře a lásce svých osadníků? Měl-li k tomu právo, vyloučiti toho člověka — ne-li z obcování církevního, — aspoň z obcování té farnosti? Tím víc ptáme se

po právu, an byl v záležitosti tohoto světa i stranou i soudcem v jedné osobě. Posléze ptáme se: jednal-li v duchu Kristovu, jenž nás učí, ika: „Chtěl-li by se kdo s tebou souditi, a sukni svou vzíti: nechej mu i pláště“ — následovně získal-li tím duši hospodáře onoho pro život věčný? — Dobrý pastýř pokládá duši svou za ovce své: jakým jest tedy pastýřem onen kněz, jehož jméno zde rouchem mlčelivosti prikryvám, kterýž, chtěje svému otci k penězům pomoci, anebo se aspoň za něho pomstiti, pohloudivše sic, ale předce pěti jeho svěřené duši pokání ztížil, a tak ji vydal sám v nebezpečení ství záhuby věčné? Běda osadě, kteráž takového pastýře má, běda pak i tomu pastýři samému, kterýž jest ku pohoršení a ne ku vzdělání.

Pout z Překvapína do Lichohorlic. V Překvapíně jest jedna žena, kteráž trpěla dlouhý čas na silné křeče. I zdálo se jí jednou, že byla v Lichohorlicích, a že se tam modlila Bohu před obrazem Rodičky Boží, a že slyšela hlas, že by tam nejsvětější Panna od žádného nebyla uctěna. Po tomto snu šla skutečně ta žena do Lichohorlic, pomodlila se tam, jakž to prv učinila ve snách —: a od těch dob netrpěla na křeče. Když se to rozhlásilo mezi sousedstvem, byl požádán Překvapínský p. farář, aby vedl processí do Lichohorlic. Ač v Lichohorlicích není žádné poutní místo, a celá ta událost, pro kterouž se to processí konati mělo, podivná sice byla, nikoli pak *zázračná*: slíbil Překvapínský p. farář svým osadníkům hned, že půjde s nimi do Lichohorlic na pout. Napsal Lichohorlickému p. faráři zdvořilé psaní, v kterémž ho žádal o přijetí a dovolení, by tam kázati a zpívanou mši svatou sloužiti mohl. Posel pak přidal ústně, že v Lichohorlicích žádný Panny Marie nectí, čímž zajisté p. farář musel býti uražen; a protož ani neodpověděl. Posel ale pravil Překvapínskému p. faráři, že bude v Lichohorlicích s radostí očekáván. —

Processí tedy šlo, a bylo velmi hojné: v Lichohorlicích ale nebylo nejen očekáváno, a p. farář odejel, nébrž i p. kooperátor horlil u přítomnosti těch poutníků proti putování, vykládaje je za *vrážku* Rodičky Boží.

Že byla chyba na obě straně, patrné; že v Lichohorlicích ale byla chyba větší, nepotřebuje také žádného důkazu. Co se mělo státi? Překvapínský p. farář neměl svým osadní-

kům nic slibovati, dokud by byl celé věci řádně nevyjednal; p. farář Lichohorlický ale měl svou vůli písemně vyjevití, a jeho p. kooperátor neměl v hněvu mluvití proti zásadám katolickým: takby se nebylo stalo *veliké pohoršení*.

Nebudeme-li *storní* sami mezi sebou, a nebudeme-li ve spolek chyby své přikrývati, zvlášť když se nestaly ze zlého úmyslu: jak svoláme rozptýlené ovce do jednoho ovčince Kristova.

— *K Dědictví svatojanskému* přistoupilo nových spoluoudů od 1. ledna až do 28. března 301.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V Pražské arcidiécesi: V. p. Ant. Scharnagl, far. v Porejově (Purschau), dne 15. února; v. p. Ondř. Utschig, far. na odpočin., 24. února; v. p. Václ. Mendel, lok. v Rodešově (Röbischfort); v. p. Maxim. Zajíc, fundatista v Týně dne 23. března.

V hradecké diécesi: V. p. Prok. Brouk, řád. přém. ze Želiv. profess. gymn. na odpočin., 11. února; vel. p. Alex. Bruder, far. v Hermanseifenu, dne 9. března; v. p. Ant. Zeidler, farář v Ronově, dne 18. března.

V bud. diéc.: V. p. Gelínek, lok. v Počinovicích (Pugentrieb), 22. února. Konkursní lhůta pro tož uprázdněné místo do 6. dubna.

Na odpočinutí se odebrali:

V arcid. Pražské: V. p. Jos. Kopál, far. ve Tmani. — *V litom. diécesi:* důst. p. Ant. Melzer, děk. v Zákupech (Reistadt); v. p. Vil. Ullrich, kap. v Šenově. — *V hrad. diéc.:* Vel. p. Josef Šafránek, kapl. v Nov. Bydžově prozatím; v. p. Karel Adamec, lokalista v Heřmani na vždy.

Vyznamenáni jsou:

V Pražské arcid.: důst. p. Vojt. Ruffer, děk. kap. Vyšehrad. za školního dozorce pro nové město Pražské; v. p. Aloys Schier, far. u sv. Víta, za školního dozorce pro malou stranu; v. p. Ignác Stelzig, far. u sv. Havla, za škol. dozorce pro staré město; a všickni tři stali se spolu čestnými konsist. radami; v. p. Jan Kotrba, far. v Křížkém Kostelci, skutečn. vikár. Mnichovického okresu.

V litom. diéc.: důst. p. Vojt. Hnojek, kons. rada, biak. not., cis. k. dvorní kapl., far. Libochovický, jest tit. děkan;

y. p. Václ. Reichelt, kapl. v Zebusi, jmenovaný ředit. hlavní školy Chebské, dostal právo synodalií; důst. p. Václ. Reiss, bisk. vikář Mosteckého okresu, jest od vlády zemské potvrzen co okresní školozorce.

Povýšení, přesazení a do duchovní zprávy se dostali:

V Pražské arcidiéc.: v. p. Václ. Žitek, Citolibský farář v litom., za far. do Smolnice; v. p. Jos. Renner za far. do Kounovy; v. p. Fr. Brož, za adm. do Porejova; v. p. Ant. Stulfa, Janovický far., na odpočin. za duch. zpravce do ústavu šílených; v. p. Joh. Čermák, admin. v Roztokách, za koop. k sv. Janu; v. p. Jos. Kosynka, koop. u sv. Jana, za adm. do Roztok; v. p. Jan Šebánek, Neveklovský kapl., za koop. do Českého Brodu; v. p. Fr. Janda, koop. v Českém Brodě, za kap. do Lstiboř; v. p. Matěj Šima, kap. v Poříčí, za kap. do Neveklova; v. p. Fr. Singer, Buděj. diécesan, zatím do Aberthama.

V litom. diéc.: Důst. p. Vojt. Hnojek, probošt v Marie Záhř, za far. do Libochovic; v. p. Anton Gau, koop. v Děčíně, za lok. do Niedergrundu; v. p. Václ. Žitek, far. v Citolibech, za far. do Smolnice v Pražské diéc.; v. p. Jos. Renner, zám. kap. ve Vršovcích, za far. do Kounovy v Pražsk. diéc.; v. p. Fil. Beuer, kap. v Maffersdorfu, za adm. do Ringelsbainu; v. p. Ignác Wazel, kap. v Duchcově (Dux), za admin. do Fleyh; v. p. Joachim Nečásek, katech. v Marie Záhř, za admin. probošství tamtéž; nově zřízené fary v Klepých, v Křesíně a v Lhotěšově administrují i vv. pp. Karel Zima, Ant. Černý a Jos. v Ehl; v. p. Jos. May, neomíst, na pomoc v Zeidleru; v. p. Ant. Riedl, kap. v Ústí nad Lab., za koop. do Jirkova; v. p. Jos. Novotný, za koop. do Tisé; v. p. Fr. Marchner, kap. v Zákupcích, za admin. tamtéž.

V hrad. diéc.: Vel. p. Filip Auer, far. Oubyslavecký, za faráře do Jáseny; v. p. Vinc. Vacek co kapl. zat. do Zámberka; v. p. Václav Sust za kazatele v Mariánském chrámě v Hradci Králové; v. p. Frant. Langer za kaplana v Poděbradech; v. p. Ant. Sax za admin. v Hermanseifenu.

V buděj. diéc.: V. p. Adam Raubaľ, kap. v Loučenci, za adm. do Počínovic; v. p. Ant. Fleischmann, kap. v Kunžvartě, za kandid. gymn. prof. do Prahy; v. p. Alfred Streinz, řád. cisterc., za kapl. do Stropnice; s. p. Fr. Wortner, neomyst., za kapl. do Kunžvartu; v. p. Václ. Baier, neomyst., za kapl. do dolní Vltavy.

V Olomúcké arcidiéc.: V. p. Jakub Vystavěl, adm. v Suchodolu, za koop. do Životic; v. p. Jos. Mušálek, lok. v Čecho-

viciích, za far. do Hradiska; v. p. Jos. Katzer, adm. v Opatovicích, za far. tamtéž; v. p. Jos. Macháček, koop. v Měrotíně, za lok. do Dlomilova; v. p. Jan Kříž, adm. v Hradisku, za koop. tamtéž; v. p. Narcio Jaich, adm. v Chornici, za koop. tamtéž; v. p. Tomáš Coufal, adm. v Dlomilově, za adm. do Čechovic; v. p. Vinc. Palsam, far. v Jalubi, šel na odpočinutí; v. p. Jan Uriel, koop. ve Skřipově, za koop. do Kujavy.

V brněnské diéc.: V. p. Jan Fáborský, za kapl. v Židlochovicích; v. p. Jan Bittner, far. ve Zbraslavě, zesnul v Pánu dne 28. ledna; v. p. Jan Pokorný, této fary administrátorem; v. p. Leopold Zelinka, adm. v Šatově; v. p. Eduard Neumann, na pomoc v Šatově; v. p. Jos. Kotschý, far. Tvrdonický, za far. do Chornice v olom. diéc.; v. p. Šim. Svoboda, admin. v Tvrdovicích; v. p. Ant. Hitschmann, far. v Selči, za lok. do Horní Vistonic; v. p. Fr. Horníček, adm. horn. Vistonic, za adm. do Selče; v. p. Jan Budinský, far. v Šardicích, komutoval s p. Janem Netterem, far. v Moutnicích; v. p. Augustin Heeger, koop. v Doubravníku, za far. do Hořtic v buděj. diéc.; v. p. Liberat Promberger, far. v Dubenské panské, za far. do Myslovy kostelní; v. p. Mart. Vsetečka, za admin. do Dubenské panské; v. p. Jiří Mlejnek, koop. v Letovicích, za koop. do Jenešova; v. p. Matěj Trieb, koop. v Letovicích, do Strašкова; v. p. Fr. Hašek, koop. v Straškově, do Letovic; v. p. Michael Osvald, far. v Rudikově, do Přibyslavic; v. p. Jan Spirk, adm. v Rudikově; v. p. Ják Nejedlý, za koop. do Přibyslavic; v. p. Leopold Nave, lok. v Chvalaticích, do pense; v. p. Fr. Dědek, za adm. do Chvalatic; v. p. Matěj Fleischmann, kapl. v Slavonicích (Zlabingé), za lok. do Břečkova horního (Ober-Gröschau); v. p. Jos. Neusser, koop. v Modřicích, za kap. do Slavonic; v. p. Jan Hulek, za koop. do Modřic; v. p. Jos. Pták, adm. v horn. Břečkově, za koop. do Doubravníka.

Uprázdňená místa:

V Pražsk. arcidiéc.: Katechetství na nižším gymn. v Chelbách; fara v Pořejově; fara v Štahlavi; fara v Krsech (Girsch).

V litom. diéc.: Fary v Chotěšově, v Klepých, v Křesíně a v Litolibeč; lok. v Podbořanskách (Podersanta).

V hrad. diéc.: Čachotín, lok., od 1. března; fara Hermanseifen od 10. března; fara Ronov od 19. března; fara Oubyslavice (Außlauf) od 22. března.

V buděj. diéc.: lok. v Počínovicích (Pugenried).

V brněnské diéc.: fary v Břaslavě, v Dubenské panské, v Rudikově a v Selči; lok. ve Chvalaticích, v Neslovicích a ve Lhotě. —

V Litoměřicku staly se farami lokalie v Reinovicích a v Kleinbahně.

ČASOPIS

P R O

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.**P o j e d n á n í .**

Promluvení k missionářům při začátku svaté missie dne 24. března 1852 v Minoritském kostele v Brně.

Dobrotivý a milosrdný Bůh, staraje se vždy otcovsky o svou církev a o duchovní potřeby věřícího lidu, vyvolil v nejnovějších časech společnost svatého Alfonse, a k tomu ji povolal, aby skrze ni obzvláště prostředkem svaté missie království své milosti vzdělal, upevnil a v srdcích lidu svého rozšířil. Protož také patrně viděti jest na všech místech hojné požehnání, s kterýmž oudové shromáždění tohoto apoštolské své právo konají. Hledaje téhož duchovního prospěchu dojiti i témuž mnohemu Kristovu stádcí, povolal jsem Vás, ctihodní kněží a bratři, prose, abyste ke cti a slávě nejsvětějšího jména Páně a k spasení téhož mnohého lidu svatou myssii vykonali. An Vás ale zde již vidím před oltářem pravého, živého Boha nadšené horlivostí apoštolskou, vítám Vás srdečně, a s neličenou upřímností Vás pozdravuji na tomto posvátném místě ve jménu téhož věřícího lidu! Protož Vám také s celou důvěrností odevzdávám na čas té svaté missie své pastýřské pravomocenství, a do rukou Vašich kladu spasení a posvěcení těchto milých oveček svých. Přijmětež na znamení a na důkaz postoupeného Vám duchovního pravomocenství mého tento kříž, obraz umučeného Spasitele našeho Ježíše Krista, a započnete ve jménu a na místě jeho své spasitelné dílo; rozestírejte síti své apoštolské, abyste vysvobodili duše mnohých

z temnosti nevěry a bludu, z jezera břichů a nepravosti, a přivedli je z vlnobílí téhož odbojného světa do bezpečného přístavu blažené věčnosti. Aby se to ale stalo, budiž s Vámi sám Kristus Ježíš, jakož byl se svatým Petrem, když mu rozkázal, řka: *Vez na hlubinu, a rozestřete síti své k lovení*, doloživ: *Od této chvíle lidí lovití budeš*. Kristus Ježíš budiž Vaším vůdcem, Vaším rádcem, Vaším milostivým pomocníkem, abyste k jeho slovu rozestřenou duchovní síť také šťastně zahrnuli, a lovíce lidi, všechny duše získali Bohu, spravedlnosti a království nebeskému. Práce bude mnohá a velmi obtížná; když ji ale s pomocí Boží vykonáte, tím slavnější bude Vaše odplata jednou, kterouž přijmete z rukou Toho, v jehožto jménu jste zavítali k nám.

Promluva k lidu.

Vy pak, v Kristu shromáždění, přesvědčili jste se buď očitě sami, anebo jste slyšeli od očitých svědků, že svalá missie jest jedna z nejkrásnějších a nejpohnutlivějších pobožností, a jeden z nejmoenějších prostředků, kterýmiž víra a milost Boží v srdcích lidských bývá obnovena, duše hříšných k Bohu obráceny a s ním smířeny, kterýmiž křesťanský lid láskou k Bohu bývá roznícen a k svatému živobytí posílněn. Abyste ale všickni nabyli této radostné přesvědčenosti, aby moravští obyvatelé tohoto hlavního města účastni byli této potěšitelné a prospěšné pobožnosti, proto jsem tyto ctihodné otce k apoštolské práci jejich sem pozval a povolal. Hle, poskytně se vám všem, Nejmilejší v Kristu, překrásná příležitost, v kteréž každý může své svědomí v dokonalý pořádek uvést, blahého pokoje nabytí a pravým křesťanem se stát, nejen dle jména, nýbrž i v skutku. Všecky vás tedy vyzývám v lásce Spasitele našeho Ježíše Krista, všechny, jichžto duše Hospodin, Bůh náš duchovní péčí mé svěřil, všechny vás vyzývám, abyste použili tohoto milostného času k spasení svému. Psáno-li jest: „V čas příjemný vyslyšel jsem tebe, a v den spasení pomohl jsem, tobě“: hle, nyní jest čas příjemný, hle nyní nastávají vám dnové spasení. Aby vás ale vyslyšel Bůh a

pomohl vám, chtějte vy jej prvé slyšeti, a chtějte, aby vám bylo pomozino. Protož přijímejte naučení těchto služebníkův Božích, co naučení pravých a řádně poslaných nástrojů Ducha svatého, přijímejte je s srdcem upřímným, kteráž prvé touží po spravedlnosti, aby účastno býti mohlo Božího smilování. Jestliže dnes uslyšíte hlas Hospodinův z úst těchto služebníkův jeho, nechtějte zatvrditi srdci svým, nébrž obraťte se k němu celým srdcem svým, a přineste hojné ovoce pravého pokání. Neříkej nikdo, že tolik času nemá, aby každého dne, a každého dne vícekrát než jednou na kázání přicházel, že nemůže zanedbati hospodářství svého: aj, co platno jest člověku, byť i všecken svět získal, duše pak své škodu trpěl? Ostatně buď každý tím ujistěn, že nezahyne hospodářství jeho, aniž trpěti bude jaké pohromy, když budete pilní spasení duše své nesmrtelné; neboť ručí nám za to neomylné slovo Pána našeho Ježíše Krista, jenž pravil k svým učedníkům: „Hleďte nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho, a vše ostatní bude vám přidáno.“ Aby ale nad to nade všechno domácí práce mohla býti vykonána, aby se nepronedbalo nic, což se odložiti nedá: ustanoven jest čas kázání všedního dne časné ráno a pozdě k večeru. Bďtež tedy na úsvitě k Hospodinu, a hledejte ho, dokud světlo máte, abyste vyvolili sobě s Maří Magdalénou tu nejlepší stránku, kteráž by nebyla odjata od vás. Poslechně-li kdo téhož upřímného, otcovského mého napomenutí, s vděčností bude pamatovati po celý věk svůj na čas této svaté misie: neboť radovati se bude v Pánu, a radost jeho bude dokonalá.

Poněvadž ale nejsme dostateční, něco dobrého učiniti sami z sebe, jakožto sami z sebe, nébrž an všeliká dostatečnost naše z tebe jest, ó Bože: protož k tobě se obracím, Otče světél, od něhož všeliký dokonalý dar pochází, kterýž dáváš i chtění i dokonání dobrého dle své nejsvětější vůle: račiž vyliti hojnost požehnání svého na práci těchto svých služebníků; dej, aby, jakož se i na jiných místech stalo, aby skrze ně i zde mezi námi tvé nejsvětější jméno bylo zvelebeno, a království tvé,

království pravdy a ctnosti aby rozšířeno bylo a upevněno. Když pak se já ujímám téhož blahonosného prostředku svaté missie k utvrzení pravé křesťanské víry a k napravení života tohoto lidu tvého: dej mně, ó Bože, abych jednou, skládaje z něho tobě oučet, říci mohl: „Hle, Pane, všichni jsou, kteréž jsi mně svěřil pod opatrování, neztratil jsem ani jednoho!“ Amen.

Co pravověřící křesťan smýšleti má o processích vůbec a o processích poutních zvlášť, an za časů našich takového odporu na jedné, a takové obliby na druhé straně nalezají?

(Dokončení.)

Od Josefa Kopsche, kaplana Roudnického.

Pojednavše jak „o původu a zponenáhlem vyrinování-se“, tak „o smyslu a o nařízeních Církve a státu“ obojích processích, odpovíme ještě na tu otázku:

„Co pravověřící křesťan smýšleti má o processích prosebních vůbec a o poutních zvlášť, an za časů našich takového odporu na jedné, a takové obliby na druhé straně nalezají?“

Po uvážení toho, co až posud řečeno, a poznávše přesný rozdíl mezi processím prosebním a poutním, myslím, že těžko již nebude odpověditi na otázku tuto.

Co se processí prosebních týká, podotknu, an více pozornost svou „poutním“ věnovati míním, jen to v krátkosti, že je Církev sv. ustanovila, všem konati rozkázala, se službami Božími ouzce spojila; dále že význam jejich převelebný, z Pisma sv. vzatý, k uslechtní mravů směřující, a — co povážení nejvíce hodno, — že jakési „veřejné vyznávání“ naší sv. víry ukazuje, an jimi celému světu a veřejně oznamujeme, že viru svou bez bázně a strachu lidského i skutky ¹⁾ potvrzujeme, konajice pilně všechny obřady její, a tak svého Krista co Boha před tváří všeho lidu vyznáváme. — Z toho již samo

¹⁾ Jak. II. 14. Jak. II. 26.

sebou následuje, že katolický křesťan, chce-li věrným synem matky své Církve slouiti, i zachovávat i vykonávat může i má pobožné obřady tyto, i kdyby časem svým ten onen pošetilec na to žehral, a tupil a zlehčoval cti-hodný tento, tolik století již trvajících obyčej. —

Jak ale má smýšleti pravověřící křesťan „o *processích poutních*“, an, jak jsme se přesvědčili, Církev sv. nejen je konati nerozkazuje, noprž časem svým jich konati některým osobám i zapovídá? — Které straně as, nechce-li pochybiti, má se přidružiti? té-li, kteráž vši silou a mocí proti nim se zpouží a naprosto je zatracuje, volajíc s Židy: „Ukřižuj, ukřižuj!“ — čili oné, kteráž je až do nebe vychvaluje, ano i článkem víry je činí, a o rozšíření a zdar jejich pečuje, tak sice, že sotva o processích poutních řeč, již již roznícenou radostí z plného volá hrdla: „Hosanna! na výsostech Bohu. —

„In medio virtus“ praví Latiník, a po něm Cech: „Prostřední cesta jest zlatá,“ a věru, pravda tohoto přísloví již v tisíce pádech se stkvěle potvrdila, ano i zde se potvrzuje, an okážu a dokážu, že:

I. Chybují ti, kteříž o processích poutních nedržejí zhola nic, a že

II. Chybují oni, kteříž o nich drží příliš mnoho.

I.

Předně tedy chybují ti, kteříž o processích poutních nedržejí zhola nic, an processích poutních:

a. Základ mají v písmě svatém.

Tak čteme ¹⁾, že sám Bůh přikázal lidu Israelskému, by sedmkrát v slavném průvodu s archou úmluvy obcházel město Jericho. Tak král David, když nadřečenou archu úmluvy z domu Obededoma do Jerusaléma ²⁾ přenést nařídil, přeslavný průvod s celým lidem svým a s kněžími veškerými u prozpěvování žalmů a provázení hudby učinil. — Když po smrti krále Davida syn jeho Šalomoun chrám Jerusalémský vystavěl, přenesl tutěž

¹⁾ Josue VI. 4.

²⁾ II. Reg. VI.

archu s veškerým lidem plésajícím a prozpěvujícím opět v slavném průvodu do svatyně této. ¹⁾ — I sám zakladatel Nového Zákona, Kristus Ježíš, vyprovázen od velikého množství lidu, konal slavný průvod do Jerusáléma málo dní před svou smrtí ²⁾. Tak čteme dále ³⁾, že pět moudrých panen vyšlo jest v průvodu proti ženichovi, krásně ozdobené a hořící lampy v rukou držících. A v Zjevení sv. Jana ⁴⁾ nalazáme, že panicové a panny následují v slavném průvodu Beránka, kamkoli se ubírá. („Hi sequuntur Agnum, quocunque ierit.“) —

Chybují dále, kteříž o processích poutních nedrží nic, an:

b. Povstala jsou sem a tam ze ctihodných příčin.

Posmívají se často lidé mnohým obřadům a mnohým pobožnostem, mluvíce dosti hrubě a nevázaně o nich, však nazvíce jen proto, poněvadž neznají ni původu, ni významu jejich. Kdyby toto znali, věru s úctou a vážností by skláněli hlavy své před tím, což nyní, dovoleno-li slovy jednoho spisovatele ⁵⁾ mluvíti, „podkuřují truskami ďábelskými!“ — Ale tak jest: mnohý člověk ve všem hledí prospívat; učí se pracně cizím řečem, zpytuje bez oddechu zaprášené spisy řeckých a římských pohanů, projíždí svět, honí se po pouštích, s nebezpečenstvím života vylézá na nejvyšší hory, měří tu dráhy těles nebeských, tam propast mořskou, — jen ve věcech náboženství ladem leží pole srdce a rozumu jeho, a poznání víry jeho slabší jest nejbídnějšího žáka vesnického. Jaký tu napotom div, že o tom neb onom obřadu mluví co slepý o barvách neb hluchý o hudbě; jaký div, že lehkovážně i průvodům poutním se posmívá, neznaje, v jakých těžkých a truchlivých dobách předkové jeho se ku konání jich slavně byli zavázali. — Ale co jemu po tom; trestající ruka Páně již ochábla, nebezpečenství již se

¹⁾ III. Reg. VIII.

²⁾ Mat. XXI.

³⁾ Mat. XXV.

⁴⁾ Apocal. XIV.

⁵⁾ Jakoby Encyklopädie.

vzdálilo, a proto mu nic nezáleží na tom, co předkové jeho neb on sám v hrůzoplných časech Bohu svému přislíbil. O, mimovolně mi zde připadla částka modlitby sv. Augustina ¹⁾: „Vztahuješ-li (ó Pane) ruku svou, tedy „se chceme lepšíti; pak-li ji zpět táhneš a s ní ulevuješ, „tuť neplníme, což jsme slíbili.“ — Však i spolu strašlivě se ozývá v srdci mém výstraha a pohružka živého Boha, an takto praví ²⁾: „Když slib učiníš Hospodinu Bohu „svému, nebudeš prodlévati, splníti ho: nebo vyhledávati „bude toho Hospodin Bůh tvůj, a budeš-li meškati, bude „tobě počteno za hřích. Jestliže nebudeš chtíti slíbiti, „bez hřichu budeš. Což pak jednou vyšlo ze rtů tvých, „to zachováš a učiníš, jakož jsi slíbil Hospodinu Bohu „svému, a z vlastní vůle a ústy svými mluvil jsi.“ —

A hle! ze slibů takových, kteréž nábožní předkové naši buď v čas morů a nemocí, neb válek, neourody a v jiných těžkých a truchlivých pádech učinili, *zůstala nazvrće tato naše processí poutní*. — Nemí-li tento posud ctíhodný a vážný, a nechybují-li, ano neprohřešují-li se patrně všickni ti, kteříž na pouti nic nedrží a všemožně jim se protivují, kdež předkové i slibem i přísahou ku kónání jich se zavázali? — Kdo by tu práci si vzíti chtěl a mohl, úplně by se v mnohých pádech o pravdě vytknutí mého přesvědčil. —

K lepšímu potvrzení a na příklad; z jak *ctíhodných příčin* sem tam processí poutní povstala, stůj zde původ Roudnické pouti do Staré Boleslavi. sup.

Když v století osmnáctém strašlivý mor v Čechách zuřil a plamenným svým mečem tisíce obětí *ponášel*, přiblížil se tento strachovaný posel smrti v měsíci srpnu, l. P. 1713, i k Roudnici a okolí jejimu, a *troujel tam* ^{sup.} 1. února 1714, tak strašlivě počal zuřiti, že mimo větší počet osadníků i jeden z řeholníků kláštera Roudnického ³⁾

¹⁾ Panis quotidianus seu Agenda, otuovoal obd. 1713 (2)

²⁾ Deuter: XXIII. 21. 22, 23. *neplníme, což jsme slíbili.*

³⁾ Klášter kapucínský v Roudnici založen jest l. P. 1644 dne 3. května od nábožných kněží z toho manželův, *Řehořův* z Perštejna a Zdenka, *Vojtěcha* a *Lubkovic*. (Libo *monast.* Roud. Tom. I.)

a oba kaplani proboštského chrámu města tohoto v obět kněžského povolání svého jsou klesli.

V této hrůzoplné době sešli jsou se osadníci na náměstí k soše sv. Vavřince, a po pronikavé řeči ¹⁾, kterouž jim teholník jakýsi (bez pochyby z kláštera Slanského, kterýž na pomoc do Roudnice vyslán byl) učinil, zavázali se všickni *sv. slibem*, že, jestli je Bůh od této záhuby uchrání, oni všickni i potomci jejich každého roku 4. neděli po sv. Duchu do Staré Boleslavi k Rodičce Boží putovati budou, což se i stalo, a až podnes děje ²⁾. —

Myslím, že nebude nehodno, zde umístiti ponejprv veřejné vlastní rukou psanou zprávu o události této důstojného t. č. probošta P. Langhammera, kteráž se v matrice zemřelých ³⁾ nalezá a takto zní:

„A 14. Augusti (1713) usque ad 1. Februarii 1714 „grandis erat hic (Roudnicii) laniena CIVitate a DoMino „poste perCVssa, quæ præsertim circa medium et finem „Septembris et initium Octobris adeo horride desæviit, ut „etiam una die 26 in sola civitate, toto vero tempore ad „700 Christianorum, Judæorum etiam 400, et ex pagis „hic spectantibus, solo Netiesch ⁴⁾ salvato, ad 150 devoravit, etiam duobus meis Sacellanis R. D. Josepho „Schreyer, et R. D. Carolo Horny, presbyteris ecclesiasticis, cum uno Capucino Mario Adjutore, in charitatis „victimam censis, me solum Divina gratia relicto, omni- „que etiam familia mea, præter servum stabulariorum „amissa, præbenti mihi deinde alio Capucino Gervasio „fidelem operam, quem utpote virum asthmaticum Deus „sua s. gratia adeo confortavit et conservavit, ut cum „plausu ad suum monasterium redierit. Et quoniam ab

¹⁾ Na památku tohož nalezá se v bývalé radnici Roudnické starobylý obraz, kdež událost tato vyobrazena jest.

²⁾ Věru, kdo takovouto věc slibem stvrzenou tupí neb zapovídá, ten nejlépe ukazuje, že mu náboženství lhostejné jest!

³⁾ Tom. V. A. folio verso 297.

⁴⁾ Ku podivu! — u Řípu v močálech ležící, kdež v našem století cholera vždy strašně zuřila.

„11. Septembris usque ad 10. Decembris deinceps mortui sine sacerdote et pulsu (campanorum) sepeliebantur, nemo eorum, propter paucos, hic (nomine) con-signatus est...“

Dále chybují ti a všickni, kteříž na pouti ničehož nedrží, protože pouti:

c. Přispívají k horlivější pobožnosti a k zlepšení života.

Ať mluví mudrák proti tomu co chce a jak chce, člověk jest předce a zůstane smyslným tvorem, na kteréhož vněšnost veliký dojem působí. Jak velice působí na nás k. př. pohled na starobylé stavení, kteréž již bouře devíti neb desíti věků přestalo, jak na nás působí vnitřní úprava velebného chrámu Páně, kterýž dle přesných pravidel staven a okrášlen jest? — A jaké city nepůsobí v nás jednoduchý pobožný zpěv, když v svatyni Páně z úst celého shromáždění vznáší se k trůnu věčného Slitovníka? — Věru, to uznávají všickni citliví lidé, a sám jeden protestant, slyše v chrámu Páně křížovnickém obyčejnou mešní píseň, veřejně, jak jsme před několika léty čtli ¹⁾, se vyjádřil, že to posud necitěný dojem na něho učinilo. —

Pravda sice jest: všude se může a má modlití člověk, v chrámě i mimo chrám; ale ti, kteříž pohrdajíce chrámem, mají za to, že v nejtajnější komůrce domu svého tak dobře modlitbě zadostučiniti mohou, jako v kostele neb na pobožných processích; měli by dobře rozvážiti řeč sv. Jana Zlatoústého, anť praví ²⁾: „Orare, inquiunt, vel domi possumus; te homo decipis et magno in errore versaris, nam etsi domi quoque datur orandi facultas, tamen fieri non potest, ut domi tam bene ores, quam in ecclesia.“ — Ale ať řeknou raději pravdu, oni nestojí o modlitbu, a protož nic nedrží ani na kostel, ani na pouť. —

Jinak to ale s člověkem, kterýž s dobrým oumyslem pouť svou vykonává. Hle! tu po cestě i v chrámu pout-

¹⁾ Časopis pro katol. duchovenstvo.

²⁾ Chrisost. de oratione.

ním prozpěvují jedni v srdečném zvuku Bohu, tamto jiní hlasitě se modlí, zde někteří vzdychají, rozvažující hříchy a poklesky své; tam opět pozdviženými k nebi očima a sepiatými rukama žádají jiní vyslyšení svých proseb. — K tomu všemu chrámové poutní skoro vesměs vkusně okrašleni, a služby Boží slavně v nich se odbývají. — A to vše a podobné nemělo by žádný dojem učiniti na pobožného poutníka, nemělo by roznititi srdce jeho *k vroucnější pobožnosti*; příklad kajících a zde se v množství zpovídajících neměl by tak říkaje vábiti, nutiti, táhnouti k místu, kde by i on od hříchů svých se očistil, a příslibiv tam Bohu svému, býti člověkem dokonalejším, *život svůj polepšil!*? — Krásně o tom praví sv. Augustin: „Já nevím, kterak se to děje, že v jistých zevnějších pobožnostech i duch pobožnosti vnitřní se „rozpaluje.“ —

Ano mohu to samé dosvědčiti sám na své svědomí, nebo když jsem, přijda s poutníky našimi do Staré Boleslavi ¹⁾ k oltáři velkému stoupil, bych nejdražší obět mše sv. Bohu obětoval, vida důstojnost a velebnost a čistotu tohoto posvátného místa, takový dojem jsem v srdci pocítil, že až k slzám mne to pohnulo. — Seděl jsem tam i v zpovědnici, a věru ta důvěra, ta zkroušenost, ta lítost a roznicenost, ty hojné slzy kajících, dávaly i mně i světu to nejkrásnější svědectví, jak pravého katolíka processí poutní *„k horlivější pobožnosti a k polepšení života“* vede, a jak následovně chybují všickni, kteříž na pouti zhola nic nedrží. Než chybují konečně i proto, poněvadž pouti:

d. *V přirozenosti lidské založeny jsou.*

Každý člověk rád se po světě poohlédne, jeden blíž, druhý dál, jak čas a zámožnost jeho dovoluje. A věru, jaký jest to člověk, kterýž jak živ přes mili cesty neudělal od rodinného místa svého; — nezná lidu,

¹⁾ Nesmím zde opominouti, s jakou laskavostí a úslužností jak naši poutníci, tak i já od Staro-Boleslavského velebného duchovenstva, zvláště pak od vysoce důstojných p. p. pl. tit. kanovníků přijati jsme byli, začez, nemohouce jinak se odsloužiti, zde veřejně děkujeme. —

nezná své vlasti, nezná těch krásných budov a strojů a továren . . . klerož vyvedla a zřídila schopná ruka lidská. To dobře nahlíželi za starodávna předkové naši, a žádnému tovaryši nebylo dovoleno, státi se mistrem, kterýž by nějaký čas v cizině byl neztrávil. Než obtížné to bylo tehdaž cestování, a co se udělalo za týden, nyní se vykoná lehce za den neb ještě dříve. A protož také taková chuť panuje za našich dob k cestování; dostavníky a vozy, parolodi a parastroje přeplněny jsou cestovníky. A kdo by jim to chtěl míti za zlé, jestli jen jinak slušně se chovají, obchod svůj nezanedbávají, a tolik spolu příjmů a jmění mají, že podobnou cestu bez ublížení svých domácích zapraviti mohou. —

Tak v loňské veřejné výstavě v Londýně sjele se a připutovalo tam tisíce lidí se všech končin a úhlů Evropy, ano i z jiných dílů světa, a ačkoli k této cestě veliké množství peněz bylo třeba, ačkoli mnohý mnoho za rozličné věci dáti musil, kteréž u nás sotva několik grošů stojí, ačkoli převelké množství peněz a mezi nimi i stříbro ze země se vyvezlo, nicméně nikde a v žádných novinách jsem nečetl, že by se takovéto cestování vytýkalo a hanobilo, ano naopak spíše se k němu pobízelo.

Hle! někteří z křesťanů cestují též do Londýna; ne sice do toho vzdáleného, pyšného a drahého Londýna; neb dílem čas a chuť, dílem peníze jim k tomu scházejí, ale putují k pověstným českým místům, k Staré Boleslavi, ku sv. Hoře, tam, kdež obraz matky Boží, drahý nám křesťanům klénout; první od Václava sv., druhý od Arnošta arcibiskupa; k účtě naší se vystavil; tam chtějí se po křesťanskou obveseliti, tam duševních radostí nabýti. Jest to něco zlého, hanebného, neslušného? — Aneb jest to něco horšího, putovati do Boleslavi, na sv. Horn . . . než do Londýna? — Proč tedy voláte, sotva že jste poutníka uhlídali, až do ochraptění: „Ukřižuj, ukřižuj!“ — O věru, pevně za to mám, že pouť prostřední jen pobožností předce lepší jest a křesťana důstojnější, než putování do krémy — ku karbanu, a ku džbánu! —

Zde bych již mohl skončiti toto první oddělení, kdyby mi spolu na myslí netanuly ty

„Rozličné námitky proti processim poutním.“

Odpovím na některé z hlavnějších.

a. „Vzdálenější pouti dávají mnoho příležitosti k hříchu.“

Bratře! kterýž tak mluvíš, rci, která, i nejsvětější věc se na světě nemůž k zlému užívali? Kostel býval a bývá zneuctěn marným rozmlouváním: pryč s ním tedy; zle se užívalo i užívá také mše svaté, i kázání i zpovědi i svátosti oltární: pryč tedy se vším, čehož se zle užívá, a tak nezůstane — nic! — —

Ale víš co, hleď odstraniti nepořádek a zachovati věc, pak-li ostatně slušná a dobrá jest. „Maneat usus, tollatur abusus,“ praví starý Latiník. — Pouč buď sám neb starej se o to, by lid poučen byl, „co jsou a co mají býti pouti,“ a tím nejlépe posloužíš a zavděláš se i více i Církvi své svaté, kteráž s bolestným srdcem sem a tam vzniklé nepořádky a vady poutní želi a oplakává. — —

β. „Poutní se rozmáhají pověry.“

Věru, od té doby, co Luther a Kalvín do hlavy si vzali, že my katolíci k sochám a k obrazům se modlíme, a že Marii Panně větší čest proukazujeme než Bohu, — od té doby, pravím, *musí* katolický křesťan chtít nechtět, čím co čím, jistým lidem pověrečným býti. — Ale já bych věděl, jak bychom se jim zachovali a nadávku tu, ďábelskou to lež, od sebe odstranili. Zavrhněme svaté, nechodme do kostela, nedržme nic na svatost manželství, umírejme bez kněze a bez svátosti, zapřemež Boha, a hle! jaká to proměna, — my, kteříž nyní slujeme pověřenými jistému druhu lidí, budeme — *osvícenými a vzdělanými!!* — —

O přál bych, abyste, málo padů vyjímaje, měli víru mnohé staré ženy, kteréž se nyní smějete, věru lehčeji byste umírali, putovali a přicházeli do věčného Jerusalema! —

γ. „Na poutích povstávají i pranice.“

Tuto pěknou výčitku našel jsem — kdo by to uvěřil — v katolickém Lineckém časopisu ¹⁾. Ačkoli neza-

¹⁾ Linzer Monatschrift II. Jahrgang II. Band, 3. Auflage p. 38.

pírám, že neporádky, hádky . . . povstati mohou, ano i v skutku povstaly i na poutích; soudím předce, že spolu tolik moudrých lidí vždy bude přítomno, kteříž by ty „natlučené oči a ty krvavé hlavy,“ kteréž p. spisovatel při poutích viděl, zamezili. Ostatně vůbec v tomto jinak váženém a učeném časopisu věje až příliš nepřátelský duch proti poutům, — snad se nechtěl dokonce někomu zalibiti? „Suum cuique.“

6. „*Na pouti chodí jen sami hloupi lidé.*“

Ne příliš velká čest pro ty, jak světské tak církevní velmože, z nichžto jsem některé na začátku tohoto pojednání uvedl; než „*Blahoslavení chudí duchem*, nebo jejich jest království nebeské,“ praví Kristus. ¹⁾ — A kdo má více pravdy? ²⁾

7. „*Poutmi se neužitečně mnoho času ztráví, kterýž by se lépe mohl vynaložiti.*“

Tu jest viděti, kterak za dnů našich se předce jednou důležitost času uznává, a brzo snad se přísně na apatykářských vážkách nám bude čas odvažovati, kolik minut máme mši sv. slaviti, kolik sekunt kázati atd. —

Poutmi se tedy tolik času neužitečně ztráví, třeba se jenom jednou, nanejvýš dvakrát v roce konaly, ale mnoho-li pak právě toho drahého času mnohému z těch pánů odpůrců zbude, když ty hodiny, kteréž při snídani, při toaletu, na procházkách, při stkvostných tabulích a večerích, na kassinech a bálích, na koncertech a v divadle, při pikniku a soarée, při návštěvách, neužitečným čtením románů, odpoledním spaním a Bůh ví čím ještě jiným, co k „Bon tónu“ přináleží, tráví — odpočítají?! —

To jsou ty nejznamenitější námitky proti poutům, a co na nich — posoudiž každý sám. Chybuje-li na nich ten onen, žel Bohu všickni jsme podrobni chybám, a kdož ví, zdali bychom mnohému, jenž tak náramně proti poutům zuří, tu neb onu vadu uváděje a volaje: „Bratře, nechať vytrhnu mrvu z oka tvého“ — nemohli říci s Kri-

¹⁾ Mat. V. 3.

²⁾ Confer. Jonalík „Katechismus o naukách, v nichž církev protestantská od katolické odstupuje.“ V Holomouci 1846 p. 61—64.

stem: „Pokrytče, vyvrz prvé břevno z oka svého, a tedy prohlédneš, aby jsi vyňal mrvu z oka bratra svého.“¹⁾

Než nedomyšlej se žádný, jako bych snad naprosto a ve všem chváliti chtěl processí poutní, dokážu spíše, že

„Chybují i ti, kteříž na processí poutní příliš mnoho drží.“

II.

Tak jako mnoho protivníků, tak též i mnoho věrných přátel nalezají za dob našich pouti, přátel to, kteříž by, kdyby jen možná bylo, poráde od jednoho poutního místa k druhému se ubírali, a kdyby potřebný k tomu peníz névim jak lehce stlouci, ano i vyžebraťi měli, bojíce se, že by, kdyby snad jen jedno processí poutní zameškali, slávy nebeské nedosáhli. O takovýchto trefně napsal ctihodný učitel Kempenský²⁾: „Kteří mnoho putují, zřídka kdy se posvěcují.“ A protož chybuji, držice příliš mnoho na pouti, nerozvažující, že

a. „Na každém místě Bůh přítomen jest.“

Není a nemůže býti místa ani na zemi a na nebi, kde by nebylo Boha. Všude, na každém místě, každému tvorů přítomen jest, přítomen tak dobře ve velebném chrámu poutnickém, jako v chudobném kostelíčku domácím, přítomen tak jistě v světluzném Římě, na vyhlášené sv. Hoře, ve zhusta navštěvované Staré Boleslavi . . . jako jistě v nejmenší chýšce domova našeho. „Nebe a nebesa nebes nemohou obsáhnouti ho,“ píše Písmo³⁾, a zase: „Vyšší jest než nebe, a hlubší než peklo.“⁴⁾ — Ano takto sám o sobě praví Hospodin: „Nebe stolice má, země pak podnož noh mých⁵⁾, a opět: „Já nebe a zemi naplňuji.“⁶⁾ — Krásně to ouhrnkem vyjádřil korunovaný pěvec David, když vece: „Kam půjdu od Ducha tvého, a kam od tváře tvé uteku? Jestliže vstoupím na nebe, tam jsi: pak-li vstoupím do hrobu, přítomen jsi. Vezmu-li

¹⁾ Luk. VI. 42.

²⁾ Kempis de imitatione Christi.

³⁾ Páralip. II. 6.

⁴⁾ Job. XI. 8.

⁵⁾ Isai. 66. 1.

křídla svá na úsvitě, a bydleti budu v končinách moře: i tam ruka tvá dovede mne a držeti mne bude pravice tvá.“¹⁾ Ano svrchovaný, neobmezený, neskončený jest Bůh, a úcho jeho nakloněno všude k prosbám a potřebám našim, pak-li jen žádosti a prosby naše rozumné, spasení duše naší přiměřené a dle vůle Kristovy zřízeny jsou. „Amen, amen pravím vám,“ volá Spasitel²⁾, „budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ — Dáť vám *všude*, neb neobmezuje žádné místo. A věru smutné by to bylo a musilo býti pro všechny chudé, nemocné, bidné . . . kteří právě největší pomoci Páně potřebují, ale pro svou chudobu, nemoc . . . putovati nemohou, kdyby jen na místech poutnických všemohoucí Bůh prosby naše vyslyšeti ohtěl a měl. — Ne, i v tvém nejmenším kostelíku osadním sídlí Bůh s velebností svou v nejsvětější svátosti oltární; a jsi-li hoden jeho smilování, můžeš ho dojíti, ano jisto jistě ho dojdeš, jako na tom nejvzdálenějším místě poutním. — Než mimo to chybují i dale všickni ti, kteříž příliš mnoho na pouli drží, an:

b. Ne vždy všechno Církvi potvrzeno jest, co sem tam o divích a zázracích se praví.

Jestliže sám Luther, takovýto odpůrce učení katolického, vyznává: „Nikdo nemůž zapřítí, že až podnes přitělich a hrobech milých svatých Pán Bůh patrně činí zázraky“³⁾, a Krummacher, protestantský spisovatel nejnovějších časů, veřejně píše⁴⁾: „K vyvedení svých sv. úmyslů a k obživení a utvrzení svých věřících Bůh i kosti nábožných mučedníků užívá“; — kdož z pravověřících křesťanů by mohl, směl zapírati toho, že skrze přimluvu Svatých, k jejichžto památce to neb ono místo zvláště zasvěceno jest, všemohoucí Bůh k prospěchu a užtku svých věrných divy činí a zázraky?! — Zda-li to samé není *Písmem sv. potvrzeno*? — Tak čteme v Starém Zákoně: „že mrtvý ožil, když se dotekl kostí Eliseových.“⁵⁾

¹⁾ Žalm. 138. 7—10.

²⁾ Jan XVI. 23.

³⁾ Tom. I. Jen. fol. 65.

⁴⁾ Alte und neue Zeit 1828. Confer Jirsík „Popul. Dogmat.“

⁵⁾ IV. Reg. XIII. 21.

Tak plášť na nebe vzatého Eliáše záračnou moc svou zjevil Eliseovi, kterýž ním rozděliv vody, učinil sobě cestu skrze řečiště ¹⁾. — A v Zákoně Novém: „Nemocní uzdravováni bývali, když na těla jejich dané šátky a pásky, jež nosíval sv. Pavel ²⁾, a opět: „Lidé na ulice vynášeli nemocné a kladli na ložích a na nosidlách, aby, když šel Petr, aspoň stín jeho zastínil někoho z nich, a byli vysvobozeni od nemocí svých.“ ³⁾ — V rybník bravní sestupovali angelé, a kdo po pohnutí vody nejdřív tam sestoupil, uzdraven jest. ⁴⁾ — Žena dvanáct let krvotok trpící pouhým dotknutím se roucha Páně byla uzdravena. ⁵⁾ Totéž *dosvědčují někteří ze svatých Otců církevních.*

Tak viděl sv. Augustin, jak sám píše, že Bůh skrze ostatky sv. Štěpána divy činil. ⁶⁾ Totéž dosvědčuje sv. Ambrož, a sv. Efrem ⁷⁾ píše: „Milost Ducha sv. spočívá též na ostatcích Svatých, působíc skrze ně zázraky.“ —

Že dále Bůh jedno místo více oslavuje než druhé, kdoby se tu směl opovážiti zpytovat soudy jeho! „Nezpytatelní jsou soudové jeho a nevystižitelné jeho cesty,“ píše pln podivení veliký Pavel ⁸⁾, a sv. Augustin dokládá: „Nepostižitelný jest soud Boží; neboť Bůh na některých místech zázraky činí, a na jiných zase žádných zázraků nečiní,“ — a na jiném místě: „Kdo může skoumati rady Nejvyššího: proč na jedněch místech zázrakové se dějí a na jiných ne.“ ⁹⁾

Než žel Bohu! ačkoli tak patrně a divotvorně to ono místo oslavil Hospodin, takže ve velkém množství odevšad hrnuli se lidé, spatřiti tuto velebnost Páně, ziskuzálost lidská neměla na tom ještě dosti, a protož vymýšlela nové divy a zázraky, ano i falešná těla, ostatky pode jménem pravých proklatou drzostí byla podložila, jen aby ještě větší množství lidu přilákala k užitku svému. — To vidouc pečlivá matka Církev, kteráž vždy s největší opatrností vyhledávala jistoty, prvé než ostatky toho neb

¹⁾ IV. Reg. II. 14. ²⁾ Act. Apost. XIX, 11—12. ³⁾ Act. Apost. V. 15. ⁴⁾ Jan. V. 2—4. ⁵⁾ Mat. IX. ⁶⁾ Janolík p. 63. ⁷⁾ In encom. omb. Mart. ⁸⁾ Řím. XI. 33. ⁹⁾ August. epist. 78.

jiného svatého k uctění předložila, užasla nad opovázlivostí takovou, a také hned i potřebné kroky učinila k zamezení toho. —

Tak již na V. sněmu Karthagineuském (I. P. 401) nařizeno bylo, aby se žádných ostatků nepřijímalo, lečby je řádný biskup za pravé uznal. — A na sněmu Lateranském bylo uzavřeno a nařizeno, aby žádný nové nalezených ostatků k uctění nevystavoval, dokavád by za pravé a ctihodné uznány nebyly. — —

Takovouto péčí hleděla a hledí církev sv. i při divích a zázracích, kteréž sem tam se vypravují, a za pravdivé udávají. —

Než mohla-li a může-li i při té největší snaze své ubrániti tomu, že zde tam na poutním i na jiném místě to ono se za div a zázrak od lidu vydává, co buď docela neb v částkách nepravdivé jest, anebo přirozeným se stalo způsobem? — Jak mnohý za časů nejnovějších, kdo pozorně noviny a události čel, neužasl nad opovázlivostí lidskou, kteráž samému Bohu se rouhají, rozličné zázraky vymejšlela pro užitek a zisk svůj, kteréž když vláda a církev přísně vyšetřily, co nejsprostším šarlatanstvím se byly objevily! —

Protož největší pozornost a obezřetnost vynaložiti třeba, bychom jen po přísném skoumání za div a zázrak drželi, což skutečně takovým jest, a což sv. církev naše po dlouhém a nejprísnějším teprv vyšetření za pravdu nám udává, a kdož jinak smýšlí, kdož všemu a každému věří, což lidé sem tam o poutních místech vypravují, ten věru nad miru chybuje proti vůli a učení církve svaté.

Než i ti konečně chybují, kteříž o processí poutních příliš mnoho drží, an ten

c. kdož přísně nevykonává pravidla a požadování církve k dokonalým poutím patřící, ni žádného nemá z nich užtku.

Processí poutní nejsou a nemohou býti ani kratochvilnými procházkami, ani rozmanitými vyjíždkami do vůkolí, ani předmětem světských a pohoršlivých řečí, no-brž pouti jsou nábožné cestování na jisté vzdálenější místo k spasitelnému cíli a konci, slovem: processí poutní jsou

svatě putování. Jestli tedy ten onen lehkovážný člověk více svého vyrazení hledí než duchovního vzdělání, jestli pout vykonává, aby snad snadněji s tím neb onim se sejili, a tak lepší příležitost k hříšným svým zámyslům najiti mohl, jestli kdo na pouti jen proto chodí, aby něco nového viděl, a slyšel, — ó ten a podobný, a kdyby ještě více na pouti držel, není pravý poutník a následovně ze zdánlivé pobožnosti této žádného užitku nemá. — K svatým věcem se *svatě* jíti přísluší, a kdož nejde *svatě*, jde proklatě. Ano zlořečený jest to poutník, po jehožto straně duch pohoršení a hříchu poskakuje; lépe by mu a jiným bylo, aby byl doma zůstal! Ten kdo nezachovává předpis sv. Pavla: „Kterékoli věci pravé jsou, kterékoli poctivé, kterékoli spravedlivé, kterékoli *svaté*, kterékoli milé, kterékoli dobré pověsti, jestli která ctnost, jestli která chvála kázně, na ty věci myslíte ¹⁾: věru ten nepatří do počtu pravých poutníků, a jeho pout, třeba sebe delší a obtížnější, veškerého pozbyla užitku, a kdyby sebe více na poutní processí držel.

A nyní — co medle ze všeho posud řečeného vysvítá? — Chybují-li ti, kteříž na processí poutní nedrží zhola nic, — chybují-li ale i oni, kteříž na pouti drží příliš mnoho, jak jsem nyní ukázal a dokázal, jak se mají pravověřící křesťané v pádu tomto zachovati? — „*Ouplnou mají v tom od církve své svaté svobodu*“ to jest, každému na vůli zanecháno, chce-li processí poutní vykonávati, čili nic. Skoumej proto jedenkaždý předmět tento, skoumej svou náklonnost, svou duchovní potřebu, krátce: „Všecko“ (až posud řečené) zkoušejte a co dobrého (jest) podržte,“ ²⁾ a uznáte-li (a kdoby, není-li bēlmem zaslepenosti zastřeno oko jeho, to neuznal?) uznáte-li pravím, že k lepšímu vám to poslouží, touží-li srdce vaše po místu slávou Páně ozářeném, těší-li se duše vaše na pohled velebného obrazu Rodičky Boží — ó putujte s Pánem Bohem bez rozpaku a ostýchání tam, kamž vás hlas Boží volá. —

¹⁾ Filip. IV. 8.

²⁾ I. Thesal. V. 20.

Chcete-li však putovati z ohledu světského, dychtě-li srdce vaše jen po rozkoších vilných, jdete-li na procházku, na vyrazení pro kratochvile a ne pro vzdělání a pobožnost, ó pro Bůh, stůjte! a zůstaňte buď raději doma, nebo aspoň těch se stráňte, kteříž z pravého oumyslu a dle předpisu Církve tam nekrácejí.

Oči všech jsou na vás obráceny, znáte nyní co protivníci vaši o vás smýšlejí, „po ovocích vašich poznají vás“¹⁾. A protože dáte-li jednáním svým příklad pohoršení, zhanobíte-li slovy neb skutky ostatní bratry své, kteříž upřímně vykonávají obřady tyto, běda vám, neb takto proměníte oslavený Boží chrám poutní v „peleš lotrovskou“²⁾ a pomsta a kletba Páně nemine vás!

Nechcete-li však putovati, miníte-li, že i doma toho s pomocí Boží docílíte, což jiní nábožnou poutí docíliti miní: dobře, zůstanete předce, budete-li přikázané Bohem a církví povinnosti svědomitě konati a zachovávatí, dobrými a věrnými katolíky. Jenom netupte a nezlehčujte těch, kteříž majíce úplnou svobodu Církve jako vy, nábožnému putování přednost dávají před domácí pobožností. —

Rozvažte dobře převýborné naučení Vysoce důstojného a Velebného pána spisovatele „Populární Dogmatiky“³⁾, kterýž o předmětu tomto pronáší, a kterýmž zde své pojednání končím:

„Můžeš býti dobrým a šlechetným katolíkem, bys i „nikdy žádné pouti byl nevykonal. Nechceš-li tedy putovati, neputuj. Modli se k Pánu Bohu doma, modli a „klaněj se Pánu Bohu v tom chrámu, do kteréhož úvazkem pastýřským náležíš, v kterémž jsi nesčíslná dobrodiní od Boha již obdržel a v kterémž i budoucně Pán „nebeský rosu svého požehnání na tebe bude vylévati, „hoden-li toho budeš. Zde vidíš svého vlastního pastýře „a vsecky ty, jenž s tebou na jednom místě obývají, a „tolíkerými svazky lásky, přátelství a příbuzenství s tebou jsou spojeni. Zde tož slovo Boží se hlásá a zvě-

¹⁾ Mat. VII. 20.

²⁾ Luk. XIX. 46.

³⁾ Jirsík „Populární Dogmatika II. vydání 1847, p. 783.

„stuje, tentýž pramen milosti Boží teče, tytéž Kristovy, svátosti se rozdávají, a tytéž modlitby a oběti za živé a mrtvé se konají. Nehledej tedy jinde, čehož dobrolivý Bůh tobě popřívá na blízku, ve vlastním chrámu Páně tvém farním. —

„Mniš-li ale, že většího vzdělání a rozhorlení pobožnosti své nabudeš, když časem na místa jiná, ku památce některých Svatých zvláště zasvěcená, putuješ, inu, tedy s veselým, důvěrným a pobožným srdcem putuj. Bůh bude počítati ty kroky, kteréž v službě jeho učiníš a vynahradí tobě ten pot, to namáhání nevymluvnou slasti a radostí. Věz, že rozkoš srdce a hojná Boží odměna tobě bude, činiš-li to s dobrým úmyslem.“

Rozbírání tří otázek o jmění a důchodech duchovních.

Praktické nástiny, o kterýchž jsme již leccos podali, jmou se o důchodech duchovních a o jmění církevním vůbec takto mluvíti:

„Duchovenstvo budiž opět v úplné držení jmění církevního uvedeno, Církvi budiž všecko navráćeno, co ji patří, vyjímaje ty částky, kteréž by papež sám v posavadní správě nechal. Církevní jmění sestávejž napólom nejen z nadací církevního (Religionsfond), ze stávků biskupských, kapitolních a t. d., jenž v deskách zemských zapsány jsou, nýbrž i z toho, co všem kostelům a farrám v zemi na staveních a nemovitostech, na jistinách, důchodech, penězích za vykoupení desátku, na daních peněžních a naturálních a t. d., náleží a patří, pokud se to bez rušení práva třetího, a smlouvy učiněné státi může. Slovem beneficia v nynějším smyslu ať se co možná zruší aneb co nejvíce obmezí, ale cestou církevní a právní, totiž vrchlosti církevní.“

„Své jmění spravujž si Církev sama, a sice v jistých mezích každý biskup zvlášť, kterýž své správce sám ustanoví. Za dotčené meze patříž správa jmění církevního sboru biskupů každé jednotlivé země ra-

kouské. Každému biskupu ale budiž zvláštní zastupitelstvo církevního jmění přidáno. Zastupitelstvo toto sestavejž v každém biskupství z jistého počtu zastupitelů, kteréž kostelní patronové v biskupství usedlé ze svého středu vyvolí. Zastupitelstvo toto budiž biskupovi tolik, co stavové zemští jindy byli mocnáři, mravní tolik pohnůtkou a uzdou. Veto mējž zastupitelstvo jediné v tom pádu, když se jest zcizení neb zhorkení jmění církevního co obávají. V takovém pádu rozhodniž sbor všech zastupitelů církevního jmění v celé zemi, pronese-li sbor tento též veto, budiž záhadni otázka králi neb říšskému sboru zastupitelů jmění církevního předložena.“

„Z církevního jmění budiž vydržováno: duchovenstvo, kostelníci, organisté, učitelstvo; dále ať se zachovají stavení v dobrém stavu, ať se zjednají potřebná nářadí a všecky potřeby ať se zapraví.“

„Každý farář mējž mimo byt, palivo, zahradu a kus louky a pole nejméně 400 zl. stř.; dále budiž všeho ubytování vojska a všech příspěvků k obci sprostlén. Faráři rozdělení budtež ve více tříd s platem postupujićim, vřadění jich do tříd děj se ale dle stáří a zásluh, bez ohledu, na které jate právě ten neb onen se nachází. K účelů tomuto měli by se již přebendy na jisté třídy rozvrhnouti a zasloužilému duchovnímu ať se pro jeho osobu tolik přidá, co jest potřebné, by v třídě jeho zásluhám přiměřené byl. Toto rozdělování přebend, aneb povýšení do vyšší třídy bez změnění místa farního ať se zanechá biskupovi spolu s patrony, tím by se mnohému přitřž učinilo, co kázni a vážností církevní jest na ujmu.“

„Kaplan mējž mimo byt a palivo nejméně 200 zl. stř. platu a 160 zl. stř. stravného.“

„Pro kněze stáří aneb nemocí neb jinou vadou duchovního ouřadování neschopnými učiněné zařizeny budtež ústavy pro choré duchovenstvo, v kterýchž by dobře opatření byli. Vystoupení z těch ústavů nebudiž povoleno leč těm, kteříž se vykázáti mohou, že mají tolik jmění neb tolik důchodů, že z toho slušně sami

*pro sebe žiti mohou. Ponechávání chorých duchovních v zprávě duchovní a dodávání jim administratorů bu-
diž docela zrušeno. Neb zpráva duchovní jest cíl a
farář prostředek k cíli tomuto. Je-li prostředek ne-
schopný, a má-li se jiný starati, stane se prostředek
cílem.“*

Tak píše list nám zasláný, a tak smýšlí snad mnozí
s ním. To nám tedy pohnůtku podává k rozebrání první
otázky, totiž: *dobře-li by bylo, kdyby se farářům
pozemnosti vzaly, a dával se všem plat v hotových
penězích?*

Ovšem že dobře, zvolá mnohý na první pohled. Neb
není farář k tomu, aby byl sedlákem, nébrž by byl zprav-
cem duchovním, má vzdělávati svěřené sobě duše, ne ale
pole a role, a vinnice a lesy, a zahrady a louky; pro to
jsou jiní lidé. Zkušenost bohužel ukazuje, jak velká část
duchovních venku zcela takřka zesedlačila, knihy jsou
ji ničemností ale pole všecko. Vždyť sama církev toho
žádá a praví: „by se nemíchal duchovní do záležitostí
světských.“ A jak mnoho starostí to působí duchovní-
mu, když tak nejisté jsou důchody jeho, jako nejisté jsou
požitky polní, přijde často rok neurodný, dopouští často
Bůh krupobití, a farář stane se na celý rok žebrákem.
Je-li na kazatelně neb u oltáře, a přijde bouře, musí se
báti, by se mu nic nestalo na polích. Se svými osadníky
často musí míti hádky a rozepře, což mu potom v do-
brém působení v osadě velmi překáží, a tak dále. Známe
jest to všem více snad, než nám, nechceme tedy více o
tom mluvit.

To jest všecko pravda, pravda, o kteréž se každý
lehce přesvědčiti může, kdož jen trochu na venkově znám
jest. Církvi by se nic neuškodilo, kdyby se jí ponechaly
všecky tyto statky a pozemnosti; ona je může zpravovati
sama, a z požitků potom dle navržených tříd farářům a
kaplanům platy vydávati.

Dobře všecko, nyní přidáme své mínění dle základních
zákonů o jmění církevním, a sice v pořádku tom, jakž
praktické nástiny mluví.

1. Má-li se církevní nadací jmění, a všecko což až dosaváde zpravuje stát pro Církev, jí navrátiti čili nic, kdož to z nás může rozsouditi? Páni biskupové se radí již dlouhý čas stranu té věci. Jedna strana praví, že by to bylo velmi dobře a dle církevních zákonů, jiná strana zase, že by to bylo proto zlé, že by potom stát nedával více přídavky své v těch zemích, kdež toho pro nedostatek církevního nadacího jmění třeba jest, k. př. v Haliči a Krajinsku a t. d. Ponechá-li se tedy státu starost církevního jmění, ten zajisté se bude starati i v pádu nedostatku o všeliké potřeby církevní. Ano kdyby bylo jmění církevní veliké a dostatečné ve všech zemích, potom by se mohlo jinak mluvit, ale ani v české zemi, kdež předce skoro největší toto jmění jest, nestává tolik, že by i pro budoucnost mohly se všechny potřeby zapraviti a duchovním nádlepsiti. Ať se tedy jen biskupům dá právo, by mohli naříditi, což v skutku se zaplatiti a na církevní potřeby vydati má, a by mohli vždy nahlédnouti do oučtů jmění církevního. — Jsou to pravdivé, dokonalé náhledy? dle církevních, až posud předepsaných zákonů zajisté ne, kdyby biskupové sami o své ujmě takto se státem se porovnali. Na druhé straně kdyby i biskupové žádali napětí jmění církevní a jeho zprávu, což kdyby pak v skutku nedostatek počal, aneb stát jim předce jmění toto vydati nechtěl? mohou to vynutiti? A bude to také tak lehce nyní, kdež církevní jmění z většího dílu z peněz na papíře záleží? — Nejlépe by to bylo, kdyby se biskupové obrátili na stolicí apoštolskou, a pak svatý otec učinil smlouvu čili konkordát s Rakouským státem i stranu církevního jmění, jakž se to n. p. v čase nejnovějším stalo se státem Španhelským. Svatý otec má moc, změnití církevní zákony, pokud se tknou jen kázně, a uznává-li za dobré a schvaluje-li to, pak se zachová církevní právo.

2. Na žádný způsob ale nemůžeme schváliti onen návrh, by se pozemnosti vzaly farářům a zpravovaly se od Církve vůbec. Což medle jest farář jiného, než správce ve jménu Církve? Nestojí-li pod biskupem? nemusí-li jeho slyšeti? nemůže-li biskup, kdež toho potřebí, změniti beneficium i tehdaž, kdyby farář přivoliti nechtěl?

Jen že se musejí tyto změny státi spolu s povolením kapitoly dle zákonů církevních. Kdyby tedy se v skutku farářům jiný plat vykázal, kdož by měl vzdělávati pozemnosti církevní k farám nyní přináležející? Dejme tomu že by se zavedla stará církevní kázeň, o kteréž jsme předešle mluvili, a kdyby se sjednotily zase statky farářů se statky kostelními. Kdož jest dle zákonů církevních správce těchto statků? Nejvyšší správce biskup, pak ti, kteréž co dohlížitele spolupracovníky své biskup k tomu ustanoví, obyčejně někteří z kapitoly, tiť řídí ale více a přihlížejí, zprávu ale v jednotlivých věcech, a vzdělávání pozemnosti zase mají obstarati faráři, kterýmž se mohou přidávati dva neb tři zachovalí a nábožní osadníci co pomocníci a rádci. Tiť mají každoročně svědomitě biskupovi oučty podati, kteréž biskup se svými rádci zkouší, i také při kanonické visitaci má biskup neb jeho náměstek přísně zprávu pozemskou vyšetřovati, a kdyby se špatně vedla, jiná nařízení ustanoviti. Tak předepsala Církev. Co by bylo tedy pomůženo, kdyby fařáři se odejmuly důchody z pozemnosti? jestliby nespravoval více pozemnosti pro sebe, musel by je spravovati pro diócesi a pro její důchody, z kterýchž by teprv dostával plat svůj. K čemu tedy na jednou všecko zrušiti, což se již v Církvi po tolik století zachovalo, totiž že fařáři bývají církevní pozemnosti k jeho vyživě vykázány? Ci by bylo snad lépe, kdyby si najmula Církev světských ouředníků a zprávců, a jim by odevzdala zprávu všech pozemností? Tuť by v mnohých fařách ten správce tak mnoho stál, že fařář sám více nemá, a odkud by se pak vzal plat pro fařáře? Nepotřebujeme mnoho o tom mluviti, mnoho-li takovýto správce stojí, jest každému dobře známo: a také není to skoro jinak možná, správce by chtěl se svou rodinou z toho živ býti — zbohatla by tím Církev? — Ci se má zpráva pozemnosti církevních zanechati obcím a jich představeným? *Risum teneatis amici!* To bychom přišli do pěkného hospodářství. Ano jsou mnohé obce, kteréž by svědomitě o církev se staraly, a jí dle možnosti nadlepovaly: Bohu díky nevymřela v našich obcích láska k církvi a péče o duchovní. Ale co o jednotlivých obcích

plati, nemůže se říci o všech, a co jest výjimkou, nemůže se státi pravidlem. — Mohly by se snad pozemnosti tyto pronajmouti a tak by snad odpadla starost, a Církev by nepřišla ke škodě? Ano, co by ale z toho poslo za výhodu pro Církev? Vždyť může farář v takových okolnostech, kde pronajmutí neškodí, skutečně pronajmouti pozemnosti vykázané, kdo mu v tom brání? může je pronajmouti třeba na mnoho let s povolením své duchovní vrchnosti, když z toho vyplývá nějaký užitek; proto ještě se nemusejí pozemnosti farářů s kostelními sloučiti. Pozůstává ovšem veliká námitka, jak se totiž srovnává takováto péče se stavem duchovním. Na to odpovídáme: Církev to sama tak nařídila, a Církev zajisté by nic ne-nařídila, a nebyla by tak dlouho něco trpěla, co by v skutku škodilo rozšiřování království Božího. Odpovídáme dále se svatým apoštolem: „vímeť pak, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému.“ (Řím. 8, 28.) Ve všech věcech přijde na to, kdo ten jest, kterýž něco obstarati má: jako se pravi: *castis omnia casta, mundis omnia munda*, a: *si duo faciunt idem non est idem*, tak se může i zde říci: kněz dokonalý, pravý duchovní, bude zpravovati pozemnosti své zajisté tak, aby to nebylo na ujmu ouřadu jeho, třeba by měl menší zisk z toho. Miluje-li v skutku Boha a Církev, bude obětovati i tyto své práce Bohu, zachová ono slovo Spasitelovo: *hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a vše jiné bude vám přidáno*. Bude pracovati dříve na vinnici Páně, a když dle možnosti vykonal denní práci svou duchovní, za vyrazení mu bude sloužiti práce pro časné věci. Starati se nebude příliš a mnoho, třeba i bouře povstávala: vždyť učí jiné, by se nestarali příliš, ale péci svou odevzdali Hospodinu; a sám by nechtěl toho šetřiti? Kdož i v tom se zpoléhá na Boha, a přesvědčen jest, že milujícím Boha všechny věci dopomáhají k dobrému: mnoho se nestará o věci časné, jen pokud třeba jest, ten neškodí ani sobě, totiž kněžskému vzdělání, ani ouřadu svému. Kéž by jiné věci, kteréž vlastně by nepatřily duchovnímu, více času mu nebraly, připomínám jenom na těch několik set malých okének v pěti arších.

Dále, bude-li farář s kaplanem svým nakládati jako s milovaným spolubratrem, popřeje-li mu co více, než co mu přísně patří, zajisté i kaplan přijme část prací páně farářových, a pomůže mu buď na pole dohlédnouti, neb v jiné práci. Známe Bohu díky mnoho far, kdež farář a kaplan zachovávají ono apoštolské slovo: *alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi.*

A což myslíme, že ti páni duchovní, kteříž nemají žádných pozemností a žádných starostí takových, že ti celou duší se odevzdávají ouřadu svému? že ti zcela žádné mrzutosti nemívají s osadníky? Kéž by tomu bylo tak! Ale kde není starost polní, bývá často starost jiná — a kde se nemnoží práce hospodářská, množívali se jiné věci, kteréž duchovnímu nedovolají, celou duší pracovali. Máme bohužel mnoho pánů, kteříž plat svůj v hotových penězích berou — a přede v theologické vědě kolikrát ani tak nejsem zběhlí, a ani tak mnoho pro království Boží nepracují, jak mnohý kněz, kterýž má všelicos co dělati na poli. Co se tkne osadníků, mnoho záleží na chování se farářů k nim: vlídný, přívětivý farář, kterýž nezapomíná, že i nejchudší podruh a chásník jest synem Božím, milostí jeho posvěceným a krví Kristovou vykoupeným; farář, kterýž při své zásobě také milerád přeje chudým, a kdež mu to příliš neuškodí, raději bezpráví trpí než činí, jakž sám v kázání činiti učí: takový farář bude mít málo mrzutosti, třeba by pozemností vzdělával. Naopak farář, kterýž nehledá ovci, nébrž jejich vlny, kterýž jen chce mít vždy více a více, kterýž jen příbuzným chce pořád dávat, a zapomíná, že osadníci mu jsou více příbuzní, než tělo a krev, kterýž právě své až do posledního haléře žádá, kterýž se nenaučil od svého mistra, býti tichým a poníženým atd.: ten bude mít mnoho mrzutosti, a bude moci málo působiti, třeba by ani tolik země k vzdělávání neměl, co by dlaň obnášela. Ostatně milerádi připustíme, že na některých místech by v skutku lépe bylo, kdyby měl kněz plat svůj v hotových penězích — dobře, staniž se to někde, ale ne všude, neb mohla by snadno Církev tu škodu trpěti i v Čechách, kterouž trpěla jinde, že se jí pozemnosti vzaly a nejisté

platy se jí dávaly; aby tedy Církev tím jistěji své pozemnosti zachovala, a v důchodech svých farářů sami zkrácení nebyli během časů, nejlépe jest, když se totiž pozemnosti farářů ponechají, by z jich požitků živ byl. Přejde-li také neourodný někdy rok, však mu to Hospodin jiný rok vynahradí, a dobrý hospodář ví si pomoci i v neourodném roce; pamatuje tehdaž, když větší zásobu má, aspoň poněkud, že mohou přijíti časy horší.

3. Dejme tomu, že by Církev obdržela u nás právo, své jmění dle svých zákonů zpravovati; tážeme se, můžeme-li se přijmouti podaný návrh, aby totiž meze biskupům vytknuty byly, v zastupitelstvu církevního jmění, kteréž zastupitelstvo by si patronové mohli vyvoliti. Odpovídáme na to: návrh tento jest docela proti zákonům církevním, aby patronové takového zastupitelstva biskupa obmezující si volili, a by v druhé stolici při mezi prvním zastupitelstvem a biskupem zbor všech zastupitelů celé země rozhodoval. Dobře bylo podotknuto, že biskup jednoho biskupství obmezen jest biskupy druhými této země, provincialním církevním sněmem, arcibiskupem, a tento obmezen jest papežem, tak to žádá církevní pořádek. Laikové ale nemohou v Církvi vládnouti, tím by zase církevní svoboda trpěla, a nevyvázli bychom ze starého podruží. Jak, biskupský rozkaz a jeho nařízení má teprv se předložiti patronům? ti teprv mají rozhodnouti, má-li se v skutku zachovati čili nic? Kdo by v tom pádu byl pánem, církevní představený čili nekněž? Má Církev své zákony, kdež se jedná o zcizení neb prodání statků jejích, o kterýchž jsme již něco promluvili; žádá sice Církev, aby v mnohých záležitostech církevního jmění *tázán byl* i patron kostela: to ale nepředpisuje Církev nikde, aniž dovoluje, aby patron neb zbor patronů *veto* nějaké měli a biskupům v cestu kráčeli, kdež se jedná o věc Církvi potřebnou! Jsou sice patronové zpravci jmění církevního, hájiti mají však jmění toto jen proti zevnějším nepřátelům, proti těm, kteříž by na vzdor všem církevním zákonům chtěli práva církevní rušiti: proti biskupům ale nedala jim Církev žádné moci, na nejvýš mohou biskupa, kterýž by nesvědomitě církevním jměním

vládl, udati u jeho představeného, u provincialního sněmu, u arcibiskupa neb u papeže, ti ať zprostředkují, čehož zapotřebí jest, nikoli ale patronové sami neb zbor jejich. Kde toho potřeba káže, může i v mnohých věcech biskup apoštolskou mocí jemu pro zvláštní pády Tridentským sněmem svěřenou si počínati, a ustanoviti, cokoli Církvi k prospěchu jest, třeba by patron nedovolil bez dostatečných příčin, kterýchžto však dostatečnost vyšetřování není věcí laiků, ale církevních představených. Jediné v tom pádu větší práva Církve patronovi dává, kdež si takováto práva patron hned při nadání kostela a beneficium zadržel, však i v tom Církve velmi prozřetelná jest, a biskup má dobrý pozor dáti, nedosáhl-li by patron tuze velké moci v Církvi, jinak by se ani nesmělo přimouti a Církvi stvrditi nadání takové. Každý patron, kdož chce dobrodiní Církvi prokázati, ať se podrobí zákonům církevním, zvlášť nařízení svatého Otce, kterémuž nejvyšší vláda všech záležitostí církevních patří, kteréž se ani odřici nemůže, kdyby i chtěl. Raději nepřijme Církve dobrodiní, než aby svoboda její měla býti zrušena. Kdyby se rozhodnutí záhadných otázek církevních záležitostí v mocnářství některém ponechávalo v poslední stolici králi neb říšskému sněmu zastupitelů jmění církevního, trpěla by tím moc apoštolské stolice, a vládli by v Církvi ti, kteříž nejsou k tomu povoláni Kristem Pánem. Rovnými bychom se stali protestantské společnosti, kteráž také mocnáře co nejvyšší svou církevní hlavu ctí, a tak by katolictví bylo to tam, a po svobodě církevní byla by veta. Ovšem jest pravda, že se to, bohužel, v některých zemích tak stává: ale zásada hlavní předc se zachovává, jelikož Církve vždy protestuje proti jednání takovému, a jenom trpí menší zlé, by se nestalo větší.

4. Mluvili jsme sice proti tomu, což navrženo bylo, by se totiž pozemnosti vzaly farářům: nikoli však nejsme proti tomu, by se příjmy a důchody jak farářů, tak kaplanů jinak uspořádaly, jelikož pravda jest, že některý farář má víc než potřebuje, mnohý jiný, zvlášť teď po vyvazení pozemností, ale nemá v skutku ani to, co mu na nejvš potřebno jest. Jak špatně naši kaplané z vět-

šího dílu placeni jsou, ví jeden každý. Díme-li však, že někteří faráři mají více než potřebují, nechceme říci, že mají příliš mnoho, jelikož každý, kdo svědomitě se přesyvědčiti chce, může poznati, že duchovenstvo české nikoli tak výborně nestojí, jak nepřátelé a protivníci Církve katolické žvatlají. Jaká změna ale má se státi? — Z jistých pramenů víme, že roční důchody církevního nadání nejsou tak veliké v království Českém, by se mohla kongrua duchovních jen o sto zlatých zvýšiti. Jelikož duchovní také pro stát pracují a jemu výtečné služby prokazují (neb zajisté stát stojí náboženstvím, a bezbožností se zmáhající by klesl), záslužno by bylo, aby se jim ze státních důchodů zvětšila kongrua. Stane-li se však to? kdož to ví? My aspoň pochybujeme velmi. — Také to není dobře, co u nás zavedeno jest, totiž že mnohý farář za rok zase opouští stádo své a spěchá jinam. Víme pády, kdež se lid na to horší a sám poznává, že se více jedná panu faráři o vlnu než o ovce, víc o důchody než o spasení duší. Velice trpí tím také zpráva duchovní. Neb každý dobře ví, že teprv za několik let může pastýř duchovní dokonale na faře působiti, když všecky její potřeby a okolnosti dobře zná. Na druhé straně ale nemůžeme mnohému to za zlé míti, když delší čas na menší faře nedostatek trpěl, a na svá stará kolena lépe chce zaopatřen býti. Mají-li se tedy ponechati pozemnosti farářům, jaká bude zde pomoc? — Myslíme, že by se mohlo předce trojím způsobem pomoci: *a.* kdyby se lépe mnohé fary a jich důchody rozdělily, kde to možná; kolikrát se stává, že farář malou osadu a skrovné důchody má, a soused jeho má zase tuze mnoho. Nemohla by se tak nazvaná *dismembrace* státi, a díl bohatší fary a jich příjmů se dáti chudšímu faráři? *b.* Mnohé fary předce ještě teď výnosné jsou, tak že mnoho farářů ročně zbývá, hospodaří-li jen poněkud dobře. Takovýmto farářům by se snad mohla biskupem (třeba i s dovolením papeže, aby se na jiné straně nerušily zákony církevní, kteréž takové stále daně ukládati biskupovi nedovolují) daň jistá uložit, a z této daně pak by se mohlo přilepšiti chudším zachovalým farářům, by nemusili každou chvíli faru mě-

ni, též i chudším kaplanům. Ovšem řekne někdo: bez toho má duchovenstvo daní dost, ještě by se mu naložilo víc! — Však míníme zde jen výnosnější fary, jakýchž předce ještě mnoho jest v Čechách. A potom, když se jinak nemůže pomoci, když Církev jiného jmění nemá a stát ji nechce nic dáti — není-li to svatá povinnost každého duchovního, uspokojiti se málem, aby se spolubratrovi jeho, kterýž snad více musí pracovati a se namáhati, aspoň to se dalo, co ten nevyhnutelně potřebuje? Jestli my duchovní nezachováváme zákon, kterýž Kristus katexochen *svým* nazývá, totiž: „ut diligatis invicem, sicut et ego dilexi vos“: kdož pak to zachová? a s jakým prospěchem pak můžeme na kazatelnicí lidu křesťanskému tento zákon, na kterémž spasení naše záleží, hlásati? — Aby duchovenstvo sprostěno bylo ubytování vojska, daní státních, příspěvků k obcím atd., to se lehce řekne — vynutiti ale se to nedá. Jak tedy se může vyhověti nouzi některých duchovních, než vespolečnou láskou všech druhých. U mnohého faráře nemusel by kaplan nouzi trpěti, mohli by oba dobře živi býti, kdyby jen farář chtěl. A tak by mnohý farář sám pro sebe dobře mohl živ býti, a předce ještě ročně biskupovi několik zlatých poslati, by se přilepšilo chudším farářům. „Amor ingeniosus,“ pravili staří, ale právě to jest ta chyba, že ten, kterýž by mohl, nechce, a ten, kterýž by chtěl, nemůže. Ostatek ještě jednou opakujeme, že příliš mnoho důchodů snad žádný z našich farářů nemá, ne příliš málo, ale dost. Třetí způsob, jakým by se vyhověti mohlo nouzi mnohých duchovních, jest spolu *druhá hlavní* otázka, kteráž zde popěkd rozebrána má býti. *Patří-li jmění, kteréž si uhospodařil farář neb beneficiát vůbec, větší neb menší, z důchodů církevních, v skutku jemu, tak že může s ním dělati co chce a odkázati je komu chce, čili nic?* Tu odpoví snad každý: „Ovšem; vždyť Církev mu ty důchody vykázala, ony patří jemu, jsou pro jeho osobu mu dané, žádný církevní představený nesmí žádati oučty, jak s nimi nakládal beneficiát. Každý světský duchovní má to právo, dle vlastní vůle ustanoviti, komu po jeho smrti má jmění jeho patřiti. Nejsme klášterníci, jenž učinili slib chudeby

a vzdali se vši majetnosti vlastní, a zcela klášteru patří osobou pro slib poslušnosti, a jménem pro slib chudoby.“ Pravda jest, že dle nynějších zákonů církevních pro tak nazvané *forum externum* každý duchovní světský má právo vlastnictví svého jmění, jak toho, kteréž zdědil od rodičů, příbuzných atd. neb jiným civilním způsobem obdržel, tak toho, kteréž dobyt důstojností svou kněžskou a ouřadováním svým církevním. Může také každý poslední svou vůli ustanoviti jak chce, žádný mu nebude brániti, aniž jest v tom rozdíl mezi nekňezem a knězem. Dokládáme ale, že to jest jen pro *foro externo*. Totiž soudce církevní, kterýž bdí, by se zevniř zachoval pořádek a zákon církevní, ten tomu nesmí nic říci. Jest ale ještě jiné *forum*, totiž *forum internum*, kdež soudí svědomí, *forum*, kdež zde na zemi soudí kněz v zpovědnicích, a na věčnosti Bůh soudí při soukromém a obecném soudu.

Za starodávných časů vždy se setřil rozdíl mezi jménem duchovního občanským čili takovým, kteréž zdědil neb nabyl občanským způsobem, bez ohledu na jeho duchovní důstojnost, obdržel, a mezi jménem, kteréž si nashromáždil z důchodů církevního ouřadu aneb činností svou duchovní. Co se tkne prvního, Církev vždy každému duchovnímu dovozovala, by s tím jménem činil, co se mu libilo, jak vysvítá již ze sněmu Antiochenského r. 332, Agathonského r. 506, z ustanovení Řehoře Velikého r. 604, ze sněmu Pařížského r. 829. Jen když se duchovnímu nedostávalo příbuzných, a on bez zanechání poslední vůle umřel, i to jmění všecko připadlo Církvi. Co se však tkne jmění druhého, Církev toto vždy považovala za jmění ne osoby duchovního, ale za jmění své, jelikož v skutku pochází z jmění církevního, a duchovním proto se dává, by živ mohl býti; co mu tedy zbývá, dlužen jest a povinen navrátiti Církvi, jelikož mu to Církev nedala pro příbuzné, známé a služby jeho, nýbrž pro jeho osobu toliko. Protož zavázáni byli duchovní, jen tolik si podržeti z důchodů svých duchovních, co jim potřebného bylo, všecko jiné ale věnovati oučelům církevním, a sice ne dle svého vlastního zdání, nýbrž měli

to odevzdati biskupům. Církev dle výroku sv. Jarolíma a Prospera tak přísná byla, že žádala, by duchovní, kteříž z občanského svého jmění živ býti mohli, ani církevních důchodů nebral. Tak píše sv. Jarolím: „Ti duchovní mají od Církve zaopatření býti, kteříž žádné jmění od rodičů neb příbuzných neobdrželi; kteříž ale statky svých rodičů neb vlastním jméním se uživiti mohou, a přede z církevního jmění, kteréž vlastně jmění chudých jest, berou, svatokrádeží vinni jsou, a zleužíváním těch věcí odsouzení sobě jedi a pijí.“ (Can. 6. cons. 1. qu. 2.) A Prosper di: „Pastýř Církve těm, kteříž dost mají svého, nemá nic dáti, protože by to nic jiného nebylo, než toho, což majícím dává, zmaření. Aniž ti, kteříž, majíce vlastní jmění, ještě duchovní příjmy žádají, bez velikého hříchu jsou, berouce to, co patří chudým.“ O duchovních praví skrze proroka (Oseáš k. 4.) Duch svatý: „*hříchy lidu mého požívají.*“ Ten, kdož nic nemá, nepřijímá od Církve leč potravu jemu potřebnou; kdož ale má, a od Církve bere, ten nepřijímá potravu, kteréž má bez toho hojnost, ale bere cizí hříchy na sebe.“ Dle toho také všecko, cožkoli z církevních důchodů duchovní při smrti své zanechal, připadlo bez rozdílu Církvi. Tak sněm Kartaginský r. 397, Řehoř Veliký r. 602, sněm Pařížský VI. r. 829 a sněm Lateranský III. r. 1179, kterýž takto praví: „Ačkoli povinnost lásky nás zavazuje, bychom přede vším těm dobře činili, od nichž jsme my sami dobrodiní přijali: přede mnozi duchovní, přijavše mnoho dobrodiní od kostelů svých, jmění tak nabyté jiným a cizím rozdávati se osmělují. My tedy (Alexandr III.) chůce, by Církev škody netrpěla, dle starých zákonů církevních prikazujeme, by jich jmění, buď si bez zanechání poslední vůle umřeli, aneb jiných co dědiců ustanovili, a kostela zůstalo.“ (Can. 7. lib. III. lit. 26.) Dovolovalo se ale duchovním, za živa něco příbuzným dáti, však jen když tito chudi byli, a jen *in forma eleemosynae*, totiž jen tolik, jako chudým, ne aby z Církve zbohatli, nébrž aby mohli jako chudší lidé živi býti, jakž tentýž papež Alexandr III. a před ním mnozi jiní nařídili. — Později se devolilo duchovním, by při úmrtí svém sami

nstanovili, k jakému *církevnímu účelu* jmění, alespoň díl jmění jejich sloužili má, nebylo jim však ještě dovoleno, k jiným účelům jmění své obrátili neb příbuzným a jiným osobám zanechati. Toliko dovoleno bylo duchovním, něco málo svým chudým příbuzným a těm, kteříž je posluhovali, buď si byli příbuzní čili nic, zanechati, ostatek ale všecko jiné kostelu a Církvi dáti měli. (Can. 12. lib. III. lit. 26.) V Německu pošly všelijaké rozličné obyčeje; počalť duchovní sami o své ujmě závěti činiti; horliví biskupové a sněmy však usilovali, by kázeň církevní porušena nebyla a zákonové staří se zachovávali; tak mezi jinými sněm v Rýně Kolíně r. 1300, sněm Pražský r. 1355. Netrvala ale tato kázeň dlouho; povstaly často hádky a vady při oddělování jmění z ouředních důchodů církevních a jmění občanského, i protož mnozí biskupové dovolovali duchovním svým, by sami nařídili, co mají od Církve, a co jiným způsobem si zachovali, později také, by sami nařídili, co s jich jměním bez ohledu na dotčený rozdíl se státi má, toliko v svědomí zavázání zůstali, tohoto rozdílu šetřiti, a dáti Církvi, což jest jejího, by bez hříchu svatokrádeže odebrali se k přísnému, vševědoucímu Soudci. Církev dědila jen tehdaž, když kněz bez dědičného porizení umřel. — Co tím způsobem obyčej zavedl a mnozí biskupové ztvdili, to zponenáhla i všude Církev svatá aspoň trpí a dovoluje již od 15. století, by duchovní *pro foro externo* s jměním svým, jakýmžkoli způsobem vyzískaným, nakládali dle vlastní vůle a je zanechali, komu by chtěli: toliko *pro foro interno* jich svědomí až dosaváde přísně obtěženo jest, by jako před Bohem Církvi dali, co Církvi patří, a z jmění církevního, totiž čehož kněžskón důstojností nabyli, jen malý díl zanechali *chudým* příbuzným a těm, kteříž jim za živobytí jich sloužili. Tak praví sněm Tridentský (sess. 25., cap. 1 de reform.), kterážto slova by každý farář a biskup si zvláště pamatoval a dle nich se řídil, žádost jest Církve, a kteráž také pro důležitost jich zde všechna uvádíme:

„*K přání jest, by ti, kteříž biskupský ouřad na sebe berou, poznali, co jich povinnost jest; že nejsou povoláni k svému vlastnímu pohodlí, ne k bohatství a rozmrhání*

statků, ale k práci a starosti i k péči o čest a slávu Boží. Neb není pochybnost, že i druzí věřící spíše k náboženství a nevinnosti rozniceni budou, uvidí-li, kterak představení jejich nevyhledávají, což světského jest, ale což patří k spasení duší a k nebeské vlasti. Pozorujíc svatě shromáždění, že to přede vším potřebné jest k zlepšení kázně církevní, napomíná biskupů všech; by to samé často rozjímajíce, skutky svými a jednáním svým i životem, což jistý způsob jest ustavičného kázání, ouřadu svého hodnými se ukázali, zvlášť by všickni mravy své tak způsobili, by druzí z nich příklad skromnosti, tichosti, zdrželivosti a svatě poníženosti, kteráž nás velice Bohu poroučí, vzíti mohli. Protož dle příkladu otců našich na sněmu Karlaginenském IV. netoliko prikazuje, by biskupové skromným nářadím a stolem a sprostou stravou spokojeni byli, něbrž také, by v každém ohledu a v domě svém se chránili, by nic nebylo viděti, co by se nesrovnávalo s ouřadem jich svatým, co by sprostost, horlivost Boží a pohrdání marnostmi nejevilo. Docela ale jim zapovídá svatě shromáždění, věci církevní, kteréž jsou Boží, příbuzným dáti; jsou-li příbuzní chudí, ať jim něco jako chudým jen dají, ne však rozmrhají statky Církvi jim dané pro příbuzné. Ba napomíná jich svatý sněm, jak jen může, by vši lidské náklonnosti k bratřím, příbuzným a vnukům dle těla, z čehož velmi mnoho zlého v Církvi pochází, se zcela odřekli. Co se zde však o biskupech řeklo, to nařizuje svatý sněm, by se zachovalo i ode všech, kteříž obdrželi nějaké beneficium církevní, světské či řeholní, dle okolnosti stupně a ouřadu jich, ba vztahuje to i na kardinály svatě římské Církve; neb bezprávi by to bylo, kdyby ti, jejichžto radou svatý otec, římský papež, v spravování veškeré Církve se řídí, nestkvěli se téměřž znamenitými ctnostmi a touž kázní života, kteráž by všech oči vším právem na se obrátili mohli.“

Dle toho ustanovení svaté Církve jsou tedy nejen biskupové, ale i všickni jiní beneficiáti povinni, v křesťanské kněžské skromnosti se cvičiti, varovati se všech zbytečných hostin a častování, všech přílišných vydání

na věci marné a nepotřebné, všeho obohacení svých příbuzných, přátel a služek neb služebníků jakéhokoli jména. Bolestné jest to vždy, když dům kněze velmi čistě a stkvostně zřízen jest, a dům Boží, kostel, kdež tento kněz slonží, drobet lépe než chlív vypadá; když kněz v roztrhaném, starém, neslušném oděvu k oltáři jde, a doma pak přílišně slavnou hostinu strojí; když při úmrtí svém aneb již za živa služebným a příbuzným sta, a někdy i tisíce dává, a spolubratrům svým, kteříž úžeji jsou s ním spojeni než tělo a krev, nepomáhá v ničem; když v poslední vůli své takto pravi: všecko zanechávám bratrovi pokrevnímu, neb sestře, neb příbuzným těm a těm atd., a o Církvi a jejích ústavěch a potřebách ani se nezmiňuje; když za živa i při úmrtí pečuje o ústavy samy o sobě dobré a chvalitebné, ale od Církve oddělené, a o ústavy církevní buď velmi málo, neb docela nic. Tím se prohřešuje netoliko proti lásce, nébrž i proti spravedlnosti, neb povinnost jest to jeho aspoň pro foro interno, navrátiti Církvi, co jest jejího. Jak ob stojí takový duchovní před soudem Božím, kterýž tělesné přibuzenstvo více miloval než Církve a svaté náboženství? zdaž jest Krista hoden, kterýž pravi: „*kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden; a kdo miluje syna neb dceru více nežli mne, není mne hoden.*“ (Mat. 10, 37.) Jak mnoho dobrého by se bylo již stalo pro Církve, pro její ústavy a pro chudší duchovenstvo, kdyby jen polovici svého jmění každý duchovní byl odkázal Církvi. Nemusili bychom nyní tak bidně žebrati o příspěvky na Karlinský chrám, kdyby zde byl jen malý díl toho, co příbuzní, co tělo a krev zdělili *od duchovních* ze statků církevních. Bohužel, když protivníci Církve tu námitku nám dělají, nemůžeme vydatné odpovědi dáti! —

A protož ještě jednou opakujeme: *jmění své, kteréhož nabyt duchovní z úřadu církevního a svou důstojnost kněžskou, má navrátiti Církvi, a jen in forma elemosynae jako chudým něco málo dáti chudým příbuzným a služebníkům svým. A kdo jinak činí, ten sice od Církve nebývá zde na světě trestán, jest ale vinen hříchem svatokrádeže, a má se co báti soudu Božího*

Kdyby duchovní *všickni* dle toho se řídili, snad by se předce leccos sešlo, z čehož by se pak mohlo přilepšiti chudším kaplanům a farářům a takovým chorým duchovním, kteříž *v skutku choří* jsou, a z dvou set živi býti nemohou. Ostatek by bylo stranu chorého duchovenstva časlo větší opatrnosti třeba; neb někdy předce mnohý dvě stě zlatých ročně zadarmo bere, kterýž by dobře ještě mohl pracovati na vinnici Páně, alespoň na štaci méně obtížné, kdyby jen chtěl; pro takového i dvě stě ročně jest tuze mnoho; za to by se mělo těm, kteříž opravdu choří jsou, přidati, by v chorobě své nemuseli hůř než žebráci živi býti. — Co se však tkne škol, dokud nejsou úzce spojeny s Církví, dokud jsou pod ustavičnou státní dohlídkou, a Církvi málo prospívají: proč by ty se měly z církevního jmění vydržovati, nevíme; ani, proč se mělo snad z církevního jmění takovým pánům učitelům přidávati, kteříž ve škole, co se tkne svatého náboženství, snad více kazí než pomáhají. —

Třetí hlavní otázka, kteráž se zde ještě podotknouti má, jest: *má-li se tak nazvaná štola zrušiti čili nic?* Na tuto otázku odpovídá dotčený pan spisovatel: „Štola budiž zcela zrušena. Zvlášť při pohřbích chudých roz-
 4 zlyává placení štoly, jmenovitě když si pozůstali peníze u žida vypůjčiti musí, aby svému křesťanskému duchovnímu zaplatiti mohli. Výlohy za zvláštní slavnosti při pohřbech ať zapraví sám kostel. Duchovnímu budiž co nejprísněji zakázáno, aby za žádné duchovní řízení darů nepřijímal. Neb dobrovolné dary stanou se vždy nepřímou daní, poněvadž co jeden dobrovolně dává, druhý pro hanbu ode-
 1 příti si netroufá. Za časů, když štola co šimonictví zapovězena byla, bylo přijímání darů výslovně povoleno. Dávání darů stalo se obyčejem, obyčej tento vedl opět k placení štoly, a toto k šimonictví.“ Na to ale odpoví-
 2 dáme: Pravda, že za našich časů velmi zhusta necírkevní vybírání štolních požadavků uškodilo vážnosti duchovenstva a svatému náboženství. Pravda, že často vede pla-
 3 cení štoly k šimonictví. Pro to pro všechno však míníme, že by se neměla štola zrušiti: 1. pro stáří její a vše-
 4 obecnost skoro v celé Církvi, 2. proto, že Církev ji

schválila a tím věřící se npamatují, že v skutku jest to jejich povinnost, kněze vydržovati a jemu časných věcí podávati, když on jim duchovních podává; právě tím mohou věřící dokázati, že si váží svatých obřadů a svátostí; 3. proto, že nyní štolní poplatky na mnoha místech duchovnímu velmi potřebné jsou, tak že by mnohý kaplan a farář bez nich snad ani živ býti nemohl. A konečně 4. *abusus non tollit usum*, to jest: když někteří duchovní práva štolního zle užívají, ještě to právo samo o sobě nemusí zlé neb ničemné býti. Jinak by se nesměly beneficia obsazovati, proto že se to často stává šimonickým způsobem; jinak by se nesmělo nikdy nic od věřících brátí a žádati, a dejme tomu, že by Církev schudla: z čeho by byli duchovní živi? z čeho teď duchovní jsou živi v Americe, kdež tak krásně Církev kvete, než z darů věřících; z čeho byli živi v prvních stoletích? — Qui nimium probat, nihil probat, to jest: kdo by řekl, že se má zapověděti duchovním, dary za duchovní řízení brátí, proto že by to bylo nepřímou daní, ten zapomíná, že zavázáni jsou věřící, dávati Církvi netoliko nepřímou, alebrž i přímou daň, když toho zapotřebi jest. Ovšem za duchovní řízení platiti, tak, jako by se tu svátost neb to žehnání a svěcení někdo chtěl za peníze koupiti, to by nebylo dobře; neb tyto svaté věci vznešenější jsou než všechny peníze celého světa; ale při příležitosti svatých obřadů Církvi a knězi něco k výživě a přilepšení obětovali, toť není docela nic zlého, ale prastarý obyčej, tak starý jako Církev; neb i za časů apoštolských věřící obětovali při lámání chleba v svatých shromážděních dary a oběti všelijaké Církvi a apoštolům a jich náměstkům. Kterak Církev schválila štolní poplatky, vysvitá z výroku Innocencia III. na sněmu všeobecném Lateranském r. 1216, kterýž dí: „*Doslýcháme často, že někteří duchovní za pochovávaní mrtvých, za žehnání snoubenců a jiná taková svatá konání peníze žádají a vydírají, a když se jich žádostem nevyhová, že zdánlivě překážky lstivě v cestu kladou. Naopak ale mnozí nekneží chvalitebný obyčej, kterýž zbožnou láskou a úctou svaté Církve byl zaveden, totiž při těchto svatých konáních něco knězi*

obětovati, pro kvas kacířské bezbožnosti a pod záminkou církevní zbožnosti (totiž by kněží chudi zůstali) snížili se snaží. Protož v tom ohledu zapovídáme všecko neslušné a daremné vydirání, spolu ale i příkazujeme, by se zachovaly chvalitebné a zbožné obyčeje, narižující, by se sice svátosti zdarma udělovaly, ale biskupem všickni ti (po vyšetřování všech okolností) polresláni byli, kteříž tento chvalitebný obyčej změnití usilují.“ (Can. 42. lib. V. lit. 3.) Když tehdaž, kde věřící všickni desátky úplně odváděti museli, Církev obyčej štolní nechtěla změnití, tím méně teď, kdež placení desátek přestalo, a věřící by docela nic platiti nemusili.

Jediné ať se varuje každý duchovní přísně a svědomitě všeho zneužívání v tom ohledu, pak zajisté neztratí vážnost ani on, ani svatá jeho konání. Zapotřebí by bylo, kdyby každý duchovní zachoval následující pravidla:

1. Nežádejž nic od člověka chudého, kterýž by si musel vypůjčiti, neb by si tím ublížil, pamatujž, že jsi otec chudých, že hledáš duše a ne peníze; starejž se o to, by i chudi slušně byli pohřbeni, třeba by si sám někdy něco obětovati musel, Pán Bůh ti to odmění. Služ stejnou ochotností chudému, kterýž ti zaplatiti nemůže, jako bohači, od kteréhož něco očekáváš.

2. Nežádejž nic od člověka, o kterémž víš, že nemá pražádné víry, a že proto hubovati bude na lakomství duchovních, když ti několik grošů neb zlatých dáti měl. Takovému člověku učiň všecko zdarma; neb jeho peníze by ti nepřinesly žádného požehnání, naopak, snad jej získáš pro Církev vřidnosti svou.

3. Táže-li se tě kdo: „co jsem dlužen za to neb ono duchovní konání?“ — odpověz mu: „dlužen nejsi nic; nechceš-li nic dáti, aneb nedáš-li rád, nech si toho: zbytek chceš-li něco dáti, dej dle možnosti a dobré vůle, aneb chceš-li věděti taxu, podívej se do kalendáře, tam ji najdeš. Jak smutné divadlo jest to, když kněz s nekňezem se hádají o štolní plat; ten přidává, onen slevuje, jako když se u Žida kupuje kabát. Bože račiž to odvrátiti. — Jediné v tom pádu může kněz užívati práva svého, když ví, že bohatý jest, jenž žádá svaté konání, a

sice stkvostným způsobem; když si poroučí věci, kteréž nemusejí býti, ať něco obětuje Církvi.

4. Neupomínejž žádného, zůstal-li ti za štolu dlužen. Buď jest dobrý katolík: pak by ho upomínání tvé bolelo, a on zajisté by ti zaplatil, kdyby mohl; buď není dobrý katolík: pak mu podáš příčinu, tupiti svaté náboženství.

5. Dávejž dobrý pozor na kostelníky, kantory a jiné služebnictvo kostelní; netrp nic, čímž by Církvi a náboženství těmito osobami se uškodilo: neb známo jest, jaké pohoršení tyto osoby často dávají; nemohou-li býti ze služného živý, raději propustí ty, kterýchžto není nevyhnutelné potřeby; často by jeden kostelník zastal všecko, kde dva, tři jsou, a proč? — často, by jen ohavu plodili. Často by se líbila Pánu Bohu a tvým osaduikům lépe mše svatá, kdež by jen lid třeba i bez varhan zpíval, než mše svatá, kdež se kolikráte až hanba skřípá na kruchtě, a za to pak se kdo ví co od kostela žádá, a při příležitostech svatých konání věřícím pohoršení se dává.

Řekne snad leckdos: to všecko se dá lépe psáti, než skutečně provésti. Na to odpovídáme: co se tkne posledního puntíku, snad; dalo by se ale i to provésti, kdyby všickni horliví pastýři duchovní biskupu stížnost podali, je-li jaká neplecha se strany světského služebnictva jejich kostela. Ale tak, kde není žalobníka, tam není soudu, když pastýři nedbají na tato pohoršení, pak ovšem se to dá těž provésti. Co se však tkne druhých puntíků stranu štolý, můžeme ujistiti ze zkušenosti mnohých horlivých pastýřů duchovních, že takový duchovní, kterýž si dotčeným způsobem počíná, škodu nebere, vynahradí mu to Bůh kolikráte podivným způsobem, a kdyby mu skutečně deset, dvacet osadníků nic nedalo, přijde často jeden, kterýž mu tolik z lásky dá, čehož mu zapotřebí. Nezapomínejmež, že není lid pro nás, ale že jsme my pro lid, že nepracujeme, abychom jedli, ale že jsme jen tak, abychom mohli pracovati; že království Boží a jeho spravedlnost má nám všem přede vším na srdci ležeti; to druhé přidá nám Kristus. Co by bylo platno, kdyby ti dal kdosi třeba sto zlatých, a duše jeho a následovně i duše tvá by tím škodu trpěla? —

Abélard a svatý Bernard.

Abélard, známý mudrc a scholastický bohoslovec z 12. stol. nazval víru *domněnkou* — *aestimationem*, — *domněnkou*, kteráž pochází z rozumu. Načež di sv. Bernard (*Tractat. de erroribus Abaelardi c. 4.*): Jako by každému dovoleno bylo, o tom, což víra káže, mluvíti a smýšleti, jak by se mu líbilo; tuť by svatost naší víry byla v nejistotě rozličných vrtkavých myšlének, a nepozůstávala by v jisté pravdě. Kdyby se kolébala naše víra na vlnách lidského domnění, byla by i naše naděje lichá a všetečná. Mučedníci by slouti museli nerozumnými, an snášeli tak kruté trápení pro nejisté blaho, a o pochybném zisku odplaty nepochybující volili šobě těžké vyhnanství a zajetí bez konce. Ale odstup to od nás, bychom takového cos o víře a o naději smýšleli, jako onen mudrc ji zavěsil v pochném domnění; anť ve všem, cožkoli obsahuje, jistou a neomylnou pravdou jest stvrzena, přesvědčujíc slovem Božím a zázraky, základ svůj a posvátnost svou majíc v narození Spasitelově z neporušené Panny, v jeho krvi a slavném vzkříšení. Toť jsou svědectví hodnověrná. Kdyby pak ještě nedostačovala: vydává Duch svatý svědectví duchu našemu, že jsme synové Boží. (Řím. 8. 17.) Jak smí tedy kdo nazývati víru *domněním*? Kdo? leč ten, kterýž tohoto Ducha ještě nedosáhnul, anebo ten, kterýž sv. evangelium nezná, anebo co bajku zavrhuje. *Vímť, komu jsem uvěřil, a jist jsem tím*, volá sv. apoštol (2. Tim. 1, 12.): a ty mně šeptáš, víra že jest *domněním*? Ty mně předstíráš nejistotu tam, kdež jest ta největší jistota?

Jinak di sv. Augustin: *Víra přebývá v srdci, a ne domnění neb hádání, a jest v něm skrze toho, od něhož pochází, a jest vědomost jistá, kteráž přisvědčuje svědomí.* — Odstup to tedy, odstup, že by křesťanská víra tak obmezena býti měla. Nechme těch domněnek akademikům, kterýmž vlastně přináleží, o všem *pochybovali, a nic nerědělí*. Jáť ale následuje jistým krokem učitele národův, *vím že nebudu zahanben*. Líbí se mně, přiznávám se, jeho výměr víry, ku kteréž se i Abélard

hlásiti zdá; „*Víra jest nadějných věcí podstata a důvod neviditelných.* (Žid. 11, 1.) *Podstata*, praví, nadějných věcí, a ne marné vymýšlení nějakých vrtochů. Slyšíš to, že *podstatou* jest; nelze tedy tobě, u víře domněnek hledati, a hádati se o ně, jak by se ti líbilo, aniž sem tam se rozbíhali na rozcestí všetečného smýšlení a bludu. Slovcem *podstaty* představuje se ti věc bezpečná a jistá. Následovně jsou ti vykázány meze, kteréž nesluší překročiti. Neníť tedy víra domněním nébrž jistotou.

Takto svatý Bernard. Byl však ale ještě jiný Bernard, kterýž si mezi moudrymi tohoto světa svým rozumováním veliké získal jméno, kterýž ale docela jinak pojal učení o víře; pravil totiž: „*Náboženství člověka jest obsah všech těch domněnek téhož člověka, kteréž na jeho ctnost a blaženost blaze anebo neblaze působí, a kteréž zároveň tak spořádány jsou, že vlastní pokušení tu bylo, rozhodnouti se buď pro ně buď proti nim bez náležitého důvodu.*“ To by bylo krásné náboženství, kteréž by si tvořil člověk toliko sám dle svého mylného zdání. Neboť dejme také tomu, žeť miní onen mudrc vážit cenu těch domněnek dle blahého neb neblahého působení na ctnost a blaženost: zakládá předc jen ty domněnky zas na domněnku. Co by bylo ctností pravou a blažeností dokonalou, náleží do oboru náboženství, a jenom zde se toho mohu dověděti; ježto vůbec povědomo, žeť lidé jsou i hřích pokládali za ctnost, a záhubu za blaženost. Mělo-li by tedy býti blahé neb neblahé působení na ctnost a blaženost člověka jistým býti pravidkem v poznání náboženství: muselo by náboženství slouiti i to, což napomáhá člověka k hříchu a k záhubě, pokudž hříchu považuje za ctnost a záhuby za blaženost. Poněvadž ale výměr ctnosti a blaženosti jest také článkem víry: zní vlastně dotčený onen výměr takto: „*Náboženství člověka jest obsah všech těch domněnek, kteréž blaze neb neblaze působí na jeho náboženství.*“ Překrásné kolečko! Ještě pak pěknější jest to, což se v druhém dílu téhož výměru praví, žeť totiž ty domněnky tak spořádány jsou, že člověk jest pokoušín, i bez *náležitého důvodu* rozhodnouti se pro ně neb proti nim. Žeť tedy Bůh vzbudil Moyžíše, žeť Duch svatý pro-

roky osvěcoval a sám mluvil skrze ústa jejich, že přišel na svět Kristus Ježíš, jemuž všickni proroci svědectví dávají, a že Božské poslání, i své pravé Božství dokázal divy a zázraky, ano i propůjčením divotvorné moci svatým apoštolům a nástupcům jejich tak dlouho, dokudž toho bylo třeba — to všecko není žádný náležitý důvod!? Měl-li by se ale skutečně bez důvodu rozhodnouti člověk pro viru neb proti ní: kde pak zůstane rozumná služba jeho? (Řím. 12, 1.) Odtud pochází tedy ta silená moudrost, že náboženství jest toliko pro hloupé lidi, a že člověk tím méně víry potřebuje, čím více učenosti má, byť i celá jeho učenost na tak sypkých spočívala základech, jakož tohoto mudrce, kterýž se jmenoval sice Bernard, ale u víře byl vlastním bratrem Abélardovým.

Budiž to na výstrahu řečeno všechněm, jenž se domnívají, že náboženství čerpati mohou toliko ze svého rozumu, a ne ze svatého Pisma, ze spisů svatých církevních Otcův a z rozhodnutí svatých obecných sněmů. „Kdož není se mnou, proti mně jest, praví Kristus; a kdož neshromažďuje se mnou, rozptyluje.“ Luk. 11, 23.

A. R.

Z pastýřského života.

Před časem byl zavolán duchovní otec k člověku na smrt nemocnému, aby ho svátostmi zaopatřil; než ale k němu přišel, byl zatím umírající na věčnosti. Podal pak někdo z domácích otei duchovnímu list, na němž byl seznám hříchů, s tím doložením, že nebožtík se k svaté zpovědi připravoval, a k snadnějšímu upamatování že si všecko poznamenal na tom listu. Potěšen byl duchovní otec, a pravil: „Bylo by ovšem nebožtíkovi prospěšnější bylo, kdyby se byl řádně vyzpovídal, a kdyby byl mohl přijmouti nejsvětější svátost, jakož i poslední pomazání; avšak ten list jest předce důkazem, že nebožtík dobrou vůli měl, smířiti se s Bohem a umříti jako pravověrný křesťan.“ Na to vzal duchovní otec ono písmo k sobě, a zničil je, tělo pak zemřelého pohřbil dle obřadu svaté Církve.

„Co pak jest na tom?“ pomysli mnohý duchovní pastýř n sebe sám, „ten kněz jednal dobře, a kdyby se mně podobného cos událo, také bych jinak neučinil.“

Nic méně však opatrnosti nezbyvá. Kdyby ta věc byla zcela stála tak, jakž se duchovnímu otci udávala, bylo by arci vše v pořádku zůstalo; ale Bohu žell ta věc stála docela jinak, o čemž se duchovní otec velmi lehce přesvědčiti mohl, kdyby byl — neznaje rukopisu nebožlíkova, — jiných písemností jeho požádal, a písmo srovnával; tu by byl viděl, že onen seznam hříchů jest psán rukou cizí.

Jak se to tedy stalo? Onen člověk stonal za delší čas, nebyl ale žádostiv pořádek učiniti ani s Bohem ani se světem; z jeho domácích také ho žádný k tomu neměl. Ustrnul pak se nad ním jeden z jeho sousedů, a přišed pamatoval ho na věčnost, přimlouvaje mu, aby pečoval o spasení své duše. Nemocný ale nechtěl slyšeti o ničem, chlubě se tím, že na takové věci nevěří, a že u zpovědi od pacholetství svého nebyl. Takové nevděčné jednání trvalo kolik dní mezi tím nemocným a sousedem jeho; aby pak nemocný zbyl svého mučitele, jakž pravil, žádal od něho, aby mu nějaké hříchy napsal, že prý se zpovídati neumí. Soused mu byl k službám v tom mínění, aby ho poznamenáním rozličných hříchů na jeho vlastní poklésky připomenul, což tím spíše učiniti mohl, an jej osobně znal, a věděl, že nikdá ani do kostela nechodil, a že zcela prostopášný vedl život. Když ale přišel s tím seznamem, shledal, že nemocný jest v posledním tažení. I nechal toho písma na posteli ležeti, zavolał domácí, aby přispěli umírajícímu, a běžel pro kněze sám. Domáci pak, buď vědouce neb nevědouce, kdo ten seznam hříchů napsal, předložili ho knězi co poznamenání, kteréž, prý, byl právě zemřelý v nemoci své učinil, připravuje se k zpovědi svaté. —

Což se stalo, může se opět státi, zvláště v městech, kdež duchovní pastýř všech osadníků svých, pro veliké množství blíže znáti nemůže. Budiž tedy každý duchovní pastýř opatrný, aby, zavolał jsa k umírajícímu anebo již zemřelému, podvrženým zpovědním seznamem oklamati

se nedal, a tak aby napotom neprohlásil veřejného rouhače' zarytého nevěrce a do poslední chvíle nekajícího hříšníka — za pravověrného křesťana; bylot by to nevčasné shovění, kteréž by zemřelému neprospělo, pozůstalým pak, jenž i život i skonání toho člověka dobře znali, nemálo škodilo; ježto by viděli, že se po smrti neděje žádného rozdílu, ať si člověk jaký koli život vedl.

Mimo to na čas jest, aby se častěji věřícímu lidu uvádělo v známost, což sv. sněm Lateranský pod Innocenciem III. v kap. 21. nařizuje: „Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, sátem semel in anno proprio sacerdoti, et in iunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Paseha Eucharistiæ sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam notabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu Ecclesiae arceatur, et moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesia publicetur, ne quispiam ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat.“

Kdež pozůstal starobylý obyčej, sbíratí po slavnosti nejsvětější Trojice zpovědní cedulky: zachovej se co nejpečlivěji; kdež ale pominul, hleď se opatrně zavéstí. *Opatrně*: vzbudiž se prvé v lidu věřícím *katolické* vědomí, aby toho pokládal sobě za čest, když se duchovní pastýř poptává, kdož svou povinnost vykonal. Že by se ale v této svaté a svědomité věci *sevnější* toliko přisnosti více uškodilo než prospělo: rozumí se samo sebou. Jednání člověka se vždycky řídí dle jeho poznání; má-li tedy srdce ušlechtěno býti, musí býti prvé rozum světlem pravdy Boží osvěcen. Potom bude věřící lid žádostivě zpovědní cedulky v čas velikonočním přijímati, všickni hospodáři budou první na to hleděti, aby se čeleď a domácí lid jim vykázal, že naplnil svou křesťanskou povinnost; a když bude míti duchovní pastýř na své straně všecky hospodáře, snadnější bude míti přehled horlivých a vládných osadníků; a posléze kdyby se kdy kterému nedbalci odešel církevní pohřeb, bude to jiným skoužití k spasitelné výstraze.

Literatura.

Berla křesťanská na cestě k věčnosti. Stručný obsah nej přednějších missionářských kázání, mimo jiné naučení a modlitby pro duše milující Boha a žádostivé spasení svého. Od P. Antonína Merka, kněze ze shromáždění nejsvětějšího Spasitele. Dle patnáctého vydání stal se český překlad péčí a nákladem Bedřicha Stýbla, měšťana a kniháře, 12 archů ve vel. 18terce za 32 kr. stří. V Praze 1852.

Mnoho vychází nyní na světlo modlitebních kněh, nemůžeme ale tak lehce říci, že by která z nich byla zbytečná. Mnohé, přemnohé jsou duchovní potřeby člověka, kterýmž se tak snadno vyhověti nedá, vždycky pozůstává něco, což v starších modlitebních knihách buď příliš zkrátka bylo podotknuto anebo docela vynecháno. Pro literaturu jest arci s větší slávou, když se může vykázati původním plodem; když ale toho není, lépe jest, aby se použilo dobrého překladu, než aby v čem zůstala mezera prázdná. A právě dotčená kniha vyplňuje velikou mezeru vzhledem na poučení k dokonalému křesťanskému životu, kteréhož v jiných knihách tak lehce nenacházíme, a to jest zvlášť *stručný obsah kázání missionářských.* Bude-li kdo míti tu knihu, kterýž kdy při missii byl: zachová v stále v živé paměti, což u té příležitosti slyšel; dostane-li se komu do rukou ta kniha, kterýž o missiích slyšel jen od jejich nepřátel: přesvědčí se, žeť jest všecko jen hanebnou utržkou, což se mluví proti nim; a sám bude toužiti po tom, aby skutkem zkusil, což křesťanská missie jest, an se při ní tak pohnutlivé pravdy vykládají.

Obsah těch missionářských kázání, jakž v dotčené knize v prvním oddělení postavena jsou, jest následující: *O ustavení člověka*, což jest zajisté prvním článkem a základem dokonalého křesťanského poučení; protož také postavil již svatý Ignacius, otec opravených duchovních exercicií a missií pro lid, tento článek hned na prvním místě. Neboť nepoznává-li člověk, k čemu jest od Boha povolán, jde všecko jiné, sebe důkladnější a lepší poučení zhora na zmar. Potom následuje poučení: *o ceně času, o milosti Boží, o hříchu smrtelném a všedním, o pokání, o malém počtu vyvolených, o*

smrti, o soudu, o pekle, o milosrdenství Božím, o rouhání, o závisti, o nečistotě, o nestřídmosti, o nespravedlnosti, o pohoršení, o lži, o pomluvě, o nepřátelství. Vloženy pak jsou všechny tyto pravdy jednoduše, zkrátka, srozumitelně a podstatně citaty svatého Písma, církevních sv. Otců a odvoláváním se na neomylnou mnoholetou zkušenost. Každé toto kazání zaujímá dva neb nejvejš tři listky, a jest netoliko poučitelne pro lid, nébrž dá se také velmi dobře použiti k úplnému kazání neb křesťanskému cvičení.

Ne méně prospěšné jest oddělení druhé, jednající o *zvláštních povinnostech každého stavu*, a sice: o povinnostech *osadníků k svému duchovnímu pastýři*, o povinnostech *manželů, rodičů, dětí, čeledi*, o povinnostech *svobodných obého pohlaví*. Jak důležité poučení takové jest, nejlépe viděti při missiích, kdež se ho každému stavu zvlášť a soukromí uděluje. Po takovémto zvláštním poučení následují úplnější zpovědi, a tu přichází na jevo, že mnohý té oné věci nikdy za žádný hřích nepokládal, a to přede vším co se dotýká stavu manželského. Jsouť pak zde všechny tyto velmi nedůtklivé věci položeny tak, že jim sice dobře rozuměti může, kohož se týkají, jiný pak že z nich nemůže vzíti žádného pohoršení.

Třetí oddělení jedná o dokonalé přípravě k svátosti pokání a k nejsvětější svátosti oltární, při čemž zvlášť podotknuto, jak mnohemu potřebno, všechněm pak užitečno, celoživotní kenati zpevď; mimo to se tu jedná o nehodném přijímání, o opětném depouštění se hříchu, a o setrvalosti v dobrém.

Čtvrté oddělení podává návod k ctnostnému životu, a to sice: jakých prostředků člověk užívati má, chce-li se udržeti v stavu milosti Boží, a potom v jakých ctnostech se cvičiti musí, touží-li po dokonalosti.

Po všech těchto výkladech následuje krátký nástin biblické historie starého i nového Zákona, kterýž se zde za tou příčinou klade, aby pobožná duše náležitého přehledu nabyla, a i tím se v pobožnosti utvrzovala.

Nyní pak teprva následuje poučení zároveň s *modlitbami*, a to sice předběžné poučení o *vlastnostech modlitby*, potom naučení o *ranní pobožnosti*, návod a modlitbičky, jak by se *celý den svatě stravil*, podobně jest rozebrána pobožnost *večerní*.

Po celé této obšírné a důkladné přípravě následuje teprva modlitební kniha v užším smyslu: trojí pobožnost ke mši svaté, modlitba před kázáním a po kázání; pobožnost k svaté zpovědi a k svatému přijímání; modlitby o získání církevních odpustků.

Potom jsou připojeny církevní nešpory v latinském i českém jazyku s *Magnificat* a se všemi Antifonami, jakž jich sv. Církev ku konci hodinek svých k uctění Rodičky Boží užívá.

Po církevních nešporách následuje pobožnost k nejsvětější Trojici vůbec, a ke třem Božským osobám zvlášť, a křížová cesta.

Modlitba Páně jest rozdělena na sedmero rozjímání pro každý den v téhodnu, při čemž se bere zvláštní ohled na sedmero slov Kristových na kříži.

Na tento výklad následuje pobožnost k Rodičce Boží, a to zvlášť k uctění nejsvětějšího jejího srdce, jakož i pobožnost svatého růžence; potom jest pobožnost k rozličným svatým.

Škoda jen, že nejsou připojené modlitby za nemocné, za umírající, za zemřelé, jakž pěkně a pohnutelně v původním textu vyloženy jsou. Staloť se ale vynechání toto hlavně za tou příčinou, že horlivý p. nakladatel do velikonočních svátků s tiskem chtěl býti hotov, a čas mu již potom nestačil. Není ale pochybnosti o tom, že se tato knížka zalíbí i velebnému duchovenstvu, by ji věřícímu lidu poroučelo, i lidu samému, by jí k pobožnosti své užíval; a když se tento první překlad brzo druhého vydání dočká: připojí se k němu, což se zde pouze pro nedůstatek času vynechalo.

Ozdobena jest vkusným obrázkem a titulem, o čemž ale poznamenaný korektor nevěděl dřív, než až po vyjití celé knížky, a protož není vinen tou chybou, kterouž rytec o své ujmě při jednom nápisu udělal.

Dědictvím svatojanským vyjde co nejdříve třetí vydání Izidora, sedláka Lhotského.

První vydání bylo rozebráno, tuším, do roku 1820., druhé vydání, kteréž obstaral vznešený lidumil, p. Veith dle překladu paně Sláмова, také jest rozebráno: bylot tedy potřebí, aby se tato převýborná kniha po třetí vydala. Mnohým, ano přemnohým velebným pánům jest tato kniha dávno již povědoma, a

těm není třeba jiného říci, než to, že v třetím vydání postaveno jest mnoho velmi krásných příkladů vzhledem na vychování dítek, kteréž v druhém vydání, nevím za jakou příčinou, vynechány byly; a protož jest třetí vydání úplnější a následovně i prospěšnější. Škoda jenom, že tyto příklady nejsou vetkány v povídku samu, a že činice zvláštní oddělení, stojí pro sebe. Ač by se ale to mohlo pokládati spisovateli za chybu, jest to zas na druhé straně rodičům tím vhodnější, a tím nabývati budou snadnějšího přehledu.

Kdož ale tuto výbornou, zvláště pro selský lid velmi praktickou knihu nezná, žádati bude aspoň krátký nástin, a ten zde podáváme. Zemřel jeden velmi špatný hospodář, zanechav veliký sice, avšak velmi spustlý a zadlužený statek; avšak vdova, kterouž i její příbuzní a krevní přátelé s jejím sirotkem chtěli utlačiti, důvěrujíc v Boha ujala hospodářství, a poněvadž si vážila pracovitě čeledi, předložic jí, jak i ona může jí býti nápomocná, a slibujíc zároveň znamenitou odplatu, když jí pomůže skutkem: udržela se na svém statku, kterýž měl býti z počátku ouřadně prodán. Že posílala syna svého pilně do školy, aby se všem potřebným vědomostem řádně naučil: dověděla se svým časem, kde jí učinil vlastní její otec velikou zálohu, s kterouž se pro veliké nehospodářství zetě svého tajil, dobře věda, že by sebe větší pomoc v krátkém čase přišla na zmar. Nyní byla selka Lhotská vytržena z všelikého nebezpečení, a mohla svůj statek náležitě zvelebiti. To jest sice poněkud *deus ex machina*, ale nedělá nic. Mělo-li se úplně vyličiti obyčejné utiskování vdov na jedné, a nepřemožitelná důvěra ve svatou prozřetelnost Boží na druhé straně: bylo zajisté takové pomoci potřeby. Ostatně pak se vůbec domnívalo již dříve, že vdovin otec, veliký boháč, musel znamenitě pozůstatiti bohatství, jen že o něm nevěděla ani tato vdova sama. Vyjma pak tento poněkud náhlý skok sestaveny jsou v této knize ty nejkrásnější charaktery. Již charakter té vdovy samé, kteráž při vši své poctivosti a pracovitosti celou svou důvěru jenom v pomoc Boží skládá, jest velmi vznešený. Ale mnohem vznešenější jest charakter Kristiny, dívky ošřelé, v největší nouzi postavené, na kteréž mimo to vše ještě veliké podezření lpí. Že byla ale od svých rodičů příkladně vychována, zápasí zmužile, počíná si ale

zároveň ve všem s tou největší láskou, až se její nevinnost v jasném světle ukázala. Tato dívka vysvobodila Izidora, syna vdovy Lhotské s nebezpečností svého vlastního života od jisté zánuby, an jedu nemocné matce pro lékaře, od zplaceného koně v tlamě byl vlečen. Na to se pečlivě starala o jeho uléčení; a když při tom osvědčila netoliko velkou statečnost, nýbrž i velmi řídkou rezistenci: přijata jest od sedky Lhotské za vlastní dceru, a stala se po čase Izidorevou manželkou. Taktéž jsou jiné charaktery jiných osob, s kterýmiž se Lhotští, za příčinou nouze a prokazaného jim dobrodíní seznámili, velmi příkladně vylouženy. Aby se ale ctnost v celé své kráse a zpanilosti ukázala, potřebí jest, aby zkušena byla nejen Božím dopuštěním, nýbrž i zlovolností lidskou; a protož musejí v takové povídce přicházeti také charaktery protivné; a těch jest zde dost. Lhotští se ale chovají k takovému lidem velmi teplově, jakž sluší na pravého křesťana; vymaňují se co možná přispěti k jejich napravení, což se jim také k jejich velikému potěšení z mnohé částky podařilo; kdež se jim to ale nepodařilo, truchlili velice, když Bůh zatvrzelého hříšníka trestati musel. Z čehož viděti jest, jak velmi přispívá tato kniha ku křesťanskému vzdělání a ušlechťení srdce. Jakož ale celý příběh a jednání Lhotských účelohotný outleciť budí a zdekonaluje: tak dává také zdravé naučení o pravé i zdánlivé pobožnosti, a činí dokonale rozdíl mezi věrou a poverou; an se tu číjí zmínka o pokování a o užívání rozličných obyčejů, kteréž vznikly mezi selským lidem, kterýmž ho ale svatá Církev nenaučila.

An si ale Lhotští u všech věcech moudře, laskavě a hořlivě požívali, odavzdávající se do vůle Boží, a bližnímu bez přijímání osob dobrodíní prokazovali: došli také hejného požehnání na svém statku, byli ode všech pozitivých a bohatbojných lidí miláni; největší pak se dočkali na světě radosti na svých, moudře a právě křesťansky vychovaných dětech.

Že tato kniha přijde spoluodtiskem svatojanského dědictví vdík, není docela žádné pochybnosti, zvlášť an první úplné vydání bylo malé, a tedy se mezi lidem jen zřídka kde nacházelo, druhé pak an v mnohém bylo zkráceno.

Přinášej i toto semínko, jenž se tu an duchovní půdu roznívá, hojně požehnání ke cti a slávě Boží a k spasení našeho lidu.

Opět škoda, že i tato kniha jest přezena květina z cizí, — z německé zahrádky; pokuste se ale velební páni spisovatelové, aby se naše vlastenská literatura brzy vykazati mohla podobným a ještě dokonalejším *původním* plodem, aby se nám nepředhazovalo, že jen překládáme a málo pracujeme.

Chrestomathia Targumico-Chaldaica, addito Lexico, explanata, congesta a Dre. Josepho Kaerle, linguae arabicae, chaldaicae et syriacae, nec non biblicae V. T. exegeseos in universitate Viennensi professore publico. Viennae 1852 Landstrasse N. C. 358, Constat 2 fl. m. argent.

Z p r á v y.

Pamětihodný jest článek v protestanském listu, kterýž pod názvem „*Volksblatt für Stadt und Land*“ vydává Filip Nathasius, nekatolík, v Halle. Uznává totiž krásné rozvinutí činnosti katolické Církve v tomto století. Stůj zde krátký vý-
tah z dotčeného článku :

„Kdo zpytuje dějepis netoliko podle jednotlivých dějů, ale podle toho, jak všechno v dějepisu krásně souvisí, ten pozná, že zvlášť v novějších dobách římsko-katolická církev podivně se počíná rozvíjati. V Němcích tento rozvin církev počal se zajetím arcibiskupa Kolínského Klimenta Augusta. Obezřetní nekatolíci poznali hned tehdaž, že toto zajetí velmi bude církvi prospívati, protože každá církev křesťanská výtečně zbraně má, kterým nemohou odolati zbraně ani toho nejlepšího vojska. Několik let později zvolalo sice mnoho hlasů: „Řím musí padnouti,“ ale právě tím Řím se zmáhal. Padl sice Řím v očích lidských v roce 1848, jelikož brány pekelné se vši svou mocí obořily se naň: ale tu jsme poznali, že Řím může i bez Říma býti, to jest, že církev římská se stkví mocí a živým působením ve všech dílech světa, třeba by papež z Říma vyhnán byl, a revoluce ve Vatikánu zuřila. . . . V těch dobách, kdež evropský svět v 16. století mocně pohnut byl, a protestantská církev přes dvě století zcela na zahraniční missie zapoměla: putoval František Xavorský a s ním mnozí jiní Duchem Božím nadšení muži do Indie, a prolévalo mnoho tisíců horlivých katolíků krev pro Krista v Japonsku, vzdělá-

vali katoličtí kněží celé krajiny a země, jak na příklad Paraguay. V dobách, kdež státní moc Církve v porobě chovala a všecko kazila, co zavedli pobožní dřevní časové, — založil Vincenc Pavlánský podivným způsobem řády řeholní, kteréž se ujímali velikou láskou duchovně a tělesně chorých, nemocných, zajatých, chudých, opuštěných, ztracených, padlých, a missie i řády jím zřízeny jsou nám (nekatolíkům) teď vzorem, kterak bychom i my působiti měli. (— Podivná to věc, musíme zde přídati, že cokoli dobrého protestanti mají, naučili se od katolíků, směle můžeme říci, že původně nic dobrého nevynalezli, ani co se tkne učení, ani vzhledem na skutky dobré neb blahotinné ústavy — jediné nemravnost a nevěra zmáhající se v Němcích, bezbožná filosofie a politika bez Boha a bez náboženství, konečně umorění církevního působení se strany států — tyť jsou výsledky protestantismu původní, těch mu všech ovšem necháme, ať se jimi honosí — chce-li). I v těch dobách, kdež ve Francouzích revoluce zuřila, a kdež z většího dílu duchovní všech Církví dekretu vládního více si vážili, než celého písma svatého a slova Božího — více než polovice francouzského katolického duchovenstva radostně a ochotně spěchala do žalářů revolučních, do vyhnanství a k popravě raději, než by byla přísahala na to, co se nesrovnává se zákonem Božím a Církevním. Moc zřízená jaká jest Církev katolická, ví co chce, a zná prostředky, jimiž dosáhnouti může, co chce, právě v zapletených a zmatečných dobách nejvíce svým zřízením dobývá Církev katolická vzniku a zdatu. Němci touží po sjednocení — Církev staví Kolínskou katedrálu, jako znamení sjednocených v Církvě Němců. Národy dobývají svobody a zřizují si parlamenty — Církev katolická toho užívá a dobývá pro sebe oné svobody pro působení a vyučování své. Svobodou touto padly vazby, jimiž překáženo bylo působení misijnářů v domácnosti. Práva spolčení užila Církev pro sebe, a vyvinuly se mohutné katolické jednoty, kteréž jsou spolkové snad jediné pozůstalí ze všech jiných spolků. Opuštěnou Belgii Církev získala pro sebe, a má tam takřka hlavní byt svůj. V Angličanech, kdež ve vládě panuje nejistota, došla Církev pevného základu; v revolučních Francouzích jest Církev nyní outočištěm pro miliony utíkající se k ní. Z ústavných zmatků meklenburských běže Církev počátek svého pů-

sobení v této starolutheránské zemi. V Rakousích právě zmatky roku 1848 počíná se Církev zase síliti a staré krásy a moci dobývati. V středě svém sedí Církev na sopce, (v Římě) se zdá se býti ani okamženi jistá, a přede právě odtud svatým náboženstvím i vzdáleným mocným královstvím pomoci a posily podává. Kdež Církev paní jest politickou (v Římě), tam se drží jen moci cizí, kde však jen se trpí, tam dobývá slavných vítězství; kdež se potlačuje a trpí, tam dobývá nových práv, by blahoděnné mohla působiti. Pobraly katolické vlády jačmi její, a snad nic více neprospělo pravému vzáiku Církve, než právě tyto secularisace. Bůh jí běže zevnější bohatství, by jí obohatil vnitřní slávou. Ačkoli svlečena jest takřka až do košile, přede má peněz a prostředků dost k novým ústavům a vztahům. Dále podivno jest, kterak i výstřednosti Církev v sobě k prospěchu svému spojuje. Diváme-li se na nejnovější nálezy její, musíme se ptáti: zdali pospíchá k nejstarším věkům, aneb zdali nejnovější pokroky časové sleduje. Nové řeholní řády její stkví se nejstarší přísností mnišskou, jako na příklad řád Trappistů: a naopak katolické jednoty její zřízeny jsou zcela tak, jak toho nejnovějších časů duch žádá, tak i nové řády křesťanského milosrdenství a cvičení podle nových potřeb jsou spořádány. Vánde vidíme Církev. I na barikádách revolučních nalezáme Pařížského arcibiskupa, kterýž proti prachu a kouřům jen slovem Božím se brání. Ze starého pokladu svého Církev přináší své sněmy provinciální a diocésánské, a řídí je podle ducha a požadování novějších dob. Mnozí se ustaví-
 ňe nové spaky, sv. Vincencia, sv. Hedvíky, sv. Františka Regis, svatého srdce Mariánského, sv. Františka Xaverského, sv. Bonifacia, a posléze spolky tovaryšův v Kolíně. Ve Francouzích všecko naplněno jest školními bratřími a sestrami, pořád více a více ubývá počet školáků na učelích státních, a přibývá počet školáků na učelích Církvních. V Hibernii velikou ochotností a obětivostí snášejí se příspěvky k zřízení univerzity katolické, universita katolická v Leyenu radostí a potěšením jest nejen učených ale i prostého lidu v Belgii, tak že povýšení kněze na stupně doktora v bohosloví se zde vše-
 o lidu slaví jak zasvěcený svátek. V okamženi vyprazdňuje se statní vysoká škola v Giesseu, jak mile biskup Mohučský otevřel pro bohoslovce Církevní ústav. V Sardinaku jása vláda

domnívají se, že zasadila Církvi smrtelnou ránu: ale Církve, která hojně svědky a mučedníky plodí, nebojí se státních dekretů; a zajisté naposledy zvítězí, a zahánění budou protivníci její. Zmužilostí svou vzhledem na přísahu Pruskou dobyla Církve v Prusích větší moci ve školách. V Hanoveru se jí slibuje nové biskupství; biskupství v Hamburku v těchto se očekává. V Angličanech jedná Církve, aniž se koho ptá, a nebojí se parlamentárních rozhodnutí a křiku sprosté luzy. V Severní Americe povstává jedno biskupství vedlé druhého, a mezi tím co sekty se množí a všechna jiná vyznání se drobí a slabnou, stojí Církve katolická pevně, a vyniká nade všechny slavně. V Angličanech, kde lid se honosí svou státní věrou, staví Církve klášter vedlé kláštera, kostel vedlé kostela, a obyvatelé těchto klášterů a duchovních stavení nejsou jen Španělové a Vlaši, nýbrž z většího dílu učení ohovanci university Oxfordské, učení právním, jímž se Angličané honosí. U prostřed Londýna narazila Církve arcibiskupskou kathedrálu, v Berlíně snaží se Církve svou nemocnicí pro nemocné každého vyznání zaháněti velkou královskou Bethanii. Počet nejvýtečnějších obrátců množí se každým dnem; mnozí šlechticové protestantských rodin stávají se nejen katolíky, ale chudíčkými katolíckými reholníky, ha Jesuity, opovrženými to Řími. — Všecko to ale spěívá na základě jednoty, již se stkví Církve katolická, papežem. Všecko žárlivost vzhledem na Řím, Gallicanismus, Anglicanismus, Germanicismus, Josephinismus a t. d. zdá se ubývati, a den ode dne více tráciti. Naopak sám Řím více se obrací k národům a volá své kardinály ze všech národů, by katolická Církve zase stala se *katolickou*. —

Vždy více a více váimá si Rakousko missie v svatých zemích. Již v dobách tažení křižáckých Francouzů s Němci se takto hádali o kosty, stáli se strážnými Božího hrobu. Templáři a němečtí rytíři kenali věrně svou povinnost. I nyní Rakousko, jako největší moc v Německu spolu s Francouzskou vládou snaží se osvětliti noc a temnost, v nížto pohlázení jsou obyvatelé východních zemí, spolu ale také usnadnit nábožným Evropejským pouť do zaslíbené země. Františkáni Videnští mají onstední komisariát svatých zemí a podporují patriarchu Jeruzalémského; Františkáni také dnem i nocí modlí se u hrobu

Spasitele za celý katolický svět. Oni spolu, ačkoli sami chudí jsou, co mají rádi sdělují s chudými poutníky. Působení těchto ctiuhodných otců podporuje horlivý katolík, tamější konsul Rakouský. On se o to stará, by v krátkém čase celá cesta z Terstu do Jeruzaléma společností plavby Rakouské *v sedmi dnech* se vykonati mohla, tak že by potom možná byla, *z Prahy v desíti dnech se dostatí až do Jeruzaléma*. Věru věc to podivná, kteréž by nikdy byli uvěřili lidé 13. a 14. století. — K přání jest, by všickni duchovní zprávcové často lid napomínali k příspěvkům pro missii Jeruzalémskou, a by dle možnosti každého roku více Rakušanů putovalo k hrobu Božského Spasitele, an cesta nyní tak snadná bude. —

Z Prahy. Jeho Eminenci p. kardinal odebral se dne 17. dubna k večeru na generalní visitaci, a přehlížeje, jak se vede duchovní zpráva v slanském a z částky v novostrašeckém vikariatu, uděluje zároveň svátosti břimování, a pozdrzí se až do 13. května, kdež se k slavnosti svatojanské navrátí do Prahy.

— Pro kanovníctví na hradě pražském hlásí se toliko 5 kandidátů, a sice: p. *Jan Kolovrátek*, far. v Libici nad Cidlinou, z Kralohr. diéc., a p. *František Plaucar*, direktor v pražském alumnatě, pro *kathedru českou*; p. *Bedřich Hrabal*, děkan v Planě, p. *Jiří Sorger*, far. v Bukově, a p. *Josef Ginzl*, professor církevního dějepisu a cirk. práva v Litoměřicích, pro *kathedru německou*.

— Ještě něco o P. *Ignacioví* a Paulo, knězi z řádu Passionistů, rozeném *Lordu Spencer-ovi*, kterýž dne 23. března zavítal do Prahy. Byl 7 roku protestantským anglickým pastorem, ale nyní milostí Boží obrácen jest na víru. Při svém krátkém pobytí v Praze navštívil také arcibiskupský alumnát. Jest to zvláštní muž, kterýž si za nejsvětější povinnost uložil, po celé téměř Evropě vyzývati všechny katolíky i nekatolíky, by se modlili a dobré skutky Bohu obětovali na ten oumysl, by se milostí Boží v těchto našich, netečnosti a nevěry plných dnech, rozšířovalo království Boží. I nekatolíci mají se modliti, neb i jim hrozí záhuba a mnohem větší než katolíkům, filosofo a bezbožnost podrývá mezi nekatolíky více a více křesťanskou víru; katolická Církev má aspoň zaslíbení Ducha Božího, a již 18 století vzdorovala vše-

mu nebezpečnosti a brány pekelné nepřemohly jí; tím se nekatolické sbory honositi nemohou. Tím více tedy by se měli nekatolíci modliti, by jim dal Bůh pravé osvětlení Ducha sv. by, by požali, co by činiti měli pro království Boží, kteréž čím dále tím hůř počíná mezi nimi mizeti. Zvláště ale P. Ignaciovi na srdci leží obrácení vlasti jeho, totiž Anglicka. A zajisté všem mělo by obrácení velikého ostrova tohoto na srdci ležeti, neb nemalou cenu má země ta v Církevních záležitostech. Povážíme-li, jak mnoho poddaných mají Angličané ve všech dílech světa, i v těch nejvzdálenějších krajinách, jak mnoho by mohli činiti pro missie, kdyby katolíky se stali, jak mnoho vlivu mají i v Evropě samé na všechny skoro národy, jak mnoho uškodili náboženství křesťanskému v Evropě protestantismem svým, a jak mnoho by prospěli svým obrácením; konečně povážíme-li, jak podivně zvláště od roku 1829 katolická víra v Angličanech počíná již se rozmáhati: zajisté musí i nám obrácení Anglicka na srdci ležeti. Z Anglicka a od anglických missionářů obdržely severní krajiny německé skoro všecku známost křesťanského náboženství, tedy zase by měli nyní o to se starati, by se vděčnými Anglicku dokázali a všemožně by měli pro obrácení Anglicka pracovati. Dovolil pak sv. otec Pius IX Spencerovi, by vyzýval, jak až posud, národy k tomuto duchovnímu křížovému tažení, jak on to nazývá. A sice křížové tažení toto děje se novým vojenským způsobem, totiž: jako za novějších časů vynalezl se prach ruční, a může se z děl stříleti i do hodně dálky, tak také máme modlitbou a dobrými skutky z Čech a z Německa zdaleka do Anglicka stříleti, by se sesuly zdi Jericha, města nevěstičího, by obyvatelé jeho byli přemoženi milostí Boží, a dali se na pravou víru, by obrátili se zase k Církvi, kterouž opustili zrádně otcové jejich. Sv. otec Pius IX udělil tedy těm, kteříž na oumysl tento něco se pomodlí (nejméně Otče náš a zdravas Maria) odpustků 300 dní, kdykoliv se pomodlí, a za každý dobrý skutek na ten oumysl obětovaný odpustky 200 dní. — Na ten způsob mluvil pan Spencer k chovancům pražského semináře, a mluví všude, kamžkoli přijde. Za příčinou tou nebude od místa zde něco o těchto Passionistech promluvíti.

Sřromáždění duchovních z kříže a umučení Páně, i Passi-

onistů nazvaných, posláno etihedajm P. Pavlem, nazvaným z kří-
že. Ten byl rodilý z jedné šlechtické rodiny z Montserrat, a
narodil se v roce 1694. Hned z mládí byl již obdařen mnohý-
mi milostmi, a odřekl se radostí světských, by kající a přá-
sně kající život vedl. Od papeže Benedikta XIII. posvěcen na
kněžství, dosáhl povolení, shromáždit s sebou několik chro-
vanců, a tak založil 1736 na hoře Argentario v jižním To-
skánsku kongregaci Passionistů, jimž on sám hořáknými
cnotami svými vzorec byl. Benedikt XIV. schválil statuty
nové této řehole, a tím se počala rozmáhati po celých Círk-
vách státích. To potvrdilo Klément XIV. a Pia VII. ještě je-
dnou statuty vyšetřit, a znovu schválit, a řádu tomuto mnoho
výhradních práv dati. Oudové tohoto řádu po rotam novici-
átu skládají tři jednoduché sliby obyčejné, ku kterýmžto při-
dávají ještě čtvrtý, že chtějí dle možnosti pobožnost k svate-
mu umučení Páně rezakovat. K tomu účelu všude, kamž
jsou voláni, slavae konají missie, exercicie v domech svý-
ch a jiných. Na ten omysl také napominají věřících, by se mo-
dili růžence sv. Š. ran Kristových, kterýž růžence s přidáním
odpuštěk světů, a jiným duchovním povolení k svěcení dětí
mohou. Každý z nich jest, posvěcení jeho samých a blížného,
protož také vždy musejí býti hotovi, všude i u pohaných
národů Evangelium kázat. Již dávno zarazili missie v Bul-
harsku, kdež více oudů jest pod lizením jednoho vrahého,
kterýž vždy jest biskup z Nikopol *in partibus* a duchovní
zprávoe Válašské země; v nejnovějších dobách zarazili missie
v Novém Hollandu. Nosí čerav šat hrubý s koženou přeskou,
přes ten plátek též barvy a látky. Na oběm šatě mají
na levé straně bílé vyšívané srdce s křížem, s nápisem: *Jesu*
Xpi Passio. Nenosi nasobě nic z plátna, nébrž všecko vlněné,
kromě v nemoci, na nohou mají sandály. Třikrát v týden
nejedí maso, tak také celý advent a celý čtyřicetidenní půst.
V postech nemají ani petlu, ani žíněnek, a nímě těžkou ne-
moc spějí vždy celí obloženi. V noci vstávají k medlení cír-
kovních hodiniek. Přísně zachovávají slib chudoby, jak se na
řekolnika sluší, tak že v skutku žádný z nich nic svým neda-
zývá, ba i celé shromáždění nesní má jisté přímý neb sta-
tky, nébrž jen dům, kdež bydlejí, a při něm zahradu. Domy
tyto vyvolí si vždy vzdálené od města a poněkud osamělé

protož také je nazývaj pouštěmi. Shromáždění této má teď 30 domů, mezi nimi 5 v Anglicku; generál řádu jest v Římě. Spolu také založil Pavel z kříže řád ženský Passionistek. Umel tento veliký služebník Páně v roce 1775 v Římě v domě řádu svého nazvaném pouští sv. Jana a Pavla, na tom samém místě, na němž tyto dva svatí mučení byli. Pius VII. permil již dávno, by se k procesu jeho za blahoslaveného vyhlášením zakročilo; a Pius IX. potvrdil pravdy jednoho zázraku, kterýž se stal na přímluvu Pavla z kříže. Nejspíše že brzo bude za blahoslaveného a svatého prohlášen. — Synové jeho duchovní zvláště vyznamenáni jsou dobrou pověstí, že přímě zachovávají reholi svou. Řehoř XVI. je velmi měval. Jejich největší žádost jest obrácení Anglicka, což bylo také nejsladší nadějí jich zakladatele, že k tomu dle budou od Boha povoláni. Toto přání zdá se vyplňovati, jelikož již mnoho v Anglicku pracovali, jmenovitě kněz toho řádu Doménicus veliký podíl měl na obrácení na slovo vzatého Dr. Newmanna, a mnoha jiných doktorů Oxfordských a nejznamenitějších biskopův Anglických.

Prosme tedy, a vyzývujeme všech jiných, by prosili s námi, by Bůh hojně milosti své vylił na zemi Anglickou, ne nebude nám to zajisté na škodu, bude-li obrácena země tato, uříká mnoho prospěje i České vlasti naší.

Modlitba, kterouž dotčený P. Ignác Spencer rozdává, jest následující:

Všemohoucí, věčný Bože, kterýž jsi ustanovil, aby člověk jenom v pravé víře spasení došel: vzhleďmi milostivě na Anglicko, na ty mnohé duše, kteréž nepravé učení již tolik let podle jhem bludu zajaté drží; zapuď od nich všecka tmu nevědomosti, rozptyl všecko falešné a převrácené učení a představy, a poski brádem všechních, by pravou věru přijali, a s radostí k svatě matce Církvi se navrátili. Skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

— Kníže Dimidov cestuje z Rus do Říma, by svatému Otci přinesl darem kříž z malachitu (nový to drahý kámen, kterýž se v Rusku objevil, a jest jako králem ostatních drahých kamenů, vyjma diamant) v ceně 80,000 franků. — Bůh dej, aby mezi Ruským dvorem a mezi svatou stolicí Římskou, co nejdříve to nejlepší srozumění panovalo, a tak aby ta ne-

smírná země východního Slovanska, v kteréž svatý Dadřej a potom svatý Kliment hlásal slovo Boží, co nejdříve do lůna svaté katolické Církve úplně se navrátila.

Z Břetislavi. Nejdůstojnější p. primas království uherského, Scitovský, kterýž od prvního počátku povýšení svého v každém ohledu tak horlivě apoštoluje, měl sám v pondělí velikonoční v hlavním chrámu Páně s poledne katechizaci. Procházeli se mezi velkým davem shromážděného lidu, co otec mezi svými syny, co vrchní pastýř u prostřed věrného stáde Kristova: a otazoval se mladých i starých, by se přesvědčil o známosti jejich vzhledem na svatou víru. An viděl přítomný lid upřímné toto přiblížení se váženého a milovaného vrchního pastýře k sobě: rozhorlil se velmi, a každý byl žádostiv, dostati otázku, aby veřejně složití mohl oučet ze své víry. Mezi jiným dostalo se toho štěstí jednomu starému mlynáři, kterýž jsa tážán odpověděl ochotně a hlasitě; napotom ale osvědčoval, že tento den náleží mezi ty nejšťastnější dny života jeho.

Z Lince. Dne 15. dubna skončil v Pánu nejdůstojnější vrchní pastýř linecké diecese, p. Ziegler. Příkladně jsa živ, příkladně skončil, příkladně učiniv poslední svou vůli, totiž všechno své jmění, kteréhož církevní důstojností svou nabyt, odkázal zcela k církevním účelům, právě tak, jakž vyloženo jest v přítomném svazetku pod titulem *rozebírání tří otázek vzhledem na církevní jmění*. Bůh dej, aby mezi veškerým, vyšším a nižším duchovenstvem obnoven byl horlivý duch prvotní Církve, a tak aby došel nejdůst. linecký p. biskup hodně mnoho následovníků. Vidíme, že nás svět opouští, v nějž jsme vzhledem na své tělesné zaopatření nemírně doufali, ano že nás i utiskuje násilím. Neočekávejmež tedy žádné pomoci od světa, nebrž hledejme pomoci ve své upřímné, vzájemné lásce; když pak zachováme to přikázání, kteréž nám zvlášť dal Pán před svým umučením: potom budeme hodni požehnání Božího, a postará se o to Kristus Ježíš sám, aby žádnému z nás v ničemž nechybělo.

Podáváme zároveň krátký nástin životopisu detčeného církevního knížete dle jednoho lineckého korrespondentu. Nebylť tento p. biskup dle narození svého občanem rakouským, narodiv se dne 7. března 1770 v Kirchheimu, městečku ba-

verském mezi Augsburkem a Ullmem. Humaniera studoval u benediktinů v Ottobeueru, filosofii u prémonstráků v ústavu Rothském; vstoupiv do řádu benediktinského ve Wiblingách, studoval theologii, a byl r. 1793 v Konstanci na kněžství posvěcen. Stana se humanitním professorem ve Freiburgu v předních Rakousích, připravoval se na doktorat z bohosloví. Když pak té hodnosti došel, byl brzy na to zvolen za převora kláštera Wiblinského, o kterýž si zvlášť za času krvavé války r. 1806 slavné zásluhy získal. Když pak římsko-německá říše byla zrušena a klášter Wiblinský vyzdvižen; stal se Ziegler professorem bohosloví v Krakově, a zprávcem tamnějšího arcikláštera Tynického. Na to přišel za profesora církevního dějepisu do Lince, r. 1815 za profesora dogmatiky do Vídně, kdež dlel na učitelské stoličce, dlel na kazatelně a dlel vydáváním učených spisů velmi slavného jména sobě dobyl. Dne 29. října 1822 byl posvěcen na biskupství pro Tynickou diécesi od Jeho Eminencí, kardinála a arcivévody Rudolfa v Holomouci. Ode dne 8. září 1827 ale se uvázal v řízení biskupství lineckého, kteréž až do skonání svého slavně vedl, ač v posledním čase zraku svého téměř byl zbaven. Bylo-li tělesné oko jeho zkalené, zůstávalo přede duchovním okem jeho jasné a bdělo na svatém Sionu, aby hrad Kristův obhájěn byl proti útokům všech nepřátel. — Budiž Hospodin jeho odplatitelem, a dej nyní osiřelé diécesi opět tak horlivého vrehního pastýře.

Z Brna. V Moravském hlavním městě započaly se dne 24. března b. r. dvě sv. missie na jednou. Pro lid moravského jazyka v klášterním chrámu Páně otihod. Minoritů o hodině 3. s poledne, a nejdůstojnější P. biskup, Jeho Excelenci otevřel ji sám tou řečí, kteráž v čele tohoto svazátku jest postavena; pro lid německého jazyka započala se druhá sv. missie v katedrálním chrámu Páně u sv. Petra a Pavla o hodině 5. téhož půldne. Ctihodní kněží ze shromáždění sv. Alfonse, kteříž na tomto dvojnásobném svatém díle pracovali, byli tito: Kozmáček, Madlener, Pernica, Brosch, Wohlmann, Prökelt, Mastalík, Nesval, Hřebačka, Graf a Michálek. Při missii pro lid moravského jazyka kenal každodenně veledůstojný p. provincial, Bonaventura Zdura, o hodině 7. obět, mše sv., a přisluhoval svátostí nejsvětější; v katedrálním pak

chrámu Páně konal po pořádku veledůstojní pp. kanovníci slavnou obět mše sv., a nejednostojnější p. biskup přistěhoval nejsvětější svátosti oltáři. Dne 1. dubna světil se odpoledne missionářský kříž, postavený na rohu kláštera ursulinského; dne 2. dubna ráno skončila se obojí sv. missie po svčasných obrazech, medailích a křížích, (kteréžto věci právě kajícní jsou netoliko památkou sv. missie, nýbrž i znamením plachotících odpustků, jichž právě kajíci v té příležitosti získati mohou) slavným *Te Deum Laudamus*.

Co se týká kázání, musel se ctiuhodným atdům vzdát všechna chýle; avšak vynikal v. p. Pernica, jenž každodenně o hod. 11. před polednem v jazyku německém mluvil, a nevěru v tak zvaných *konferenčních řečech* nevyvratnými důvody porážel, a v. p. Mudlener, vážný kmet, kterýž si i zde důvěru štedrující mládeže úplně získal. V missionářských kázáních jednalo se o svátosti pokání, o dobrodiních Božích a o nevděčnosti Mládkově, o nečistotě, o smrti, soudu, peklu, o nejsvětější svátosti oltářní, o kříži, o úctě P. Marie, o nebi a o jiných podobných předmětech. Odpoledne se vysvětlovalo tajemství svatého rážence, a povzbuchoval se lid, by se ho neděil; a potom, jakž obyčejně při missiích jest, udělovalo se zvláštní naučení pro všechny stavy; a sice nejprve dítkám a přítomnosti rodičů a jiných lidí, potom soukromě manželům a vdovám, za třetí mládežním a svobodným mužům, za čtvrté manželům a vdovám, posléze panna a svobodným ženám vůbec.

A jaký byl účinek tohoto velikého díla? Za ten čas, co missie trvala, počítala se v dotčených svrchu obou chrámech Páně přes 7000 komunikantů; byl jich sice i v ostatních chrámech také velký počet, ale srovnáváme-li počet všech obyvatelů Benňonských, a podotkáme-li, že mezi těmito komunikanty byli nejedni z okolních dědin: zapříti se nedá, že slovo Boží všechněch srdcí neproniklo. Kdo jest ale tím viněn? Missionáři toho zajisté vinní nejsou, nýbrž jest tím vinná duchovní slepota sama, která nechce prohlédnouti, aby osvěcena byla jasným světlem Kristovým. Co ale platno sice výbornější kázání takovým lidem, kteří ho neposlouchají? Byli by se obrátili, kdyby byli přišli zvlášť na ty konferenční řeči: a však Bohužel, právě ty byli nejmeně navštěvováni,

aspoň tu nebylo těch, kteříž by byli takového naučení nejvíce byli potřebovali.

Ostatně pak doufejme v Boha, žeť on sám se postará o rozšíření a upevnění království svého. Neobrátí-li ani vtělený Bůh všeho lidu israelského za celý čas viditelného obcování svého na zemi, a nepodařilo-li se toho ani jeho apoštolům: neždejme, aby se v 10 dnech stalo od lidí víc pauze a jediné moci slova. Na proti tomu ale zas těšil-li Hospodin Eliáše proroka (3. král. 19, 18.), že pozůstává v celé zemi 7000 mužů, kteříž nesklonili kolena svého před Baalem: ai máme tu v jednom městě téměř dvakrát 7000 lidí, kteříž v čas té svaté missie osvědčili, že se neklanějí modle nevěry. Poručíme i toho počotknomu třeba, že po skončení sv. missie nastával čas velikonoční, a že mnohý, kterýž kázáním pohnut byl a připraven, s Pánem Bohem učiniti pořádnost, že to učiní soukromí v čase velikonočním. I z toho buďtež Bohu díky.

Když pak odcházeli missionáři z Brna, učinila jim katolická jednota písemné poděkování, a studenti podali otištěnému knetovi Mačlenerovi krásnou básně. Dne 6. pak dubna stalo se poděkování od výboru kat. jednoty a od představených a od učitelů náboženství na gymnasium J. Excel. p. Biskupovi, že tu svatou missii povolal.

Opozděno. Ve Veselíčku, budějovské dicése byl dne 19. října m. r. nový kostel, staven nákladem matice náboženské, od velečlenoj. p. vikáře Bechynského požehnán, a tak pro služby Boží otevřen.

— K dědictví svatojanskému přibýlo v měsíci dubnu 53 nových spočtůů; tedy jich jest letos 354.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V arcidiéc. Pražské: V. p. Václ. Männl, lok. v Ratisdoru 14. břez.; v. p. Otto Prošek, z řád. benedikt. v Emausích, 29. břez.; důst. p. Tomáš Pössel, vikarius Falkenovský, 3. dubna; v. p. Karel Nekola, farář v Plané, od loupežníka ve farním domě dykou zavražděn; v. p. Frant. Přibík, psalterista u sv. Víta, 8. dub.; v. p. Blažej Lukášek, z řádu piarist., učitel 4. třídy v Brandejse nad Labem.

V litoměř. diéc. V. p. Bernard Haas, podpřevor a bývalý provinciál augustiánský, v Ročově, 23. břez.; v. p. Vavřinec Eichner, podpřevor a novicmistr řádu cisterc. v Oseku 27. břez.; v. p. Theofil Liška, z řádu přemouňt., kanon. Strahov. prof. na gymn. žatec. g. dub. veledůst. p. Ant. Wagner, kom-mendator řádu křížovn. v Mostech 11. dub.

V hradecké diéc. V. p. Karel Adamec, býv. lokalista v Hermanicích; v. p. Václ. Zahradník, lokalista ve Zhoři.

V budějov. diéc. V. p. Isidor Dietrich, řad. cisterc. far. v Sarachově, 3. břez.

Na odpočinutí se odebrali:

V litom. diéc. V. p. Frant. Ehm, lokal. v Nečenicích, docela; v. p. Felix Liška, administ. fary v Hradišti, na čas.

V hradec. diéc. V. p. Jan Zablýský, koop. v Nebešské Rybně.

Vyznamenáni jsou:

V pražské arcidiéc. V. p. Frant. Rokos, lok. v Dřevčicích, osob. farář.; v. p. Ant. Polák, far. v Wolpersdorfě v Kladsku, dostal *expositor. canonic.*; v. p. Jos. Schusser, far. v Erpužicích (Welsperstschitz), tajem. vikar. Stříbrského.

V litom. diéc. Veledůst. p. Jos. Gahler, děkan v Liberci, skuteč. vikářem a konsist. radou; veledůst. p. Ant. Tschochner, konsist. rada a vikář Kadaňský, potvrzen co okresní škol-dozorce; v. p. Ant. Stoy, lok. v Christophshammer, osob. farář; v. p. Jos. Richter, far. v Ošicích, dost. *collare canon.*; a v. p. Jos. Schirl, lok. v Městě (Plaß) dostal právo syno-dalii.

V hrad. diéc. V. p. Jan Springer, heřmanměstecský far-
rář na odpočinutí a kněz jubilární, titulem děkana. Jeho c. k. apošt. Veličenstvo udělil nejvyšším rozhodnutím dne 3. dubna t. r. městskému kaplanu *Josefu Podhajskému* v Hradci Krá-lové na důkaz milostivého uznání jeho výborného a horlivého působení u vypomáhání ve vojenské duchovní správě (z roku 1849 a 1850, kde cholera a typhus nemocnice vojenské pře-plnily) *zlatý záslužní kříž*.

Povýšení, přesazení a do duchovní zprávy se dostali:

V pražsk. arcidiéc. V. p. Jos. Eberle, lok. v Mecklu, za lok. do Sachsengrün; v. p. Jos. Renner, lok. Velišský, za lok. do Malotic; v. p. Jos. Dick, z buděj. diéc. za lok. do Veliše; v. p. Joachim Auer, far. v Sandavě, administ. vikariatu

Falkenovského; v. p. Vincenc Bradáč, adm. v Přistoupíně, far. v Skalici; v. p. Frant. Fischer, adm. v Dolní Chodově, far. tamtéž; v. p. Václ. Sommer, kapl. v Hroznětíně (Zichtenstätt), adm. lok. v Radisfortě; v. p. Frant. Kecina, kap. v Němec. Trebeney za kapl. do Neulosimthalu; v. p. Viktorín Foytík, z Benešova za kap. do Výprnic; v. p. Jos. Schneider, kapl. v Schönlicht, adm. tamtéž; v. p. Fr. Janda, kapl. ve Lstiborí, za adm. do Přistoupína; v. p. Pavel Zahálka, kapl. v Plané, adm. tamtéž; v. p. Jos. Martin, kapl. v Kunžvartu, za adm. lok. v Miltíkově; v. p. Frant. Hauptmannu, adm. v Sachsengrünü, za adm. lok. v Mekle; v. p. Norbert Schierl, na pomoc do Doupova.

V litom. diéc. V. p. Jos. Marschall, kapl. v Scheles, za adm. do Podersanky; v. p. Ferdin. Liška, neomista, na pomoc do Scheles; v. p. Ant. Krobsbauer, neomist., za kapl. do Borešlavi; v. p. Frant. Schuh, kapl. v Rosavicích, za koop. do Dečinského špitalu; v. p. Vilém Müldner, adm. v Niedergundu, za kap. do Rosavic; v. p. Vojtěch Holley, kapl. v Marie-Dole, za podpřevora a novicmistra řádu svého v Oseku; v. p. Karel Mayer, exposit. v Seestadtlu, za lok. do Radovesic; v. p. Jos. Böhm, kap. v Neudorfu, za expositu do Seestadtlu; v. p. Emanuel Vlasák, adm. v Radovesicích, za kap. v Neudorfu; v. p. Jan Vlasák, kapl. v Košově, za zámeck. kapl. do Vršovic; v. p. Jan Margold, koop. v Trilbicích, za kapl. do Košova; v. p. Jos. Dobicer, kap. v Citolibech, adm. tamtéž; v. p. Jan Hofmann, křižovník a kapl. v Mostech, adm. komendatury tamtéž; v. p. Jos. Hanf, adm. v Mašově, za kapl. do Vilomic; v. p. Fr. Schwertner, koop. ve Vidími, za kapl. do Christophsgrundu; v. p. Jos. May, jsa na pomoc v Zeidleru, za koop. do Vidími; v. p. Jiří Römisch, z řád. františk. v Kadani, na pomoc do Zeidleru; v. p. Jan Smíšek, far. ve Světcí (Schwaa), za far. do Chrastan, v budej. diéc.; v. p. Matouš Wogik, far. Chrastan., za far. do Světce; v. p. Jos. Macháček, kapl. v Gastorfě, na pomoc do Zebusi; důstoj. p. Jan Tietz, far. v Blottendorfě a vikar. Českollpský, za děkana do České Lípy; v. p. Robert Scholz, kapl. v Blottendorfě, adm. tamtéž; p. Julian Walter, klerik z řád. piarist., za učitele 3. třídy do Mladé Boleslavi; v. p. Kastus Lutz, z řád. kapucin. přesazen z kláštera Zákupského (Reichstätt) do kláš. Litoměřick.; v. p. Jos. Nečásek, far. v Přichovicích, za far. do Vysoké; v. p. Jan Pruša, lok. v Těšnově, za far. do Kufi-Vody.

V budejov. diéc. V. p. Jan Iserle, adm. v Umlovicích, za far. tamtéž; v. p. Augustin Hæger, koop. v Doubravníku, brněnsk. diéc., za far. v Hořticích; v. p. Michael Holba, z řád. oisterc. a kapl. v Boršově (Bayersdorf), adm. tamtéž; v. p.

Václ. Kolbinger, neomst. za kapl. do Dlouhé Vsi; v. p. Lo-helius Ždarský, z řád. prémonst. kanonie Strahovské, direktor realky v Rakovníku, za děkana do Milíška; v. p. Augustin Seiler, z řád. cisterc. za kapl. do Borešova; v. p. Adaukt Zauhar, dost. jurisdikce při minoritském chrámu Páně v Krumlově.

V hradecké diéc. V. p. František Molešovský, směřický zámecký kaplan, za lokalistu do Mičova; v. p. Václ. Kottland, mičovský admin., za lokalistu do Kostelní Lhoty; v. p. Jos. Acksteiner, vlčický kaplan, za lok. do Pilníkovy; v. p. Ant. Rypka, dosavad admin., nyní lokalista v Mlázovicích; v. p. Josef Šafránek, dosavad admin., nyní lokalista v Staršově; v. p. Ant. Jelínek, novoveský farář, též co farář do Mlčné; v. p. Václ. Forman, lomnický kooperator, za faráře do Roch-pratic v litoměřické diócesi. — V. p. Jos. Kolauf za admin. do Oubyslavic; v. p. Jan Novotný za admin. do Ronova; v. p. Frant. Priol za kooper. do Jedlové (Schönbrunn); v. p. Jos. Kudrnáč za kaplana do Hradiště (Gratitz); v. p. Rudolf Schmidt za kaplana do Starých Buků (Altbusch); v. p. Vilém Reichelt na vypomáh. do Rokytína (Rognitz); v. p. Jan Lauschmann za prozat. zámeckého kaplana v Smřicích; v. p. Josef Jarske za admin. do Hermanic u Jaroměře; v. p. Jan Veit za katechetu na podrealní škole v Náchodě. — V. p. Václ. Šimerka, býv. kaplan v Žlunicích; v. p. Václ. Dvořák, býv. koop. v Jedlově, odešl na universitu do Prahy připravovati se k professuře.

V biskupství brněnském: V. p. Leopold Nave, lok. ve Chvalaticích do pense; v. p. Fr. Dědek za adm. do Chvalatic; v. p. Matěj Fleischmann, kapl. v Slavonicích za lok. do Brečkova horního (Ober-Fröschau); v. p. Jos. Neusser, koop. v Modřicích za kaplana do Slavonie; v. p. Hulek Jan za koop. místo do Doubravníka, do Modřic; v. p. Jos. Pták, adm. v. horn. Brečkově za koop. do Doubravníka.

V arcibiskupství olomouckém: V. p. Ant. Dudík, koop. v Holešově za koop. do Kostelce v děkanství Holešovském. V. p. Jos. Badsticher za koop. do Šenova. V. p. Martin Navrátil, adm. v Morkovicích za faráře tamtéž. V. p. Jan Eichler, katecheta v hlavní škole v Hunčově (Mährisch-Neustadt) za učitele náboženství na nižší realku v Oppavě.

Uprázdňená místa:

V pražek. arcid. lok. Radisfortská, Ouzická a v Meklu; far. v Schönichtu, v Plané, ve Tmání. — *V litom. diéc.* lok. ve Kleyh; a kaplanství v Zeidleru, Třeblicích a v Zehusí. — *V hradeck. diéc.* Lokalie v Hermanicích od 25. března; zámecké kaplanství v Smřicích od 27. března; lokalie v Zhoří od 13. dubna, a fara v Nové Vsi od 15. dubna. — *V buděj. diéc.* fara v Steinu, odejitím na odpočinutí osob. děk. důst. p. Jana Steinka; fara v Ktiši, odejitím na odpočin. v. p. far. Augustina Waltra; fara v Lutové, odstoupením v. p. far. Jana Kubička.

ČASOPIS**PRO****KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.**

Pojednání.

P o h á d k a o p a p e ž c e.

Jakkoli by se od místa snad býti vidělo, dávno již poraženou a vši víry prázdnou středověkou smyšlenku znova před soudný stolec zdravé kritiky poháněti; nicméně neumkli až po dnešní den všichni hlasové nenávisníkův matky Církve, a mnozí ještě se domnívají ve své slepé, vášnivé předpojatosti, nacházeti v ní neposlední důvod na ujmu cti katolické Církve, zvláště pak římské stolice. Ač jejich nectné, podle útržky u zdravé většiny s opovržením se polkávají: uznali jsme předce za hodno, aby nižádného nepomýlili, dle výtečných vzorů toto pojednání v těchto listech umístiti.

Poněvadž ale tato báje v základech svých roztrhaná, nemůže se ovšem důsledný a shodný nástin o ní podati; co se však nejvíce ve všech námitkách proplítá, povede nás v líčení, zvláště jak ji také F. L. hrabě z Stolbergů sestavil.

Jakýs kněz v Angličanech ujal se opuštěného děvčete a vychoval je. Dospělá schovanka okouzila svými vnadami služebníka Páně tak, že z pěstouna se ji stal otcem dítěte. Opustivši otčinu, odebrala se nadějná matka do Mohuče, kdež za nedlouho ovoce neopatrné lásky dozravši, upadlo. Dceruška, jejížto budoucnost tak záhadná byla, nazvána jest Gilberta.

Nadobyčejné již schopnosti outlé teprv dívenky stkvělou ji zvěstovaly budoucnost. Matka, od vychovatele svého sama snad dosti vzdělaná, ji nezanedbávala, a

*) Červen, viz téhož časopisu str. 198.

malá Gilberta činila brzo divy pokroků. Aby však vnikla do svatyně samé Uměn, odhodlala se vstoupiti do kláštera; i přijata jest za mužského přestrojená do kláštera Fuldenského, tehdaž jako vůbec sídla učenosti a věd. Než ani zde její neuhasitelná po vědomostech žízeň ne-našla ukojení, i pudilo ji to do samých Athén, aby tam v domácím veškerého umění krbu vědochtivosti své za-dost učinila. Jde na rozum, že tam Gilberta vrchu vši učenosti dostoupila; nejproslulejší mudrcové, na slovo vzatí učenci vůbec, řevnili o její přátelství. Avšak i Athény obmezovaly jejího neobsáhlého ducha posléz, i naměřila do středního města křesťanstva, do Říma, dů-stojnějšího působiště své učenosti tam hledajíc. Sotvy zahájila svá čtení, jižž množstvím jejímu nebeletnému duchu se kořících posluchačů obsypánu se viděla. Zvláště pak byla skumná bohověda nyní střediskem jejího sna-žení, a v učených hádáních nebylo nikoho, jenž by si byl více troufal, odolati ji. Takovýto arcit způsobem všech oči se na ni obracely; obecné požívala vážnosti a poctivosti, tak sice, že po úmrtí papeže Leona IV. přání všeho lidu, všech biskupů a kardinálů, celého šlechtictva v tom se soustředilo, aby obdivovaný cizí učenec na uprázdňený stolec papežský posazen byl. Jan VIII., ne-boť toto jméno přijala za papeže zvolená Gilberta, zpra-voval nyní k nejlepšímu vzdělání Cirkve svaté (!) dům Boží po 2 léta a 5 měsíců.

Avšak mnohou zkušeností ztvrzené: „Kdo pevně státi mníš, hleď, abys neupadl“ i na Gilbertě se naplnilo. Úlohu svou již dohrála. I zapomenuvši se, že na papeže hraje, zapletla se se sloužícím do neopatrného obcování, že sama oučinky jeho nehrubě vyměřila. Ač již naděje plná, předceť se odvážila ještě podíl míti v slavném prů-vodu. Než nepředvidaně vypršela chvíle porodu. Gilbertu překvačily těžkosti, že ledva se poodstranila, i porodila v blízkém kostele, kdež ihned umřela, a tam také beze všeho hluku pohřbena jest. — Na místě, kdež porodila, postaven prý pomník, Gilbertu s dítětem představující, kterýž teprv za reformace se odstranil; posléz prý na témž místě také kapla vzdělána. Také prý se pozdější

papežové při veřejných příležitostech vždycky onomu místu vyhýbali; jakož i o mramorové stolici mnozí se zmiňují, na níž prý papežovo, prvé než volen byl, pohlaví ohledáváno. —

Totož jest onen mnohým dosud oblíbený románek; co však na něm pravdivého, soudný čtenář z *vnitřních* již *důvodů* sezná, protož když i *zevnější svědectví* uvedeme, musí se v nicotu svou rozpadnouti.

Jakož si každá lež vůbec odporuje, rovněž i zde na nic jiného, než na samé přičinosti narážíme. Dle jedněch, jakož zde líčeno, byl jejím otcem anglický kněz, dle jiných za časů Karla Velikého z Angličan do Mohuče přišlý učenee. Avšak šířitelé víry Kristovy byli kněží a mnichové; souvěci spisovatelé o ní nevědí, kdež nám předce o proslavených jiných mužích, jako o Alkuinovi, Eginhardovi z Anglicka povolaných památku zůstavili. A město *Mohuč* by bývalo tak netečné, že nevšímajíc si osoby tak vzácné, kteráž tak podivnými okoličnostmi až k nejvyšší hodnosti v Církvi se vyšvihla, v památkách svých ji čestné místo nevykázalo, alebrž ji v zapomenutí dalo? —

A však i co do jejího *rodiště* a *vlasti*, nesrovnávají se spisovatelé. Jedněm, jako Martinovi Polonovi a Platinovi jest Angličankou, kteráž ale z Mohuče pochází, druhým naopak. Bibliander ji v Angličanech toliko vychovati nechává, Junius ji drží za rodičku z Mohuče s příjímím Anglika. Ne menší různost jest mezi jejími zastavateli ohledně *jména*. Jednomu sluje Gilberta, druhému Anéžka, jiným opět Johanna, Markéta, Dorothea, Isabella, Tutta atd. s příjímím z Anglicka. Jak se nepravdivost až dotud ohledem domnělé papežky rodičů, rodiště a jména svou nesjednoceností sama prozrazovala, ne méně i o jejím *vychování*, *úvodci* a *místu, kam zašla*, rozbihají se její hájitelé na různě. Někteří praví, že její vychování bylo jenom matné, jakž později dokázala; k tomu že ji kouzlo lásky přivábilo; jiní opět na opak povídají, že prý v Fuldenském klášteře pečlivě vychována byvši, tam i některé knihy o kouzelnictví sepsala. S mnohých stran se vypravuje, že se nikoli sama, nýbrž s jakýms milen-

cem pustila do Athén, jenžto k ní dříve pouze těmiže snahami po vědovcnosti, posléz ale i páskou vzájemné lásky připeután byl. Než kdo byl člověk ten, jenž ji z vlasti do Athén odvedl? Neví se, zda-li byl Mohučan, Angličan, jakého stavu, všude temnota. Snad alespoň panuje shodnost v tom, kamž učená panna zašla aneb odvedená byla? Ani o tom žádného srovnávání není; Polenus a jiní posílají ji do Athén, jiní do Angličan, Schernberger i do Paříže. Že však nicméně většina Gilbertčiných velebitelů ji v Athénách na vysokých školách dílo jejích studií dokonávati dávají, uvažmež, jak se sami bijí. Již v V. století, za doby slovutného mudrce Synesia, později Ptolomaiského biskupa, vystěhovaly se Uměny z staroslavného Řecka. Stěhující-se tehdaž národové vytiskli vědy z Řecka, kteréž došly v Cařihradě jakéhos takéhos útulku. Než což pak se té doby přičiněním Karla V. nezmáhaly dosti ve Francku samém vědy a všeliká umění? nač bylo tedy do Athén jíti, tím méně, an mezi oběma mocnostma valného srozumění nestávalo? Avšak buď si v Athénách; je-li pak aťo pravdě podobno, že by ohnivá, vnaď a milostí plná dívčice v tamějším dráždivém ponebí, že by se, pravím, v Athénách výhradně byla studiím věnovala, tím méně, jestliže měla milence po boku? Dále, byť by tam již všecku příležitost ku vzdělání byla mívala, nečinila přede zázraky, aby byla za krátký čas svého tam pobytí všechnu učenost tak pozřela, že napotom nejucenenější mužové slavného Říma k ní na čtení chodili. Nechmež však pohádky v jejím běhu, a stopujmež dále, jak se Gilbertino vystoupení a vyznamenání v Římě s tehdejšími poměry shoduje. Třebať přestrojená a neznámá, nemohla se předce po 3 léta, dle Polona mudrcvi učic, mezi vousatými posluchači sama nezarostlá, a jemnějším ženským hlasem alespoň domnění vyhnouti, že jest vykleštěnec. Dle zřejmých ale sad Nicejského sněmu zapovězeno, vykleštěnce k nejvyššímu v Církvi důstojenství povolati, ať nic nedím, že by římské duchovenstvo v lůně svém tolik moudrých, zbožných mužů, jako n. př. Mikuláše I. majic, neznámému cizincovi, o němžto ani se nevědělo, zdali klerik, z pouhého omámení jeho lesklými

vlohami jednomyslně hlasy své bylo dalo, kdežto předce Onufrius, Panvinus, kterýž s železnou pilností skrz 10 let všechny staré památky prohlédal, aby chronologickou posloupnost papežů ustanovil, sděluje, že až do 10. století nikdo na římskou stolicí nedosedl, kterýž by z lůna Církve nebyl pošel a v ní ouřadů byl nezastával. Domnělý papež *sloul* prý *Jan*, než teď se teprv ujednotiti nemohou, zdali VII., VIII. čili IX. Avšak žádný z nich to býti nemohl, jelikož dějiny těchto papežů bezpečně zaznamenány máme. *Kdy pak dosedl?* Někteří mu vykazují místo po Štěpánovi V., jiní po Leonovi V.; Polonus a dle něho mnozí po Leonovi IV. (848—855). Sem též ho klade Platina, na jehožto svědectví si odporníci Církve ovšem nejvíce zakládají, poněvadž byl římským abbatem a knihovníkem ve Valikánu. Jak patrně však se životopis Jana VII. v jeho historii *de vitis Pontificum romanorum* od jiných liší! Ani neudává, kdy a kde byl zvolen, ani který *skutek* by byl učinil, ani jakés *narizení*, k čemuž by za více než dvouletého panování předce příležitost byl míval. Děvinští Centurialové mu připsují ovšem korunování Ludvíka, syna císaře Lothara; než dle neomylných svědectví byl tento již dříve od Sergia II. (844—847) korunován. *V počtu let panování* ženského papeže Jana rovněž není shodnosti. Jedni píší, že 2 léta, 1 měsíc a 4 dny; druzí 1 rok, 1 měsíc a 4 dny; také 2 léta, 6 měsíců. Poněvadž ale nepřetržené nastoupení Beneše III. po Leonovi IV., po kterémž ona papežka dosednouti měla, příliš zřejmé jest, mnozí tento makavý odpor předce alespoň snesitelnějším učiniti hleděli, papežování Gilbertino na 1 rok, ano i jenom na několik měsíců obmezující. Za tou samou příčinou ji sem tam postrkávají, kladouce jí brzo rok 653, brzo 686, 848, 853, 854, 857, 858, 904, o celá tedy století se rozcházejíce. Chronologické paměti nám však jmenují ve všech těchto letech řádné papeže. Sv. Martin zemřel r. 653; po něm dosedl Eugen, Říman; r. 686 panoval Církvi Kuno; r. 848 Leo IV. Říman, jenž r. 855 umřel; několik dní na to zvolen jest Benedikt III.; po jeho smrti r. 858 povolán jest Mikuláš I. neb Veliký, a r. 904 se-

děl na Petrové stolici Sergius III. Říman. Anastasius ovšem nepřipomíná určitě, kolik dní stolice papežská po Leonovi IV. prázdná zůstala, nicméně podotýká, že se po smrti Leonově duchovenstvo, šlechta atd. shromáždily hned k volbě nové, z čehož vysvitá, že mezera nebyla ani rok, ano ani měsíc. Kolik však určitě dni uplynule, než nový papež Benedikt III. vyvolen byl, zpravuje nás Cennius, podkomoří Církve římské z 12. století, a určuje celou mezeru na 6 dní. Ještě bezpečnějším důvodem pro neprostředné nastoupení Benešovo nám jest list Hinkmarkův na papeže Mikuláše I.; o němž zajisté pravi, že list papežovi Leonovi poslal, an ale, co poslové se tam brali, zatím umřel, že jej Benedikt obdržel. — Dále tentýž remešský arcibiskup píše, že se potvrzení sněmu Soissonského stalo ještě téhož roku, co Leo zemřel, skrze Benedikta. Jinak by, kdyby zprávy původců té báje pravé byly, první rok panování Mikuláše I. na r. 860 přeložen býti musel, což však všemu dějepisu se přičti.

Jeden odpor jde v zápětí za druhým. Vypravuje se totiž o ni dále, že jako *papež* již se svým sloužícím, již opět se svým učitelem, také průvodcím, se stolbou, a dokonce i s kardinálem se zapoměla, až i život svůj obtížila. Je-li ale jen zdánlivě pravdě podobno, že by osoba, kteráž tak dlouho vešken svět klamala, až se jí podařilo, nejvyššího v Církvi místa dojiti, že by, zrcadlo jsouc vši dokonalosti dle líčení mnohých, nyní tak neopatrně si byla počínala, i že by pak i dále, což obyčejné ženy neomeškají, v svém stavu těhotném, ve všechna tajemství přírodovědy zasvěcena jsouc, veřejně byla vystoupila, anó i slavného průvodu se byla zúčastnila, a to v den, kterýž jí zajisté tajný nebyl, takovouto zpozditostí štěstí dlouholeté nepoznanosti zmaříc. A kdo jí čistil prádlo? Sama-li, čili jiná žena? Jiná-li žena: mausele shledati na něm známky pohlaví svého, zvlášť an tato zakuklená žena chodila v mužském oděvu; a ta by s tím nebyla mlčela. Pak-li si ale sama čistila prádlo: zdaž by to již samo sebou nebylo budilo podezření, zvlášť v dobách jejího nejvyššího důstojenství. Pak-li ale posléze neměla pravidla ženského: nebyla početí schopna.

Důležité by aspoň bylo, jistotně vědět, při *jaké příležitosti, kde a kdy* se ji ta mrzutá nehoda stala? Ani o tom se její spisovatelé neshodují. Polonus píše, že prý na cestě od sv. Petra k Lateránu, Centurialové tvrdí, že v Lateránu slavné služby boží konati chtějí, na cestě z Vatikánu; jiní, veřejný průvod, také litanie že konala. Dotčený již Onufrius ale praví, že před časy Benifáce II., tedy před rokem 1390 papežové stále v Lateránu bydleli. Jakým způsobem se tedy srovnati dá, že by těhotná žena s hodinu cesty z Vatikánu, kdež ani nesídlila, do Lateránu, kdež přebývala, byla se brala? Ký odpor! Na kterém pak místě slehla? Polonus opět píše, že mezi kolosseum a kostelem sv. Klimenta, Platina, že mezi divadlem, kteréž se od kolosseum Neronova tak jmenuje, a mezi kostelem sv. Klimenta. Jeden nejmenovaný praví: „Papež porodil chlapce u brány sv. Petra a Pavla.“ V celém ale Římě nebylo žádné brány aniž místa tohoto jména. Totě prý to místo, jemuž prý se papežové vyhýbají, an se po svém korunování k Lateránu berou, aby jakožto římsí biskupové v svůj vlastní chrám se uvázali. Že by se ale kdy papež na té cestě čemu vyhýbal, neví žádný v Římě. Na témž místě prý papežka též pohřbena jest, dle některých i s dítětem, kteréž ale dle Junia dlouho ještě živo zůstalo, k čemuž Platina připojuje, že pohřeb beze všeho hluku se děl, což prý příčinu zavdalo, že Benedikt III. napotom čestné pochovávání duchovních nařídil. Pohnůtku k tomu zákonu byla však docela jiná: pečlivost dobrosrdečného papeže spíše o sirotky, vdovy a nemocné, zvlášť o duchovní, jichžto pohřbům sám často přítomen byl. Nedává-li pak již zdravý rozum, že by taká ohavnost, kteráž spíše ošklivost a odpor v každém budila, k tak chvalnému nařízení byla cos přičinila?

Neméně směšný jest důvod pro skutečnost oné události z toho, že na tom místě *pomník*, ženu s dítětem a prsou představující, a kostelík postaven jest. Ne toliko, že ona socha cos docela jiného, totiž dle výpovědi znalců pohanského kněze, an palmovou ratolest na ramenech má, jež vyrostlý chlapec k oběti provází, před

stavovala: kdož pak zdravého smyslu připustí, že by papežové pomník na tak ohavnou událost bylivzdělali, aneb tak dlouho trpěli? Teprv za časů reformace, a sice skrze papeže Sixta V., kterýž o zvelebení města Říma velkých zásluh nabyt, při zakládání nové ulice prý zmíněná socha odstraněna, jakož prý také vůbec vše naloženo, aby každá pamět na papežku Jana VIII. zmizela. Důležitější skutečný pomník byl prý v *hlavním Sienském kostele* mezi řadami soch papežů na počátku 15. století tam postavenými též se nacházející *socha* papežky Johanny. Nejenom ale, že svědectví 15. stol. pro událost 9. stol. žádné váhy nemá, řezbáře při tom toliko zášť vedla: byla památka tato sama v takové nepovědomosti anebo nevšímavosti, že když na upozornění Raimunda Bordeauxského odstraněna byla, že to jak papeže, tak žárlivého kardinála Baronia, ano i samého Sienského arcibiskupa a vévodu tajno zůstalo. Závěrek ale a vrch všech pošetilostí jest konečný důvod ten, že k odstranění všech budoucích klamů učiněna *mramorová stolic s otvorem (sedes stercoraria)*, kterýmž od kardinála diakona pohlaví každého papeže ohledáváno. Kdyby se i kdys podobný klam byl nahodil, bylo by jiných, moudřejších prostředků dosti, aniž bylo třeba, k tak necným se utíkat. V římských museách jest sice více podobných stolic z rosso neb verde antico, kteréž starým Římanům v nádherných lázních ku pohodlí sloužily. Příležitost k podlé ouhoně této vzala zlomyslnost snad z obřadů, kterýmž se nově zvolený papež podroboval. Sázen totiž býval nejprvé na sedadlo z obyčejného kamene, aby na svůj lidský původ, na svou křehkost pokorně upamatován byl. Když vstal, zpíval chor: „*Suscitat de pulvere egenum et de stercore erigit pauperem*“ atd.; což zlovolná nevědomost k utrhačným zámyslům svým obrátila.

Jakož se pohádka tato již svými vnitřními odpory a příčnostmi ničí, a v nivec rozsypává, tak málo váhy mají i *zevnější autority*, na něž se její hajitelé odvolávají, tak velice její skutečnosti na ujmu jsou mnohé důležité okolnosti. Anastasius, slovutný knihovník římské Církve, jest nejstarší a nejvážnější svědek, o něhož se

naši odporníci opírají. Jakýs člen sněmu Pařížského ke konci 16. století napadl rukopis Anastasiův, v němž se tato báje vypravuje. Jen přeškoda, že se toliko v některých, ale v žádném starším rukopise nenachází. Muratori sice všechny listovny a knihovny bedlivě prohledav, jenom v 2 rukopisech 15. století ji čte; v prastarých však rukopisech mediolanských ni stopy po ní nenalezá.

Netřeba tedy dlouho důsledkovati, an v oči bije, že přípisek tento do některých rukopisů škůdcovstvím pozdějších nepřátel římské stolice se dostal, což i Le Bret, jenž zajisté by katolickou církev v kapce vody utopil, beze všech obalů vyznává: ať již pomlčím, že líčení samo si všude na rozum tlape.

Rovněž se sám odsuzuje Marianus Scottus z druhé polovice 11. století, kterýž do Fuldenského kláštera přišed, tam na 10 let, pak v Mohuči až do své smrti 1086 se zazditi dal, aby tím pilněji modlitbě a studiím se oddati mohl. Tehdáž se totiž roztrousila pověst, že na patriarchální stoličce v Cařihradě ženská seděla, což sprostý lid snadno na římskou stoličce přenést mohl, ježto tenkrát rozepře mezi Jindřichem IV. a Řehořem VII. panovaly. Protož v některých rukopisech Marianových se tato povídka nachází, avšak s poznamenáním: *prý*. Jini, jako Leo Allatius, Pagi, Bellarmin atd., dokona tvrdí, že o přesných jeho rukopisech se zhola nic o papežce Janovi nečte, nébrž že od napotomních nenávistníkův vymyšlena a na kraji připsána jest, ano podvržitel sám se bije; neb na své neštěstí místo v textu Marianově, kde tento Benedikta za bezprostředního nástupce Leonova klade, neporušeno nechal, takto ani místečka pro svou Gilbertu nenechav. Le Bret rovněž připouští, že porušením se do Marianových rukopisů vtrousila.

Z 12. století uvádí se za svědka Sigibert, mnich a opat kláštera Gemblours v Brabantsku († 1113). V klášteře se původní rukopis jeho chroniky chová, v kterémž však, aniž v jiném starším ani zmínky o jakés papežce se nenachází. Vincentius Bellova, pak Guillelmus z Nangiaci v svých chronikách, v nichžto dějiny onoho času z Sigiberta vypisují, tudíž ničeho o ní nepodávají.

Ne jinak to stojí s svědectvím Otona, biskupa Freisingenského; neb v jeho starších a neporušených rukopisech se žádné paměti o jakés papežce neděje, a jenom do některých pozdějších opisů přimíšena jest.

Totéž platí o udání Martina Polona, mnicha řádu cisterciáckého a pœnitentiaria papeže Innocencia IV., okolo polovice 13. století, velmi nezpolehlého kronikáře. Leo Allatius, za Urbana VIII. knihovník Vatikánský, viděl tamtéž jeden prastarý ouplný rukopis Polonův, kterýž o této události nic nepodává. Tohotéž přesvědčení nabyt David Blondellus, učený reformita ve Francouzsku, kterýž sám také vyvrácení té povídky sepsal. Prohlédav královskou knihovnu pařížskou, nenalezl v tamějším rukopise Polonovy chroniky žádné stopy po jakés papežce; rovněž nic neshledal v daleko starších rukopisech učený papež Benedikt XIV., velikou pili na to vynaloživ.

Ejhle! nečisté, pokalené prameny, z nichžto tato nešťastná slátina vyvážena jest, z čehož samo vyplývá, že před koncem 13. století nikdo z souvěkých aneb bližších dějepisců o ni nevěděl. Žiliť předce tehdaž mužové, majíce i příležitost i povzbuzení, dopátrati se pravdy a ničehož nepomlčeti, co by z jiných okoličností poznáno jim, jejich hodnověrnosti na ujmu býti mohlo. Uvedeme toliko již jmenovaného Anastasia, pak Guillelma, oba knihovníky římské, Lupa z Ferrary, papeže Mikuláše I., Hinkmara, Adona Viennského, Jana jáhna. Anastasius zajisté ve svém díle o římských papežích, píše, že volbám 6 papežů, Sergia II., Leona IV., Benedikta III., Mikuláše I., Hadriána II. a Jana VIII. přítomen byl. Co by jeho, co by ostatní souvěké dějepisce bylo as přimělo; tak obecně známou prý událost mlčením chtíti potlačiti, když římské duchovenstvo samo dle zprávy zastavatelů na věčnou památku pomník vzdělo? Nikoliv tedy, aby papežský dvůr tak veřejnému pohoršení nevydali, ježto by tento sám o to nedbal. Ale tímto samým připuzení byli, i v dějinách svých toho zaznamenati, jelikož se věc více utatlati nedala? Čest mužů u volbě součastnělých zajisté pak by to byla žádala, jichžto řádnost jak z předcházející volby Leona V., tak i z napotomní Benedikta III.

dosti na jevě leží, kterýmž též jak Platina, tak i ostatní spisovatelé zasloužené chvály vzdávají. Jinak by se ale pověst tato v ústech toliko lidu byla zachovala, kterémuž však pramenu dějepřavy protivníci naši sami valné víry nepřičítají. Dejme však tomu, že by takového coš světo-dějinného v Římě se býlo událo, jistě by aspoň přesporní chronikáři toho nebyli utajili, an by pověst po všech krajinách o tom šla. Než ani Rhabannus Maurus, opat Fuldenský, kterýž takovou slavnou osobu dříve v svém poslušenství měl, a sám na poli literním veleběhlý, s papežem tak vzdělaným u vědecké spojení byl vešel, ani Strabus, s jehožto přítelem prý onen nedovolený spolek měla, ani Haimo, ani Regino Prumenský, ani Hermannus Contractus a přemnozí jiní, souvěci i bližší, nic podobného nedoslechli. Podobně angličti spisovatelé, jako Gildus, Burkard, Joh. Erigena, Alfred V., jichžto se věc předce nejvíce týkala, byla-li Gilberta Angličanka, ničehož nepřipomínají. Takovéto všeobecné ticho o této věci se až do sklonku 13. století zachovává, ani jeden z potomních pisatelů vědomosti o čemž takovém nemá. Tato jest tedy doba, kteráž tuto nestvůru na světlo vypravila, což se i tím značí, že, kdežto příписы do rukopisů starších domnělých svědků její skutečnosti, krátkosti jenom se vyznamenávají, původcové a rozšiřovatelé její nynější šíře se o ní rozpouštějice, již i takových zevrubných okoličností a podrobností uvádějí, kteréž nemylný znak lži a vymyšlenosti na sobě nesou. Jmenovati zde sluší Viléma Occama, protivníka římského, ale náhoněho Ladvíka Bavorského (1320). Zvláště pak Boccaccio (1374) v díle svém „*de foeminiis illustribus*“ i naši Gilbertu uváděje, takových podrobností o ní sdíleti umí, že člověk na myšlénku připadá, jeho za prvního vyličitele jejího míti. Také nákras v dřevě připojil, papežku uprostřed kardinálů, ana ku porodu pracuje, představující. S ním věrně kráčeji: Kornelius Agrippa z Nettesheimu, Ranulf, Martin, oba tito za císaře Karla IV. Tento obzvláště o papežce Janovi VIII. píše: „že když jednoho dne v kardinálské konsistoři zasedala, a z posedlého dábila vyhnati chtěla, tento se jí jenom posmíval, řka: že

drívě tělo neopustí, dokudž by mu papež, *otec otců*, z papežky zrozené dítě neukázal; napotom ale že papežo i papežku s tělem i s duší s sebou vezme. Uleknutá papežka, prý, předce nezoufala, nýbrž litost a žal v srdci citila; nicméně papežskou stolicí neopustila. Bůh tedy poslal angela, jenž jí na vybranou předložil: buďto věčně zatracenu aneb veřejně před světem zahanbenou býti. Papežka zvolila poslední, načež pak onen pád následoval. "Pomlčeti nechceme, že mezi rozšiřovateli této báchory i svatí i moudří mužové se nacházejí, kteříž, kromě zlého však oumyslu, z dřevných pramenů neopatrně opisující, do svých ji přijali jsou spisů. Takto sv. Antonín, arcibiskup Florentinský, kterýž však hned dokládá: *Je-li na té pověsti co pravdivého!* Jeden z hlavních sloupů, o kterýž se hajitelé té bájky opírají, jest také Platina, již prvé dotčený knihovnik Vatikánský a chronikář z 15. století. Co se na jeho svědectví dáti může, již povéděno. Tak také i Jan Nuklerus, kancléř a probošt Tubingský, vypisuje obšírně domnělý příběh. Vůbec se však svědectví všech dosud uvedených autorit tím značí, že, buďto si již tato místa v jejich spisech průvodčítá aneb porušena, s nejistotou a hádáním celý příběh ličí, ježto slovy: *prý, povídá se, slyšíme, je-li možná* atd., udání jejich jsou protkána. Ohlednouce se po okoličnostech doby, kdy se onen příběh udati praví, jakož i po nejbližších stoletích, nepředpojatě soudíce, zajisté uznati musíme, že by v rozličných sporech jak s *řeckou církví*, tak s *řimskými císaři* tyto Římu nepřiznivě strany nebyly jistě omeškaly, tohoto důvodu, kdyby tehdaž již roztroušený aneb aspoň podstatného cos na něm bývalo bylo, se uchopiti, ježto by jim jinak mocné zbraně byl podával. Avšak vášnivé rozepře s východní církví strany ssazení poctivého Ignacia a povýšení ctižádostivého vykleštěnce a nekneze Photia takového cos ze sebe nevyvrhly. Proti papežovi Mikulášovi I., kterýž ono výroky Nicejského sněmu upřímo čelící ssazení i dosazení nikterak přijmouti a potvrditi nechtěl, vychrlili jeho nepřátelé zajisté všechnu zlost. Michael III., byzantinský císař, jenžto Photiovi tak velice přál, poslal posly do Říma, kteříž však ničeho

neprorazili. Papež, ač sám se své strany na vyšetřenou své lidi do Cařihradu poslal, trval na svém. Císař tudy jiného poslanca s velmi hněvivým listem do Říma vypravil. Léta 869 od Photia samého, Theofil a Samuel, dva schytralí mužové vyslaní, do Říma přibyli. Všichni tito, záměry své zmařené vidouce, za pobytu svého v Římě bez pochyby všechno vypátrati se snažili, co by jim zbraně proti nenáviděným římským papežům zjednatí mohlo. K největší ujmě zastavatelů této neladné pověsti nenalezáme ale v obapolných neshodách ani té nejzdařlivější stopy podobné důtky. Ale právě naopak: kterak pak se mohl osmělití Leo IX. v 11. století Řekům vyhrůžku činiti, že mimo to, že vykleštěnce na patriarchální stolice dosadili, že i doslýchá, že také *žena* povýšena byla? Byl-li by pak držitel toutéž ohavnosti pokálené stolice v ten rozum se vyjádřil, své vlastní nejchoulostivější stránky se dotýkáje? Řekové se toho nechopili. Nepřehlédněmež dále prudké výtržnosti příčinou *rozvedení manželství* krále *Lothara*, syna císařova, s Waldradou, sestrou první své řádné choti Theutbergy, jižto byl schválením arcibiskupů Trevírského a Kolínského zapudil. Mikuláš I., tentýž přímo kráčeující náměstek Kristův, oba arcibiskupy s jejich důstojenství složil, nálezy sněmu Metského za neplatné prohlásil s doložením, aby jiný sněm se sešel. Náruživosti plné výstupky obou arcibiskupů neminuly, kteříž uraženého manžela popouzejíce, i list plný kyselosti na vtisknuvšího se do ouřadu Photia uveřejnili. Jak milá by jim tudy taková výčitka byla bývala! jak ochotně rádi by se jí byli chopili!

Konečně škodlivé, dlouho trvalé spory *Řehoře VII. s Jindřichem IV.*, v nichžto obě strany ničehož neprocedbaly, čímž by se dosti ohradily, co by druhé na ujmu bylo, nevyvedly ani tyto boje, ten škaredý outok, ačkoli na Wormské synodě, kteráž poctivě smýšlejícího papeže odstraniti usilovala, všechno na světlo vyneseno, co papežům sloužilo k necti.

Hanebnou pověst tuto ve všech jejich důvodech i odvodech nastínivše, naději se kojíme, že jsme všecky temnosti, kteréž zastavatelům jejím ku prospěchu byly,

náležitě v pravém světle okázali, také že mnohému, jenž snad dosud na rozpacích byl, zdánlivě věrohodná svědectví i z nejstarších a vážených dějepisců pronášeti slyše, tímto ohražením mile posloužíme. Nezbyvá nám tedy ještě, leč uvážiti *příčiny*, kteréž as k sestavení této báchory příležitost zavadaly. Jsouť pak tak rozmanité, jak ličení samo se v různu rozbíhá, čímž se snad poněkud i rozdílnost u vypravování vysvětluje. Kardinál Baronius, a jiní příčinu hledají v *zženštilém*, choulostivém *počinání* *si* papeže *Jana VIII.* Tento zajisté výhrůžkami císaře Basilia se tak ustrašiti dal, že Photia navzdor spravedlivým předkládáním řádného patriarchy Ignacia potvrdil; proto prý mu někteří vtipkáři, že ani proti polomuži práva obhájití s to nebyl, *žen* spílali. Známostě, že i Sardana-pal v ústech lidu ženskou sloul, Commodus i v ženském obleku se ukazoval, a ohledně připomenutého mínění toliko jest jisto, že v 12. století jakýs opat v Kalabrii, Joachim, v tom také slávy hledal, že ničemné papeže v ohyzdných obrazech představoval, a mezi nimi mnohé i v ženských šatech nakreslil, an se ženskými pracemi obírají.

Již vzpomenuto, že papež Leo IX. v listu svém k Řekům těmto domlouvá, že prý i *ženskou* na patriarchu povýšili. Stejným způsobem, jakýmž toho Leo východní církvi vyčítati nemohl, kdyby před tím taková pověst se byla rozšířila, avšak římská stolice by vši námitky čista byla nebyvala, bylo i možná, že za rozličnými příčinami později na římskou církev skutečně potáhnutí se to dalo; kteréhož mínění jest Bellarmin. Bavorský letopisec Aventin mni příčinu k tomu v mocném vplyvu nacházeti, jež pověstná Theodora na volení o jednání římských papežů měla, jejížto způsobením také Jan X. skutečně vyvolen jest. Taková též příčina se u papeže Jana XI. nachází, kterýž, syn Sergia III. a Marozzie, vplyvem matky své papežem se stal. Dle Onufriova zdání Jan XII. prý u příčině, kterýž v 18. roku svém papežem se stal, velmi prostopášný život vedl a hejno ženských stále okolo sebe měl. Zvláště měl mezi 3 souložnicemi jednu, jménem *Johannu*, kteráž nejsličnější jsouc, nejvíce jím vládla.

Leo Allatius míní, že jakás Thiota, rodilá z Mohuče, falešná prorokyně, prý tu pověst způsobila.

Hanebnosti, jakýmiž zde uvedeni papežové, jména Jan, papežskou stolicí pošpinily, chovaly ovšem dosti příčin v sobě, z kterýchž by smyšlenka o ženském papeži se byla spletla; z toho také plyne, že, jakož příležitosti rozličné byly, i pověst o papežce co do počtu jejího a let panování rozmanitě v posloupnost papežů jména Jan přivedený, jelikož někteří, složení aneb zapuzení byvše, do Říma se opět vrátili a násilně u vládu Církve se uvázali; jiní zase nedlouho po nastoupení ukrutnou smrti s světa sešedše, sotva se některým zasluhovati vidě, by se do řady papežů postavili.

Jelikož tedy tak hojné příčiny k vzniku a dalšímu zosnování této báchory jak v papežském dvoře samém, tak i vně něho se naskytovaly, netřeba ani tak hrubé chyby proti letočtu se dopouštět a sosnování protestantům přičítati. Každé doby, v každém století katolická Církev drahně nepřátel čítala, proto ji nejvíce nenávidících, že o její, božskou mocí upevněnou skálu jejích zloby a rozbouřené náruživosti, jako vyvrhující ze sebe všecken kal a neřád vlny se odrážely. Antonín Pagi čest vynalezení Waldenským kacířům přepouští. Naši Husité v 13. svém článku žalob na sněmu Kostnickém i tuto událost přednesli; než s opovrželivým mlčením shromážděných otců se jediné potkali. Tolik však směle o protestantech vyznati se může, že o vyvinutí a zdůvodnění její zásluh získati se horlivě vynasnažili. Avšak i u nich zdravá soudnost slušného práva svého si u mnohých prorazila. Mimo katolíky totiž, jako *Acneáše Sylvia Piccolomini*, napotomního papeže Pia II., jenž jeden z prvních byl, kteříž ji zavrhli, ačkoli ještě nesměle, pak Aventina, kterýž ji důrazně zapuzuje, Onufria, papeže *Benedikta XIV.*, kardinály *Bellarmina a Barronia*, *Allatia*, *Ptolomaea* z Luky, *Grampi-ho*, *Pagi-ho*, *Labbea*, *Florimonda de Remond*, a jiných a jiných novějších důrazná vyvrácení i z protestantů mnozi k nim se přidružili, kteříž naproti svým souvěrcům práva zdravého rozumu hájiti se jali. *David Blondell* byl první, jenž,

ozbrojen proniklou vědomostí dějepřavou a pomocí nepředpojaté kritiky, plytkosti a odpory tohoto očerňování objevil. Vše se proti němu pozdvihlo; než i mnozí učení mužové co jeho sstoupenci vystoupili. *Boxhorn, Dallacus*, sám velkoduchý *Leibnitz* obšírná pojednání sepsali, v nichžto na nesmysly a směšnosti všelikých námitek mocně nastupují. Mužně jim po boku stojí *Christian z Boineburg*, na slovo vzatý učenec protestantský na konci 17. a počátku 18. století; *Wagenseil, Launoy*, uvedený již *Le Bret, Remer, Cave, Basnage, Mosheim, Saubertus* a j. a j. Jiní protestantští spisovatelé, jako *Calixtus Conringius, Capellus, L' Enfant* a *Samuel Maresius* příběh o papežce Janovi sice z prvu zastávali, později však, důvody odporníků o lepším poučení a přesvědčení byvše, vše odvolali.

Priměřeněji tento pokus, obломiti obyčejné zastavatelů této ohyzdné pohádky důvody, ukončiti nemůžeme; než uvedouce závérkem příslušná slova z *Stollbergova* spisu: *O Náboženství Kristovu*: „Politování hodni jsou všichni, kteřížto za to mají, že své náhledy a mínění o náboženství hrubými toliko, katolickou církev a její velebnou a nejvyšší hlavu hyzdicími ležmi a ouhonami pozvedou a upevní. Načítě takovými lidem náboženství nic jiného není, než záležitost strannická, na holých pomyslech rovněž tak holého, domyšleného rozumu založená soustava o naukách, jenž suchopárná a temná jak oni sami jest, jako mramor studená, kromě všeho zánětu pro srdce, oblažení pro ducha, zájmu pro obrazotvornost a dětinnou mysl. Nemůž jinak býti, leč že ten a takový do pravého ducha náboženství Ježíšova a naší svaté Církve nikdy nevnikl, proto též právě vše Božské, což se na tomto v živých podobách jeví, nenávidí. Odtud onen nikdy nehasnoucí odpor, ona nesmířlivá zášť proti římské stolici, kteráž ale, ježto řetězi k trůnu Božímu připnula, s nemožnými outoky outrpnosti cítí, nikdy se však nepopudí.“

F. em.

Pohoršení, kteréž pochází z neopatrného a neslušného sdružení kněze s ženským pohlavím.

Vyloženo jest v tomto časopise, že není knězi a duchovnímu pastýři zvlášť zapovězeno, jednati s druhým pohlavím, ano vysvětleno jest zároveň, že kněz vůbec a přede vším duchovní pastýř pohlaví ženské obzvláštně na zřeteli míti má, chce-li vznešeným a obtížným povinností svým úplně činiti zadost. Vyložilo-li se ale, že dovoleno, ano i potřebno jest knězi, zacházeti s druhým pohlavím: nicméně ukázali jsme také, v jaké nebezpečnosti vydává kněz buď sebe aneb osobu ženskou, nešetří-li v dovoleném a povinném jednání tomto potřebné opatrnosti. Avšak nezůstává při pouhém nebezpečnosti hříchu, nébrž an kněz postaven jest na svícen, aby si lidé z něho brali příklad, děje se již neopatrností, neslušností a nebezpečnostem jeho veliké *pohoršení*, a to sice:

1. Pohoršení *lidu*, kterýž kněze bedlivě zpytuje a vždycky o něm *více* mluví, než se očitě přesvědčil;

2. Pohoršení *té osoby*, kteréž se to týká, a kteráž napotom zlým příkladem kněze do větších padá hříchů, a velmi nesnadně pravé pokání činí; a

3. Pohoršení *pro Církev*, kteráž vinou takovýchto kněží před světem přichází v lehkost.

O kdyby každý takovýto lehkomyšlný, neopatrný a nezdrželivý kněz považil strašného slova Páně: „Kdo pak pohorší jednoho z těchto maličkých, kteříž ve mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov oslíci na hrdlo jeho, a byl pohřžen do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení!“ Mat. 18, 6. 7.

1. Vímeť všickni velmi dobře, jak věřící lid na nás dává v každém kroku bedlivý pozor, a že dle přirozené své náklonnosti k zlému velmi toho jest žádostiv, aby nás při něčem zlém postihnul, čímž by napotom příkazani Boží prohlašoval za nemožné, an by viděl nás jednati proti nim, a následovně aby měl, čímž by své

hříchy vymlouval, ospravedlňoval. Takovéto slídění a a zpytování lidu není zajisté knězi nic příjemného, ani vidí, že jest tolikanásobnou, tajnou i veřejnou policií obklíčen, a že nemůže nikam udělati ani kroku, že nemůže nikde promluvit ani slova, učiniti ani jediného hnutí, by nebyl šetřen a souzen. Jsme-li ale služebníci Kristovi v celém smyslu toho slova: nedělejme si z toho nic, a nehněvejme se proto na lid svůj. Nedělejme si z toho nic: vědouce, že se jinak nevedlo Pánu a nebeskému mistru našemu. Kamkoli se obrátil, všude ho šetřili (Luk. 14, 1.); a mimo to pamětlivi jsouce slova jeho: „Není služebník větší než pán jeho.“ (Jan 15, 20.) Nese-li to náš stav tak již sebou sám: nezměníme toho. Proto se ale na lid nehněvejme. *Faciamus ex necessitate virtutem.* Máme-li tolik povolaných i nepovolaných pozorovatelů: považujeme jich za tolikero angelův strážných, kteříž bdí nad námi, abychom se od cesty Božího Zákona neuchýlili ni v pravo ni v levo; hudeme-li pak dle toho jednati: pojde z toho veliký užitek i pro nás i pro lid. Pro nás: zachováme svou neporušenost; pro lid: bude viděti všude a vžděcky dobrý příklad, kterýž víc prospívá než to nejpěknější naučení. Kdyby ale tento dobrý příklad náš nenašel žádných následovníků: napotom se můžeme s mnohou stálostí ozvati na ten způsob, kterýmž se hájil Pán Ježíš, řka: „*Kdo z vás bude mne trestati z hříchu? Když pravdu mluvím vám, proč mi nevěříte?*“ Jan 8, 46.

Pouští-li ale toto vše kněz s myslí, a dochází-li k jaké ženské, anebo dovoluje-li, aby ona docházela k němu: hned se počíná lid domýšleti zlého; trvá-li ale toto docházení za delší čas: již se bere z toho podezření; shledán-li byl od kohokoli, že se k té osobě poněkud svobodně měk: hned se to rozhlašuje po celé osadě, a každý k tomu přidává, což ani neviděl ani neslyšel, a po vážnosti a důvěře toho kněze jest veta.

Dejme tomu, že by na té celé věci nebylo nic; proto není předce ten kněz nevinným, kterýž k takovému náknutí a k takovýmto nekonečným pomluvám svou vlastní neopatrností přičinu dal, a kterýž ji neodstraňuje,

an znamená, co z toho pošlo. Kdyby byl nevinným, moudrým a pobožným knězem, byl by právě v této tak nedůtklivé věci buď z počátku větší opatrnosti šetřil, anebo by aspoň nyní vším možným způsobem dokazovat, že mu jest počestné jméno a důvěra lidu milejší, než jakákoli, sebe zábavnější společnost, než jakákoli, sebe zpanilejší osoba, an znamená, že ji lid bere s ním v zlé podezření. I byt se nedopustil žádného hříchu skutkem, předce nemůže slouti nevinným, protože neprozřetelnosti a lehkomyšlnosti svou k podezření dává příčinu; anebo že dané příčiny této nemíni odstraniti, anebo že se nechce varovati také zdání zlého. Protož dí sv. Prosper: *Etsi cum illis forte non peccant, tamen notae suspicionis de se praeibendo materiem, vitam suam maculae sinistrae opionis infamant.*

I co mně jest do lidí, praví jiný; není člověk ten, by se líbil všem. Všem se bez toho nezachovám, i kdybych živ byl jako angel; utrhačím také nezacpu ústa, ať dělám, co dělám: a protož nebudu dbáti na žádného, a budu činiti to, což sám uznávám za dobré. Conscia mens recti famae mendacia ridet. — Odpust, bratře, kdokoli tak mluvíš, právě tím osvědčuješ, že jsi srdce zatvrzelého, kteréž omámila náklonnost hříšná. Tak nebude mluvit žádný počestný člověk, tak nebude jednati žádný dokonalejší křesťan. Co jest celá tvá výmluva jiného, než jako bys řekl: já vím, že pohoršení dávám, ale předce nedám výhost náklonnosti své, abych to pohoršení přetrhl; špatná jde o mně pověst, ale já nepřestanu lehkomyšlný vésti život; přisuzuji se mně chyby, kterýchž jsem se sice posud nedopustil, ale já setrvám ve svém nebezpečství, až se skutečně stane, v čemž jsem nyní stihán. Slovem, pohoršení neodstraním, abych zůstal ohavou stavu svého, záhubou lidu a povrhelem svých spolubratří.

Tak já to nemíním, řekne opět jiný, ale kdybych najednou přetrhnul celou tu známost, bylo by právě tolik, jako bych se veřejně přiznával, že jsem se skutečně provinil. Nevinnosti své ale nemohu dokázati jinak, než když tu známost zachovám; když pak viděti

budou lidé, že z toho nic zlého nepochází, umlknou. — O bratře, neklam takovou řečí sebe samého. Podívej se na svatého Pavla, co ten mluvil a činil. „Pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky, abych bratra svého nepohoršil.“ 1. Kor. 8, 13. Odříkal-li se sv. Pavel dovoleného pokrmu, aby mdlé u víře neuvedl v pochybnost a zmatek: jak se nemá odříci kněz nebezpečné známosti s ženskou, an vidí, že slouží osadníkům již skutečně ku pohoršení? Kdyby byl právě bohabojný, nebyl by učinil prvního kroku, a když znamená, že prvním nerozvážlivým krokem upadl v podezření zlé, neučinil by druhého kroku pro všecko na světě. Pomlouvačům by ale nejsnáze zacpal ústa tím, kdyby okamžitě učinil celé známosti konec; a podezření by odstranil, kdyby bděl více sám nad sebou, než aby provolával lidi, by oni bděli nad ním; a čest svou by nejspíše obhájil tím, kdyby dobrými příklady přesvědčil lid, že takové nešlechtnosti není schopen, a že se mu tedy patrná činila křivda, an se bral v takové podezření.

Znal jsem jednoho, ve vši počestnosti zachovalého duchovního pastýře, kterýž prosíval svých přátel, řka: „Povězte mi upřímně, co se vám při mně nelíbí, anebo čeho by osadníci moji nepříznivě posuzovali, a odložím to hned. Neboť to stojí v moci mé, abych se řídil dle vůle vaší a dle vůle mého lidu, pokud mi toho dovoluje svatá vůle Boží; aby se ale jiní lidé řídili dle libosti svých, to nestojí v moci mé.“ Kdyby byl tento kněz upadal kdy v jaké podezření, že se nedovoleně klání k nějaké ženské, ten by byl zajisté brzo celému světu dokázal, že mu činí křivdu: poněvadž byl hotov, beze všeho rozmyšlení odříci se všeho, byť mu tak milé a potřebné bylo jako ruka anebo noha anebo jako oko v hlavě, jen aby pohoršení odstranil a důvěru svého lidu zachoval. (Mat. 18, 8. 9.) Obyčejně ale bývá podezřelý nedůtklivější a urputnější v té věci, než zcela nevinný kněz; pak-li se ale vzdorováním proti danému pohoršení hájiti usiluje, ježto se nevinný kněz i vzatého pohoršení léká; nenapraví netoliko chyby své, nébrž přivede to tak daleko, až se naplní na něm strašná

kletba, kterouž nad pohoršlivým člověkem vyřknul Kristus Ježíš. Mat. 18, 6.

2. Avšak nejenom lidu vůbec dává pohoršení takovýto lehkovážný kněz svým neopatrným, nebo-li dokonce hříšným přátelstvím s osobou ženskou: dává pohoršení *i té osobě samé*. Nelzeť zajisté jinak, než aby se ta osoba velice pohoršila, znamená-li, že ji nadehází kněz, a že se přičini, tělesně ji sobě nakloniti; pohorší se na něm žena *bohabojná*, pohorší pak se na něm i žena *bezbožná*; nejvíce pak ta, kteráž posud není *utvořena* u víře a u mravopoctnosti.

Každá čistotná Susanna musí se uleknouti, dostává-li návštěvu od soudcův israelských v nepřiležité době, byť se ostatně ani v jejich řečech, ani v celém jejich jednání nic neslušného, ano ani nic podezřelého nejevilo. A čím jest šlechetnější, tím více jest uvedena v nesnáz, vidouc muže před sebou, a nemajíc při sobě ani svědka ani ochrance počestného jednání svého. Jedno se leká zlé pověsti; přijde-li na jevo, že soukromí mluvila s mužem, o němž se neví, za jakou slušnou příčinou ji navštívil; a mimo to dobře cítí sama na sobě, že její ctnost ubíhá v nebezpečenství, zdržuje-li se při ní ten muž za delší chvíli, an tělesný člověk nikdá není pouhým anjelem, a žeť tedy velmi lehce v mysli aspoň jí porušiti může, byť se jí také neslušně nedoteknul. Dostává-li se jí ale takováto nepřiležitá návštěva po druhé, po třetí, byť i po delším čase a pod pláštěm sebe slušnější záminky: leká se tím více: poněvadž ví, že stydlivosti častějším zkoušením ubývá, a že naposledy i prouti čerstvé zachvácenou a stráveno bývá plamenem, prudší-li se k němu přikládá oheň. A buď si ta ženská sebe víc po křesťanskou vychována, a měj si duchovní stav v sebe větší vážnosti: to ji předce povědomo, že i kněz nesnadný podstupovati musí boj proti sobě samému, aby se ve svaté zdrželivosti zachoval, ježto i svatého Pavla angel satanův tělesným ostnem soužil a trápil. A protož považuje bohabojná ženská i zdrželivého kněze za nebezpečného oba: polné dobré pověsti a svaté čistotě, vohází-li k ní, buď když jest sama ve svém příbytku, anebo v nepřiležité

hodině. Žeť tak jest, ukazuje dost jasně každá bohabojná ženská, an se při takové nenadále návštěvě viditelně zardívá, byť si ostatně toho kněze sebe víc vážila, kterýž ji nevěda a nechtě samotnou doma překvapil, a an jej nezdržuje tenkrát ani na okamžení, když i jemu velí poctivost jeho, aby ji přítomností svou déle neobtěžoval. — Do rozpaku-li ale uvedena bývá bohabojná ženská nepřiležitou návštěvou i bohabojného a ve vši počestnosti zachovalého kněze: jaké musí teprva vzíti pohoršení, když vidí, že pokrytec anebo docela zjevný povrhel duchovního stavu rozestírá před ní nestoudnou síť, aby ji polapil! Strojil-li jí ale kdy jaký kněz podobný ouklad: jak jest možná, aby bez roztržitosti konala napotom svou modlitbu, aby s pravou pobožností slyšela mši svatou, aby důvěrně přijímala slovo Boží, a důvěrně aby se blížila k svaté zpovědi? Pobouřena-li jest její mysl takovýmto způsobem, nedá se ani tak brzo ani tak lehce uchlácholiti; a kdo jiný má její roztržitost a škodnou nedůvěru na odpovídání, než ten lehkobázný, nestoudný kněz? Máme dost smutných příkladů, že se takovéto, dřív zcela bohabojné duše, zařikaly jíti více k svaté zpovědi, bojíce se, že snad ani na tomto svatém místě pokoje míti nebudou, a že skutečně trvalo velmi dlouho, než se pobouřená mysl jejich upokojila. I zda-li nemusíme zvolati nad takovýmto knězem, což zvolal Pán Ježíš nad zákonníky a farisey, řka: „Běda vám, zákonníci a fariseové, pokrytci: že zavíráte království nebeské před lidmi: nebo sami tam nevcházíte, a těm, kteříž by tam vjiti chtěli, vcházeti nedopouštíte.“ Mat. 23, 13.

Nejenom ale bohabojná, nébrž *bezbožná* žena musí vzíti veliké pohoršení, spatřuje-li kněze v nečistém světle. Sama-li vede nestoudný život, žádat předce od kněze aspoň, aby se co sluha svatyně Hospodinovy žádným smilstvem neposkvrňoval; a i kdyby schepna byla, s manželkou Putifarovou zpanilému Josefovi strojiti ouklad a násilí činiti, by ukojil její chlipnou žádost: zhrozila by se toho sama předce, kdyby viděla, že jí nadchází domnělý tento nevinný Josef. Děje-li pak se to skutečně tak, pomýšlí sama u sebe: „Čeho pak ty, jsa kněz,

u mne, u ženy nevěstky, pohledáváš, ježto bys sdělovati měl svatým, což svatého jest? jaký máš úmysl, kterýž jsi poslán, abys hledal a spasil, což bylo zahynulo? že ale s takovým úmyslem ke mně nepřicházíš, viděti z celého jednání tvého.“ Pozastavila-li se chlipná Samaritánka nad nevinnou žádostí Pána Ježíše, řkouc: „kterak ty, jsa žid, píti ode mne chceš, kteráž jsem žena Samaritánka? neobcujít židé se Samaritany;“ (Jan 4, 9.); ježto Pán Ježíš nepřišel k ní, dříve již sedě u studnice, a nmdlen jsa horkem a cestou, jenom nápitku vody žádal; pozastavila-li se ale tato žena Samaritánka i nad touto zcela přirozenou a slušnou žádostí Páně: kterak se nepozastaví, nepohorší žena bezbožná, žádá-li od ní kněz, aby se mu nápití dala z kalicha babylonského, naplněného svatým hněvem Páně? Což pokládala vždycky za nemožnou věc, čemž nikdy nevěřila; když si jiní lidé o tom vypravovali, což měla vždycky jenom za pouhou utržku: to shledává nyní co žalostnou sice, ale neklamnou pravdu: žeť i kněz jest schopen, nedovolené rozkoše hledati u ženy smilné.

Zmizít sice její udivení, opětuje-li se žalostná tato zkušenost; zmizí-li ale udivení: zmizi s ním také všechna víra, a v srdci té nešťastné osoby uhasne poslední jiskra nábožnosti. Byla-li by pak dřív nesnadně pokání učinila, nyní se báti co jest, že v nekajivosti až do konce života svého setrvá: poněvadž bude nekázeň pokládati za věc dovolenou, a celé náboženství za pouhou báchoru, ať přijímala mzdu hříšnou i od těch, jenž bdíti měli nad svatou kázní, a jenž neomylnou pravost křesťanské víry potvrzovali měli dobrým příkladem, svatým před lidmi obcováním. Dost žalostná to věc, žeť mnohé duše od sebe samy se uvrhly do jezera nepravosti, anebo že v něm tonou svedením nestoudných světáků; a každý kněz ponese jednou těžký soud, kterýž se nepřičinil vším možným způsobem, vysvoboditi je: kam se ale poděje teprva ten, kterýž jich netoliko nevysvobozoval z patrného nebezpečení, nébrž je tím hlouběji uvíthoval do něho, aby tím dříve zahynuly?

Ku pohoršení-li jest nezdrželivý kněz osobě bohabojné, ve víře a v mravopoeestnosti utvrzené, kteráž se k jeho žádosti nenaklonila: poněvadž ji odnímá důvěru, a vážnost stavu duchovního; ku pohoršení-li jest i osobě bezbožné: poněvadž ji potvrzuje v bezbožnosti její — k největšímu pohoršení jest *osobě nevinné*, kteráž jeho naučením a dobrým příkladem i u víře i v mravopoeestnosti teprva náležitě utvrzena býti měla, kteráž ale *jeho úkladem svedena jest*. Hrůza obchází člověka při tom pomyslení: *kněz se stal svědkem nevinné duše!* ale Bohu žel stalo se to předce již nejednou, a stane se to vždýcky, když opovážlivost lehkomyšlného, nezdrželivého kněze nehodnou se učiní milosti Boží. Dopustíť Hospodin na takového kněze, aby zachvácen byl tím nebezpečenstvím, kteréž sám lehkomyšlně ryhledával, a s kterýmž opovážlivě pohrával. Může-li pak ale skutečně kdo býti opovážlivější, než právě takový kněz, o němž zde mluvíme? Znalť to nebezpečenství, a najednou dával sám věricimu lidu před ním výstrahu; ale sám se ho nevystříhal, ano on je miloval, a domníval se v něm nacházeti blahoslavenství. „Potřebí jest, praví Kristus Ježíš, aby nepřicházela pohoršení; avšak doložil: běda člověku, skrze něhož přichází pohoršení.“ (Mat. 18, 7.) Běda-li každému pohoršlivému člověku: tisíckrát běda knězi, kterýž, na místě co měl pohoršení odstraňovati, sám se kamenem urážky askalou pohoršení stal. Co bychom učinili se zahradníkem, kterýž by na místě zalévání, štěpování, pěstování i květiny posekal i stromy pořezal, tak že by zahrada ani utěšeného květu ani nadějného ovoce nepřinášela? Co bychom učinili s pastýřem, kterýž by na místě péče o pastvu beránky a ovce vraždil? Co bychom učinili se strážcem drahého pokladu, kterýž by na místě hlídání sám se stal zlodějem? A čeho zasluhuje kněz, kterýž se stal plenítelem živé zahrady rajske, duchovním vrahem ovce Kristovy a zlodějem pokladu nebeského? — Kdyby toho považoval takový kněz, domnívám se, že by mu nelze bylo, aby svolil ve svou chlipnou žádost; ale Bohu žel, on toho nepovažuje. Nemůžeme pak se modliti za něj: „Bože, odpusť jemu: neb

neví, co činí!“ neboť on jest povinen, aby toho považoval: poněvadž jest knězem, jenž dle slov Kristových soli země a světlem světa býti má; a povinen jest považovali úmyslu a jednání svého: poněvadž tu neběží o žádnou maličkost, nébrž i o jeho i o spasení té duše, kterouž si vyvolil za prostředek k dokonání svého hříchu. Smutnáť pak učí zkušenost, že *od kněze svedená duše jest téměř nenapravitelná*; a to sice za tou příčinou, že *všlípěním falešných náhledů* spojení s knězem za žádný hřích nepokládá, anebo že *uvykla* na ten hřích tak, že si z něho nic nedělá; anebo konečně že takovýmto kněžským příkladem *v bezbožnosti své se tak zatvrzuje*, že posléze nemá docela žádné uctivosti ani důvěry k tomu, což na zemi a na nebi svatého jest.

Nešťastná, politování hodná duše! Rodiče ji přivedli k tomu knězi, by ji cvičil ve svatém náboženství, aneb aby ji utvrdil ve svaté víře, aby ji naučil nésti sladké jeho Kristovo, aby uvedl ji na cestu dokonalosti křesťanské; anebo aspoň aby ji lépe připravil k svaté zpovědi, anebo také, žádal-li toho čas, k svatému břimování —: a ubozi nevěděli, že vedou svou dceru k duchovní popravě, že předhazují nevinnou ovci zakuklenému vlku, že vydávají holubici jestřábu, aby ji zadávil! Anebo také přišla ta dívka k tomu knězi sama, hledajíc u něj, co u *svého duchovního otce*, porady ve svých pochybnostech, neb pomoci ve svých potřebách, neb útočiště ve svém protivenství: a hle, jak byla zklamána! Anebo také ji přilákal ten kněz sám do svých osidel, předstíraje ty nejslušnější záminky: buď že jí pomůže k spravedlivému výdělku, buď že se postará o její zaopatření, že jí pomůže k výnosné, pohodlné službě —: a ubohá nebrala ho v žádné podezření, věřila schytralým jeho slovům, — vždyť ho ctěla co pomazaného Páně, kladla v něho celou důvěru, těšila se ze slíbeného štěstí, — a tak vběhla ve svou záhubu!

Dokud blíže neznala toho kněze, byla pilná modlitby, horliva v navštěvování chrámu Páně, v poslouchání svatého Evangelium, byla bohobojná, stydlivá, v myšlení a skutečích počestná; nyní ale živa jest zcela naopak;

neboť ten svědce jí vyrval ze srdce i víru i bázeň Boží, by ukojil svou náruživost. Nyní se jí zdá ta široká cesta býti pravou, proto že následuje svědce svého; strašné soudy Páně zdají se jí lhostéjně býti, proto že hlasatel jejich nic při nich neznamená, co by bylo na povážení; peklo se jí zdá býti ponhým snem, an vidí, že i sluha Církve cestu k němu nastoupil, a beze vší bázně po ní kráčí. Ukazují-li na ni lidé prstem, je-li všechněm v ošklivosti: ospravedlňuje jednání své jednáním svědce svého, toho jsouc miněni, že kdyby to cos neslušného, nedovoleného, nepravého bylo, že by se toho ten kněz sám nedopouštěl, aby také nezavedl sebe samého. Událo-li se jí mimo to, seznáti ještě aspoň jediného podobného kněze: napotom se domnívá býti uspokojenou, že dovolený vede život, a ujištěnou, že všickni kněží po stejných kráčeji cestách, byť i nic podobného nebylo o nich slycháno. Dokonalou zdrželivost jedněch vykládá za chytřejší opatrnost, aby nic nepřišlo na jevo, druhých pak za přirozenou nenáklonnost k ženskému pohlaví, kteráž, naskytuje-li se u kterého muže, tělesnou chybou bývá, a ne duchovní zásluhou. Ostatně si ale představuje takováto knězem svedená duše veškeré duchovenstvo za pokrytce, kteréž jinak vyučuje lid, samo ale jinak jedná. Nabývá-li ale o duchovenstvu takého náhledu, a vidí-li, že její svědce k svalé zpovědi nejde, a následovně vždycky nehodně přistupuje k oltáři Božímu: bude-li pak ona svátosti přijímati, aby se v pravém pokání k Bohu obrátila? Ai dokud nenabude zase víry, kterouž jí ten zlosyn ze srdce vyrval, není možná, aby se dala na pokání.

Dejme pak tomu, že zachovala svědomí aspoň, a to že jí neustále hněte, že pokoje nemá, kdykoli pomýšlí na své rodiče, kdykoli pomýšlí na smrt: i tenkrát jí to bývá nesnadnou věcí, aby tomu lžišnému životu konec učinila. Neboť víme, že převládá u ženy srdce nad rozumem; uvykla-li tedy na toho člověka, a zadala-li mu své srdce: nerozloučí se s ním tak snadně, byť jí v jeho hříšném domě svědomí sebe více mučilo. Velmi tedy lehce zoufá nad svým polepšením, a to tím spíše, poněvadž neví, ke komu by se utekla, jenž by ji nezavrhli;

poněvadž neví, z čeho by živa byla. Zoufá-li ale nad svým polepšením, zoufá také nad milosrdenstvím Božím, a dí sama u sebe: „Mně nepozůstává jiného nic, než *nesnesitelné pohanění* na světě, opustím-li ten dům, anebo *hřích*. V pohanění lidské se nevydám, abych z domu do domu nebyla vyháněna: a protože raději zůstanu v hřichu.“ — Měla by ovšem na to pomýšleti, že nesnesitelná-li jest hanba světská, že zahanbení v soudný den bude mnohem nesnesitelnější; a že by jí prospěšnější bylo, zahynouti hanou a hladem na světě, než duchovní smrtí na věčnosti: k tomu by ale musela utvrzena býti u víře; an ale právě za příčinou jejího hříchu ztenčena byla na počátku hned její víra: proto si z *hříchu* buď *máto*, anebo docela *nic nedělá*.

Dělá-li si ale z hříchu svědomí, a chce mu násilím učiniti konec: bývá opět od svého svědce tak dlouho chlácholena, až všecko ponští mimo sebe, i zatvrdí se jeho přemlouváním a jeho příkladem konečně tak, že v hanebnostech svých i slávy hledá, a tu platí o ní, což napsal Jeremiáš prorok: „Celo ženy nevěstky učiněno jest tobě, a nechtělas se stydět.“ Jer. 3, 3.

Tu ale pomyslí mnohý u sebe sám: „Strašné jest sice pohoršení, kteréž dává ndrželivý kněz osobě svedené; avšak nenásleduje z toho předc, aby ji tím uvrhoval jako v jistou záhubu. Máme i takové příklady, že mnohý ndrželivec zachoval i víru i svědomí, že nebyl pokrytcem, nébrž toliko člověkem slabým, kterýž náruživosti své neuměl pojímati na uzdu, a že si přál býti živ dle vůle Boží, jen kdyby to nebylo stálo velikého přemáhání a zapírání sebe samého. Od takového kněze lze se nadíti, že pamatovati bude sám na obrácení své a na obrácení té osoby, kterouž svedl, že vyzná své před ní svůj hřích, že odvolá všecko, což nepravého jí dříve mluvil, a že jí prositi bude, aby jeho pokání ulehčila také svým pokáním. — Nezapírám, žeť to možné, ač nesnadné, ano přeji z celého srdce každému takovému nešťastníku, aby napravil té osoby, kteréž pohoršil: tím ale nenapraví ještě toho pohoršení, kteréž jeho vinou utrpěla.

3. *Svatá Církev.* Právě tím uvedena bývá v lehkost svatá Církev, tato neposkvrněná choť nebeského ženicha svého, Krista Ježíše, v lehkost bývá uvedena od nepřátel, kteříž ukazují na ty a takové nezdrželivé kněze, na jejich zlý příklad a na to pohoršení, kteréž se děje mezi lidem obecným; a kdyby takových kněží nebylo nikdy, a kdyby jich nebylo po dnešní den: nelze pochybovati, že by židé i pohané i jinověrci horlivěji přijímali pravou víru, než se to skutečně děje. Neboť nezdrželivý, pohoršlivý život nejedněch katolických kněží nepřivede netoliko k poznání víry pravé bludem pojetého člověka, nýbrž ho tím spíše od ní odvrátí. A kdyby také jeden, druhý sebe horlivější pokání napotom učinil, tak že by z katolíků žádný mu toho více nepřipomínal, jaký život vedl dřív: toho předce nenapraví nikdy, v čemž skrze něho stíhají svatou Církev její nepřátelé, poněvadž dilem nemají o tom povědomost, že se takový kněz kaje, a poněvadž dilem nedbají o to, aby o pokání kněží nezdrželivých povědomosti nabyli; těm se o to více jedná, aby vždycky měli nač ukazovati, v nedokonalostech svatou Církev stíhati, a tak aby mohli v odporu proti ní zůstatí.

Jakož ale jinověrcům a nevěrcům velmi vítanou příležitostí to jest, mohou-li, na nezdrželivé kněze ukazující, tupiti svatou Církev: tak opět hříšníci z této nezdrželivosti některých kněží berou výmluvu svých hříchů, a domnívají se v ní nacházeti ospravedlnění své nekajicnosti. Zdaliž i to není přebolestná rána pro svatou Církev, an vidí, že vinou některých služebníkův jejich hříšníci zdržováni bývají od pokání, ano že se i boří zlým příkladem, což jiní nábožní a zdrželiví kněží s velikou prací vzdělali, a že i lito duchem Božím nadšeni apoštolové pohanění trpí? Bolestné-li to jest pro pečlivou matku svatou Církev, vidí-li, že mnozí duchovní synové a dcery její tonou v jezeru nepravosti: tím bolestnější to jest, že tam tonou hřichem těch, kteříž je měli z této záhuby vysvoboditi, ano že i hřichem jejich trati se důvěra k jiným svědomitým duchovním otcům, kteříž by docela způsobni byli, pečovati o spasení věřící?

cího lidu. Právem di svatý Řehoř V.: *Nullum, puto, majus praejudicium tollerat Deus, quam quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare exempla pravitalis cernit; quando ipsi peccamus, qui compescere peccatores debuimus.*

Mnohý se ale bude domnívati, že by všeliké pohoršení toto přestalo, kdyby nebylo kázně bezženství; já pak se ale domnívám, že by toto pohoršení bylo nepřirovnaně větší. Smutná zkušenost učí, že ti, jenž byli před vstoupením do stavu manželského nezdrželiví, smilní, že v stavu manželském *nazvíc* jsou cizoložníci, a že jich od tohoto většího hříchu nezdržuje ani jejich učenost, ani vznešený ouřad, ani sličnost a chvalitebný život řádné jejich manželky, ani zpanilost odrůstajících manželských dětí. Stane-li se člověk smilníkem, napraví se velmi těžko, zvlášť upřímně-li to nemíní s sebou sám, a nechce-li sobě velikého násili učiniti. Tak-li to i u vzdělaných světských lidí nacházíme: nebylo by to u duchovních o nic lépe, i kdyby nebyli vázáni na svatou kázeň věčné čistoty. Přišli jsou jednoho dne někteří protestanti s návštěvou k nebožtíkovi biskupovi *Sailerovi* (kterýž pro svou učenost a bohabojnost v ne menší byl u nich vážností, než u katolíků), a tu se stala za řeči o tom pohoršení zmínka, kteréž se děje nezdrželivostí některých kněží katolických, a jeden z těch protestantů namítnul, že by velmi bylo spasitelné, kdyby zrušena byla v katolické Církvi kázeň *coelibatu*. Co ale odpověděl na to moudrý a svědomitý *Sailer*? *Pánové, bolestně jste se dotekli srdce mého. Zapřítí se nedávám, že nezdrželivosti mnohých katolických kněží veliké se děje pohoršení, ano i k tomu se přiznávám, že se takové pohoršení stalo i v mé diecézi; však povězte mi upřímně: nejsou mezi vašimi pastory a superintendenty docela žádní cizoložníci?* Zaražení zůstali neočekávanou touto otázkou, a vzhledal jeden na druhého. Nezapřeli ale, a vyznali k zahanbení strany své, žeť i mezi jejich pastory a superintendenty *cizoložníci jsou*, a že jich není ani příliš málo. Ptal se napotom bohabojný biskup, řka: *Povězte mi, pánové, kde jest*

toto pohoršení větší? Vysvětlilo se pak zároveň, že mezi duchovními učiteli protestantskými právě za tou příčinou cizoložství nalezeno bývá, poněvadž přemnozí po skončených studiích, dokud za kazatele ustanoveni nejsou, na způsob jiných světáků nepořádný vedou život, a kolik dívek dříve podvádějí, než vstupují do manželského sňatku. A protož doložil zvěcnělý Sailer: *Každé pohoršení jest zlé ovšem; nedá-li se ale tak lehce ná-
diti, že všeliké pohoršení odstraniti se dá: předceť mnohem lépe jest, když se děje pohoršení menší.*

Ačkoliv ale jednoduché smilstvo samo sebou menším hříchem jest než skutečné cizoložství: nicméně jest i jednoduché smilstvo katolického kněze mnohem větším hříchem, a dává také mnohem větší pohoršení, protože jest buď *proviněním proti církevnímu zasnoubení*, anebo již samo sebou *duchovním cizoložstvím*, anebo docela *duchovním krvosmilstvem*. Jak mile posvěcen jest muž na kněze, ano již na subdiakona, zasnubuje se duchovně se svatou Církví obecnou, a jest jejím duchovním ženichem, a ona jeho duchovní nevěstou, poněvadž každý kněz koná svůj ouřad ve jménu, plnomocenstvím a na místě Ježíše Krista, nejsvětějšího ženicha neposkvrněné nevěsty, svaté Církve. Kdož se ale takto svým posvěcením se svatou Církví duchovně zasnoubil, byť ani zvlášť nebyl učinil slibu čistoty: *prohřešuje se již proti tomuto zasnoubení*, a stává se již skoro jako cizoložníkem, vchází-li v jakékoli spojení s jinou osobou. V Zákoně starém byli zajisté snoubenci považováni za cizoložníky, jestliže se který z nich s jinou osobou provinil. — Pak-li se ale kněz uvázal již v duchovní zprávu buď co kaplan anebo jako farář, zvláště pak co biskup: tu vstupuje v duchovní sňatek s tou osadou, s tou diécesí, v kteréž jest ustanoven; a protož jsou všickni osadníci anebo všickni diécesáni bez ohledu na věk, stav a pohlaví, společně vzati v jedno, jeho duchovní chot; on jim *všechněm společně* náleží, a oni také *všickni společně* jemu, ovšem v duchovních toliko věcech. Hledá-li ale který kněz tělesného spojení s jakoukoli ženskou: neruší-li již tím svůj duchovní sňatek, a není-li skutečně

duchovním cizoložníkem? — Pak-li by se ale toho hříchu dopouští s osobou osady své, kteráž jeho duchovní péči svěřena jest: není-li to docela *duchovní krvosmilstvo*? Ai vždyť každá duše ho zde celým právem nazývá svým duchovním otcem. Prohřešuje-li se kněz s kterou z nich, prohřešuje se svou duchovní dcerou; a co jest to potom jiného, než krvosmilstvo?

Jak tedy nemá z toho bráti svatá Církev veliké pohoršení, vidí-li, že její snoubenci jsou jí nevěrní, že mají větší náklonnost k jiným osobám, než k ní, kterouž předce Kristus Ježíš posvětil, očistiv obnýtím vody skrze slovo života, a kterouž učinil slavnou, nemající ani poskvrny ani vrásky, anebo co takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná. (Efes. 5, 26. 27.) Urazena, pohoršena-li jest každá lidská nevěsta, točí-li se její ženich po jiných divkách: jak se nemá cítiti uraženou, pohoršenou nevěrností svých duchovních snoubenců tato nejvznešenější a svatá nevěsta? Tím více pak musí býti zarmoucená, pohoršena, vidí-li, že knězi Hospodinovi dopouštějí se duchovního cizoložství a duchovního krvosmilstva.

Kdyby nezdrželivý kněz poněkud jenom uvážil, čeho se tu dopouští na svaté Církvi Páně, a jakým se jí spolu odsluhuje nevděkem za všechna dobrodiní: snad by zachoval větší věrnost stavu svému; nevšímá-li si ale toho pohanění, kteréž jeho hříchem trpí svatá matka Církev, a nejde-li mu k srdci její zármutek a bolest, proto že jej oslepil a necitelným učinil jeho hřích: nechat uváží tedy sebe samého, jakého losu dojde, když z jeho rukou požádá Hospodin těch duší, kteréž jeho pohoršením zahynuly. Nechtěl-li by se tedy smilovati nad těmi dušemi, kteréž svým pohoršením vydává v nebezpečnoství záhuby věčné, smiluj se aspoň nad sebou sám, rozvažuje slovo Petra Damiani, říkoucího: *Veniet profecto dies, imo nox, quando libido ista vertetur in picem, qua se perpetuus ignis in suis visceribus inextinguibiliter nutrit.* (Op. 17. de cœlib. Sacerd. c. 3.) Milejší-li pak jest konečně takovému nešlechetnému knězi hřích, než království nebeské, tak že ho dopouštěti míni i se

ztrátou spasení svého: neuchvacuj s sebou aspoň do propasti jiné duše nevinné, kteréž mu v ničem neublížily, a nebuď svědkem a duchovním vrahem.

Modli se ale k Bohu, aby mu poznání dal, a milostí svou ho posilnil, by mohl napravit, co se napravit dá, aby neodešel z toho světa bez pokání. Modleme pak se všickni za sebe vespolek, aby žádný z nás nepřišel na taková místa, při jejichžto pouhém čtení chvěla se duše naše; modleme se k Bohu, by umenšeno bylo všeliké pohoršení, a tak aby v každém ohledu znamenitě prospívala svatá Církev.

Z pastýřského života.

I.

Bohatý a svědomitý jeden člověk se dověděl následujícím způsobem, že celý jeho veliký statek před 160 lety křivopřísežnictvím jednoho z jeho předků spravedlivému vlastníkovu odcizen byl. Umřel totiž jeden z příbuzných, po němž zůstalo mnoho písemností; nynější hospodář dotčeného statku, muž opatrný, prohledával všechny tyto písemnosti, a tu se naskytlo také jedno psaní, kteréž zastrčeno bylo v starém, nepotřebném kontraktu, a kteréhož si žádný před ním nepovšimnul. Psaní bylo vyhotoveno od onoho křivopřísežníka, a posláno jeho také tak nesvědomitému bratrovi. Chlubil se v něm, že koupil v sousedství statek velmi lacině, totiž za deset dukátů, kterýž předce stojí za tisíc; a tu pravi: „Za tisíc dukátů jsem ten statek smluvil, a by při koupi zůstalo, dal jsem deset dukátů závdavkem. Zatím se vyhotovil kontrakt, a já jsem ustanovil den, v němž peníze složím. Prodávající přišel ke mně s dvěma svědky, já peníze vysázel, a on je přijal, na něž jsem mu daroval nový hedbávný mníšek. Vystrojil jsem potom hostinu, a tu jsem hleděl zlato za holé olovo vyměnit, což prodávající nepoznal, až druhý den ráno doma. On mne arci v podezření měl, já jsem se ale hájil jeho upsáním, že ode mne peníze obdržel, a když prohledávali můj

dům, zda-li by tam ty peníze nebyly zůstaly, odstranil jsem je, a potom jsem přísahal, že nevím, jak se ta výměna stala.“ Lekl se toho psaní nynější hospodář nad miru, a nevěděl, co nyní činiti má. Přišel k duchovnímu pastýři a prosil ho o radu.

Duchovní pastýř si také předkládal tu věc, aby mu náležitě a spravedlivě poradil, ne dle zákonů světských, nébrž dle Zákona Božího. Kdyby byl radil pouze dle zákonů světských, byl by mu zcela přitknouti musel celé právo na vlastnictví toho statku, ať by již ta věc jakkoli stála; neboť má-li kdo jakou věc plných třicet roků ve svém pokojném držení, jest jejím vlastníkem, byť ji také nespravedlivým způsobem došel; a nehlásil-li se k ní za ten celý čas její vlastník ani dědicové jeho, prospal a ztratil k ní celé právo. Před soudem Božím stojí ta věc docela jinak, neboť tu neplatí žádná prospalost práva, byť to bylo třeba po tisících letech. Dókud nepravý hospodář neví o svém bezpráví, může arci pokojně užívati cizího statku, a může ho také s dobrým svědomím svým dědicům odkázati: neboť *nevědomost hříchu nečiní*; jak ale pochybuje o svém právu: má pečovati o to sám, aby se přesvědčil, jak celá ta věc stojí. Což skutečně učinil dotčený bohatý a svědomitý člověk.

Na čem se ale ustanovil tázaný duchovní pastýř? Nejprve vyšetřoval pravost toho osudného listu. Jméno předka hospodářova a jméno statku srovnávalo se ovšem; z toho ale předce ještě nevyhnutelně nenásledovalo, že by byl musel býti vyhotovitelem toho psaní. Nebyl-li anebo nemohlo-li by se dokázati, že byl: mohl by nynější hospodář zůstatí zcela ve svém právu, jako předkové jeho, kteříž o svém vlastnictví nepochybovali. Jak se ale dověděti, byl-li předce dotčený předek hospodářův vyhotovitelem toho psaní, čili nic? Ne jinak, než z jiného bezpečného rukopisu jeho. Kde ale ten najíti po tolika letech? Snad v matrice, kde by se byl podepsal co svědek anebo co kmotr. To by nebyla žádná jistota; tenkrát se nepodpisovali kmotrové a svědkové vlastnoručně do matrik, a zápis nebýval úplný. Větší jistota by se naskytla z nějaké rodinné listiny, kterouž

ten člověk buď vlastnoručně vyhotoviti anebo aspoň podepsati musel, a podobného by se opět jen u souřadu najíti mohlo. A tu byla zajisté po dlouhém pátrání v listovně nalezena satební smlouva, kterouž první v té rodině hospodář dotčeného statku deset let po této záhadné koupí při provdání své dcery vyhotoviti, a jako otec podepsal: rukopis se srovnával s tím nešťastným listem; nahlédnuto do kopulační matriky: a skutečně se tenkrát vdávala dcera z toho statku téhož jména; a i umrlčí matrika vykazovala o dvě léta později, že dotčený vyhotovitel té smlouvy a hospodář toho statku zemřel. Tím nabyl ale nynější hospodář žalostného přesvědčení, že onen list jest pravý, a že jeho vlastnictví jest nepravé. — Co ale nyní začíti? Komu ten statek přede všemi těmi lety náležel, vykazovala gruntovní kniha; potomstvo onoho oklamaného předka žilo také v té krajině, bylo pak postaveno u veliké nouzi. Dle svědomí náležel ten statek témuž potomstvu, a náležela mu náhrada všech užitičků, kteréž za ten drahý čas ten statek přinesl; takovou náhradu ale nemohl učiniti nynější hospodář, poněvadž převyšovala jeho mohovitost; a kdyby se byl všeho zbavil, byl by upadl sám v tu největší bídu se svou rodinou; takové pokuty ale nezasluhoval, protože se v ničem sám neprovinil, a to tím méně, poněvadž nade všecken lidský zákon chtěl učiniti spravedlivý soud a milosrdenství.

Jakou radu mu tedy dal duchovní pastýř, a jak sprostředkoval celou tu věc?

Navrhnul mu, aby celou koupí vzal jako z počátku, poněvadž ale všech peněz najednou složití nemůže, aby z nich od toho dne, v kterémž mu to psaní přišlo do rukou, ouroky platil; za náhradu pak aby nyní dal tolik, co má doma na hotovosti, pokud toho nepožaduje vedení a zpráva hospodářství samého. Ostatek slíbil, že to vyjedná potom s těmi lidmi sám. Přijal hospodář ten návrh, a uvolil se dáti 500 zL hned, a než složena bude celá jistina, každý rok přidati k úrokům 100 zL, a doložil, že může tak učiniti, poněvadž ten statek nyní při-

konpením polí a zlepšením hospodářství stojí za víc, než původně byl ceněn a prodán.

Duchovní otec svolal všechny zletilé potomky onoho křivopřísežnictvím oklamaného předka, vypravil jim v krátkosti a jasně, jak se všechno sběhlo, a nyní pravil: „Vy jste o tom nevěděli, jakou křivdu předek váš utrpěl; nynější hospodář ji neučinil ani jemu ani vám, on ji ale předce jako bohabojný a svědomitý křesťan napravití chce, ať by k tomu dle světského zákona nebyl zavázán, an se v 30 letech již prospí, ztratí všeliké věcní právo; žádný z vás tedy nemůže proti němu vystoupiti a s ním se o ten statek souditi. Co pak učiniti chce, činí zcela dobrovolně, veden jsa toliko svým svědomím co bohabojný křesťan. Protož vyhotovil nejprve dlužní upsání, v kterémž zavazuje sebe i právního dědice svého, že vám po lhůtách složí 1000 dukátů, z kterýchž vám od toho a toho dne pořádně platiti bude ouroky, k nimž přidává co náhradu 500 zl. hned, a 100 zl. vám chce každoročně přidati k běžícím ourokům, dokud nebude celá jistina složena. Pro milosrdenství Boží nežádejte na něm větší náhrady: on žádné křivdy neučinil, vy jste ji neutrpěli, aspoň ne od něho; ti pak, kteříž utrpěli tu křivdu, nepotřebují dávno žádné náhrady tohoto světa, an jim Bůh na věčnosti všechno stonásobně nahradil. Přijímáte to tak všechno? jste s tou obětí spokojeni?“ — Když pak všickni přítomní jevíli spokojenost, a z nenadálého štěstí se těšili, doložil duchovní otec: „Rozdělte se svědomitě mezi sebou, abyste nepotřebovali žádného soudce, a modlete Bohu za toho, kterýž na počátku se té křivdy dočinil, by mu spravedlností potomka jeho na věčnosti bylo skutečně polehčeno, a nevolejte na žádného pomsty, nebrž pomyslete si tak: kdyby předek náš nebyl té křivdy utrpěl, byly by se peníze za ten celý dlouhý čas všelijak rozkoulely; an ale po nespravedlivém kupci přišel aspoň po čase spravedlivý hospodář, dostalo se nám této náhrady.“ — Všickni přisvědčili, a duchovní otec pravil: „Požehnej Bůh na obě straně.“

II.

Přišla k sv. zpovědi nevěsta den před oddavkami, a vyznala se, že se provinila s jiným milencem, jehož si přála k stavu manželskému proti vůli svých rodičů; když mu ale zapovězen byl dům, a druhý nápadník, nynější ženich, byl k ní přiveden, že si také získal její náklonnost svou sličností a způsobností, ač předce prvnímu ve svém srdci dává přednost; rodičům ale že se líbí pro své znamenité bohatství, a že tedy již všecko k oddavkům jest připraveno. Přidala pak, že se i s tímto ženichem svým provinila. Žádala ale duchovního otce o radu, co činiti má, aby snad budoucně v stavu manželském do žádných nesnází nepřišla.

Rozsudek není tak snadný. Přišla-li k těhotenství s prvním, a vyjevila-li by svůj skutek před zasvěcením sňatku manželského: buď vydá v pohanění sebe a rodiče a celé příbuzenstvo, odstoupí-li totiž o tom tajném skutku zpravený ženich; zatají-li to ale: má se co báti, že její manželství s ním bude aspoň svým časem nepokojné, ano i neplatné. Otázka jest, načež musí zpovědník vzíti ohled, aby potom dobře poraditi mohl. Především se ptej, ví-li, že by byla počala z prvního milence; — neví-li, an žádné zkušenosti v té věci nemá: ptej se zpovědník, mnoho-li času mezi prvním a druhým proviněním uplynulo. Uplynulo-li přes 30 dní: ptej se s velikou šetrností, měla-li mezi tím časem svou měsíční růži. Měla-li: dej jí ubezpečení, že z prvního nepočala. Vímeť ze svědectví lékařského, že početím se růže zastaví. Neměla-li ale svou měsíční růži: ptej se, není-li churavá, an churavost bývá překážkou, že přirozenost nemá volný svůj průchod; ptej se dále, neměla-li v několika dnech po svém prvním provinění těžkosti a mdloby, tak že by jí to až k zvrácení nutilo. Je-li churavá, a byť i také nebyla, ale neměla-li žádných neobyčejných, nenadálých těžkostí a mdlob: nepočala. Nepočala-li z prvního milence: nepotřebuje ženichovi svému ničeho o tom povidati, an tímto proviněním, kteréž bez účinku zůstalo, jeho právo žádného zkrácení netrpí. Zastavena-li jest ale její růže, a ucítila-li dotčené mdloby v několika dnech

po prvním svém provinění: počala z prvního milence, a tenkrát nejprozíratelněji učiní, když o tom zpraví ženicha ještě před zasvěcením sňatku manželského. Neboť nedovi-li se toho nyní, dověděl by se toho později, a měl by právo tlačiti na to, aby jeho manželský sňatek za neplatný byl prohlášen. Provedl-li by potom své právo: následovala by i nevěstu i rodiče i veškeré příbuzenstvo daleko větší hana, než kdyby nyní od ní odstoupil; a neprovedl-li by svého práva: jaké by to měla manželství? Svěři-li se mu ale s tím nyní, a on by hotov byl odstoupiti: může ho prositi, aby právě příčiny před světem nevyjevoval, a veřejné hanby jí ušetřil; rozmyslí-li se ale, aby ji předce za manželku pojal: může býti aspoň ujistěna tím, že její manželství nebude neplatné; an svolením zadá ženich své právo, a že jí také nikdá vinití nebude z podvodu, an mu nyní upřímně vyjevila, v čem ji shledal. Mimo to se mu zavaž svatosvatým slibem, že v stavu manželském tou největší šetrností, věrností a láskou bude hledět napravití tu velikou chybu, kteréž se před stavem manželským dopustila s jiným člověkem, nevědouc, že se jí za krátký čas dle přání jejich rodičů opět jiný za manžela dostati má; nejvíce pak ujistuj svého ženicha, že s prvním milencem svým docela nic mítí nechce, ani dobrého ani zlého, že ho zcela i ze srdce i z mysli vypustila. A tak se potom také skutečně zachovej. Mimo to ji řekni duchovní otec, by všechno, co by v stavu manželském nemilého trpěti měla, by to snášela s tou největší odevzdaností do vůle Páně, aby to přijímala co zaslouženou pokutu, a tak aby horlivě pokání učinila.

III.

Jaké opatrnosti kolikráte třeba, aby zachoval kněz zpovědní mlčenlivosti, ukazuje následující událost.

Na městské fáře, kdež dva kaplani jsou, zaopatřil jeden z nich nemocnou osobu, kteráž ale po zaopatření do jiného domu přestěhována byla, což onoho kněze, jenž jí svátostmi přisloužil, tajno zůstalo. Umřelať tedy pod jiným číslem. Když přinešena byla na faru umrlčí

cedulka, tázal se tentýž kněz, od koho by nebožka byla zaopatřena, an mu také jméno její nebylo povědomo. Ta osoba ale, kteráž přinesla umřelí cedulku, byla cizí, a protož nevěděla, kdo nebožku zaopatřil. Ptal se tedy ten kněz svého spolubratra, zda-li by on byl té nebožce posloužil, kterýž arci nemohl jinak odpověditi, než, že ne. Ptal se ale potom tento sám příbuzných té nebožky, byla-li od koho zaopatřena, kteříž mu dosvědčovali, kdo byl jejím zpovědníkem. Chtěje pak se druhý spolubratr o pravdě přesvědčiti, dí k zpovědníkovi, co příbuzní řekli; zpovědník se přiznati nemohl, proto že ho myšlilo domovní číslo, a protože neznal jména. Na to ale začal onen druhý spolubratr, kterýž nebyl zpovědníkem té nebožky, vypravovati, jaká pověst se o té osobě mezi lidem roznáší. Tímto vypravováním vstoupilo na mysl zpovědníkovi, že ty a ty věci mu svěřeny byly před tím a tím časem, v jiném domě arci, než mrtvola ležela. An ma to ale vstoupilo na paměť, viděl se postavena u veliké nesnázi, a hned prosil Boha za dar osvětlení Ducha svatého, aby zpovědní tajemství svědomitě zachoval, kteréž by zajisté již tím vyzruženo bylo, kdyby byl po onom vypravování přisvědčil, že byl zpovědníkem. A skutečně mu byla beze vší zlé vůle se strany spolubratrovy položena taková léčka, kterýž jsa jist, že u té osoby nebyl, a zpraven jsa od příbuzných, kdo poslední službu vykonal, po nějaké chvíli promluvil k zpovědníkovi, řka: „Pamatuj se, bratře, tys musel tu osobu zaopatřiti.“ Nezbyvalo zajisté zpovědníkovi jiného nic, než státi na svém, a říci: „Když jistojistě vím, že jsem v tom domě za posledního času nebyl: jak jsem mohl tu osobu zaopatřiti?“ — Z toho ale vyplývalo, že by byla ta osoba bez zaopatření zemřela, a že by jí nepřináležel církevní pohřeb. Obesláni jsou příbuzní, a praveno jim, na čem zpovědník stojí. Ti ale vysvětlili tu věc, a řekli, že zaopatřena byla u jiných příbuzných v tom a v tom domě, před tolik a tolik dny. An se ale nyní jednalo o dům, kterýž nenáleží do zpovědního tajemství, tu mohl zpovědník ovšem s dobrým svědomím říci: „Na to se pamatuji, že jsem před tímto časem v tomto dotčeném domě

u nemocného byl; je-li to tatáž osoba, tedy jsem ji zaopatřil já.“ Přiznal se tedy k zaopatření dle času a dle domovního čísla, nikoli ale dle pověsti mezi lidem, kteráž se s obsahem zpovědním srovnávala, a tak zpovědní mlčenlivost svědomitě zachoval.

Při tom ale mnohý pomyslí u sebe sám: „Mohl ten kněz všeliké nesnáze ujiti, kdyby se byl při zaopatření anebo po něm na jméno té osoby pzeptal; čehož vůbec ve velikém městě a na rozlehlých osadách třeba, kdež nelze ustanoveným zde duchovním otcům každého zejména znáti.“ Načež odpovídáme: ptej se kněz při každé jiné příležitosti, jak se jmenuje ten člověk, kterýž od něho jakékoli jiné služby žádá, tím osvědčí, že co horlivý duchovní pastýř chce znáti své, jakož oni znají jeho; při svaté zpovědi ale, anebo což také tolik jest, při zaopatřování nemocných nemá ani *povinnosti* ani *práva*, aby se při neznámých osobách po *jménu* tázal. Nemá povinnosti: proto že jména věděti nepotřebuje, an jeho známost při svaté zpovědi bez toho jest *neplatná*, a také se nikam *nezapisuje*. Nemá práva zpovědník ptáti se po jménu člověka kajícího: proto že jméno není *žádným hříchem*, aniž k zvětšení neb zmenšení hříchů přispívá, a proto že mnohý kající člověk *schválně* se taji se svým jménem, aby se s *menší bázni*, s *menším studem* ze svých hříchů vyznati mohl. Proto se nejednou děje v městech, že když se volá kněz k zaopatření nemocného, že se mu udává číslo domu, patro a číslo příbytku v něm, jméno pak že se neudává. Kdyby se tedy po jménu ptal: jevil by buď všetečnost, kteráž by mu dobře neslušela, anebo neslužebnost, kteráž se člověku dříve propůjčiti nemíni, dokavad nezvěděla, kdo by byl. Kněz má ale bez přijímání osob každému sloužiti, jmenuj se *Pavel* anebo *Havel*. Jediné tenkrát byl by povinen kněz tázati na jméno kajícího člověka, kdyby od něho byl žádan, aby mu dal vysvědčení — ne pouze zpovědní cedulku —, že svatou zpověď vykonal; anebo kdyby se cizinec nebezpečně roznemohl, a žádných písemností neměl při sobě, aby věděl, jak by ho po smrti do umrlčí

matriky zapsati měl. Že by ale ten člověk cizincem byl, toho se kněz i bez ptání doví od těch, jenž ho volají k zaopatření jeho.

Literatura.

Dvě děti, aneb následky dobrého a špatného vychování. Ku poučení vydal František Doucha. Přidáno 17 kamenopisných malovaných obrazů, taktéž jest i titul i obálka slušně ozdobena. V Praze 1851. Nakladatel Josef Jelínek, majetník ústavu kamenopisného. Vel. 16, str. 46 za 45 kr. str.

Oznámena byla, již sice tato knížka, zůstala pak předce velebnému duchovenstvu nepovědoma; a protož, ač měla se již nacházeti v rukou maličkých, by osvěcovala jejich rozum, šlechtila srdce, a obrázky svými utěšenou jim přinášela zábavu, lež, zatím na skladě, a znamenitá jistina peněz nakladatelových v ní.

Abychom jí tedy pomohli ze tmy na světlo, a poněkud aspoň přispěli k tomu, by tentýž anebo také jiný nakladatel se odvážil, podobného cos opět podniknouti, by obrázková literatura maličkých nezůstala zase ležeti ladem, načež jsme si dříve naríkali: seznámíme velebné duchovenstvo i s obsahem té knížky i s obrázky, jimiž velmi vkusně ozdobena jest, a potom předneseme svou prosbu ve jménu maličkých.

V připomenutí nastiňuje zpanilomyslný p. spisovatel pohůtku, kteráž její ku vzdělání této knížky vedla; chtěť totiž jasně postaviti na oči, že dítě rodičů chudých, pobožně-li a mravně jest vychováno, pilností svou šťastného dochází zaopatření; naproti tomu ale že dítě, puštěna-li jest z mládí uzda jeho rozmarů a vášní, byť i také všeho v hojnosti mělo u svých bohatých rodičů, velmi zlý běže konec.

Místo úvodu postavena jest báseň nadepsaná *Pomoc chudému*, k níž náleží titulní obrázek, představující chudobného chlapečka, an hladem zemlel pod stromem se posadil. Přichází k němu zpanilé děvčátko, dcera bohatých rodičů, a vidouc jeho bídu, ustupalo se nad ním, dává mu celou zásobu svých peněz, by si koupiti mohl chléb, a přimlouvá se u svých

rodičů, by se ujali téhož chudého, ale hodného chlapce; což rodiče také učinili. Tato úvodní báseň se zavírá těmito slovy:

Za všechno chlapec děkuje,
Stálou *vděčností* pojatý! —
Každý pak dí: „Jak hezké jest,
Když přeje *chudým* bohatý!“

Po úvodní básni následuje v 8 krátkých básničkách vyobrazení *Chudého, ale dobře vedeného dítěte*.

Před prvním obrázkem postaveno jest *molto* ve třech čtyřřádkových slokách, povzbuzujíc chudého k důvěře v Boha. 1. obrázek představuje matku chudou, kolébající své rozeňátko, a básnička s nápisem *Smutný počátek* vypisuje celou její nouzi a bídu. Na 2. obrázku převínuje matka své rozeňátko, a chudý otec dělá obuv; nápis básně *Ustavičná bída*. Na 3. obrázku modlí se synáček s matinkou, a po modlitbě dostává od otce skrojek chleba; nápis básně *Dhání o Boha*. Na 4. obrázku synáček se učí, matka přede, a otec koná své dílo; básně popisuje *Pilné učení*. Na 5. obrázku sbírá synáček s otcem zimního času roští k topení; básně vychvaluje jeho *Pomáhání rodičům*. Obrázek 6. představuje komnatu bohatého pána, kterýž se ujímá dobře vychovaného chlapce, a nápis básně praví, že se mu dostal *Dobrodílec*. Obrázek 7. představuje zas jinou krásnou komnatu, v kteréž náš jinoch právníckého úřadu dochází; a básně pod nápisem *Porádnost a přičinění* nastiňuje zkrátka, jak ten jinoch ke cti přišel, a jak se v ní zachoval. Obrázek 8. ho představuje co šťastného manžela a otce, kterýž se i o své rodiče s velikou úctou stará; básně: *Radostný konec*.

Druhé oddělení obsahuje *Bohaté, ale špatně vychované dítě*. Motto podobné predešlému varuje *hrdosti*, povzbuzuje *k bohobojnosti a k dobročinnosti*. Nyní následuje tolikéž obrázků a básní, co v prvním oddělení. 1. *Radostný počátek*: a bohatá matka stojí u krásné kolébky rozeňátka svého. 2. *Hojnost a pohodlí*: a rozeňátko leží na aksamitové podušce na stole, obklíčeno vznešenou společností. 3. *Buňné dovádění*: synek seká do hraček, a rodiče na to mlčíce hledí. 4. *Samá zahálka*: synek se prohání s drakem, máje okolo sebe množství rozházených hraček, a rodiče mu shovívají. 5. *Soužení*

rodiců: matka pláče, otec mrzutě sedí na odpočívadle, a synek jeví velikou nelibost při učení. 6. Otec do hrobu přiveden: matka klečí u pomníku, želíc, že synkovi všecko promíjela; synek ale stojí opodál, a viděti na něm, že brzo vypustí z mysli svůj zármutek. 7. Hejčení a prostopášnost: synek jest ve společnosti karbaníků a opileů, kdež hněvem jsa rozpálen, jednoho z nich smrtelně ranil. 8. Smutný konec: zlosyn stojí před veřejným soudem, a odsouzen jest doživotně do žaláře.

I není-li to velmi poučná protisada i pro dívky i pro jejich rodiče? Jakž ale obsahem i přivzdobením přiměřena jest tato knížečka malým čtenářům, tak jest i co do své zevnější formy velmi trefně pro ně vzdělána. Každá báseň obsahuje šest slok čtyřřádkových, by malého čtenáře neunavila, a řeč jest v nich naskrze plynná a velmi srozumitelná.

An jsme širěji, než takováto malá knížečka sama sebou požaduje, vyložili všecko, by jenom každý seznal napřed, co tu koupí, a co tím malíčkým do rukou podá: obracíme se nyní s *uctivou prosbou* k velebnému duchovenstvu ve jménu *malíčkých*, ve jménu *nakladatele*, nejvíce pak *vzhledem na věc samu*. Ve jménu malíčkých: aby se milostivým dárocním svým měly zač poděkovati, a to nejen v době přijetí dárku, něbrž i po dlouhém ještě čase; ve jménu nakladatele: neboť spravedlivě doufaje v laskavou podporu velebného duchovenstva, znamenitou přinesl obět, a předce nežádá větší odměny, než co vůbec každá jiná sprostá knížka nakladateli svému přinášeti má. Mnohému se aroí bude zdáti 45 kr. str. cena příliš velká; pováží-li ale, že každý obrázek s malováním, taktéž titulní list a obálka se svou rytinou a s bronzovým tiskem samému nakladateli přichází výše než na 1 kr. str.: tuť vyavítá, žeť pouze ozdoba té knížky na celých 35 kr. str. počítati se musí; počítá-li se tedy na vazbu a na papír (kteřýž jest peací) a na tisk pouze 10 kr.; to zajisté není mnoho. An tedy nakladatel tak znamenitou přinesl obět ozdobné literatury malíčkých v té naději, že u velebného duchovenstva hojně podpory dojde: ublížilo by se věci samé, kdyby byl zklamán. Nepůjde-li tato v skutku krásná knížka na odbyt, nedostane se nám žádné jiné, ji podobné. Dávno-li jest tomu, co se mnozí hlasové ozývali: „Nic nám nepodáváte ozdobného

pro českou mládež, jenom pro německé děti vycházejí knížky s obrázky;“ když ale vyšla, kteráž tímto vyzváním téměř zamluvena byla: má snad zůstat na skladu? Zůstane-li: neodváží se ani p. Jelinek ani kdo jiný, by něco podobného vydal. Když pak se němci posmívají budou nám, že nic *okusnějšího* pro českou mládež nemáme, a když naše české děti plakati budou, že se jim nic tak krásného nedostalo, jakož jsou viděly u dětí jazyka německého: kdo bude vinen i tím úsměskem i tím náikem, než ti, kteříž nejprve dbáti měli o prospěch? — Však dost, již jsem bez toho mnoho řekl: bude ale nyní brzy čas celoročních zkoušek po městech, a pilné české děti se budou těšiti, když za odměnu dostanou *Děť dárky od Františka Dauchy*. Havránek.

Patristická encyklopédie, aneb sklad učení katolického, ze svatých a jiných katolických výtečníků snešený a sestavený od Antonina Arnošta Řeháka, biskupského alumnatu Litoměřického vice-rektora. Díl I. V Praze 1851. V knížecí arcibiskupské knihtiskárně.

Na vědomí se dává, že po vyjití celého díla cena předplatní 12 zl. stří. znamenitě bude zvýšena. Povzbuzují se tedy všickni, jež tuto knihu mají žádají, by rychle se k předplacení hlásili.

Živý růženec. Sbirka některých pobožností v nynějších časech v Církvi římsko-katolické užívaných. Od Karla Dominika, kněze dicése Budějovské, s mnohými obrázky. V Praze 1852. Nákladem Bedřicha Stýbla. Za 24 kr. stří.

Lid rozbírá tuto knížku dost valně; slušnot pak by bylo, aby v tétož míře i velebné duchovenstvo na vinici Páně všecky tyto od Papeže Řehoře XVI. i od nynějšího svatého Otce Pia IX. schválené pobožnosti blíže seznalo, a tam, kdež povědomy nejsou, aby je ohlásilo; kdež se ale konají, aby se místní duchovní pastýř postavil v čelo sám, by se napotom každá tato pobožnost s náležitým konatí mohla duchovním prospěchem. Činíme pak ohlášení toto i za tou příčinou, by mnohý duchovní pastýř do nesnáze nepřišel, ohtěje svým osad-

někým tu onu pobožnost co ne katolickou zapovídati, kterouž předce viditelná hlava svaté katolické Církve schválila, a kterouž katolický kněz s vědomím a vůlí svého biskupa českému lidu v českém jazyku na světlo vydal.

Z p r á v y.

Z Prahy. Dne 13. května vrátil se Jeho Eminenci p. kardinál do Prahy, a dne 14. června započne zas generalní visitaci, a sice v Žlutickém a Královickém vikariatu, při čemž se pozdrží až do 22. července. Pozůstane ale ještě pět farních osad, kteréž v podotčeném čase navštíveny nebudou, ty pak navštíví Jeho Eminenci až po vši zapravené polní práci v měsíci říjnu.

— Mezi poutníky svatojanskými přišel do Prahy také nejdůst. p. biskup Levantský, *Antonín Slomešek*, výtečný prostonárodní spisovatel slovinský, původce dědictví Sv. Machora, kteréž má tentýž účel co dědictví sv. Jana Nepomuckého.

— Probatiku pro české kanovnictví měl dne 9. května ještě p. Dr. Dominik Špachta, farář Kolečský, adm. Karlínský, a dne 23. pro něm. kathedru p. Jan Lindacker, far. v Abertanech.

— Katolická jednota konala již letos po třetí májovou pobožnost k rodiče Boží, a sice v jazyku českém u sv. Klementa o hodině 7., a v jazyku německém v chrámu Páně Uršulinském o hodině 6. večer. Půl hodiny před vytknutým časem zpíval již shromážděný lid při varhanách Görres-ovy písně, kteréž Eiblinger v hudbu posadil, a jichž text nebožtík prof. Václ. Svoboda na české vyložil. V dotčenou hodinu bylo krátké naučení, rozjímání neb kázání, po kterémž lauretanská litanie s požehnáním nejsv. svátostí; což všecko netrvalo úplnou hodinu; k závěrce ale zpíval lid při varhanách ještě jednu z dotčených písní, kteréž i co do textu i co do nápěvu jsou velmi vznešené. Předmětem českých kázání byly ty články sv. víry, kteréž nekatolíci zavrhuji, a k závěrku se vždycky přednesla prosba Hospodinu, by na přimluvu Panny Marie věřící lid u víře utvrdil, nevěřící ale k poznání přivedl. Předmětem německých kázání bylo apoštolské vyznání víry; následovně se také vzdělávala dogmatická stránka, kteréž v našem věku tak velice jest potřebí. Účastenství lidu bylo v obou

kostelích velmi hojně, a přibývalo ho s denním světlem, což zajisté dobré znamení. Tato pobožnost trvala od 30. dubna do 31. května.

— Druhou neděli v měsíci květnu započala se jiná slavnost u sv. Salvatora k uctění nejsvět. svátosti oltární, a trvala celý týden. Počátek byl o hodině 6. večer s kázáním, na kteréž arcibiskupští alumnové zpívali církevní nešpory gregoriánským zpěvem. Předmět rozjímání a kázání byl tento: 1. Pán Ježíš pozorován v jeslech, na kříži a v tabernákulum. 2. Přítomnost Kristova v nejsvět. svátosti vyzývá nás k úctě, k pokloně, k lásce a k následování. 3. Přítomnost k nejsv. sv. vyzývá nás, bychom s ním rádi obcovali, a přítomnosti jeho k spasení svému užívali. 4. Obět Kristova na oltáři jest pámkou jeho lásky i ve svém základě, i ve svém obsahu. 5. Obět tato volá k nám, bychom s Kristem obětovali sebe Bohu, a služebností bychom se obětovali bližnímu. 6. Večeře Páně jest pramenem života co pokrm těla, a co pokrm duše. 7. Večeře Páně jest měřídlem duchovního života, kterýž se jeví v hodném a v častém přijímání této svátosti. — Celý pak týden byla vystavena velebná svátost, a každodenně slavná mše sv. Ač ale týden v sousedních kostelích byly dvoje pobožnosti, nepřekážela přede jedna druhé, a každá měla hojně šťastenství lidu.

Z Karlína. Nebude bez pochyby v Čechách místočka, kdež by nestála socha sv. mučenníka Božího, Jana Nepomuckého, a při níž by se nyní času večerního až do čiré noci pobožnost nevykonávala. Rovněž tak se to děje i u nás v Karlíně, a sice na dvou místech. Druhá socha teprva v loni postavena jest na zevnější předsíni zdejšího chrámku. Stalet se to od muže, kterýž zasluhuje, aby jméno jeho k veřejné známosti přišlo, ač toho chvalitebným skutkem svým nevyhledával. Jestli to p. Vincenc Jelínek, jenž z prostého zednického tovaryše přičiněním vlastním a požehnáním Božím stal se majitelem domu. Hned po vysvěcení zdejší kaple projevil p. farář svou žádost, že chce postaviti na své útrasy sochu sv. Jana Nepomuckého. Obdržev pak i politické povolení, zakoupil ze železa litou sochu, všecky útraty při postavení a upravení na se vzal, a nadto ještě složil jistinu 20 zlatých ve sůlce, aby řečenou sochu tudíž i na příští časy pojistil,

Snad řekne některý členář: „Proč nevěnoval raději nákladatel peníze ty na vystavení nového chrámu, když se v Karlíně již jedna socha sv. Jana nachází?“ — Na to stůj za odpověď: On se držel zásady: „sluší jedno činiti a druhého neobměškávati.“ Tyto dny, jak dobře vím, odevzdal totiž zdejšímu p. faráři spolkovní knížku s vkladem 20 zl. ve stříbre za obět na vystavení chrámu Páně Karlinského s tím doložením, že čas od času dle možnosti dar svůj až na padesát zlatých ve stříbre zvýšiti chce. Kde by osada Karlínská více takových štědrých darů čítala? — F. mohla by to, kdyby jenom každý tak vděčně užíval statku sobě od Boha naděleného, jako šlechtic p. Vincenc Jelínek. — Při této příležitosti nemůžeme se též nezmíniti o vzácném daru, jež, jak doslycháme, na slovo vzatý podposovatel všeho dobrého a svatého — vys. důst. p. kanovník na hradě Pražském, V. M. *Pešina*, zdejšímu chrámu vtěchto dních učinil. Jestliže k krásný, dobře pozlacený kalich s patenou a okářík k zaopatřování nemocných dle jeho vlastního návrhu zhotovený, — dvě to věci, kterýmž se nutně potřebě zdejší duchovní zprávy pomohla. Bůh to zaplat důstojnému strážci Dědiotvi svatého kanovníka — Jana z Nepomuka! — BL.

Z Budějovic. Dne 5. května dostalo se našim pp. bohoslovceům nevšedního potěšení. J. M. nejv. náš p. biskup, ekonch pastorální konferenci, navštívil alumnus a odměnil jim, že ustavovali u sebe, za čtyry z nich zaplatiti vklad do Dědiotvi sv. Jana Nepomuckého, aby tedy každý rok ze stádu svého vyvolil jednoho, jenž pro svou pobožnost a úctou, mánou povahu pežívá lásky soudruhův svých, nemaje sám prostředkův, aby brzo za své peníze křečeznému ústavu přistoupiti mohli. Rozumí se samo sebou, že hned po odchodu svého vroucně milovaného otce vykonali alumnové tuto milé nalizení, a že radost byla nejen těch čtyř obdarovaných, nýbrž i všech ostatních velká. Zaplat mu to Bůh! — BL.

Z Hradce Králové. Dnes (13. května) obdržel zdejší p. kaplan kněz *Jos. Podbájaký* J. c. kr. apóst. Veličenstvem nejmilostivější propůjčený zlatý kříž z rukou velitele pevnosti, při čemž ovšem i vojenské i duchovní i světské úřady vlně se účastnily. Slavnost skončila se pak ve chrámě B. P. Marie máj svatou, načež dopraven jest vyznamenaný kněz

do obydlí svého. I sluší přidati, že není, kdo by toho významání ctihodnému knězi nepřál, anobrž vůbec a všady jeví se obzvláštní srdečný podíl, že jsou zásluky jeho u trůnu uzhány. Bl.

Z Vidně. Dne 25. dubna na biskupství byl posvěcen pro diéces sv. Hypolita v dolejších Rakousích nej důstojnější p. *Ignác Feiglerle*, dne 7. dubna 1795 v Náměšti na Moravě narozený, r. 1818 na kněžství posvěcený, potom kooperatorem v Kroměříži, professorem pasteralky v Holomouci, tímž na universitě Vídeňské, posléze farářem dvorským ve Vídni a zpevědníkem Jeho cis. Msti Ferdinanda I. Když byl ve Vídni svěcen co biskup svatohypolitský, konali jsou v Náměšti i duchovenstvo i měšťanstvo zvláštní velebnou slavnost, by díky vzdali Bohu, že z prostředků jejich vyvolli sobě biskupa, a zároveň, aby tomuto soukmenovci svému. dali důkaz své přízně a lásky. — V neděli 4. po svatém Duchu bude nový p. biskup slavný vjezd do města svatého Hypolita míti.

V známých novinách „*Kreuzzeitung*“ čtli jsme dne 28. dubna takto: „Římští katolíci docela přestejní jsou, vidouce, že stát revolucí se podřívá, a pruský stát vždy více a více křesťanským býti přestává. Rozdrobí-li se protestantismus v sekty, a zraší-li se tím, vyvrhnou-li evangeličti knížata nejkrásnější klenot z koruny své, přestanou-li býti pěstouny a opatrovníky evangelických kostelů a škol, k čemu dle procevtví svatého písma a základních zásad reforemací povolání jsou, budou-li tyto kostely a školy Rungem, Doviátem, Uhličem, Dulenem atd. poskvrněny; krátce: promění-li se evangeličti státové v netečné, a bude-li se zevnější ústrojnost evangelické Církve shobením podobati — pak snadno bude římským, na takové spůsobení, na takovou slabost (jelikož nic slabšího není nad netečnost) ukázati, a tím svá zamilovaná prorocství a důmnění stvrzovati. V tomto potvrzení tím více budou si římsí slibovati, čím slabší zrak mají, a nepoznávají, že ovšem evangelický stát, nikoli ale netečný stát spravedlivým a trpělivým římské Církvi může býti, a že netečnost státu jenom přechodem jest k antikristatví státu, tedy k státu, kterýž dle zásad svých církev pronásledovati musí. Předtím ale může římský, kterýž neubá o křesťanství státu, býti dobrým poddaným, ba v mnohém ohledu dobrým pruským poddaným.

Římský má střed své vrchnosti v Římě. Odtud očekává pomoc a zachování, třeba by protestantismus v Londýně sebe a stát v nivec uvedl. Tím více očekává pomoc, poněvadž právě teď okolo sebe krásné zmáhání-se Církve své spatruje.“ — Tak píší ony noviny. Na to odpovídáme: „Katolíci zajisté nejsou neteční v tom, co se tkne křesťanství státu. Však oni znají jen jedno křesťanství, totiž, kteréž jest v katolické Církvi, kteréž střed svůj má v Římě. Bludari nemají ani křesťanský stát, ani křesťanskou rodinu; to jest přesvědčení katolické, nutný výjev víry v jednotu Krista a jeho Církve viditelné, podřízené římskému biskupu, náměstku to Kristovu. V nekatolickém státu, kde panuje kníže, kterýž Řím nectí a jeho neposlouchá, mohou jenom malé zbytky pravého křesťanství býti; čím bohatší tyto zbytky budou, tím více také bude se pravý katolík těšiti z takového státu. Je-li ale stát takový, že se vždy více a více od Krista vzdalovati musí právě pro převrácené učení a bludy své, ani v tom pádu není katolík zcela netečný, nébrž truchlí a běduje, a volá k Bohu a Spasiteli svému; nikdy ale nemůže říci, že na smrt nemocný zdrav jest, totiž že stát, kterýž bludy miluje, křesťanský jest. Zbytek právě proto může katolík dobrým poddaným býti, třeba v Prusích neb i v pohanském státu, protože při každé příležitosti jeho katolické náboženství hlásá a velí, by poddaným byl vrchnosti nařízené pro Boha. Ctí-li tedy katolík svou duchovní vrchnost římskou, bude ctíti také svou vrchnost zemskou, a bude ji mnohem lépe ctíti než každý jiný nekatolík, kterýž sprostěn jsa vazeb náboženských, a dosáhna svobody v církevních věcech, toužívá také po svobodě v politických a občanských věcech. Konečně nezapomínejme, že ze svého stanoviska a dle svých zásad protestanti byli vždy nepřátelé Církve katolické, a musí jimi býti, jinak by přestali býti *protestanty*, mnohem horší nepřátelé než netečníci neb pohané; právě proto také není se co báti, že by stát byl k Církvi katolické méně spravedlivým a trpělivým, stane-li se netečným a nekřesťanským, než když jest všecek protestantský.

— J. Hippolyte, biskup Viviers'ský ve Francouzích, zaslal několik otevřených listů na ministerstvo francouzské, kdež všelicos navrhuje pro budoucí zákony osvěty. Mezi jiným také praví: „Jsem přesvědčen, že vlády jsou ve velikém

bludu, chtějí-li osvětu a vychování také v odvětví státní zprávy proměnit. Vychování mládeže a vyučování není nic, co by se mohlo zpravovat jako finance, lesy, role a vody. Každý, kdož náležitě o té věci přemýšlí, pozná, že bezprostředné míchání-se státu do všech stupňů osvěty a vyučování studie a vychování jen kazí a ruší. Zkušenost toho dokazuje. Poslední polovice nynějšího století zvlášť znamená jest zkázou literatury, věd a um. Proč? proto že stát míchal se do věcí, kterýmž rozuměti nemůže, jelikož to není jeho úloha. Stát má sice osvěty hájiti a jí pěstiti, nikoli ale sám vychovávat a učit; to ale činí, když všecko řídí a do všeho se míchá, a nedovoluje, by bez něho co ve školách se dělo. Až do 15. března 1850 nevšiml si stát mnoho vychování dcer, a bezpochyby tať jest příčina, proč u nás děvčata lépe se vychovávají než mužské pohlaví. Vychovávání ženského pohlaví stávalo se až dosud z většího dílu jeptiškami. Já sám asi 2000 takových jeptišek mám pod svou zprávou, a znám tedy dobře ty věci. Od toho času ale, co se jich školy postavily pod dohlídku státní, nemají více tu horlivost a lásku jako dříve, když zcela jen Církvi podřízeny byly. Protož radím, by stát málo se míchal do vyučování mužské mládeže, a nic do oně ženských, ať zanechá vychování dcer rodině každé.“ — Doslýcháme však, že nejnovější zákony osvěty ve Francouzích Církvi povolují zříditi si vyučovací ústavy všeho druhu, pod tou ale výminkou, by prozatím jen církevní osoby v nich učily, a by ústavy pro mužské pohlaví stály zcela pod dohlídkou státní a církevní.

— Anglické noviny se příliš zlobí na lorda Westmorelanda, poslance anglického v Rakousích, že se osmělil řídit v Boží hod velikonoční provozování slavné mše, kterouž sám skládal, v hlavním chrámě sv. Víta v Praze. Takový člověk, praví mnohé noviny, jest zrádce své vlasti, jelikož ji chce zaprodati Římu, a není hoden, by se mu dávalo ročních 6000 liber šterlinků.

Ve Vratislavi mluví protestantský list „německé všeobecné noviny“ takto o Jesuitech: „Co na jedné straně netečnost se zmáhá, hledí na druhé straně církev katolická zase nové síly a moci v zemských záležitostech dobytí. Jesuité jsou v naší zemi. Jsou blíže nás, jen pět čtvrtí míl vzdáleni

od Vratislavi, konají missie již osm dní, a brzo je uslyšíme v našem městě kázati. K Jesuitům, jenž ve vesnici Katteru, na železnici mezi Vratislaví a Ohlavou, káží, hrnou se měšťáci a vesničané se všech stran. Ovšem musíme se bohatému umění, veliké zkušenosti, známosti povah lidských a moci řeči těchto mladých duchovních diviti. Oni jsou učení, znají ale výborně učení své prstonárodním způsobem podávati a lidu prospěti. Jeden jest znamenitý dějepisec, druhý zná se výborně v silozpytu, třetí jest zběhlý v mnohých řečech, čtvrtý vykládá vtípně a učeně pismo atd. Když mluví, zdá se, jako by celé živobytí jejich na ústech leželo, jako by chtěli krev svou vycediti, by tím důraz dali slovům svým. Káží pod širým nebem. Kdož chce pozuati moc Jesuitů, kterouž vládnou, a kteréž výborně užívají umění, ať se podívá na zástupy poslouchající jich na pohnutí posluchačů, na slzy, kteréž prolévají, na oddanost, s kterouž přítomni jsou, a na ochotnost, s kterouž každé slovo přijímají. Mezi Jesuity, co káží v Katteru, jsou dva hrabata, bratři, Josef a Max z Klinkowström. Druhý má hluchý a líbezný spolu hlas, kterýmž se jako hudba jeho slova do srdcí vtiskují, a moci svou přesvědčení takřka vynucuje. Tito hrabata jsou synové švedského setníka, kterýž k Církvi katolické se obrátil. Dle zákonů své vlasti byl proto vyděděn a ze země vypovězen. Přijal rakouskou službu, a ze služného svého dal své syny pro stav duchovní vychovati.“

— V Linecké diecesi krásně květe spolek dětství Ježíšova. Začal 8. prosince r. 1850, a již v březnu 1851 zaslala osada z Işlu 120 zlatých stř., a v listopadu se sešlo již 800 zl. stř. Každoročně slaví tyto dítky svátek mladátek zvláštním způsobem. Letos 3. dubna zase znova z těchto krejcarů, co dítky měsíčně dávají, se sešlo 1500 zl. stř.

— Podali jsme as před 3 měsíci zprávu o zpupném počínání Gladstona v Londýně proti svému biskupu. Biskup jej ssadil s důstojností na čas, a Gladston žaloval u světské vrchnosti (Arches-Court). Tu tak potupně veřejně o svém biskupovi mluvil, že mu to soudce musel zakázati, proto že není k tomu, žaloby takové na biskupa přijímati. Gladston byl odbyt od toho soudu. Hrozil ale, že se odvolá na královnu, a všechny paničky, kteréž při tomto veřejném soudu byly, s velikou radostí to slyšely, a Gladstona hluchně chválily. — Jak

také mohly jinak činiti? právě tím odvoláním-se na královnu této se příkne největší moc v církevních záležitostech, a nemá to ženské pohlaví těšiti, když i v těch věcech, v kterýchž dle učení sv. Pavla mlčeti mají, nejvyšší moci dosáhlo? —

V Bádensku trvá rozepře mezi arcibiskupem Friburským a ministerstvem, jelikož p. arcibiskup nedovolil, by se za nehožtíka velkovévodu v katolických kostelích mše svatá Bohu obětovala, a toliko nařídil, by se kouala truchlořeč a zpívaly písně. Z většího dílu katoličtí (ovšem jen dle jména katolíci) ouředníci zlobí se nejvíce na arcibiskupa, odvolávající se na rok 1811, 1818 a 1830, kdež se vždy za oudy velkovévodského domu mše svaté sloužily. Ti páni, co toho tak horlivě teď žádají, sami as přes dvě léta nebyli na žádné mši svaté, a proto tak horlí o to, by se nejsv. tato oběť ztupila. A to by se také stalo, kdyby se za nekatolíka slavná mše svatá veřejně sloužila. Vždyť protestanti zavrhuji očistec, zavrhuji mši svatou; kterak pak se má tedy mše sv. sloužiti za takového, kterýž jí pohrdal, a kterýž buď rovnýma nohama do nebe se dostal, a tudy mše nepotřebuje, buď do pekla zrovna uvržen jest, kdež mu mše sv. nic neprospěje. Odvolání ale na předešlá léta jest proto chybné, že tehdaž panovala vlažnost v katolické Církvi v Bádensku. Tam všecko se tehdaž dělo jen dle vůle vlády i v těch nejsvětějších věcech. Nynější p. arcibiskup ale pokračuje přísně dle zákonů církevních, a papež sám rozsoudil, že za protestanty mrtvé, třeba by vládati byli, nemá se mše svatá sloužiti dle starého: *quibus non communicavimus vivos, nec communicemus defunctis*.“ Jen za živého mocnáře protestantského doveleno jest, se veřejně modliti, jelikož svatý apoštol napomínal věřících, by se modlili za krále, tehdaž, kde ještě žádaného křesťanského krále nebylo. — Ani v Hanovru při úmrtí krále v listopadu 1851 nesloužily se žádné mše svaté, a žádnému, ani protestantům, ani katolíkům, nebylo to nápadné. Zdá se ale, že v Bádensku docela jiné příčiny v tom vězí, pro kteréž tato rozepře se začala; totiž chtějí potlačiti svobody církevní ti páni, kteříž nyní láskou k nehožtíkovi velkovévovi oplývají, a přede v roce 1848 proň ani rukou ani nohou nehnuli. Však Pán Bůh to zpraví; on bdí nad svobodou své Církve, a nedopustí, by ji v skutku škodili nepřátelé její.

Z Králové Hradce. V naší diécesi budou se opakovati kněžské exercicie dne 9—13. srpna, k čemuž zvláštní kurrendou pozvání duchovenstva učiněno jest.

Z Vidně 23. května píše se, že tam k slavnosti Božího Těla letos více než 2000 katolíků z Prus, nejvíce Slezanů a Prusů, kteříž této nejhlavnější slavnosti katolické Církve přítomni býti chtějí, přibudou. Direkce západní dráhy ustanovila vzhledem téhož náboženského účelu, aby cestujícím těmto katolíkům plat za jízdu po dráze zmenšen, a osoba tolik, jak se při vojenské posílce stává, platila. Z toho poznáváme, že katolický duch v západních Němcích procitnul, a že se onomu mocnému centrálnímu státu Církve katolické s přirozeným pudem přibližují; také není toto náboženské spojení pro politicko-hospodářské splynutí Rakouska s Německem bez důležitosti. Anto hosté tito 14 dní ve Vídni potrvají, vyplývá z přítomnosti tolika cizincův i pro obchod nový užitek. Připutujtež ve jménu a pod ochranou Páně všickni!

— Pro důležitost věci, o kteréž se jedná, podáváme *výborný pastýřský list Herrmanna z Vicari, arcibiskupa Eriburského*, kterýž poslal všem katolíkům Bádenským, by je stranu pře, povstálé s ministerstvem Bádenským, poučil. Zní pak pastýřský list jeho takto:

Nejmilejší! Citem největší žalosti mluvím k vám tato pastýřská slova, naplněn nevýslovným zármutkem za příčinou pře, kteráž povstala mezi ouřadem státním a církevním pro nařízené úmrtní služby Boží za v Pánu zesnulého velkovévodu Leopolda. Pokládám to za největší povinnost, milovaným diécésanům svým všecko dokonale vyložití, proč jsem úmrtní služby Boží v známém způsobu konati nařídil, tím více, protože o věci té tak ve veřejných listech se mluvilo, že se pastýř a katolíci v podezření uvádí a Církev katolická nenávisťně tupí.

Proč, zní otázka, proč se při úmrtní slavnosti za nebožtíka velkovévodu nekonala oběť mše svaté? Nejm.! před Bohem ujistuji vás, že mě k tomu jen má povinnost pohnula, kterou jako katolický biskup mám, naříditi, by slavnost úmrtní se konala dle předpisu sv. katol. Církve a výroků apoštolské stolice, s nížto svazkem svaté poslušnosti spojen jsem. Zjevně

jen Církvi náleží, zákony stranu služeb Božích vydávati a rozhodnouti, kdy se má přináseti drahá oběť mše svaté, a kdy ne, a zajisté se v té věci katolické Církvi tolik svobody nechati musí, jako jiným vyznáním a náboženským společnostem. Jest ale zákon katolické Církve, že oběť mše sv. za žádného zemřelého obětovati se nesmí, kterýžby mimo obcování sv. Církve zemřel, jelikož patrně jenom ten podíl na této oběti míti může, kterýž oud Církve byl, jako na statech rodiny jenom oudové rodiny podíl berou. Zanedbal-li se zákon ten v dřevnějších pádech, proto se nemusí vždycky zanedbávati. Jedno, dvě, tři neb více přestoupení zákonu neruší ještě zákon, zvlášť když ten samý zákon znovu se opět nařídí, jak se to skutečně v tom pádu před několika lety se strany apoštolské stolice stalo, kdež apoštolská stolice zřejmě vykla, žeby to bylo zavádění věřícího lidu, kdyby se v těch pádech kónala oběť mše sv. za všecky zemřelé, což by Církve nehodno bylo.

Náš nebožtík velkovévoda přiznával se až do konce svého živobytí k evangelickému, protestantskému vyznání; proto nemohl konáním mše svaté za něj k oudům Církve katolické připočten býti. Něco jiného jest, když mocnár ještě žije. Tu ovšem, třeba by byl protestantem, při rozličných příležitostech, k. př. při nastoupení vlády, o narozeninách, jmeninách a t. d. nařízením Církve koná se oběť mše svaté: ale tu jenom panovník se považuje co od Boha ustanovený vladař, a Církev se modlí, by Bůh jemu milost dal, aby mohl poddaný lid dobře řídití a zemi dobře vládnouti, a by Bůh požehnati ráčil celé zemi. Aneb děkuje se za Bohem prokázaná dobrodiní, k. př. při narození korunního prince, za pozdravení nemocného mocnáře, za odvrácení velikého nebezpečství a t. d., jak jsem sám po reveluci a po uvedení nařízené vrchnosti slavnou mší svatou Bohu přinesl, a přinéstí kázal. Po smrti ale nekatolického mocnáře může se jen mše sv. obětovati na poděkování za všechna dobrodiní, kteréž Bůh za panování zemřelého zemi prokázal, tedy jen mše sv. k díkůčinění, což by ale při úmrtí dobře neslušelo. Na náboženské vyznání nebéře se při tom ohled. Mši svatou ale za duši zemřelého, pokud jest osoba sama o sobě, nemůže Církev obětovati. Tu jest zemřelý jen jako oud nekatolické společnosti.

Kdyby se za něj mše sv. obětovala, dokazovalo by se, že byl oud Církve katol., že zemřel v obcování s touž Církví, že věřil v moc mše svaté a v očistec.

Může-li ale Církev někoho za svého ouda míti, kterýž jím nebyl? Zajisté ne. Církev si více svobody svědomí váží!

Jest tedy záповěd konání oběti mše sv. při úmrtí protestanta docela přirozená a rozumná, zvlášt když si učení protestantského více všimneme. Dle toho učení jest Církev v omylu, že považuje večeri Páně za obět, že věří v Krista Boha člověka právě, skutečně a podstatně přítomného a Bohu Otci se obětujícího v svátosti oltářní, nýbrž protestantismus namítá Církvi, že umenšuje oběti mše svaté oběti kříže ba ještě mnohem horší věci se mluví o katolické Církvi vzhledem na mši svatou. Katolík ale přesvědčen jsa o vzácnosti mše svaté, nemůže dopustiti, aby se slavila jen jako pouhý, prázdný obřad k provozování hudební akademie. Tím méně může katolík dopustiti, by se obětovala mše sv. za zemřelého protestanta, jelikož dle učení protestantského to bez ceny a oučele jest. Neb dle toho učení duše po smrti buď hned k spasení neb hned do pekla přijde. Ani v jednom ani v druhém pádu není potřeby modlení za mrtvé a oběti. Jinak to ovšem vypadá v katolické Církvi. Ta učí spolu s Božím zjevením, dle požadování lidského rozumu a citu, že mnohé duše při smrti ještě zcela čisté nejsou, aby mohly Bohu tváří v tvář patřiti a s ním dokonale spojenou býti, také že ale nejsou tak trestuhodné, by na věky zavrženy byly. Církev katol. učí, že jest nebe, kamž se nic nečistého nedostane, že jest peklo, jehož tresty věčně trvají, a že jest očistec, do něhož se duše dostanou, kteréž umírají v milosti Boží, zcela však očistěny a bez poskvrny nejsou. Za takové zemřelé se modlití a obětovati, jest Církvi: svaté a spasitelné myšlení. Bez toho učení obět mše sv. za zemřelé nemá žádného významu, žádné ceny, jest pouhým a prázdným obřadem. Proto žádný ať netupí Církev, že svou nejsvětější věc nechce zlehčiti. Svěřeny jsou jí dary milosti Boží a tajemství spasení, její biskupové a kněží jsou odpovědní zpravci a rozdávatí těchto tajemství, jsou služebníci Pána, kterýž jim hřívny světil a přísně oučty od nich žádati bude. Každý tedy ať ctí Církev, kteráž tak smýšlí, a ne v lidské opatrnosti, v lidském obávání se zlých následků,

ze strachu, u světa a vznešených jeho ceny ztratiti, nejsvětější svou věc nevydává v posměch a nepotřebuje jí k takovému účelu, ku kterémuž ji Bůh neustanovil. Každý může právě z takového počínání si Církve poznati, že v ní vyšší Duch vane, že spočívá na pevnějším základu, než na lidské moci a podpoře, ať pozná v Církvi plnomocnici Kristovu, u kteréžto neplatí ohled na osoby, u kteréž v takových pádech nejmocnější na zemi více není, než nejnižší. Nikoli ale chce Církev touto záповědí mše svaté soud nad zemřelým pronést, to přísluší toliko Bohu Nejvyššímu. I protož žádám, aby neobviňovala Církev z nedostatku lásky. A což neslavili katolíci úmrtí velkovévody slavně a důstojně? Aspoň nepředčily je v tom protestanti. Neb což více učinili protestanti? K čemu tedy to osočování Církve? K čemu tyto pochybnosti jejího zákonného smýšlení, k čemu nelaskavé domnění, že katolíci necítí a nemilují nebožtíka?

Nejmilejší! vyznám se Vám, že mně to zasadilo bolestnou ránu, jelikož jsem vždy nepohnutelnou věrnost svému knížecímu domu zachoval, a skutky dokázal, že bych raději život obětoval, než v osudných dnech revolučních svému velkovévodovi i v tom nejmenším se zpronevěřil. Bolí mne to, že vás obviňují z nedostatku pravé poslušnosti a lásky právě ti, kteříž ničímž nedokázali svou obětivou lásku k velkovévodovi, ba jej opustili nevděčně a zrádně v času zkoušky.

Chceme to všecko ale trpělivě snášeti, jako Kristovi učedníci, neb i Krista, kterýž předce dával císaři co bylo císařova, jmenovali buřiče a svůdce.

Modleme se ostatek za svého nynějšího velkovévodu a za všechny vrchnosti, poslouchejme jich, jako nám představených od Boha; spolu nařizují, aby ve všech kostelích ve střední svatodušní konala se slavná mše svatá k nejsv. Trojici Boží na poděkování za dobrodiní, kteráž nám Bůh za panování nebožtíka prokázal, a za šťastné panování našeho mocnáře Bedřicha, by mu Bůh potřebné k vládě milosti uděliti ráčil. Milost Boží budiž se všemi vámi.

Ve Friburku 9. května 1852.

Herrmann, arcibiskup.

Z Říma. Zakladatel škol pro křesťanské vyučování (Institutur congregationis fratrum scholarum christianarum), Jean de la Salle, byl jest do počtu svatých přijat.

Z Paříže. Z Kytaje přišla zpráva o zabítí a oloupení francouzského missionáře Bruniere, kterýž teprv nedávno za koadjutora (spolupomocníka) biskupa Mančurského zvolen byl. Přepadlo a zabilo jej 7 obyvatelů z Kilimi, vesnice v kytajské Tartarii. Francouzský konsul již kytajských úřadů žádal, aby vrahové kněze všeobecně ctěného byli potrestáni.

Z Angličan. H. J. Coleridge, člen university Oxfordské, navrátil se do Církve katolické. V Liverpoolu po konané missii přihlásilo se na 30 protestantů, aby do Církve katolické byli přijati. Anglická zpráva na ostrově Maltě jest po nějaký čas ke katolíkům mnohem snášlivější, než by se po událostech v Anglicku bylo očekávatí mělo. Nynější zemězpravce, Sir William Reid, jest u tamějších katolíků oblíben. Nedávno schválil, aby se jesuitská kolej v městě La Valetta zřídila. Když mu deputace za to děkovala, odpověděl, že jen povinnost svou vykonal.

V Alexandrii, městě v Egyptě, nachází se nyní 97,000 katolíků.

Do *Jerusaléma* k letošní velikonoční slavnosti mnoho evropských křesťanů připutovalo. Jen rakouské parní lodi jich přes 500 osob přes středozemní moře k břehům Palestiny převezly.

Z Chartum v nitru Afriky 28. ledna 1852 píše veliký vikář Dr. Knoblecher mezi jiným takto: „Na slavnost mladětek prozpěvovali jsme ve své missionářské kapli: Tě Boha chválíme, na poděkování za šťastně vykonanou cestu (z Vídně). Všichni moji společníci sem zdraví a čerství došli. Od našeho příchodu panuje v našich příbytcích a zvláště ve škole nově založené činný život. Pilně pracujeme o výchování malých pomocníků (dítěk černých), kteréž s toužebností očekávaly nás. Připravujeme se též na nejbližší příští výpravu a otevření zastavního místa (štace) v daleko odtud ještě vzdálených končinách 4. stupně na Bílé řece, kamž již jeden z missionářů při mém do Evropy odchodu zde zanechaných v lednu 1851 odešel. Posud prodlévá tam, aby při mé první výpravě pro nás získaného krále Bari-černochů, Nigilu, o upřímnosti mých

úmyslů, kteréž jsem tehdaž jemu světil, na novo přesvědčil. Očekávám, že s příchodem výpravy, kteráž, prvé nežli jsme do Chartum dorazili, slonové kosti tam nakoupiti odešla a asi v březnu se zas navrátí, bližší zprávy obdržím, jak se mis-ionářovo snažení zdařilo. Také ode tři jiných na naší lodi, Stella matutina, zanechaných společníků očekávám potvrzení Lumimem právě obdržené zprávy o připlutí do Dongoly. Naše loď prý skrze dlouhou řadu nebezpečných, prostředních vodo-spádů Nilských vítězně proproula, a svátečně ozdobená blíže onoho města viděna byla. Všechno se tam lodi té nanejvýš obdivuje, jak železo na vodě plovati může.“

V o l b a.

Dne 25. května, na den sv. Řehoře VII., bylo volení v kapitole u sv. Víta na hradě Pražském, a vyvolení jsou za kanovníky:

Veledůstojný **P. František Xav. Plaucar**, Dr. v bohosloví, direktor kníž. arcib. semináře a kníž. arcib. konsistorní rada pro stolicí českou.

Veledůstojný **P. Jiří Sorger**, kandidát bohoslovního doktoratu a farář v Bukově, pro stolicí německou.

An volení bylo na den sv. Řehoře VII., dej Pán, aby oba nadšení byli duchem téhož velikého papeže k obhájení církevní svobody a k obnovení svaté kázně i při hlásání Božího slova i co konsistorní radové Jeho Eminenci nejdůstojnějšího Arcipastýře našeho, a tak aby Praze byli tím, kýmž jí byl svatý Jan Nepomucký, na jehož místo brzy oba nastoupí.

Kdo by z nás nelhal? — „Já!“

(Ze života mladého katolického kněze.)

Před několika lety seděl mladý katolický kněz ve společnosti důvěrných přátel. Namátkou obrátila se řeč na smrt.

I řekl kdosi: „Kdybych si mohl smrt voliti, řekl bych: Na bojišti! Horoucné jest opojení boje! Zahalená v oblaky prachové přichází smrt v postavě letící kulky; okamžení — a ve cti jest dokonáno! Ohnivě a bolestně spolu zníti bude pochod míru domů navracujících-se vojinů!“

Soused jeho namítl: „Já nejsem toho mínění. Bojiště považuji za pole šílenosti. Já bych svých bratrů nezabíjel, aniž jméno své pokrváceným železným pérem do knihy věčného pokoje zapisoval. Angel smrti překvapí mne spěšně okamžiknutím v tiché pracovní světnici nebo ve spaní.“

„Já bych tak nerád umřel,“ pravil třetí, „a náhle, ble-skem, to již dokonce ne. Kdo na živě má věrného otce, la-skavou matku, milou manželku, nadějně dítě atd., tenť si přeje, aby svým milým aspoň s Pánem Bohem dáti mohl. Avšak i když člověk docela sám jest, předce by rád se Stvo-ritelem svým napřed se smířil; neboť: Umřítí není dětská hra-čka. Ó by mně nescházelo někdy času k rozloučení a k při-pravení-se k smrti!“

Když pak otázka na kněze přišla, jakou smrt by si on přál, odpověděl: „Nechť přijde smrt jako kulka nebo dýka, jako plamen nebo vlna, jako hromový blesk nebo spaní, jen ať mně přijde *po dobrém skutku!*“ —

Přišla řeč nyní na rozličné druhy násilné smrti, na straš-livý vynález mučírny a skřipce, na muky svatých mučenníků.

„Představme si,“ pravil někdo ze společnosti, „mezi ji-ným hodně živě muky svatého Vavřínce. Jak to již bolí, když si člověk jenom ruku spálí! Tu pak čekají katané, aby se tebe chopili a na žhavý železný rošt hodili, pod nímž, aby bolesti delší a traplivější byly, slabý oheň z uhlí se živí. Kdo z nás,“ pokračoval vypravující, „kdo z nás smí říci: Já bych takové muky snesl, prvé než bych za nehet od své povinnosti uchýlil se? „Rozvaž, lež by mohla tebe zachovati!“ *Kdo z nás, sáhajž každý na prsa svá, kdo z nás by neselhal?*“

Všichni mlčeli na tuto otázku.

Nikoli však — teď zaznělo mírné, předce ale pevné, vážné: „Já!“ — Mladý kněz to promluvil. Hlas byl skromný a spolu plný samocitu. Z očí zářila posvátná vážnost. — „Já!“ V tomto jedinkém slovu spočíval celý svět! Všickni se na něj dívali, a nikdo se neopovážil pochybovati aneb aspoň se pousmáti. Hluboké panovalo ticho . . .

Prozřetelnost, kteráž nad osudy lidskými se vznáší a je řídí rukou podivnou, knězovo „já“ zaslechla. Měť zkušen býti. V září téhož roku v městě, kdež svatý úřad zastával, vypukl oheň. Zuřivě uchvátil bouřlivý vítr storamenný plamen

a hnál ho ulicí dolů. Když ohnivý tento velikán červený svůj plášť daleko široko za sebou vleka k věži se blížil, započalo tesklivé, tiše ohvějící-se, zádušné znění — bylť to pláč zvonů před smrtí rozpuštění-se. Vůkol zkáza plamenného angela! Onť vnikl do nádherných komnat boháčů, kdež pozlacená bída bydlí. Již hrabe v jejich skříních; balíčky bankovek krouť se v jeho plamenných rukou a vyletují co kotouče popela z oken; stůčky dukátů rozsejpá co lesklou zlatou spoustu po zemi. Ale též do chatrčí chudých vniká strašlivý hrozitán, hledá jejich živých pokladů, a na hlavy matek, kteréž nařikajíce, dítky své uchvacují, hořící trámy záhubně vrhá.

Hle, tu chvátá ulicí kněz, aby těšil, aby pomáhal a umírající do lepšího života sprovázel. — *Kdo z nás by neselhal?* — „Já!“ — Nuže, vizme! ... Roete, odkud zaznívá toto srdce rozrývající nařikání tolika dítek? Vidíte tamhle to okno? Běda! Tolik dětských hlav, tolik útlých, o pomoc volajících ruček! Nebohé, kdož může jich ještě zachrániti! Pro živého Boha! což tu není matky, což tu není otce? Kdož se odváží, aby tímto plamenným mořem sobě cestu kleslil? Kdož nebude padajících trámů se báti? — Blíž a blíže zuří plamen, srdcepronikavým stává se křik dítek. Pane na nebi, pomoz, sice osm dítek v ohni zahyne a jako popel od větru odnešeno bude! Bože, jak se ohvěje srdce kněžské! *Osm dítek!* —

Teď běží dva vojáci okolo něho; jich následuje měšťan. „Muži, se mnou se spojte! zachovejme tyto dítky! Pravím vám, Bůh jest s námi; on se dívá se zalíbením na skutek náš. Pojďte, následujte mne!“ volá on, a vrhá se do hořícího domu. „Pojďte!“ volá ještě jednou z vnitř hořícího domu, a šlechtí muži nezůstali pozadu. Již běží kněz s dvěma dítkama v náručí jim vstříc, a třetí drží se mu okolo krku. Chvála Bohu, ty by byly ochráněny! Čelo jeho zdobí rubín lásky k lidem, spálenina; třepení jeho kněžského pásu jest upálené. Odevzdal dítky a chvátá zpět. Lidumilovný hrdino, jak hbité jsou nohy tvé, jak obratné ruce tvé! Jak svatě krásná úzkost tvá! Šest životů dítek jest zachráněno. S vítěznýma očima kvapí do zadního konce pro dvě poslední. Již jich nehopil, již je podává do rukou vojáků — tu jako hromovým třeskotem padá hořící trám na něj, a celá světnice jest

jeden veliký, daleko šlehající plamen, a hluboko v něm, neuchránitelně, odpočívá kněz umírající na zemi... Tu se ještě skrze světlý plamen zdvihá nahé opálené rámě; talarový rukáv plamen již strávil — a dělá znamení posledního požehnutí! Najednou zahaluje hustý kouř to místo, a bouřlivě zuří plamen.

Kdo druhého dne ještě domu toho hledal, našel jen spáleniště, ohroené trámy, opálené zdi a šedé ssutiny. V jedné pak hromádce popele našlo se od plameuu netknuté — *srdce, srdce mladého kněze!*

Odpověď v pokoji, ó kněžské srdce, v hrobě, do kteréhožs bylo položeno! Tvůj prach by zasluhoval, aby do zlaté popelnice sebrán a co drahocenná památka nejčistší lásky k bližnímu uctivě chován byl. Žije-li posud matka, kteráž tebe někdy pod srdcem nosila, ó necht' pláče v žalosti, ale i v svaté hrdosti. Dítka, kterým's život zachoval, nikdy, nikdy nezapomenou na tebe. Budou často hrob tvůj navštěvovati, a ho kvítím a slzami zdobiti: budou milovati a ctíti, o tobě nadšenosti, kteráž smrti se nebojí a život nasazuje, propůjčilo: milovati a ctíti budou dceru nebeskou, matku všeho krásného, dobrého a velikého, — nevyslovitelně hluboké a podivně vysoké učení katolické Církve, *náboženství Ježíše Krista*, a tak — což korunou díků jest — umírajíce, někdy skončí život, kterýž hoden byl, tak drahocennou obětí vykoupenu býti!

Odpověď libě, ó srdce kněžské, až ke dni opětného shledání v kraji blažených! Hlas jed. kat. v Brně.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V pražské arcidiéc. Vel. P. Frant. Rokos, lokal. v Dřevčicích, dne 3. května.

V litom. diéc. Vel. P. Frant. Melzel v Bruunersdorfu dne 30. dubna; p. Adolf Schmilauer, bohoslovec v 4. roce, dne 5. května v Mladé Boleslavi.

V hrad. diéc. Důst. p. Jan Holoubek, Kostelecký b. vikář a okres. škol. dozorce, děkan v Sopotnici; v. p. Vavrinec Unzeitig, lokalista v Modletíně; důst. p. Jan Kudrna, b. notár

a c. kr. gymnas. préfekt v Jičíně na odpočinutí; důst. p. Ign. Koráb, vik. tajemník a děkan v Kostelci nad Orlicí; důst. p. Jos. Regner, bisk. vikář a okresní školdozorce, ředitel reálky a děkan v Náchodě; důst. p. Frant. Ulrich, děkan v Králově Dvořích.

V budějov. diéc. Vel. P. Aloys Pohl, řád. piarist. a gymn. prof. v Budějovicích, dne 29. března; vel. p. Frant. Salzer, far. v Dubně, dne 17. dubna; vel. p. Frant. Mergel, far. v Nov. Rychnově, dne 2. května.

Na odpočinutí se odebrali:

V litom. diéc. Vel. p. Vincenc Rösler, koop. v Seifersdorfě, na čas; v. p. Vilém Ulrich, kap. v Šenavě, na čas; v. p. Frant. Lode v Platině, obdržel poukázání na deficientní plat na čas své nemoci.

V budějov. diéc. Vel. p. Václ. Stach, lok. v Besednicích.

Vyznamenáni jsou:

V litoměř. diéc. Důst. p. Ant. Gruss, děkan v Duchcově (Dux), dostal *collare canonicum*; v. p. Frant. Marschner, admin. v Zákupcích (Reichsfeldt), dostal far. synodalie; důst. p. Jos. Gahler, děk. v Liberci, b. vik., stal se skutečným školdozorcem; v. p. Ignác Polák, lok. v Radčevsi, stal se osobním farářem.

V hrad. diéc. Důst. p. Ant. Konopáč, Svinčanský farář a Chrudimský vik. tajemník, titulem děkana; důst. p. Frant. Kerner, Kostelecký farář a Náchodský vik. tajemník, též tit. děkana; v. p. Josef Rašek, farář v Opočně, dostal *collare canon.*; důst. p. Ant. Kukla, farář v Kocvírově (Rögersdorf), stal se *Missionarius apostolicus ad honores*, a obdržel zároveň titul děkana.

Povýšení, přesazení a do duchovní zprávy se dostali:

V pražsk. arcidiéc. Vel. p. Emanuel Kreuzer, kooper. v Neulosimthale, za lok. do Maiersgrün; v. p. Ant. Hora za far. do Oence; v. p. Václ. Schmid, far. v Damnově, za far. do Holostřev; v. p. Jos. Renner, kap. ve Veliš, za lok. do Malotic; v. p. Ant. Březina, lok. v Treboraticích, za far. do Počaplu; v. p. Frant. Lichtenberg za far. do Porejova (Purshau); v. p. Eduard Schönfelder, koop. v Bäringen, za adm. do Rodisfortu; v. p. Jos. Martin, za adm. do Miltigova; v. p. Ant. Krása, bud. diéc. na pomoc do Obříství; v. p. Fr. Hlin-

ský, za admin. do Dřevčic; v. p. Fr. Wild, za adm. do Třeboratic; v. p. Matěj Choděra za kap. do Lstibore; v. p. Karel Böttcher za kap. do Třebotova; v. p. Jos. Schak za kap. do Louhovic.

V litom. diéc. Vel. p. Jan Pruša, lokal. v Deštné, za far. do Kůrivody; v. p. Jos. Kubath, adm. v Kůrivodě, za koop. tamtéž; v. p. Jan Nigrin, špitalní kapl. v Hirschbergu, za admin. do Deštné; v. p. Frant. Focke, koop. v Kůrivodě, za koop. do Seifersdorfu; v. p. Emanuel Zdobinský, kap. ve Vysoké, za kap. do Všeň; v. p. Jos. Nečásek, far. v Přichovicích, za far. do Vysoké; v. p. Vojtěch Steinbrenner, kap. v Přichovicích, za adm. tamtéž; v. p. Fr. Manžel, adm. ve Vysoké, za fundovan. kaplana tamtéž; v. p. Jos. Cikan, řádu Malteského, kap. v Lánově, za koop. do Horejš. Libichu; v. p. Vojtěch Jambura, řád. Maltes., za koop. do Lánova; v. p. Karel Dietrich, expos. v Sušanech, za lok. do Vrbčan; v. p. Jos. Siegel, kap. v Brunnersdorffě, za adm. tamtéž; v. p. Hugo Seykora, řád. přemón. kan. Strahov., osobní děk. v Boušovicích, za far. do Radonic v pražsk. diéc.; v. p. Filip Beuer, adm. v Riugelsheimu, za lok. tamtéž; v. p. Vilibald Tatiaun, byv. na pomoc v Píckovicích, jest na pom. v Niedergergenthale; v. p. Augustin Lindner, neomysta, za kap. do Šenova; v. p. Karel Müller, kap. v Libešicích, za lok. do Touchořin; v. p. Václ. Tiersch, koop. v Sonaenbergu, za koop. do Libešic; v. p. Václ. Forman, kap. v Lomnici, hrad. diéc., za far. do Rochprachtic; v. p. Ignác Hayný, lok. v Jetmanicích, za far. do Dlouhomostí; v. p. Frant. Kettner, koop. v Bakově, za far. do Štáhlova, v pražsk. diéc.; v. p. Jos. Černý, lok. v Řitonicích, za far. do Jestřábí; v. p. Kasimír Gebauer, řádu přemón., kan. Strahov., kap. v Jihlavi, za gymn. prof. do Žatce. —

V hradecké diéc. V. p. Ferdinand. Schober, dosavad. kaplan v Jaroměři, za lok. do Hněvkovic; v. p. Pavel Dušílek za admin. do Nové Vsi; v. p. Frant. Holoubek za adm. do Sopotnice; v. p. Karel Seifert za adm. v Modletině; v. p. Leop. Mazáč za kapl. do Jaroměře; v. p. Josef Ulmann za kaplana do České Třebové; v. p. Frant. Tepera za kaplana do Skučce; v. p. Augustin Plašil za adm. v Kostelci n. Orli; v. p. Josef Jakl za prv. kaplana do Čestína; v. p. Fikeis za administr. v Náchodě.

V buděj. diéc. Veleďúst. P. Vojtěch Mokrá, Dr. v bohosl. a prof. církev. dějepisu a práva, a konsist. rada, stal se cis. kanovníkem, a byl dne 29. dubna slavně instalován; vel. p. Jan Matschl, kapl. v Chvalšínách, za adm. do Steinu; v. p. Jan Neubauer, kap. ve Ktišci, za adm. tamtéž; v. p. Matouš Vojík, kapl. v Klatovech, za far. do Chraštan; v. p.

Ant. Krejčí, admin. ve Vollmau, za lok. tamtéž; v. p. Matěj Frölich, far. ve Hvoždanech, za far. do Bělčic; v. p. Ondřej Zahorík, admin. v Bělčicích, za adm. do Hvožďan; v. p. Fr. Čížek, koop. v Roseči, za lok. do Slověnic; v. p. Fr. Solber, adm. v Pohnání, za lok. tamtéž; v. p. Matěj Mayer, admin. v Zeluavě, za far. tamtéž; v. p. Ferdin. Ritter, kapl. v Dubné, za adm. tamtéž; v. p. Matouš Vojík, far. v Chrástanech, kommutoval s v. p. Janem Smíškem, far. ve Světcí (Schwaatz, lit. diéc.); — v. p. Ferd. Schweitzer, řád. přém., lok. v Sepekově, za far. do Velké Chyšky; v. p. Jan Rollinger, neomysta, za kap. do Zeluavy; v. p. Ant. Kovářík, kap. v Kunžaku, za koop. do Roseče; v. p. Fr. Kupeček, adm. v Slověnicích, za kap. do Kunžaku; v. p. Šimon Mottel, kap. v Dolní Cerekvi, za kap. do Klatov; v. p. Václ. Koral, kap. v Chrástanech, za kap. do Dolní Cerekve; v. p. Viktorín Kruch, zám. kap. ve Varvažově, za adm. do Podsrp; v. p. Bernard Christelbauer, lok. v Bubovicích, za far. do Strymlova; v. p. Mart. Klouček, lok. ve Fürstenhutu, za real. far. adm. do Pluhovžďar.

Uprázdňená místa :

V pražsk. arcidiéc. Lok. v Dřevčicích, lok. v Třeboraticích a lok. v Miltigau, všecky ode dne 12. května. — *V lit. diéc.* fara v Brunnisdorfě od 10. května; far. v Přichovicích od 30. dubna, lok. v Deštné od 30. dubna. — *V hrad. diéc.* Fara Sopotnice od 21. dubna; lok. Modletín od 19. dubna; děkanství Kostelet od 3. května; děkanství Náchod od 12. května; děkanství Králové Dvory od 20. května. — *V buděj. diéc.* Far. v Dubné; far. ve Hvoždanech, lhůta do 10. června; lok. v Bubovicích, lhůta do 25. června; lok. Fürstenhut, lhůta do 30. června; lok. v Besednicích, lhůta do 16. července.

V Litoměřické diecesi prohlášeny jsou lokalie v Bylé, v Kleinhausu, v Krombachu a v Rejuovicích s církevní a s politické strauy za fary.

V arcidiéc. olomouc. V. p. Cyrill Vrabel, koop. v Dubanech, za lok. do Ernsdorfu, vratisl. diéc. rakouského podílu; v. p. Jos. Brzybohatý, lok. v Jasaně, za lok. do Kunčice; důst. p. Ig. Prat, děkan a školní dozorce děkanství Strasnického, vzdal se těchto obou důstojností, a pro ně na zatím zvolen důst. p. Jan Stav, farář ve Velké; důst. p. Karel Weiner, Dr. bohosloví, far. v Starém Hrozinkově, za skuteč. děkana a škol. doz. Uhersko-Brodského děkanství a za konsist. radu zvolen; v. p. Jos. Hauke, koop. v Tatenici, za katech.

na hlavní škole v Hunčově; v. p. Jan Wasserrab, far. v Kunčici (Kunzendorf) v děk. Dvoreckém, (Hof) šel do pense (čas ucházení do 19. máje); v. p. Aloys Hitschmann, koop. v Richnově, za kapl. do Tatenic; v. p. Narcis Jaich, koop. v Chornici, za koop. do Richnova; v. p. Jan Konvička, koop. v Slušovicích, za adm. do Jaseny; v. p. Karel Chorvát, koop. v Poržově (Porstendorf), za adm. tamtéž; v. p. Kasimír Tomášek, far. v Sedlici, za far. do Frenštatu v děk. Příborském; v. p. Karel Mück, far. v Bělotíně (Bösten), za far. do Oseku; v. p. Valent. Kosel, koop. v Bilavsku, za lok. do Horněmči; v. p. Jos. Pavlík, koop. v Jaroměři, za lok. do Pozdřenechova presentován. — V pruském podílu: V. p. Flor. Grötschl, lok. v Königsdoru, za adm. fary v Žabčici (Schabtschütz); v. p. Jos. Frank, koop. v Leisnici, za adm. lokalie v Königsdoru. — V Pánu zesnuli: V. p. Fr. Holec, far. Stiborický, na odpoč., † 25. března v Opavě; v. p. Innoc. Schuh, farář v Zabčici, † 27. března; v. p. Jan Hebernig, far. Porzovský, na pensí, † 3. dub.

V bisk. brněn. V. p. Vinc. Bauer, z řádu Domin., farní zprávce u sv. Kříže ve Znojmě, v P. usnul dne 14. března 1852; v. p. Ant. Řezáč, kněz z téhož řádu, za adm. té fary; v. p. Jan Gruss, koop. v Pavlově (Pailenz), za lok. do Lhoty; v. p. Jos. Lepka, adm. v Lhotě, nazpět za koop. do Bobrovy; v. p. Jan Novotný, koop. v Bystřici, ku pomoci do Dalečína; v. p. Jiří Slota, koop. v Strašicích, za suppl. prof. na gymn. do Baňské Bystřice v Uhrách. — V Pánu zesnul dne 1. květ.: v. p. Jos. Polnický, farář ve Zvole; v. p. Václ. Petru, farář v Otnici, zemřel dne 11. května; veledůst. p. Maximil. Reifenhof, Brněnský čestný kanovník, konsistorní rada, arcikněz, okres. děkan, školdozorce a far. u sv. Jakuba v Brně, zemřel dne 21. května; v. p. Jan Klippl, koop. ve Vyšově, na pomoc do Šaratic; v. p. Ignác Charuza, lok. v Křovech, za far. do Neslovic; v. p. Jan Benedikt, adm. v Neslovicích, za adm. do Křov; v. p. Cyrill Nezval, koop. v Křižanovicích, za far. do Tvrdonic; v. p. Šimon Svoboda, adm. v Temnicích, buděj. diéc., za far. do Zbraslavy; v. p. Jan Pokorný, adm. ve Zbraslavě, do Otnic.

S počátkem měsíce července vycházejí budou zároveň s časopisem pro kat. duchovenstvo *nedělní a sváteční kázání* důstojného p. Příbramského děkana **Prokopa Ondráka**, a sice v 4archových sešitech, v ceně 12 kr. stř.

na hlavní škole v Hunčově; v. p. Jan Wasserrab, far. v Kunčici (Kunzendorf) v děk. Dvoreckém, (Hof) šel do pense (čas ucházení do 19. máje); v. p. Aloys Hitschmann, koop. v Richnově, za kapl. do Tatenic; v. p. Narcis Jaich, koop. v Chornici, za koop. do Richnova; v. p. Jan Konvička, koop. v Slušovicích, za adm. do Jaseny; v. p. Karel Chorvát, koop. v Poržově (Porstendorf), za adm. tamtéž; v. p. Kasimír Tomášek, far. v Sedlici, za far. do Frenštatu v děk. Příborském; v. p. Karel Mück, far. v Bělotíně (Bösten), za far. do Oseku; v. p. Valent. Kosel, koop. v Bilavsku, za lok. do Horněmči; v. p. Jos. Pavlík, koop. v Jaroměři, za lok. do Pozdřehova presentován. — V pruském podílu: V. p. Flor. Grötschl, lok. v Königsdoru, za adm. fary v Žabčici (Schabshüt); v. p. Jos. Frank, koop. v Leisnici, za adm. lokalie v Königsdoru. — V Pánu zesnuli: V. p. Fr. Holec, far. Stiborický, na odpoč., † 25. března v Opavě; v. p. Innoc. Schuh, farář v Zabčici, † 27. března; v. p. Jan Hebernig, far. Porzovský, na pensi, † 3. dub.

V bisk. brněn. V. p. Vinc. Bauer, z řádu Domin., farní zpravce u sv. Kříže ve Znojmě, v P. usnul dne 14. března 1852; v. p. Ant. Řezáč, kněz z téhož řádu, za adm. té fary; v. p. Jan Gruss, koop. v Pavlově (Pailenz), za lok. do Lhoty; v. p. Jos. Lepka, adm. v Lhotě, nazpět za koop. do Bobrovy; v. p. Jan Novotný, koop. v Bystřici, ku pomoci do Dalečína; v. p. Jiří Slota, koop. v Strašicích, za suppl. prof. na gymn. do Baňské Bystřice v Uhřích. — V Pánu zesnul dne 1. květ.: v. p. Jos. Polnický, farář ve Zvole; v. p. Václ. Petru, farář v Otnici, zemřel dne 11. května; vceledúst. p. Maximil. Reichenhofer, Brněnský čestný kanovník, konsistorní rada, arcikněz, okres. děkan, školdozorce a far. u sv. Jakuba v Brně, zemřel dne 21. května; v. p. Jan Klippl, koop. ve Vyšově, na pomoc do Šaratic; v. p. Ignác Charuza, lok. v Křovech, za far. do Neslovic; v. p. Jan Benedikt, adm. v Neslovicích, za adm. do Křov; v. p. Cyrill Nezval, koop. v Křižanovicích, za far. do Tvrdonic; v. p. Šimon Svoboda, adm. v Temnicích, buděj. diéc., za far. do Zbraslavy; v. p. Jan Pokorný, adm. ve Zbraslavě, do Otnic.

S počátkem měsíce července vycházejí budou zároveň s časopisem pro kat. duchovenstvo *nedělní a sváteční kázání* důstojného p. Příbramského děkana **Prokopa Ondráka**, a sice v 4archových sešitech, v ceně 12 kr. stř.